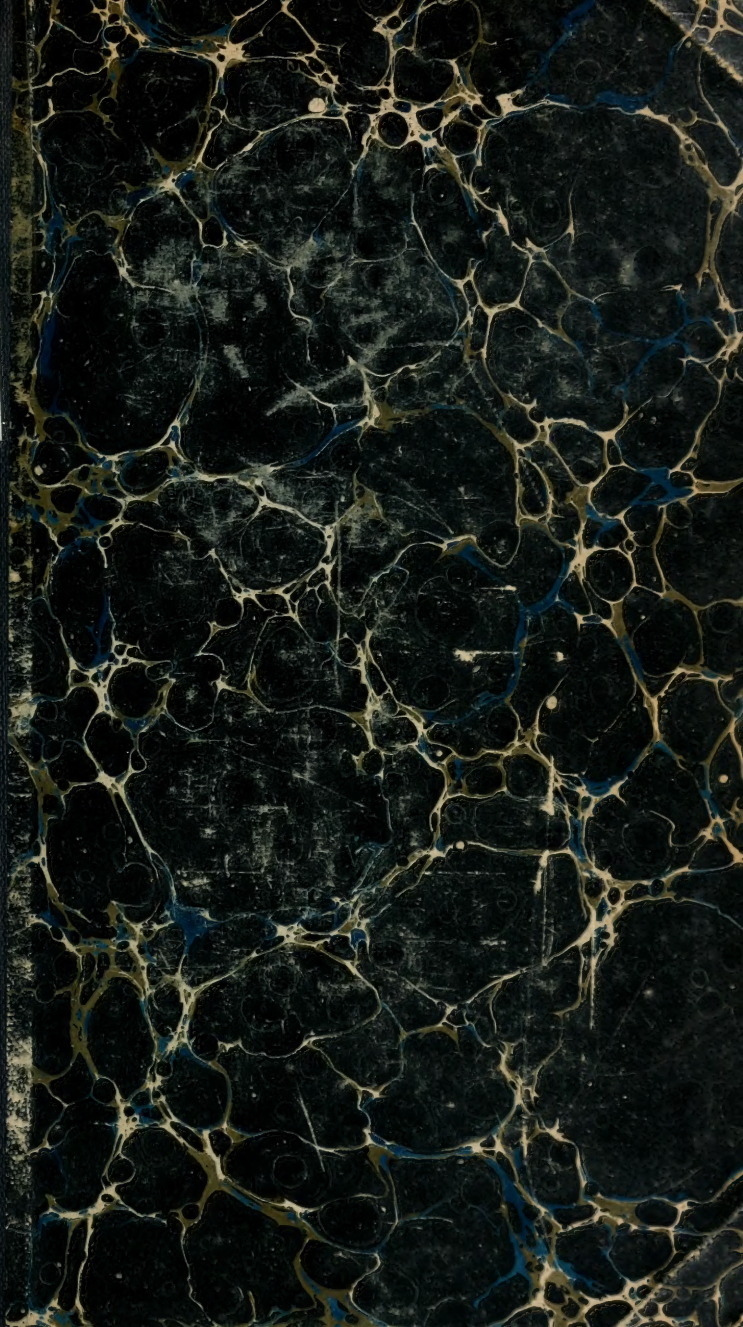



UNIVERSITY OF TORONTO



3 1761 00316236 9



OTTO HARRASSOWITZ
BUCHHANDLUNG-ANTIQ.
LEIPZIG



Digitized by the Internet Archive
in 2009 with funding from
University of Toronto

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHILONIS OPERA

Judaicus

PHILONIS) (ALEXANDRINI)

OPERA QVAE SVPERSVNT

RECOGNOVERVNT

LEOPOLDVS COHN ET PAVLVS WENDLAND

EDITIO MINOR

VOL. IV

BEROLINI

TYPIS ET IMPENSIS GEORGH REIMERI

MCMII

PHILONIS ALEXANDRINI

OPERA QVAE SVPERSVNT

VOL. IV

RECOGNOVIT

LEOPOLDVS COHN

EDITIO MINOR

168408.

9.1.22.

BEROLINI

TYPIS ET IMPENSIS GEORGII REIMERI

MCMII

P R A E F A T I O

Textus librorum in hoc volumine editorum plane congruit cum editione critica, nisi quod typhothetarum errores nonnulli correcti sunt. quamquam multa et nova et egregia subsidia sunt adhibita, quorum auxilio textus aliquanto melius quam in voluminibus prioribus constitui vel facile emendari potuit, restant tamen loci, quibus aut verba tradita aperte corrupta sunt aut vulgata scriptura corruptelae suspicioni obnoxia videtur. de eius modi locis ex apparatu critico editionis maioris hoc loco repetenda videntur haec:

p. 3,9 καὶ τὸ μέλαν ᾧ γράφομεν] καὶ μέλαν τὸ ᾧ γράφομεν conicio.

6,4 ἀνδρὸς] ἀνδρείοις Mangey.

9,13. 14 μεγάλῳ τμήματι] μεγάλα τμήματα Mangey.

10,30 (αὐτοῦς) κοινωνῆσαι τῆς προσήσεως αὐτοῦ vel κοινωνῆσαι τῆς (ἑαυτοῦ) προσήσεως αὐτοῦς conicio.

11,9 διερευνᾶσθαι] διερμηνεύεσθαι Mangey.

11,27 ἐπ' (ante ἀνθρώπων) fortasse delendum.

12,4 (καὶ) καινοῦ Mangey; cf. 46,28.

14,11 (καὶ) ὀλκὸν Mangey.

15,4 προστασίαν (αὐτοῦ) vel (τοῦ παντός) Mangey.

18,1 ἀνευρεῖν fortasse delendum.

19,23 τὸν γάμον (τηρήσας) Wendland coll. 18.19 διατηρήσας.

20,16 διότι] ὅτι vel δὴ ὅτι conicio.

- p. 24,10 ὄρωμένων] ὄρωμένων Mangey.
 25,19 δυνάμει suspectum; cf. 23,20.
 25,32 διαπονητότατα] ἀδιαπορητότατα conicio.
 31,26 τῶν ἐν αὐτῷ] τὰ ἐν αὐτῷ Wendland.
 35,13 ὄρωμένων] ὄρωμένων Mangey.
 35,14 κεκρατῆσθαι] κεχρησθαι Mangey (sic Armen.).
 36,15 ἐπὶ τελευταῖον καὶ ὕστατον ὄρον] ἐπὶ τελευταίου καὶ ὕστατου ὄρου conicio.
 38,10 ἀρετῆς] ἀρχῆς vel ἀρχούσης ἀρετῆς Mangey.
 39,4 βαρυτέρῳ] πραυτέρῳ Mangey.
 39,20 ὕφ' οὗ] ἀφ' οὗ conicio.
 39,23 ἀπηνάγκασαν] ἐπηνάγκασαν conicio.
 48,2 πενθοῦσιν] πένθεσιν conicio, ἀποθανοῦσιν Mangey.
 49,5 εὐτυχῆς] εὐστοχος Mangey.
 50,17 οὐκέτι μόνον] οὐκ αὐτὸ μόνον Mangey.
 54,3 διαπέμπονται] διαπέμπουσι A, fortasse recte.
 55,8 ἅπασιν] <παρ'> ἅπασιν scribendum.
 56,20 οὐδ' ἂν εἰσπεμφθῆναι] οὐδενὸς ἕνεκα πεμφθῆναι Wendland.
 57,28 αἰτίων] σιτίων Mangey.
 ibid. ταῦτα suspectum; τὰ (vel πάντα) conicio.
 58,2 μετὰ κινδύνου τὸ (τοῦ BEKM, fortasse recte) εἶναι, διὰ τὸ κοινωφελές] μετὰ κινδύνου τι, οἷον διὰ τὸ κοινωφελές Mangey.
 59,13 προσπαθοῦσα] πρὸ πειθοῦς Mangey.
 60,27 τῶν <ἀνθρωπείων> πραγμάτων Wendland.
 61,21 τὴν ὑπομονήν] τῆς ἐπιβουλῆς Wendland, seclisit Mangey.
 61,27 σχολάζειν] ἐνσχολάζειν conicio.
 61,29 διετύπωσε] διετύπωσεν ὁ λόγος VO, fortasse recte.
 63,11 νεωτέρων] ἐτέρων Mangey.
 63,13 τῶν ὄχλων] τοῦ ὄχλου Mangey.

- p. 63,22 καὶ delendum videtur.
- 63,31 lacunam sic explevit Mangey; καὶ <πάντα θροῶντα κατὰ> τὴν τῆς ψυχῆς ἀρέσκειαν.
- 64,2 post εἴδους verbum videtur deesse, e. gr. θράσω vel χρηματιῶ, vel anacoluthon statuendum.
- 64,11 τοῦδε τοῦ κόσμου] τῶδε τῷ κόσμῳ conicio.
- 64,20 ἀφειμένον] ἀφειμένος Mangey.
- 66,10 <καὶ> ἀλεξίκακον Mangey.
- 67,1 ἐμμένειν] ἔτι μένειν Wendland.
- 68,16. 17 ποικίλας δ' εἶναι τὰς . . . περιεργίας] ποικίλαι δ' αἱ . . . περιεργίαι conicio, ποικίλας δ' <εἰκότως> εἶναι τὰς . . . περιεργίας Wendland.
- 70,8 εὐρήσειν <σε> Wendland.
- 71,4 λιμοῦ <καὶ ἀφορίας> conicio.
- ibid. ἐπανιοῦσαι] ἐπιουσαι conicio.
- 71,28 μίμησις] ὑπόμνησις Mangey.
- 72,7 ἀνεπάφως] ἀνεπαχθῶς Wendland.
- 73,6 δίδωσιν οὖν] δίδωσι γοῦν conicio.
- 73,7 ἱερὰν] πορφυρὰν Mangey.
- 74,9 post εἰσὶ fortasse addendum ὁρᾶν vel φαντασίαι (σικαὶ Mangey).
- 76,12 ταλαντεύεται] ταλαντεύει Wendland.
- ibid. καθέλκοντα] καθελκόμενα conicio.
- 77,5 ἐκάστου] ἐκάστων conicio.
- 77,8 καὶ πάλιν τὸ ἀνωφελές] τὸ φιλόανθρωπον, καὶ πάλιν conicio.
- 77,19 ἀνθρώπων] ἀνθρωπίνων vel ἀνθρωπειῶν Mangey.
- 80,11 σύγκρισιν] διάκρισιν scribendum.
- 80,32 κελεῦει ἀνοιχθῆναι] ἀνοιχθῆναι κελεῦει conicio.
- 81,16 ᾄς] <ὄι'> ᾄς Wendland.
- 82,5 <τὴν> ἡλικίαν conicio.
- 82,6 ἡμᾶς delendum videtur.

- p. 83,6 συγγένειαν] εὐγένειαν K¹, fortasse recte.
 84,8 οἷς] ὡς Mangey.
 ibid. τρίτον τι] τρίτον ἔτι Wendland.
 85,14. 15 ἀπολογοῦμενοι et διεξιόντες scribendum videtur.
 85,20 ὁμολογίας] ἀπολογίας conicio.
 85,21. 22 κατεσχηκέναι] κατέσχηκε Wendland.
 86,10 ἀγνοεῖν] ἀποκνεῖν conicio, ἀμφιγνοεῖν Mangey.
 87,16 πολυτελεῖς] (οὐ σφόδρα) πολυτελεῖς Mangey coll. 88,27.
 87,26 ὃς ἴλεως (ὑμῖν) εἶη conicio; cf. Gen. 43,22.
 88,4 ἐπιστρέφεται] ἀποστρέφεται Mangey. coll. 83,17. 18.
 90,13 ἐπὶ θήραν καὶ ἀρπαγὴν] ἐπὶ θήρα καὶ ἀρπαγῆ Wendland.
 91,27 βαρυτάτῳ] βαθυτάτῳ Mangey coll. 82,11.
 93,5 δέομαί (σου) Mangey.
 93,27 ἦσαν] ἦν conicio.
 94,32 (τῷ) παρ' ἐλπίδα Wendland.
 97,24 ἐπιτίθενται delendum videtur.
 97,27 μεταβολήν] ἀποδοχήν Mangey.
 101,4 ἀξίοις] ἀξιοῦσι Mangey.
 106,16 εἰ δέ (τι) που Mangey.
 109,10 συγκάμνειν (ἐάν) conicio.
 109,23 προβεβλημένοι] περιβεβλημένοι Mangey.
 111,7 τοῦ εἰκότος] τοῦ εἰωθότος Mangey.
 112,11 ἄγονται] ἄγουσι conicio, ἄγοντες (ποτίζουσι) προτέραν Wendland.
 113,19 εἰς δέον fortasse delendum.
 113,22 αἶς] οἷς conicio.
 113,23 ταῖς] τῷ conicio.
 114,22 ὑποθέσεως] διαθέσεως conicio.
 121,27 ἴσως (οὖν) ἄν Wendland.
 124,29 ἐφίεις] ἐφήσειν conicio.
 125,14 ὄψιν fortasse delendum.

- p. 126,6 ἀποκριθέντων] συγκριθέντων Mangey.
 128,10 πρὸς] εἰς conicio.
 129,2 καὶ οἰκίαις om. KZ, fortasse recte.
 129,25 lacuna e Clem. Alex. Strom. I 23 p. 415 P. sic videtur explenda: καὶ οὐ μόνον (ἀκινδύως ἐκμανθάνοντας τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ).
 130,32 μόνος (οὔν) οὗτος Wendland.
 134,16 ὀλίγῳ] ὀλίγον conicio.
 135,21 ἐξανεχώρησεν delendum videtur.
 137,26 ποιοῦν] ποιεῖν V²O (prob. Wendland), (ὡς) ποιοῦν conicio, (καὶ) ποιοῦν Mangey.
 137,27 ἢ τάχα ἡγήνοτο] πρόσθεν pro τάχα conicio, τέως Wendland.
 141,7. 8 παραδοξότεροις ἄλλοις] παραδοξότερον ἄλλο Mangey.
 145,26 ἡλιθιότητος] ἡλιθιότητος (ἔργον) conicio, ἡλιθιώτατον Mangey.
 148,12 ἄγουσαν] εὐθεῖαν vel sim. Wendland.
 155,8 ἐντυχόντων] συντυχόντων Mangey.
 157,17 ἀκινδύνος] ἀνήδονος Markland.
 157,31 εἰκὸς] εἰωθὸς Mangey.
 158,2 δὲ] τε conicio.
 159,15 δημοσιεύειν (τὸ κάλλος) Mangey.
 160,20 ὑπηρετήσαν] ὑπηρετήσεν conicio.
 162,13 συγκροτουμένων] συγκροτούντων Mangey.
 165,28 αἰεὶ ποιούμενον] διαπονούμενον vel ἐπιδεικνύμενον conicio, ἀντιποιούμενον vel περιποιούμενον Mangey.
 174,23 τὰ] τὸ (φέγγος) Mangey.
 174,28 τότε] ταύτην Mangey.
 175,25 (ἐν) ἀρμονίᾳ Wendland.
 178,9 καταλλαγὴν καιρῶν] καταγωγὴν γενῶν conicio, καταβολὴν καὶ ἐτέρων (scil. σπερμάτων) Mangey.
 180,31 σωμαίων] σχημάτων Mangey.

- p. 181,18 ἐσώτατον suspectum.
 183,22 ἐδημιούργει] ἐδημιουργεῖτο Mangey.
 185,23 <ὑπὲρ> γῆς conicio.
 186,26 <πρὸς> vel <ἐπὶ> τούτοις Mangey.
 188,1 αὐτῆ] ἔλη Mangey.
 190,31 ὅταν <εἰς τὸν νεῶν> εἰσίη Mangey.
 195,18 καὶ] καὶ conicio.
 199,3 εὐμαρῶς] εὐμαρῆς Mangey.
 205,8 ἔτι νῦν] ἔτι τοίνυν vel τί οὖν conicio, οὐ τοίνυν Mangey.
 207,20 ἔργον] ὄργανον Mangey.
 207,30. 31 παρὰ καιρὸν] <περὶ τῆς> παρὰ καιρὸν conicio, περὶ καιροῦ Mangey.
 208,14 δημοφανῆς] δημοτελής conicio.
 208,18 χειρουργοῦντος] ἱερουργοῦντος Mangey.
 210,17 στάσει] στάσεων Mangey.
 212,21. 22 μικτὴν ἐχόντων κληρουχίαν] μίξιν ἐχόντων καὶ κοινωνίαν Mangey coll. 202,2. 3, μικτὴν ἐχόντων δύναμιν Markland coll. 202,17.
 214,6 κρυσταλλωθέντων <κυμάτων> vel <ὕδατων> Mangey.
 214,24 εὐχαρίστοις] εὐχαριστικοῖς conicio.
 221,2 δεξιῶς] διεξιῶν Mangey.
 222,9. 10 ἐπιστήμης] ἐπιστάσεως Wendland.
 222,19. 20 τὰς κενὰς δόξας] τοὺς κενοδόξους Mangey.
 223,1 τῦφος <δὲ> καὶ conicio.
 229,4. 5 προστάτων ἢ ἀπαγορεύων] προστάττει ἢ ἀπαγορεύει conicio.
 232,19 τῷ λόγῳ om. M Armen., fortasse recte.
 232,24 γινόμενον] κινούμενον Mangey.
 233,26 κοινότατον] καινότατον Mangey.
 237,15 ἑαυτοῦ] αὐτοῦς Mangey.
 239,19 τὰ μὲν αὐτῶν] τὰ μείνα τῶν conicio, τὰ ὑστερήματα τῶν λόγων Mangey.

- p. 240,1 πολυωνόμῳ] πολυσέμωνῳ vel πανσέμωνῳ Mangey.
 240,12. 13 κατὰ θεὸν omnino corruptum; κατὰ σελήνην vel
 κατὰ σεληνιακὸν κύκλον (cf. 208,13) conicio.
 241,14. 15 μηδὲ χρόνων] μὴ χρόνων <μήκους> conicio.
 241,25 περιφορὰν] σφαῖραν Mangey.
 242,18 γεννᾶν] γεννῶντος Wendland.
 242,29 <ἐκότεροι δὲ> ἡμιτελεῖς conicio.
 243,17 δεῖ] οἶδα Mangey, seclisit Christophorson.
 244,7. 8 ἐπελαφρίζομενοι] ἐπελαφρίζοντες scribendum (sic
 Armen.).
 247,18 κτῆμα ἱερώτερον] ἱερώτατον codices; fortasse scriben-
 dum <κάλλιον> κτῆμα, ἱερώτατον ἡλίου τρόπον φῶς κτλ.
 249,22 ῥέουσιν] ἔρπουσαν Mangey.
 250,23 ὑποστέλλει suspectum; ὑποτάττει conicio.
 251,4 αὐτῶν ἕκαστος] αὐτὸς ἕκαστος conicio.
 ibid. alterum αὐτῶν om. Armen., fortasse recte.
 252,2 πρᾶγμα] πρόσταγμα Mangey.
 253,12 ἱεραὶ] ἀνίεροι Mangey.
 253,14 αὐτῇ] αὐτῷ conicio.

Insunt in hoc volumine:

DE ABRAHAMO

DE IOSEPHO

DE VITA MOSIS LIB. I

DE VITA MOSIS LIB. II

DE DECALOGO

Φ Ι Λ Ω Ν Ο Σ

ΒΙΟΣ ΣΟΦΟΥ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΝ ΤΕΛΕΙΩΘΕΝΤΟΣ

Η ΝΟΜΩΝ ΑΓΡΑΦΩΝ (ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ)

Ο ΕΣΤΙ ΠΕΡΙ ΑΒΡΑΑΜ

Πρ.1Μ. (1.) Τῶν ἱερῶν νόμων ἐν πέντε βίβλοις ἀναγραφέντων 1
 6 ἡ πρώτη καλεῖται καὶ ἐπιγράφεται Γένεσις ἀπὸ τῆς τοῦ
 κόσμου γενέσεως, ἣν ἐν ἀρχῇ περιέχει, λαβροῦσα τὴν πρόσρησιν,
 καίτοι μυρίων ἄλλων ἐμφερομένων πραγμάτων, ὅσα κατ'
 εἰρήνην ἢ πόλεμον ἢ φορὰς καὶ ἀφορίας ἢ λιμὸν καὶ
 10 εὐθηνίαν ἢ τὰς μεγίστας τῶν ἐπὶ γῆς φθορὰς διὰ πυρὸς
 καὶ ὕδατος ἢ τοῦναντίον γενέσεις καὶ εὐτροφίας ζώων καὶ
 φυτῶν κατὰ τὴν ἀέρος καὶ τῶν ἐτησίων ὥρῶν εὐκрасίαν καὶ
 ἀνδρῶν τῶν μὲν ἀρετῇ τῶν δὲ κακίᾳ συμβιωσάντων· ἀλλ' 2
 ἐπεὶ τούτων τὰ μὲν ἐστὶ τοῦ κόσμου μέρος, τὰ δὲ παθήματα,
 15 τελειότατον δὲ καὶ πληρέστατον ὁ κόσμος, αὐτῷ τὴν ὅλην
 βίβλον ἀνέθηκεν. ὅν μὲν οὖν τρόπον ἡ κοσμοποιία δια-
 πρ.2Μ. τέτακται, διὰ τῆς προτέρας συντάξεως, ὡς οἶόν τε | ἦν,
 ἠκριβώσαμεν. ἐπεὶ δὲ τοὺς νόμους κατὰ τὸ ἐξῆς (καὶ) 3
 ἀκόλουθον ἀναγκαῖον διερευνησῆναι, τῶν ἐπὶ μέρος καὶ ὡς ἂν
 20 εἰκόνων ὑπέριθεσιν ποιησάμενοι τοὺς καθολικωτέρους καὶ ὡς
 ἂν ἀρχετύπους προτέρους διερευνήσωμεν. οὗτοι δὲ εἰσὶν 4
 ἀνδρῶν οἱ ἀνεπιλήπτως καὶ καλῶς βιώσαντες, ὧν τὰς ἀρετὰς

- ἐν ταῖς ἱερωτάταις ἐστηλιτεῦσθαι γραφαῖς συμβέβηκεν, οὐ
 πρὸς τὸν ἐκείνων ἔπαινον αὐτὸ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τοῦ
 τοὺς ἐντυγχάνοντας προτρέψασθαι καὶ ἐπὶ τὸν ὅμοιον ζῆλον
 5 ἀγαγεῖν. οἱ γὰρ ἔμφυχοι καὶ λογικοὶ νόμοι ἄνδρες ἐκεῖνοι
 γεγόνασιν, οὓς οὖσιν χάριν ἐσέμνυνεν· ἐνὸς μὲν βουλόμενος 5
 ἐπιδείξει, ὅτι τὰ τεθειμένα διατάγματα τῆς φύσεως οὐκ
 ἀπάδει, δευτέρου δὲ ὅτι οὐ πολλὸς πόνος τοῖς ἐθέλουσι
 κατὰ τοὺς κειμένους νόμους ζῆν, ὅποτε καὶ ἀγράφῳ τῇ
 νομοθεσίᾳ, πρὶν τι τὴν ἀρχὴν ἀναγραφῆναι τῶν ἐν μέρει,
 βραδίως καὶ εὐπετῶς ἐχρήσαντο οἱ πρῶτοι· ὡς θεόντως ἄν 10
 τινα φάναι, τοὺς τεθέντας νόμους μηδὲν ἄλλ'· ἢ ὑπομνήματα
 εἶναι βίου τῶν παλαιῶν, ἀρχαιολογοῦντας ἔργα καὶ λόγους,
 6 οἷς ἐχρήσαντο. ἐκεῖνοι γὰρ οὔτε γνώριμοι καὶ φοιτηταὶ
 γενόμενοί τινων οὔτε παρὰ διδασκάλους ἢ γρηὶ πράττειν
 καὶ λέγειν ἀναδιδαχθέντες, αὐτήκοοι δὲ καὶ αὐτομαθεῖς, ἀκο- 15
 λουθίαν φύσεως ἀσπασάμενοι, τὴν φύσιν αὐτὴν, ὅπερ ἐστὶ
 πρὸς ἀλήθειαν, πρεσβύτατον θεσμὸν εἶναι ὑπολαβόντες
 ἅπαντα τὸν βίον ἡὺνομήθησαν, ὑπαίτιον μὲν οὐδὲν γνώμῃς
 ἐκουσίοις ἐργασάμενοι, περὶ δὲ τῶν ἐκ τύχης ποτινόμενοι τὸν
 θεὸν καὶ λιταῖς καὶ ἱκεσίαις ἐξευμενίζόμενοι πρὸς ὀλοκλήρου 20
 μετουσίαν ζωῆς δι' ἀμφοτέρων κατορθουμένης τῶν τε ἐκ
 προνοίας καὶ τῶν ἄνευ ἐκουσίου γνώμης.
- 7 (2.) Ἐπειδὴ τοίνυν ἀρχὴ μετουσίας ἀγαθῶν ἐστὶν
 ἐλπίς καὶ ταύτην οἷα λεωφόρον ὁδὸν ἢ φιλάρετος ἀνατέμνει
 καὶ ἀνοίγει ψυχὴ σπουδάζουσα τυχεῖν τοῦ πρὸς ἀλήθειαν 25
 καλοῦ, τὸν πρῶτον ἐλπίδος ἐραστὴν προσεῖπεν „ἄνθρωπον“
 τὸ κοινὸν τοῦ γένους ὄνομα κατ' ἐξαιρέτην χάριν δωρησάμενος
 8 αὐτῷ. Χαλδαῖοι γὰρ τὸν ἄνθρωπον Ἐνὼς καλοῦσιν, ὡς
 μόνου πρὸς ἀλήθειαν ὄντος ἀνθρώπου τοῦ τὰ ἀγαθὰ
 προσδοκῶντος καὶ ἐλπίσι χρησταῖς ἐφιδρυμένου· ἐξ οὗ 30
 δῆλον, ὅτι τὸν δύσελπιν οὐκ ἄνθρωπον ἀλλ' ἀνθρωποειδὲς
 ἡγεῖται θηρίον τὸ οἰκειότατον ἀνθρωπίνης ψυχῆς, ἐλπίδα,

ἀφηρημένον. ἔθεν καὶ παγκάλως ὑμνήσαι βουλόμενος τὸν 9
 εὐελπιν προσηπών, ὅτι οὗτος ἔλπισεν ἐπὶ τὸν τῶν ἄλων
 πατέρα καὶ ποιητὴν (cf. Gen. 4, 26), ἐπικέγει· „αὕτη ἡ
 p.3 M. βίβλος | γενέσεως ἀνθρώπων“ (Gen. 5, 1), καίτοι πατέρων
 5 καὶ πάππων ἡδὴ γεγονότων· ἀλλὰ τοὺς μὲν ἀρχηγέτας τοῦ
 μικτοῦ γένους ὑπέλαβεν εἶναι, τουτονὶ δὲ τοῦ καθαρωτάτου
 καὶ διηθημένου, ἕπερ ὄντως ἐστὶ λογικόν. καθάπερ γὰρ 10
 ποιητῆς Ὅμηρος, μυρίων ποιητῶν ὄντων, κατ' ἐξοχὴν
 λέγεται. καὶ τὸ μέλαν ᾧ γράφομεν, καίτοι παντὸς ὁ μὴ
 10 λευκὸν ἐστὶ μέλανος ὄντος, καὶ ἄρχων Ἀθήνησιν ὁ ἐπώνυμος
 καὶ τῶν ἐννέα ἀρχόντων ἀριστος, ἀφ' οὗ οἱ χρόνοι κατα-
 ριθμοῦνται, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὸν ἐλπιδὶ γράφομενον
 „ἄνθρωπον“ κατ' ἐξοχὴν ὠνόμασε τὰ πλήθη τῶν ἄλλων
 ἀφησυχάσας ὡς οὐκ ἀξίων τῆς αὐτῆς προσθήσεως ἐπιλαχεῖν.
 15 εὖ μέντοι καὶ τὴν βίβλον γενέσεως τοῦ πρὸς ἀλήθειαν 11
 ἀνθρώπου προσεῖπεν, οὐκ ἀπὸ σκοποῦ, διότι γραφῆς καὶ
 μνήμης ἀξίος ὁ εὐελπις, οὗ τῆς ἐν καρτιδίῳ ὑπὸ σητῶν
 διαφραγθεμένοις, ἀλλὰ τῆς ἐν ἀθανάτῳ τῇ φύσει, παρ' ἣ
 τὰς σπουδαίας πράξεις ἀναγράφτους εἶναι συμβέβηκεν. εἰ 12
 20 μέντοι καταριθμηθεῖ τις ἀπὸ τοῦ πρώτου καὶ γηγενοῦς.
 τὸν ὑπὸ μὲν Χαλδαίων Ἐνώς Ἑλλάδι δὲ διαλέκτῳ προσ-
 αγραφεύμενον „ἄνθρωπον“ εὐρήσει τέταρτον. ἐν ἀριθμοῖς 13
 δὲ ἡ τετρὰς τετίμηται παρά τε τοῖς ἄλλοις φιλοσόφοις, ὅσοι
 τὰς ἀσωμάτους οὐσίας καὶ νοητὰς ἡσπάσαντο, καὶ μάλιστα
 25 παρὰ Μωυσεῖ τῷ πανσόφῳ, ὃς σεμνύνων τὸν τέταρτον
 ἀριθμὸν φησιν, ὅτι „ἅγιός ἐστι καὶ αἰνετός“ (Lev. 19, 24).
 οἱ δ' ἄς δ' αἰτίας ἐλέχθη, διὰ τῆς προτέρας συντάξεως εἴρηται.
 ἅγιος δὲ καὶ ἐπαινετός ὁ εὐελπις, ὡς τὸναντίον ἀναγνος 14
 καὶ ψευτὸς ὁ δούσελπις, φόβῳ πρὸς ἅπαντα συμβούλῳ κακῷ
 30 γράφομενος· οὐδὲν γὰρ οὕτως ἐχθρὸν ἄλλο ἄλλῳ φασίν. ὡς
 ἐλπίδα φόβῳ καὶ φόβον ἐλπιδὶ· καὶ μήποτ' εἰκότως·
 προσδοκία μὲν γὰρ ἐκάτερον, ἀλλ' ἡ μὲν ἀγαθῶν. ἡ δ'

- ἔμπαλιν κακῶν, ἀκατάλλακτοι δ' αἱ φύσεις τούτων καὶ
 15 ἀσύμβατοι. (3.) τσαῦτα μὲν ἀπόχρη περὶ ἐλπίδος εἰπεῖν,
 ἣν ἐπὶ θύραις οἷα πυλωρὸν ἡ φύσις ἰδρύσατο βασιλείων
 τῶν ἔνδον ἀρετῶν, αἷς οὐκ ἔστιν ἐντυχεῖν μὴ ταύτην
 16 προθεραπεύσαντας· πολλὰ μὲν οὖν αἱ νομοθέται, πολλὰ 5
 ὁὲ αἱ πανταχοῦ νόμοι πραγματεύονται περὶ τοῦ τὰς ψυχὰς
 τῶν ἐλευθέρων ἐλπίδων χρηστῶν ἀναπλῆσαι· ὁ δ' ἄνευ
 παραινέσεως δίχα τοῦ κελουσιθῆναι γενόμενος εὐελπὶς ἀγράφῳ
 μὲν νόμῳ δὲ πάλιν αὐτομαθεῖ τὴν ἀρετὴν ταύτην πεπαί-
 δευται, ὃν ἡ φύσις ἔθλακε. 10
- 17 Δευτέραν δ' ἔλαχε τάξιν μετὰ τὴν ἐλπίδα ἡ ἐπὶ
 τοῖς ἀμαρτανομένοις μετάνοια καὶ βελτίωσις· ὅθεν ἐξῆς
 ἀναγράφει τὸν ἀπὸ χείρονος βίου πρὸς τὸν ἀμείνω μετα-
 βαλόντα, ὃς καλεῖται παρὰ μὲν Ἑβραίοις Ἐνώχ, ὡς δ' ἂν
 Ἕλληνας εἴποιεν „κεχαρισμένος“, ἐφ' οὗ καὶ ταυτὶ 15
 λέλεκται, ὡς ἄρα | „εὐηρέστησεν Ἐνώχ τῷ θεῷ καὶ οὐχ p.4M.
 ἠύρίσκετο, ὅτι μετέθηκεν αὐτὸν ὁ θεός“ (Gen. 5, 24).
 18 ἡ γὰρ μετάθεσις τροπὴν ἐμφαίνει καὶ μεταβολήν· πρὸς
 ὁὲ τὸ βέλτιόν ἢ μεταβολή, διότι προμηθεῖα γίνεται θεοῦ·
 πᾶν γὰρ τὸ σὺν θεῷ καλὸν καὶ συμφέρον πάντως, ἐπεὶ 20
 19 καὶ τὸ ἄνευ θείας ἐπιφοροσύνης ἀλυσιτελέες. εὖ δ' εἴρηται τὸ
 „οὐχ ἠύρίσκετο“ ἐπὶ τοῦ μετατεθειμένου, τῷ τὸν ἀρχαῖον
 καὶ ἐπίληπτον ἀπακλιθῆναι βίον καὶ ἠφανίσθαι καὶ μηκέθ'
 εὐρίσκεσθαι, καθάπερ εἰ μηδὲ τὴν ἀρχὴν ἐγένετο, ἢ τῷ τὸν
 μετατιθέμενον καὶ ἐν τῇ βελτίῳι ταχθέντα τάξει δυσεύρετον 25
 εἶναι φύσει· πολύχουν μὲν γὰρ ἡ κακία, διὸ καὶ πολλοῖς
 γινώριμον, σπάνιον δ' ἡ ἀρετή, ὡς μηδ' ὑπ' ὀλίγων κατα-
 20 λαμβάνεσθαι. καὶ ἄλλως ὁ μὲν φαῦλος ἀγορὰν καὶ θέατρα
 καὶ δικαστήρια βουλευτήριά τε καὶ ἐκκλησίας καὶ πάντα
 σύλλογον καὶ θίασον ἀνθρώπων ἅτε φιλοπραγμοσύνη συζῶν 30
 μετατρέχει, τὴν μὲν γλῶτταν ἀνιείς πρὸς ἄμετρον καὶ
 ἀπέραντον καὶ ἄκριτον διήγησιν, συγχέων ἅπαντα καὶ φύρων,

ἀληθείαι· ψευδοῦ καὶ ἤρητοις ἄρρητα καὶ ἴδια κινῶσι καὶ ἱεροῖς
 βέβηλα καὶ σπουδαίοις γέλοια ἀναμειγνύς, διὰ τὸ μὴ πεπαι-
 δεῦσθαι τὸ ἐν καιρῷ κάλλιστον, ἡσυχίαν, τὰ δὲ ὧτα
 ἐπουρίσας ἕνεκα πολυπράγμονος περιεργίας· τὰ γὰρ ἐτέρων 21
 5 εἶτε ἀγαθὰ εἶτ' αὖ κακὰ γίγνεται μανθάνειν, ὡς αὐτίκα
 τοῖς μὲν φθονεῖν, ἐφ' οἷς δὲ ἠδῶσθαι· βάσκανον γὰρ καὶ
 μισόκαλον καὶ φιλοπόνηρον ὁ φραῦλος φύσει. (4.) ὁ δ' 22
 ἀστεῖος ἔμπαλιν ἀπράγμονος ζήλωτῆς βίου γεγονώς ὑποχωρεῖ
 καὶ μόνωσιν ἀγαπᾷ, λαμβάνειν τοὺς πολλοὺς ἀξίω. αὐὸ δὲ
 10 μισανθρωπίαν — φιλόανθρωπος γάρ, εἰ καὶ τις ἄλλος —,
 ἀλλὰ διὰ τὸ προβεβλήσθαι κακίαν, ἦν ὁ πολλὸς ὄχλος
 ἀσπάζεται, χαίρων μὲν ἐφ' οἷς στένειν ἀξίον, λυπούμενος δὲ
 ἐφ' οἷς γειγθῆναι καλόν. ὧν ἕνεκα συγκαλεισάμενος οἴκοι 23
 τὰ πολλὰ καταμένει μύθις τὰς κλισιάδας ὑπερβαίων ἢ διὰ
 15 τοὺς ἐπιφοιτῶντας συνεχέστερον ἕξω πόλεως προσελθὼν
 ἐν μοναχίᾳ ποιεῖται τὰς διατριβάς ἡδίων συμβιωταῖς
 χρώμενος τοῖς ἅπαντος τοῦ γένους ἀνθρώπων ἀρίστοις, ὧν
 τὰ μὲν σώματα διέλυσεν ὁ χρόνος, τὰς δ' ἀρετὰς αἱ ἀπο-
 λειφθεῖσαι γραφαὶ ζωπουροῦσι διὰ τε ποιημάτων καὶ τῶν
 20 καταλογάδην συγγραμμάτων, οἷς ἡ ψυχὴ πέφυκε βελτιοῦσθαι.
 διὰ τοῦτο εἶπεν ὅτι ὁ μεταπειθεὶς „οὐχ εὐρίσκειτο“ δυσεύρετος 24
 καὶ δυσθήρατος ὧν. μεθορμίζεται οὖν εἰς παιδείαν ἐς ἀμαθίας
 p.5M. καὶ ἐξ ἀφροσύνης εἰς φρόνησιν ἔκ τε θειλίας εἰς | ἀνδρείαν
 καὶ ἐξ ἀσεβείας εἰς εὐσέβειαν, καὶ πάλιν ἐκ μὲν φιληδονίας
 25 εἰς ἐγκράτειαν, ἐκ δὲ φιλοδοξίας εἰς ἀτωφίαν· ὧν τίς ἢ
 πλοῦτος ἐπάξις ἢ βασιλείας καὶ δυναστείας κτῆσις ὠφελιμω-
 τέρα; εἰ γὰρ χρηὴ τάληθές εἰπεῖν, ὁ μὴ τυφλὸς ἀλλ' ὁθεὺ 25
 βλέπων πλοῦτος ἢ τῶν ἀρετῶν ἐστὶ περιουσία, ἦν εὐθὺς
 γνήσιον καὶ εὐνομον παρὰ τὰς νόθους καὶ ψευδωνύμους ἀρχάς
 30 ὑπόληπτέον ἡγεμονίαν ἐνδίκως ἅπαντα πρυτανεύουσιν, αὐὸ 26
 δεῖ δὲ ἀγνοεῖν, ὅτι τὰ δευτερεῖα φέρεται μετάνοια τελειότη-
 τος, ὡσπερ καὶ ἀνόστου σώματος ἢ πρὸς ὑγίαν ἐξ ἀσθενείας

μεταβολή. τὸ μὲν οὖν διηγεκὲς καὶ τέλειον ἐν ἀρεταῖς ἐγγυτάτω θείας ἴσταται δυνάμει, ἢ δ' ἀπὸ τινος χρόνου βελτίωσις ἴδιον ἀγαθὸν εὐφυοῦς ψυχῆς ἐστὶ μὴ τοῖς παιδικοῖς ἐπιμενούσης ἀλλ' ἀδροτέροις καὶ ἀνδρὸς ὄντως φρονήμασιν ἐπιζητούσης εὐδίων κατάστασιν [ψυχῆς] καὶ τῇ φαντασίᾳ τῶν 5 καλῶν ἐπιτρεχούσης.

- 27 (5.) Ὅθεν εἰκότως τῷ μετανενοηκότι τάττει κατὰ τὸ ἐξῆς τὸν θεοφιλῆ καὶ φιλάρετον, ὃς Ἑβραίων μὲν τῇ γλώττῃ καλεῖται Νῶε, τῇ δὲ Ἑλλήνων „ἀνάπαυσις“ ἢ „δικαίος“, οἰκειόταται προσρήσεις σοφῶ· ἐμφανῶς μὲν ὁ δίκαιος, ἄμεινον 10 γὰρ οὐδὲν δικαιοσύνης, τῆς ἐν ἀρεταῖς ἡγεμονίδος, ἢ καθάπερ ἐν χορῷ καλλιστεύουσα πρεσβεύει· ἢ δ' ἀνάπαυσις, ἐπεὶ καὶ τοῦναντίον τὴν παρὰ φύσιν κίνησιν ταραχῶν καὶ θορύβων στάσεών τε καὶ πολέμων αἰτίαν εἶναι συμβέβηκεν, ἣν μετίασιν οἱ φαῦλοι, ἡρεμαῖον δὲ καὶ ἡσυχάζοντα καὶ σταθερὸν ἔτι δὲ 15 28 καὶ εἰρηνικὸν βίον οἱ καλοκαγαθίαν τιμηκότες. ἐπόμενος δ' αὐτὸς αὐτῷ καὶ τὴν ἐβδόμη, ἣν Ἑβραῖοι σάββατα καλοῦσιν, ἀνάπαυσιν ὀνομάζει, οὐχ, ὡς οἴονται τινες, ὅτι δι' ἐξ ἡμερῶν τῶν συνήθων ἔργων ἀπείχετο τὸ πλῆθος, ἀλλ' ὅτι τῷ ὄντι ὁ ἕβδομος ἀριθμὸς ἔν τε τῷ κόσμῳ καὶ ἐν 20 ἡμῖν αὐτοῖς ἀεὶ ἀστασίαστος καὶ ἀπόλεμος καὶ ἀφιλόνηκος 29 καὶ εἰρηνικώτατος ἀπάντων ἀριθμῶν ἐστὶ. μάρτυρες δὲ τοῦ λεχθέντος αἱ ἐν ἡμῖν δυνάμεις· αἱ μὲν γὰρ ἐξ τὸν ἄπαστον καὶ συνεχῆ πόλεμον ἐν γῆ καὶ θαλάττῃ συγχοροῦσιν, αἷ τε πέντε αἰσθησεις καὶ ὁ προφορικὸς λόγος, 25 αἱ μὲν πόθῳ τῶν αἰσθητῶν, ὧν ἐὰν μὴ τυγχάνωσιν, ἀνιῶνται, 30 ὁ δ' ἀγαλίνῃ στόματι μυρία τῶν ἡσυχαστέων ἐκλαλῶν· ἢ δ' ἐβδόμη δύναμις ἢ περὶ τὸν ἡγεμόνα νοῦν, ὃς ὅταν ἐπικυδέστερος γένηται τῶν ἐξ καὶ δυνατωτέρα ῥώμῃ κατακρατήσας ἀναχωρήσῃ, μόνωσιν ἀσπασάμενος καὶ ταῖς ἑαυτοῦ πρὸς ἑαυτὸν 30 (χαίρων) ὁμιλίαις ὡς ἀπροσδεγῆς ὧν ἐτέρου καὶ αὐταρκέστατος ἑαυτῷ, τηρῖκαῦτα φροντίδων καὶ πραγματειῶν

p.6M. | ἀπαλλαγείς τῶν ἐν τῷ θνητῷ γένει βίον εὐδαίμον καὶ γαλήνην
 ἀσπάξεται. (6.) οὕτως δ' ἀποσεμνώνει τὸν φιλάρετον, ὥστε 31
 καὶ γενεαλογῶν αὐτὸν οὐ, καθάπερ ἔθος ἐπὶ τῶν ἄλλων,
 πάππων ἢ προπάππων ἢ προγόνων ποιεῖται κατάλογον, ὅσοι
 5 πρὸς ἀνδρῶν ἢ πρὸς γυναικῶν εἰσιν, ἀλλὰ τινων ἀρετῶν,
 μόνον οὐχὶ βροῶν ἀντικρυς, ὅτι οἰκία καὶ συγγένεια καὶ
 πατρὶς οὐδεμία ἐστὶν ἐτέρα σοφῶ ὅτι μὴ ἀρεταὶ καὶ αἱ
 κατ' ἀρετὰς πράξεις· „αὐταὶ“ γάρ φησιν „αἱ γενέσεις Νῶε·
 Νῶε ἀνθρώπος δίκαιος, τέλειος ἐν τῇ γενεᾷ αὐτοῦ. τῷ
 10 θεῷ εὐηρέστησεν“ (Gen. 6, 9). οὐ δεῖ δὲ ἀγνοεῖν, ὅτι νῦν 32
 „ἄνθρωπον“ οὐ κοινῶ τύπῳ τὸ λογικὸν θνητὸν ζῶον καλεῖ,
 τὸν μέντοι κατ' ἐξοχὴν, ὃς ἐπαληθεύει τοῦνομα τὰ ἀτίθασα
 καὶ λελυττηκότα πάθη καὶ τὰς θηριωδεςτάτας κακίας τῆς
 ψυχῆς ἀπεληλακώς. σημεῖον δέ· μετὰ τὸν „ἄνθρωπον“ 33
 15 ἐπιλέγει τὸν „δίκαιον“ εἰπὼν „ἄνθρωπος δίκαιος“, ὡς
 ἀδίκου μὲν οὐθενὸς ὄντος ἀνθρώπου (κυριώτερον δ' εἰπεῖν
 ἀνθρωπομόρφου θηρίου), μόνου δὲ ὃς ἂν ζηλωτὴς ἢ δικαιο-
 σύνης. φησὶ δ' αὐτὸν καὶ „τέλειον“ γεγονέναι διὰ τούτου 34
 παριστάς, ὡς οὐ μίαν ἀρετὴν ἀλλὰ πάσας ἐκτέλεσεν καὶ
 20 κτησάμενος ἐκάστη κατὰ τὸ ἐπιβάλλον χρώμενος διετέλεσεν.
 ἐπιστεφανῶν δ' αὐτὸν ὡς ἀγωνιστὴν ἐκνευικηκότα κηρύγματι 35
 λαμπροτάτῳ προσεπικοσμεῖ φάσκων, ὅτι „τῷ θεῷ εὐηρέ-
 στησεν“· οὐ τί γένοιτ' ἂν ἐν τῇ φύσει κρεῖττον; τίς
 καλοκαγαθίας ἐναργέστερος ἔλεγχος; εἰ γὰρ οἱ δυσαρεστή-
 25 σαντες τῷ θεῷ κακοδαίμονες, οἷς εὐαρεστήσαι συνέβη πάντως
 εὐδαίμονες. (7.) οὐκ ἀπὸ σκοποῦ μέντοι ταῖς τῶσούταις 36
 ἀρεταῖς ὑμνήσας τὸν ἄνθρωπον ἐπέειπεν, ὅτι „τέλειος ἦν
 ἐν τῇ γενεᾷ αὐτοῦ“ (Gen. 6, 9), δηλῶν ὅτι οὐ καθάπερ ἄλλὰ
 κατὰ σύγκρισιν τῶν κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον γεγονότων ἀγαθῶς
 30 ἦν. ἤδη γὰρ οὐκ εἰς μακρὰν ἐπιμνησθήσεται σοφῶν ἐτέρων, 37
 οἱ τὴν ἀρετὴν ἀνανταγώνιστον ἔσχον. οὐ πονηροῖς ἀντεθε-
 τασθέντες οὐδ' ὅτι βελτίους ἐγένοντο τῶν κατ' αὐτοὺς

- ἀποδοχῆς καὶ προνομίας ἀξιοθέντες, ἀλλ' ὅτι φύσιν εὐμοίρον
 κτησάμενοι διετήρησαν αὐτὴν ἀδιάστροφον, οὐ φυγόντες
 μοχλιηρὰ ἐπιτηδεύματα, ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς περι-
 πεσόντες, προηγουμένως δὲ καλῶν ἔργων καὶ λόγων ἀσκηταὶ
 38 γενόμενοι τὸν βίον ἐπεκόσμου. θαυμασιώτατοι μὲν οὖν 5
 ἄνδρες ἐκεῖνοι γεγονάσιν, οἱ ταῖς ὁρμαῖς ἐλευθέραις καὶ
 εὐγενέσιν ἐχρήσαντο, μὴ κατὰ μίμησιν ἢ ἐναντίωσιν ἐτέρων,
 ἀλλ' αὐτὸ τὸ καλὸν καὶ τὸ δίκαιον ἀποδεξάμενοι, θαυμάσιος
 δὲ καὶ ὁ τῆς καθ' αὐτὸν γενεᾶς διενηνοχῶς καὶ μηδενὶ
 συνενεχθεὶς ὧν ἐξήλωσαν οἱ πολλοί· δευτερείων μὲν οὗτος 10
 ἐφίεσται, τὰ δὲ πρῶτα τῶν ἄλλων ἐκείνοις ἀναδώσει ἢ
 39 φύσις. τὰ μέντοι δευτερεῖα καὶ αὐτὰ μεγάλα· τί | δ' οὐχὶ p.7 M.
 μέγα καὶ περιμάχητον ὧν ὀρέγεται καὶ θωρεῖται θεός;
 σαφεστάτη δὲ πίστις αἱ τῶν χαρίτων ὑπερβολαί, ὧν οὗτος
 40 ἔτυχεν. ἐπεὶ γὰρ ἀδικημάτων φορὰν ἤνεγκεν ὁ χρόνος 15
 ἐκεῖνος καὶ πᾶσα χώρα καὶ ἔθνος καὶ πόλις καὶ οἰκία καὶ
 ἕκαστος ἰδίᾳ πονηρῶν ἐπιτηδευμάτων ἀνεπέπληστο, πάντων
 ἔκουσίως καὶ ἐκ προνοίας ὡς ἐν ἀγῶνι περὶ τῶν ἐν τῇ
 διαμαρτάνειν ἄμιλλωμένων — μετὰ σπουδῆς γὰρ
 ἀπάτης ἐφιλονεῖκουσιν, ἕκαστου τὸν πλησίον μεγάλῃ κακίας 20
 ὑπερβαλεῖν ἐπειγομένου καὶ μηδὲν παραλείποντος τῶν πρὸς
 41 ἐπίληπτον καὶ ἐπάρατον βίον — (8.) ἐφ' οἷς ὁ θεὸς
 εἰκότως δυσχεράνας, εἰ τὸ ζῆλον τὸ ἄριστον εἶναι δοκοῦν καὶ
 συγγενείας ἀξιοθὲν τῆς πρὸς αὐτὸν ἕνεκα τῆς ἐν τῇ λόγῳ
 κοινωνίας, θεὸν ἀρετὴν ἐπιτηδεύειν, ἐξήλωσε κακίαν καὶ τὰ 25
 εἶδη πάντα κακίας, δίκην ὀρίζει τὴν προσήκουσαν, ἀφανίσαι
 τοὺς τότε ὄντας κατακλυσμοῦ διανοηθεῖς, οὐ μόνον τοὺς ἐν τῇ
 πεδιάδι καὶ τοῖς χιθναλωτέροις ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν τοῖς
 42 ὕψηλοτάτοις ὄρεσι κατοικοῦντας. ἢ μὲν γὰρ μεγάλη θάλαττα
 μετέωρος ὡς οὐδέπω πρότερον ἀρθεῖσα διὰ τῶν στομάτων 30
 ἀθρόα ῥύμη τοῖς καθ' ἡμᾶς εἰσερρῦη πελάγεσι, τὰ δὲ
 πλημμύρανα νήσους καὶ ἡπίρους ἐπέκλυσε, πηγῶν δ'

ἀενάων καὶ ποταμῶν αὐθιγενῶν τε καὶ χειμάρρων ἐπάλληλοι
 φοραὶ συνῆπτον ἀλλήλαις ἀναχόμεναι καὶ πρὸς ὕψος
 ἐπαιρόμεναι ἐπέβαινον. οὐ μὴν οὐδὲ ὁ αἴθρ ἤρέμει· πάντα 13
 γὰρ τὸν οὐρανὸν βαίθῃ καὶ συνεχῆς νέφος ἐπέειχε καὶ
 5 πνεύματα ἦν ἐξάίσια πάταγοί τε βροντῶν καὶ ἐπιλάμβαις
 ἀστραπῶν καὶ κεραυνῶν φοραί, καταρραγνομένων ὄμβρων
 ἀπαύστων, ὡς νομίσαι τὰ μέρη τοῦ παντός εἰς μίαν φύσιν
 τὴν ὕδατος ἀναστοιχεισόμενα σπεύδειν, ἕως τοῦ μὲν ἄνωθεν
 καταράττοντος τοῦ δὲ κάτωθεν ἐπανιόντος μετάρσια ἤρθη τὰ
 10 ῥεῖθρα, οἷς οὐ μόνον ἡ πεδιάς καὶ ἕση χθιναλὴ κατα-
 κλισθεῖσα ἤφρανίσθη, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑψηλοτάτων ὄρων αἰ-
 κορυφαί. πάντα γὰρ τὰ μέρη τῆς γῆς ἔδου καθ' ὕδατος, ὡς 44
 πᾶσαν καθηρπᾶσθαι καὶ τὸν κόσμον ἀκρωτηριασθέντα μεγάλῃ
 τμήματι τὸν παντελεῖ καὶ ἡλόκληρον. ὁ μῆτε εἰπεῖν μῆτε
 15 νοῆσαι θέμις, λελωβῆσθαι δοκεῖν. ἀλλὰ γὰρ καὶ ὁ αἴθρ, ἕως
 μέρους βραχέος τοῦ κατὰ σελήνην, ἅπας ἀνήλωτο νικηθεὶς
 ὑπὸ τῆς τοῦ ὕδατος φορᾶς καὶ βίας, ἕπερ ἀνὰ κράτος τὴν
 ἐκείνου χώραν ἐπέσχε. τότε δὴ τότε εὐθύς ἐφθείρετο ὕσα 45
 σπαρτὰ καὶ δένδρα — φθείρει γὰρ ὡς ἔνδεια καὶ πληθὺς
 20 ἄμετρον —. ἔθνησκον δ' αἰ μυρία τῶν ζώων ἀγέλαι ἡμέρων
 ὁμοῦ καὶ ἀγρίων· ἦν γὰρ εἰκός, τοῦ κρατίστου γένους
 ἀνθρώπων ἀφανιζομένου, μηδὲν ὑπολειφθῆναι τῶν χειρόνων.
 ἐπεὶ καὶ πρὸς τὰς ἐκείνου γρείας ἐγένετο ἄσθλα τρόπον τινα
 p.8.M. θεοποτικαῖς προστάξεσιν ὑπηρετήσαντα. τοσοῦτων! δὴ καὶ 46
 25 τηλικούτων ἐπιρραζάντων κακῶν, ἅπερ ἐκεῖνος ὁ καιρὸς
 ὤμβρησε — πάντα γὰρ τὰ τοῦ κόσμου μέρη, δόξα τῶν
 κατὰ τὸν οὐρανόν, ἐκινήθη παρὰ φύσιν, ὡς ἂν βαρεῖαν καὶ
 θανατώδη νόσον νοσήσαντα —, μόνος δὲ εἰς εἰκός ὁ τοῦ
 λεχθέντος ἀνδρὸς δικαίου καὶ θεοφιλοῦς διασφύζεται ὄσο
 30 λαβόντος τὰς ἀνωτάτω δωρεάς, μίαν μὲν. ἦν εἶπον, τὸ μὴ
 πᾶσι τούτοις συναπολέσθαι. ἑτέραν δὲ τὸ πάλιν ἀρχηγέτην
 αὐτὸν ὑπάρξει νέας ἀνθρώπων σποράς· ἤϊωσε γὰρ αὐτὸν ὁ

θεὸς καὶ τέλος τοῦ γένους ἡμῶν καὶ ἀρχὴν γενέσθαι, τέλος μὲν τῶν πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ, τῶν δὲ μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ἀρχήν.

47 (9.) Τοιοῦτος μὲν ὁ τῶν καθ' αὐτὸν ἄριστος, τοιαῦτα δὲ καὶ τὰ τεθειμένα ἀθλα αὐτῶ, ὅποια δεδήλωκεν ὁ ἱερός 5 λόγος. τῶν δ' εἰρημένων τριῶν εἴτε ἀνδρῶν εἴτε ψυχῆς τρόπων ἐναρμόνιος ἡ τάξις· ὁ μὲν γὰρ τέλειος ὀλόκληρος ἐξ ἀρχῆς, ὁ δὲ μετατεθειμένος ἡμίεργος, τοῦ βίου τὸν μὲν πρότερον χρόνον ἀναθεὶς κακία, τὸν δ' ὕστερον ἀρετῇ, πρὸς ἣν μετανέστη καὶ μετακίσατο, ὁ δὲ ἐλπίζων, ὡς αὐτὸ 10 ὀηλοῖ τοῦνομα, ἐλλιπής, ἐφιέμενος μὲν ἄει τοῦ καλοῦ, μήπω δ' ἐφικέσθαι τούτου δεδουημένος, ἀλλ' εἰκοῦς τοῖς πλέουσιν, οἱ σπεύδοντες εἰς λιμένας καταίρειν θαλαττεύουσιν ἐνόρμισασθαι μὴ δυνάμενοι.

48 (10.) Ἡ μὲν οὖν πρότερα τριάς τῶν ἀρετῆν ἐπιποθη- 15 σάντων δεδήλωται. μείζων δέ ἐστιν ἡ ἑτέρα, περὶ ἧς νυνὶ λεχτέον. ἐκείνη μὲν γὰρ τοῖς ἐν ἡλικίᾳ παιδικῇ μαθήμασιν εἴκειν, αὕτη δὲ τοῖς ἀνδρῶν ἀθλητικῶν γυμνάσμασιν ἐπὶ τοὺς ἱεροὺς ὄντως ἀλειφόμενων ἀγῶνας, οἱ σωμασκήας καταφρονούντες τὴν ἐν τῇ ψυχῇ κατασκευάζουσιν εὐεξίαν ἐφιέμενοι 20

49 τῆς κατὰ τῶν ἀντιπάλων παύων νίκης. οἷς μὲν οὖν διενήνοχεν ἕκαστος ἐφ' ἐν καὶ τὸ αὐτὸ τέλος ἐπειγόμενος, αὐτοῖς ἀκριβέστερον ἐροῦμεν· ἃ δὲ χρὴ περὶ τῶν τριῶν συλλήβδην

50 προσειπεῖν, ἀναγκαῖον μὴ παρασιωπῆσαι. τούτους ταίνου συμβέβηκε μιᾶς οἰκίας καὶ ἐνὸς γένους εἶναι — ὁ γὰρ 25 τελευταῖος υἱὸς μὲν ἐστὶ τοῦ μέσου, υἱωνὸς δὲ τοῦ πρώτου — καὶ πάντας φιλοθέους ὁμοῦ καὶ θεοφιλεῖς, ἀγαπήσαντας τὸν ἀληθῆ θεὸν καὶ ἀνταγαπηθέντας πρὸς αὐτοῦ, ὃς ἡξίωσε, καθάπερ δηλοῦσιν οἱ χρησμοί, διὰ τὰς ὑπερβολὰς τῶν ἀρετῶν αἷς συνεβίουν κινωνῆσαι τῆς προσρήσεως αὐτοῦ. 30

51 τὸ γὰρ ἴδιον ὄνομα τοῖς ἐκείνων ἐναρμολύμενος ἦνωσε, τὴν ἐκ τῶν τριῶν σύνθετον κλήσιν ἐπιφημίσας ἑαυτῷ· „τοῦτο

γάρ μου“ φησίν „ὄνομά ἐστιν αἰώνιον, θεὸς Ἀβραάμ καὶ
 θεὸς Ἰσαάκ καὶ θεὸς Ἰακώβ“ (cf. Exod. 3,15) — ἀντὶ τοῦ |
 p.9M. καθάπαξ τὸ πρὸς τι· καὶ μήποτε· εἰκότως· ὀνόματος γὰρ ὁ
 θεὸς οὐ δεῖται, μὴ θεόμενος δ' ὅμως ἐχαρίζετο τῷ γένει
 5 τῶν ἀνθρώπων κλησιν οἰκείαν, ἵν' ἔχοντες καταφυγῆν πρὸς
 ἰκεσίας καὶ λιτάς μὴ ἀμοιρῶσιν ἐλπίδος χρηστῆς. (11.)
 ταῦτα μὲν οὖν ἐπ' ἀνδρῶν ὁσίων εἰρησθαι δοκεῖ, μηνύματα δ' 52
 ἐστὶ φύσεως ἀδηλοτέρας καὶ πολὺ βελτίονος τῆς ἐν αἰσθητοῖς.
 τρόπους γὰρ ψυχῆς ἔοικεν ὁ ἱερὸς διερευνᾶσθαι λόγος, ἀστείους
 10 ἀπαντας, τὸν μὲν ἐκ διδασκαλίας, τὸν δ' ἐκ φύσεως. τὸν
 δ' ἐξ ἀσκήσεως ἐφιέμενον τοῦ καλοῦ. ὁ μὲν γὰρ πρῶτος,
 ἐπίκλησιν Ἀβραάμ, σύμβολον διδασκαλικῆς ἀρετῆς ἐστίν,
 ὁ δὲ μέσος, Ἰσαάκ, φυσικῆς, ὁ δὲ τρίτος, Ἰακώβ, ἀσκητικῆς.
 ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἀγνωστὸν, ὅτι μετεποιεῖτο τῶν τριῶν ἕκαστος 53
 15 δυνάμειον, ὀνομάσθη δὲ ἀπὸ τῆς πλεοναζούσης κατ'
 ἐπικράτειαν· οὔτε γὰρ διδασκαλίαν ἄνευ φύσεως ἢ ἀσκήσεως
 τελειωθῆναι δυνατόν οὔτε φύσις ἐπὶ πέρας ἐστὶν ἐλλείειν ἱκανῆ
 δίχα τοῦ μαθεῖν καὶ ἀσκήσαι οὔτε ἀσκησις, εἰ μὴ προἰημε-
 λιωθείη φύσει τε καὶ διδασκαλίᾳ. προσηκόντως οὖν καὶ τὴν 54
 20 τῶν τριῶν λόγῳ μὲν ἀνδρῶν ἔργῳ δ' ὡς εἶπον ἀρετῶν
 οἰκειότητα συνῆψε, φύσεως, μαθήσεως, ἀσκήσεως, ἀς ἑτέρῳ
 ὀνόματι Χάριτας ἰσαριθμούς ἀνθρωποὶ καλοῦσιν, ἢ τῷ
 κεχαρίσθαι τὸν θεὸν τῷ ἡμετέρῳ γένει τὰς τρεῖς δυνάμεις
 πρὸς τελειότητα τοῦ βίου ἢ παρόσον αὐταὶ δωδωρῆνται ψυχῇ
 25 λογικῇ ἑαυτὰς, δώρημα τέλειον καὶ κάλλιστον, ἵνα καὶ τὸ
 αἰώνιον ὄνομα τὸ δηλούμενον ἐν τοῖς χρησμοῖς ἐπὶ τριῶν
 μὴ ἐπ' ἀνθρώπων μᾶλλον ἢ τῶν εἰρημένων δυνάμειον
 λέγηται. ἀνθρώπων μὲν γὰρ φθαρτὴ φύσις, ἀφθαρτος δ' ἡ 55
 τῶν ἀρετῶν· εὐλογώτερον δὲ ἐπισημίζεσθαι τὸ αἰεὶον
 30 ἀφθάρτοις πρὸ θνητῶν, ἐπεὶ συγγενὲς μὲν αἰδιότητος
 ἀφθαρσία, ἐχθρὸν δὲ θάνατος. (12.) χρῆ μέντοι μηδ' 56
 ἐκεῖνο ἀγνωεῖν, ὅτι τὸν μὲν πρῶτον ἀνθρώπων τὸν γηρενῆ

- πατέρα τῶν ἄχρι τοῦ κατακλυσμοῦ φύντων εἰσήγαγε, τὸν δὲ μόνον ἐκ τῆς τριαύτης φθορᾶς ὑπολειφθέντα πανοίκιον ἔνεκα δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης καλοκάγαθίας τοῦ νεάσαντος αὐθις καινοῦ γένους ἀνθρώπων, τὴν δὲ περίσεμνον τριάδα καὶ περιμάχτην ἑνὸς εἴδους ἐπιλεγομένου „βασίλειον καὶ 5 ἱεράτευμα καὶ ἔθνος ἄγιον“ (Exod. 19, 6) οἱ χρησιμοί
- 57 καλοῦσι. μὲν γὰρ τὸ ὄνομα τὴν δύναμιν αὐτοῦ· προσονομάζεται γὰρ Ἑβραίων γλώττῃ τὸ ἔθνος Ἰσραήλ, ὅπερ ἑρμηνευθὲν ἐστὶν „ὁρῶν θεόν.“ ὅρασις δ' ἡ μὲν δι' ὀφθαλμῶν ἐν ἀπάσαις καλλιστεύει ταῖς αἰσθησεσιν, ἐπεὶ καὶ διὰ μόνης 10 καταλαμβάνεται τὰ κάλλιστα τῶν ὄντων, ἥλιος καὶ σελήνη καὶ ὁ σύμπας οὐρανός τε καὶ κόσμος, ἡ δὲ διὰ τοῦ τῆς ψυχῆς ἡγεμονικοῦ προσφέρει τὰς ἄλλας ὅσαι περὶ αὐτὸ δυνάμεις·
- 58 αὕτη | δὲ ἐστὶ φρόνησις, ὅψις οὕσα διανοίας. ὅτω δὲ μὴ p.10 M. μόνον ἐξεγένετο τᾶλλα ὅσα ἐν τῇ φύσει δι' ἐπιστήμης κατα- 15 λαμβάνειν, ἀλλὰ καὶ τὸν πατέρα καὶ ποιητὴν τῶν συμπάντων ὁρᾶν, ἐπ' ἄκρον εὐδαιμονίας ἴστω προσηλυθῶς· οὐδὲν γὰρ ἀνωτέρω θεοῦ, πρὸς ὃν εἴ τις τὸ τῆς ψυχῆς ὄμμα τείνας
- 59 ἔφθακε, μονῆν εὐχέσθω καὶ στάσιν. αἱ μὲν γὰρ ἀνάγκαι ὁδοὶ καματηραὶ καὶ βραδεῖαι, ἡ δὲ κατὰ προνοίας φροσύνη, συρμὸν 20 ἔχουσα τὸ πλεόν ἢ καθόδον, ταχεῖα καὶ ῥάστη. πολλὰ δὲ τὰ κάτω βιαζόμενα, ὧν οὐδὲν ὄφελος, ὅταν ἐκ τῶν αὐτοῦ δυνάμεων ἀνακρεμάσας τὴν ψυχὴν ὁ θεὸς ὀλιγῆ δυνάτωτέρα πρὸς ἑαυτὸν ἐπισπάσῃται.
- 60 (13.) Ταῦτα μὲν οὖν κοινῇ περὶ τῶν τριῶν ἀναγκαίως 25 προσεῖρήσθω. λεκτέον δ' ἐξῆς, ἐν οἷς ἕκαστος ἰδίᾳ προήνεγκεν, ἀπὸ τοῦ πρώτου τὴν ἀρχὴν λαβόντας. ἐκεῖνος τοίνυν εὐσεβείας, ἀρετῆς τῆς ἀνωτάτω καὶ μεγίστης, ζηλωτῆς γενόμενος ἐσπούδασεν ἔπεσθαι θεῷ καὶ καταπειθῆς εἶναι τοῖς προσταττομένοις ὑπ' αὐτοῦ, προστάξεις ὑπολαμβάνων οὐ τὰς 30 διὰ φωνῆς καὶ γραμμάτων μηνυόμενας αὐτὸ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς διὰ τῆς φύσεως τρανοτέροις σημείοις ὀηλουμένας,

- ἄς ἢ ἀληθεστάτη τῶν αἰσθήσεων πρὸ ἀκοῆς τῆς ἀπίστου
 καὶ ἀβεβαίου καταλαμβάνει. θεώμενος γὰρ τις τὴν ἐν τῇ 61
 φύσει τάξιν καὶ τὴν παντὸς λόγου κρείττονα πολιτείαν, ἣ
 χρῆται ὁ κόσμος, ἀναδιδάσκεται, φθεγγόμενος μηδενός,
 5 εὐνομον καὶ εἰρηνικὸν βίον ἐπιτηδεύειν εἰς τὴν τῶν καλῶν
 ἐξομοίωσιν ἀποβλέποντα. ἐναργέσταται δὲ τῆς εὐσεβείας ἀπο-
 δείξεις εἰσίν, ἄς περιέχουσιν αἱ ἱεραὶ γραφαί· πρώτην δὲ
 λεκτέον, ἣ καὶ πρώτη τέτακται. (14.) λογίῳ πληθίῳ περὶ 62
 τοῦ πατρίδα καὶ συγγένειαν καὶ πατρῶν οἶκον καταλιπεῖν καὶ
 10 μεταναστῆναι, καθάπερ ἀπὸ τῆς ξένης εἰς τὴν οἰκίαν ἐπανιῶν
 ἀλλ' οὐκ ἀπὸ τῆς οἰκείας εἰς τὴν ξένην μέλλων ἀπαίρειν,
 ἐπέσπευθε συντείνων, νομίζων ἰσότημον εἶναι τῷ τελειῶσαι τὸ
 ταχέως τὸ προσταχθὲν ἀνύσαι. καίτοι τίνα ἕτερον εἰκὸς 63
 οὕτως ἀκλινη καὶ ἀτρεπτον γενέσθαι. ὡς μὴ φίλοις ὑπαχθῆναι
 15 καὶ ὑπενοῦναι συγγενῶν καὶ πατρίδος, ὧν ὁ πόθος ἐκάστη
 τρόπον τινὰ συγγεγένηται καὶ συνηύξηται καὶ μᾶλλον ἢ οὐχ
 ἦττον τῶν ἠνωμένων μερῶν συμπέφυκε· μάρτυρες δὲ οἱ νομο- 64
 θέται τὴν δευτερεύουσαν θανάτου τιμωρίαν κατὰ τῶν ἐπὶ τοῖς
 μεγίστοις ἐαλωκότων ὀρίσαντες φυγῆν, οὐ δευτερεύουσαν.
 20 ὡς γ' ἐμοὶ δοκεῖ, παρ' ἀληθεία δικαζούσῃ, πολὺ δὲ ἀργαλειω-
 τέραν, εἴ γε πέρας μὲν κακοπραμιῶν ὁ θάνατος, ἀρχὴ δ', οὐ
 πέρας, ἣ φυγὴ καινοτέρων συμφορῶν. ἀνθ' ἑνὸς τοῦ χωρὶς
 ἀλγηδόνων μυρίους ἐπάγουσα θανάτους τοὺς σὺν αἰσθήσει.
- 11 M. κατ' ἐμπορίαν ἔνιοι πόθῳ χρηματισμοῦ πλέοντες ἢ κατὰ 65
 25 πρεσβείαν ἢ κατὰ θέαν τῶν ἐπὶ τῆς ἀλλοδαπῆς δι' ἔρωτα
 παιδείας, ὀκλοὺς ἔχοντες δυνάμεις τῆς ἕξω μονῆς οἱ μὲν τὰς
 ἐπικερδείας, οἱ δὲ τὸ τὴν πόλιν ἐπὶ καιρῶν ἐν τοῖς ἀναγ-
 καιοτάτοις καὶ μεγίστοις ἠνῆσαι, οἱ δὲ ἱστορίαν ὧν πρότερον
 ἠγνόουν τέρψιν ἄμα καὶ ὠφέλειαν τῇ ψυχῇ παρασκευάζουσιν
 30 — τυφλοὶ γὰρ παρ' ὀξὺ βλέποντας ἀναποδήμηται παρ' ἐκδεδη-
 μηκότας —, ὅμως ἐπείγονται τὸ πατρῶν ἔδαφος ἰδεῖν καὶ
 προσκυνῆσαι καὶ συνήθεις ἀπάσασθαί τε καὶ

- φίλων ἡδίστης καὶ ποθεινοτάτης ὄψεως ἀπολαῦσαι καὶ
πολλάκις τὰς πράξεις, ὧν ἕνεκα ἐξεδήμησαν, μηκυνόμενας
ὁρῶντες κατέλιπον ἡμέρω τῶν προσηκόντων ἐλχιδέντες
66 βριαιοτάτω. μετ' ὀλίγων δὲ οὗτος ἦ καὶ μόνος ἅμα τῷ
κελευσθῆναι μετανίστατο καὶ τῇ ψυχῇ πρὸ τοῦ σώματος 5
τὴν ἀποικίαν ἐπέπεσε, τὸν ἐπὶ τοῖς θνητοῖς ἡμερον παρενημε-
67 ροῦντος ἔρωτος οὐρανίου. οὐδενὸς οὖν φροντίσας, οὐ φυλετῶν,
οὐ δημοτῶν, οὐ συμφοιτητῶν, οὐχ ἑταίρων, οὐ τῶν ἀφ'
αἵματος ὅσοι πρὸς πατρὸς ἢ μητρὸς ἦσαν, οὐ πατριῶος, οὐκ
ἀρχαίων ἐθῶν, οὐ συντροφίας, οὐ συνδαιτησεως, ὧν ἕκαστον 10
ἀγωγόν τε καὶ δυσσάπισπαστον ὄλκον ἔχον δύναμιν, ἐλευθέρας
καὶ ἀφέτοις ὁρμαῖς ἢ τάχιστα μετανίσταται, τὸ μὲν πρῶτον
ἀπὸ τῆς Χαλδαίων γῆς, εὐδαίμονος γῶρας καὶ κατ'
ἐκεῖνον ἀκμαζούσης τὸν χρόνον, εἰς τὴν Χαρραίων γῆν
(Gen. 12, 5), ἔπειτα οὐ μακρὰν ὕστερον καὶ ἀπὸ ταύτης 15
εἰς ἕτερον τόπον, περὶ οὗ λέξομεν ἐκεῖνο πρότερον εἰπόντες.
- 68 (15.) Αἱ δηλωθεῖσαι ἀποικίαι τῷ μὲν ῥητῷ τῆς
γραφῆς ὑπ' ἀνδρὸς σοφοῦ γεγονάσι, κατὰ δὲ τοὺς ἐν ἀλλη-
γορίᾳ νόμους ὑπὸ φιλαρέτου ψυχῆς τὸν ἀληθῆ ζητού-
69 σης θεόν. Χαλδαῖοι γὰρ ἐν ταῖς μάλιστα διαπονήσαντες 20
ἀστρονομίαν καὶ πάντα ταῖς κινήσεσι τῶν ἀστέρων ἀναθίντες
ὑπέλαβον οἰκονομεῖσθαι τὰ ἐν κόσμῳ δυνάμεις, ἃς περιέ-
χουσιν ἀριθμοὶ καὶ ἀριθμῶν ἀναλογίαι, (καὶ) τὴν ὁρατὴν
οὐσίαν ἐσέμνονον τῆς ἀοράτου καὶ νοητῆς οὐ λαβόντες ἔννοιαν,
ἀλλὰ τὴν ἐν ἐκεῖνοῖς τάξιν διερευνώμενοι κατὰ τε τὰς ἡλίου 25
καὶ σελήνης καὶ τῶν ἄλλων πλανήτων καὶ ἀπλανῶν περιόδους
καὶ κατὰ τὰς τῶν ἐτησίων ὥρων μεταβολὰς καὶ κατὰ τὴν
τῶν οὐρανίων πρὸς τὰ ἐπίγεια συμπάθειαν τὸν κόσμον αὐτὸν
ὑπέλαβον εἶναι θεόν, οὐκ εὐαγῶς τὸ γενόμενον ἐξομοιώσαντες
70 τῷ πεποιηκότι. ταύτῃ τοι τῇ δόξῃ συντραφεῖς καὶ χαλδαῖσας 30
μακρὸν τινα χρόνον, ὥσπερ ἐκ βαθέος ὕπνου | διαιτίας τὸ p.12 M.
τῆς ψυχῆς ἅμα καὶ καθαρὰν αὐγὴν ἀντὶ σκότους βαθέος

- βλέπειν ἀρξάμενος ἠκολούθησε τῷ φέγγει καὶ κατεῖδεν, ὃ μὴ
 πρότερον ἐθεάσατο, τοῦ κόσμου τινὰ ἡνίοχον καὶ κυβερνήτην
 ἐφεστῶτα καὶ σωτηρίως εὐθιύοντα τὸ οἰκεῖον ἔργον, ἐπι-
 μέλειάν τε καὶ προστασίαν καὶ τῶν ἐν αὐτῷ μερῶν ὅσα
 5 θείας ἐπάξια φροντίδος ποιούμενον. ὅπως οὖν βεβαιώσῃται 71
 τὴν φανεῖσαν ὄψιν ἐν τῇ διανοίᾳ παριώτερον, αὐτῷ φησιν
 ὁ ἱερός λόγος αὐτῷ· «τὰ μεγάλα, ὧ οὗτος, ὑποτυπώσει
 βραχυτέρων πολλάκις γνωρίζεται. πρὸς ἃ τις ἀπιδὼν ἠῤῥῆσε
 τὴν φαντασίαν ἀπεριγράφοις μεγέθεσι. παραπειψάμενος οὖν
 10 τοὺς τε κατ' οὐρανὸν περιπολοῦντας καὶ τὴν Χαλδαϊκὴν
 ἐπιστήμην μετανάστηθι πρὸς ὀλίγον χρόνον ἀπὸ τῆς μεγίστης
 πόλεως, τοῦδε τοῦ κόσμου, πρὸς βραχυτέραν, δι' ἧς δυναίῃ
 μᾶλλον καταλαβεῖν τὸν ἔφορον τοῦ παντός.» διὰ τοῦτο 72
 τὴν πρώτην ἀποικίαν ἀπὸ τῆς Χαλδαίων γῆς εἰς τὴν
 15 Χαρραίων λέγεται ποιήσασθαι. (16.) Χαρρὰν δὲ Ἑλληνιστὶ
 «τρῶγλαι» λέγονται, κατὰ σύμβολον αἱ τῶν ἡμετέρων
 αἰσθησέων χῶραι, δι' ὧν ὡσπερ ὀπῶν ἐκάστη διακύπτειν
 πέφυκε πρὸς τὴν τῶν οἰκεῖων ἀντίληψιν. ἀλλὰ τί τούτων. 73
 εἶποι τις ἂν, ὅφειλος ἦν, εἰ μὴ νοῦς ἀόρατος καθάπερ
 20 θαυματοποιὸς ἐνδοθεὶς ὑπήχει ταῖς ἑαυτοῦ δυνάμεσιν, ἅς
 τοτὲ μὲν ἀνείς καὶ ἐπιχαλῶν τοτὲ δὲ ἀντισπῶν καὶ ἀνθέλικων
 βία κίνησιν ἐμμελῆ καὶ πάλιν ἡσυχίαν ἐμπαρεῖχε τοῖς
 θαυμασίοις; τοῦτο ἔχων παρὰ σεαυτῷ τὸ παράδειγμα βραδύως
 οὐ σφόδρα ποθεῖς λαβεῖν τὴν ἐπιστήμην κατανοήσεις. οὐ 74
 25 γὰρ ἐν σοὶ μὲν νοῦς ἐστὶν ἡγεμῶν ἐπιτεταγμένος, ὧ καὶ
 τοῦ σώματος ἅπαντα κοινωνία πειθαρχεῖ καὶ ἐκάστη τῶν
 αἰσθησέων ἔπεται, ὃ δὲ κόσμος, τὸ κάλλιστον καὶ μέγιστον
 καὶ τελειώτατον ἔργον, οὐ πάντα τὰ ἄλλα συμβέβηκεν εἶναι
 μέρη, βασιλέως ἀμοιρεῖ τοῦ συνέχοντος καὶ ἐνδίκως ἐπι-
 30 τροπεύοντος. εἰ δ' ἀόρατος ὁ βασιλεύς, μὴ θαυμάσης·
 οὐδὲ γὰρ ὁ ἐν σοὶ νοῦς ὁρατός. ταῦτά τις ἐπιλογιζόμενος 75
 καὶ οὐ πόρρωθεν ἀλλ' ἐγγύθεν ἀναδιδοσκόμενος ἔκ τε

- ἑαυτοῦ καὶ τῶν περὶ αὐτὸν εἴσεται σαφῶς, ὅτι ὁ κόσμος
 οὐκ ἔστιν ὁ πρῶτος θεός, ἀλλ' ἔργον τοῦ πρώτου θεοῦ καὶ
 τοῦ συμπάντων πατρὸς, ὅς ἀειδῆς ὢν πάντα φαίνει μικρῶν
 76 τε αὖ καὶ μεγάλων διαδεικνύς τὰς φύσεις. σώματος γὰρ
 ὀφθαλμοῖς οὐκ ἤξιώσε καταλαμβάνεσθαι, τάχα μὲν ἐπειδὴ 5
 θνητὸν αἰδίῳ φαίνει οὐχ ὅσιον ἦν, τάχα δὲ καὶ δι' ἀσθένειαν
 τῆς ἡμετέρας ὀψεως· οὐ γὰρ ἂν ἐχώρησε τὰς ἀπὸ τοῦ ὄντος
 ἐκχεομένας αὐγὰς, ὅποτε οὐδὲ ταῖς ἀφ' ἡλίου προσβλέπειν
 77 ἀκτῖσιν οἷα τέ ἐστι. (17.) | τεκμήριον δὲ ἐναργέστατον τῆς p.13 M.
 ἀποικίας, ἦν ἀπ' ἀστρονομίας καὶ τῆς χαλδαϊζούσης δόξης 10
 ἢ διάνοια ἐστειλάτο· λέγεται γὰρ εὐθύς ἅμα τῇ μετα-
 ναστάσει τοῦ σοφοῦ· „ὥφθη δὲ ὁ θεὸς τῷ Ἀβραάμ“
 (Gen. 12, 7)· ὃ δῆλον ὅτι πρότερον οὐκ ἦν ἐμφανής, ὅτε
 χαλδαίζων τῇ τῶν ἀστέρων χορεία προσεῖχεν ἔξω τοῦ
 κόσμου καὶ τῆς αἰσθητῆς οὐσίας εὐάρμοστον καὶ νοητὴν 15
 78 φύσιν οὐδεμίαν ἀπλῶς καταλαμβάνων. ἐπεὶ δὲ μετεχώ-
 ρησε καὶ μεθωρμίσατο, κατὰ τὰναγκαῖον ἔγνω τὸν κόσμον
 ὑπέγκοον ἀλλ' οὐκ αὐτοκράτορα, οὐ πρυτανεύοντα ἀλλὰ πρυτα-
 νεύομενον ὑπὲρ αἰτίου τοῦ πεποιηκότος, ὅπερ ἢ διάνοια τότε
 79 πρῶτον ἀναβλέψασα εἶδε. πολλὴ γὰρ αὐτῆς πρότερον ἀχλὺς 20
 ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν κατεκέχυτο, ἦν ἐνθέρμοις καὶ διαπύροις
 δόγμασιν ἀνασκεδάσασα μόλις ἴσχυσεν ὡς ἐν αἰθρίᾳ καθαυρᾷ
 τοῦ πάλαι κρυπτομένου καὶ ἀειδοῦς φαντασίαν λαβεῖν· ὅς
 ἕνεκα φιλανθρωπίας ἀφικνουμένην τὴν ψυχὴν ὡς ἑαυτὸν οὐκ
 ἀπεστράφη, προὔπαντήσας δὲ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἔδειξε, 25
 80 καθ' ὅσον οἶόν τε ἦν ἰδεῖν τὸν βλέποντα. οὗτο λέγεται, οὐχ
 ὅτι ὁ σοφὸς εἶδε θεόν, ἀλλ' ὅτι „ὁ θεὸς ὥφθη“ τῷ σοφῷ·
 καὶ γὰρ ἦν ἀδύνατον καταλαβεῖν τινα δι' αὐτοῦ τὸ πρὸς
 ἀλήθειαν ὄν, μὴ παραφύγαντος ἐκείνου ἑαυτὸν καὶ ἐπι-
 81 δεῖξαντος. (18.) μαρτυρεῖ δὲ τοῖς εἰρημένοις καὶ ἢ τοῦ 30
 ὀνόματος ὑπαλλαγὴ καὶ μετὰθεσις. ἐκαλεῖτο γὰρ Ἀβραμ τὸ
 ἀρχαῖον ὄνομα, προσεεργήθη δ' ὕστερον Ἀβραάμ, φωνῆ μὲν

ἐνός στοιχείου τοῦ ἄλλα διπλασιασθέντος, δυναίμει δὲ μεγάλου
 πράγματος καὶ λόγματος ἐνδειξαμένον τὴν μεταβολήν. Ἄβραμ 82
 μὲν γὰρ ἐρμηγευθὲν ἐστὶ „πατὴρ μετέωρος“, Ἄβραάμ δὲ
 „πατὴρ ἐκλεκτὸς ἡχοῦς“, τὸ μὲν πρότερον ἐμφαίνον τὸν
 5 ἀστρολογικὸν καὶ μετεωρολογικὸν ἐπικαλούμενον, οὕτως τῶν
 Χαλδαϊκῶν δογμάτων ἐπιμελούμενον, ὡς ἂν τις πατὴρ
 ἐγγόνων ἐπιμεληθείη, τὸ δ' ὕστερον τὸν σοφόν. διὰ μὲν 83
 γὰρ τῆς ἡχοῦς τὸν προφορικὸν λόγον αἰνίττεται, διὰ τοῦ πατρὸς
 δὲ τὸν ἡγεμόνα νοῦν — πατὴρ γὰρ ὁ ἐνδιαθέτος φύσει τοῦ
 10 γεγονοῦ προεσβύτερός γε ὢν καὶ τὰ λεκτέα ὑποσπεύρων —,
 διὰ δὲ τοῦ ἐπιλέκτου τὸν ἀστεῖον· εἰκαῖος μὲν γὰρ καὶ
 πεφυρμένος ὁ φαῦλος τρόπος, ἐκλεκτὸς δὲ ὁ ἀγαθός, ἐπικριθεὶς
 ἐξ ἀπάντων ἀριστίνδην. τῷ μὲν οὖν μετεωρολογικῷ μεῖζον 84
 οὐδὲν τοῦ κόσμου τὸ παράπαν εἶναι δοκεῖ. ὧ καὶ τὰς τῶν
 15 γινομένων αἰτίας ἀνατίθησιν· ὁ δὲ σοφὸς ἀκριβεστέροις
 ὄμμασιν ἰδὼν τι τελειώτερον νοητὸν ἄρχον τε καὶ ἡγεμονεῦον,
 14 M. ὅφ' οὗ τἄλλα | θεσπέζεται καὶ κυβερνᾶται, πολλὰ κατεμύψατο
 τῆς προτέρας ζωῆς ἑαυτὸν ὡς τυφλὸν βίον διεξέληλυθότα,
 σκηριπτόμενον ἐπὶ τοῖς αἰσθητοῖς, ἀβεβαίω καὶ ἀνιδρότω
 20 φύσει πράγματι. δευτέραν δ' ἀποικίαν στέλλεται λογίω πάλιν 85
 πεισθεὶς ὁ ἀστεῖος οὐκέτ' ἐκ πόλεως εἰς πόλιν, ἀλλ' εἰς
 χώραν ἐρήμην (Gen. 12, 9), ἐν ἣ ἠλαζόμενος διετέλει μὴ
 δυσαρεστῶν τῇ πλάνῃ καὶ τῷ δι' αὐτὴν ἀνιδρότῳ. καίτοι 86
 τίς ἕτερος οὐκ ἂν ἠχθίεσθη μὴ μόνον τῆς οἰκείας ἀπαν-
 25 στάμενος, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἀπάσης πόλεως ἐλαυνόμενος εἰς
 δυσβάτους καὶ δυσπορεύτους ἀνοδίας· τίς δ' οὐκ ἂν μετα-
 τραπόμενος ἐπαλινδρόμησεν οἴκαδε. βραχέα μὲν φροντίσας
 τῶν μελλουσῶν ἐλπιδῶν, τὴν δὲ παροῦσαν ἀπορίαν σπεύδων
 ἐκφυγεῖν, εὐθήθειαν ὑπολαβὼν ἀδῆλων χάριν ἀγαθῶν ὁμο-
 30 λογούμενα αἰρεῖσθαι κακά; μόνος δ' οὕτως τὸν ἀνάντιον πεπον- 87
 θέναι φαίνεται, βίον ἥδιστον νομίζων τὸν ἄνευ συνδιατήσεως
 τῆς τῶν πολλῶν. καὶ πέφυκεν οὕτως ἔχειν· οἱ γὰρ ζητούντες
 Philonis opera vol. IV

- καὶ ἐπιποθοῦντες θεὸν ἀνευρεῖν τὴν φιλήν αὐτῷ μόνωσιν ἀγαπῶσι, κατ' αὐτὸ τοῦτο σπεύδοντες πρῶτον ἐξομοιοῦσθαι
- 88 τῇ μακαρίᾳ καὶ εὐδαίμονι φύσει. ἑκατέραν οὖν ἀπίδοσιν πεποιημένοι, τὴν τε ῥητὴν ὡς ἐπ' ἀνδρὸς καὶ τὴν δι' ὑπονοιῶν ὡς ἐπὶ ψυχῆς, ἀξίεραστον καὶ τὸν ἄνδρα καὶ τὸν νοῦν ἀπε- 5 φήναμεν, τὸν μὲν πεισθέντα λογίους ἐκ θυσσαποσπάστων ἀφελ- κυσθέντα, τὸν δὲ νοῦν, ὅτι οὐ μέχρι παντὸς ἀπατηθεὶς ἐπὶ τῆς αἰσθητῆς οὐσίας ἔστη τὸν ὄρατὸν κόσμον ὑπολαβὼν μέγιστον καὶ πρῶτον εἶναι θεόν, ἀλλὰ ἀναδραμῶν τῷ λογισμῷ φύσιν ἑτέραν ἀμείνω τῆς ὄρατῆς νοητὴν ἐθεάσατο καὶ τὸν 10 ἀμφοῖν ποιητὴν ὁμοῦ καὶ ἡγεμόνα.
- 89 (19.) Ταῦτα τοῦ θεοφιλοῦς τὰ προτέλεια. οἷς ἔπονται πράξεις οὐκ εὐκαταφρόνητοι. τὸ δὲ μέγεθος αὐτῶν οὐ παντὶ τῷ ὄγῳ, ἀλλὰ μόνον τοῖς γευσαμένοις ἀρετῆς, οἱ τὰ θαυμα- ζόμενα παρὰ τοῖς πολλοῖς εἰώθησι χλευάζειν ἕνεκα μεγέθους 15 τῶν περὶ ψυχὴν ἀγαθῶν. ἀποδεξάμενος οὖν ὁ θεὸς τὴν εἰρημένην πράξιν αὐτίκα τὸν ἀστεῖον ἀμείβεται μεγάλη ὄρωρεᾷ, τὸν γάμον αὐτῷ κινδυνεύσαντα πρὸς θύνατοῦ καὶ ἀκρατοῦς
- 90 ἀνδρὸς ἐπιβουλεύθῃναι διατηρήσας ἄψυστόν τε καὶ σῶον. ἡ δ' αἰτία τῆς ἐπιθέσεως ἀρχὴν ἔλαβε τοιάνοθε. καρπῶν 20 ἀφορίας ἐπὶ συχρὸν χρόνον γενομένης, τὰτὲ μὲν διὰ πολλὴν καὶ ἄμετρον ἐπομβρίαν τὰτὲ δὲ δι' αὐχμὸν καὶ ζάλην, αἱ κατὰ Συρίαν πόλεις συνεχεῖ λιμῷ πεισθεῖσαι κεναὶ τῶν οἰκητόρων ἦσαν, ἄλλων ἀλλαχόσε σκιδναμένων κατὰ ζήτησιν τροφῆς καὶ
- 92 πορισμῶν τῶν ἀναγκαίων. πυθόμενος οὖν Ἀβραάμ ἀφθονον 25 εὐθηρίαν καὶ εὐετηρίαν ἐν Αἰγύπτῳ, τοῦ μὲν ποταμοῦ ταῖς πλημμύραις λιμνάσαντος ἐν καιρῷ τὰ πεδία, τῶν δὲ τὸν σπόρον εὐσταχον ἐνεγκόντων καὶ ἀναθρεψαμένων | εὐκρασίας p.15 M.
- 93 πνευμάτων, ἀπαίρει πᾶσαν τὴν οἰκίαν ἐπαγόμενος. ἦν δ' αὐτῷ γυνὴ τὴν τε ψυχὴν ἀρίστη καὶ τὸ σῶμα τῶν καθ' 30 αὐτὴν περικαλλεστάτη· ταύτην ἰδόντες τῶν Αἰγυπτίων οἱ ἐν τέλει καὶ τῆς εὐμορφίας ἀγάμενοι — λανθάνει γὰρ τοὺς ἐν

ἐξοχαῖς οὐδέν — μὴ γούσι τῷ βασιλεῖ. μεταπειψάμενος 94
 δὲ τὴν ἄνθρωπον καὶ θεασάμενος ἐκπρεπεστάτην ὄψιν, βραχὺ
 φροντίσας αἰδοῦς καὶ νόμων τῶν ἐπὶ τιμῇ ξένων ὀρισθέντων,
 ἐνδοὺς ἀκρασία διανοεῖτο λόγῳ μὲν αὐτὴν ἀγαγέσθαι πρὸς
 5 γάμον, τὸ δ' ἀληθὲς αἰσχύνειν. ἦ δ' ἄτε ἐν ἀλλοτρίᾳ γῆ παρ' 95
 ἀκρατεῖ τε καὶ ὠμοθύμῳ δυνάστη τοῦ βοηθήσαντος ἀποροῦσα
 — οὐδὲ γὰρ ὁ ἀνὴρ ἔσθινεν ἀρήγειν τὸν ἐπικραεμάμενον ἐκ
 τῶν δυνατωτέρων φόβον δεδιώς — ἐπὶ τὴν τελευταίαν ἀμὶ
 ἐκείνῳ καταφεύγει συμμαχίαν τὴν ἐκ θεοῦ. λαβὼν δὲ τῶν 96
 10 ξένων οἴκτον ὁ εὐμενὴς καὶ Ἰλαῶς καὶ ὑπέρμαχος τῶν
 ἀδικουμένων ἀλγηθόνας δυσκαρτερήτους καὶ χαλεπὰς τιμο-
 ρίας ἐπάγει τῷ βασιλεῖ, παντοίων κακῶν ἀναπλήσας αὐτοῦ
 σῶμα καὶ ψυχὴν δυσιάτων, ὡς τὰς μὲν ἐφ' ἡδονὴν ἀγούσας
 ἠρέξεις ἀπάσας ἐκκεκρόφθαι, τὰς δ' ἐναντίας παρεισεληλυθέναι
 15 φροντίδας περὶ ἀπαλλαγῆς ἀνηνύτων βασάνων, ὑφ' ὧν γυμνα-
 ζόμενος μεθ' ἡμέραν καὶ νύκτωρ ἐξετραχιλίετο. παραπέλαυσε 97
 δὲ τῆς τιμωρίας καὶ σύμπας ὁ οἴκος αὐτῷ, μὴθενὸς ἐπὶ
 τῇ παρανομίᾳ δυσχεράναντος, ἀλλὰ πάντων ἕνεκα τοῦ
 συναιεῖν μόνον οὐ συγγειροῦρησάντων τὸ ἀδίκημα. τοῦτον 98
 20 τὸν τρόπον ἡ μὲν ἀγνεία τῆς γυναικὸς διασφίξεται, τοῦ δὲ
 ἀνδρὸς τὴν καλοκάγαθίαν καὶ εὐσέβειαν ὁ θεὸς ἠξίωσεν ἐπι-
 θεῖξασθαι γέρας αὐτῷ μέγιστον παρασχών, ἀσινῆ καὶ ἀνύ-
 βριστον ὅσον οὐπω κινδυνεύσαντα διαφθαρήναι τὸν γάμον,
 ὅς οὐκ ἔμελλεν ὀλίγων ἀριθμὸν υἱῶν ἢ θυγατέρων γενεῶν,
 25 ἀλλ' ὄλον ἔθνος καὶ ἔθνων τὸ θεοφιλέστατον, ὃ μοι δοκεῖ
 τὴν ὑπὲρ παντὸς ἀνθρώπων γένους ἰερωσύνην καὶ προφητεῖαν
 λαχεῖν.

(20.) Ἦκουσα μέντοι καὶ φυσικῶν ἀνδρῶν οὐκ ἀπὸ 99
 σκοποῦ τὰ περὶ τὸν τόπον ἀλληγοροῦντων, οἳ τὸν μὲν ἄνδρα
 30 συμβολικῶς ἔφασκον σπουδαῖον εἶναι νοῦν ἐκ τῆς περὶ
 τοῦνομα ἐρμηνευθείσης δυνάμεως τεκμαιρόμενοι τρόπον ἀστειῶν
 ἐν ψυχῇ, τὴν δὲ τούτου γυναῖκα ἀρετὴν, ἧς τοῦνομά ἐστι

- Χαλδαιῖστί μὲν Σάρρα, Ἑλληνιστὶ δὲ „ἄρχουσα“, διὰ τὸ
 100 μῆδὲν ἀρετῆς ἀρχικώτερον εἶναι καὶ ἡγεμονικώτερον. γάμος
 δέ, ὃν μὲν ἀρμόζεται ἡδονή, σωμαίων κοινωνίαν ἔλαχεν, ὃν
 δὲ σοφία, λογισμῶν καθάρσεως ἐφιεμένων καὶ τελείων ἀρετῶν.
 101 ἐναντιώτατοι δὲ ἀλλήλοις εἰσὶν οἱ λεχθέντες γάμοι. κατὰ μὲν 5
 γὰρ τὸν τῶν σωμαίων σπείρει μὲν τὸ ἄρρεν, γονὴν δ'
 ὑποδέχεται τὸ θῆλυ, κατὰ δὲ τὴν | ἐν ψυχῆς σύνοδον ἔμπαλιν p.16 M.
 ἡ μὲν ἀρετὴ τάξιν γυναικὸς ἔχειν δοκοῦσα σπείρειν πέφυκε
 βουλὰς ἀγαθὰς καὶ λόγους σπουδαίους καὶ βιωφελεστάτων
 εἰσηγήσεις δογμάτων, ὁ δὲ λογισμὸς εἰς τὴν ἀνδρὸς χώραν 10
 τάττεσθαι νομισθεὶς τὰς ἱεροπρεπεῖς καὶ θείας ὑποδέχεται
 σποράς· ἢ μήποτε τὸ λεχθὲν ἔψευστα δι' ἀπάτην ὀνομάτων,
 ἐπειδὴ περ ὁ μὲν νοῦς ἄρρενος ἡ δ' ἀρετὴ θήλειος μετέχει
 102 χαρακτῆρος ἐν φωναῖς. εἰ δέ τις τὰς ἐπισκιαζούσας κλήσεις
 ἀπαμφιάσας γυμνὰ τὰ πράγματα βουληθῆιη καθαρῶς ἰδεῖν 15
 εἴσεται διότι ἄρρεν μὲν ἐστὶν ἡ ἀρετὴ φύσει, παρόσον κινεῖ
 καὶ διατίθησι καὶ καλὰς ἐννοίας καλῶν πράξεων καὶ λόγων
 ὑπηγεῖ, θῆλυ δὲ ὁ λογισμὸς κινούμενος καὶ παιδευόμενος
 καὶ ὠφελούμενος καὶ συνόλως ἐν τῷ πάσχειν ἐξεταζόμενος,
 103 καὶ τὸ πάθος αὐτῷ τοῦτο μόνον ἐστὶ σωτήριον. (21.) ἅπαντες 20
 μὲν οὖν καὶ οἱ φαυλότατοι τῇ λόγῳ τιμῶσι καὶ θαυμάζουσιν
 ἀρετὴν ὅσα τῷ δοκεῖν, χρῶνται δ' αὐτῆς τοῖς παραγγέλμασιν
 οἱ ἀστεῖοι μόνοι. διὸ καὶ ὁ τῆς Αἰγύπτου βασιλεὺς, ὅπερ
 ἐστὶ συμβολικῶς νοῦς φιλοσώματος, καθυποκρινόμενος ὡς
 ἐν θεάτρῳ προσποιήτων ἐπιμορφάζει κοινωνίαν, πρὸς ἐγ- 25
 κράτειαν ὁ ἀκρατῆς καὶ πρὸς σωφροσύνην ὁ ἀκόλαστος καὶ
 πρὸς δικαιοσύνην ὁ ἄδικος, καὶ καλεῖ τὴν ἀρετὴν ὡς ἑαυτὸν
 104 τῆς παρὰ τοῖς πολλοῖς εὐφημίας γλιχόμενος. ὅπερ κατιδὼν
 ὁ ἔφορος — μόνῳ γὰρ ἔξεστι θεῆ ψυχὴν ἰδεῖν — ἐμίσησε
 καὶ προῦβάλετο καὶ βασάνοις ἤλειξεν ἀργαλεωτάταις ἦθος 30
 κατεψευσμένον. αἱ δὲ βασάνοι διὰ τίνων ὄργάνων; ἢ πάντως
 διὰ τῶν τῆς ἀρετῆς μερῶν, ὅπερ ἐπεισιόντα χαλεπῶς αἰκί-

ζεται καὶ τιτρώσκει; βάσανος μὲν γὰρ ἐστὶν ἀπληστίας
 ἠλιγοδεία, βάσανος δὲ λαγνείας ἐγκράτεια· στρεβλοῦται δὲ
 καὶ ὁ φιλόδοξος ἀτυφίας εὐημερούσης καὶ ὁ ἄδικος δικαιοσύνης
 ἐπαινουμένης. μίαν γὰρ ἀμήχανον ψυχὴν κατοικεῖν δύο τὰς 105
 5 ἐχθρὰς φύσεις, κακίαν καὶ ἀρετὴν· οὐ γὰρ ἰσχυρὸν ἐπειδὴν συνε-
 νεχθῶσιν, ἀσύμβατοι καὶ ἀκατάλλακτοι στάσεις καὶ πόλεμοι
 συγκροτοῦνται, καίτοι τῆς ἀρετῆς εἰρημικωτάτην φύσιν
 ἐχούσης, ἣ φασὶν ἐπιμελὲς εἶναι, ὅταν εἰς χειρῶν ἀμίλλαν
 ἰέναι μέλλῃ, τῆς ἰδίας θυνάμειος ἀποπειραῖσθαι πρότερον, ἔν',
 10 εἰ μὲν ἰσχύοι καταγωνίσασθαι, συνιστῆται, εἰ δ' ἀσθενεστέρα
 γρῶτο τῇ θυνάμει, μὴδὲ συγκαταβῆναι τὴν ἀρχὴν εἰς τὸν
 ἀγῶνα θαρρήσῃ· κακίαν μὲν γὰρ ἠτῶσθαι οὐκ αἰσχρὸν, ἣ 106
 συγγενὲς ἀδοξία, ἀρετὴν δὲ ὄνειδος, ἣ πάντων οἰκειότατον
 εὐκλεία, δι' ἣν πέφυκε νικᾶν ἢ διατηρεῖν αὐτὴν ἀήττητον.
 15 (22.) Τὸ μὲν οὖν Αἰγυπτίων ἄξιον καὶ ἀκόλαστον 107
 εἶρηται. τοῦ δὲ τοιαῦτα πεπονθότος ἄξιον θαυμάσαι τὴν
 17M. φιλανθρωπίαν, ὅς μεσημβρίας | θεασάμενος τρεῖς ὡς ἄνδρας
 ὁδοιποροῦντας — οἱ δὲ θειοτέρας ὄντες φύσεως ἐλελήθησαν
 — προσδραμῶν ἰκέτευσεν λιπαρῶς μὴ παρελθεῖν αὐτοῦ τὴν
 20 σκηνήν, ἀλλ' ὡς πρέπον εἰσεληλυθότας ξενίων μετασχεῖν· οἱ
 δ' οὐκ ἐκ τῶν λεγομένων μᾶλλον ἢ τῆς διανοίας εἰδυότες
 ἀληθεύοντα μὴδὲν ἐνδοιάσαντες ἐπινεύουσι. πληρωθεὶς δὲ 108
 τὴν ψυχὴν χαρᾶς πάντ' ἐσπούδαζεν εἰς τὸ ἀνυπέροιστον τῆς
 ὑποδοχῆς καὶ τῇ μὲν γυναικί φησι „σπεῦσον καὶ τρία μέτρα
 25 ποιήσον ἐγκρυφίων,“ αὐτὸς δὲ εἰς τὰ βουκόλια συντείνας,
 ἀπαλὸν καὶ εὐσαρκὸν ἀγαγὼν μόσχον, οἰκέτη παραδίῳσιν. ὁ 109
 δὲ καταθύσας σκευάζει τάχιστα· βραβύς γὰρ οὐδεὶς πρὸς
 φιλανθρωπίαν ἐν οἴκῳ σφοῦ, ἀλλὰ καὶ γυναῖκες καὶ ἄνδρες
 καὶ δοῦλοι καὶ ἐλεύθεροι προθυμότατοι πρὸς τὰς τῶν ξενίζο-
 30 μένων ὑπηρεσίας. ἐστιαθέντες δ' οὐ τοῖς εὐτρεπισθεῖσι 110
 μᾶλλον ἢ τῇ τοῦ ξενόδοχου γνώμῃ καὶ πολλῇ τιμῇ καὶ
 ἀπεράντῳ φιλοτιμίᾳ παρέχουσιν ἄθλον ἐλπίδος μεῖζον αὐτῶ.

- υἱοῦ γνησίου γένεσιν εἰς νέωτα βεβαιωθησομένην ὑποσχόμενοι
 δι' ἐνὸς τοῦ τῶν τριῶν ἀρίστου — λέγειν γὰρ ἐν ταύτῃ
 πάντας ἀθρώπους ἦν ἀφιλόσοφον, ἐνὶ δὲ λέγοντι τοὺς ἄλλους
 111 συνεπινεύειν ἐμπρεπές — ἀλλὰ γὰρ οὐδ' ὑπισχνουμένοις
 ἔνεκα τοῦ περὶ τὸ πρᾶγμα ἀπίστου βεβαίως προσεῖχον· ἤδη 5
 γὰρ ὑπερήλικες γεγονότες διὰ μακρὸν γῆρας ἀπεγνωκῆσαν
 112 παιδὸς σποράν. ἀκούσασαν οὖν τὴν γυναῖκα ἐν ἀρχῇ φησι
 γελάσαι καὶ μετὰ ταῦτα, εἰπόντων „μὴ ἀδυνατεῖ παρά τῃ
 θεῷ πᾶν ῥῆμα;“ καταιδεσθεῖσαν ἠρνησθαι τὸν γέλωτα· πάντα
 γὰρ ἤδει θεῷ δυνατὰ σχεδὸν ἐξ ἔτι σπαργάνων τουτὶ τὸ λόγμα 10
 113 προμαθοῦσα. τότε μοι δοκεῖ πρῶτον οὐκέθ' ὁμοίαν τῶν
 ὀρωμένων λαβεῖν φαντασίαν, ἀλλὰ σεμνοτέραν ἢ προφητῶν ἢ
 ἀγγέλων μεταβαλόντων ἀπὸ πνευματικῆς καὶ ψυχροῖδου
 114 οὐσίας εἰς ἀνθρωπόμορφον ἰδέαν. (23.) τὸ μὲν οὖν
 φιλόξενον τοῦ ἀνδρὸς εἴρηται, πάρεργον ὃν ἀρετῆς μείζονος· 15
 ἢ δ' ἀρετὴ θεοσέβεια, περὶ ἧς καὶ πρότερον εἶπομεν, ἧς
 δεῖγμα σαφέστατον τὰ νῦν λεχθέντα ἐστὶν ὡς ἐπὶ ξένων
 115 ἀνδρῶν. εἰ δ' εὐδαιμόνα καὶ μακάριον οἶκον ὑπέλαβον
 εἶναι τινές, ἐν ᾧ συνέβη καταχθῆναι καὶ ἐνδιατρίψαι
 σοφούς, οὐκ ἂν ἀξιώσαντας ἀλλ' οὐδ' ὄσον διακῦψαι μόνον, 20
 εἴ τι πάθος ἐνεώρων ταῖς ψυχαῖς τῶν ἐνδὸν ὄντων ἀνιάτων,
 ἐγὼ δὲ οὐκ οἶδα, τίνα ὑπερβολὴν εὐδαιμονίας καὶ μακαριό-
 τητος εἶναι φῶ περὶ τὴν οἰκίαν, ἐν ἧ καταχθῆναι καὶ
 ξένων λαχεῖν ὑπέμειναν ἄγγελοι πρὸς ἀνθρώπους, ἱεραὶ
 καὶ θεῖαι φύσεις, ὑποδιάκονοι καὶ ὕπαρχοι τοῦ πρώτου 25
 θεοῦ, | δι' ὧν οἶα πρεσβευτῶν ὅσα ἂν θελήσῃ τῷ γένει p.18 M.
 116 ἡμῶν προθεσπίσαι διαγγέλλει. πῶς γὰρ ἂν τὴν ἀρχὴν
 εἰσελθεῖν ὑπέμειναν, εἰ μὴ καθάπερ νεῶς εὖ συντεταγμένον
 πλήρωμα τοὺς ἐνδὸν ἅπαντας ἤδεσαν ἐνὶ πειθαρχοῦντας
 κελεύσματι τῷ τοῦ προεστηκότος ὡσανεὶ κυβερνήτου; πῶς 30
 δ' ἂν ἐστιωμένων καὶ ξενιζομένων παρέσχον ὑπόληψιν, εἰ μὴ
 τὸν ἐστιάτορα συγγενῆ καὶ ὁμόδουλον ἤγοῦντο τῷ αὐτῶν

προσπεφουγῆτα θεσπότη; νομιστέον μέντοι καὶ κατὰ τὴν
 εἴσοδον αὐτῶν ἔτι μᾶλλον ἐπιδοῦναι πάντα τὰ μέρη τῆς οἰκίας
 πρὸς τὸ βέλτιον αὐρὰ τινὲ τελειοτάτης ἀρετῆς ἐπιπνευσθέντα.
 τὸ δὲ συμπόσιον οἷον εἰκὸς γενέσθαι, τὴν ἐν εὐωχίαις ἀφέλκταν 117
 5 ἐπιδεικνυμένων πρὸς τὸν ἐστιάτορα τῶν ἐστιωμένων καὶ
 γυμνοῖς ἤθεσι προσαγορευόντων καὶ ἑμιλίας τὰς ἀρμοττούσας
 τῷ καιρῷ ποιουμένων. τεράστιον δὲ καὶ τὸ μὴ πίνοντας 118
 πινόντων καὶ τὸ μὴ ἐσθιόντων ἐσθιόντων παρέχειν φαντασίαν.
 ἀλλὰ ταυτί γε ὡς ἀκόλουθα· τὸ δὲ πρῶτον ἐκεῖνο τερατω-
 10 θέστατον, ἀσωμάτους ὄντας [τοῦδε σώματος] εἰς ἰδέαν
 ἀνθρώπων μεμορφῶσθαι χάριτι τῇ πρὸς τὸν ἀστέιον· τίνος
 γὰρ ἕνεκα ταῦτα ἐθαυματουργεῖτο ἢ τοῦ παρασχεῖν αἰσθησιν
 τῷ σοφῷ διὰ τρανοτέρας ὀψεως, ὅτι οὐ κέληθε τὸν πατέρα
 τοιοῦτος ὢν;

15 (24.) Ἰὰ μὲν οὖν τῆς ῥητῆς ἀποδόσεως ὡδὶ κελέχθω· 119
 τῆς δὲ δι' ὑπνοειῶν ἀρκτέον. σύμβολα τὰ ἐν φωναῖς τῶν
 διανοία μόνῃ καταλαμβανομένων ἐστίν· ἐπειδὴν οὖν ἡ ψυχὴ
 καθάπερ ἐν μεσημβρίᾳ θεῶ περιλαμφθῆ καὶ ὄλη δι' ὄλων
 νοητοῦ φωτὸς ἀναπλησθεῖσα ταῖς ἐν κύκλῳ κεχυμέναις αὐγαῖς
 20 ἄσκιος γένηται, τριττὴν φαντασίαν ἐνός ὑποκειμένου κατα-
 λαμβάνει, τοῦ μὲν ὡς ὄντος, τῶν δ' ἄλλων δυοῖν ὡς ἂν
 ἀπαυγαζομένων ἀπὸ τούτου σκιῶν· ὁποῖόν τι συμβαίνει
 καὶ τοῖς ἐν αἰσθητοῦ φωτὶ διατρίβουσιν· ἡ γὰρ ἐστῶτων
 ἢ κινουμένων διτταὶ σκιαὶ πολλάκις συνεμπίπτουσι. μὴ 120
 25 μέντοι νομισάτω τις ἐπὶ θεοῦ τὰς σκιάς κυριολογεῖσθαι·
 κατάχρησις ὀνόματός ἐστι μόνον πρὸς ἐναργαστέραν ἔμφρασιν
 τοῦ ὀηλουμένου πράγματος, ἐπεὶ τό γε ἀληθὲς οὐχ ὧδε
 ἔχει· ἀλλ' ἐστίν, ὡς ἂν τις ἐγγύτατα τῆς ἀληθείας ἰστάμενος 121
 p.19 M. εἴποι, πατήρ μὲν τῶν ὄλων ὁ μέσος, ὅς ἐν ταῖς ἱεραῖς
 30 γραφαῖς κυρίῳ ὀνόματι καλεῖται ὁ ὢν, αἱ δὲ παρ' ἑκάτερα
 αἱ πρεσβύταται καὶ ἐγγυτάτω τοῦ ὄντος δυνάμεις, ἡ μὲν
 ποιητικὴ, ἡ δ' αὖ βασιλική· προσαγορεύεται δὲ ἡ μὲν ποιητικὴ

- θεός, ταύτη γὰρ ἔθηκέ τε καὶ διεκόσμησε τὸ πᾶν, ἣ δὲ
 βασιλικὴ κύριος, θέμις γὰρ ἄρχειν καὶ κρατεῖν τὸ πεποιηκὸς
 122 τοῦ γενομένου. δορυφορούμενος οὖν ὁ μέσος ὑφ' ἑκατέρας
 τῶν δυνάμεων παρέχει τῇ ὁρατικῇ διανοίᾳ τοτὲ μὲν ἑνὸς
 τοτὲ δὲ τριῶν φαντασίαν, ἑνὸς μὲν ὅταν ἄκρως τύχη καθαρ- 5
 θεῖσα καὶ μὴ μόνον τὰ πλήθη τῶν ἀριθμῶν ἀλλὰ καὶ τὴν
 γείτονα μονάδος θυάδα ὑπερβᾶσα πρὸς τὴν ἀμιγῆ καὶ
 ἀσύμπλοκον καὶ καθ' αὐτὴν οὐθενὸς ἐπιθεᾶ τὸ παράπαν
 ἰδέαν ἐπείγεται, τριῶν δὲ ὅταν μήπω τὰς μεγάλας τελεσθεῖσα
 τελετὰς ἔτι ἐν ταῖς βραχυτέραις ὑργιάζηται καὶ μὴ δύνηται 10
 τὸ ὄν ἄνευ ἐτέρου τινὸς ἐξ αὐτοῦ μόνου καταλαβεῖν,
 123 ἀλλὰ διὰ τῶν ὀρωμένων, ἣ κτίζον ἢ ἄρχον. δεύτερος μὲν
 οὖν, ὡς φασι, πλοῦς οὗτος, μετέχει ὁ' οὐδὲν ἤττον ὀξείας
 θεοφιλοῦς· ὁ δὲ πρότερος τρόπος οὐ μετέχει, ἀλλ' αὐτός
 ἐστὶ θεοφιλῆς ὀξεία, μᾶλλον δὲ καὶ ὀξείας πρῆσβυτέρα καὶ 15
 παντὸς τιμιωτέρα τοῦ δοκεῖν ἀλήθεια. γνωριμώτερον δὲ τὸ
 124 δηλούμενον παραστατέον. (25.) τρεῖς εἰσὶν ἡθῶν ἀνθρωπίνων
 τάξεις, ὧν ἑκάστη διακεκλήρωται μίαν τῶν εἰρημένων φαντα-
 σιῶν, ἣ μὲν ἀρίστη τὴν μέσῃν τοῦ ὄντως ὄντος, ἣ δὲ μετ'
 ἐκείνην τὴν ἐπὶ θεείᾳ, τὴν εὐεργέτιν, ἣ θεὸς ὄνομα, ἣ 20
 δὲ τρίτη τὴν ἐπὶ θάτερα, τὴν ἀρχικὴν. ἣ καλεῖται κύριος.
 125 τὰ μὲν οὖν ἄριστα τῶν ἡθῶν τὸν καθ' αὐτὸν ἄνευ τινὸς ὄντα
 θεραπεύει πρὸς μηδεὸς ἐτέρου μεθελκόμενα, τῷ τετάσθαι
 μοναδικῶς πρὸς τὴν ἑνὸς τιμῆν· τῶν ὁ' ἄλλων τὰ μὲν
 διὰ τῆς εὐεργετίας συνίσταται καὶ γνωρίζεται δυνάμειος τῷ 25
 126 πατρί, τὰ δὲ διὰ τῆς βασιλικῆς. ὁ δὲ λέγω, τοιοῦτόν ἐστιν.
 ἄνθρωποι μὲν ἐπειδὴν αἰσθωνται κατὰ πρόφασιν ἐταιρείας
 προσιόντας αὐτοῖς τινὰς ἐπὶ θήρᾳ πλεονεξιῶν, ὑποβλέπονταιί
 τε καὶ ἀποστρέφονται τὴν προσποίητον κολακειάν καὶ τιθασίαν
 127 αὐτῶν δεδιότες ὡς σφόδρα ἐπιζήμιον· ὁ δὲ θεὸς ἅτε βλάβην 30
 οὐκ ἐπιδοχόμενος ἅπαντας τοὺς καθ' ἡγνιστοῦν ἰδέαν πρῆσι-
 ρουμένους τιμῶν αὐτῶν ἄσμενος προσκαλεῖται, μηδένα

σκορακίζειν ἀξίων τὸ παράπαν, ἀλλὰ μόνον οὐκ ἀντικρως
 τοῖς ἀκούσας ἔχουσιν ἐν τῇ ψυχῇ θεσπίζει τάδε· „τὰ μὲν 128
 πρῶτα τῶν ἄλλων κείσεται τοῖς ἐμὲ θεραπεύουσι δι' ἐμὲ
 αὐτόν, τὰ δὲ δεύτερα τοῖς δι' ἑαυτοῦς, ἢ τυχεῖν ἀγαθῶν
 5 ἐλπίζουσιν ἢ τιμωριῶν ἀπαλλαγὴν εὐρήσασθαι προσδοκῶσι·
 καὶ γὰρ εἰ ἔμμισθος ἢ τῶνδε θεραπεία καὶ μὴ ἀδέκα-
 στος, ἀλλ' οὐδὲν ἤττον ἐντὸς εἰλεῖται θείων περιβόλων
 10 καὶ οὐκ ἔξω πλάζεται. τὰ δὲ ἄλλα τοῖς | μὲν ἐμὲ τιμῶσι 129
 δι' ἐμὲ κείσεται φίλια, τοῖς δὲ διὰ τὰς χρείας φίλια μὲν
 10 οὐ, τὸ δὲ μὴ ἀλλοτρίοις νομίζεσθαι· δέχομαι γὰρ καὶ τὸν τῆς
 εὐεργετιῶς μου δυνάμει βουλόμενον μεταλαχεῖν εἰς μετουσίαν
 ἀγαθῶν καὶ τὸν φόβῳ τῆν ἡγεμονικὴν καὶ δεσποτικὴν
 ἰλασκόμενον ἐξουσίαν εἰς ἀποτροπὴν κακίας· οὐ γὰρ
 ἀγνοῶ, διότι πρὸς τῷ χεῖρους μὴ γίνεσθαι καὶ βελτίους
 15 ἔσσονται τῷ συνεχεῖ τῆς θεραπείας εἰλικρινῆ καὶ καθαρὰν
 εὐσέβειαν ἀσκήσαντες. εἰ γὰρ καὶ μάλιστα οἱ τρόποι δια- 130
 φέρουσιν, ἀφ' ὧν ποιοῦνται τὰς πρὸς τὴν ἀρέσκειαν ὁρμὰς,
 οὐκ αἰτιατέον, ὅτι σκοπὸς εἰς καὶ τέλος ἔν ἐστιν αὐτοῖς,
 τὸ θεραπεύειν ἐμέ.“ ὅτι δ' ἡ τριττὴ φαντασία δυνάμει ἐνός 131
 20 ἐστὶν ὑποκειμένου, φανερόν οὐ μόνον ἐκ τῆς ἐν ἀλληγορίᾳ
 θεωρίας, ἀλλὰ καὶ τῆς ἠητῆς γραφῆς τάδε περιεχούσης·
 ἡνίκα μὲν γὰρ ὁ σοφὸς ἰκετεύει τοὺς ἐνικότας ὁδοιπόροις
 τρεῖς ξενισθῆναι παρ' αὐτῷ, διαλέγεται τούτοις οὐχ ὡς τρισίν,
 ἀλλ' ὡς ἐνί, καὶ φησι· „κύριε, εἰ ἄρα εὖρον χάριν παρὰ
 25 σοί, μὴ παρέλθῃς τὸν παῖδά σου“ (Gen. 18, 3)· τὸ γὰρ
 „κύριε“ καὶ τὸ „παρὰ σοί“ καὶ τὸ „μὴ παρέλθῃς“ καὶ
 ὅσα τοιαῦτα πρὸς ἓνα πέφυκεν ἀλλ' οὐ πρὸς πλείους
 λέγεσθαι· ἡνίκα δὲ ξενιζόμενοι φιλοφρονοῦνται τὸν ξeno- 132
 δόχον, πάλιν εἰς ὑπισχνεῖται ὡς μόνος αὐτὸς παρῶν γενεῶν
 30 παιδὸς σποράν διὰ τῶνδε· „ἐπανιών ἦξω πρὸς σὲ κατὰ
 τὸν καιρὸν τοῦτον εἰς νέετα, καὶ ἔξει υἱὸν Σάρρα ἢ γυνή σου“
 (Gen. 18, 10). (26.) Φανερώτατα μέντοι καὶ διαπονητότατα 133

- μηνύει διὰ τῶν ἐξῆς τὸ δηλούμενον. ἡ Σοδομιτῶν χώρα, μοῖρα τῆς Χανανιτιδος γῆς, ἦν ὕστερον ὠνόμασαν Συρίαν Παλαιστίνην, ἀδικημάτων μυρίων ὅσων γεμισθεῖσα καὶ μάλιστα τῶν ἐκ γαστριμαργίας καὶ λαγνείας ὅσα τε μεγέθη καὶ πλήθη τῶν ἄλλων ἡδονῶν ἐπιτειχίσασα ἤδη παρὰ τῷ 5
- 134 δικαστῆ τῶν ὅλων κατέγνωστο. αἴτιον δὲ τῆς περὶ τὸ ἀκολασταίνειν ἀμετρίας ἐγένετο τοῖς οἰκήτορσιν ἡ τῶν χορηγιῶν ἐπάλληλος ἀφθονία· βαθύγειος γὰρ καὶ εὐὕδρος οὔσα ἡ χώρα παντοίων ἀνὰ πᾶν ἔτος εὐφορία καρπῶν ἐχρῆτο· „μεγίστη δ' ἀρχὴ κακῶν“ ὡς εἶπέ τις οὐκ ἀπὸ σκοποῦ „τὰ 10
- 135 λίαν ἀγαθά.“ ὧν ἀδυνατοῦντες φέρειν τὸν κόρον ὥσπερ τὰ θρέμματα σκιρτῶντες ἀπαυχενίζουσι τὸν τῆς φύσεως νόμον, ἄκρατον πολὺν καὶ ὀψοφαγίας καὶ ὀχρείας ἐκθέσμους μεταδιώκοντες· οὐ γὰρ μόνον θηλυμανοῦντες ἀλλοτρίους γάμους διέφθειρον, ἀλλὰ καὶ ἄνδρες ὄντες ἄρρεσιν ἐπι- 15 βαίνοντες, τὴν κοινὴν πρὸς τοὺς πάσχοντας οἱ ὀρῶντες φύσιν οὐκ αἰδούμενοι, παιδοσποροῦντες ἠλέγχοντο μὲν ἀτελῆ γονὴν σπεύροντες. ὁ δ' ἔλεγχος πρὸς οὐδὲν ἦν ὄφελος, ὑπὸ
- 136 βιαιοτέρας νικωμένων ἐπιθυμίας. εἶτ' ἐκ τοῦ κατ' | ὀλίγον p.21 M. ἐθίζοντες τὰ γυναικῶν ὑπομένειν τοὺς ἄνδρας γεννηθέντας 20 θήλειαν κατεσκεύασαν αὐτοῖς νόσον, κακὸν δύσμαχον, οὐ μόνον τὰ σώματα μαλακότητι καὶ θρύψει γυναικοῦντες, ἀλλὰ καὶ τὰς ψυχὰς ἀγεννεστέρας ἀπεργαζόμενοι, καὶ τό γε ἐπ' αὐτοὺς ἦγον μέρος τὸ σύμπαν ἀνθρώπων γένος διέφθειρον· εἰ γοῦν Ἕλληνες ὁμοῦ καὶ βάρβαροι συμφωνή- 25 σαντες ἐξήλωσαν τὰς τσιαύτας ὁμιλίας, ἡρήμωντο ἂν ἐξῆς
- 137 αἱ πόλεις ὥσπερ λιμῶδει νόσῳ κενωθείσαι. (27.) λαβῶν δὲ ὁ θεὸς οἶκτον ἄτε σωτῆρ καὶ φιλόανθρωπος τὰς μὲν κατὰ φύσιν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν συνόδους γινομένας ἔνεκα παίδων σπορᾶς ἠϋέησεν ὡς ἓν μάλιστα, τὰς δ' ἐκφύλους 30 καὶ ἐκθέσμους διαμισήσας ἔσβεσε καὶ τοὺς ὀργῶντας ἐπὶ ταύτας προβαλόμενος οὐχὶ τὰς ἐν ἔθει καινουργήσας δ'

ἐκτόπους καὶ παρηλλαχμένους τιμωρίας ἐτιμωρήσατο. κελύει 138
 γὰρ ἐξαίφνης τὸν ἀέρα νεφωθέντα πολλὸν ὄμβρον οὐχ ὕδατος
 ἀλλὰ πυρὸς ὕει· ἀθρόας δὲ νεφύσους ἀδιαστάτω καὶ ἀπαύστῳ
 ῥύμη φλογός, ἐκαίοντο μὲν ἀγροὶ καὶ λειμώνες καὶ λάσια
 5 ἄλση καὶ ἔλη θασύτατα καὶ ὄρυμοὶ βαθεῖς, ἐκαίετο δ' ἡ
 πεδιάς καὶ ὁ τοῦ σίτου καὶ τῶν ἄλλων σπαρτῶν ἅπας καρπός,
 ἐκαίετο δὲ καὶ τῆς ὄρεινῆς ἢ θενδροφορός, στελεχῶν ῥίζαις
 αὐταῖς ἐμπιπραμένων· ἐπαύλεις δὲ καὶ οἰκίαι καὶ τεῖχη καὶ 139
 ὄσα ἐν οἰκοδομαῖς ἰδιωτικὰ καὶ θεμύσια πάντα συγκατε-
 10 πίμπρατο καὶ ἡμέρα μιᾷ αἱ μὲν εὐανδροῦσαι πόλεις τέφρος τῶν
 οἰκητόρων ἐγεγένητο, αἱ δ' ἐκ λίθων καὶ ἔβλων κατασκευαῖ
 τέφρα καὶ λεπτή κόνις. ἐπεὶ δὲ τὰ ἐν φανερωῖ καὶ ὑπὲρ γῆς 140
 ἅπαντα κατανόησεν ἡ φλόξ, ἔδη καὶ τὴν γῆν αὐτὴν ἔκαε
 κατωτάτω διαδῶσα καὶ τὴν ἐνυπάρχουσαν ζωτικὴν δύναμιν
 15 ἔφθειρεν εἰς ἀγονίαν παντελῆ, ὑπὲρ τοῦ μηδ' αὐθίς ποτε
 καρπὸν ἐνεγκεῖν ἢ χλοηφορῆσαι τὸ παράπαν δυναθῆναι· καὶ
 μέχρι νῦν καίεται, τὸ γὰρ κεραύνιον πῦρ ἤκιστα σβεννύ-
 μενον ἢ νέμεται ἢ ἐντύφεται. πίστις δὲ σαφεστάτη τὰ 141
 ὀρώμενα· τοῦ γὰρ συμβεβηκότος πάθους μνημεῖόν ἐστιν ὃ
 20 τε ἀναδιδόμενος ἀεὶ καπνός καὶ ὁ μεταλλεύουσι θεῖον· τῆς δὲ
 περὶ τὴν χώραν παλαιᾶς εὐδαιμονίας ἐναργέστατον ὑπολεί-
 πεται δεῖγμα πόλις μία τῶν ὀμόρων καὶ ἡ ἐν κύκλῳ γῆ,
 πολυάνθρωπος μὲν ἡ πόλις, εὐχορτος δὲ καὶ εὐσταχυς καὶ
 συνόλως καρποφόρος ἡ γῆ, πρὸς ἔλεγχον δίκης γνώμη θεία
 25 δικασθείσης. (28.) ἀλλὰ γὰρ οὐχ ἕνεκα τοῦ θελωσαί με 142
 τὰς μεγαλοπρηθείσας συμφορὰς καινὰς ταῦτα διεξῆλθον, ἀλλ'
 ἐκεῖνο βουλόμενος παραστῆσαι, ὅτι τῶν τριῶν ὡς ἀνδρῶν
 32 M. ἐπιφανέντων τῷ σοφῷ δύο μόνους εἰς τὴν | ἀφανισθεῖσαν
 χώραν τὰ λόγια φησιν ἐλθεῖν ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν οἰκητόρων,
 30 τοῦ τρίτου μὲν δικαιώσαντος ἤκειν· ὅς κατὰ γε τὴν ἐμὴν 143
 ἔννοιαν ἦν ὁ πρὸς ἀλήθειαν ὢν, ἀρμόττον ὑπολαβὼν εἶναι
 τὰ μὲν ἀγαθὰ παρῶν δι' αὐτοῦ χαρίζεσθαι, μόναις δ' ἐπι-

- τρέπειν ταῖς δυνάμεσι καθ' ὑπερσίαν τὰ ἐναντία χειρουργεῖν, ἵνα μόνων ἀγαθῶν αἴτιος, κακοῦ δὲ μηδεὸς προηγουμένως
 144 νομίζηται. τοῦτό μοι δοκοῦσι καὶ τῶν βασιλέων οἱ μιμού-
 μενοι τὴν θεῖαν φύσιν πράττειν, τὰς μὲν χάριτας δι' ἑαυ-
 τῶν προτείνοντες, τὰς δὲ τιμωρίας δι' ἐτέρων βεβαιούντες. 5
- 145 ἀλλ' ἐπειδὴ τῶν θυεῖν δυνάμεων ἡ μὲν εὐεργέτις ἐστίν,
 ἡ δὲ κολαστήριος, ἑκατέρα κατὰ τὸ εἶδος ἐπιφαίνεται τῇ
 Σοδομιτῶν γῆ, διότι τῶν ἀρίστων ἐν αὐτῇ πέντε πόλεων
 τέτταρες μὲν ἔμελλον ἐμπίπρασθαι, μία δὲ ἀπαθῆς παντὸς
 κακοῦ σῆος ὑπολείπεσθαι. ἐχρῆν γὰρ διὰ μὲν τῆς κολα- 10
 στηρίου γίνεσθαι τὴν φθορὰν, σφίζεσθαι δὲ διὰ τῆς εὐεργέ-
 146 τιδος. ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ τὸ σφζόμενον μέρος οὐχ ὀλοκλήρους
 καὶ παντελεῖς εἶχεν ἀρετάς, δυνάμει μὲν τοῦ ὄντος εὐερ-
 γετεῖτο, προηγουμένως δὲ τῆς ἐκείνου φαντασίας ἀνάξιον
 ἐνομίσθη τυχεῖν. 15
- 147 (29.) Ἡ μὲν οὖν ἐν φανεροῦ καὶ πρὸς τοὺς πολλοὺς
 ἀπόδοσις ἦδ' ἐστίν· ἡ δ' ἐν ἀποκρύφῳ καὶ πρὸς ὀλίγους,
 ὅσοι τρόπους ψυχῆς ἐρευνῶσιν ἀλλ' οὐ σωματικῶν μορφάς,
 αὐτίκα λέξιθήσεται. συμβολικῶς ἡ πεντάπολις αἱ ἐν ἡμῖν
 πέντε αἰσθησεις εἰσὶ, τὰ τῶν ἴδωνῶν ὄργανα, δι' ὧν ἅπαναι 20
 148 μικραὶ τε αὖ καὶ μεγάλαι τελεσιουργοῦνται. ἡ γὰρ ὀρῶντες
 χρωμάτων καὶ σχημάτων ποικιλίας ἐν τε ἀψύχοις καὶ ψυχῆν
 ἔχουσιν ἠρόμεθα ἡ φωνῶν ἐμελεσεστάτων ἀκούοντες ἡ κατὰ
 γεῦσιν ἐν τοῖς περὶ ἐδωδῆν καὶ πόσιν ἡ κατ' ὄσφρησιν ἐν
 εὐωδίαις ἀτμῶν ἡ ἐν μαλακοῖς καὶ θερμοῖς ἔτι δὲ λείους 25
 149 κατὰ τὴν ἀφῆν. ζωωδέσταται μὲν οὖν καὶ ἀνδραποδωδέ-
 σταται τῶν πέντε τρεῖς εἰσιν αἰσθησεις, γεῦσις, ὄσφρησις,
 ἀφῆ, περὶ αἷς τῶν θερμμάτων καὶ τῶν θηρίων τὰ γαστριμαρ-
 γότατα καὶ συνουσιαστικώτατα μάλιστα ἐπτόχται· δι' ὅλης
 γὰρ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἡ τροφῶν ἀπλήστως ἐμφορεῖται ἡ 30
 150 πρὸς τὰς ὀχειάς ὀρυθῆ. δύο δ' εἰσὶν ἐμφιλόσοφοι καὶ ἡγε-
 μονίδες, ἀκοή καὶ ὄρασις· βραδύτερα δὲ πῶς καὶ θηλύτερα

ὄτα ὀφθαλμῶν ἐπὶ τὰ ὄρατὰ φθάνοντων ὑπὸ εὐτολμίας καὶ οὐκ ἀναμενόντων, ἄχρις ἂν ἐκεῖνα κινήσῃ, προὔπαντιαζόντων δὲ καὶ ἀντικινήσαι γλιγομένων. ἀκοή μὲν οὖν. διότι βραδεία

- 23 M. καὶ θηλυτέρα. δευτερεύουσαν τάξιν τετάχθω, | προνομία δ' 5
 5 ἔστω τις ἐξάίρετος ὀράσει· ταύτην γὰρ ὁ θεὸς βασιλίδα τῶν ἄλλων ἀπέφηνεν ἐπάνω θείας ἀπασῶν καὶ ὡσπερ ἐπ' ἀκροπόλεως ἰδρυσάμενος οἰκισιοτάτην ἀπειργάσατο ψυχῆ. τεκμη- 151
 ριῶσαιτο δ' ἂν τις ἐκ τοῦ συμμετροβάλλειν ταῖς ἐκείνης τροπαῖς· λύπης μὲν γὰρ ἐγγινομένης, ὀφθαλμοὶ συννοίας
 10 γέμουσι καὶ κατηφείας, χαρᾶς δ' ἔμπαλιν. ὑπομειδιῶσι καὶ γεγῆθασι, φόβου δὲ κρατήσαντος, ταραχώδους γέμουσιν ἀταξίας, κινήσεις καὶ παλμούς καὶ περιστροφὰς ἀτάκτους ἐνδε- 152
 χόμενοι· εἰ δ' ὀργὴ κατάχοι, τραχυτέρα πως καὶ ὕφαιμος ἢ ὄψις, καὶ ἐν μὲν τῷ λογίζεσθαι καὶ φροντίζειν τινὸς ἡρε-
 15 μεῖ καὶ ἐκνένευκε, μόνον οὐ συνεκτείνουσα τῇ διανοίᾳ ἑαυτήν, ἐν δὲ ταῖς ἀναψύξεσι καὶ ἀνέσεσι συνανίσταται καὶ χαλᾶται· καὶ προσιόντι μὲν φίλῳ προσεαγγελίεσσεται τὸ τῆς 153
 εὐνοίας πάθος εὐδίῳ καὶ γαληνῷ βλέμματι, εἰ δ' ἐχθρὸς τύχοι, τὸ δυσάρεστον τῆς ψυχῆς πάθος προμηγύει· καὶ θρασύ-
 20 τητι μὲν προπηδῶσι καὶ προεκτρέχουσιν ὀφθαλμοί, αἰδοῖ δὲ πρῶως ἡρεμοῦσι· [καὶ] ὡς συνελόντι φράσαι ψυχῆς εἰκόνα δεδημιουργῆσθαι τὴν ἥρασιν ἀκρότητι τέχνης εὐ-
 μεμιμημένης ἐναργῆς ἐμφαίνουσιν εἰδῶλον οἷα διὰ κατόπτρου τὴν φύσιν ὄρατὴν ἐξ αὐτῆς οὐκ ἐχούσης. ἀλλὰ γὰρ οὐ 154
 25 ταύτη μόνον τὰς ἄλλας αἰσθησεις ὑπερβάλλει τὸ κάλλος ὀφθαλμῶν, ἀλλὰ καὶ διότι τῶν ἄλλων ἐν ταῖς ἐρηγήρσεσι — τὴν γὰρ καθ' ὕπνον ἀπραξίαν οὐ παραληπτέον — ἐπιλείπουσιν αἱ χρήσεις· ὅποτε γὰρ μὴ κινήσειε τι τῶν ἐκτός, ἡσυχάζουσιν, αἱ δὲ τῶν ὀφθαλμῶν ἀναπεπταμένων ἐνέργεια
 30 συνεχεῖς καὶ ἀδιάστατοι μηδέποτε πληρουμένων εἰσὶ καὶ ταύτῃ παριστάντων, ἣν ἔχουσι πρὸς ψυχὴν συγγένειαν. ἀλλ' ἐκεῖνη μὲν ἀεικίνητος οὔσα μετ' ἡμέραν καὶ νύκτωρ 155

- διανίσταται, τοῖς δ' ἄτε σαρκὸς πλεῖστον μετέχουσιν αὐτάρχεις ἐδόθη δωρεά, μέρος ἡμισυ τοῦ παντὸς χρόνου καὶ βίου
- 156 διατελεῖν ἐνεργουῦντας τὰς ἀρμυτούσας ἐνεργείας. (30.) ὁ δ' ἐστὶν ἀναγκαιότατον τῆς ἀπὸ τῶν ὁμμάτων ὠφελείας, ἥδη λεκτέον. μόνη γὰρ ὁράσει τῶν αἰσθήσεων ὁ θεὸς ἀνέτειλε 5 φῶς, ὃ καὶ τῶν ὄντων ἐστὶ κάλλιστον καὶ πρῶτον ἐν Ἰεραῖς
- 157 βίβλοις ὠνομάσθη καλόν (Gen. 1, 4). διττὴ δὲ φωτὸς φύσις· τὸ μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ χρειώδους πυρός, φθαρτοῦ φθαρτόν, ἐκλάμπει σβέσιν ἐνδεχόμενον, τὸ δὲ ἄσβεστον καὶ ἀδιάφθορόν ἐστιν, ἄνωθεν ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ πρὸς ἡμᾶς φερόμενον, 10 ὡσπερ ἀπ' ἀεναίων πηγῶν ἐκάστου τῶν ἀστέρων αὐγὰς ἐκχέοντος· ἐκατέρω δ' ἡ ὄψις ἐνομιλεῖ καὶ δι' ἀμφοτέρων προσβάλλει τοῖς ὁρατοῖς εἰς ἀκριβεστάτην ἀντίληψιν.
- 158 ἔτι τοίνυν ἐπιχειρῶμεν ὀφθαλμοὺς λόγοις ἐγκωμιάζειν, τοῦ θεοῦ τοὺς ἀληθεῖς ἐπαίνους αὐτῶν | στηλιτεύσαντος ἐν p.24M. οὐρανοῦ, τοὺς ἀστέρας; ἡλίου γὰρ αὐγαὶ καὶ σελήνης καὶ 16 τῶν ἄλλων πλανήτων καὶ ἀπλανῶν τοῦ χάριν γεγονάσιν ὅτι μὴ τῆς ὀφθαλμῶν ἐνεργείας εἰς τὴν τοῦ ὁρᾶν ὑπηρεσίαν;
- 159 διὸ καὶ προσχρώμενοι τῇ πασῶν ἀρίστη δωρεᾷ φωτὶ καταθεῶνται τὰ ἐν κόσμῳ, γῆν, φυτὰ, ζῷα, καρπούς, πελαγῶν 20 ἀναχύσεις, ποταμοὺς αὐθιγενεῖς τε καὶ χειμάρρους πηγῶν τε διαφοράς, ὧν αἱ μὲν ψυχρὸν αἱ δὲ θερμὸν νᾶμα προχέουσι, πάντων τῶν κατὰ τὸν ἀέρα συνισταμένων τὰς φύσεις — ἀμύθητοι δὲ εἰσὶν ἰδέαι καὶ ἀπερίληπτοι λόγοι —, καὶ ἐπὶ πᾶσι τὸν οὐρανόν, ὃς ἀληθεῖα κόσμος ἐν κόσμῳ 25 θεοδημιούργηται, καὶ τὰ κατ' οὐρανὸν κάλλη καὶ θεῖα ἀγάλματα. τίς οὖν τῶν ἄλλων αἰσθήσεων ἐπαυχῆσει διαβῆναι
- 160 ποτε τοσοῦτον; (31.) ἀλλ' ἐάσαντες τὰς ἐπὶ ταῖς φάτναις τὸ σύμφυτον ἡμῶν θρέμμα παινούσας, τὴν ἐπιθυμίαν, ἐξετάσωμεν τὴν λόγου μεταποιουμένην ἀκοήν· ἥς ὁ σύντονος 30 καὶ τελειότατος ὁρῶμος ἴσταται κατὰ ἀέρα τὸν περίγειον, ὅταν βία πνευμάτων καὶ κτύποι βροντῶν συρμὸν πολὺν καὶ

χαλεπὸν πάταγον ἐξηγῶσιν. ὀφθαλμοὶ δὲ ἀπὸ γῆς ἐν ἀκαρεῖ 161
 φθάνουσιν εἰς οὐρανὸν καὶ τὰ πέρατα τοῦ παντός. ἐπ' ἀνα-
 τολάς ἡμοῦ καὶ οὐσεῖς ἄρακτον τε καὶ μεσημβριάν, (καὶ, ἀφικ-
 νούμενοι πρὸς τὸ θεωρεῖν ἔλκουσιν ἐπὶ τὰ φανέντα τὴν διά-
 5 νοϊαν. ἡ δὲ τὸ παραπλήσιον ἐνδοξαμένη πάθος οὐκ ἔρριμεῖ. 162
 ἀλλ' ἄτε ἀκρίμητος καὶ ἀεικίνητος οὐσα, παρὰ τῆς ὕψους
 τοῦ θύνασθαι τὰ νοητὰ θεωρεῖν τὰς ἀφορμὰς λαβοῦσα, εἰς
 σκέψιν ἤλθε, πότερον τὰ φανέντα ταῦτ' ἐστὶν ἀγέννητα ἢ
 γενέσεως ἔλαβεν ἀρχὴν καὶ πότερον ἄπειρα ἢ πεπερασμένα
 10 καὶ πότερον εἰς ἡ πλείονές εἰσι κόσμοι καὶ πότερον τὰ
 τέτταρα στοιχεῖα τῶν ἀπάντων ἐστὶν ἢ φύσιν ἐξαιρέτων
 οὐρανός καὶ τὰ ἐν αὐτῷ κεκλήρωται θειοτέρας καὶ οὐχί
 τοῖς ἄλλοις τῆς αὐτῆς οὐσίας ἐπιλαχόντα· εἰ δὲ οὕτως καὶ 163
 γέγονεν ὁ κόσμος, ὑπὸ τίνος γέγονε καὶ τίς ὁ θεμιουργός
 15 κατ' οὐσίαν ἢ ποιότητα καὶ τί διανοηθεὶς ἐποίησε καὶ τί
 νῦν πράττει καὶ τίς αὐτῷ διαγωγὴ καὶ βίος καὶ ὅσα ἄλλα
 περιττός νοῦς φρονήσει συμβιβῶν εἴωθε διερευνᾶσθαι. ταῦτα 164
 οὐ καὶ τὰ τοιαῦτα ἀνάκειται τῷ φιλοσοφεῖν· ἐξ οὗ οὐκ ὀλίγον
 ἐστὶν, ὅτι σοφία καὶ φιλοσοφία τὴν ἀρχὴν ἀπ' οὐθενός εἰληφεν
 20 ἐτέρου τῶν ἐν ἡμῶν ἢ τῆς ἡγεμονίδος τῶν αἰσθησεων ὁρά-
 σεως, ἣν καὶ μόνην ἐκ τῆς σωματικῆς χώρας διέσωσεν ὁ
 θεός τὰς τέσσαρας φθειράς, ὅτι αἱ μὲν σαρκὶ καὶ τοῖς σαρκ-
 οῦς πάθεισιν ἐδούλευσαν, ἡ δὲ ἵσχυσεν ἀνατεῖναι τὸν οὐχένα
 25 M. καὶ βλέψαι καὶ | τέρψαις ἐτέρας ἀνευρεῖν πολὺ βελτίους τῶν
 25 σωματικῶν ἡδονῶν ἐκ τῆς περὶ τὸν κόσμον θεωρίας καὶ
 τῶν ἐν αὐτῷ. μίαν οὖν ὥσπερ ἐκ πενταπόλεως τῶν πέντε 165
 αἰσθησεων τὴν ὄρασιν ἐξαιρέτου γέρονος τυχεῖν ἀρμόττων ἦν
 καὶ φθειρομένων τῶν ἄλλων διαμμένειν, ὅτι οὐ περὶ τὰ θνητὰ
 εἰλεῖται μόνον ὡς ἐκτεῖναι. μετανίστασθαι δὲ πρὸς τὰς ἀφιδόρ-
 30 τους φύσεις ἀεὶ οὐ χαίρουσα τῇ θέᾳ τούτων. διὸ καὶ παρ- 166
 κάλως „μικράν“ τε καὶ „οὐ μικράν“ (cf. Gen. 19, 20) τὴν
 πόλιν ταύτην οἱ χρησμοὶ διασυνιστᾶσιν ἀνιπτόμενοι τὴν

ὄρασιν· μικρὰ μὲν γὰρ λέγεται εἶναι, διότι βραχὺ μέρος τῶν ἐν ἡμῖν ἐστί, μεγάλη δέ, διότι μεγάλων ἐφίεται τὸν σύμπαντα οὐρανὸν καὶ κόσμον γλιγομένη καταθεάσασθαι.

- 167 (32.) Περὶ μὲν οὖν τῆς ἐπιφανείσης ὄψεως καὶ τῶν ἀοιθίμων καὶ παγκάλων ξενίων, ἐν οἷς δοκῶν ἐστὶν ὁ ξενό- 5
 δόγος εἰσιᾶτο, καθ' ὅσον ἐφικτὸν ἦν, ἀκριβοῦσιν ἡμῖν τὰ περὶ τὸν τόπον δεδήλωται. μεγίστην δὲ πρᾶξιν ἀξίαν ἀκοῆς οὐχ ἡσυχαστέον· ὀλίγου γὰρ δέω φάναι πάσας ὅσαι θεο-
 168 φιλεῖς ὑπερβάλλει. λεκτέον δὲ τὰ καίρια περὶ αὐτῆς. υἱὸς ἐκ τῆς γαμετῆς γίνεται τῷ σοφῷ γνήσιος, ἀγαπητὸς καὶ 10
 μόνος, τό τε σῶμα κάλλιστος καὶ τὴν ψυχὴν ἄριστος· ἦδη γὰρ τελειότερας τῆς ἡλικίας ἐξέφαιεν ἀρετάς, ὡς τὸν πατέρα μὴ πάθει μόνον εὐνοίας φυσικῆς ἀλλὰ καὶ γνώμη καθάπερ
 169 ἡθῶν δικαστὴν ἰσχυρᾶ τινι κεχρῆσθαι φιλοστοργίᾳ. διακει-
 μένῳ δ' οὕτως ἐξαπιναίως θεσπίζεται λόγιον οὐποτ' ἔλπι- 15
 σθέν, σφαγιάσαι τὸν υἱὸν ἐπὶ τινος ὑψηλοτάτου κολωνοῦ
 170 πορρωτάτω πόλειως ἀποστάντα τριῶν ὁδῶν ἡμερῶν. ὁ δὲ καίτοι ἀλέκτω πόθῳ τοῦ παιδὸς ἐκχερέμενος οὔτε τὴν χροῶν μετέβαλεν οὔτε τὴν ψυχὴν ἐγνάμφθη, γνώμη δ' ἀνευδότῳ καὶ ἀρρεπεῖ διέμεινεν ἀκλινῆς, οἷος καὶ πρόσθην ἦν· 20
 ἔρωτι δὲ θείῳ δεδαμασμένος ἀνὰ κράτος ἐνίκα πάντα ὅσα συγγενείας ὀνόματα καὶ φίλτρα καὶ μηδενὶ τῶν ἔνδον ἐξείπων τὸ λόγιον, ἐκ πολυανθρώπου θεραπείας οἰκετῶν δύο μόνους τοὺς πρεσβυτάτους καὶ μάλιστα φιλοθεσπότεους παραλαβὼν, ὡς ἔνεκά τινος ἱερουργίας τῶν ἐν ἔθει τέταρτος ἐξῆι 25
 171 σὺν τῷ παιδί. τὸν δὲ προσταχθέντα χῶρον ὥσπερ ἀπὸ σκοπιᾶς ἰδὼν ἐκ μακροῦ τοῖς μὲν θεράπουσι κελεύει κατα-
 μένειν, τῷ δὲ παιδί πῦρ καὶ ξύλα δίδωσι κομίζειν, αὐτὸ δικαιώσας τὸ ἱερεῖον τὰ πρὸς τὴν θυσίαν ἐπηχθίσθαι, κου-
 172 φότατον βάρους· οὐδὲν γὰρ εὐσεβείας ἀπονώτερον. βαδίζοντες 30
 δ' ἰσοταχῶς οὐ τοῖς σώμασι μᾶλλον ἢ ταῖς διανοαῖς ὁδὸν τὴν ἐπίτομον, ἧς ὀσιότης τὸ τέλος, ἐπὶ τὸν | προστα- p.26 M.

- χθόντα τόπων ἀφικνούσονται. κάπειθ' ὁ μὲν πατήρ συνεκό- 173
 μιζε λίθους. ἵνα θεύματα βωμόν, ὁ δὲ υἱὸς τὰ μὲν ἄλλα
 ὄρων ὕσα πρὸς ἱερουργίαν εὐτραπέη. ζῶον δὲ μηδέν. ἀπιθὼν
 εἰς τὸν πατέρα „ἰδοὺ τὸ πῦρ“ ἔφη „καὶ τὰ ξύλα. πάτερ,
 5 ποῦ τὸ ἱερεῖον“; ἕτερος μὲν οὖν αἰ ὄραν ἔμελλεν εἰδῶς καὶ 174
 τῆ ψυχῆ συστιάζων ὑπὸ τοῦ λεχθέντος καὶ συνεχρόθη καὶ
 θακρούων πληρωθεὶς ἔμφρασιν τοῦ γενησομένου παρέσχεν ἐκ
 τῆς περιπαθήσεως ἡσυχάζων. ὁ δ' οὐδεμίαν ἐνδοξάμενος 175
 τροπὴν οὔτε κατὰ τὸ σῶμα οὔτε κατὰ τὴν διάνοιαν σταθεροῦ
 10 μὲν τῷ βλέμματι σταθεροῦ δὲ τῷ λογισμῷ φησι πρὸς τὴν
 πεῦσιν ἀποκρινόμενος· „ὦ τέκνον. ὁ θεὸς ὄψεται ἱερεῖον
 ἑαυτοῦ καὶ ἐν ἐργασίᾳ πολλῇ. δι' ἣν ἕως ἀπογινώσκεις
 εὐρεθήσεσθαι· πάντα δ' ἔσθι θεῶ δυνατὰ καὶ ὕσα ἐν ἀμηχάνῳ
 καὶ ἀπόρῳ κεῖται παρ' ἀνθρώποις“. καὶ ταῦθ' ἄμα λέγων 176
 15 ἦ τάχιστα τὸν υἱὸν ἐξαρκάσας ἐπιτίθησι τῷ βωμῷ καὶ
 σπασάμενος τῆ δεξιᾷ τὸ ξίφος ἐπέφερεν ὡς ἀναιρήσων·
 φθάνει δ' ὁ σωτήρ θεὸς ἀπ' ἀέρος φωνῆ μεσολαβήσας τὸ
 ἔργον, ἣ προσέταπτεν ἀνέχειν καὶ μὴ ψαῦσαι τοῦ παιδός,
 ὀνομαστὶ καλέσας δις τὸν πατέρα, ἵν' ἐπιστρέψας καὶ ἀντι-
 20 σπάσας διακωλύσῃ τὴν σφαγὴν ἐργάσασθαι. (33.) καὶ ὁ 177
 μὲν διασφύζεται, τὸ δῶρον ἀντιχαρισσαμένου τοῦ θεοῦ καὶ
 τὸν φέροντα ἐν οἷς εὐσεβεῖτο ἀντιτιμήσαντος· τῷ δ' ἤδη
 καὶ ἡ προᾶξις, εἰ καὶ μὴ τὸ τέλος ἐπεγκολούθησεν, ὀλόκληρος
 καὶ παντελής οὐ μόνον ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀλλὰ καὶ ἐν
 25 ταῖς τῶν ἀναγιγνωσκόντων διανοίαις ἀνάγραπτος ἐστηλίτευται.
 ἀλλὰ τοῖς φιλαπεχθῆμοσι καὶ πάντα διαβάλλουσιν, οἱ φῶρον 178
 πρὸ ἐπαίνου τιμᾶν ἐθίζονται, τὸ πραχθὲν ἔργον οὐ δοκεῖ
 μέγα καὶ θαυμαστόν, ὡς ἡμεῖς ὑπολαμβάνομεν εἶναι. πολ- 179
 λούς γὰρ καὶ ἄλλους φασὶ τῶν πάντων φιλοκαίων καὶ φιλοτέκνων
 30 ἐπιδοῦναι τοὺς ἑαυτῶν παῖδας, τοὺς μὲν ὑπὲρ πατρίδων σφα-
 γισθησομένους, λυτήρια ἢ πολέμων ἢ αὐχμῶν ἢ ἐπουβρίας
 ἢ νοσημάτων λοιμικῶν γενησομένους, τοὺς δ' ὑπὲρ νενομισ-
 Philonis opera vol. IV

- 180 μένης εὐσεβείας, εἰ καὶ μὴ πρὸς ἀλήθειαν οὕσης· Ἑλλήνων
 μέν γε τοὺς δοκιμωτάτους, οὐκ ἰδιώτας μόνον ἀλλὰ καὶ
 βασιλεῖς, ὀλίγα φροντίσαντας ὧν ἐγέννησαν διὰ τῆς τούτων
 ἀναιρέσεως δυνάμεις στρατευμάτων μεγάλας καὶ πολυανθρώ-
 πους ἐν μὲν τῇ συμμαχίᾳ τεταγμένους διασῶσαι, ἐν δὲ τῇ 5
- 181 μερίδι τῶν ἐχθρῶν αὐτοβροεὶ διαφθεῖραι· βαρβαρικὰ δὲ ἔθνη
 μέχρι πολλοῦ παιδοκτονίαν ὡς ὕσιον ἔργον καὶ θεοφιλὲς
 προσέσθαι, ὧν μεμνησθαι τοῦ ἄγους καὶ τὸν ἱερώτατον
 Μωυσῆν· αἰτιώμενος γὰρ αὐτοὺς τοῦ μιάσματος φάσκει,
 ὅτι „τοὺς υἱοὺς αὐτῶν καὶ τὰς θυγατέρας κατακαίουσι τοῖς 10
- 182 θεοῖς αὐτῶν“ (Dent. 12, 31)· Ἰνδῶν δὲ ἰ τοὺς γυμνοσφι- p.27 M.
 στὰς ἄγχι νῦν, ἐπειδὴν ἀρχηταὶ καταλαμβάνειν ἤ μακρὰ καὶ
 ἀνιάτως νόσος, τὸ γῆρας, πρὶν βεβαίως κρατηθῆναι, πυρὰν
 νήσαντας ἑαυτοὺς ἐμπιπράναι, δυναμένους ἔτι πρὸς πολυετίαν
 ἴσως ἀντισχεῖν· ἤδη δὲ καὶ γύναϊα προαποθανόντων ἀνδρῶν 15
- 183 ὀρμηῆσαι γεγηθότα πρὸς τὴν αὐτὴν πυρὰν καὶ ζῶντα τοῖς
 ἐκείνων σώμασιν ὑπομεῖναι συγκαταφλεχθῆναι· ταῦτα μὲν
 εἰκότως ἂν τις τῆς εὐτολμίας θαυμάσειεν ἐκ πολλοῦ τοῦ
 περιόντος καταφρονητικῶς ἔχοντα θανάτου καὶ ὡς ἐπ’
 ἀθανασίαν αὐτὸν ἰέμενα καὶ ἀπνευστὶ θέοντα· (34.) τὸν δὲ 20
- τί προσῆκεν ἐπαινεῖν ὡς ἐγχειρητὴν κεκαινουργημένης πρά-
 ξεως, ἣν καὶ ἰδιῶται καὶ βασιλεῖς καὶ ἅλα ἔθνη ὀρῶσιν ἐν
- 184 καιροῖς; ἐγὼ δὲ πρὸς τὴν τούτων βασκανίαν καὶ πικρίαν
 ἐκεῖνα λέξω· τῶν καταθύοντων παιδὰς οἱ μὲν ἔθει τοῦτο
 ὀρῶσιν, ὡσπερ ἐνίους ἔφασκον τῶν βαρβάρων, οἱ δὲ οἱ 25
- ἀβουλήτους καὶ μεγάλας ὑποθέσεις πόλεων τε καὶ χωρῶν
 ἐτέρως κατορθοῦσθαι μὴ δυναμένων, ὧν οἱ μὲν ἀνάγκη τοὺς
 αὐτῶν ἐπιιδύσασιν ὑπὸ δυνατωτέρων βιασθέντες, οἱ δὲ δόξης
 καὶ τιμῆς ἐφιέμενοι καὶ εὐκλείας μὲν τῆς ἐν τῷ παρόντι,
- 185 εὐφημίας δὲ τῆς εἰς ὕστερον. οἱ μὲν οὖν ἔθει σφαγιάζοντες 30
- οὐδὲν ὡς ἔοικε μέγα ὀρῶσιν· ἐγγρονίζον γὰρ ἔθος ἐξισοῦται
 φύσει πολλάκις, ὡς καὶ τὰ δυσυπομόνητα καὶ δυσχαρτέρητα

ῥαδίως ἐπελαφρίζειν, τὰς ὑπερβολὰς τῶν φοβερῶν ἐξευμαρίζον.
 τῶν δ' ἕνεκα θέους ἐπιδιδόντων ἔπαινος οὐδαίς· ὁ γὰρ ἔπαινος 186
 ἐν ἔκουσίαις κατορθώμασι γράφεται, τὰ δ' ἀβούλητα ἑτέροις
 ἀνάκειται πράγμασιν, ἧ καιροῖς ἧ τύχαις ἧ ταῖς ἀπ' ἀνθρώ-
 5 πων ἀνάγκαις. εἰ δέ τις δόξης ὀρεγόμενος υἱὸν ἧ θυγατέρα 187
 προίεται, ψέγοιτ' ἂν ἐνδίκως μᾶλλον ἧ ἐπαινοῖτο, θανάτω
 τῶν φιλοτάτων ὠνούμενος τιμῆν, ἧν καὶ κεκτημένος ὠφείλεν
 ὑπὲρ σωτηρίας τῶν τέκνων ἀπορρίπτειν. ἐρευνητέον οὖν, 188
 εἰ ὑπὸ τινος τῶν λεχθέντων ἤρτηθείς ἐκαῖνος ἔμελλε σφα-
 10 γιάζειν τὸν υἱόν. ἔθους ἧ τιμῆς ἧ θέους. ἔθους μὲν οὖν τὸ
 ἐπὶ παιδοκτονίᾳ Βαβυλῶν καὶ Μεσοποταμίᾳ καὶ τῷ Χαλδαίῳ
 ἔθους οὐ παραδέχεται, ἐν οἷς ἐτράφη καὶ ἐπεβίωσε τὸν
 πλείονα χρόνον, ὡς τῇ συνεχείᾳ τῶν ὀρωμένων ἀμβλυτέ-
 ραις ταῖς τῶν θειῶν φαντασίαις κεκρατῆσθαι δοκεῖν. καὶ 189
 15 μὴν οὐδὲ φόβος τις ἦν ἀπ' ἀνθρώπων — οὐδὲ γὰρ τὸ χρησιθὲν
 αὐτῷ μόνῳ λόγιον ἦδει τις —, οὐδέ τις συμφορὰ κοινὴ κατε-
 εἴληφεν. ἤς ἔδει τὴν θεραπείαν ἀναιρέσει γενέσθαι τοῦ
 20 28M. δοκιμωτάτου παιδός. ἀλλὰ θηρώμενος | ἔπαινον τῶν πολλῶν 190
 ἐπὶ τὴν προᾶξιν ὄρμησε· καὶ τίς ἔπαινος ἐν ἐρημίᾳ, μηδενός
 τοῦ μέλλοντος ἐπευφημήσειν παρόντος, ἀλλὰ καὶ τῶν θυεῖν
 οἰκετῶν μακρὰν ἐπίτηδες ἀπολειφθέντων, ὅνα μὴ ἐγκαλλωπί-
 ζεσθαι καὶ ἐνεπιδείκνυσθαι δοκῆι μάρτυρας ἐπαγόμενος ὢν
 εὐσέβει; (35.) στόμασιν οὖν ἀχαλίνους καὶ κακῆρόους θύρας 191
 ἐπιθέντες μετριαζέτωσαν τὸν ἐν αὐτοῖς μισόκαλον φθόνον καὶ
 25 ἀρετὰς ἀνδρῶν εὐ βεβιωκότων μὴ σινέσθωσαν, ἄς ἀρμόττον
 ἧν εὐφημίᾳ συνεπικουσεῖν. ὅτι δὲ τῷ ὄντι ἐπαινετὴ καὶ
 ἀξίεραστος ἧ προᾶξις, ἐκ πολλῶν εὐμαρὲς ἰδεῖν. πρῶτον μὲν 192
 τοίνυν τὸ πείθεσθαι θεῷ παρὰ πᾶσι τοῖς εὐφρονούσι σεμνὸν
 καὶ περιμάχητον εἶναι νομιζόμενον ἐν τοῖς μάλιστα ἐπε-
 30 τήθειεν, ὡς μηδενός πώποτε τῶν προστεταγμένων ἀλογῆσαι.
 ἄνευ δυσκολίας καὶ ἀγῆρας, καὶ πόνον τε καὶ ἀλλοτρίων
 μεστὸν ἧ· παρὸ καὶ τὸ χρησιθὲν ἐπὶ τῷ υἱῷ γενναϊότητα

- 193 καὶ στερρότατα ἤνεγκεν. ἔπειτ' οὐκ ὄντος ἔθους ἐν τῇ χώρᾳ, καθάπερ ἴσως παρ' ἐνίοις ἐστίν, ἀνθρωποθυτεῖν, ὃ τῇ συνεγείᾳ τὰς τῶν θεινῶν φαντασίας εἴωθεν ἐκλύειν, αὐτὸς ἐμελλε πρῶτος ἄρχεσθαι καινοτάτου καὶ παρηλλαγμένου πράγματος, ὃ μοί δοκεῖ μηδεὶς ἂν ὑπομεῖναι, καὶ εἰ σιδήρου 5 τὴν ψυχὴν ἢ ἀδάμαντος κατεσκεύαστο. „φύσει“ γὰρ ὡς
- 194 εἶπέ τις „ἔργον μάχεσθαι.“ γνήσιόν τε υἷον πεποιημένους μόνον τοῦτον εὐθύς εἶχε καὶ τὸ πάθος ἐπ' αὐτῷ τῆς εὐνοίας γνήσιον, ὑπερβάλλον τοὺς σώφρονας ἔρωτας καὶ τὰς
- 195 φιλίας, ὅσαι δι' ὀνόματος γεγονάσι. προσῆν δέ τι καὶ βια- 10 στικώτατον φίλτρον, τὸ μὴ καθ' ἡλικίαν ἀλλ' ἐν γήρᾳ γεγεννηκένοι τὸν παῖδα· τοῖς γὰρ ὀψιγόνους ἐπιμεμήνασί πως οἱ τοκεῖς, ἢ τῷ μακρὸν ἐπιποθήσαι χρόνον τὴν γένεσιν αὐτῶν ἢ τῷ μηκέθ' ἐτέρους ἐλπίζειν ἔσεσθαι, τῆς φύσεως ἐνταῦθα
- 196 ἴσταμένης ὡς ἐπὶ τελευταῖον καὶ ὕστατον ὄρον. ἐκ πολυ- 15 παιδίας μὲν οὖν ἕνα προσέθαι θεῶν καθάπερ ἀπαρχὴν τινα τέκνων παράδοξον οὐδέν, ἔχοντα τὰς ἐπὶ τοῖς ζῶσιν ἡδονὰς οὐ μικρὰ παραμύθια καὶ μειλίγματα τῆς ἐπὶ τῷ σφραγισθέντι λύπης· ὃν δὲ μόνον τις ἔσχεν ἀγαπητὸν διδοὺς λόγου παντὸς μείζον ἔργον διαπράττεται, μηδὲν οἰκειότητι 20 χαριζόμενος, ἀλλ' ὄλη τῇ ῥοπῇ πρὸς τὸ θεοφιλὲς ταλαντεύων. ἐκεῖνο μὲν ὃ ἡ ἐξαίρετον καὶ μόνον σχεδόν τι τούτῳ πεπραγμένον· οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι, κἂν ὑπὲρ σωτηρίας πατρίδων ἢ στρατευμάτων ἐπιιδῶσι σφραγισθησομένους τοὺς ἑαυτῶν, ἢ οἴκοι καταμένουσιν ἢ μακρὰν ἀφίστανται τῶν βωμῶν 25 ἢ, κἂν παρατυγχάνωσι, τὰς ὄψεις ἀποστρέφονται θεάσασθαι
- 198 μὴ ὑπομένοντες, ἄλλων ἀναιρούντων· ὁ δ' ὡσπερ ἱερεὺς αὐτὸς κατήρχετο τῆς ἱερουργίας, ἐφ' οὐῶν τὰ πάντα ἀρίστω p.29 M. φιλοστοργότατος πατήρ· ἐμέλισε δ' ἂν ἴσως καὶ νόμῳ τῶν ὀλοκαυτωμάτων (cf. Lev. 1, 6 al.) κατὰ μέλη τὸν υἷον 30 ἱερουργῶν. οὕτως οὐ τὸ μὲν τι μέρος ἀπέκλινε πρὸς τὸν παῖδα, τὸ δέ τι πρὸς εὐσέβειαν, ἀλλ' ὄλην τὴν ψυχὴν δι'

ἄλλων ὁσιότητι προσεκλήρωσεν ὀλίγα φροντίσας συγγενικοῦ
 αἵματος. τί δὴ τῶν εἰρημένων πρὸς ἑτέρους κοινόν; τί δ' 199
 οὐκ ἐξαιρέτων καὶ παντὸς λόγου κρείττων; ὡς τὸν γε μὴ
 φύσει βάσκανον καὶ φιλοπόνηρον καταπλαγῆναι καὶ θαυμάσαι
 5 τῆς περιτετῆς ἄγαν εὐσεβείας, οὐχ ἅπαντα ὅσα εἶπον ἀθήρια
 εἰς νοῦν βαλλόμενον, ἀλλὰ καὶ ἔν τι τῶν πάντων· ἱκανή γὰρ
 καὶ ἡ ἑνὸς φαντασία τύπω τινὶ βραχεῖ — βραχὺ δ' οὐδὲν
 ἔργον σοφοῦ — μέγεθος ψυχῆς καὶ ὕψος ἐμφῆναι.

- (36.) Ἄλλα γὰρ οὐκ ἐπὶ τῆς ῥητῆς καὶ φανερᾶς 200
 10 ἀποδόσεως ἴσταται τὰ λεχθέντα. φύσιν δὲ τοῖς πολλοῖς ἀδηλο-
 τέρην ἔθηκε παρεμφαίνειν, ἦν οἱ τὰ νοητὰ πρὸ τῶν αἰσθη-
 τῶν ἀποδεχόμενοι καὶ ὁρᾶν δυνάμενοι γνωρίζουσιν. ἔστι 201
 δὲ τοιαῦδε· ὁ μελλήσας σφαιμάζεσθαι καλεῖται Χαλδαῖστὶ
 μὲν Ἰσαάκ, Ἑλληνιστὶ δὲ μεταληφθέντος τοῦ ὀνόματος
 15 „γέλωσ“· γέλωσ δ' οὐχ ὁ κατὰ παιδιάν ἐγγινόμενος σώματι
 παραλαμβάνεται τὰ νοῦν, ἀλλ' ἡ κατὰ διάνοιαν εὐπάθεια καὶ
 χαρά. ταύτην ὁ σοφὸς ἱερουργεῖν λέγεται θεόντως θεῶ 202
 διὰ συμβόλου παριστάς, ὅτι τὸ χαίρειν μόνῳ θεῷ οικειώτατόν
 ἐστίν· ἐπίλυπον μὲν γὰρ τὸ ἀνθρώπινον γένος καὶ περιδεές,
 20 ἢ παρόντων κακῶν ἢ προσδοκωμένων, ὡς ἢ ἐπὶ τοῖς ἐν
 χερσὶν ἀβουλήτοις ἀνιᾶσθαι ἢ ἐπὶ τοῖς μέλλουσι παραχῆ καὶ
 φόβῳ κραδαίνεσθαι· ἄλυπος δὲ καὶ ἄφοβος καὶ παντὸς
 πάθους ἀμέτοχος ἡ τοῦ θεοῦ φύσις εὐδαιμονίας καὶ μακα-
 ριότητος παντελοῦς μόνῃ μετέχουσα. τῷ δὴ τὴν ἀληθῆ 203
 25 ταύτην ὁμολογίαν ὁμολογηκότι τρόπῳ χρηστὸς ὢν καὶ
 φιλόανθρωπος ὁ θεός, φθόνον ἐληλακῶς ἀφ' ἑαυτοῦ, προσ-
 τηκόντως ἀντιχαρίζεται τὸ δῶρον, καθ' ὅσον ἔχει δυνάμειος
 ὁ ληφόμενος, καὶ μόνον οὐ ταῦτα θεσπίζει λέγων· „τὸ μὲν 204
 τῆς χαρᾶς γένος καὶ τὸ χαίρειν ὅτι οὐκ ἔστιν ἑτέρου πλὴν
 30 ἐμοῦ τοῦ πατρὸς τῶν ὄλων κτῆμα, σαφῶς οἶδα, κεκτημένος
 δ' ὁμῶς οὐ φθονῶ τοῖς ἀξίοις χορῆσαι· ἀξίος δὲ τίς ἂν
 εἴη, πλὴν εἴ τις ἐμοὶ καὶ τοῖς ἐμοῖς βουλήμασιν ἔποιτο;

- τούτω γάρ ἤκιστα μὲν ἀνιάσθαι ἤκιστα δὲ φοβεῖσθαι συμ-
 βήσεται πορευομένῳ ταύτην τὴν ὁδόν. ἢ πάθεισι μὲν καὶ
 κακίαις ἐστὶν ἄβατος, εὐπαθείαις δὲ καὶ ἀρεταῖς ἐμπεριπα-
 205 τεῖται. “ μηδείς δ’ ὑπολαβέτω τὴν ἄκρατον καὶ ἀμιγῆ λύπης
 χαρὰν ἀπ’ οὐρανοῦ καταβαίνειν ἐπὶ τὴν γῆν, ἀλλὰ | κέκραται p.30M.
 ἐξ ἀμφοῖν, περιττεύοντος τοῦ κρείττονος· ὄνπερ τρόπον καὶ 6
 τὸ φῶς ἐν οὐρανῷ μὲν ἄκρατον καὶ ἀμιγές σκοτούς ἐστίν,
 ἐν δὲ τοῖς ὑπὸ σελήνην ἀέρι ζοφερῷ κεκραμένον φαίνεται.
 206 ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίας δοκεῖ μοι καὶ πρότερον γελάσασα
 ἢ ἀρετῆς ἐπώνυμος Σάρρα πρὸς τὸν πυνθανόμενον ἀρνῆσα- 10
 σθαι τὸν γέλωτα (Gen. 18, 15), καταδεισάσα μή ποτε ἄρα
 τὸ χαίρειν οὐδενὸς ὄν γενητοῦ, μόνου δὲ τοῦ θεοῦ, σφετε-
 ρίζηται· διόπερ θαρσύνων αὐτὴν ὁ ἱερός λόγος φησί· μηδὲν
 207 εὐλαβηθῆς, ὄντως ἐγέλασας καὶ μέτεστί σοι χαρᾶς. οὐ γὰρ
 εἶασεν ὁ πατήρ τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος λύπαις καὶ ὀδύναις 15
 καὶ ἄχθεσιν ἀνιάτοις ἐμφέρεσθαι, παρέμιξε δὲ καὶ τῆς ἀμεί-
 νονος φύσεως, εὐδιάσαι καὶ γαλγηνιάσαι ποτὲ τὴν ψυχὴν
 δικαιώσας· τὴν δὲ τῶν σοφῶν καὶ τὸν πλείω χρόνον τοῦ
 βίου γῆθειν καὶ εὐφραίνεσθαι τοῖς τοῦ κόσμου θεωρήμασιν
 ἐβουλήθη. 20
- 208 (37.) Τῶσαῦτα μὲν περὶ τῆς τοῦ ἀνδρὸς εὐσεβείας, εἰ
 καὶ πολλῶν ἄλλων ἐστὶν ἀφθονία. λελέχθω. διερευνητέον
 δὲ καὶ τὴν πρὸς ἀνθρώπους αὐτοῦ δεξιότητα· τῆς γὰρ
 αὐτῆς φύσεώς ἐστιν εὐσεβῆ τε εἶναι καὶ φιλόανθρωπον, καὶ
 περὶ τὸν αὐτὸν ἐκάτερον, ὁσιότης μὲν πρὸς θεόν, δικαιοσύνη 25
 δὲ πρὸς ἀνθρώπους, θεωρεῖται. πάντα μὲν οὖν τὰ πεπραγ-
 μένα μακρὸν ἂν εἶη διεξιέναι, δεῦν δὲ ἢ τριῶν οὐκ ἄτοπον
 209 ἐπιμνησθῆναι. πολυάργυρος καὶ πολύχρυσος ἐν τοῖς μάλιστα
 ὦν καὶ θραυμάτων πολυζῆφους ἔχων ἀγέλας καὶ τῶν ἐγγυ-
 ρίων καὶ αὐτοχθόνων τοῖς ἱκανά κερκτημένοις ἐν τῷ περι- 30
 ουσιάζειν ἀμιλλώμενος καὶ πλουσιώτερος γεγονώς ἢ κατὰ
 μέτροικον ὑπ’ οὐδενὸς ἐμέμφθη τῶν ὑποδεξαμένων, ἀλλ’ ὑπὸ

πάντων τῶν εἰς πεῖραν ἐλθόντων ἐπαινούμενος διατέλεσεν.
 εἰ δὲ καὶ τις, οἷα φιλεῖ πολλάκις, ἐκ θεραπεύοντων καὶ τῶν 210
 συνδιατριβόντων ἀμιλλα καὶ διαφορὰ πρὸς ἐτέρους ἐγένετο,
 ταύτην ἐπειρᾶτο διαλύειν ἡσυγχῆ βαρυτέρῳ ἤθει τὰ φιλόνηκα
 5 καὶ παραχῶδῃ καὶ στασιαστικῶς πάντα προβεβλημένος καὶ
 τῆς φυγῆς ἀπεληλακῶς. καὶ θαυμαστὸν οὐδέν, εἰ πρὸς τοὺς 211
 ἀλλοτριούς τιοῦτος ἦν, οἷ βαρυτέρῳ καὶ δυνατωτέρῳ χειρὶ
 συμφωνήσαντες ἡμύναντο ἂν ἄρχοντα χειρῶν ἀδικῶν, ὅποτε
 καὶ πρὸς τοὺς γένει μὲν οἰκεῖους, γνώμη δ' ἡλλοτριωμένους,
 10 ἐρήμους καὶ μόνους καὶ πολλῶν καταδεδέστερα κεκτημένους
 ἐμετρίαζεν, ἐλαττούμενος ἐκὼν ἐν οἷς πλεονεκτεῖν ἐδύνατο.
 ἦν γὰρ ἀδελφιδοῦς αὐτῷ, τῆς πατρίδος ὅτε μετανίστατο, 212
 συνεξελθλυθῶς, ἀβέβαιος, ὑπαμφίβητος, ἀντιρρέπων ὡς
 0.31 M. κάκεισθε, τοτὲ μὲν προσσαίνων | φιλικῶς ἀσπάσμασι, τοτὲ δὲ
 15 ἀφηνιάζων καὶ ἀπαυχενίζων διὰ τὴν τῶν τρόπων ἀνωμαλίαν.
 ὅθεν καὶ τὸ οἰκετικὸν αὐτῷ δύσερι καὶ παραχῶδες ἦν σωφρο- 213
 νιστήν οὐκ ἔχον καὶ μάλιστα τὸ ποιμενικὸν μακρὰν τοῦ
 δεσπότης διεξευρημένον· ἀπειλευθεριάζοντες γοῦν ὑπ' αὐθαδεῖας
 αἰεὶ διεφέροντο τοῖς προεστηχάσι τῶν θραυμάτων τοῦ σοφοῦ
 20 τὰ πολλὰ εἴκουσι διὰ τὴν τοῦ δεσπότης προῦπάθειαν· ὑφ' οὗ
 πρὸς ἀπύνησιαν ἐπιθόντες καὶ θράσος ἀνάσχυοντων ὄργων, μηγι-
 ῶντες ἤδη καὶ τὸ ἀκατάλλακτον ἐν αὐτοῖς ζωपुरοῦντες, ἔως
 ἀπηγάγκασαν τοὺς ἀδικουμένους εἰς ἄμυναν ὀρμηῆσαι. μάχης 214
 δὲ ἐμβριθεστάτης γενομένης, ἀκούσας ὁ ἀστείος τὴν ἀντε-
 25 φόρημασιν, εἰδὼς ἐπικουδεδέστεραν οὖσαν τὴν αὐτοῦ μερίδα πλῆθει
 τε καὶ δυνάμει, τὴν διαφορὰν οὐκ εἶασεν ἄχρι νίκης ἐλθεῖν,
 ὑπὲρ τοῦ μὴ ἀνιάσαι τὸν ἀδελφιδοῦν ἐφ' ἧστη τῶν ἰδίων,
 ἀλλ' ἐν μεθωρίῳ στάς συμβατηρίοις λόγοις τοὺς διαφορομένους
 κατήλλαξεν, οὐ πρὸς τὸ παρὸν μόνον ἀλλὰ καὶ τὸν μέλλοντα
 30 χρόνον. εἰδὼς γὰρ ὅτι συνοικισῶντες μὲν καὶ ἐν ταύτῳ 215
 διαιτώμενοι γνωσιμαχοῦντες φιλονεικήσουσι στάσεις αἰεὶ καὶ
 πολέμους κατ' ἀλλήλων ἐγείροντες, ἵνα μὴ ταῦτα γένοιτο,

- συμφέρον ὑπέλαβεν εἶναι παραιτήσασθαι τὸ ἠμολογούμενον καὶ τὴν
 οἰκίαν διαζευθεῖν· καὶ μεταπεμφόμενος τὸν ἀδελφιδόου ἀΐρεσιν
 αὐτῷ δίδωσι τῆς ἀμείνουσας χώρας, ἄσμενος ἠμολογῶν ἦν
 ἂν ἐπιλέξεται μερίδα λήψεσθαι· κερδανεῖν γὰρ κέρους μέγι-
 216 στον, τὴν εἰρήνην. καίτοι τίς ἂν ἕτερος ἀσθενεστέρῳ παρα- 5
 χωρήσειεν οὐτινοσοῦν ἰσχυρότερος ὢν; τίς δὲ νικᾶν δυνά-
 μενος βούλοιστ' ἂν ἤττασθαι, μὴ συγχρώμενος τῷ δύνασθαι;
 μόνος δὲ οὗτος τὸ ἄριστον οὐκ ἐν βίῳ καὶ πλεονεξία τιθέ-
 μενος ἀλλ' ἐν ἀστασιάζει βίῳ καὶ τό γε ἐπ' αὐτὸν ἦκον
 μέρος ἡσυχάζοντι πάντων ἔδοξεν εἶναι ἰαυμασιώτατος. 10
- 217 (38.) Ἐπειδὴ τοίνυν ὡς ἐπ' ἀνθρώπου ἡ λέξις ἐγκω-
 μιαστικὴ λέλεκται, μνησθῆναι δὲ καὶ τρόποι ψυχῆς κατὰ τοὺς
 ἀπὸ τῶν ῥητῶν ἐπὶ τὰ νοητὰ μετιόντας, ἀρμότιον ἂν εἴη
- 218 καὶ τούτους ἀνερευνησάτω. μυρία μὲν οὖν εἰσιν ἀπὸ μυρίων
 ἀφορμῶν κατὰ παντοδαπὰς ἰδέας πραγμάτων συνιστάμενοι, 15
 δύο δ' οἱ νοὶ μέλλοντες ἐπικρίνεσθαι τρόποι, ὧν ὁ μὲν
 πρεσβύτερος, ὁ δὲ νεώτερος, πρεσβύτερος μὲν ὁ τὰ πρῶτα
 καὶ ἡγεμονικὰ τῇ φύσει τιμῶν, νεώτερος δὲ ὁ τὰ ὑπὸ κρο-
- 219 καὶ ἐν ἐσχάταις ἐξεταζόμενα. πρεσβύτερα μὲν οὖν καὶ ἡγε-
 μονικὰ φρόνησις καὶ σωφροσύνη καὶ δικαιοσύνη καὶ ἀνδρεία 20
 καὶ πᾶν ὅ τι περὶ ἀρετὴν | καὶ αἱ κατ' ἀρετὴν πράξεις· p. 32 M.
 νεώτερα δὲ πλοῦτος καὶ δόξα καὶ ἀρχὴ καὶ εὐγένεια. οὐχ ἡ
 ἀληθής, ἀλλ' ἦν οἱ πολλοὶ νομίζουσι, καὶ ὅσα ἄλλα τὴν
 τρίτην μετὰ τὰ ψυχικὰ καὶ σωματικὰ τάξιν εἰληγεν, ἧτις
- 220 εὐθύς ἐστι καὶ τελευταία. τούτων οὖν τῶν τρόπων ἐκά- 25
 τερὸς ἔχει καθάπερ τινὰς πόλιν καὶ ἀγέλας, ὁ μὲν τῶν
 ἐκτὸς ἀρεγόμενος ἄργυρον, χρυσόν, ἐσθῆτας, πάντα ὅσα τοῦ
 πλοτεῖν ὕλαι καὶ παρασκευαί, καὶ πάλιν ὄπλα, μηχανήματα,
 τριήρεις, ἱππικὴν καὶ πεζικὴν καὶ ναυτικὴν δύναμιν, τὰς πρὸς
 ἡγεμονίαν ἀφορμάς, ἐξ ὧν περιγίνεται τὸ βεβαίως κρατεῖν, ὁ δὲ 30
 καλοκαγαθίας ἐραστὴς τὰ κατ' ἐκάστην ἀρετὴν δόγματα καὶ
- 221 τὰ σοφίας αὐτῆς θεωρήματα. προστάται δὲ καὶ ἐπιμελεῖται

τούτων ἑκατέρων εἰσὶ τινες οἷα θρεμμάτων ποιμένες, τῶν
 μὲν ἔκτος οἱ φιλοχρήματοι καὶ φιλόδοξοι καὶ στρατηγῶντες
 καὶ ὅσοι τὴν ἐπὶ τοῖς πλήθεσι δυναστείαν ἀγαπῶσι, τῶν δὲ
 περὶ ψυχὴν ὅσοι φιλόκαλοι καὶ φιλάρετοι, μὴ τὰ νόθα πρὸ
 5 τῶν γνησίων ἀλλὰ τὰ γνήσια πρὸ τῶν νόθων ἀγαθὰ αἰρού-
 μενοι. γίνεται οὖν φυσικὴ τις αὐτοῖς ἡ διαμάχη μηδὲν ἐγνω- 222
 κόσι τῶν αὐτῶν, ἀλλ' ἀπάδουσι καὶ διαφερομένοις ἀεὶ περὶ
 πράγματος συνεκτικωτάτου τῶν ἐν βίῳ, τοῦτο δ' ἐστὶν ἡ
 κρίσις τῶν πρὸς ἀλήθειαν ἀγαθῶν. ἄχρι μὲν οὖν τινος 223
 10 ἐπολεμεῖτο ἡ ψυχὴ καὶ τὴν στάσιν ταύτην ἐχώρει μήπω
 κεκαθαρισμένη παντελῶς, ἀλλ' ἔτι τῶν παθῶν καὶ νοσημάτων
 παρευημερούνητων τοὺς ὑγιαίνοντας λόγους· ἀφ' οὗ δὲ ἤρξατο
 δυνατωτέρα γίνεσθαι καὶ ῥώμη κραταιωτέρα τὸν ἐπιτειχισμὸν
 τῶν ἐναντίων δεξιῶν καθαιρεῖν, περυξάμενη καὶ φρονήματος
 15 ὑποπλησθεῖσα τὸν τὰς ἑκτὸς ὕλας τεθουμακότα τρόπον ἐν
 αὐτῇ διατειχίζει καὶ διαζεύγνυσι καὶ ὡς ἀνθρώπων διαλεγ-
 μένη φησίν· ἀμήχανον ὁμοδίαιτον εἶναί σε καὶ ὁμόσπονδον 224
 ἐραστῇ σοφίας καὶ ἀρετῆς. ἴθι δὲ καὶ μετοικισάμενος μακρὰν
 ἀποζεύχθητι, μηδεμίαν ἔχων κοινωνίαν, ἀλλὰ μηδὲ σχεῖν
 20 δυνάμενος· ὅσα γὰρ ὑπολαμβάνεις εἶναι δεξιά, ταῦτ' οἴεται
 ἐκεῖνος εὐώνυμα, καὶ ὅσα τοῦναντίον σκαιά, ταῦτα παρ'
 ἐκείνῳ νερόμισται δεξιά.

(39.) Οὐ τοίνυν εἰρηκὸς καὶ φιλοδίκαιος αὐτὸ μόνον 225
 ἦν ὁ ἀστείος, ἀλλὰ καὶ ἀνδρεῖος καὶ πολεμικός· οὐχ ἕνεκα
 25 τοῦ πολεμεῖν — οὐ γὰρ οὐσερις ἦν καὶ φιλόνηκος —, ἀλλ'
 ὑπὲρ βεβαίου τῆς πρὸς τὸ μέλλον εἰρήνης, ἣν οἱ ἀντίπαλοι
 p.33 M. κατήγγρου. | σαφεστάτῃ δὲ πίστις τὰ πραχθέντα. τὴν πρὸς 226
 ἀνατολὰς μοῖραν τῆς οἰκουμένης τέτταρες μεγάλοι βασιλεῖς
 εἰλήχυσαν, οἷς ὑπήκουον ἔθνη τὰ ἐφ' ἃ, τὰ τε ἑκτὸς καὶ
 30 ἐντὸς Εὐφράτου. τὰ μὲν οὖν ἄλλα διέμενον ἀστασίαστα
 παιδαρχοῦντα τοῖς τῶν βασιλέων ἐπιτάγμασι καὶ τοὺς ἐτησίους
 δασμοὺς ἀπροφασίστως εἰσφέροντα· μόνῃ δὲ ἡ Σοδομιτῶν

- χώρα, πρὶν καταφλεχθῆναι, παραλύειν ἤρξατο τὴν εἰρήνην
 227 ἀπόστασιν ἐκ πολλοῦ διανοουμένη. πάνυ γὰρ οὔσης εὐδαί-
 μονος πέντε βασιλεῖς ἐπεκράτουν τὰς τε πόλεις καὶ τὴν γῆν
 θασσάμενοι πολλὴν μὲν οὐκ οὔσαν. εὐσταχυον δὲ καὶ εὐδενδρον
 καὶ καρπῶν περίπλεων· ὁ γὰρ ταῖς ἄλλαις τὸ μέγεθος, τοῦθ' 5
 ἢ ἀρετὴ Σοδόμοις παρέσχεν, ὅθεν καὶ πλείους ἐραστὰς ἔσχεν
 228 ἡγεμόνας τὸ κάλλος αὐτῆς καταπλαγέντας. οὗτοι τὸν ἄλλον
 χρόνον τοὺς ἐπιταχθέντας φόρους ἀπεδίδοσαν τοῖς ἐκλογεῦσι
 τῶν χρημάτων, τοὺς δυνατωτέρους ὧν ἦσαν ὑπαρχοὶ τιμῶντες
 ἄμα καὶ θεοδίους· ἐπεὶ δὲ ἐκορέσθησαν ἀγαθῶν καὶ, ὅπερ 10
 φιλεῖ, κόρος ὕβριν ἐγέννησε, πλέον τῆς οὐνάμεως φρονήσαντες
 ἀπαυχενίζουσι τὸ πρῶτον, εἶθ' οἶα κακοὶ δοῦλοι δεσπότηαι
 229 τοῖς ἑαυτῶν ἐπιτίθενται στάσει πιστεύσαντες ἢ ῥώμη. οἱ δὲ
 τῆς ἑαυτῶν εὐγενείας ὑπομνησθέντες καὶ φραζάμενοι δυνα-
 τωτέρῃ χειρὶ μάλα καταφρονητικῶς ἤεσαν ὡς αὐτοβροεῖ 15
 περισσόμενοι καὶ συμπλακέντες τοὺς μὲν εὐθὺς εἰς φυγὴν
 ἀνεσχέδασαν, τοὺς δὲ ἐπιστροφάδην κτεινόντες ἡβηθὸν δια-
 φθειροῦσιν, ἀγχαλώτων δὲ πολλὸν ἄλλον ἀγαθόντες μετὰ τῆς
 ἄλλης λείας διενέμοντο· προσαπάγουσι μέντοι καὶ τοῦ σοφοῦ
 τὸν ἀδελφιδοῦν εἰς μίαν τῆς πενταπόλεως οὐκ ἐκ πολλοῦ 20
 230 μετιφικηκότα. (40.) τοῦτο μηνυθὲν ὑπὸ τινος τῶν ἐκ
 τῆς τροπῆς διασωθέντων χαλεπῶς αὐτὸν ἠνίασε καὶ οὐκέτ'
 ἠρέμει διὰ τοῦτο συγκεχυμένος καὶ ζῶντα πενθῶν τὸ
 ἀργαλεώτερον ἢ εἰ τεθνεῶτα ἐπόθετο· τέλος μὲν γὰρ, ὡς
 αὐτὸ που θελοῖ τοῦνομα, τῶν κατὰ τὸν βίον ἀπάντων καὶ 25
 μάλιστα κακῶν ἤρει τὴν τελευτήν, μυρία δὲ τῶν ἀβουλήτων
 231 ἐφεδρεύοντα τοῖς ζῶσι. διώκειν δ' εὐτρεπιζόμενος ἐπὶ τῷ
 ῥύσασθαι τὸν ἀδελφιδοῦν ἠπέρει συμμάχων, ἅτε ξένος ὢν
 καὶ μέτοιχος καὶ μηδενὸς τολμῶντος ἀμάχοις δυνάμεσι
 232 τοσούτων βασιλέων καὶ ἄρτι νενικηκότων ἐναντιοῦσθαι. καινο- 30
 τάτην δ' ἐξέδρε συμμαχίαν — πόρος γὰρ ἐν ἀπόροις, ὅταν
 δικαίων καὶ φιλανθρωπῶν ἔργων ἐφιῆται τις, εὐρίσκεται —

συναγαγῶν γὰρ τοὺς οἰκέτας καὶ τοὺς ἀργυρονήτας προσ-
 τάξας οἴκοι καταμένειν — ἔδεισε γὰρ ἐξ αὐτῶν αὐτομολίαν —
 τοὺς οἰκότεριβας καταλέγει καὶ διανεῖμας εἰς ἑκατονταρχίας
 τρισὶν ἐπέηι τάξεσιν, οὐ ταύταις πεποικίως — πολλοστὴ γὰρ
 ἦν μοῖρα τῶν παρὰ τοῖς βασιλεῦσιν —, ἀλλὰ τῷ ὑπερημάτῳ
 p.34 M. καὶ προαγωνιστῇ τοῦ | δικαίου θεοῦ. συντείνων οὖν 233
 ἔσπευθε μὴδὲν τάχους ἀνιείς, ἕως καιροφυλακήσας νυκτὸς
 ἐπιπίπτει τοῖς πολεμίοις θεδειπνοποιημένοις ἡδῆ καὶ πρὸς
 ὕπνον μέλλουσι τρέπεσθαι· καὶ τοὺς μὲν ἐν εὐναῖς ἰέρευε,
 10 τοὺς δ' ἀντιπαχθέντας ἄρδην ἀνήρει, πάντων δ' ἐρωμένως
 ἐπεκράτει τῷ θαρραλέῳ τῆς ψυχῆς μᾶλλον ἢ ταῖς παρα-
 σκευαῖς. καὶ οὐ πρότερον ἀνήκεν, ἕως τὴν μὲν ἀντίπαλον 234
 στρατιάν βασιλεῦσιν αὐτοῖς ἡβρῶδὸν ἀνεῖλὼν πρὸ τοῦ στρατο-
 πέδου κατεστόρεσε, τὸν δὲ ἀδελφιδοῦν ἀνήγαγε μετὰ λαμπρῶς
 15 καὶ ἐπιφανεστάτης νίκης ἅπασαν τὴν ἵππον καὶ τὴν τῶν
 ἄλλων πληθὺν ὑποζυγίων καὶ λεῖαν ἀφθονοτάτην προσπαρα-
 λαβῶν. ὃν θεασάμενος ὁ μέγας ἱερεὺς τοῦ μεγίστου θεοῦ 235
 ἐπανιόντα καὶ τροπαιοφοροῦντα σῆψον μετὰ σῆψου τῆς ἰδίας
 δυνάμεως — οὐδένα γὰρ τῶν συνόντων ἀπέβρισε —. κατα-
 20 πλαγεῖς τὸ μέγεθος τῆς πράξεως καὶ ὕπερ εἰκὸς ἐγνωθίεις,
 ὡς οὐκ ἄνευ θείας ἐπιφροσύνης καὶ συμμαχίας κατορθώθη,
 τὰς χεῖρας ἀνατείνας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐχαῖς αὐτὸν γεράζει
 καὶ ἐπινίκια ἔθυσε καὶ πάντας τοὺς συναγαμένους τῷ ἀγῶνι
 λαμπρῶς εἰστία, γεγηθῶς καὶ συνηδόμενος ὡς ἐπ' οἰκείῳ
 25 κατορθώματι· καὶ τὴν τῷ ὄντι οἰκείον αὐτοῦ· „χοινά“ γὰρ
 κατὰ τὴν παροιμίαν „τὰ φίλων“, πολὺ δὲ πλεόν τὰ τῶν ἀγα-
 θῶν, οἷς ἐν τέλος εὐαρεστεῖν θεῷ.

(41.) Ταῦτα μὲν οὖν αἱ ῥήται γραφαὶ περιέχουσιν. 236
 ἀσώματα δὲ ὅσοι καὶ γυμνά θεωρεῖν τὰ πράγματα δύνανται,
 30 οἱ ψυχῇ μᾶλλον ἢ σώματι ζῶντες, φήσουσι τῶν ἐννεα βασι-
 λέων τοὺς μὲν τέτταρας εἶναι τὰς ἐν ἡμῖν τῶν τεττάρων
 παθῶν δυνάμεις, ἡδονῆς, ἐπιθυμίας, φόβου, λύπης, τοὺς δὲ

- πέντε τὰς ἰσαρίθμους αἰσθήσεις, ἕρασιν, ἀκοήν, γεῦσιν,
 237 ὄσφρησιν, ἀφήν. τρόπον γάρ τινα βασιλεύουσι καὶ ἄρχουσιν
 ἡμῶν ἀνημμέναι τὸ κράτος, ἀλλ' οὐχ ὁμοίως· ὑπῆκοοι γὰρ
 αἱ πέντε τῶν τεττάρων εἰσὶ καὶ φόρους αὐταῖς καὶ δασμοὺς
 238 ἀναγκαίους φέρουσιν ὑπὸ φύσεως ὀρισθέντας. ἐξ ὧν γὰρ 5
 ἂν ἴδωμεν ἢ ἀκούσωμεν ἢ ὄσφρανθῶμεν ἢ γευσώμεθα ἢ
 ἀψώμεθα, λῦπαι καὶ ἡδοναὶ καὶ φόβοι καὶ ἐπιθυμίαι συνί-
 στανται, μηδενὸς τῶν παθῶν καθ' αὐτὸ σθένοντος, εἰ μὴ
 239 ἐχορηγεῖτο ταῖς διὰ τῶν αἰσθήσεων παρασκευαῖς. αὐταὶ
 γὰρ ἐκείνων δυνάμεις εἰσίν, ἢ διὰ χρωμάτων καὶ σχημάτων 10
 ἢ διὰ φωνῆς τῆς ἐν τῷ λέγειν ἢ ἀκούειν ἢ διὰ χυλῶν ἢ δι'
 ἀτμῶν ἢ τῶν ἐν ἀπτοῖς, ἃ μαλακὰ καὶ σκληρὰ ἢ τραχέα |
 καὶ λεῖα ἢ θερμὰ καὶ ψυχρὰ· ταῦτα γὰρ πάντα διὰ τῶν p.35 M.
 240 αἰσθήσεων ἐκάστω τῶν παθῶν χορηγεῖται. καὶ μέχρι μὲν
 οἱ λεγιθέντες ἀποδίδονται φόροι, μένει ταῖς βασιλεύουσιν ἢ 15
 ὁμαιχμία, ὅταν δὲ μηκέθ' ὁμοίως συντελῶνται, στάσεις εὐθύς
 καὶ πόλεμοι συνίστανται· τοῦτο δὲ συμβαίνειν ἔοικεν, ὅταν
 ἀφικνῆται τὸ ἐπώδυνον γῆρας, ἐν ᾧ τῶν μὲν παθῶν ἀσθενέ-
 στερον οὐδὲν γίνεται, τάχα δὲ καὶ τῆς παλαιᾶς δυνάμεως
 κραταιότερον, ἀμυδρὰ δὲ ὄψεις καὶ ὦτα δυσήκοα καὶ ἐκάστη 20
 τῶν ἄλλων αἰσθήσεων ἀμβλυτέρα, μηκέθ' ὁμοίως ἕκαστα
 ἀκριβοῦν καὶ δικάζειν δυναμένη μηδ' ἴσα τῷ πλήθει ὑπο-
 τελεῖν· εἰκότως οὖν ἐξασθενήσασαι πάντα τρόπον καὶ κλι-
 θεῖσθαι δι' αὐτῶν ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων παθῶν βραδίως ἀνα-
 241 τρέπονται. φυσικώτατα δὲ ἐκείνο εἴρηται, ὅτι τῶν πέντε 25
 βασιλέων δύο μὲν εἰς φρέατα ἐμπίπτουσι, τρεῖς δὲ πρὸς
 φυγὴν ὄρμησαν (Gen. 14, 10)· ἀφή μὲν γὰρ καὶ γεῦσις
 ἄχρι τῶν τοῦ σώματος βαθυτάτων ἀφικνουῦνται σπλάγγχνους
 παραπέμπουσαι τὰ οἰκτεῖα πρὸς διοίκησιν, ἐφθαλμοὶ δὲ καὶ
 ὦτα καὶ ὄσφρησις ἔξω τὰ πολλὰ βαίνουσαι ἀποδιδράσκουσι 30
 242 τὴν δουλείαν τοῦ σώματος. οἷς ἅπασιν ἐφεδρεύων ὁ ἀστειὸς,
 ἐπειδὴ κατεῖδε τὰ σύμμαχα καὶ φίλα πρὸ μικροῦ νοσοῦντα

καὶ πόλεμον ἀντ' εἰρήνης ταῖς ἐννέα βασιλείαις γενόμενον,
 πρὸς τὰς πέντε τῶν τεσσάρων περὶ κράτους ἀρχῆς ἀμιλλω-
 μένων. ἐξαπινάκις καιροφυλακίᾳς ἐπιτίθεται. φιλοτιμούμενος
 δημοκρατίαν. τὴν ἀρίστην τῶν πολιτειῶν, ἀντὶ τυραννίδων καὶ
 5 δυναστειῶν ἐν τῇ ψυχῇ καταστήσασθαι καὶ τὸ ἐννομον καὶ
 τὸ δίκαιον ἀντὶ παρανομίας καὶ ἀδικίας, αἱ τέως ἐπεκράτουν.
 ἔστι δ' οὐ πλάσμα μύθου τὸ λεχθέν, ἀλλὰ πρᾶγμα τῶν 243
 ἀψευδοσεστάτων ἐν ἡμῖν αὐτοῖς θεωρούμενον· πολλάκις μὲν
 γὰρ ὁμόνοιαν τὴν πρὸς τὰ πάθη διατηροῦσιν αἱ αἰσθήσεις
 10 χορηγοῦσαι τὰ αἰσθητὰ αὐτοῖς, πολλάκις δὲ καὶ στασιάζουσι
 μηκέτ' ἀξιοῦσαι τὰ ἴσα τελεῖν ἢ μὴ δυνάμεναι διὰ τὸ παρ-
 εῖναι τὸν σωφρονιστὴν λόγον· ὅς ἐπειδὴν ἀναλάβῃ τὴν
 αὐτοῦ παντευχίαν, τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ τούτων δόγματα καὶ
 θεωρήματα, δύνανται ἀνανταγώνιστον, ἐρρωμενέστατα κρατεῖ·
 15 φθαρτὰ γὰρ ἀφθάρτῳ συνοικεῖν οὐ θέμις. αἱ μὲν οὖν ἐννέα 244
 δυναστεῖαι τεσσάρων παθῶν καὶ πέντε αἰσθήσεων φθαρταί
 τε καὶ φθορᾶς αἰτίαι, ὅ δ' ὀρηκτηρίῳ χρώμενος ταῖς ἀρεταῖς
 λόγος ἱερὸς καὶ θεῖος ὄντως, ἐν ἀριθμῷ ταπτόμενος δεκάδι
 τῇ παντελείᾳ, πρὸς ἀμιλλαν ἐλθὼν, ἐρρωμενεστέρα δυνάμει
 20 τῇ κατὰ θεὸν χρώμενος ἀνὰ κράτος νικᾷ τὰς εἰρημένας
 δυναστείας.

p.36 M. (42.) | Χρόνῳ δ' ὕστερον αὐτῷ τελευτᾷ ἢ γυνή 245
 θυμηρεστάτη καὶ τὰ πάντα ἀρίστη, μυρία δειήματα τῆς
 φιλανδρίας ἐνεγκαμένη, τὴν σὺν αὐτῷ τῶν συγγενῶν ἀπό-
 25 λειψίν, τὴν ἐκ τῆς οἰκείας ἀνευδοσίαστον μετὰστασιν, τὰς ἐπὶ
 τῆς ἀλλοδαπῆς συνεχεῖς καὶ ἐπαλλήλους πλάνας, τὰς κατὰ
 λιμὸν ἐνδεΐας, τὰς ἐν πολέμοις συστρατείας. αἱ γὰρ καὶ 246
 πανταχοῦ παρῆν οὐδένα τόπον ἢ καιρὸν ἀπολείπουσα, κοι-
 νωνὸς ὄντως βίου καὶ τῶν κατὰ τὸν βίον πραγμάτων, ἐξ
 30 ἴσου δικαιοῦσα μετέχειν ἀγαθῶν ὁμοῦ καὶ κακῶν· οὐ γὰρ
 ὥσπερ ἔναι τὰς μὲν κακοπραγίας ἀπεδίδρασκε. ταῖς δ' εὐτυ-
 χίαις ἐσφῆδρευεν, ἀλλὰ τὸν ἐν ἀμφοτέροις κληρὸν ὡς ἐπι-

- βάλλοντα καὶ ἀρμόττοντα γαμετῇ μετὰ προθυμίας πάσης
 247 ἀνεδέχετο. (43.) πολλὰ δὲ ἔχων ἐγκώμια τῆς ἀνθρώπου
 διεξιέναι, ἐνὸς ὑπομνησθήσομαι, ὃ γενήσεται καὶ τῶν ἄλλων
 σαφεστάτη πίστις. ἄγνος γὰρ οὐσα καὶ στεῖρα, θεύσασα μὴ
 κατὰ τὸ παντελὲς ἔρημος γενεᾶς ὁ θεοφιλὴς οἶκος ἀπολειφθῆ, 5
 248 προσελθοῦσα τῷ ἀνδρὶ φησι τάδε· „πολὺν μὲν ἤδη χρόνον
 συμβιοῦμεν ἀλλήλοις εὐαρεστοῦντες, οὐ δὲ χάριν καὶ αὐτοὶ
 συναηλύθαμεν καὶ ἡ φύσις τὴν ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ἡρμόσατο
 κοινωνίαν, τέκνων γένεσις οὐκ ἔστιν, ἀλλ' οὐδ' εἰσαοῦθις ἐξ
 249 ἐμοῦ γε ὑπερήλικος ἤδη γεγονυίας ἐλπίζεται. μὴ δὲ παρα- 10
 πόλαυε τῆς ἐμῆς ἀγνοίας μηδ' ἕνεκα τῆς πρὸς ἐμὲ εὐνοίας
 αὐτὸς θυνάμενος εἶναι· πατὴρ κεκόλωσο· ζηλοτυπία γὰρ
 οὐκ ἂν γένοιτό μοι πρὸς ἑτέραν, τὴν οὐ δι' ἐπιθυμίαν ἄλλογον
 250 ἄξιη, νόμον δὲ φύσεως ἐκπιμπλᾶς ἀναγκαῖον. οὐ χάριν οὐχ
 ὑπεριθήσομαι νυμφοστολεῖν ὡς τὸ ἐνθὲον ἐμοὶ μέλλουσαν ἐκ- 15
 πληροῦν· καὶ εἴ γε ἀπαντήσειαν αἱ περὶ σπορᾶς τέκνων εὐχαί,
 σὰ μὲν ἔσται τὰ γεννώμενα γνήσια, θέσει δὲ πάντως ἐμά.
 251 πρὸς δὲ τὸ ἀνύποπτον τῆς ζηλοτυπίας ἐμῆν, εἰ βούλει, θερά-
 πειναν ἀγάθοῦ, τὸ μὲν σῶμα δούλην, ἐλευθέραν δὲ καὶ εὐγενῆ
 τὴν διάνοιαν, ἧς ἐκ πολλῶν χρόνων πεῖραν ἔλαβον καὶ 20
 βάσανον, ἀφ' ἧς ἡμέρας τὸ πρῶτον εἰς τὴν ἐμὴν οἰκίαν
 ἤχθη, γένος μὲν Αἰγυπτίαν, τὴν δὲ προαίρεσιν Ἑβραίαν.
 252 ἔστι μὲν ἡμῖν οὐσία πολλή καὶ ἀφθονος πλοῦτος, οὐχ ὡς
 μετοίκους — ἤδη γὰρ τῶν αὐτοχθόνων τοὺς ἐν εὐτυχίαις
 λαμπραῖς ὑπερβάλλομεν —, κληρονόμος δ' οὐδεὶς ἀποδέδεικται 25
 καὶ διάδοχος, καίτοι γε εἶναι θυνάμενος, ἂν ταῖς ἐμαῖς παραι-
 253 νέσεισι πεισθῆς.“ ὁ δὲ θαυμάσας τῆς γυναικὸς ἔτι μᾶλλον
 τὴν αἰεὶ καινουμένην φιλανδρίαν καὶ νεάζουσαν καὶ τὸ περὶ
 τοῦ μέλλοντος ἐξεταστικὸν καὶ προμηθεὲς ἄγεται τὴν ὑπ'
 αὐτῆς δοκιμασθεῖσαν ἄχρι τοῦ παιδοποιήσασθαι, | ὡς δ' οἱ p.37 M.
 σαφέστατα διηγουμένοι φασιν, ἄχρι τοῦ μόνον ἐγκύμονα γενέ- 31
 σθαι· γενομένης δ' οὐκ εἰς μακρὰν, ἀποσχέσθαι διὰ τε

φυσικὴν ἐγκράτειαν καὶ τὴν τιμὴν, ἣν ἀπένευμε τῇ γαμετῇ.
 γίνεται μὲν οὖν οὗτος ἐκ τῆς θεραπειῆδος εὐθὺς τότε, 254
 γίνεται δὲ καὶ μακροῖς χρόνοις ὕστερον γνήσιος ἀπεγνωκῶσι
 τὴν ἐξ ἀλλήλων γένεσιν, ἄθλον καλοκἀγαθίας ἐλπίδος πάσης
 5 τελειότερον τοῦ φιλοδώρου θεοῦ παρασχόντος.

(44.) Τόσαυτα μὲν ἀπόγραψαι δειγμάτων περὶ τῆς γυναικὸς 255
 εἰρησθαι, πλείω δ' ἐστὶν ἐγκώμια τοῦ σοφοῦ. ὧν ἄλλοτε
 πρότερον ἕνα διεξῆλθον· λέξω δὲ καὶ τὸ περὶ τὴν τελευταίην
 τῆς γυναικὸς οὐκ ἄξιον ἔργον ἡσυχασθῆναι. τιαύτην γὰρ 256
 10 ἀποβαλὼν καινωνὸν τοῦ σύμπαντος βίου, ὅταν εἰδείεν ὁ λόγος
 καὶ μηνύουσιν οἱ χρησμοί, τῆς λύπης ἐπαποδομένης ἤδη
 καὶ κατὰ τῆς ψυχῆς κοινομένης ὡσπερ ἀθλητῆς ἐπεκράτησε
 ῥώσας καὶ θαρσύνας εὖ μάλα τὸν ἀντίπαλον φύσει τῶν
 παθῶν λογισμῶν, ὃ συμβούλιον παρὰ πάντα τὸν βίον χρώμενος
 15 τότε διαφερόντως ἠξίωσε πεῖθεσθαι τὰ βέλτεστα παραινούντι
 καὶ συμφέροντα. ἦν δὲ ταυτί· μήτε πλέον τοῦ μετρίου 257
 σφραδάζειν ὡς ἐπὶ καινοτάτῃ καὶ ἀγενήτῃ συμφορᾷ μήτε
 ἀπαθείᾳ καθάπερ μηθενὸς ὀδυνηροῦ συμβεβηκότος χρῆσθαι.
 τὸ δὲ μέσον πρὸ τῶν ἄκρων ἐλόμενον μετριοπαθεῖν πειρᾶ-
 20 σθαι, τῇ μὲν φύσει τὸ οἰκεῖον χρέος ἀπολαμβάνουσα μὴ
 δυσχεραίνοντα, τὸ δὲ συμβεβηκὸς ἡσυχιῇ καὶ πρόως ἐπελαφρί-
 ζοντα. μαρτυρίαι δὲ τούτων ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις κατὰ- 258
 κεινται, ἃς οὐ θέμις ψευδομαρτυριῶν ἀλῶναι, μηνύουσαι ὅτι
 βραχέα τῷ σώματι ἐπιδακρύσας θάπτον ἀπανέστη τοῦ νεκροῦ,
 25 τὸ πενθεῖν ἐπὶ πλέον, ὡς εἶπεν, ἀλλότριον ἠρησάμενος σοφίας,
 ὑφ' ἧς ἀνεδιδάχθη τὸν θάνατον νομίζειν μὴ σβέσειν ψυχῆς,
 ἀλλὰ χωρισμὸν καὶ διάξουξεν ἀπὸ σώματος, ὅθεν ἦλθεν
 ἀπιούσης· ἦλθε δέ, ὡς ἐν τῇ κοσμοποιῇ θεοτόκῳ,
 παρὰ θεοῦ, καθάπερ δὲ οὐδεὶς ἂν ἄλλοιτο τῶν μετρίων 259
 30 χρέος ἢ παρακαταθήκην ἀποτίμων τῷ παρεμένῳ, τὸν αὐτὸν
 τρόπον οὐδὲ τῆς φύσεως ἀπολαμβάνουσης τὰ οἰκεῖα χαλε-
 παίνειν ὄψο δεῖν, ἀλλὰ τοῖς ἀναγκαῖοις ἀσμενίζειν, ὡς δ' 260

- ἦχον οἱ ἐν τέλει τῶν κατὰ τὴν γῶραν συναλγήσοντες, ἰδόντες
 οὐδὲν τῶν ἐν ἔθει παρ' αὐτοῖς γινομένων ἐπὶ τοῖς πενθοῦσιν,
 οὐκ ὀλόφυρσιν, οὐ θρηῆνον, οὐ κοπετόν, οὐκ ἀνδρῶν, οὐ γυναι-
 κῶν, ἀλλὰ τῆς συμπάσης οἰκίας εὐσταθῆ καὶ νηφάλιον κατή- 5
 φειαν, ἐθαύμαζον οὐ μετρίως καὶ τὸν ἄλλον βίον προκατα-
 261 πεπληγμένον τοῦ ἀνδρός. εἶτ' οὐ στέγοντες ἐν ἑαυτοῖς τὰ
 τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ μεγέθη καὶ κάλλη — πάντα γὰρ ἦν ἐξαι-
 ρετα — προσελθόντες ἐξεφώνησαν | „βασιλεὺς παρὰ θεοῦ εἶ p.38 M.
 σὺ ἐν ἡμῖν“ (Gen. 23, 6), ἀληθέστατα λέγοντες· αἱ μὲν
 γὰρ ἄλλαι βασιλεῖαι πρὸς ἀνθρώπων καθίστανται, πολέμοις 10
 καὶ στρατείαις καὶ κακοῖς ἀμυθῆταις, ἅπερ ἀντεπιφέρουσιν
 ἀλληλοκτονοῦντες οἱ δυναστειῶν ἐφιέμενοι, πεζῶς καὶ ἱππικῶς
 καὶ ναυτικῶς δυνάμεις ἐπιτειγίζοντες· τὴν δὲ τοῦ σοφοῦ
 βασιλείαν ὀρέγεται θεός, ἦν παραλαβὼν ὁ σπουδαῖος οὐδενὶ
 μὲν αἴτιος γίνεται κακοῦ, πᾶσι δὲ τοῖς ὑπηκόοις ἀγαθῶν 15
 κτήσεως ὁμοῦ καὶ χρήσεως, εἰρήνην καὶ εὐνομίαν καταγ-
 γέλλων.
- 262 (45.) Ἔστι δὲ καὶ ἀνάγραφτος ἔπαινος αὐτῷ χρησιμοῖς
 μαρτυρηθεῖς, οὗς Μωυσῆς ἐθεσπίσθη, δι' οὗ μνησέται ὅτι
 „ἐπίστευσε τῷ θεῷ“ (Gen. 15,6), ἕπερ λεχθῆναι μὲν βραχύ- 20
 263 τατόν ἐστιν, ἔργῳ δὲ βεβαιωθῆναι μέγιστον. τίμη γὰρ ἄλλῳ
 πιστευτέον; ἄρα γε ἡγεμονίαις ἢ δόξαις καὶ τιμαῖς ἢ περι-
 ρουσία πλοῦτου καὶ εὐγενείᾳ ἢ ὑγείᾳ καὶ εὐαισθησίᾳ ἢ ῥώμῃ
 καὶ κάλλει σώματος; ἀλλὰ ἀρχὴ μὲν πᾶσα σφαλερῶν μυρίους
 ἔχουσα τοὺς λοχῶντας ἐφεδρῶς· εἰ δὲ πού καὶ βεβαιωθείη, 25
 μετὰ μυρίων ὄσων κακῶν, ἃ ὀρῶσι καὶ πάσχουσιν οἱ ἐν ταῖς
 264 ἡγεμονίαις, βεβαιουῦται. δόξαι δὲ καὶ τιμαὶ κτήμα σφαλερῶ-
 τατον, ἐν ἀκρίτοις ἦθεσι καὶ πτηνοῖς λόγοις ἀνεξετάστων
 ἀνθρώπων σαλευθῶν· κἂν εἰ παραμένον, γνήσιον ἀγαθὸν ἔχειν
 265 οὐ πέφυκε. πλοῦτοι δὲ καὶ εὐγένειαι προσορίζονται μὲν 30
 καὶ τοῖς φαυλοτάτοις· εἰ δὲ καὶ μόνον σπουδαίσις, ἐγκώμια
 266 προγόνων καὶ τύχης ἀλλ' οὐ τῶν ἐχόντων εἰσίν. ἀλλ' οὐδ'

ἐπὶ τοῖς περὶ τὸ σῶμα μέγα φρονεῖν ἄξιον, ἐν οἷς τὰ ἄλλα
 ζῶα πλεονεκτεῖ· τίς γὰρ ἀνθρώπων ἰσχυρότερος ἢ ῥωμα-
 λεώτερος ταύρου μὲν ἐν ἡμέροις, ἐν δ' ἀγρίοις λέοντος;
 τίς δ' ὀξυωπέστερος ἰέρακος ἢ ἀετοῦ; τίς δὲ περὶ ἀκοήν
 5 εὐτυχῆς οὕτως, ὡς τῶν ζῴων τὸ νοθεύστατον, ὄνος; τίς δὲ
 περὶ τὰς ὑσφρήσεις κυνὸς ἀκριβέστερος, ὃν φασιν οἱ κυνη-
 γητικοὶ ῥινηλατοῦντα τοῖς μακρὰν πτώμασιν εὐσκόπως ἐπι-
 τρέχειν οὐ προϊδόμενον; ὅπερ γὰρ ὄψις ἐτέρως, τοῦτο
 μυκτῆρες κυσὶ θηρευτικοῖς καὶ ἰχθυετικοῖς. ὑγραινότατά γε 267
 10 μὴν καὶ ὡς ἓν μάλιστα ἄνοσα πλεῖστα τῶν ἀλόγων ζῴων
 ἐστίν. ἐν δὲ τῷ περὶ κάλλους ἀγῶνι καὶ τῶν ἀψύχων ἐνιά-
 μοι δοκεῖ νικᾶν δύνασθαι τὰς ἀνδρῶν ἡμοῦ καὶ γυναικῶν
 εὐμορφίας καὶ ὑπερβάλλειν, ἀγάλματα καὶ ζῶανα καὶ ζωγρα-
 φήματα καὶ συνόλως ὅσα γραφικῆς ἔργα καὶ πλαστικῆς ἐν
 15 ἑκατέρᾳ τέχνῃ κατορθούμενα, περὶ ἃ σπουδάζουσιν Ἑλληνας
 ἡμοῦ καὶ βάρβαροι πρὸς κόσμον τῶν πόλεων ἐν τοῖς ἐπιφανε-
 p.39 M. στάτοις χωρίοις ἀνατιθέντες. (46.) μόνον οὖν ἀψευδὲς | καὶ 268
 βέβαιον ἀγαθὸν ἢ πρὸς θεὸν πίστις, παρηγόρημα βίου,
 πλήρωμα χρηστῶν ἐλπίδων, ἀφορία μὲν κακῶν, ἀγαθῶν δὲ
 20 φορά, κακοδαιμονίας ἀπόγνωσις, γνῶσις εὐσεβείας, κληῖρος
 εὐδαιμονίας, ψυχῆς ἐν ἅπασι βελτίωσις ἐπερηρεισμένης καὶ
 ἐφιδρομένης τῷ πάντων αἰτίῳ καὶ δυναμένῳ μὲν πάντα,
 βουλομένῳ δὲ τὰ ἄριστα. καθάπερ γὰρ οἱ μὲν δι' ὀλι- 269
 σθηρᾶς ὁδοῦ βαδίζοντες ὑποσκελιζονται καὶ πίπτουσιν, οἱ
 25 δὲ διὰ ξηρᾶς καὶ λεωφόρου ἀπταίστω χρῶνται πορείᾳ. οὕτως
 οἱ διὰ τῶν σωματικῶν μὲν καὶ τῶν ἐκτὸς τὴν ψυχὴν ἄγοντες
 οὐδὲν ἀλλ' ἢ πίπτειν αὐτὴν ἐθίζουσιν — ὀλισθηρὰ γὰρ
 ταῦτά γε καὶ πάντων ἀβεβαιότατα —, οἱ δὲ διὰ τῶν
 κατὰ τὰς ἀρετὰς θεωρημάτων ἐπὶ θεὸν σπεύδοντες ἀσφαλῆ
 30 καὶ ἀκράδαντον ὁδὸν εὐθύνουσιν, ὡς ἀψευδέστατα φάναι,
 ὅτι ὁ μὲν ἐκείνοις πεπιστευκῶς ἀπιστεῖ θεῷ, ὁ δ' ἀπιστῶν
 ἐκείνοις πεπίστευκε θεῷ. ἀλλ' οὐ μόνον τὴν πρὸς τὸ ὄν 270

- πίστιν αὐτῷ μαρτυροῦσιν οἱ χρησιμοί, τὴν βασιλίδα τῶν ἀρετῶν, ἀλλὰ καὶ πρῶτον αὐτὸν ἀπεφήναντο „πρεσβύτερον“ (Gen. 24, 1), τῶν πρὸ αὐτοῦ τριπλάσια καὶ πολλαπλάσια ἔτη βιωσάντων, ὧν οὐδένα παρειλήφραμεν ἀξιωθέντα ταύτης τῆς προσ-
- 271 ρήσεως. καὶ μήποτ' εἰκότως· ὁ γὰρ ἀληθεῖα πρεσβύτερος 5 οὐκ ἐν μήκει χρόνων ἀλλ' ἐν ἐπαινετῷ καὶ τελείῳ βίῳ θεωρεῖται. τοὺς μὲν οὖν αἰῶνα πολὺν τρίψαντας ἐν τῇ μετὰ σώματος ζωῇ δίχα καλοκαγαθίας πολυχρονίους παῖδας λεκτέον, μαθήματα πολιᾶς ἄξια μηδέποτε παιδευθέντας, τὸν δὲ φρονήσεως καὶ σοφίας καὶ τῆς πρὸς θεὸν πίστεως ἐρασθέντα λέγοι 10 τις ἂν ἐνδίκως εἶναι πρεσβύτερον, παρωνυμῶντα τῷ πρώτῳ.
- 272 τῷ γὰρ ὄντι πρῶτος ὁ σοφὸς τοῦ ἀνθρώπων γένους, ὡς κυβερνήτης μὲν ἐν νηϊ, ἄρχων δ' ἐν πόλει, στρατηγὸς δ' ἐν πολέμῳ, καὶ ψυχὴ μὲν ἐν σώματι, νοῦς δ' ἐν ψυχῇ, καὶ πάλιν οὐρανὸς
- 273 μὲν ἐν κόσμῳ, θεὸς δ' ἐν οὐρανῷ. δε τῆς πρὸς αὐτὸν πίστεως 15 ἀγάμενος τὸν ἄνθρωπον πίστιν ἀντιδίδωσιν αὐτῷ, τὴν δι' ὄρκου βεβαίωσιν ὧν ὑπέσχετο ὠρεῶν, οὐκέτι μόνον ὡς ἀνθρώπων θεός, ἀλλὰ καὶ ὡς φίλος γνωρίμων διαλεγόμενος· φησὶ γὰρ „κατ' ἐμαυτοῦ ὥμοσα“ (Gen. 22, 16), παρ' ἧ ὁ λόγος ὄρκος ἐστίν, ἔνεκα τοῦ τὴν διάνοιαν ἀκλινῶς καὶ παγίως ἔτι μᾶλλον 20
- 274 ἢ πρότερον ἐρηρεῖσθαι. πρεσβύτερος μὲν οὖν καὶ πρῶτος ἔστι τε καὶ λεγέσθω ὁ ἀστεῖος, νεώτερος δὲ καὶ ἔσχατος πᾶς ἄφρων,
- 275 τὰ νεωτεροποιᾷ καὶ ἐν ἐσχατιαῖς ταττόμενα μετιών. ταῦτα|μὲν p.40 M. οὖν ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω. τῷ δὲ πληθῆι καὶ μεγέθει τῶν ἐπαίνων ἐπιτιθεῖς ὥσπερ τινὰ κεφαλὴν τοῦ σοφοῦ φησιν, ὅτι 25 τὸν θεῖον νόμον καὶ τὰ θεῖα προστάγματα πάντα ἐποίησεν ὁ ἀνὴρ οὗτος (Gen. 26, 5), οὐ γράμμασιν ἀναδίδαχθεῖς, ἀλλ' ἀγράφῳ τῇ φύσει σπουδάσας ὑγαινούσαις καὶ ἀνόσαις ὄρμαῖς ἐπακλουθῆσαι· περὶ δὲ ὧν ὁ θεὸς ὁμολογεῖ, τί προσῆκεν ἀν-
- 276 θρώπους ἢ βεβαίότατα πιστεῦειν; τοιοῦτος ὁ βίος τοῦ πρώτου καὶ 30 ἀρχηγέτου τοῦ ἔθνους ἐστίν, ὡς μὲν ἔνιοι φήσουσι, νόμιμος, ὡς δ' ὁ παρ' ἐμοῦ λόγος ἔδειξε, νόμος αὐτὸς ὧν καὶ θεσμὸς ἄγραφος.

Φ Ι Λ Ω Ν Ο Σ

ΒΙΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΟΠΕΡ ΕΣΤΙ ΠΕΡΙ ΙΩΣΗΦ

p.41M. (1.) Τρεῖς μὲν εἰσιν ἰδέαι, δι' ὧν τὸ ἄριστον τέλος, 1
 μάθησις, φύσις, ἀσκησις, τρεῖς δὲ καὶ σοφῶν οἱ πρεσβύτατοι
 κατὰ Μωυσῆν ἐπόνουμοι τούτων· ὧν τοὺς βίους ἀναγεγραφώς,
 τὸν τε ἐκ διδασκαλίας καὶ τὸν αὐτομαθῆ καὶ τὸν ἀσκητικόν,
 5 τέταρτον κατὰ τὸ ἐξῆς ἀναγράψω τὸν πολιτικόν, οὗ πάλιν ἐπό-
 νουμον ἓνα τῶν φυλάρχων διασυνίστησιν ἐκ πρώτης ἡλικίας
 συγκροτηθέντα. ἤρξατο μὲντοι συγκροτεῖσθαι περὶ ἔτη γεγο- 2
 νώς ἑπτακαίδεκα τοῖς κατὰ ποιμενικὴν θεωρήμασιν, ἃ συνάδει
 τοῖς περὶ πόλιν· ὅθεν οἶμαι καὶ τὸ ποιητικὸν γένος „ποι-
 10 μένας λαῶν“ τοὺς βασιλεῖς εἶωθεν ὀνομάζειν· ὁ γὰρ τὴν
 ποιμενικὴν κατωρθωκῶς ἄριστος ἂν εἴη καὶ βασιλεύς, τῆς
 καλλίστης ζώων ἀγέλης, ἀνθρώπων, τὴν ἐπιμέλειαν ἐν ταῖς
 ἐλάχιστοις σπουδῆς ἀξίαις ἀναδιδαχθεῖς· καὶ καθάπερ τῶ 3
 μέλλοντι πολεμαρχεῖν καὶ στρατηγεῖν ἀναγκαιότατον αἰ περὶ τὰ
 p.42M. κυνηγέσια μελέται, τὸν | αὐτὸν τρόπον καὶ οἷς ἐλπίς ἐπι-
 16 τροπεῦσαι πόλεως οἰκειότατον ποιμενικὴ προάγων τις οὖσα
 ἐπιστασίας καὶ στρατηγίας. ἐνορῶν οὖν ὁ πατήρ αὐτῶ 4
 φρόνημα εὐγενὲς καὶ μεῖζον ἢ κατ' ἰδιώτην ἐθαύμαζε καὶ
 περιεῖπε καὶ τῶν ἄλλων υἱῶν μᾶλλον ἔστεργεν, ἐπειδὴ ὀψί-
 γονος ἦν, ὅπερ οὐδενὸς ἦτρον ἀγωγόν ἐστιν εἰς εὐνοιαν· καὶ

ἄτε φιλόκαλος ὢν ἐζωπύρει τὴν τοῦ παιδὸς φύσιν ἐξαιρέτοις
 καὶ περιτταῖς ἐπιμελείαις, ἵνα μὴ ἐντύφῃται μόνον, ἀλλὰ καὶ
 5 θάττον ἐκλάμψῃ. (2.) φθόνος δὲ ὁ αἰεὶ ταῖς μεγάλαις εὐπρα-
 γίαις ἀντίπαλος καὶ τότε πᾶσι τοῖς μέρεσιν οἰκίαν κατορθοῦσαν
 ἐπιθέμενος διέσθησε καθ' ἑνὸς πολλοὺς ἀδελφοὺς ἀλείψας, 5
 οἱ τῇ πρὸς ἐκεῖνον εὐνοίᾳ τοῦ πατρὸς ἰσόρροπον δύσνοιαν
 ἐπεδείκνυντο μισοῦντες ὅσον ἐστέργετο· τὸ δὲ μῖσος οὐκ
 ἐξέλαλουν, ἀλλ' ἐν ἑαυτοῖς ἐταμίευσον, ὅθεν εἰκότως ἀργαλιώ-
 τερον ἐφύετο· τὰ γὰρ στεγόμενα πάθη μὴ διαπνέοντα τοῖς
 6 ἐπισχοῦσι λόγοις βαρύτερα. χρώμενος οὖν ἀκάχοις τοῖς 10
 ἦθεσι καὶ τὴν ὑποικουροῦσαν ἔχθραν ἐκ τῶν ἀδελφῶν οὐ
 συνιείς, ὄναρ ἰδὼν αἴσιον, ὡς δὴ εὖνοις διηγεῖται· „ἔδοξα“
 γὰρ φησιν „ἀμῆτου καιρὸν ἐφεστάναι καὶ πάντας ἡμᾶς
 ἀφικομένους εἰς τὸ πεδίον ἐπὶ τὴν τοῦ καρποῦ συλλογὴν
 15 ὀρέπανα λαβόντας θερίζειν, αἰφνίδιον δὲ τὸ μὲν ἐμὸν δράγμα 15
 ὑπανίστασθαι καὶ μετεωρισθὲν ὀρθοῦσθαι, τὰ δὲ ὑμέτερα
 ὥσπερ ἀπὸ συνθήματος ἐπιδραμόντα τεθηπέναι καὶ μετὰ
 7 τιμῆς τῆς πάσης προσκυνεῖν“. οἱ δὲ εἰς σύνεσιν ἀκριβεῖς καὶ
 δεῖνοι διὰ συμβόλων ἰχνηλατῆσαι πρᾶγμ' ἀδηλούμενον εἰκόσι
 στοχασμοῖς „μὴ νομίζεις“ ἔφασαν „ἔσεσθαι βασιλεὺς ἡμῶν 20
 καὶ κύριος; ταῦτα γὰρ διὰ τῆς κατεψευσμῆνης φαντασίας
 ὑπαινίττη.“ τὸ δὲ μῖσος ἔτι μᾶλλον ἐζωपुरεῖτο προσλαμ-
 8 βάνον αἰεὶ τινα καινὴν πρόφασιν εἰς συναύξησιν. ὁ δὲ
 οὐδὲν ὑπιδόμενος ὀλίγαις ὕστερον ἡμέραις ὄναρ ἰδὼν ἕτερον
 καταπληκτικώτερον τοῦ προτέρου τοῖς ἀδελφοῖς ἀνέφερεν· 25
 ὤετο γὰρ ἥλιον καὶ σελήνην καὶ ἔνδεκα ἀστέρας ἦκοντας
 προσκυνεῖν αὐτόν, ὡς τὸν πατέρα θαυμάσαντα τὸ γεγονὸς
 ἐναποθέσθαι τῇ διανοίᾳ ταμιεύοντα καὶ σκοπούμενον τὸ ἐσό-
 9 μενον. ἐμβριθῶς δ' ἐνουθέτει τὸν παῖδα κατὰ θέος τοῦ μὴ
 τι διαμαρτεῖν καὶ φησιν· „ἄρα δυνασόμεθα ἐγὼ καὶ ἡ μήτηρ 30
 καὶ οἱ ἀδελφοὶ προσκυνῆσαι σε; — διὰ μὲν γὰρ ἡλίου τὸν
 πατέρα, διὰ δὲ σελήνης τὴν μητέρα, διὰ δὲ τῶν ἔνδεκα

p.43M. ἀστέρων τοὺς | ἕνδεκα ἀδελφοὺς ὑποσημαίνειν ἕοικας —· ὁ
 μὴδὲ εἰς νοῦν ποτε ἔλθοι τὸν σόν, ᾧ παῖ, λαθοῦσα δὲ καὶ
 ἡ μνήμη τῶν φανέντων ὑπεξέλθοι· τὸ γὰρ τὴν ἐπὶ τοῖς
 οἰκείοις ἐλπίζειν καὶ καρδοκεῖν ἡγεμονίαν ἀπσκευτὸν ἄγαν παρ'
 5 ἐμοὶ κριτῆ, νομίζω δὲ καὶ παρὰ πᾶσιν, ὅσοις ἰσότητος μέλει
 καὶ συγγενικῶν δικαίων.“ εὐλαβηθεὶς δ' ὁ πατήρ, μή τις 10
 ἐκ τῆς συνδαιτήσεως ἐπιγένηται ταραχὴ καὶ στάσις τοῖς
 ἀδελφοῖς μνησικακοῦσιν ὑπὲρ τῶν ὄνειράτων τῷ θεασαμένῳ,
 τοὺς μὲν ἐκπέμπει ποιμανοῦντας, τὸν δὲ οἶκοι παρεφύλαττεν
 10 ἄχρι καιροῦ τοῦ προσήκοντος, εἰδὼς ὅτι τῶν τῆς ψυχῆς παθῶν
 καὶ νοσημάτων λέγεται εἶναι χρόνος ἰατρῆς, ἱκανὸς καὶ πένθος
 ἀνελεῖν καὶ θυμὸν σβέσαι καὶ φόβον θεραπεῦσαι· πάντα γὰρ
 ἐξευμαρίζει καὶ ὅσα κατὰ τὴν φύσιν δυσίατα. ὡς δ' ἐτόπασε 11
 μὴδὲν ἔτι ταῖς διανοαῖς αὐτῶν ἔχθος ὑποικουροῦν, ἐκπέμπει
 15 τὸν υἱὸν ἅμα μὲν τοὺς ἀδελφοὺς ἀσπασόμενον, ἅμα δὲ καὶ
 δηλώσοντα, πῶς ἔχουσιν αὐτοὶ τε καὶ αἱ τῶν θρημμάτων
 ἀγέλαι. (β.) ταύτην τὴν ὁδὸν ἀρχὴν συνέβη γενέσθαι μεγά- 12
 λων κακῶν τε αὐ καὶ ἀγαθῶν παρ' ἐλπίδας ἑκατέρων. ὁ
 μὲν γὰρ ταῖς ἐπισκήψεσι πειθαρῶν τοῦ πατρὸς ἤγει πρὸς τοὺς
 20 ἀδελφούς, οἱ δὲ μακρόθεν ἀφικνούμενον ἰδόντες ἄλλος ἄλλῳ
 διελάλουν οὐδὲν εὐφημον, ὅποτε οὐδ' ὄνομαστὶ προσαγορεύειν
 ἠξίουσαν αὐτόν, ἀλλ' ὄνειροπλήγη καὶ „ἐνουπνιαστὴν“ καὶ τριαῦτα
 ἐπεφύμιζον καὶ ἐπὶ τσοῦτον προῆγον ὀργῆς, ὥστε καὶ τὸν ἐπ'
 αὐτῷ φόνον οὐ πάντες ἀλλ' οἱ πλείους ἐβρούλευον καὶ ὑπὲρ
 25 τοῦ μὴ καταφωραθῆναι ριπτεῖν ἀνελόντες ἐγνώκεσαν εἰς
 ὄρυγμα ἴης βαθύτατον· πολλὰ δὲ εἰσι περὶ τὸν τόπον ὕδατος
 ὀμβρίου δεξαμεναί. καὶ μικροῦ τὸ μέγιστον ἄγος, ἀδελ- 13
 φοκτονίαν, εἰργάσαντο, εἰ μὴ παρηγορίας τοῦ πρεσβυτάτου
 μόλις ἐπέσιθησαν, ὅς παρήγει μὴ ἐφάψασθαι τοῦ μιάσματος,
 30 ἀλλ' αὐτὸ μόνον εἰς ἓν τῶν ὄρυγματῶν ρῦψαι, διανοοῦμενός
 τι σωτήριον, ἵνα λαβὼν μετὰ τὴν ἀναχώρησιν ἀπαιτῆ παντὸς
 κακοῦ παραπέμψῃ τῷ πατρί. συναινεσάντων δέ, ὁ μὲν 14

- προσιῶν ἠσπάξετο, οἱ δὲ ὡς πολέμιον συλλαβόντες ἀπαμπί-
 σχουσι τὴν ἐσθῆτα καὶ τὸν μὲν καθιμῶσιν εἰς βαθεῖς
 βρόθους, τὴν δ' ἐρίφου αἵματι φοινίξαντες διαπέμπονται τῷ
 15 πατρὶ πρόφασιν ὡς ὑπὸ θηρίων δαπανηθέντος. (4.) ἐκείνη
 δὲ τῇ ἡμέρᾳ κατὰ τινα συντυχίαν ἔμποροὶ τινες ὠδοιπόρουν 5
 τῶν ἔθους ἐχόντων ἀπ' Ἀραβίας εἰς Αἴγυπτον κομίζειν φόρτον·
 οἷς ἀνελεύσαντες τὸν ἀδελφὸν πιπράσκουσιν, ἡγησασμένου
 τὴν γνώμην τοῦ καθ' ἡλικίαν τετάρτου· καὶ γὰρ οὗτός μοι
 δοκῶ δεῖσας, μὴ ποθ' ὑπὸ τῶν ὀργῆν ἀμειλικτον ἐπ' αὐτῷ
 ζωπυρούντων δολοφονηθῆ, συνεβούλευσεν ἀποδόσθαι δουλείαν 10
 16 ὑπαλλαττόμενος | θανάτου, κρουφότερον κακὸν μείζονος. ὁ δὲ p.44 M.
 πρεσβύτατος — οὐ γὰρ παρῆν πιπρασκομένου — διακύψας
 καὶ μὴ κατιδῶν, ὃν ἀπολελοίπει πρὸ μικροῦ, ἐβόα καὶ
 ἔκεκράγει καὶ τὰς ἐσθῆτας περιρρηξάμενος ἄνω καὶ κάτω
 καθάπερ ἐμμανῆς ἐφέρετο τὰς χεῖρας κροτῶν καὶ τὰς τρίχας 15
 17 τίλλων, „τί πέπονθε;“ λέγων· „εἶπατε, ζῆ ἢ τέθνηκεν; εἰ
 μὲν οὐκ ἔστι, δεῖξάτέ μοι τὸν νεκρόν, ἵν' ἐπιδακρύσας τῷ
 πτώματι λωφῆσω τῆς συμφορᾶς· ἰδὼν κείμενον παρηγορη-
 θήσομαι. τί καὶ νεκρῷ μνησικακοῦμεν; πρὸς τοὺς ἐκποδῶν
 φθόνος οὐδεὶς φύεται. εἰ δὲ ζῆ, ποῦ γῆς ἀπελήλυθε; φυλάτ- 20
 τεται παρὰ τίσιν; οὐ γὰρ δὴ καγὼ καθάπερ ἐκεῖνος ἐν ὑπο-
 18 ψίαις εἰμί, ὡς ἀπιστεῖσθαι.“ εἰπόντων δ' ὅτι πέπραται καὶ
 τὴν τιμὴν ἐπιδοικνυμένων, „καλὴν ἔμπορίαν“ εἶπεν „ἔστέι-
 λασθε· τὰ κέρδη διανειμώμεθα· τοῖς ἀνδραποδισταῖς περὶ κακίας
 ἄλλων ἀμιλλησάμενοι στεφανηφορῶμεν, προσυπερβάλλοντες 25
 αὐτοὺς ὠμότητι σεμνυνώμεθα· κατὰ ἄλλοτρίων ἐκεῖνοι συν-
 19 τίθενται, κατὰ δ' οἰκαιοτάτων καὶ φιλιτάτων ἡμεῖς. κεκαι-
 νούργηται μέγα ὄνειδος, περιβόητος αἰσχύνῃ. μνημεῖα καλο-
 κάγαθίας οἱ πατέρες ἡμῶν πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης
 ἀπέλιπον, ἀπολείψομεν καὶ ἡμεῖς ἀπιστίας καὶ μισανθρωπίας 30
 ἀθεραπεύτους διαβολάς· φθάνουσι γὰρ αἱ τῶν μεγαλοουργη-
 θέντων φῆμαι πανταχόσε, τῶν μὲν ἐπαινετῶν θαυμαζόμεναι,

- τῶν δ' ὑπαιτίων ψόγου καὶ κατηγορίας τυγχάνουσαι. τίνα 20
 ἄρα τρόπον ὁ πατήρ ἡμῶν τὴν περὶ τῶν συμβεβηκότων
 ἀκοήν δέξεται; τρισμακαρίῳ καὶ τρισευδαίμονι τὸν καθ' ἡμᾶς
 βίον ἀβίωτον παρέσχησθε. τὸν πραθέντα τῆς δουλείας ἢ
 5 τοὺς πεπρακότας τῆς ὠμότητος οἰκτιεῖται; πολὺ μᾶλλον εὖ
 οἶδα ἡμᾶς, ἐπεὶ καὶ τοῦ ἀδικεῖσθαι τὸ ἀδικεῖν χαλεπώτερον·
 τὸ μὲν γὰρ δυσὶ βοηθεῖται τοῖς μεγίστοις, ἐλέῳ καὶ ἐλπίδι,
 τὸ δ' οὐδετέρου μετέχον ἅπασιν ἤττάται τοῖς κριταῖς. ἀλλὰ 21
 τί ταῦτα θρηγῶν ἀπηγῶ; βέλτιον ἡσυχάζειν, μὴ καὶ αὐτὸς
 10 παραπολαύσω τινὸς ἀπευκτοῦ· τραχύτατοι γὰρ (ἐστε) εἰς ὕβρην
 καὶ ἀπαραίτητοι καὶ πνεῖ λαμπρὸς ἔτι ὁ ἐν ἐκάστω θυμῷ.
 (Θ.) ὡς δ' ἤκουσεν ὁ πατήρ οὐ τάληθές, ὅτι πέπραται ὁ 22
 υἱὸς αὐτοῦ, τὸ δὲ ψεῦδος, ὅτι τέθνηκε καὶ ὡς ὑπὸ θηρίων
 ἐξανάλωται, πληγθεὶς τὰ μὲν ὦτα διὰ τῶν λεγομένων, τοὺς
 15 δ' ὀφθαλμοὺς διὰ τοῦ φανέντος — ὁ γὰρ χιτῶν αὐτοῦ κατε-
 p.45 M. σχισμένους | καὶ κατηκισμένους καὶ πολλῶν αἵματι πεφρονιγμένους
 ἐκεκόμεστο —, συγχυθεὶς ὑπὸ τῆς περιπαθήσεως ἀχανῆς
 ἐπὶ πλεῖστον χρόνον ἔκειτο, μηδ' ὅσον τὴν κεφαλὴν ἐπᾶραι
 θυνάμενος, θλιβούσης καὶ ἐκτραχηλιζούσης τῆς συμφορᾶς.
 20 εἴθ' ὡσπερ τινὰ πηγὴν δακρῶν ἐξαίφνης ἀνιείς μετ' οἰμωγῆς 23
 πικρᾶς παρειᾶς καὶ γένεια καὶ στέρνα κατένιπτε καὶ τὰς
 περὶ αὐτὸν ἐσθῆτας ἅμα τοιαῦτ' ἐπιλέγων· „οὐχ ὁ θάνατός
 με λυπεῖ, τέκνον, ἀλλ' ὁ τούτου τρόπος· εἰ ἐπὶ γῆς ἐτάφης
 τῆς σῆς, παρηγορούμη, ἐθεράπευσα, ἐνοσήλευσα πρότερον,
 25 ἀποθνήσκοντι τελευταίων ἀσπασμῶν ἐκινώνησα, τοὺς ὀφθαλ-
 μοὺς συνέκλεισα, ἐπεδᾶχρυσά κειμένην τῷ νεκρῷ, πολυτελῶς
 ἐκήθευσα, τῶν νομιζομένων οὐδὲν παρέλιπον. ἀλλ' εἰ καὶ 24
 ἐπὶ τῆς ξένης, εἶπον ἄν· τὸ οἰκεῖον ὄφλημα τῆς φύσεως
 ἀπολαβούσης, ὦ οὗτος, μὴ κατήρει· πρὸς ζῶντας αἱ πατρί-
 30 δες, ἀποθανόντων δὲ πᾶσα γῆ τάφος· ὠκύμορος οὐδεὶς ἢ
 πάντες ἄνθρωποι, καὶ γὰρ ὁ μακροβιώτατος ὀλιγοχρόνιος
 ἀντεξεταζόμενος αἰῶνι. εἰ δὲ δὴ καὶ βιαίως καὶ ἐξ ἐπι- 25

- βουλῆς ἔδει θνήσκειν, ἣν ἂν μοι κουφότερον κακόν, ὑπ' ἀνθρώπων ἀναιρεθέντος, οἱ κτείναντες νεκρὸν ἂν ἤλθησαν, ὡς ἐπαμήσασθαι κόνιν καὶ τὸ σῶμα συγκρῦψαι· εἰ δὲ καὶ πάντων ἐγεγένητο ὠμότατοι, τί πλέον εἶχον ἢ ῥίψαντες ἄταφον ἀπαλλάττεσθαι; τῶν δ' ἐν ὁδοῦ παριόντων ἴσως τις 5 ἐπιστάς καὶ θεασάμενος, οἶκτον τῆς κοινῆς λαβὼν φύσεως, ἐπιμελείας καὶ ταφῆς ἤξίωσε. νυνὶ δ', ὡς λόγος, ἀτιθάσις καὶ σαρκολόβοις θηρσιν εὐωχία καὶ θοίνῃ γέγονας γευσασμένοις
- 26 καὶ ἐστιαθεῖσι τῶν ἐμῶν σπλάγγων. ἀθλητῆς εἰμι τῶν ἀβουλήτων, εἰκῆ γεγύμνασμαι πολλαῖς κακοπαθείαις, ἀλώ- 10 μενος, ξενιτεύων, θητεύων, ἀναγκαζόμενος, ἄχρι καὶ ψυχῆς ἐπιβουλεύομενος ὑφ' ὧν ἦμιστ' ἐχρῆν· καὶ πολλὰ μὲν εἶδον, πολλὰ δ' ἤκουσα, μυρία δ' αὐτὸς ἔπαθον τῶν ἀνηκέστων, ἐφ' οἷς παιδευθεὶς μετριπαθεῖν οὐκ ἐγράμφθην· ἀλλ' οὐδὲν τοῦ συμβεβηκότος ἀφορητότερον, ὅ μού τὴν ῥώμην τῆς ψυχῆς 15
- 27 ἀνατέτροφε καὶ καθήρηκε. τί γὰρ μεῖζον ἢ οἰκτρότερον πένθος; ἡ μὲν ἐσθῆς τοῦ παιδὸς διακεκόμισται μοι τῷ πατρί, τοῦ δὲ οὐ μέρος, οὐ μέρος, οὐ βραχὺ λείψανον· ἀλλ' ὁ μὲν ὅλος οἶ' ὅλῳν δεδαπάνηται μηδὲ ταφῆς δυνηθεὶς μεταλαχεῖν, ἡ δ' οὐδ' ἂν εἰσπεμφθῆναι μοι δοκεῖ τὸ παράπαν, εἰ μὴ 20 πρὸς ἀνίας ὑπόμνησιν καὶ ὧν ὑπέμεινε καίνωσιν, εἰς ἀλήστους καὶ συνεχεῖς ἐμοὶ συμφοράς.“ καὶ ὁ μὲν τοιαῦτ' ἀπωδύρετο. οἱ δ' ἔμποροι | πιπρασκουσι τὸν παῖδα ἐν Αἰγύπτῳ p.46 M.
- τῶν εὐνούχων τινὶ τοῦ βασιλέως, ὅς ἐστιν ἀρχιμάγειρος.
- 28 (6.) Ἄξιον μέντοι μετὰ τὴν ῥητὴν διήγησιν καὶ τὰ 25 ἐν ὑπονοίαις προσapoδοῦναι· σχεδὸν γὰρ τὰ πάντα ἢ τὰ πλεῖστα τῆς νομοθεσίας ἀλληγορεῖται. ὁ τοίνυν ἐπικρινόμενος τρόπος παρὰ μὲν Ἑβραίοις Ἰωσήφ καλεῖται, παρὰ δ' Ἑλλήσι „κυρίου πρόσθεσις“, εὐθυβολώτατον (ὄνομα) καὶ τῷ ἀθλου- μένῳ πράγματι οἰκειότατον· προσθήκη γὰρ ἐστὶ τῆς τὸ κῦρος 30
- 29 ἀπάντων ἀνημμένης φύσεως ἢ κατὰ δήμους πολιτεία. ἡ μὲν γὰρ μεγαλόπολις ὅδε ὁ κόσμος ἐστὶ καὶ μιᾷ χρῆται πολιτεία

καὶ νόμῳ ἐνί· λόγος δὲ ἐστὶ φύσεως προστακτικὸς μὲν ὢν
πρακτέον, ἀπαγορευτικὸς δὲ ὢν οὐ ποιητέον· αἱ δὲ κατὰ
τόπους αὐταὶ πόλεις ἀπερίγραφοί τέ εἰσιν ἀριθμῷ καὶ πολι-
τείαις χρῶνται διαφερούσαις καὶ νόμοις οὐχὶ τοῖς αὐτοῖς, ἀλλὰ
5 γὰρ παρ' ἄλλοις εἶθη καὶ νόμιμα παρεξυρηγμένα καὶ προστε-
θειμένα. αἴτιον δὲ τὸ ἄμικτον καὶ ἀκρινώγητον οὐ μόνον 30
Ἑλλήνων πρὸς βαρβάρους ἢ βαρβάρων πρὸς Ἑλληνας, ἀλλὰ
καὶ τὸ ἑκατέρου γένους ἰδίᾳ πρὸς τὸ ὁμόφυλον· εἶθ' ὡς
ἔοικε τὰ ἀνάιτια αἰτιώμενοι, καιροὺς ἀβουλήτους, ἀγονίαν
10 καρπῶν, τὸ λυπρόγεον, τὴν θέσιν ὅτι παράλιος ἢ μεσόγειος
ἢ κατὰ νῆσον ἢ κατὰ ἕπειρον ἢ ὅσα τούτοις ὁμοιώτροπα,
τᾶληθες ἡσυχάζουσιν· ἔστι δ' ἡ πλεονεξία καὶ ἡ πρὸς ἀλλή-
λους ἀπιστία, δι' ἧς οὐκ ἀρκεσθέντες τοῖς τῆς φύσεως
θεσμοῖς τὰ ὀφείοντα συμφέρον κοινῇ τοῖς ὁμογενώμοσιν ὁμίλει
15 ταῦτα νόμους ἐπεφήμισαν. ὥστε εἰκότως προσθήκαι μᾶλλον 31
αἱ κατὰ μέρος πολιτεῖαι μιᾶς τῆς κατὰ τὴν φύσιν· προσ-
θήκαι μὲν γὰρ αἱ κατὰ πόλεις νόμοι τοῦ τῆς φύσεως ὀρθοῦ
λόγου, προσθήκη δὲ ἐστὶ πολιτικὸς ἀνὴρ τοῦ βιοῦντος κατὰ
φύσιν. (Γ.) οὐκ ἀπὸ σκοποῦ μέντοι καὶ χιτῶνα ποικίλον 32
20 ἀναλαμβάνειν λέγεται (Gen. 37, 3)· ποικίλον γὰρ πολιτεία
καὶ πολύτροπον, μυρίας ὅσας ἐνδεχομένη μεταβολάς, προσ-
ώποις, πράγμασιν, αἰτίαις, πράξεων ἰδιότησι, καιρῶν καὶ τόπων
διαφοραῖς. ὥσπερ γὰρ κυβερνήτης ταῖς τῶν πνευμάτων μετα- 33
35 τὰ σκάφος οὐχ ἐνὶ τρόπῳ, καὶ ἰατρός οὐ μιᾶ χριτῆι θεραπείᾳ
πρὸς ἅπαντας τοὺς κάμνοντας, ἀλλ' οὐδὲ πρὸς ἓνα. τοῦ
πάθους μὴ ἐπιμένοντος, ἀλλ' ἐπιτηρῶν ἀνέσεις, ἐπιτάσεις,
πληρώσεις, κενώσεις, αἰτίων μεταβολὰς ποικίλλει ταῦτα πρὸς
p.47 M. σωτηρίαν ποτὲ μὲν ταυτὶ ποτὲ δὲ ταυτὶ | προσφέρων, οὕτως. 34
30 οἶμαι, καὶ τὸν πολιτικὸν ἀναγκαῖον εἶναί τινα πολυειδῆ καὶ
πολύμορφον, ἕτερον μὲν κατ' εἰρήνην, ἕτερον δ' ἐν πολέμῳ.
ἄλλον δὲ ἐπισυνισταμένων ὀλίγων ἢ πολλῶν. τῶν μὲν ὀλίγων

- εὐτόνως κατεξάνιστάμενον, μετὰ δὲ πειθοῦς τοῖς πολλοῖς
ὁμιλοῦντα, καὶ ὅπου μὲν μετὰ κινδύνου τὸ εἶναι, διὰ τὸ κοινω-
φελὲς φθάνοντα τοὺς ἄλλους αὐτουργίᾳ, ὅπου δὲ πόνων ἢ
35 σκέψις, ἐτέροις ὑπηρετεῖν ἐξιστάμενον. εὖ μέντοι τὸ φάναι
πιπράσκεισθαι τὸν ἄνθρωπον· ὁ μὲν γὰρ δημοκόπος καὶ δημη- 5
γόρος ἀναβάς ἐπὶ τὸ βῆμα, καθάπερ τὰ πιπρασκόμενα τῶν
ἀνδραπόδων, δοῦλος ἀντ' ἐλευθέρου γίνεται διὰ τῶν τιμῶν,
36 ἀς δοκεῖ λαμβάνειν, ἀπαχθεῖς ὑπὸ μυρίων δεσποτῶν. ὁ δ'
αὐτὸς καὶ θηριάλωτος εἰσάγεται· θηρίων δὲ ἀτίθασον ἢ
λοχῶσα κenoδοξία συναρπάζουσα καὶ διαφθεύρουσα τοὺς 10
χρωμένους. οἱ δ' ὠνησάμενοι καὶ πιπράσκουσιν· οὐ γὰρ εἰς
δεσπότης τῶν πολιτευομένων, ἀλλ' ὄχλος, ἐξ ἐτέρων ἑτεροι
κατὰ τινὰς ἐφεδρείας καὶ διαδοχάς· οἱ δὲ τρίπρατοι κακῶν
θεραπόντων τρόπον ἀλλάττουσι τοὺς κυρίους οὐχ ὑπομένοντες
τοὺς προτέρους διὰ τὴν ἀψίχορον καὶ φιλόκαινον τῶν ἡθῶν 15
ἀνωμαλίαν.
- 37 (8.) Τοσαῦτα καὶ περὶ τούτων. ὁ μέντοι νεανίας εἰς
Αἴγυπτον ἀχθεῖς καὶ γενόμενος, ὡς ἐλέχθη, παρ' εὐνούχῳ
δεσπότη, τῆς καλοκάγαθίας καὶ εὐγενείας πείραν ὀλίγαις
ἡμέραις ὄους τὴν ἐπὶ τοῖς ὁμοδόλοισ ἀρχὴν παραλαμβάνει 20
καὶ συμπάσης τῆς οἰκίας τὴν ἐπιμέλειαν· ἤδη γὰρ ὁ κτησά-
μενος ἐτεκμηριοῦτο διὰ πολλῶν, ὡς οὐκ ἄνευ θείας ἐπι-
38 φροσύνης ἐκαῖνος ἕκαστα λέγει τε καὶ πράττει. τῷ μὲν
οὖν δοκεῖν ὑπὸ τοῦ πριαμένου καθίστατο τῆς οἰκίας ἐπί-
τροπος, ἔργῳ δὲ καὶ ταῖς ἀληθείαις ὑπὸ φύσεως μνωμένης 25
αὐτῷ πόλεων καὶ ἔθνων καὶ χώρας μεγάλης ἡγεμονίαν·
ἔδει γὰρ τὸν μέλλοντα ἔσσεσθαι πολιτικὸν ἐγγυμνάσασθαι
καὶ ἐνασκηθῆναι πρότερον τοῖς κατ' οἰκονομίαν· οἰκία τε γὰρ
πόλις ἐστὶν ἐσταλμένη καὶ βραχεῖα καὶ οἰκονομία συνηγμένη
τις πολιτεία, ὡς καὶ πόλις μὲν οἶκος μέγας, πολιτεία δὲ 30
39 κοινή τις οἰκονομία. δι' ὧν μάλιστα παρίσταται τὸν αὐτὸν
οἰκονομικὸν τε εἶναι καὶ πολιτικόν, καὶ τὰ πλήθη καὶ μεγέθη

τῶν ὑποκειμένων διαλλάττη· καθάπερ ἐπὶ ζωγραφίας ἔχει
 καὶ πλαστικῆς· ὁ γὰρ ἀγαθὸς ἀνδριαντοποιὸς τῆ ζωγράφου,
 εἴαν τε πολλὰ καὶ κολοσσιαῖα μεγέθη κατασκευάζῃ, εἴαν τε
 ὀλίγα καὶ βραχύτερα, τὴν αὐτὴν ἐπιδεικνύμενος τέχνην ὁ
 5 αὐτὸς ἐστὶ. (9.) σφόδρα δὲ εὐδοκίμων ἐν τοῖς κατὰ τὴν 40
 οἰκουρίαν ἐπιβουλεύεται πρὸς τῆς τοῦ δεσπότητος γυναικὸς
 p.48 M. ἐπιβουλὴν τὴν ἐξ ἔρωτος ἀκολάστου. τῇ γὰρ εὐμορφίᾳ ἐπι-
 μανεῖσα τοῦ νεανίσκου καὶ ἀκαθέκτως περὶ τὸ πάθος λυτῶσα
 τοὺς περὶ μίξεως λόγους προσέφερεν ἐρωημένως ἐναντιουμένην
 10 καὶ μηδ' ὄλωσ προσείσθαι ὑπομένοντι διὰ τὴν ἐκ φύσεως
 καὶ μελέτης ἐνουπάρξασαν κοσμιότητα καὶ σωφροσύνην. ἐπεὶ 41
 δὲ ζωपुरοῦσα καὶ ἀναφλέγουσα τὴν ἔκνομον ἐπιθυμίαν αἰεὶ
 μὲν ἀπεπειράτο, αἰεὶ δ' ἀπετύγγανε, βία λοιπὸν προσπαθεῦσα
 ἐχρῆτο καὶ λαβομένη τῆς ἀμπεχόντης· εὐτόμως ἄχρι τῆς
 15 εὐνῆς ἐπεσπάσατο ῥώμῃ κραταιότερα, τοῦ πάθους ἰσχὺν
 ἐπιιδιόντος, ὃ καὶ τοὺς ἀσθενεστάτους εἴωθε νευροῦν. ὁ 42
 δὲ τῆς παρούσης ἀκαιρίας γενόμενος δυνατώτερος τὰς ἐλευ-
 θερίους καὶ ἀξίας τοῦ γένους ἔρρηξε φωνὰς „τί βιάζῃ;“ λέγων·
 „ἐξαιρέτοις εἴθεσι καὶ νομίμοις χρώμεθα ἡμεῖς οἱ Ἑβραίων
 20 ἀπόγονοι. τοῖς ἄλλοις ἐφεῖται μετὰ τὴν τεσσαρεσκαιδεκά- 43
 τῆν ἡλικίαν πόρναις καὶ χαμαιτύπαις καὶ ταῖς ὅσαι μισθαρ-
 νοῦσιν ἐπὶ τοῖς σώμασι μετὰ πολλῆς ἀδείας χρῆσθαι, παρ'
 ἡμῖν δὲ οὐδ' ἑταίρα ζῆν ἔξεστιν (Deut. 23, 17), ἀλλὰ κατὰ
 τῆς ἐταιρούσης ὤρισταί διίκη θάνατος. πρὸ δὲ συνόδων
 25 νομίμων ὁμιλίαν ἑτέρας γυναικὸς οὐκ ἴσμεν, ἀλλ' ἀγνοῖ γάμων
 ἀγναῖς παρθένους προσερχόμεθα προτεθειμένοι τέλος οὐχ ἴδοντες
 ἀλλὰ γνησίων παιδῶν σποράν. εἰς δὲ ταύτην καθαρύσας τὴν 44
 ἡμέραν οὐκ ἄρξομαι παρανομεῖν ἀπὸ μοιχείας, τοῦ μεγίστου
 τῶν ἀδικημάτων, ὑφείλων, εἰ καὶ τὸν ἄλλον χρόνον ὑπῆρχον
 30 ἐκδοδιητημένος καὶ νεότητος ὄρμαῖς ἡγμένος καὶ τὴν ἐγχώριον
 ἐξηλωκὼς τρυφήν, ὅμως ἀλλότριον μὴ θηρᾶν γάμον· ἐφ' ᾧ
 τίς ἀνθρώπων οὐ φρονᾷ; περὶ γὰρ τῶν ἄλλων εἰσιθίτες δια-

- φέρεσθαι μόνον τοῦθ' ὁμογνωμονοῦντες πανταχοῦ πάντες
 ἄξιον θανάτων μυρίων ἐνόμισαν ἀκρίτους ἐκδιδόντες τοὺς
 45 ἄλόντας τοῖς πεφωρακοῖσι. σὺ δ' ἐπιδαφιλευσμένη καὶ τριττὸν
 προστίθης μοι μίασμα κελεύουσα μὴ μοιχεύειν μόνον, ἀλλὰ
 καὶ δέσποιναν καὶ δεσπότην γυναικὰ διαφθεῖρειν· εἰ μὴ ἄρα 5
 τούτου χάριν παρῆλθον εἰς τὴν ὑμετέραν οἰκίαν, ἵν' ἀποστὰς
 τῶν ὑπηρεσιῶν, ἅς δεῖ θεράποντα παρέχειν, μεθύω καὶ
 ἐμπαροινῶ ταῖς ἐλπίσι τοῦ πριαμένου νοθεύων αὐτοῦ γάμον,
 46 οἰκίαν, συγγένειαν. ἀλλὰ γὰρ οὐχ ὡς δεσπότην μόνον ἀλλὰ
 καὶ ὡς εὐεργέτην ἤδη τιμᾶν προάγομαι· πάντ' ἐπιτέτροφέ 10
 μοι τὰ οἰκεῖα, οὐδὲν οὐ μικρὸν οὐ μέγα ὑπεξήρηται τὸ παράπαν
 δόξα σοῦ τῆς γυναικός· ἀνθ' ὧν ἄξιον αὐτὸν ἐν οἷς παραινεῖς
 ἀμείψασθαι; καλὰς | ὡς ἔοικεν ἀντιπαρέξω δωρεὰς ταῖς p.40 M.
- 47 προσῆπρηγμέναις χάρισιν οἰκειάς. ὁ μὲν δεσπότης αἰχμάλωτον
 ὄντα με καὶ ξένον ταῖς εὐεργεσίαις ἐλεύθερον καὶ ἀστὸν τὸ 15
 γοῦν ἐπ' αὐτὸν ἔχον μέρος ἀπειργάσατο, ἐγὼ δ' ὁ δοῦλος
 ὡς ξένῳ καὶ αἰχμάλωτῳ προσενεχθήσομαι τῷ δεσπότη; τίνι
 ψυχῇ παραδεξάμενος τὸ ἀνοσιούργημα τοῦτο; προσβλέψω δὲ
 τίσιν ὀφθαλμοῖς ὁ σιδηροῦς ἐγώ; τὸ συνειδὸς ἐλλαμβαν-
 νόμενον ὀρθοῖς ὄμμασιν οὐκ ἐάσει προσβλέπειν, κἂν δυνηθῶ 20
 λανθάνειν· λήσομαι δ' οὐδαμῶς· εἰσὶ γὰρ ἐξετασταὶ μυρίοι
- 48 τῶν λάϊτρα ὀρωμένων, οἷς οὐ θέμις ἡσυχάζειν. ἔω λέγειν
 ὅτι, κἂν μηδεὶς ἕτερος αἰσθηται ἢ συναισθόμενος μὴ κατεῖπη.
 μηρυτῆς οὐδὲν ἤττον αὐτὸς γενήσομαι κατ' ἐμαυτοῦ τῷ
 χρώματι, τῷ βλέμματι, τῇ φωνῇ, καθάπερ μικρῷ πρότερον 25
 εἶπον, ὑπὸ τοῦ συνειδότης ἐλεγχόμενος· εἰ δὲ καὶ μηδεὶς
 κατερεῖ, τὴν ἀπρεῶρον τοῦ θεοῦ δόκην καὶ τῶν πραγμάτων
- 49 ἔφορον οὔτε δέδιμεν οὔτ' αἰδούμεθα;“ (10.) πολλὰ τοιαῦτα
 συνείροντος καὶ φιλοσοφοῦντος, ἐκεκώφητο πρὸς ἅπαντα·
 δεῖναι γὰρ αἱ ἐπιθυμίαι καὶ τὰς ἀκριβεστάτας τῶν αἰσθήσεων 30
 ἐπισκιάσαι· ὅπερ συνιδὸν ἀποδιδράσκει τὰ ἱμάτια καταλιπὼν
- 50 ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῆς, ὧν ἐπεῖληπτο. τοῦτο παρέσχεν αὐτῇ

τὸ ἔργον εὐρεσιλογεῖν προφάσεις σκεπτομένη κατὰ τοῦ νεανίσκου, αἷς αὐτὸν ἀμυνεῖται· παραγενομένη γὰρ ἐξ ἀγορᾶς τῷ αὐτῆς ἀνδρὶ καθυποκρινομένη τὴν σώφρονα καὶ κοσμίαν καὶ τοῖς ἀκολάστοις ἐπιτηδεύμασι πάνυ δυσχεραίνουσαν

5 „ἤγαγες“ ἔφη „θεράποντα ἡμῖν παῖδα Ἑβραῖον, ὃς οὐ μόνον ἤδη τὴν σὴν ψυχὴν διέφθορεν εὐχερῶς καὶ ἀνεξετάστως ἐπιτρέψαντος αὐτῷ τὴν οἰκίαν, ἀλλὰ καὶ ἐμοῦ ἀπετόλμησεν αἰσχῦναι τὸ σῶμα. ταῖς γὰρ ὁμοδοῦλοις οὐκ 51 ἐξήρκεσεν αὐτῷ χρῆσθαι μόναις ἀσελγεστάτῳ καὶ λαγνιστάτῳ

10 γενομένῳ, πειρᾶν δὲ καὶ τὴν δεσποιναν ἐπεχείρησεν ἐμὲ καὶ βιάζεσθαι. καὶ τὰ δείγματα τῆς φρενοβλαβείας ἐναργῆ καὶ δῆλά ἐστι· περιπαθίσασα γὰρ ὡς ἐξεφώνησα τοὺς ἔνδον βοηθοὺς ἐπικαλοῦσα, πτοηθεὶς διὰ τὸ ἀπερίσκεπτον τὴν ἐσθῆτα καταλιπὼν ἀποδιδράσκει φόβῳ συλλήψεως.“ ἦν καὶ

15 ἐπιδεικνυμένη πίστιν ἐδόκει προσφέρειν τῶν λεγόμενων. ἄπερ 52 ἀληθῆ νομίσας ὁ δεσπότης εἶναι κελεύει τὸν ἄνθρωπον εἰς εἰρκτὴν ἀπαγαγεῖν οὐσὶ τοῖς μεγίστοις ἁμαρτιῶν, ἐνὶ μὲν ὅτι μὴ μεταδοὺς ἀπολογίας ἀκρίτως κατέγνω τοῦ μηδὲν ἡδικοῦτος ὡς τὰ μέγιστα παρανομήσαντος, ἐτέρῳ δὲ ὅτι ἡ ἐσθῆς, ἦν

20 προὔφερον ἡ γυνὴ ὡς ἀπολειφθεῖσαν ὑπὸ τοῦ νεανίσκου, πίστις ἦν βίας, οὐχ ἦν ἐκείνος εἰργάζετο, ἀλλὰ τὴν ὑπομονὴν ἦν ὑπέμεινεν ἐκ τῆς γυναικός· βιαζομένου μὲν γὰρ ἔργον ἦν τὴν ἀμπεχόντην τῆς δεσποίνης κατέχειν, βιασθέντος δὲ τὴν

p.50 M. ἰδίαν ἀφαιρεθῆναι. συγγνωστός | δ' ἴσως τῆς ἄγαν ἀπαιδεύ- 53

25 σίας, ἅτε τὴν δίαιταν ἐν μαγειρείῳ ποιούμενος αἵματος καὶ καπνοῦ καὶ τέφρας ἀνάπλεω, τοῦ λογισμοῦ καιρὸν οὐκ ἔχοντος ἐνηρεμεῖν καὶ σχολάζειν ἑαυτῷ διὰ τὸ περῦρθαι μᾶλλον ἢ οὐχ ἦττον τοῦ σώματος.

(11.) Τρεῖς ἤδη χαρακτῆρας τοῦ πολιτικοῦ διετύπωσε. 54

30 τὸν τε ποιμενικὸν καὶ τὸν οἰκονομικὸν καὶ τὸν καρτερικόν. περὶ μὲν οὖν τῶν προτέρων εἴρηται δεεῖν, ὁ δ' ἐγκαρτῆς οὐχ ἦττον ἐκείνων πρὸς πολιτείαν συντείνει. πρὸς μὲν οὖν ἅπαντα 55

τὰ τοῦ βίου πράγματα λυσιτελές ἐγκράτεια καὶ σωτήριοιον,
 πρὸς δὲ τὰ πόλεως καὶ διαφερόντως, ὡς ἀφθόνως τοῖς βου-
 56 λομένοις μανθάνειν πάρεστι καὶ προχειρότατα. τίς γὰρ ἀγνοεῖ
 τὰς ἐξ ἀκρασίας ἔθνεσι καὶ χώραις καὶ ὅλοις κλίμασι τῆς
 οἰκουμένης ἐν γῆ καὶ θαλάττῃ γινομένας συμφοράς; τῶν 5
 γὰρ πολέμων οἱ πλείους καὶ μέγιστοι δι' ἔρωτας καὶ μοιχείας
 καὶ γυναικῶν ἀπάτας συνέστησαν, ὅφ' ὧν τὸ πλείστον καὶ
 ἄριστον ἐξαναλώθη τοῦ τε Ἑλληνικοῦ καὶ βαρβαρικοῦ γένους
 57 καὶ τῶν πόλεων ἢ νεότης ἐφθάρη. εἰ δὲ τὰ ἐξ ἀκρασίας
 στάσεις ἐμφύλιοι καὶ πόλεμοι καὶ κακὰ ἐπὶ κακοῖς ἀμύθητα, 10
 δῆλον ὅτι τὰ ἐκ σωφροσύνης εὐστάθεια καὶ εἰρήνη καὶ τελείων
 κτῆσις ἀγαθῶν καὶ ἀπόλαυσις.

58 (12.) Ἄξιον μέντοι καὶ τὰ διὰ τούτων ἐμφαινόμενα
 κατὰ τὸ ἀκόλουθον παραστῆσαι. ὁ πριάμενος τὸν ἐπικρινό-
 μενον εὐνοῦχος εἶναι λέγεται· δεόντως· ὁ γὰρ ὠνούμενος τὸν 15
 πολιτικὸν ὄχλος ἐστὶ πρὸς ἀλήθειαν εὐνοῦχος, ὅσα μὲν τῷ
 δοκεῖν ἔχων τὰ γεννητικά, τὰς δ' εἰς τὸ γενναῖον δυνάμεις
 ἀφηρημένος, καθάπερ καὶ οἱ τὰς ὄψεις ὑποχυθέντες ὀφθαλ-
 μοὺς ἔχοντες τῆς δι' ὀφθαλμῶν ἐνεργείας στέρονται βλέπειν
 59 οὐ δυνάμενοι. τίς οὖν ἢ πρὸς ὄχλον εὐνοῦχων ὁμοίότης; ὅτι 20
 ἄγονός ἐστι σοφίας δοκῶν ἐπιτηδεύειν ἀρετήν· ὅταν γὰρ
 μιγάδων καὶ συγκλύδων πλῆθος ἀνθρώπων εἰς ταῦτόν συνέλθῃ,
 λέγει μὲν τὰ δέοντα, φρονεῖ δὲ καὶ πράττει τὰναντία, τὰ νόθα
 πρὸ τῶν γνησίων ἀποδεχόμενος, ἔνεκα τοῦ θόξῃς μὲν ἡττά-
 60 σθαι, τὸ δ' ἀληθείᾳ καλὸν μὴ ἐπιτηδεύειν. ὅθεν καὶ — τὸ 25
 παραλογώτατον — γυνὴ τῷ εὐνοῦχῳ τούτῳ συνοικεῖ· μνάται
 γὰρ ὄχλος ἐπιθυμίαν, ὡσπερ ἀνὴρ γυναῖκα, δι' ἧς ἕκαστα
 καὶ λέγει καὶ πράττει σύμβουλον αὐτὴν ποιούμενος ἀπάντων
 ῥητῶν καὶ ἀπορρήτων μικρῶν τε αὖ καὶ μεγάλων, ἧχιστα
 61 προσέχειν εἰθιῶς τοῖς ἐκ λογισμοῦ. προσφυσέστατα μέντοι 30
 καὶ ἀρχιμάγειρον αὐτὸν καλεῖ· καθάπερ γὰρ οὐδὲν ἕτερον
 ἐπιτηδεύει μάγειρος ἢ τὰς ἀνγνύτους καὶ περιττὰς γαστροῦς

ἡδονάς, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ πολιτικὸς ὄχλος τὰς δι'
 ἀκοῆς τέρψεις τε καὶ θρύψεις, ὑφ' ὧν οἱ τόνοι τῆς διανοίας
 p.51 M. χαλῶνται καὶ τρόπον τινὰ | τὰ νεῦρα τῆς ψυχῆς ἐκλύεται.
 τὴν δὲ πρὸς ἰατροὺς μαγείρων διαφορὰν τίς οὐκ οἶδεν; οἱ 62
 5 μὲν τὰ ὑγεινά, κἄν μὴ προσηγῆ τυγχάνῃ, μόνα διὰ σπουδῆς
 τῆς πάσης εὐτρεπίζονται, οἱ δ' ἔμπαλιν μόνα τὰ ἡδέα τοῦ
 συμφέροντος ἀλογοῦντες. ἰατροῖς μὲν οὖν ἐοίκασιν ἐν δῆμῳ 63
 νόμοι καὶ οἱ κατὰ νόμους ἄρχοντες βουλευταὶ τε καὶ
 δικασταὶ φροντίζοντες τῆς τῶν κοινῶν σωτηρίας καὶ ἀσφα-
 10 λείας ἀκολάκευτοι, ὑψαρτυταῖς δὲ οἱ πολυάνθρωποι τῶν
 νεωτέρων ὁμιλοῦντες μέλει γὰρ αὐτοῖς οὐ τὰ συνοίσοντα, ἀλλὰ
 πῶς τὴν ἐν τῷ παρόντι καρπώσονται μόνον ἡδονήν. (13.) ἐρᾷ 64
 δ' ὡς ἀκόλαστος γυνή καὶ ἡ τῶν ὄχλων ἐπιθυμία τοῦ
 πολιτικοῦ καὶ φησιν αὐτῷ· «παρελθὼν, ὦ οὗτος, εἰς ὄχλον,
 15 ὃ συνοικῶ, πάντων ἐκλαθῶ τῶν ἰδίων ἡθῶν, ἐπιτηδευ-
 μάτων, λόγων, ἔργων, ἐν οἷς ἐτράφη· ἐμοὶ δὲ πειθάρχει
 καὶ ἐμὲ θεράπευε καὶ ὅσα δι' ἡδονῆς ἐστὶ μοι πρᾶττε.
 αὐστηρὸν γὰρ καὶ αὐθέκαστον καὶ ἀληθείας ἐταῖρον καὶ ἀκρι- 65
 βοδίαιον, ὄγκῳ καὶ σεμνότητι πρὸς ἅπαντα χρώμενον καὶ
 20 πρὸς μηδὲν εἶκοντα, μόνου περιεχόμενον αἰὲ τοῦ συμφέροντος
 ἄνευ θεραπείας τῶν ἀκρωμένων, οὐκ ἀνέχομαι. διαβολὰς 66
 δ' ἐρασιῶ κατὰ σοῦ μυρίας καὶ πρὸς τὸν ἐμὸν ἄνδρα τὸν
 ὄχλον, τὸν σὸν δεσπότην· ἄχρι γὰρ νῦν ἀπελευθεριάζειν
 δοκεῖς μοι καὶ ὅτι δοῦλος τυραννικοῦ γέγονας δεσπότης λίαν
 25 ἀγνοεῖς. εἰ δὲ ἤθεεις, ὅτι αὐτοπραγία μὲν οἰκειότατον ἐλευ-
 θέρω, οἰκέτη δ' ἀλλότριον, ἐπεπαίδευσσο ἂν αὐθάδειαν μεθέ-
 μενος εἰς ἐμὲ βλέπειν τὴν ἐκείνου γυναῖκα, ἐπιθυμίαν, καὶ
 δρᾶν τὰ πρὸς ἀρέσκειαν τὴν ἐμήν, δι' ὧν μάλιστα εὐαρ-
 στησεις. (14.) ὁ δὲ πολιτικὸς ὄντως οὐκ ἀγνοεῖ μὲν, ὅτι 67
 30 δεσποτικὴν ἐξουσίαν ἔχει ὁ δῆμος, αὐτὸν δ' οὐχ ὁμολογᾷσει
 δοῦλον ἀλλ' ἐλεύθερον καὶ * * * τὴν τῆς ψυχῆς ἀρέσκειαν.
 ἀλλ' ἀντικρὺς ἐρεῖ· «δημοσκοπεῖν οὐτ' ἔμαθον οὐτ' ἐπιτη-

- δεύσω ποτέ, πόλεως δὲ προστασίαν καὶ ἐπιμέλειαν ἔχειν ἐγχει-
 ρισθεῖς, ὡς ἀγαθὸς ἐπίτροπος ἢ πατήρ εὐνοῦς * * * ἀδόλως
 68 καὶ καθαρῶς ἄνευ τῆς ἐχθρᾶς ὑποκρίσεως. ταῦτα φρονῶν
 ἐξετασθήσομαι μὴδὲν ὑποστέλλων μὴδὲ συγκρούπτων φωρὸς
 τρόπον, ἀλλὰ τὸ συνειδὸς αὐγάζων ὡς ἐν ἡλίῳ καὶ φωτὶ· 5
 φῶς γὰρ ἢ ἀλήθεια· φοβηθήσομαι δ' οὐδὲν ὧν ἂν ἐπανα-
 τείνηται, κἄν θάνατον ἀπειλή· θανάτου γὰρ ἐμοὶ κακὸν
 69 ἀργαλεώτερον ὑπόκρισις. ἦν ὑπομενῶ τοῦ χάριν; καὶ γὰρ εἰ
 δεσπότης ὁ δῆμος, ἀλλ' οὐκ ἐγὼ δοῦλος, εὐπατρίδης δ' εἰ
 καὶ τις ἄλλος, ἐφίεμενος ἐγγραφῆς τῆς ἐν τῷ μεγίστῳ καὶ 10
 70 ἀρίστῳ πολιτεύματι τοῦδε τοῦ κόσμου. ὅταν | γὰρ μὴ δῶρα, p.52 M.
 μὴ παρακλήσεις, μὴ τιμῶν ἔρως, μὴ ἀρχῆς ἐπιθυμία, μὴ
 ἀλαζονεία, μὴ ὁ τοῦ δοκεῖν ἕμερος, μὴ ἀκολασία, μὴ ἀναν-
 δρῖα, μὴ ἀδικία, μὴδὲν ἄλλο τῶν ὅσα ἐκ πάθους ἢ κακίας
 ὑπάγεται, τίνας ἔτι φοβηθήσομαι δεσποτεῖαν; ἢ ὁτλον ὅτι τὴν 15
 71 ἀπ' ἀνθρώπων; ἀλλ' οὗτοί γε τὴν σώματος ἐπιγράφονται
 κυρεῖαν, οὐ τὴν κατ' ἐμέ· ἐγὼ γὰρ ἀπὸ τοῦ κρείττονος.
 τῆς ἐν ἐμαυτῷ διανοίας, χρηματίζω, καθ' ἣν παρεσκευ-
 ασμαὶ βιοῦν ὀλίγα φροντίζων τοῦ θνητοῦ σώματος, ὃ κἄν
 ὀστρέου δίκην περιπεφυκὸς ἐπηρεάζηται πρὸς τινων, ἀφειμένον 20
 τῶν ἐνδον δεσποτῶν τε χαλεπῶν καὶ δεσποινῶν, οὐκ ἀνιάσομαι
 72 τὴν βαρυτάτην ἀνάγκην ἐκπεφευγῶς. ἐὰν οὖν δικάζειν δέη,
 δικάσω μῆτε πλουσίῳ προσθήμενος διὰ τὴν περιουσίαν μῆτε
 πένητι διὰ τὸν ἐπὶ ταῖς ἀτυχίαις ἔλεον, ἀλλὰ τὰ τῶν κρινο-
 μένων ἀξιώματα καὶ σχήματα παρακαλυψάμενος ἀδόλως 25
 73 βραβεύσω τὸ φανησόμενον δίκαιον. ἐὰν τε βουλευώ, γνώμας
 εἰσηγήσομαι τὰς κοινωφελεῖς, κἄν μὴ πρὸς ἡδονὴν ὧσιν·
 ἐὰν τε ἐκκλησιάζω, τοὺς θῶπας λόγους ἐτέροις καταλιπὼν
 ταῖς σωτηρίαις χρήσομαι καὶ συμφέρουσιν, ἐπιτιμῶν, νοθε-
 τῶν, σωφρονίζων, οὐκ αὐθάδειαν μανιώδη καὶ παράφορον 30
 74 ἀλλὰ νήφουσαν παρρησίαν ἐπιτετηδευκῶς. εἰ δὲ μὴ χαίρει
 τις ταῖς βελτιώσεσιν, ἐπιτιμάτω καὶ γονεῦσι καὶ ἐπιτρόποις

καὶ διδασκάλους καὶ πᾶσι τοῖς κηδεμόσιν, ὅτι τέχνα γνήσια
καὶ ὀφρανοὺς παῖδας καὶ φοιτητὰς κακηγοροῦσιν, ἔστι δ' ὅτε
καὶ τύπτουσιν, οἷς οὔτε βλασφημίαν οὔθ' ὕβριν ὄσιον ἐπιφη-
μίξουν, ἀλλὰ τὸνναντιὸν τὰ φιλίας καὶ εὐνοίας ὀνόματα. πάντῃ 75
5 γὰρ ἀνάξιον τὸν πολιτικὸν ἐμὲ καὶ τὰ τοῦ δήμου πάντα ἐπι-
τετραμμένον ἐν τοῖς περὶ τοῦ συμφέροντος λογισμοῖς χεῖρονα
γενέσθαι τινὸς τὴν ἰατρικὴν τέχνην ἐπιτηδεύοντος. ἐκεῖνος 76
γὰρ οὐδὲν τῆς περὶ τὸν θεραπευόμενον λαμπρότητος ἐν ταῖς
νομιζομέναις εὐτυχίαις φροντίσας, οὔθ' ὅτι εὐγενὴς ἦν ἢ
10 πολυχρήματος οὔθ' ὅτι τῶν κατ' αὐτὸν ἐνδοξότατος βασιλεὺς
ἢ τύραννος, ἐνὸς περιέχεται μόνου τοῦ σῶσαι κατὰ δύναμιν,
κἄν δέη τομαῖς ἢ καύσεσι χρῆσθαι, καίει τε καὶ τέμνει
τὸν ἄρχοντα καὶ δεσπότην ὁ ὑπήκοος καὶ λεγόμενος δοῦλος.
ἐγὼ δ' οὐχ ἕνα ἄνδρα πόλιν δ' ὅλην κάμνουσαν παραλαβὼν 77
15 ὑπ' ἀργαλεωτέρων νόσων, ἅς κατεσκεύασαν αἱ συγγενεῖς ἐπι-
θυμῖαι, τί πράσσειν ὀφείλω; προέμενος τὰ συνοίσοντα πᾶσι
κοινῇ τὰ τοῦ δεῖνος ἢ τοῦ δεῖνος ὦτα θεραπεύειν ἀνελευ-
θέρω καὶ σφόδρα δουλοπρεπεῖ κολακείᾳ; τεθνάναι μᾶλλον
p.53 M. ἢ ἐλοιόμεν ἢ πρὸς ἡδονὴν τι φθηεζάμενος | ἐπικρύψαι τὴν
20 ἀλήθειαν καὶ τοῦ συμφέροντος ἀμελήσαι.

„πρὸς ταῦθ'“

78

ὡς ὁ τραγικός φησιν

„ἴτω μὲν πῦρ, ἴτω δὲ φάσγανον“. —

25 „πίμπρα, κάταιθε σάρκας, ἐμπλήσθητί μου
πίνων κελαινὸν αἷμα· πρόσθε γὰρ κάτω
γῆς εἰσιν ἄστρα, γῆ δ' ἄνεισ' εἰς αἰθέρα,
πρὶν ἐξ ἐμοῦ σοι θῶπ' ἀπαντῆσαι λόγον.“

οὕτως οὖν ἡρρενωμένον τὸ φρόνημα καὶ ἐκτὸς πάντων παθῶν 79
ἰστάμενον, ἡδονῆς, φόβου, λύπης, ἐπιθυμίας, ἄνδρα πολι-
30 τικὸν ὁ δεσπότης δήμος οὐκ ἀνέχεται, συλλαβὼν δ' ὡς
ἐχθρὸν κολάζει τὸν εὖνον καὶ φίλον, πρὸ ἐκεῖνου τιμωρού-
μενος ἑαυτὸν τῇ μερίστῃ τῶν τιμωριῶν, ἀπαίδευσία. δι' ἣν

οὐκ ἔμαθεν ἄρχεσθαι, τὸ κάλλιστον καὶ βιωφελέστατον, ἐξ
οὗ περιγίνεται καὶ τὸ ἄρχειν.

- 80 (15.) Ἀποχρώντως δὴ καὶ περὶ τούτων διειλεγμένοι τὰ
ἐξῆς ἴδωμεν. ὁ διαβληθεὶς νεανίας ὑπὸ τῆς ἐρωμένης γυναικὸς
τῷ δεσπότη πλασαμένης ἀντιστρόφους αἰτίας, αἷς ἦν ἔνοχος 5
αὐτῇ, μὴδ' ἀπολογίας τυχῶν εἰς εἰρκτὴν ἀπάγεται· καὶ
γενόμενος ἐν τῷ δεσπωτηρίῳ τοσοῦτον ἀρετῆς μέγεθος
ἐπεδείξατο, ὡς καὶ τοὺς πονηροτάτους τῶν ἐκεῖ τεθηπέναι
καὶ καταπλήττεσθαι καὶ παρηγόρημα τῶν συμφορῶν ὑπολαμ-
81 βάνειν ἀλεξίκακον εὐρηκέναι τὸν ἄνθρωπον. ὅσης δ' ἀπαν- 10
θρωπίας οἱ εἰρκτοφύλακες γέμουσι καὶ ὠμότητος, οὐδεὶς
ἀγνοεῖ· φύσει τε γὰρ ἀνηλεεῖς εἰσι καὶ μελέτη συγκρο-
τοῦνται θηριούμενοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν πρὸς ἀγριότητα,
χρηστὸν μὲν οὐδὲν ἀλλ' οὐδ' ἐκ τύχης ὄρωντες ἢ λέγοντες
82 ἢ ὄρωντες, ὅσα δὲ βιαιότατα καὶ χαλεπώτατα. καθάπερ 15
γὰρ οἱ τὰ σώματα εὐπαγεῖς, ὅταν τὴν ἐξ ἀθλητικῆς ἄσκησιν
προσλάβωσι, νευροῦνται δύναμιν ἀνανταγώνιστον καὶ εὐεξίαν
ὑπερβάλλουσιν κτώμενοι, τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅταν ἀτίθασος
καὶ ἀμειλίκτος φύσις ἄσκησιν εἰς τὸ ἀνήμερον προσλάβῃ,
διχόθεν ἄβατος καὶ ἀπρόσιτος οἴκτω γίνεται, χρηστῷ πάθει 20
83 καὶ φιλανθρώπῳ. ὥσπερ γὰρ οἱ τῶν ἀγαθῶν ὁμιληταὶ βελτι-
οῦνται τοὺς τρόπους χαίροντες τοῖς συνοῦσιν, οὕτω καὶ οἱ
τοῖς πονηροῖς συζῶντες ἀπομάττονται τι τῆς ἐκείνων κακίας·
δεινὸν γὰρ τὸ ἔθος ἐξομοιωῖσαι καὶ βιάσασθαι πρὸς φύσιν.
84 συνδιατρίβουσιν οὖν οἱ εἰρκτοφύλακες λωποδύταις, κλέπταις, 25
τοιχωρύχοις, ὕβρισταῖς, βιαιαῖς, φθορεῦσιν, ἀνδροφόνοις, μοι-
χοῖς, ἱεροσύλοις, ὧν ἀφ' ἑκάστου σπῶνται τι μοχθηρίας καὶ
συνερανεῖσουσι καὶ ἐκ τῆς πολυμιγοῦς κράσεως ἐν ἀποτελοῦσι
85 πάμφυρτον καὶ παμμίαιρον κακόν. (16.) ἀλλ' ὅμως ὁ τοι-
οῦτος | ἡμερωθεὶς ὑπὸ τῆς τοῦ νεανίσκου καλοκαγαθίας οὐ p.54 M.
μόνον ἀδείας καὶ ἐκχειρίας μετέδωκεν, ἀλλὰ καὶ ἀρχῆς 31
τῆς ἐφ' ἅπασιν τοῖς δεσπώταις, ὡς λόγῳ μὲν ἔνεκα προσχῆ-

ματος ἐμμένειν εἰρκτοφύλαξ, τὴν δ' ἐν ἔργοις τάξιν παρα-
 κευωρηκέναι τῷ νεανίᾳ, δι' ἧς οὐκ ὀλίγα συνέβαινε τοὺς
 ἀπαχθέντας ὠφελείσθαι. τὸ γοῦν χωρίον οὐδ' ὀνομάζειν ἔτ' 86
 ἡξίου ἐἰρκτήν, ἀλλὰ σωφρονιστήριον· ἀντὶ γὰρ βασιάνων καὶ
 5 τιμωριῶν, ἃς νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν ὑπέμενον τυπτόμενοι
 καὶ καταδοῦμενοι καὶ τί κακὸν οὐ πάσχοντες, λόγοις καὶ
 δόγμασι τοῖς φιλοσοφίας ἐνουθετοῦντο καὶ ταῖς ἀνυσιμωτέραις
 παντὸς λόγου πράξεις τοῦ διδάσκοντος. τὸν γὰρ αὐτοῦ βίον 87
 σωφροσύνης καὶ πάσης ἀρετῆς οἷα γραφὴν ἀρχέτυπον εἶ
 10 δεδημιουργημένην ἐν μέσῳ θείας ἐπέστρεψε καὶ τοὺς πάντο
 δοκοῦντας ἀνιάτως ἔχειν, οἷς μακροὶ νόσοι τῆς ψυχῆς ἐλώ-
 φησαν ἤδη κακίζουσιν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις αὐτοῦς καὶ
 μετανοοῦσι καὶ τοιαῦτ' ἐπιφθεγγομένοις· «ποῦ ποτ' ἄρ' ἦν
 πάλαι τοσοῦτον ἀγαθόν, οὗ τὴν ἀρχὴν ἐσφάλημεν; ἰδοὺ γὰρ
 15 ἐπιλάμπαντος αὐτοῦ, ὡς πρὸς κάτοπτρον τὴν ἀκοσμίαν ὀρῶντες
 αὐτῶν αἰσχυρόμεθα“. (17.) τοῦτον τὸν τρόπον βελτιουμένων 88
 εἰσάγονται δύο εὐνοῦχοι τοῦ βασιλέως, ὁ μὲν ἀρχαιονοχός,
 ὁ δὲ ἀρχισιτοποιός, ἐν οἷς ἐπετράπησαν κατηγορηθέντες καὶ
 καταγνωσθέντες. ὁ δὲ καὶ τούτων τὴν ἐπιμέλειαν ἦν καὶ
 20 τῶν ἄλλων ἐποιεῖτο, εὐχόμενος ὅπως οἷός τε ἦ μηδὲν χεῖρους
 τῶν ἀνεπιλήπτων ἀπεργάσασθαι τοὺς ὑφ' ἑαυτῷ. χρόνου δ' 89
 οὐ μακροῦ διελθόντος, ἐπιῶν τοὺς θεσμῶτας ὄρα συννοίας
 καὶ κατηφείας γέμοντας μᾶλλον ἢ πρότερον τοὺς εὐνοῦχους
 καὶ στοχασάμενος ἐκ τῆς σφοδρᾶς λύπης προσπεπτωκέναι τι
 25 νεώτερον ἐπυνθάνετο τὴν αἰτίαν. ἀποκριναμένων δέ, ὡς 90
 ὄνειρους ἰδόντες ἄσης καὶ ἀθημονίας πεπλήρωνται, μηδενὸς
 ὄντος τοῦ διακρινούντος, «θαρσεῖτε“ ἔφη «καὶ διηγεῖσθε,
 γνῶριμοὶ γὰρ ἔσονται βουλομένου θεοῦ· βούλεται δὲ τὰ συν-
 εσκιασμένα τῶν πραγμάτων ἀνακαλύπτειν τοῖς ἀλήθειαν
 30 ποιοῦσιν.“ εἶτα πρότερος ὁ ἀρχαιονοχός φησὶν· «ἔδοξα 91
 μεγάλην ἄμπελον ἐκπεφυκέναι τριῶν πυθμένων ἐν εὐερνέ-
 στατον στέλεχος, τεθηλυῖαν καὶ βοτρυηφοροῦσαν ὡς ἐν ἀκμῇ

- τῆς ὑπώρας, ὑποπεραζούσης δὲ τῆς σταφυλῆς δρέψασθαι τῶν βοτρώων καὶ εἰς ἔκπωμα βασιλικὸν ἀποθλίβειν, ὕπερ
- 92 ἱκανῶς ἔχον ἀκράτου προσενεγκεῖν τῷ βασιλεῖ.“ ὁ δὲ μικρὸν ἐπισχῶν „εὐτυχίαν“ εἶπεν „ἡ φαντασία σοι καταγγέλλει καὶ τῆς προτέρας ἀγάληψιν ἀρχῆς· αἱ γὰρ τρεῖς ῥίζαι τῆς 5 ἀμπέλου τρεῖς ἡμέρας ὑπογράφουσι, μεθ' ἧς ὑπομνησθήσεται σοι ὁ βασιλεὺς καὶ μεταπειψάμενος ἐνθὲνδὸς παρέξει μὲν ἀμνηστίαν, ἐπιτρέψει δὲ τῆς αὐτῆς μεταποιεῖσθαι τάξεως, καὶ ὑπὲρ βεβαιώσεως τῆς ἀρχῆς οἰνοχοήσεις ἀναδούς ἔκπωμα τῷ δεσπότῃ.“ καὶ ὁ μὲν ἐγεγῆθει ταῦτ' ἀκούσας. 10
- 93 (18.) ὁ δ' ἀρχισιτοποιὸς | ἀποδεξάμενος τὴν διάκρισιν, ὡς p.55 M. καὶ αὐτὸς εὐτυχὲς ὄναρ ἰδὼν — ἦν δ' οὐ μετρίως παλίμφομον —, ἀπατηθεὶς ταῖς ἐτέρου χρῆσταῖς ἐλπίσι φησὶν· „ἀλλὰ κἀγὼ κληρονομεῖν ἔδοξα καὶ τρία πλήρη κανᾶ πεμμάτων κομίζειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, τὸ δ' ἀνωτάτω πλῆρες εἶναι 15 παντοίων γενῶν, οἷς ἔθος ἐστὶ χρῆσθαι τὸν βασιλέα — ποικίλας δ' εἶναι τὰς πρὸς δίαιταν βασιλικὴν σιτοπόνων περιεργίας —, ὄρνεις δὲ καθιπταμένους ἀρπάζειν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καὶ ἀπλήστως ἐμφορεῖσθαι, μέχρις οὐ πάντ' ἀναλωσαι καὶ μηδὲν τῶν
- 94 εὐτρεπισθέντων ὑπολιπέσθαι.“ ὁ δὲ „ἐβουλόμην μὲν“ εἶπε 20 „μὴ παραστῆναί σοι τὴν φαντασίαν ἢ φανεῖσαν ἴσχυασθῆναι ἧ, εἰ καὶ διηγεῖτό τις, μακρὰν γοῦν, ἵνα μὴ κατακούσαιμι, τῶν ἐμῶν ὥτων γενέσθαι τὴν διήγησιν· ὁκνῶ τε γάρ, εἰ καὶ τις ἄλλος, εἶναι κακῶν ἀγγελος συναλγῶν τε τοῖς ἐν συμφοραῖς, ἔνεκα φιλανθρωπίας οὐχ ἧχιστα τῶν ὑπομενόντων ὀδυνώ- 25
- 95 μενος. ἀλλ' ἐπειδὴ τοῖς ὀνειρών κριταῖς ἀληθεύειν ἀναγκαῖον θεῖα λόγια διερμηνεύουσι καὶ προφητεύουσι, λέξω μηδὲν ὑποστειλάμενος· ἀψευδεῖν γὰρ ἐπὶ μὲν πάντων ἄριστον, ἐπὶ δὲ
- 96 τῶν θεῶν ἀποφθεγμάτων καὶ ὀσιώτατον. τὰ τρία κανᾶ σύμβολον τριῶν ἡμερῶν ἐστίν· ἐπισχῶν ταύτας ὁ βασιλεὺς 30 ἀνασκλοπισθῆναί σε καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποτμηθῆναι κελεύσει καὶ καταπτάμενα ὄρνεια τῶν σῶν εὐωχθηθήσεται σαρκῶν, ἄχρις

ἂν ὅλος ἐξαναλωθῆς. καὶ ὁ μὲν ὥσπερ εἰκὸς συγχυθεὶς 97
 ἀνατέτραπτο, καραδοκῶν τὴν ὀρισθεῖσαν προθεσίαν καὶ
 τῇ διανοίᾳ τὰς ἀνίας προσδεχόμενος. ὡς δ' αἱ τρεῖς
 ἡμέραι διῆλθον, γενέθλιος ἐπέστη τοῦ βασιλέως, ἐν ᾗ πάντες
 οἱ κατὰ τὴν χώραν ἐπανηγύριζον, διαφερόντως δ' οἱ περὶ
 τὰ βασίλεια. ἐστιωμένων οὖν τῶν ἐν τέλει καὶ τῆς θερα- 98
 πείας εὐωχομένης ὥσπερ ἐν δημοθιοιᾷ, τῶν κατὰ τὸ
 δεσποτήριον εὐνούχων ὑπομνησθεὶς ἀχθῆναι κελεύει καὶ
 θεασάμενος τὰκ τῆς τῶν ἑνείρων διακρίσεως ἐπισφραγίζεται.
 προστάξας τὸν μὲν ἀνασκολοπισθῆναι τὴν κεφαλὴν ἀποτρι-
 θέντα, τῷ δὲ τὴν ἀρχὴν ἣν διεῖπε πρότερον ἀπονεῖμαι.

(19.) Καταλλαγείς δὲ ὁ ἀρχισινοχός ἐκλανθάνεται 99
 τοῦ τὰς καταλλαγὰς προσιπόντος καὶ ἕκαστα τῶν συμπεσόντων
 ἀτυχημάτων ἐπικουφίσαντος, ἴσως μὲν ἐπειδὴ πᾶς ἀχάριστος
 ἀμνήμων ἐστὶν εὐεργετῶν, ἴσως δὲ καὶ κατὰ πρόνοιαν θεοῦ
 βουληθέντος τὰς εὐπραγίας τῷ νεανίᾳ μὴ δι' ἀνθρώπου
 γενέσθαι μᾶλλον ἢ δι' ἑαυτοῦ. μετὰ γὰρ διετῆ χρόνον 100
 τῷ βασιλεῖ τὰ μέλλοντα τῇ χώρᾳ συμβαίνειν ἀγαθὰ καὶ
 κακὰ διτταῖς φαντασίαις δι' ἑνείρου θεσπίζεται ταυτῶν ὑπο-
 20 σημαινούσαις ἕνεκα βεβαιωτέρας πίστεως. ἔδοξε γὰρ ἑπτὰ 101
 βόας ἀνέρπειν ἐκ τοῦ ποταμοῦ, πίνοντας καὶ σφόδρα εὐσάρκους
 καὶ καλὰς ὀφθῆναι, καὶ παρὰ ταῖς ὄχθαις νέμεσθαι· μεθ' ἧς
 56 M. ἑτέρας ἀριθμὸν ἴσας, | ἀσάρκους τρόπον τινὰ καὶ κατεσκελετευ-
 μένας καὶ εἰδεχθεστάτας, ἀνελθεῖν καὶ συννέμεσθαι ταῖς
 25 προτέραις· εἰτ' ἐξαπιναιῶς ὑπὸ τῶν χειρόνων καταβρω-
 θῆναι τὰς ἀμείνους καὶ μηρὲν ἀλλὰ μηδὲ τὸ βραχύτατον ταῖς
 ἐμφορηθείσαις πρὸς ὄγκον ἐπιθῶναι τὰς γαστέρας, ἀλλ' ἢ
 μᾶλλον ἢ οὐχ ἦρτον ἐστάλθαι. περιαναστάς δὲ καὶ κοιμηθεὶς 102
 πάλιν ἑτέραν πληχθῆναι φαντασίᾳ· νομίσαι γὰρ ἑπτὰ πυροῦ
 30 στάχους ἐκπεφυκότας ἑνὸς πυθμένος, ἰσαιτάτους τοῖς μεγέ-
 θεσιν, αὐξομένους καὶ τεθηλότας αἰρεσθαι πρὸς ὕψος μάλ'
 εὐρώστους· εἰθ' ἑτέρους ἑπτὰ λεπτοὺς καὶ ἀσθενεῖς ἀναπεφυ-

- κέναι πλησίον, ὅφ' ὧν ἐπιδραμόντων καταποθῆναι τὸν
 103 εὐσταχυον πυθμένα. ταύτην ἰδὼν τὴν ὄψιν, τὸ λειπόμενον τῆς
 νυκτὸς ἄυπνος διατελέσας — ἤγειρον γὰρ αἱ φροντίδες κεντού-
 σαι καὶ τιτρώσκουσαι —, μεταπέμπεται τοὺς σοφιστὰς ἅμα
 104 τῇ ἔφ' καὶ τὴν φαντασίαν διηγεῖται. μηδενὸς δὲ στοχασμοῖς 5
 εἰκόσι τάληθές ἰχνηλατῆσαι δυναμένου, παρελθὼν ὁ ἀρχι-
 οينوχόος φησὶν· „ὦ δέσποτα, τὸν ἄνδρα ὃν ζητεῖς ἐλπίς
 ἐστὶν εὐρήσειν· ἁμαρτόντας ἑμὲ καὶ τὸν ἀρχισιτοποιὸν
 ἐκέλευσας εἰς τὸ δεσμοωτήριον ἀπαχθῆναι, ἐν ᾧ τοῦ ἀρχι-
 μαγείρου θεράπων ἦν Ἑβραῖος, ᾧτινι διηγησάμεθα ἐγώ 10
 τε κάκεινος ὀνειράτα τὰ φανέντα ἡμῖν· ὁ δ' οὕτως εὐδυ-
 βόλως καὶ εὐσκόπως διέκρινεν, ὡς ὅσα προεῖπεν ἑκατέρῳ
 συμβῆναι, τῷ μὲν ἦν ὑπέμεινε τιμωρίαν, ἐμοὶ δὲ τὸ συῶ
 105 τυχεῖν ἴλεω καὶ εὐμενοῦς.“ (20.) ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς
 ἀκούσας προστάττει συντείναντας ἀνακαλεῖν τὸν νεανίαν. οἱ 15
 δ' ἀποκείραντες — βαθεῖαι γὰρ ἦσαν αὐτῷ χαῖται καθειργ-
 μένῳ κεφαλῆς καὶ γενείου — καὶ ἀντὶ ῥυπώσεως λαμπρὰν
 ἐσθῆτα ἀντιδόντες καὶ τὰλλα φαιδρύναντες εἰσάγουσιν αὐτὸν
 106 πρὸς τὸν βασιλέα· ὃς ἐκ τῆς ὄψεως τεκμηράμενος ἄνδρα
 ἐλεύθερον καὶ εὐγενῆ — χαρακτῆρες γὰρ ἐπιφαίνονταί 20
 τινες τῷ σώματι τῶν ὀρωμένων οὐχ ὀρατοὶ πᾶσιν, ἀλλ' οἷς
 τὸ τῆς διανοίας ὄμμα ὀξυδορκεῖ — „μαντεύεται“ εἶπεν „ἡ
 ψυχὴ μου περὶ τοῦ μὴ εἰς ἅπαν ἀσαφεία τοὺς ὀνειρούς
 ἐπισκιασθῆσεν· δεῖγμα γὰρ σοφίας ὁ νεανίας οὗτος ὑπο-
 φαίνει, διακαλύψει τὴν ἀλήθειαν, οἷα φωτὶ σκότος ἐπιστήμη 25
 τὴν ἀμαθίαν τῶν παρ' ἡμῖν σοφιστῶν ἀποσκηδάσει.“ καὶ
 107 τοὺς ὀνειρούς διηγεῖτο. ὁ δὲ τὰξίωμα τοῦ λέγοντος οὐδὲν
 καταπλαγεῖς ὥσπερ ὑπηκόῳ βασιλεὺς, ἀλλ' οὐχ ὑπήκοος
 βασιλεῖ, παρρησίᾳ σὺν αἰδοῦ χρώμενος διελέγετο καὶ φησιν·
 „ὅσα μέλλει ποιεῖν ὁ θεὸς ἐν τῇ γῶρᾳ, προμεμήνυκέ σοι. 30
 τὰς μέντοι διττὰς φαντασίας μὴ ὑπολάβῃς εἶναι διττοὺς
 ὀνειρούς· εἰς ἐστὶ, τὴν ἀναδίπλωσιν ἔχων οὐ περιττῆν,

ἀλλὰ πρὸς ἔλεγχον βεβαιωτέρας πίστεως. αἱ τε γὰρ πίονες 108
 p.57M. ἑπτὰ βόες καὶ οἱ εὐβλαστοὶ καὶ εὐθαλεῖς ἑπτὰ | στάχυες
 ἐνιαυτοῦς ἑπτὰ δηλοῦσιν εὐθηνίας καὶ εὐετηρίας καὶ ἑπτὰ
 ἑτέρους λιμοῦ αἱ ἐπανιοῦσαι ἑπτὰ βόες λεπταὶ καὶ εἰδεγχεῖς
 5 καὶ οἱ παρεφθαρμένοι καὶ μεμυκότες ἑπτὰ στάχυες. ἧξει 109
 μὲν οὖν ἑπταετία προτέρα πολλήν καὶ ἄφθονον ἔχουσα εὐκαρ-
 πίαν, πλημμύραις μὲν ἀνὰ πᾶν ἔτος τοῦ ποταμοῦ λιμνάζοντος
 τὰς ἀρούρας, τῶν δὲ πεδίων ὡς οὐπω πρότερον εὐτοκίᾳ
 χρωμένων· ἧξει δὲ μετὰ ταῦτα ἑπταετία πάλιν ἐναντία
 10 χαλεπὴν ἔνδειαν καὶ σπάνιν τῶν ἀναγκαίων ἐπιφέρουσα, μήτ'
 ἀναχσομένου τοῦ ποταμοῦ μήτε τῆς γῆς λιπαινομένης, ὡς
 τῆς προτέρας εὐθηνίας ἐκλαθέσθαι καὶ εἴ τι λείψανον
 παλαιᾶς εὐετηρίας ἦν ἀναλωθῆναι. τὰ μὲν οὖν ἐκ τῆς 110
 διακρίσεως τοιαῦτ' ἔστιν. ὑπηγεῖ δέ μοι καὶ ἐκλαλεῖ τὸ
 15 θεῖον ὑποβάλλον τὰ ὡς ἐν νόσῳ σωτήρια· νόσος δὲ πόλεων
 καὶ χωρίων ἡ βαρυτάτη λιμός, ἣ κατασκευαστέον ἀσθένειαν,
 ἵνα μὴ τελείως ῥωσθεῖσα τοὺς οἰκήτορας ἐκφράγῃ.
 πῶς οὖν ἀσθενήσει; τοῦ καρποῦ τῶν ἑπτὰ ἐτῶν, ἐν οἷς ἡ 111
 εὐφορία, τὸ πλεονάζον μετὰ τὰς αὐτάρχεις τοῖς πλήθεισι
 20 τροφᾶς — ἔσται δ' ἴσως μέρος πέμπτον — θησαυριστέον ἐν
 πόλει καὶ κώμαις, μὴ μετακομίζοντας τὰ θέρη μακροῦθεν,
 ἀλλ' ἐξ ὧν ἂν ἡ χωρίων, ἐν ἐκείνοις φυλάττοντας πρὸς τὴν
 τῶν οἰκούντων παρηγορίαν· συγχομίζειν δὲ τὸν καρπὸν 112
 αὐτοῖς δράγμασι μήτε ἀλωῶντας μήτε συνόλως καθαίροντας,
 25 τεττάρων ἕνεκα· ἑνὸς μὲν τοῦ σκέπη χρώμενον πρὸς πλείω
 χρόνον διαμένειν ἀδιάρθορον· ἑτέρου δὲ τοῦ καθ' ἕκαστον
 ἐνιαυτὸν γίνεσθαι τῆς εὐθηνίας ὑπόμνησιν, ἀλωῶντων καὶ
 λιμνώντων· ἡ γὰρ μίμησις τῶν πρὸς ἀλήθειαν ἀγαθῶν
 δευτέραν ἔμελλεν ἡδονὴν ἀπεργάζεσθαι· τρίτου δὲ τοῦ μηδ' 113
 30 εἰς ἀριθμὸν ἐλθεῖν, ἐν στάχυσι καὶ δράγμασιν ἀδήλου καὶ
 ἀπεριγράφου τοῦ καρποῦ ὑπάρχοντος. ἵνα μὴ προαναπέσωσιν
 αἱ διάνοιαι τῶν ἐγχωρίων ἐν ταῖς ἀναλώσεσι τοῦ συλλογι-

- σθέντος, ἀλλ' εὐθυμία χρώμενοι τῇ σιτίων ἀμείνονι τροφῇ —
 τρέφει γὰρ ἐν τοῖς μάλιστα ἐλπῖς — ἐπικουφίζωσι τὴν ἐκ
 τῆς ἐνδοείας βαρεῖαν νόσον· τετάρτου δὲ τοῦ καὶ τοῖς θρέμμασι
 χιλὸν τεταμιῦσθαι, τῶν ἀχύρων καὶ ἀθέρων ἐκ τῆς τοῦ
 114 καρποῦ καθάρσεως διακρινομένων. ἐπιμελητὴν δὲ τούτων 5
 χειροτονητέον ἄνδρα φρονημώτατον καὶ συνετώτατον καὶ ἐν
 πᾶσι δόκιμον, ὃς γένοιτ' ἂν ἰκανὸς ἀμισῶς καὶ ἀνεπάφως
 εὐτρεπῆ τὰ λεχθέντα ποιεῖν μηδεμίαν αἴσθησιν τοῖς πλήθεσιν
 ἐνδοιόους περὶ τοῦ γενησομένου λιμοῦ· χαλεπὸν γὰρ τὸ προ-
 115 κάμνοντας ταῖς ψυχαῖς ἀναπνεσεῖν δυσελπιστίᾳ. ἐὰν δέ τις 10
 ἐπιζητῇ τὴν αἰτίαν, φήσει θεῖν, καθάπερ, ἐν εἰρήνῃ προ-
 νοεῖν τῶν ἐν τῷ πολέμῳ παρασκευῶν, καὶ ἐν | εὐπορίαις p.58 M.
 τῶν κατ' ἐνδοείαν· ἀδύλους δὲ εἶναι πολέμους καὶ λιμούς καὶ
 συνόλους τοὺς καιροὺς τῶν ἀβουλήτων, εἰς οὓς ἀναγκαῖον
 εἶναι παρεσκευασθαι, ἀλλὰ μὴ γενομένων τότε τὴν θερα- 15
 116 πείαν ζητεῖν, ὅτ' οὐδὲν ὄφελος.“ (21.) ἀκούσας δὲ ὁ βασι-
 λεὺς καὶ τὴν τῶν ὀνειρών διάκρισιν εὐθυβόλως καὶ εὐσκόπως
 στοχαζομένην τῆς ἀληθείας καὶ τὴν συμβουλίαν ὅσα τῷ
 δοκεῖν ὠφελιμωτάτην κατὰ τὴν τοῦ μέλλοντος ἀδύλου πρό-
 νοιαν, τοὺς συνόντας ἐγγυτέρω προσελθεῖν κελεύσας, ἵνα 20
 μὴ κατακούσι, „ἄρ’“ εἶπεν, „ἄνδρες, εὐρήσομεν τοιοῦτον
 ἄνθρωπον, ὃς ἔχει πνεῦμα θεῖον ἐν ἑαυτῷ“ (Gen. 41, 38);
 117 συνεπαινούντων δὲ καὶ συνευφημούντων, ἀπιδῶν εἰς τὸν
 παρεστῶτα „ἐγγύς“ εἶπεν „ἔστιν ὃν παραινεῖς ἀναζητεῖν, οὐ
 μακρὰν ἀφῆστηκεν ὁ φρόνιμος καὶ συνετός, ὃν ἔδει κατὰ τὰς 25
 σὰς ὑφηγήσεις σκοπεῖν, αὐτὸς ὢν τυγχάνεις· οὐ γὰρ ἄνευ
 θεοῦ ταῦτ' ἀποφθέγγεσθαι μοι δοκεῖς. ἴθι δὴ καὶ παρα-
 λάμβανε τὴν τ' ἐπιμέλειαν τῆς ἐμῆς οἰκίας καὶ τὴν Αἰγύπτου
 118 πάσης ἐπιτροπὴν. εὐχέρειαν δ' οὐδεὶς μου καταγνώσεται μὴ
 φιλαυτίᾳ χρωμένου, πάθει δυσιάτῳ· αἶ τε γὰρ μεγάλα 30
 τῶν φύσεων χρόνοις οὐ δοκιμάζονται μακροῖς, ὄγκῳ δυνά-
 μεως βιαζόμεναι φθάνειν εἰς ἀποδοχὴν αὐτῶν ἀνυπέρθeton,

τά τε πράγματα μέλλουσιν καὶ διατριβὴν οὐκ ἀνέχεται, τῶν
 καιρῶν ἐπειγόντων εἰς τὰς ἀναγκαίαις παρασκευάς.“ εἶτ’ 119
 αὐτὸν καθίστησι τῆς βασιλείας διάδοχον, μᾶλλον δ’, εἰ χρὴ
 τάληθές εἰπεῖν, βασιλέα, τὸ μὲν ὄνομα τῆς ἀρχῆς ὑπολειπό-
 5 μενος αὐτῷ, τῆς δ’ ἐν ἔργοις ἡγεμονίας ἐκστὰς ἐκείνῳ καὶ
 τᾶλλα πράττων ὅσα ἐπὶ τιμῇ τοῦ νεανίου. διδῶσιν οὖν 120
 αὐτῷ σφραγιῖδα βασιλικὴν καὶ ἱερὰν ἐσθῆτα καὶ κύκλον
 χρυσοῦν περιθέραιον καὶ ἐπὶ δευτερεῖον τῶν ἀρμάτων ἀναβι-
 βάσας κελεύει περιελθεῖν τὴν πόλιν, προερχομένου κήρυκος
 10 καὶ δηλοῦντός τοῖς ἀγνοοῦσι τὴν χειροτονίαν. μετονομάζει 121
 δ’ αὐτὸν ἀπὸ τῆς ὀνειροκριτικῆς ἐγχωρίῳ γλώττῃ προσαγο-
 ρεύσας καὶ ἐγγυᾶ πρὸς γάμον αὐτῷ τὴν ἐπιφανεστάτην τῶν
 κατ’ Αἴγυπτον ἱερέως Ἡλίου θυγατέρα. ταῦτ’ ἐγένετο, περὶ
 ἔτη γεγονότος ἤδη τριάκοντα. τοιαῦτα τῶν εὐσεβῶν τὰ 122
 15 τέλη· κἄν γὰρ κλιθῶσιν, οὐκ εἰς ἅπαν πίπτουσιν, ἀλλὰ
 διαναστάντες ὀρθοῦνται παρῶς καὶ βεβαίως, ὡς μηκέθ’
 ὑποσκελισθῆναι. τίς γὰρ ἂν προσεδόκησε μιᾷ ἡμέρᾳ τὸν 123
 αὐτὸν ἀντὶ μὲν δούλου δεσπότην, ἀντὶ δὲ δεσμώτου πάντων
 59 M. ἀξιονικότατον, | καὶ τὸν ὑποδιάκονον εἰρκτοφύλακος ὕπαρχον
 20 βασιλέως ἔσεσθαι καὶ ἀντὶ τῆς εἰρκτῆς τὰ βασίλεια οἰκῆσειν,
 τὰ πρῶτα τῶν ἐπὶ τιμαῖς φερόμενον ἀντὶ τῶν εἰς ἀτιμίαν
 ἐσχάτων. ἀλλ’ ὅμως καὶ γέγονε ταῦτα καὶ γενήσεται 124
 πολλάκις, ὅταν δοκῇ τῷ θεῷ· μόνον ἐντυφέσθω τι καλο-
 κάγαθίας ἐμπύρευμα ταῖς ψυχαῖς, ὅπερ ἀναγκαῖόν ποτε ῥιπι-
 25 ζόμενον ἐκλάμψαι.

(22.) Ἐπεὶ δὲ πρόκειται μετὰ τὴν ῥητὴν ἀπόδοσιν 125
 καὶ τὴν τροπικωτέραν ἐξετάζειν, λεκτέον ἂ χρὴ καὶ περὶ
 αὐτῆς. ἴσως μὲν οὖν γελᾶσονται τινες τῶν εἰκαιστέρων ἀκού-
 σαντες· ἐγὼ δ’ ἐρῶ μηδὲν ὑποστειλάμενος, ὅτι ὁ πολιτικὸς
 30 πάντως ὀνειροκριτικὸς ἐστίν, οὐχὶ τῶν βωμολόγων οὐδὲ τῶν
 ἐναδόλεσχούντων καὶ ἐνσοφιστευόντων ἐπὶ μισθῷ καὶ τὴν
 τῶν καθ’ ὕπνον φαντασιῶν διάκρισιν ἀργυρισμοῦ πρόβλημα

- πεποιημένων, ἀλλὰ τὸν κοινὸν καὶ πάνδημον καὶ μέγαν
 ὄνειρον οὐ κοιμημένων μόνον ἀλλὰ καὶ ἐγρηγορότων εἰωθὸς
 126 ἀκριβοῦν. ὁ δὲ ὄνειρος οὗτος, ὡς ἀψευδέστατα φάναι, ὁ
 τῶν ἀνθρώπων ἐστὶ βίος· ὡς γὰρ ἐν ταῖς καθ' ὕπνον
 φαντασίαις βλέποντες οὐ βλέπομεν καὶ ἀκούοντες οὐκ ἀκού- 5
 ομεν καὶ γευόμενοι ἢ ἀπτόμενοι οὔτε γευόμεθα οὔτε ἀπτό-
 μεθα λέγοντές τε οὐ λέγομεν καὶ περιπατοῦντες οὐ περιπα-
 τοῦμεν καὶ ταῖς ἄλλαις κινήσεσι καὶ σχέσεσι χρῆσθαι δοκοῦντες
 οὐδεμιᾶ τὸ παράπαν χρώμεθα — κεναὶ δ' εἰσὶ τῆς διανοίας
 πρὸς οὐδὲν ὑποκείμενον ἀληθείᾳ μόνον ἀναζωγραφούσης καὶ 10
 ἀνειδωλοποιούσης τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα —, οὕτω καὶ τῶν
 παρ' ἡμῖν ἐγρηγορότων αἱ φαντασίαι τοῖς ἐνουπνίοις ἐοίκασιν·
 ἦλθον, ἀπῆλθον, ἐφάνησαν, ἀπεπήδησαν, πρὶν καταληφθῆναι
 127 βεβαίως ἀπέπτησαν. ἐρευνησάτω δ' ἕκαστος αὐτὸν καὶ τὸν
 ἔλεγχον οἰκοῖεν ἄνευ τῶν παρ' ἐμοῦ πίστεων εἴσεται, καὶ 15
 μάλιστα εἴ τις πρεσβύτερος ἤδη γεγονὼς τυγχάνοι· οὗτος ἦν
 ὁ ποτὲ βρέφος καὶ μετὰ ταῦτα παῖς, εἶτ' ἔφηβος, εἶτα μει-
 ράκιον, καὶ νεανίας αὔθις, εἶτ' ἀνὴρ, καὶ γέρον ὕστατον.
 128 ἀλλὰ ποῦ πάντ' ἐκεῖνα; οὐκ ἐν μὲν παιδί τὸ βρέφος
 ὑπέστηλθεν, ὁ δὲ παῖς ἐν παρήβῳ, ὁ δ' ἔφηβος ἐν μειρακίῳ, 20
 τὸ δὲ μειράκιον ἐν νεανίᾳ, ἐν ἀνδρὶ δ' ὁ νεανίας, ἀνὴρ δ'
 129 ἐν γέροντι, γήρῳ δ' ἔπεται τελευτή; τάχα μέντοι τάχα καὶ
 τῶν ἡλικιῶν ἐκάστη παραχωροῦσα τοῦ κράτους τῇ μεθ'
 ἑαυτὴν προαποθνήσκει, τῆς φύσεως ἡμᾶς ἀναδιδασκούσης
 ἡσυχῇ μὴ δεδιέναι τὸν ἐπὶ πᾶσι θάνατον, ἐπειδὴ τοὺς προ- 25
 τέρους εὐμαρῶς ἠνέγκαμεν, τὸν βρέφους, τὸν παιδός, τὸν
 ἐφήβου, τὸν μειρακίου, τὸν νεανίου, τὸν ἀνδρός, ὧν οὐδεὶς
 130 ἔτ' ἐστὶ γήρως ἐπιστάντος. (23.) τὰ δ' ἄλλα ὅσα περὶ τὸ
 σῶμα οὐκ ἐνούπνια; οὐ κάλλος μὲν ἐφήμερον, πρὶν ἀνθῆσαι
 μαραινόμενον; ὑγεία δὲ | ἀβέβαιον διὰ τὰς ἐφέδρους ἀσθε- p.60 M.
 νείας; ἰσχύς δ' εὐάλωτον νόσοις ἐκ μυρίων προφάσεων; ἢ 31
 τ' ἀκρίβεια τῶν αἰσθησέων οὐ παγία ρεύματος ἐνστάσει

βραχέος ἀνατρέπεται. τὴν δὲ τῶν ἐκτὸς ἀσάφειαν τίς οὐκ 131
 οἶδε; μᾶ ἡμέρα πλοῦτοι μεγάλοι πολλάκις ἀπερρύθησαν·
 τὰ πρωτεῖα τῶν ἐν ταῖς ἀνωτάτω τιμαῖς ἐνεγκάμενοι
 μυριοὶ πρὸς ἡμελημένων καὶ ἀφανῶν ἀδοξίαν μετέβαλον·
 5 ἀρχαὶ βασιλέων αἱ μέγιστα καθηρέθησαν βραχεῖα καιροῦ
 ῥοπῆ. ἐγγυᾶταί μου τὸν λόγον Διονύσιος ὁ ἐν Κορίνθῳ, ὅς 132
 Σικελίας μὲν τύραννος ἦν, ἐκπεσὼν δὲ τῆς ἡγεμονίας εἰς
 Κόρινθον καταφεύγει καὶ γραμματιστῆς ὁ τοσοῦτος ἡγεμὼν
 γίνεται. συνεγγυᾶται καὶ Κροῖσος ὁ Λυδίας βασιλεύς, πλου- 133
 10 σιώτατος βασιλέων, ὅς ἐλπίσας τὴν Περσῶν καθελεῖν ἀρχὴν
 οὐ μόνον τὴν οἰκίαν προσαπέβαλεν, ἀλλὰ καὶ ζωογηθεὶς
 ἐμέλλησε καταπίμπρασθαι. μάρτυρες τῶν ἐνουπνίων οὐκ 134
 ἄνδρες μόνον, ἀλλὰ καὶ πόλεις, ἔθνη, χῶραι, ἡ Ἑλλάς,
 ἡ βάρβαρος, ἡπειρῶται, νησιῶται, ἡ Εὐρώπη, ἡ Ἀσία,
 15 ὅσους, ἀνατολή· μεμένηκε γὰρ οὐδὲν οὐδαμοῦ τὸ παράπαν
 ἐν ὁμοίῳ, τροπαῖς δὲ καὶ μεταβολαῖς ἐχρήσατο πάντα διὰ
 πάντων. Αἴγυπτός ποτε πολλῶν ἐθνῶν ἡγεμονίαν εἶχεν, ἀλλὰ 135
 νῦν ἐστὶ δοῦλη. Μακεδόνες οὕτως ἐπὶ καιρῶν ἤκμασαν, ὡς
 ἀπάσης ἀνάψασθαι τῆς οἰκουμένης τὸ κράτος, ἀλλὰ νῦν τοῖς
 20 ἐκλογεῦσι τῶν χρημάτων τοὺς ἐπιταχθέντας ὑπὸ τῶν κυρίων
 δασμοὺς ἐτησίους εἰσφέρουσι. ποῦ δὲ ἡ τῶν Πτολεμαίων 136
 οἰκία καὶ ἡ καθ' ἕκαστον τῶν διαδόχων ἐπιφάνεια μέχρι
 γῆς καὶ θαλάττης περάτων ἐκλάμψασα; ποῦ δ' αἱ τῶν αὐτο-
 νόμων ἐθνῶν καὶ πόλεων ἐλευθερίαι; ποῦ δ' ἔμπαλιν αἱ
 25 δουλείαι τῶν ὑπηκόων; οὐ Πέρσαι μὲν Παρθυαίων ἐπεκρά-
 τουν, νυνὶ δὲ Περσῶν Παρθυαῖοι διὰ τὰς τῶν ἀνθρωπείων
 πραγμάτων στροφάς καὶ τὰς ἄνω καὶ κάτω πεττείας καὶ
 μεταθέσεις αὐτῶν; ἀναπλάττουσιν ἔνιοι μακρὰς τινὰς καὶ 137
 ἀπεράτους εὐτοχίας ἑαυτοῖς, αἱ δ' ἀρχαὶ μεγάλων κακῶν
 30 εἰσι· καὶ σπεύδοντες ὡς ἐπ' ἀγαθῶν κληρονομίαν εὐρίσκουσι
 δεινὰς κακοπραγίας, καὶ τοῦναντίον κακῶν προσδοκῆσαντες
 ἀγαθοῖς ἐνέτυχον. ἀθληταὶ δυνάμεσι καὶ ῥώμαις καὶ εὐεξίαις 138

- σωμάτων μέγα φρονουῦντες, ἀνευδοίαστον νίκην ἐλπίσαντες, ἐξαγώνισι πολλάκις ἐγένοντο μὴ δοκιμασθέντες ἢ καταστάντες εἰς τὸν ἀγῶνα ἡττηθήσαν, οἱ δ' ἀπογόντες καὶ δευτερείων ἐφίξασθαι τὰ πρῶτα τῶν ἄλλων στεφανηφοροῦντες ἤσαντο.
- 139 θέρους ἀναγθέντες τιές — ὁ γὰρ καιρὸς εὐπλοίας — 5
ἐναυάγησαν, ἕτεροι δὲ χειμῶνος ἀνατραπήσεσθαι προσδοκῶντες ἀκινδύνως ἄχρι λιμένων παρεπέμφθησαν. ὡς ἐφ' ὁμολογούμενα κέρδη συντείνουσιν ἔνιοι τῶν ἐμπόρων ἀγνωσῶντες τὰς ἐφεδρὸς ζημίας, ἔμπαλιν λογιζόμενοι βλαβήσε-
- 140 σθαι μεγάλων ἀπέλαυσαν | ὠφελειῶν. οὕτως ἄθλοισι μὲν p.61 M.
αἱ τύχαι πρὸς ἑκάτερα, τὰ δ' ἀνθρώπεια ὡς ἐπὶ ζυγοῦ 11
ταλαντεύεται βάρεσιν ἀνίστοις ἐπικουφιζόμενα καὶ καθέλκοντα·
δεινὴ δ' ἀσάφεια καὶ πολὺ σκότος κατακέχυται τῶν πραγμά-
των· ὡς δ' ἐν βαθεῖ ὕπνῳ πλαζόμεθα μηδὲν ἐμπεριελθεῖν
ἀκριβεῖα λογισμοῦ δυνάμενοι μηδ' εὐτόνως καὶ παγίως ἐπι- 15
- 141 δρᾶσασθαι τινος, σκιαῖς γὰρ ἔοικε καὶ φάσμασι. καὶ ὥσπερ
ἐν ταῖς πομπαῖς τὰ πρῶτα παρέρχεται φεύγοντα τὰς ὄψεις
κὰν τοῖς χειμάρροις τὸ φερόμενον ρεῦμα φθάνει παραδραμὸν
δέξυτῃ τήν κατάληψιν, οὕτω καὶ τὰ ἐν τῷ βίῳ πράγματα
φερόμενα καὶ παρεξίοντα φαντάζεται μὲν ὡς ὑπο- 20
μένοντα, μένει δ' οὐδ' ἐπ' ἀκαρές, ἀλλ' ἀεὶ ὑποσύρεται.
- 142 καὶ οἱ ἐρηγορότεροι, ὅσα γε πρὸς τὸ ἐν ταῖς καταλήψεσιν
ἀβέβαιον οὐδὲν τῶν κοιμωμένων διαφέροντες, ἀπατῶντες
ἑαυτοὺς ἱκανοὶ νομίζουσιν εἶναι τὰς φύσεις τῶν πραγμάτων
ἀπλανέσι λογισμοῖς ὄραν· οἷς ἑκάστη τῶν αἰσθήσεων εἰς 25
ἐπιστήμην ἐμπόδιος, δεκαζομένη θεάμασι, ἀκούσμασι,
χυλῶν ποιότησιν, ἀτμῶν ιδιότησι, πρὸς ἅπερ ἀποκλίνουσα
συνεφέλεται καὶ τὴν ἄλλην ψυχὴν οὐκ ἐῴσα ὀρθοῦσθαι καὶ
ἀπταιστως οἶα διὰ λεωφόρων ὁδῶν προέρχεσθαι· τὸ δ' ὑψη-
λοτάπεινον καὶ μεγαλόμικρον καὶ πᾶν ὅσον ἀνισότητι καὶ 30
ἀνωμαλίᾳ συγγενές ἀπεργάζεται καὶ σκοτοδινηῶν ἀναγκάζει
- 143 καὶ πολλὸν ἐμποιεῖ ἕλιγον. (24.) τοσαύτης οὖν παραχῆς

καὶ ἀταξίας ἔτι δὲ ἀσαφείας γέμοντος τοῦ βίου, παρελθόντα
 δεῖ τὸν πολιτικὸν ὡσπερ τινὰ σοφὸν τὴν ὄνειροκριτικὴν τὰ
 μεθήμερινὰ ἐνύπνια καὶ φάσματα τῶν ἐγγρηγορέναι δοκούντων
 διακρίνειν εἰκόσι στοχασμοῖς καὶ εὐλόγοις πιθανότησι περὶ
 5 ἐκάστου ἀναδιδάσκοντα, ὅτι τοῦτο καλόν, ἐκεῖνο αἰσχρόν, τοῦτο
 ἀγαθόν, κακὸν ἐκεῖνο, τοῦτι δίκαιον, ἀδίκον τοῦναντίον, καὶ
 τᾶλλα ταύτη, τὸ φρόνιμον, τὸ ἀνδρεῖον, τὸ εὐσεβές, τὸ
 ὁσιον, τὸ συμφέρον, τὸ ὠφέλιμον, καὶ πάλιν τὸ ἀνωφελές,
 τὸ ἀλόγιστον, τὸ ἀγεννές, τὸ ἀσεβές, τὸ ἀνόσιον, τὸ ἀσύμφωρον,
 10 τὸ βλαβερόν, τὸ φίλαυτον. καὶ ἔτι πρὸς τούτοις ἀλλότριον 144
 τοῦτο, μὴ ἐπιθύμει· ἴδιον τοῦτο, χρῶ μὴ παραχρῶμενος·
 περιουσιάζεις, μεταδίδου· πλούτου γὰρ τὸ κάλλος οὐκ ἐν
 βαλαντίοις, ἀλλ' ἐν τῇ τῶν χρηζόντων ἐπικουρίᾳ· ὀλίγα
 κέκτησαι, μὴ φθόνει τοῖς ἔχουσι· πένητα γὰρ βάσκανον
 15 οὐδεὶς ἂν ἐλεήσει· εὐδοξεῖς καὶ τετίμησαι, μὴ καταλαζο-
 νεύου· ταπεινὸς εἶ ταῖς τύχαις, ἀλλὰ τὸ φρόνημα μὴ κατα-
 πιπτέτω· πάντα σοι κατὰ νοῦν χωρεῖ, μεταβολὴν εὐλαβοῦ·
 πταίεις πολλάκις, χρηστὰ ἔλπικε· πρὸς γὰρ τάναντία τῶν
 ἀνθρώπων αἱ τροπαί· σελήνη μὲν γὰρ καὶ ἥλιος καὶ ὁ 145
 20 σύμπας οὐρανὸς σαφεῖς καὶ ἀριδῆλους ἔχει τὰς τρανότητας,
 62 M. ὅτε πάντων τῶν | κατ' αὐτὸν ὁμοίων μενόντων καὶ τοῖς τῆς
 ἀληθείας αὐτῆς μετρουμένων κανόσιν ἐν τάξεσιν ἐναρμονίαις
 καὶ συμφωνιῶν ταῖς ἀρίσταις, τὰ δ' ἐπίγεια πολλῆς ἀταξίας
 γέμοντα καὶ παραχῆς ἀσύμφωνα καὶ ἀνάρμοστα, ὡς κυριώ-
 25 τατα φάναι, ὅτι ταῦτα μὲν βαθὺ σκότος κατεῖληφεν, ἐκεῖνα
 δ' ἐμφέρεται τηλαυγεστάτῳ φωτί, μᾶλλον δ' αὐτὸ φῶς ἐστὶν
 εἰλικρινέστατον καὶ καθαρώτατον. εἰ γοῦν βουληθεῖτε δια- 146
 κύπτειν εἴσω τις τῶν πραγμάτων, εὐρήσει τὸν οὐρανὸν ἡμέραν
 αἰώνιον, νυκτὸς καὶ πάσης σκιᾶς ἀμέτοχον, ὅτε περιλαμπό-
 30 μενον ἀσβέστοις καὶ ἀκηράτοις ἀδιαστάτως φέγγεσιν. ὅσῳ 147
 τε διαφέρουσιν οἱ παρ' ἡμῖν ἐγγρηγορότερες τῶν κοιμημένων,
 τοσοῦτον καὶ ἐν ᾧπαντι τῷ κόσμῳ τὰ οὐράνια τῶν ἐπι-

- γείων, τὰ μὲν ἐγρηγόρσει χρώμενα ἀκοιμήτῳ διὰ τὰς ἀπλανεῖς καὶ ἀπταιστούς καὶ ἐν ἅπασι κατορθούσας ἐνεργείας, τὰ δ' ὕπνῳ κατεχόμενα, κἄν εἰ πρὸς βραχὺ διανασταίῃ, πάλιν καθελκόμενα καὶ καταδαρθάνοντα διὰ τὸ μηδὲν εὐθυτενῶς δύνασθαι τῇ ψυχῇ βλέπειν, ἀλλὰ πλάζεσθαι 5 καὶ περιπταίειν· ἐπισκοτεῖται γὰρ ψευδέσει δόξαις, ὑφ' ὧν ὕπνῳ ἀναγκάζομενα καὶ τῶν πραγμάτων ὑστερίζοντα οὐδὲν παγίως καὶ βεβαίως ἱκανὰ καταλαμβάνειν ἐστί.
- 148 (25.) συμβολικῶς μέντοι καὶ ἐπὶ τὸ δευτερεῖον τῶν βασιλικῶν ἀρμάτων ἀναβαίνειν λέγεται δι' αἰτίαν τοιάνδε· ὁ 10 πολιτικὸς τὰ δευτερεῖα φέρεται βασιλέως· οὔτε γὰρ ἰδιώτης ἐστὶν οὔτε βασιλεύς, ἀλλ' ἀμφοῖν μεθόριος, ἰδιώτου μὲν ὢν κρείττων, ἐλάττων δ' εἰς ἀρχὴν αὐτεξούσιον βασιλέως, τῷ δῆμῳ βασιλεῖ χρώμενος, ὑπὲρ οὗ πάντα πράττειν προήρηται
- 149 καθαρᾷ καὶ ἀδόλωτάτῃ πίστει. φέρεται δὲ ὡς ἐφ' ἀρματείου 15 δίφρου μετέωρος ὑπὸ τε τῶν πραγμάτων καὶ τῶν ὄχλων εἰς ὕψος αἰρόμενος, καὶ μάλιστα ὅταν κατὰ νοῦν ἕκαστα μικρὰ καὶ μεγάλα χωρῇ, μηδενὸς ἀντιπνέοντος μηδ' ἀντιστατοῦντος, ἀλλ' ὡς ἐν εὐπλοίᾳ πάντων σωτηρίως ὑπὸ θεοῦ κυβερνωμένων. ὅν τε δίδωσιν ὁ βασιλεὺς δακτύλιον, ἐναργέστατον 20 δεῖγμα πίστεως ἐστίν, ἣν πεπίστευκεν ὁ τε βασιλεὺς δῆμος
- 150 τῷ πολιτικῷ καὶ ὁ πολιτικὸς τῷ βασιλεύοντι δῆμῳ. ὁ δὲ περὶ τὸν τράχηλον χρυσοῦς κύκλος εὐδοξίαν ὁμοῦ καὶ κόλασιν ἔοικεν ὑποσημαίνειν· ἕως μὲν γὰρ τὰ κατὰ τὴν πολιτείαν εὐδοεῖ πράγματα αὐτῷ, γαυρὸς ἐστὶ καὶ σεμνὸς ὑπὸ τῶν 25 ὄχλων τιμώμενος· ἐπειδὴν δὲ πταῖσμα συμβῆ, μὴ κατὰ προαίρεσιν — τοῦτο γὰρ ὑπαίτιον —, ἀλλὰ τυχερὸν, ὅπερ ἐστὶ συγγνωστόν, οὐδὲν ἤττον ἔλκεται κάτω διὰ τοῦ περιουχενίου κόσμου καὶ ταπεινοῦται, μόνον οὐκ ἐπιλέγοντος τοῦ δεσπότου· „τὸν περιουχένιον τοῦτον κύκλον ἐδωρησάμην σοὶ καὶ 30 κόσμον κατορθουμένων τῶν ἐμῶν καὶ ἀγχόνην ἀποτυγχανόμενων.“

63 M. (26.) | Ἦκουσα μέντοι καθ' ἑτέραν ἰδέαν τροπικώ- 151
 τερων τὰ περὶ τὸν τόπον ἀκριβοῦντων. ἦν δὲ τοιαύδε· τὸν
 βασιλέα τῆς Αἰγύπτου τὸν ἡμέτερον νοῦν ἔλεγον εἶναι, τὸν
 τῆς καθ' ἕκαστον σωματικῆς χώρας ἡγεμόνα, ὃς οἶα βασι-
 5 λεὺς ἀνῆπται τὸ κράτος. ὃ γενομένῳ φιλοσωμάτῳ τρία τὰ 152
 πλείστης ἀξιούμενα σπουδῆς διαπονεῖται, σιτία καὶ ὄψα καὶ
 ποτά, παρὸ καὶ τρισὶ χρῆται τοῖς τῶν λεγομένων ἐπιμελη-
 ταῖς, ἀρχισιτοποιῶ καὶ ἀρχινοχόῳ καὶ ἀρχιμαγεύῳ· πρυ-
 τανεύει γὰρ ὁ μὲν τὰ περὶ ἐδωδῆν, ὁ δὲ τὰ περὶ πόσιν, ὁ
 10 δ' ἐπιτέτακται τοῖς περὶ αὐτὰ τὰ ὄψα ἡδύσμασιν. πάντες 153
 δὲ εἰσιν εὐνοῦχοι, ἐπειδὴ ὁ φιλήδονος ἄγονός ἐστι τῶν
 ἀναγκαιοτάτων, σωφροσύνης, αἰδοῦς, ἐγκρατείας, δικαιοσύνης,
 ἀπάσης ἀρετῆς· οὐδὲν γὰρ οὕτως ἐχθρὸν ἄλλο ἄλλῳ, ὡς
 ἀρετῇ ἡδονῇ, δι' ἣν ἀλογοῦσιν οἱ πολλοὶ ὧν μόνον ἄξιον
 15 πεφροντικέναι, ταῖς ἀκαθέκτοις ἐπιθυμίαις χαριζόμενοι καὶ
 οἷς ἂν προστάττωσιν εἶχοντες. ὁ μὲν οὖν ἀρχιμάγειρος οὗτ' 154
 εἰς θεσιμωτήριον ἀπάγεται οὔτε τινὶ περιπίπτει λύπη διὰ τὸ
 μὴ σφόδρα τῶν ἀναγκαίων εἶναι τὰς παραρτύσεις οὐχ
 ἡδονὰς οὔσας ἀλλ' εὐσβεστα ἡδονῶν ὑπεκκαύματα, δύο δὲ τῶν
 20 περὶ τὴν ἄθλιον γαστέρα πραγματευομένων, ἀρχισιτοποιὸς καὶ
 ἀρχινοχός, ἐπειδὴ τὰ συνεκτικώτατα τῶν εἰς τὸ ζῆν χρη-
 σίμων ἐστὶ βρωσὶς καὶ πόσις, ὧν ἐπιμελείας μὲν ἀξιουμένων
 οἱ προσεστῶτες εἰκότως ἐπαίνων τυγχάνουσιν, ὀλιγωρουμένων
 δὲ ὀργῆς καὶ κολάσεως ἀξιοῦνται. διαφορὰ δὲ καὶ ταῖς 155
 25 κολάσεσιν, ὅτι διάφορος ἡ χρεία, σιτίων μὲν ἀναγκαιοτάτη,
 αἴνου δὲ οὐ πάνυ χρησίμη· καὶ γὰρ ἀκράτου δίχα ζῶσιν
 ἄνθρωποι ναματιαίῳ ὕδατι ποτῆ χρώμενοι. δι' ἣν αἰτίαν 156
 30 πρὸς μὲν τὸν ἀρχινοχόν γίνονται καταλλαγαὶ καὶ συμβάσεις
 ὡς ἂν ἁμαρτόντα περὶ τὸ ἕλαττον μέρος, ἀσύμβατα δὲ καὶ
 ἀκατάλλακτα τὰ πρὸς τὸν ἀρχισιτοποιὸν ἐστὶν ἄχρι θανάτου
 λαμβάνοντα τὴν ὀργὴν ὡς ἂν περὶ τὸ μέγιστον ἀδικήσαντα·
 τελευτῇ γὰρ ἔπεται σιτίων σπάνει· οὐ γὰρ καὶ ὁ περὶ ταῦτ'

ἐξαμαρτῶν εἰκότως θνήσκει κρεμασθεῖς, ὅμοιον κακὸν ὃ
διέθηκε παθῶν· καὶ γὰρ αὐτὸς ἀνεκρέμασε καὶ παρέτεινε
τὸν πεινῶντα λιμῶ.

- 157 (27.) Τοσαῦτα καὶ περὶ τούτου. ὁ μέντοι βασιλέως
ὑπαρχος κατασταθεὶς καὶ τῆς Αἰγύπτου τὴν ἐπιμέλειαν 5
καὶ προστασίαν λαβὼν ἐξῆει γνωρισθησόμενος ἅπασι τοῖς
ἐγχωρίοις καὶ τοὺς λεγομένους νομοὺς ἐπιῶν κατὰ πόλεις
πολὴν αὐτοῦ πόθον ἐνεργάζετο τοῖς ὄρῳσιν, οὐ μόνον ταῖς
ὠφελείαις, ἃς ἐκάστοις παρεῖχεν, ἀλλὰ καὶ ταῖς περὶ τὴν
ὄψιν τε καὶ τὴν ἄλλην ὁμιλίαν ἀλέκτοις καὶ ἐξαιρέτοις 10
158 χάρισιν. ἐπεὶ δὲ κατὰ τὴν τῶν ὄνειράτων σύγκρισιν ἐνέστη
προτέρα τῆς εὐθηνίας ἢ ἐπταετία, τὸ πέμπτον | τῶν καρπῶν p.64 M
ἀνὰ πᾶν ἔτος συνάγων διὰ τε τῶν ὑπάρχων καὶ τῶν ἄλλων,
οἱ πρὸς τὰς δημοσίας χρείας ὑπηρετοῦν αὐτῶ, τοσαύτην
ἤθροισε πληθὺν δραγμάτων, ὅσῃν οὐδεὶς πω πρότερον γενο- 15
μένην ἐμέμνητο· πίστις δὲ σαφεστάτη τὸ μηδ' ἀριθμηθῆναι
δύνασθαι, καίτοι μυρία τινῶν πονηθέντων, οἷς ἐπιμελές, περι-
159 εργία διαριθμησασθαι. διεξεληθόντων δὲ τῶν ἐπτὰ ἐτῶν, ἐν
οἷς εὐφόρησεν ἡ πεδιάς, ἀρχὴν ἐλάμβανεν ὁ λιμός, ὃν
ἐπιβαίνοντα καὶ συναυξόμενον οὐκ ἐχώρησεν Αἴγυπτος· 20
ἀναχεόμενος γὰρ καὶ τὰς ἐξῆς ἀεὶ πόλεις καὶ χώρας
ἐπικαταλαμβάνων ἄχρι περάτων καὶ τῶν πρὸς ἕω καὶ
τῶν πρὸς δυσμὰς ἔφθασε τὴν οἰκουμένην ἐν κύκλῳ πᾶσαν
160 κατασχών. λέγεται γοῦν μηδέποτε κοινὴ νόσος κατασκήψαι
τοσαύτη, καθάπερ ἦν ἰατρῶν παῖδες ὀνομάζουσιν ἐρπῆνα· 25
καὶ γὰρ αὕτη πᾶσι τοῖς μέρεσιν ἐπιφοιτῶσα τὴν κοινωνίαν
τῶν ἡλκωμένων σωμάτων ὅλην δι' ὅλων στοιχηθὸν πυρὸς
161 τρόπον ἐπινέμεται. τοὺς οὖν ἀφ' ἐκάστης δοκιμωτάτους
αἰρούμενοι σιτώνας ἐξέπεμπον εἰς Αἴγυπτον· ἤδη γὰρ ἡ
πρόνοια τοῦ νεανίσκου πανταχόσε διηγγέλλετο ταμειουσα- 30
162 μένου τροφὰς ἀφθόρους εἰς καιρὸν ἐνδείας. ὁ δὲ τὸ μὲν
πρῶτον κελεύει ἀνοιχθῆναι τοὺς σωροὺς ἅπαντας, ὑπολαμ-

βάνων εὐθυμοτέρους παρασκευάσειν τοὺς ἰδόντας καὶ τρόπον
 τινὰ τὰς ψυχὰς ἀναθρέψειν πρὸ τῶν σωματίων ἐλπίσι χρησταῖς,
 ἔπειτα διὰ τῶν ἐπιτραπέντων τὰς σιταρχίας ἐπώλει τοῖς
 ἔχουσιν ὠνητικῶς, στοχαζόμενος τοῦ μέλλοντος ἀεὶ καὶ τὸ
 5 ἐπιὸν ὄρων τοῦ παρόντος ἀκριβέστερον.

(28.) Ἐν δὲ τούτῳ καὶ ὁ πατήρ, ὑποσπανιζόντων ἤδη 163
 τῶν ἀναγκαιῶν, ἀγνοῶν τὴν τοῦ παιδὸς εὐτυχίαν ἐκπέμπει
 δέκα τῶν υἱῶν ἐπὶ σιτωνίαν τὸν νεώτατον οἴκοι κατασχών,
 ὃς ἦν ὁμομήτριος ἀδελφὸς τῷ βασιλέως ὑπάρχων. καὶ οἱ 164
 10 μὲν εἰς Αἴγυπτον ἐλθόντες ἐντυγχάνουσιν ὡς ἀλλοτρίῳ
 τὰδελφῷ καὶ τὴν περὶ αὐτὸν ἀξίωσιν καταπλαγέστες ἔθει
 παλαιῷ προσκυνοῦσιν, ἤδη καὶ τῶν δυνειράτων αὐτοῦ
 λαμβανόντων βεβαίωσιν. ὁ δὲ τοὺς πεπρακίτας θεασάμενος 165
 εὐθύς ἐγνώρισεν ἅπαντας ὑπὸ μηδεὸς αὐτὸς γνωρισθεὶς τὸ
 15 παράπαν, μὴ βουληθέντος πω τοῦ θεοῦ τάλληθὲς ἀναφῆναι
 διὰ τινος ἀναγκαιᾶς αἰτίας, ὡς τότε βέλτιον ἦν ἡσυχάζεσθαι,
 ἀλλ' ἢ τὴν ὄψιν ἀλλάξαντος εἰς σεμνότερον εἶδος τοῦ τὴν
 χώραν ἐπιτραπέντος ἢ παρατρέψαντος τὰς ἀκριβεῖς κατα-
 λήψεις τῆς διανοίας τῶν ὀρώντων. εἶτ' οὐχ ὥσπερ νέος 166
 20 καὶ τσαούτης ἡγεμονίας διάδοχος ἀρχὴν τὴν μετὰ βασιλέα
 πρώτην ἀναψάμενος, εἰς δὴ ἀνατολαὶ καὶ δύσεις ἀπέβλεπον, |
 p.65M. ἡλικίας ἀκμῆ καὶ μεγέθει τῆς ἐξουσίας ἐπαρθεὶς, καιρὸν ἔχων
 ἀμύνης ἐμνησικάκησεν, ἀλλ' ἐγκρατῶς τὸ πάθος ἐνεγκὼν καὶ
 ταμειυσάμενος αὐτοῦ τῇ ψυχῇ μετὰ πολλοῦ τοῦ προμηθεοῦς
 25 ἐπεμόρφαξεν ἀλλοτρίωσιν καὶ βλέμμασι καὶ φωνῇ καὶ τοῖς
 ἄλλοις καθυποκρινόμενος τὸν δυσχεραίνοντα „οὐδέν“ εἶπεν.
 „ὦ οὔτοι, φρονεῖτε εἰρηνικόν, ἀλλὰ τις τῶν βασιλέως ἐχθρῶν
 κατασκόπους ὑμᾶς ἐξέπεμψεν, ὃ κακὰς ὑπηρεσίας ἠμολογή-
 σαντες ὑπηρετήσιν λήσεσθαι μὲν φήθητε, λανθάνει δ' οὐδὲν
 30 τῶν ὀρωμένων ἐπ' ἐνέδρα, κἂν βαθεῖ σκότῳ συσκιάζηται.“
 πειρωμένων δ' ἀπολογεῖσθαι καὶ διεξιόντων, ὡς ἐπ' ἀγενήτοις 167
 κατηγοροῦνται, μήτε γὰρ παρὰ δυσμενῶν ἦκειν μήτε αὐτοὶ
 Philonis opera vol. IV

- τοῖς ἐγγχωρίοις ἀπέχθεσθαι μηδ' ἂν ὑπομεῖναι ποτε τοιαύτην
 διακονίαν, εἶναι γὰρ τὰς φύσεις εἰρηνικοὶ καὶ μεμαθημένοι
 σχεδὸν ἐξ ἔτι νηπίων παιδῶν τιμᾶν εὐστάθειαν παρ' ὀσιω-
 τάτῳ καὶ θεοφιλεστάτῳ πατρί, ᾧ δῶδεκα γενομένων υἱῶν
 ἓνα μὲν τὸν νεώτατον οὐκ ἔχοντά πω ἡλικίαν ἀποδημίας 5
 οἴκοι καταμεῖναι, δέκα δὲ τοὺς ὀρωμένους ἡμᾶς ἐνταῦθα
 ὑπάρχειν, τὸν δὲ λοιπὸν ἐκποδῶν γεγενῆσθαι —, (29.) ταῦτ'
 ἀκούσας ὡς ἐπὶ τεθνεῶτι ἑαυτῷ παρὰ τῶν ἀποδομένων τι
 168 τὴν ψυχὴν ἄρα ἐπεπόνθει; καὶ γὰρ εἰ μὴ ἐξελάλησε τότε
 τὸ παραστὰν πάθος, ἀλλὰ τούτοις ὑποτυφομένῳ καὶ ζωπυ- 10
 ρομένῳ πάντως τὰ ἐντὸς ἐκαίετο, βαθεῖ δ' ὅμως ἦθει
 φησὶν αὐτοῖς· „εἰ τῷ ὄντι μὴ κατασκευόμενοι τὴν γῆν
 ἀφῆχθε, πρὸς πίστιν τὴν ἐμὴν ὑμεῖς μὲν ἐνταυθοῖ διατρίψατε
 βραχὺν τινα χρόνον, ὁ δὲ νεώτατος ἀδελφὸς ὑμῶν ἀφικέσθω
 169 μετακληθεὶς ἐπιστολιμαίοις γράμμασιν. ἐὰν δ' ἕνεκα τοῦ 15
 πατρὸς ἐπείγησθε ἀπιέναι φοβησομένου τάχα τὴν μακρὰν
 ὑμῶν διάζευξιν, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἀπάρατε, καταμεινάτω
 δ' εἰς ὀμηρεύσων, ἄχρις ἂν ἐπανέλθητε σὺν τῷ νεωτάτῳ·
 τιμωρία δὲ κατὰ τῶν μὴ πειθαρχούντων ἢ ἀνωτάτῳ προ-
 170 καίεσται θάνατος.“ καὶ ὁ μὲν τοιαῦτ' ἀπειλήσας ὑπο- 20
 βλεπόμενος καὶ βαρεῖας ὀργῆς δεήματα παρασχὼν ὅσα τῷ
 δοκεῖν ἀπηλλάττετο· οἱ δὲ συννοίας καὶ κατηφείας γεμι-
 σθέντες ἐκάκιζον ἑαυτοὺς ἕνεκα τῆς πρὸς τὸν ἀδελφὸν
 ἐπιβουλής „ἐκεῖνο“ λέγοντες „τάδίκημα τῶν παρόντων ἐστὶ
 κακῶν αἴτιον, τῆς ἐφόρου δίκης τῶν ἀνθρωπείων πραγμά- 25
 των ἧδη τι μηχανωμένης καθ' ἡμῶν· βραχὺν γὰρ ἡσυχά-
 σασα χρόνον διανίσταται τὴν ἀμείλικτον καὶ ἀπαραίτητον
 171 αὐτῆς ἐπιδεικνυμένη φύσιν τοῖς ἀξίοις κολάσεως. πῶς γὰρ
 οὐκ ἄξιοι; οἱ δεόμενον καὶ ποτινόμενον τὸν ἀδελφὸν οἱ
 ἀνγλεῖς ὑπερεῖδομεν οὐδὲν μὲν ἐξαμαρτόντα, φαντασίας 30
 δὲ τὰς καθ' ὕπνον διὰ τὸ φιλοῖκειον ὡς συνήθεσιν
 ἀνενεγκόντα, ὑπὲρ ὧν οἱ θηριωδέστατοι καὶ πάντων ἀγριώτατοι

66 M. δυσχεραίνοντες ἡμεῖς οὐχ ὄσια — δεῖ γάρ | ἀψευδεῖν —
 εἰργασάμεθα. τοιγαροῦν καὶ ταῦτα καὶ ἔτι χεῖρω τούτων 172
 πείσεσθαι προσδοκῶμεν, οἵτινες μόνου σχεδὸν ἐξ ἀπάντων
 ἀνθρώπων εὐπατρίδαι λεγόμενοι διὰ τὰς πατέρων καὶ πά-
 5 πων καὶ προγόνων ὑπερβαλλούσας ἀρετὰς ἡσχύναμεν τὴν
 συγγένειαν ἐπιφανῆς ὄνειδος κτήσασθαι σπουδάσαντες.“ ὁ 173
 δὲ πρεσβύτατος τῶν ἀδελφῶν, ὃς καὶ ἐν ἀρχῇ, συντιθεμένων
 τὴν ἐπιβουλήν, ἠναντιῶτο, „ἐπὶ δὴ πεπραγμένοις“ εἶπεν
 „ἀνωφελεῖς αἱ μεταμέλειαι· παρεκάλουν, ἰκέτερον, ἐξετάζων
 10 ὅσον ἐστὶ τὸ ἀνοσιούργημα, μὴ θυμῷ χαρίζεσθαι· συν-
 αινεῖν δέον, ταῖς ἀβουλίαις ἑαυτῶν εἴξατε. τοιγαροῦν καρ- 174
 πούμεθα τῆς αὐθαθείας καὶ ἀσεβείας τὰπίχειρα· ζητεῖται
 μὲν ἢ ἐπ’ ἐκείνῳ τυρευθεῖσα ἐπιβουλή, ὃ δὲ ζητῶν οὐκ
 ἔστιν ἄνθρωπος, ἀλλ’ ἢ θεὸς ἢ λόγος ἢ νόμος θεῶς.“
 15 (30.) ταῦτα δ’ ἤκουεν ὁ πραθεὶς ἀδελφὸς ἡσυχῆ διαλα- 175
 λούντων, ἐρμηγέως μεταξὺ ὄντος· καὶ νικηθεὶς ὑπὸ τοῦ
 πάθους, μέλλων θακρῦειν, ὡς μὴ γένοιτο καταφανής, ἀπο-
 στρέφεται καὶ προχέας θερμὰ καὶ ἐπάλληλα δάκρυα καὶ
 πρὸς ὀλίγον ἐπικουρισθεὶς, τὴν ὄψιν ἀπομαξάμενος, ἐπι-
 20 στρέφει καὶ κελεύει τὸν ἡλικίᾳ δεύτερον τῶν ἀδελφῶν ἐν
 ὄψεσι ταῖς ἀπάντων δεθῆναι, τὸν αὐτῷ κατάλληλον — ὁ γὰρ
 ἐν πλείοσι δεύτερος τῷ παρεσχάτῳ κατάλληλος, ἐπεὶ καὶ
 τῷ τελευταίῳ ὁ πρῶτος — ἴσως μέντοι καὶ διότι τὴν πλείστην 176
 μοῖραν ἔδοξε τῶν ἀμαρτηθέντων εἰσενεγκεῖν μόνον οὐ συν-
 25 ταγματαρχῶν καὶ τοὺς ἄλλους ἀλείφων ἐπὶ δυσμένειαν· εἰ
 γὰρ συνετάχθη τῷ πρεσβυτάτῳ χρηστὰ καὶ φιλάνθρωπα
 βουλευομένων, νεώτερος μὲν ἐκείνου, τῶν δ’ ἄλλων πρεσβύ-
 τερος ὢν, ἴσως ἂν ἴσως ἐπεσχέθη τὰδίκημα, τῶν τὴν ἀνω-
 τάτω τάξιν καὶ τιμὴν ἐχόντων συμπνεόντων καὶ ἁμογνωμο-
 30 ούοντων περὶ πράγματος, ὃ καὶ καθ’ αὐτὸ πολλὴν βροπήν
 συναφείλαστο· νυνὶ δ’ ἀποστάς τῆς ἡμέρου καὶ ἀμείνονος 177
 τάξεως πρὸς τὴν ἀνήμερον καὶ χαλεπὴν ἠτύχησεν καὶ

- ταύτης ἀποδειχθεὶς ἡγεμῶν οὕτως ἐθάρσυνε τοὺς συνεφαπτομένους τοῦ παρανομήματος, ὡς ἀνευδότης τὸν ἐπίληπτον ἄθλον διαθλήσει. διὰ ταῦτ' ἐξ ἀπάντων μόνος οὗτος δεθῆναι
- 178 μοι δοκεῖ. οἱ δ' ἄλλοι τὴν οἴκαδε ἐπάνοδον ἤδη παρευ-
 5 τρεπίζονται, κελεύσαντος τοῦ τῆς χώρας ἐπιτρόπου τοῖς πυροπωλοῦσι τὰ ἀγγεῖα τῶν ἀδελφῶν ὡς ξένων ἅπαντα πληρῶσαι καὶ τὴν ἔλαβον τιμὴν ἐπὶ τῶν στομίων λάθρα καταθεῖναι μὴ προειπόντας οἷς ἀπεδίδοσαν καὶ τρίτον τι προσεπιδαψιλεύεσθαι τροφᾶς, αἱ γένοιτο' ἂν ἰκαναὶ κατὰ τὴν ὁδόν, ἐξαιρέτους ὑπὲρ τοῦ παραπεμφθῆναι τὴν σιτωνίαν 10
- 179 ἀμείωτον. ὁδοιπορούντων δὲ καὶ τῶν ἐν δεσμοῖς ἀδελφῶν ὡς εἰκὸς οἰκτιζομένων, οὐχ ἦρτον δ' ἐπὶ τῇ πατρὶ κατηφούντων, εἰ πάλιν ἀκούσεται συμφορᾶς, καθ' ἑκάστην ὁδὸν | ἐλαττουμένης καὶ ἀποκειρομένης αὐτοῦ τῆς εὐπαιδίας, p.67 M. καὶ λεγόντων „ἀλλ' οὐδὲ πιστεύσει δεδέσθαι, πρόφασιν δ' 15 εἶναι τὰ δεσμὰ τελευτῆς ὑπολήψεται διὰ τὸ τοὺς ἅπαξ πληγέντας εἰς τὰ αὐτὰ προσπταίειν“, ἐσπέρα καταλαμβάνει καὶ τῶν ὑποζυγίων καθελόντες τὰ ἄχθη τὰ μὲν ἐπεκρύφισον, αὐτοὶ δὲ βαρυτέρας ταῖς ψυχαῖς φροντίδας ἐδέχοντο· φιλεῖ γὰρ ἐν ταῖς ἀναπαύλαις τῶν σωματίων ἐναργεστέρας τῶν 20 ἀβουλήτων ἢ διάνοια λαμβάνουσα φαντασίας χαλεπῶς ἄγαν
- 180 θλίβεσθαι καὶ πιέζεσθαι. (31.) λύσας δὲ τις ἐν ἀγγεῖον ὄρα παρὰ τῇ στομίῳ βαιάντιον ὑπόμειστον ἀργυρίου καὶ διαριθμησάμενος εὗρισκεν ὅσην τοῦ σίτου καθῆκε τιμὴν ἀποδοδομένην
- 181 αὐτῇ καὶ καταπλαγεῖς τοῖς ἀδελφοῖς ἀνέφερεν. οἱ δ' οὐ 25 χάριν ἀλλ' ἐνέδραν ὑποτοπήσαντες ἠθύμουν καὶ βουλόμενοι πάντα τὰ ἀγγεῖα διερευνήσασθαι φόβῳ διώξεως ἄραντες ἢ τάχιστα συνέτεινον καὶ μόνον οὐκ ἀπνευστὶ θέοντες πολυ-
- 182 ἡμέρον ὁδὸν ἐπιτεμόντες ἀνύουσιν. εἴτ' ἀλλαχόθεν ἄλλοι τὸν πατέρα οὐκ ἀδακρυτὶ περιλαβόντες ἐφίλουν ἑκάστω 30 περιπλεκόμενον καὶ περιγρόμενον ἐκθύμως, καίτοι τῆς ψυχῆς ἤδη τι μαντευομένης ἀβούλητον· καὶ γὰρ προσίοντας καὶ

δεξιουμένους κατενόει καὶ τὸν ὑπολειφθέντα υἱὸν ὡς ὑστερη-
 κότα τῆς βραδυτήτος ἤτιᾶτο καὶ πρὸς τὰς εἰσόδους ἀπέβλεπε
 σπεύδων τὴν ἀριθμὸν τῶν τέκνων πλήρη θεάσασθαι. μητρὸς 183
 δ' ἔξωθεν ἔτι προσεπιφοιτῶντος, διεπτοημένον ἰδόντας „τῶν
 5 ἀβουλήτων“ ἔφασαν, „ὦ πάτερ, ἀνιαρότερος τῆς μαθήσεως ὁ
 ἐνδοιασμός ἐστι· μαθὼν μὲν γὰρ τις ὁδὸν εὖρεν εἰς σωτηρίαν,
 ἢ δ' ἀμφίβολος ἄγνοια δυσσοδίας καὶ ἀπορίας αἴτιον· ἄκουε δὴ
 σφόδρα μὲν ἀνιαροῦ διηγήματος, ἀναγκαίου δὲ λεχθῆναι. ὁ 184
 συμπεμφθεὶς ἡμῖν ἀδελφός ἐπὶ σιτωνίαν καὶ μὴ ἐπανελθλυθῶς
 10 ζῆ μὲν — θεῖ γὰρ τὸν ὡς ἐπὶ τεθνεῶτι ἀπαλλάξαι σου
 μείζονα φόβον —, ζῶν δ' ἐν Αἰγύπτῳ καταμένει παρὰ
 τῷ τῆς χώρας ἐπιτρόπῳ, ὃς εἴτ' ἐκ διαβολῆς εἴτε καὶ
 ὑποτοπήσας αὐτὸς αἰτίαν ἡμῖν ὡς κατασκόποις ἐπέφερεν.
 ἀπολογουμένων δὲ ὅσα ὁ καιρὸς καὶ περὶ τε σοῦ τοῦ πατρὸς 185
 15 διεξιόντων καὶ τῶν ἀπολειπομένων ἀδελφῶν, ἐνὸς μὲν τοῦ
 τεθνεῶτος, ἐτέρου δὲ τοῦ παρὰ σοὶ διατρίβοντος, ὃν ἔφαμεν
 ἔτι νέον ὄντα διὰ τὴν ἡλικίαν οἴκῳ καταμεῖναι, πάντα
 ἀπαμπίσχοντες καὶ ἀπογυμνοῦντες τὰ τῆς συγγενείας εἰς τὸ
 ἀνυπόπτον οὐδὲν ἠγύσαμεν, ἀλλ' ἔφη μόνην ἂν αὐτῷ
 20 πίστιν ἀψευδοῦς ἔμολογίας γενέσθαι τὴν ὡς αὐτὸν ἀφίξιν
 τοῦ νεωτάτου παιδός, οὗ χάριν καὶ τὸν δεύτερον κατεσχη-
 κέναι ῥύσιόν τε καὶ ἐνέχυρον ἐκείνου. τὸ μὲν οὖν ἐπί- 186
 ταγμα πάντων ἀνιαρότατον, ὁ δὲ καιρὸς αὐτὸ προστάττει
 68M. μᾶλλον τοῦ κελεύοντος, ᾧ | πειστέον ἐξ ἀνάγκης διὰ τὰπι-
 25 τήθεια, μόνης Αἰγύπτου χορηγούσης αὐτὰ τοῖς λιμῶ
 πιεσθεῖσιν.“ (32.) ὁ δὲ βαρύτερον ἀναστενάξας „τίνα πρῶτον“ 187
 εἶπεν „ὄλοφύρωμαι; τὸν παρέσχάτον, ὃς οὐ τελευταῖος
 ἀλλὰ πρῶτος ἔλαχε τὴν τῶν συμφορῶν τάξιν; ἢ τὸν δεύ-
 τερον, ὃς τὰ δευτερεῖα τῶν κακῶν ἤρατο, πρὸ θανάτου
 30 δεσμά; ἢ τὸν νεώτατον, ὃς ἀπευκταιτότατην ὁδὸν ἀφίξεται,
 ἐὰν ἄρα ἀπίη, ταῖς τῶν ἀδελφῶν κακοπραγίαις οὐ σωφρο-
 νισθεῖς; ἐγὼ δὲ κατὰ μέλη καὶ μέρη διαρτώμενος —

- μέρη γὰρ τέκνα γονέων — εἰς ἀπαιδίαν κινδυνεύω περι-
 ελθεῖν ὁ πολύπαις καὶ εὐπαις ἄχρι πρὸ μικροῦ νομισθεῖς.“
- 188 ὁ δὲ πρεσβύτατος „εἰς ὁμηρεῖαν“ ἔφη „σοὶ δύο υἱοὺς
 δίδωμι, οὗς καὶ μόνους ἐγέννησα· τούτους ἀπόκτεινον, ἐὰν
 μὴ σφῶν ἀποδῶ τὸν ἐγγχειρισθησόμενον ἀδελφόν, ὃς ἀφικό- 5
 μενος εἰς Αἴγυπτον δύο περιποιήσει τὰ μέγιστα ἡμῖν, ἐν μὲν
 πίστιν σαφῆ τοῦ μὴ κατασκόπους μηδὲ πολεμίους εἶναι.
 ἕτερον δὲ τὸ τὸν ἀδελφὸν τὸν ἐν θεσμοῖς ἀπολαβεῖν δυνα-
 189 θῆναι.“ σφόδρα δ' ἀχθομένου τοῦ πατρὸς καὶ λέγοντος
 ἀγνοεῖν, ὅτι θυεῖν ὄντων ὁμομητρίων ὁ μὲν ἤδη τέθνηκεν. 10
 ὁ δ' ἔρημος καὶ μόνος ἀπολειφθεὶς εὐλαβήσεται τὴν ὁδὸν
 καὶ ζῶν προαποθανεῖται τῷ ὀέει κατὰ τὴν φοβερῶν ἐκείνων
 ὑπόμνησιν, ἃ συνέβη τὸν πρότερον παθεῖν, ταῦτα λέγοντος,
 τὸν εὐτολμύτατον καὶ ἀρχικὴν φύσει καὶ δυνατὸν εἶπεῖν —
 ἦν δὲ καθ' ἡλικίαν ἀπὸ τοῦ πρώτου τέταρτος — προστη- 15
 190 σάμενοι διερμηγεύειν ἔπεισαν τὰ δοκοῦντα πᾶσιν. ἐδόκει δὲ
 τῶν μὲν ἀναγκαίων ὑστεριζόντων — ὁ γὰρ κομισθεὶς πρότερος
 σῆτος ἐπικελοῖται —, κρατοῦντος δὲ τοῦ λιμοῦ καὶ πιέζοντος,
 ὠνησομένους ἀπιεῖναι, μὴ βαδιεῖσθαι δὲ τοῦ νεωτάτου κατα-
 μένοντος· τὸν γὰρ τῆς χώρας ἐπίτροπον ἀπηγορευκένοι δίχα 20
 191 τούτου παραγενέσθαι. λομισάμενος δὲ ἄτε σοφὸς ἀνὴρ, ὡς
 ἔστιν ἄμεινον ἕνα προσέειπε τῷ τοῦ μέλλοντος ἀδελφῷ καὶ
 ἀμφιβόλῳ πρὸ τῆς ὁμολογουμένης τῶν τοσοῦτων ἀπωλείας,
 ἦν ὑπομενεῖ πᾶς οἶκος ἐνδοεῖα πιεσθεὶς, ἀνιάτῳ νόσῳ, φησὶν
 192 αὐτοῖς· „ἀλλ' εἰ τῆς ἐμῆς βουλήσεως ἐπικρατέστερα τὰ τῆς 25
 ἀνάγκης ἐστίν, εἰκτέον· ἴσως γὰρ ἴσως ἢ φύσις οἰκονομεῖ τι
 βέλτιον, ὃ μήπω ταῖς διανοαῖς ἡμῶν παραφαίνειν ἀξιοῖ.
 193 λαβόντες οὖν καὶ τὸν νεώτατον, ὡς προήρησθε, ἄπιτε, μὴ
 μέντοι τὸν αὐτὸν ὄν καὶ πρόσθεν τρόπον· πάλαι μὲν γὰρ ἀργυ-
 ρίου μόνον ἔδει πρὸς σιτωνίαν ἀγνοουμένοις ἀνθρώποις καὶ 30
 μηδὲν πω πεπονηθῆσιν ἀνήκεστον, νυνὶ δὲ καὶ δώρων, τριῶν
 ἕνεκα, τῆς τε | πρὸς τὸν ἡγεμόνα καὶ σιτάρχην ἀρεσκείας, p.69 M

ὅφ' οὖν γνωρίζεσθαί φατε, καὶ τοῦ τὸν ἐν δεσμοῖς ἀπολαβεῖν
 θάπτον πολλὰ καταθέντας αὐτοῦ λύτρα καὶ τοῦ τὴν ὑπόνοιαν
 τῆς κατασκοπῆς ὡς ἐν μάλιστα ἰάσασθαι. πάντων οὖν ὄσων 194
 ἢ ἡμετέρα γῆ φέρει λαβόντες ὡσπερ τινὰς ἀπαρχὰς
 5 κομίζετε τῷ ἀνθρώπῳ καὶ δισδὸν ἀργύριον, τό τε ἀποδοθὲν
 πρότερον, ὃ ἴσως ἀγνοοῖα τινὸς ἀπεδόθη, καὶ ἕτερον αὐταρκές
 εἰς σιτωνίαν. ἐπιφέρεσθε μέντοι καὶ τὰς ἡμετέρας εὐχὰς, 195
 ἅς πρὸς τὸν σωτῆρα ποιούμεθα θεόν, ἵνα καὶ εὐάρεστοι τοῖς
 ἐγγχωρίοις ξενιτεύοντες ᾗτε καὶ ἐπανέρχησθε σῆοι τὰς
 10 ἀναγκαίαις παρακαταθήκας, υἱούς, ἀποδιδόντες πατρί, τὸν
 τε καταλειφθέντα πρότερον ἐν δεσμοῖς καὶ ὃν συνεπάγεσθε
 νυνὶ νεώτατον καὶ πραγμάτων ἀπειρον.“ ἄραντες δὲ συνέ-
 τεινον εἰς Αἴγυπτον.

(33.) Εἶτ' ὀλίγαις ὕστερον ἡμέραις ἀφικόμενους ἰδὼν ὁ 196
 15 τῆς χώρας ἐπίτροπος ᾗσθη πάνυ καὶ κελεύει τῷ τῆς οἰκίας
 ἐπιμελουμένῳ πολυτελὲς ἄριστον εὐτρεπίζειν καὶ τοὺς ἀνδρας
 εἰσάγειν ἀλῶν καὶ τραπέζης μεθέζοντας. εἰσαχθέντες δὲ 197
 καὶ ἐφ' ὅτῳ μὴ συναισθόμενοι διεπτόητο καὶ συγγυιέντες
 ἐτόπαζον ἐπὶ κλοπῇ μέλλειν συκοφαντεῖσθαι ὡς ὑφελόμενοι
 20 τὴν τοῦ σίτου τιμὴν, ἣν πρότερον ἐν τοῖς ἀγγείοις ἀνεῦρον·
 εἶτα τῷ τῆς οἰκίας ἐπιμελητῇ προσελθόντες ἀπελογοῦντο
 περὶ οὗ μηδεὶς ἐτόλμα κατηγορεῖν τὸ συνειδὸς ἰώμενοι καὶ
 ἅμα προφέροντες ἐπεδείκνυσον τὸ ἀργύριον εἰς ἀπόδοσιν.
 ὁ δὲ χρηστοῖς καὶ φιλανθρώποις λόγοις εὐθυμοτέρους 198
 25 αὐτοὺς ἐποίει φάσκων· „οὐδεὶς ἀσεβῆς ἐστὶν οὕτως, ὡς
 τὰς τοῦ θεοῦ χάριτας συκοφαντεῖν, ὅς ἴλεως εἶη· θησαυροὺς
 γὰρ ἐν τοῖς ὕμετέροις ὤμβρησεν ἀγγείοις οὐ μόνον τροφὰς
 ἀλλὰ καὶ πλοῦτον ἐξ ἐτοίμου οἰδοῦς.“ οἱ δὲ παρηγορηθέντες 199
 30 ἐν τάξει διετίθεσαν ἃ οἴκοθεν ἐπημέγχαντο δῶρα καὶ παρα-
 γενομένῳ τῷ δεσπότη τῆς οἰκίας προσέφερον· πυνθανομένῳ
 δέ, πῶς ἔχοιεν καὶ εἰ ὁ πατήρ ζῆ, περὶ οὗ πρόσθεν
 ἔλεγον, ἀποκρίνονται περὶ μὲν αὐτῶν οὐδέν, περὶ δὲ τοῦ

- 200 πατρός ὅτι ζῆ καὶ ὑγιαίνει. κατευξάμενος δ' ἐκείνῳ καὶ
 θεοφιλέστατον προσειπὼν, τὸν ὁμομήτριον περιβλεψάμενος
 ἀδελφὸν ὡς εἶδεν, οὐ κατασχὼν ἀλλ' ἤδη νικώμενος ὑπὸ
 τοῦ πάθους, πρὶν γενέσθαι καταφανῆς, ἐπιστρέφεται καὶ
 δραμῶν πρόφασιν ἐπὶ τι τῶν κατεπειγόντων — ἐκλαλῆσαι 5
 γὰρ τάληθές καιρὸς οὐκ ἦν — ἐν μυχῶ τινι τῆς οἰκίας
- 201 ἀνακλαυσάμενος ἀποχεῖ τὴν τῶν θακρῶν φορὰν. (34.) εἶτ'
 ἀπονηψάμενος λογισμῶ τῆς ἀνίας ἐπεκράτησε καὶ προσελθὼν
 εἰστία τοὺς ξένους ἀποδοὺς πρότερον καὶ τὸν ἀντὶ τοῦ
 νεωτάτου κατασχεθέντα εἰς ὁμηρεῖαν· συνειστιῶντο δὲ καὶ 10
- 202 ἄλλοι τῶν παρ' Αἰγυπτίοις δοκίμων. αἱ δ' ὑποδοχαὶ κατὰ
 τὰ πάτρια ἐκάστοις ἐγίνοντο, χαλεπὸν ἡγουμένου παλαιούς
 νόμους παριδεῖν, καὶ ταῦτα ἐν εὐωχίᾳ τινί, ἔνθα τῶν ἀηθῶν
- 203 αἱ ἤδοναι πλείους. | ἐξῆς δὲ προστάξαντος κατὰ τὰς ἡλικίας p.70M.
 καθέζεσθαι, μήπω τῶν ἀνθρώπων ἐν ταῖς συμποτικαῖς 15
 συνουσίαις κατακλίσαι χρωμένων, ἐθαύμαζον, εἰ Αἰγύπτιοι
 ζηλωταὶ τῶν αὐτῶν Ἑβραίοις εἰσὶ τάξεώς τε πεφροντικότες
 καὶ τὰς πρεσβυτέρων καὶ νεωτέρων τιμὰς διακρίνειν ἐπιστά-
- 204 μενοι. τάχα μέντοι καὶ τὸν ἄλλον χρόνον, ἔφασκον, τῆς
 χώρας ἀμαθέστερον τὰ περὶ δίαιταν ἀγούσης, ὁ ἀνὴρ οὗτος 20
 τοῖς κοινοῖς ἐπιστάς οὐ μόνον τοῖς μεγάλοις πράγμασιν
 ἤρμοσεν εὐταξίαν, δι' ὧν τὰ εἰρήνης καὶ πολέμου κατορθοῦ-
 σθαι πέφυκεν, ἀλλὰ καὶ τοῖς εὐτελεστέροις εἶναι δοκοῦσιν,
 ὧν τὰ πλείστα ἐν παιδιαῖς· ἰλαρότητα γὰρ ἐπιζητοῦσιν
 εὐωχίαι σεμνὸν ἄγαν καὶ αὐστηρὸν συμπότην ἥκιστα παρα- 25
- 205 δεχόμεναι. τοιοῦτους ἐπαίνους ἡρέμα συνειρόντων, τράπεζαι
 μὲν οὐ σφόδρα πολυτελεῖς εἰσχομίζονται, διὰ τὸν λιμὸν οὐκ
 ἀξιώσαντος τοῦ ξενοδόχου ταῖς ἐτέρων ἀτυχίαις ἐντροφᾶν·
 αὐτοὶ δ' ἄτε σύνεσιν ἀκριβεῖς καὶ τοῦτ' εἰς τὰ ἐγκώμια παρε-
 λάμβανον, ὡς ἀπειροκαλίαν, πρᾶγμα ἐπίφθονον, ἀπέστραπται, 30
 λέγοντες· ὡς καὶ τὸ τοῦ συναλγοῦντος τοῖς δεομένοις καὶ τὸ
 τοῦ ἐστιάτορος σχῆμα διασφῆζει μεθόριον ἀμφοῖν τιθεῖς

αὐτὸν καὶ τὴν ἐν ἑκατέρῳ μέμῃν ἐκφεύγων. αἱ μὲν οὖν 206
 παρασκευαὶ τὸ ἀμισῆς εἶχον πρόσφοροι τῷ καιρῷ γεγονυῖαι·
 τὸ δ' ἑλλιπὲς ἀνεπλήρουν αἱ συνεχεῖς φιλοφροσύναι προ-
 πόσεσιν, εὐχαῖς, παραινέσεσι ταῖς εἰς ἀνάληψιν, ἃ τοῖς
 5 ἐλευθέροις καὶ μὴ ἀμούσοις τὸ ἦθος ἤθδιω τῶν ὄσα περὶ ἐθω-
 δὴν καὶ πόσιν εὐτρεπίζουσιν οἱ φιλεσιτίατορες καὶ φιλόδειπνοι
 τὰ μηδεμιᾶς ἄξια σπουδῆς εἰς ὀλιγοφρόνων ἐπίδειξιν πομπη-
 στολοῦντες.

(35.) Τῇ δ' ὑστεραία ἄμα τῇ ἕφ μεταπεμφάμενος 207
 10 τὸν ἐπίτροπον τῆς οἰκίας κελεύει τὰ ἀργεῖα τῶν ἀνδρῶν
 ὅσα ἐπηνέγκαντο γεμίσαι σίτου καὶ πάλιν ἐπὶ τῶν στομιῶν
 τὴν τιμὴν ἐν βαλαντίοις καταθεῖναι, εἰς δὲ τὸ τοῦ νεωτάτου
 καὶ τὸ κάλλιστον τῶν ἀργυρῶν ἔκπωμα, ὃ πίνειν ἔθος εἶχεν
 αὐτός. καὶ ὁ μὲν τὰ προσταχθέντα προθύμως ἐπετέλει 208
 15 μηδένα μάρτυρα παραλαμβάνων, οἱ δ' οὐδὲν τῶν κρύφα
 γεγονότων εἰδότες ἀνεξεύγυσαν ἐπὶ τοῖς παρ' ἐλπίδας
 ἀγαθοῖς ἅπασι χαίροντες. ἃ μὲν γὰρ προσεδόκησαν, ταῦτα 209
 ἦν· ἐπὶ κλοπῇ τοῦ ἀποδοθέντος ἀργυρίου συκοφαντίαν
 ἔξειν, ἀδελφὸν τὸν ὀμηρεύοντα μὴ ἀποκλήψεσθαι, προσαπο-
 20 βαλεῖν καὶ τὸν νεώτατον ἴσως ὑπὸ τοῦ σπουδάσαντος αὐτὸν
 ἀχθῆναι βία κατασχεθέντα. τὰ δ' ἀποβάντα αἰσίων τελει- 210
 p.71 M. ὅτερα εὐχῶν· τὸ πρὸς | τῷ μὴ συκοφαντηθῆναι τραπέζης
 καὶ ἀλῶν, ἃ σύμβολα γνησίου φιλίας ἀνθρώποις ἀνεύρηται,
 μεταλαχεῖν, τὸ κομίσασθαι τὸν ἀδελφὸν ἀνύβριστον, μηδεὶν
 25 ἐντυχόντος καὶ δεηθέντος, τὸ καὶ τὸν νεώτατον ἀγαγεῖν
 πρὸς τὸν πατέρα σῶν, ἐκπεφευγῆτας μὲν τὰς ἐπὶ κατασκόπων
 ὑπονοίας, ἀφθονον δὲ τροφῶν πληθὸς ἐπιφερομένους, χρηστὰ
 δὲ καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος λογιζομένους· εἰ γὰρ ἐπιλίποι
 τὰπιτήθεια πολλάκις, ἔφασκον, οὐκέθ' ὡς πρότερον περιόσεις
 30 ἀλλὰ γεγηθότες ὡς πρὸς ἴδιον ἀλλ' οὐ ξένον τὸν τῆς
 χώρας ἐπίτροπον ἀποδημήσομεν. (36.) ἀλλὰ γὰρ οὕτω 211
 διακειμένων καὶ τοιαῦτα ταῖς ψυχαῖς ἀναπολούντων, αἰφνίδις

- καὶ ἀπροσδόκητος ταραχὴ καταλαμβάνει. προσταχθεὶς γὰρ ὁ τῆς οἰκίας ἐπιμελητῆς, ἐπαγόμενος θεραπεύοντων πληθὺς οὐκ ὀλίγον, κατασεῖων τὰς χεῖρας καὶ μένειν ὑποσημαίνων
- 212 ἐβροηδρόμει. καὶ συντείνας ἄσθματος πλήρης „ἐπεσφράγισθε“ εἶπε „καὶ τὰς προτέρας καθ' αὐτῶν αἰτίας· ἀγαθὰ κακοῖς 5 ἀμειψόμενοι πάλιν τὴν αὐτὴν ὁδὸν τῶν ἀδικημάτων ἐτρέπεσθε· τὴν τοῦ σίτου τιμὴν ὑπεξελόμενοι καὶ μεῖζον ἔτι προσεξεργάσασθε· πονηρία γὰρ τυχοῦσα ἀμνηστίας ἐπιδίδωσι.
- 213 τὸ κάλλιστον καὶ τιμιώτατον ἔκπωμα τοῦ δεσπότητος, ἐν ᾧ προπύσεις προὔπινεν ὑμῖν, κεκλόφατε οἱ λίαν εὐχάριστοι, 10 οἱ λίαν εἰρηνικοί, οἱ μὴδ' ὄνομα κατασκοπῆς εἰδότες, οἱ διττὸν ἀργύριον εἰς ἀπόδοσιν τοῦ προτέρου κεκομικότες, ἐνέδραν ὡς ἔοικε καὶ δέλεαρ ἐπὶ θήραν καὶ ἀρπαγὴν πλειύνων. ἀλλ' οὐκ εἰς ἅπαν εὐδοεῖ κακία, λανθάνειν δ' αἰεὶ τεχνάζουσα
- 214 καταφωρᾶται.“ ταῦτα συνείροντος, ἀχανεῖς ἐπάγησαν, λύπης 15 καὶ φόβου, τῶν ἀργαλεωτάτων κακῶν, ἐξαίφνης ἐπιπέσόντων, ὡς μὴδὲ διαῖραι τὸ στόμα δύνασθαι· τῶν γὰρ ἀπροσδοκῆτων κακῶν αἰ προσβολαὶ καὶ τοῖς θεινοῖς περὶ
- 215 λόγους ἀφώνιαν ἐμποιοῦσι. παρειμένον δ' ὄμως ὑπὲρ τοῦ μὴ δοκεῖν ἀλισκόμενοι τῷ συνειδῶτι καθησυχάζειν „πῶς“ 20 ἔφασαν „ἀπολογησόμεθα καὶ πρὸς τίνα; σὺ γὰρ μέλλεις ἔσεσθαι καὶ δικαστῆς ὁ κατήγορος, ὃς ὄφειλες καὶ ἐτέρων αἰτιωμένων ἡμῖν συναγορεύειν ἐξ ὧν ἐπειράθη· ἢ τὸ μὲν ἀργύριον τὸ εὐρεθὲν ἐν τοῖς ἀγγείοις πρότερον οὐθενὸς ἐλέγχοντος ἐκομίσασμεν ἀποδώσοντες, τοσαύτη δ' ἐχρησάμεθα τῶν τρόπων 25 μεταβολῆς, ὡς τὸν ξενόδοχον ἀμείψασθαι ζημίαις καὶ κλοπαῖς; ἀλλ' οὕτε γέγονε τοῦτο μήτ' εἰς νοῦν ἔλθοι ποτὲ τὸν
- 216 ἡμέτερον. ὃς δ' ἂν ἔχων ἀλλῷ τὸ ἔκπωμα τῶν ἀδελφῶν, θνησχέτω· θανάτου γὰρ τὰδίκημα, εἰ γέγονεν ὄντως, τιμώμεθα διὰ πολλὰ· πρῶτον μὲν ὅτι πλεονεξία καὶ τὸ τῶν 30 ἀλλοτριῶν ἐπιθυμεῖν παρανομώτατον, δεύτερον ὅτι τοὺς ὠφεληκότας βλάπτειν ἐπιχειρεῖν ἀνοσιώτατον, τρίτον δὲ ὅτι

τοὺς μέγα φρονοῦντας ἐπ' εὐγενείᾳ τὸ τῶν προγόνων
 72M. ἀξίωμα | καθαιρεῖν ἔργοις ὑπαιτίαις τολμᾶν ὄνειδος αἰσχιστον·
 οἷς ἅπασιν ἔνοχος ὢν, εἴ τις ἡμῶν ὑφῆρηται, θανάτων μυριάων
 ἄξια πεπραχὼς τελευτάτω.“ (37.) καὶ ἅμα λέγοντες τὰ 217
 5 ἄγθη τῶν ὑποζυγίων καθαιροῦσι καὶ προτρέπονται μετὰ
 πάσης ἐπιμελείας ἐρευνᾶν. ὁ δὲ οὐκ ἀγνοῶν ἐν τῷ τοῦ
 νεωτάτου κατακειμένον ἅτε αὐτὸς λάθρα θεὸς ἐσοφίζετο
 καὶ τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ πρεσβυτάτου ποιησάμενος ἐξῆς κατὰ
 στοῖχον ἐπακολουθῶν ταῖς ἡλικίαις ἐσκόπει, προσφέροντος
 10 ἐκάστου καὶ ἐπιδεικνυμένου τὰ ἀγαθὰ, μέχρι τοῦ τελευταίου.
 παρ' ᾧ καὶ τὸ ζητούμενον ἀνευρέθη, ὡς ἰδόντας ἀθρόους
 ἀνοιμῶξαι καὶ τὰς ἐσθῆτας διαρρήξαντας ἐκθακρύνειν ἐπι-
 στένοντας καὶ ζῶντα τὸν ἀδελφὸν ἔτι προθρηνοῦντας καὶ
 οὐχ ἔγνον αὐτοὺς καὶ τὸν πατέρα, ὅς προὔλεγε τὰς συμ-
 15 βησομένας τῷ υἱῷ κακοπραγίας, δι' ἃς βουλομένοις συν-
 αποδημεῖν τὸν ἀδελφὸν οὐκ ἐπέτρεπε. κατηφοῦντες δὲ 218
 καὶ συγκεχυμένοι τὴν αὐτὴν ὑπέστρεφον ὁδὸν εἰς τὴν πόλιν
 ἐκπεπληγμένοι τῷ συμβεβηκότι καὶ τὸ πρᾶγμα ἐπιβουλήν
 ἀλλ' οὐ φιλαργυρίαν ἀδελφοῦ νομίζοντες· εἶτα τῷ τῆς χώρας
 20 ἐπιτρόπῳ προσαχθέντες φιλάδελφον εὐνοίαν ἀπὸ γνησίου
 πάθους ἐπιδείκνυνται. προσπεσόντες γὰρ ἀθρόοι τοῖς ἐκείνου 219
 γόνασιν ὡς κλοπῇ πάντες ἔνοχοι, ὃ μῆδ' εἶπεῖν θέμις ἐπ'
 αὐτῶν, ἐθακρυσσόουν, ἰκέτευον, ἑαυτοὺς ἐξεδίδωσαν, ἐκούσιον
 δουλείαν ὑπισχνοῦντο, δεσπότην προσηγόρευον ἐκεῖνον,
 25 προβλήτους, οἰκότριβας, ἀργυρωνήτους, οὐδὲν παραλείποντες
 τῶν οἰκετικῶν ὀνομάτων, ἀνεκάλουν ἑαυτούς. ὁ δ' ἔτι μᾶλλον 220
 ἀποπειρώμενος ἔθει βαρυτάτῳ φησὶν αὐτοῖς· „μηδέποτε
 τοῦτο ἐργασασίμην, ὡς τοσοῦτους ἀπάγειν ἐνὸς ἁμαρτόντος·
 τί γὰρ εἰς μετουσίαν ἄξιον καλεῖν τιμωριῶν τοὺς μὴ τῶν
 30 ἀδικημάτων κοινοπραγῆσαντας; ἐκεῖνος μόνος, ἐπεὶ καὶ
 μόνος ἔπραξε. κολαξέσθω. πυνθάνομαι μὲν οὖν. ὅτι πρὸ 221
 τῆς πόλεως καὶ θάνατον ὠρίζετο κατὰ τοῦ ἀλόγους· ἐγὼ

- ὁ ἕκαστα πρὸς τὸ ἐπεικὲς ἄγων καὶ ἡμερώτερον ἐπι-
 κουφίζω τὴν τιμωρίαν δουλείαν ὀρίσας ἀντὶ θανάτου.“
- 222 (38.) χαλεπῶς δὲ τὴν ἀπειλὴν φερόντων καὶ ἐφ’ οἷς
 ἐσυκοφαντοῦντο καταδουμένων ὁ τέταρτος καθ’ ἡλικίαν — ἦν
 δὲ τολμητῆς μετ’ αἰδοῦς καὶ θαρραλέος, παρρησίαν τὴν ἄνευ 5
 ἀναισχυντίας ἐπιτετηθευκῶς — προσελθὼν φησι· „θέομαι,
 θέσποτα, μὴ θυμῷ χαρίσασθαι μηδ’ ὅτι τέταξαι τὴν μετὰ
- 223 βασιλέα τάξιν προκαταγνῶναι πρὸ τῆς ἀπολογίας ἡμῶν. πυν-
 θανομένῳ σοι κατὰ τὴν προτέραν ἐπιδημίαν περὶ τε ἀδελφοῦ
 καὶ πατρὸς ἀπεκρινάμεθα· πατήρ μὲν | ἐστὶ πρεσβύτης, p. 73 M.
 οὐ χρόνῳ μᾶλλον γεγηρακῶς ἢ ταῖς ἐπαλλήλοις δυστυχίαις, 11
 ὕφ’ ὧν γυμναζόμενος ἀθλητοῦ τρόπον ἐν πόνοις καὶ
 δυσκαρτερήτοις κακοπαθείαις διετέλεσεν· ἀδελφὸς δὲ κομιδῆ
 νέος ἐστίν, ἐκτόπως στεργόμενος ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἐπειδὴ
 καὶ ὀψίγονός ἐστι καὶ οὖειν γενομένων ὁμομητρίων ἀπελείφθη 15
- 224 μόνος, τοῦ πρεσβυτέρου βιαίως ἀποθανόντος. κελεύοντος
 δὲ σοῦ ἐνθάδε τὸν ἀδελφὸν ἀγαγεῖν καὶ ἀπειλοῦντος, εἰ μὴ
 παραγένοιτο, μηδ’ ἡμῖν εἰς ὄψιν ἐλθεῖν ἔτι τὴν σὴν ἐπι-
 τραπήσσεσθαι, κατηφοῦντες ἀπηλλαττόμεθα καὶ μόλις οἴκαδε
- 225 ἐπανελθόντες ἐδηλοῦμεν τὰ ἀπὸ σοῦ τῷ πατρί. ὁ δὲ κατ’ 20
 ἀρχὰς μὲν ἀντέλεγε θεδιῶς σφόδρα περὶ τῷ παιδί, τῶν
 δ’ ἀναγκαίων ὑποσπανιζόντων καὶ μηδενοῦς ἡμῶν τολμῶντος
 ἐπὶ σιτωνίαν ἦκειν δέχα τοῦ νεωτάτου διὰ τὰς σὰς ἐπανα-
 τάσεις, μόλις πείθεται τοῦτον συνεκπέμψαι μυρία μὲν αἰτιώ-
 μενος, ὅτι ἀδελφὸν ἄλλον ἔχειν ὠμολογήσαμεν, μυρία δ’ 25
 οἰκτιζόμενος, εἰ μελλήσει διαζεύγνυσθαι· νήπιος γάρ ἐστι καὶ
 πραγμάτων ἄπειρος, οὐ μόνον τῶν κατὰ τὴν ἀλλοδαπήν,
- 226 ἀλλὰ καὶ τῶν κατὰ τὴν πόλιν. πρὸς οὖν οὕτω διακείμενον
 τὸν πατέρα πῶς ἂν ἀφικόμεθα; τίσι δ’ ὀφθαλμοῖς αὐτὸν
 θεάσασθαι δέχα τούτου δυνασόμεθα; τελευτὴν οἰκτίστην 30
 ὑπομενεῖ μόνον ἀκούσας, ὡς οὐκ ἐπανελήλυθεν· εἴθ’ ἡμᾶς
 ἀνδρσφόρους καὶ πατροκτόνους ἕκαστος ἐρεῖ τῶν φιλαπεχθη-

μόνων καὶ ἐπὶ ταῖς τοιαύταις συμφυραῖς ἐθελουκακούντων.
 τὸ δὲ πλεῖστον τῆς κατηγορίας ῥυήσεται κατ' ἑμοῦ· πολλὰ 227
 γὰρ ὑπεσχόμεν τῷ πατρὶ προσέσθαι παρακαταθήκην λαμβάνειν
 ὁμολογῶν, ἣν ἀποδώσειν. ὅταν ἀπαιτηθῶ· πῶς δ' ἂν, εἰ μὴ
 5 ἐξευμενισθείης αὐτός, ἀποδοῦναι δυναίμην; οἴκτων δέομαι
 τοῦ πρεσβύτου λαβεῖν καὶ εἰς ἔννοιαν ἐλθεῖν τῶν κακῶν
 οἷσπερ ἀνιαθήσεται μὴ κομισάμενος ὃν ἀβουλῶν ἐνεχείρισεν.
 ἀλλὰ σὺ μὲν ὑπὲρ ὧν ἐδοξας ἡδουκῆσθαι οἴκας λάμβανε. 228
 δώσω δ' ἐθελοντῆς ἐγώ· δοῦλον ἀπὸ ταύτης ἀνάγραφε
 10 τῆς ἡμέρας. ἄσμενος ὑπομενω τὰ τῶν νεωνήτων, ἐὰν
 τὸ παιδίον ἐθελήσης ἔσσει. λήψεται δ' οὐκ αὐτός τὴν χάριν, 229
 ἐὰν ἄρα διδῶς, ἀλλ' ὁ μὴ παρὼν ἐπικουφισθείς τῶν φρον-
 τίδων, ὁ τῶν τσοῦτων πατὴρ ἰκετῶν ἀπάντων· ἰκέται
 γὰρ ἐσμεν καταπεφυγότες ἐπὶ τὴν σὴν ἱερωτάτην δεξιάν,
 15 ἧς μηδέποτε διαμάρτομεν. ἔλθεσ οὖν εἰσελθέτω σε 230
 γήρως ἀνδρὸς τοὺς ἀρετῆς ἄθλους κατὰ πᾶσαν ἡλικίαν
 διαπονήσαντος· τὰς κατὰ Συρίαν πόλεις εἰς ἀποδοχὴν αὐτοῦ
 καὶ τιμὴν ἐπέστρεψε. καίτοι ξενικωτέροις ἔθεσι καὶ νομίμοις
 καὶ πολλὸν διεστῶσι γρώμενος, οὐ βραχεῖ τι τῶν ἐγγυρῶν
 20 ἡλλοτριωμένος· ἀλλ' ἦ τοῦ βίου καιροκαγαθία καὶ τὸ
 σύμφωνον καὶ ὁμολογούμενον πρὸς ἔργα λόγων καὶ πρὸς
 λόγους ἔργων ἐξενίκησεν. ὡς καὶ τοὺς ἕνεκα | τῶν πατρίων
 μὴ εὐγνώμονας μεθαρμόσασθαι. τοιαύτην μέλλεις κατατί- 231
 θεσθαι χάριν, ἧς οὐκ ἂν δύναιτό τις μεῖζονα λαβεῖν· τίς
 25 γὰρ ἂν γένοιτο πατρὶ δωρεὰ μεῖζων ἢ υἱὸν ἀπογνωσθέντα
 κομίσασθαι;“

(39.) Πάντα δ' ἦσαν ἀπόπειρα καὶ ταῦτα καὶ τὰ 232
 πρότερα, πῶς ἔχουσι τοῦ τῆς χώρας ἐπιτρόπου σκοποῦντος
 εὐνοίας πρὸς τὸν ἡμομήτριον ἀδελφόν· ἐδεδίει γάρ, μὴ φυσικῇ
 30 τινι ἡλλοτριώσει κέχρηται, καθάπερ οἱ ἐκ μητρυῶν γεγονότες
 πρὸς τὸν ἐξ ἐτέρας ἰσοπέμου γυναικὸς οἴκων. διὰ τοῦτο καὶ 233
 ὡς κατασκόπους ἡπιᾶτο καὶ περὶ τοῦ γένους ἐπυνηθάνετο

- πρόφασιν τοῦ γινῶναι, εἰ περίεστιν ὁ ἀδελφός, ἀλλὰ μὴ ἐξ
 ἐπιβουλῆς ἀνήρηται, καὶ ἓνα κατέσχε τοὺς ἄλλους ἐάσας
 ἀπαίρειν ὁμολογήσαντας ἀγαγεῖν τὸν νεώτατον, ὃν ἰδεῖν
 234 μάλιστ' ἐπόθει καὶ τῆς ἐπ' αὐτῷ χαλεπῆς καὶ βαρυτάτης
 ἐθεάσατο, μικρὸν ὄσον ἀναθεῖς τῆς φροντίδος, καλέσας ἐπὶ
 ξενίαν καὶ ἐστιῶν πολυτελεστέραις εὐώγει τὸν ὁμομήτριον
 παρασκευαῖς, ἀποβλέπων εἰς ἕκαστον καὶ τεκμαιρόμενος
 235 ἐκ τῆς ὄψεως, εἴ τις αὐτοῖς ὑποικουρεῖ φθόνος. καὶ ὡς
 ἀσμενίζοντας ἑώρα καὶ ἀναχουμένους ἐπὶ τῇ τοῦ νεωτάτου 10
 τιμῇ, δυσὶν ἤδη μαρτυρίαις σημειωσάμενος τὸ μηδὲν ἔχθος
 ὑποτύφεισθαι καὶ τρίτην ἐπενόησε, τὴν τοῦ κεκλέσθαι
 δοκοῦντος ἐκπώματος αἰτίαν ἀναθεῖς τῷ νεωτάτῳ· σαφέστατος
 γὰρ ἔμελλεν ἔλεγχος οὕτως γενέσθαι τῆς ἐκάστου διανοίας
 καὶ οἰκειότητος τῆς πρὸς τὸν συκοφαντούμενον ἀδελφόν. 15
 236 ἐξ ὧν ἀπάντων ἤδη συνεπιθέτο περὶ τοῦ μὴ καταστασιάζεσθαι
 μηδ' ἐπιβουλεύεσθαι τὸν μητρῶον οἶκον λογισμὸν
 τε εἰκότα καὶ περὶ τῶν αὐτῷ συμβεβηκότων ἐλάμβανεν,
 ὡς οὐκ ἐπιβουλαῖς ἀδελφῶν αὐτὰ μᾶλλον εἶη πεπονθῶς ἢ
 κατὰ πρόνοιαν θεοῦ τὰ μακρὰν ἐμβλέποντος καὶ τὰ μέλλοντα 20
 237 οὐχ ἤττον τῶν παρόντων ὁρῶντος. (40.) εἴτ' ἐπὶ συμβάσεις
 καὶ καταλλαγὰς ἴετο νικῶμενος ὑπὸ φιλοικείου πάθους καὶ
 ὑπὲρ τοῦ μηδὲν ὄνειδος προσβαλεῖν τοῖς ἀδελφοῖς ἕνεκα
 τῆς πράξεως οὐδένα τῶν Αἴγυπτίων ἐδικαίωσε παρεῖναι
 238 κατὰ τὴν πρώτην ἀναγνώρισιν· ἀλλὰ κελεύσας ἅπασαν τὴν 25
 θεραπείαν μεταστῆναι, πηγῆν τινα θακρῶν ἐξαίφνης ἀνεῖς
 καὶ τῇ δεξιᾷ προσελθεῖν ἐγγυτέρω σημήνας, ἵνα μηδ' ἐκ
 τύχης ἐπακοῦσαί τις ἄλλος δυναθῆ, φησὶν αὐτοῖς· «ἐπε-
 σκιασμένον πρᾶγμα καὶ χρόνῳ μακροῦ συγκεκρούφθαι δοκοῦν
 μέλλων ἀνακαλύπτειν μόνος μόνους ὑμῖν ἀπαμπίσχω· ἀδελφόν 30
 ὃν ἀπέδοσθε εἰς Αἴγυπτον, ἐκεῖνος ὃν ὁρᾶτε νῦν παρεστῶτα
 239 αὐτός εἰμι ἐγώ.» καταπλαγέντων δ' αὐτῶν παρ' ἐλπίδα

- καὶ διεπτοημένων καὶ ὡσπερ ὀλιγὴν τινα βιαίῳ τὰς ὄψεις
ἐπὶ γῆν καταβεβληκότων καὶ πεπηγότων ἀφώνων καὶ ἀγανῶν.
- 0.75 M. „μὴ καταφρεῖτε“ | εἶπεν, „ἀμνηστίαν ἀπάντων παρέχω τῶν
εἰς ἐμὲ πεπραγμένων, μηδενὸς ἑτέρου δεῖσθε παρακλήτου·
5 αὐτοκελεύστω καὶ ἐκουσίῳ γνώμῃ πρὸς συμβάσεις ἐθελοντῆς 240
ἀφῆγμαι συμβούλοις χρησάμενος δυσί, τῇ τε πρὸς τὸν πατέρα
εὐσεβείᾳ, ᾧ τὸ πλεῖστον τῆς χάριτος ἀνατίθημι, καὶ τῇ
φυσικῇ φιλανθρωπίᾳ, ἣ πρὸς ἅπαντας διαφερόντως δὲ πρὸς
τοὺς ἀφ' αἵματος χρῶμαι. καὶ νομίζω τῶν συμβεβηκότων 241
- 10 οὐχ ὑμᾶς ἀλλὰ θεὸν αἵτιον γεγονῆσθαι βουλευθέντα με τῶν
αὐτοῦ χαρίτων καὶ δωρεῶν, ἃς ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις
καιροῖς ἤξίωσε τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων παρασχεῖν, ὑπερ-
ρέτην γενέσθαι καὶ διάκονον. ἐναργῆ δὲ πίστιν ὀνόματι 242
λαβεῖν ἐξ ὧν ὄρατε· πᾶσαν μὲν Αἴγυπτον ἐπιτέτραμμαί.
- 15 τιμὴν δὲ ἔχω τὴν πρώτην παρὰ τῷ βασιλεῖ καὶ μὲ νέον
ὄντα πρεσβύτερος ὢν ὡς πατέρα τιμᾶ· θεραπεύομαί τε οὐχ
ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων μόνον ἀλλὰ καὶ ὑπὸ πλείεστων ἄλλων
ἐθνῶν, ὅσα καὶ ὑπήκοα καὶ αὐτόνομα· χρεῖα γὰρ πάντα
διὰ τὴν ἑνδοξίαν προσεστώτος. ἄργυρός τε καὶ χρυσὸς καί, 243
- 20 τὸ τούτων ἀναγκαιότερον, αἱ τροφαὶ παρ' ἐμοὶ μόνῃ ταμιεύ-
ονται διανεμόντι καὶ κατακερματίζοντι πρὸς τὰς ἀναγκαίας
χρεῖας ἑκάστοις τῶν δεομένων, ὡς μήτε τι τῶν εἰς τροφὴν
περιττεῦσαι μήτε τι τῶν εἰς ἐκπλήρωσιν ἐνδοξίας ἐπι-
λιπεῖν. ἀλλ' οὐκ ἐναβρυνόμενος καὶ σεμνουόμενος ταυτὶ 244
- 25 διεξῆλθον, ἀλλ' ἵν' αἰσθησθε, ὅτι τῶν τηλικούτων οὐδεὶς
ἔμελλεν ἀνθρώπων αἵτιος ἔσσεσθαι δοῦλην καὶ μετὰ ταῦτα
δεσμώτη γενομένην — καὶ γὰρ ἐδέθην ποτὲ συκοφαντηθεῖς —,
ἀλλ' ὁ τὰς ἐσχάτας συμφοράς τε καὶ δυσπραγίας μεταρρο-
σάμενος εἰς τὰς ἀνωτάτω καὶ πρώτας εὐτυχίας θεοῦ ἦν,
- 30 ᾧ πάντα δυνατά. ταῦτα ἐμοῦ διανοουμένου, μηκέτι εὐλαβῶς 245
ἔχετε τὰς δυσφοροσύνας ἐκποδῶν ποιησάμενοι καὶ πρὸς ἰλαρὰν
μεταβαλόντες εὐθυμίαν. εὖ δ' ἂν ἔχη καὶ πρὸς τὸν πατέρα

συντεῖναι καὶ πρῶτον αὐτῷ τὰ περὶ τῆς ἐμῆς εὐρέσεως
εὐαγγελίσασθαι· φθάνουσι γὰρ αἱ φῆμαι πανταχόσε.“

- 246 (41.) οἱ δὲ κατὰ διαδοχὴν τοὺς ἐπαινοὺς αὐτοῦ συνεί-
ροντες ἀπαύστως ἀγαλίνουσι στόμασιν ἐξύμνουσι ἄλλος ἄλλο
τι διεξιῶν, ὁ μὲν τὸ ἀμνησίκακον, ὁ δὲ τὸ φιλοίκειον, ὁ δὲ 5
τὴν σύνεσιν, ἅπαντες δ' ἀθρόοι τὴν εὐσέβειαν ἐπὶ τὸν θεὸν
ἀναφέροντος τὰ τέλη τῶν κατορθουμένων καὶ μηκέτι ταῖς
ἀβουλήτοις ἀρχαῖς καὶ πρώταις ἐνστάσεσι τῶν μὴ κατὰ
γνώμην δυσχεράναντος καὶ τὴν ὑπερβάλλουσαν μετ' αἰδοῦς
247 καρτερίαν· ὅς ἐν τσσαύταις γεγονῶς ἀνωμαλίαις οὔτε δουλεύων 10
βλάβοι οὐδὲν εἶπε κατὰ τῶν ἀδελφῶν ὡς πεπρακόντων
οὔτ' εἰς εἰρκτὴν ἀπαγόμενος ὑπ' ἀθυμίας ἐξελάλησέ τι τῶν
ἀπορρήτων οὔτε πολλὸν χρόνον ἔκει καταμένων, οἷα |
φιλεῖ, τοῖς θεσμώταις ἔθους ὄντος τὰς ἰδίας ἀτυχίας p. 76 M.
- 248 ἀναμετρεῖσθαι, ἀπεγύμνωσεν· ἀλλ' ὡς μηδὲν εἰδὼς τῶν 15
αὐτῷ συμβεβηκότων, ἀλλ' οὐδ' ὅτε τὰ ὄνειρατα διεκρίνειν ἤ
τοῖς εὐνούχοις ἢ τῷ βασιλεῖ, καιρὸν ἔχων εἰς μήνυσιν
ἐπιτήδειον, ἐφθέγγετό τι περὶ τῆς ἰδίας εὐγενείας, οὐδ'
ὅτε βασιλέως ὑπαρχος ἐχειροτονεῖτο καὶ τῆς Αἰγύπτου
πάσης τὴν ἐπιμέλειαν καὶ προστασίαν παρελάμβανεν, ἵνα 20
μὴ δόξῃ τις εἶναι τῶν ἡμελημένων καὶ ἀφανῶν, ἀλλὰ
τῷ ὄντι εὐπατρίδης, οὐ φύσει δοῦλος, ἀλλ' ἐπιβουλάς ὑφ'
ᾧν ἦχιστ' ἐχρῆν ἀνηκέστους ὑπομεμενηκῶς καὶ συμφοράς.
- 249 ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ἐρρῦη πολλὸς ἔπαινος ἰσότητος αὐτοῦ
καὶ δεξιότητος· τὰς γὰρ τῶν ἄλλων ἀλαζονείας καὶ ἀπαι- 25
δευσίας ἡγεμόνων εἰδότες ἐθαύμαζον τὸ ἀνεπίφαντον καὶ ἀτρα-
γυδῆτον καὶ ὡς εὐθύς ἰδὼν κατὰ τὴν προτέραν ὁδὸν ἀπο-
κτεῖναι δυνάμενος ἢ τὸ γοῦν τελευταῖον λιμώττουσι τροφὰς
μὴ παρασχεῖν πρὸς τῷ μὴ τιμωρῆσασθαι καὶ ὡς χάριτος
ἀξίους ὠρεᾶν ἔδωκε τάπιτήδεια τὴν τιμὴν αὐτῶν ἀποδοθῆναι 30
250 κελεύσας. οὕτω μέντοι τὰ τῆς ἐπιβουλής καὶ πράσεως εἰς
ἅπαν ἡγνοήθη καὶ διέλαθεν, ὥσθ' οἱ ἐν τέλει τῶν Αἰγυπτίων

συνήδοντο, ὡς πρῶτον ἄρτι τῶν ἀδελφῶν τοῦ προεστῶτος
 ἡμόντων, καὶ ἐπὶ ξενίαν ἐκάλουν καὶ φθάνοντες εὐηγγελίζοντο
 τῷ βασιλεῖ, καὶ πάντα διὰ πάντων ἔγαμε χαρᾶς οὐκ ἔλαττον
 ἢ εἴπερ εὐφρόρησεν ἡ παιδιάς καὶ ὁ λιμὸς εἰς εὐθηνίαν μετέ-
 5 βαλε. (42.) γινούσ δ' ὁ βασιλεὺς, ὅτι καὶ πατήρ ἐστὶν αὐτῷ 251
 καὶ ἡ γενεὰ πολυάνθρωπος, προτρέπει μεταναστῆναι πανοικί
 τὴν βαθυγαιοτάτην Αἰγύπτου μοῖραν ὁμολογήσας ἀεθωρήσθαι
 τοῖς ἀφιζομένοις. ἀπήνας οὖν καὶ ἄρμαμάξας καὶ πλῆθος
 ὑποζυγίων ἐπηχθισμένων τὰπιτήδεα δίδωσι τοῖς ἀδελφοῖς
 10 καὶ θεραπείαν ἰκανήν, ἵνα μετ' ἀσφαλείας ἀγάγῃσι τὸν
 πατέρα. παραγενομένων δὲ καὶ τὰ περὶ τὸν ἀδελφόν 252
 ἄπιστα καὶ μείζονα ἐλπίδων διηγουμένων, οὐδὲ πᾶν προσεῖχε·
 κἀν γὰρ οἱ λέγοντες ἀξιοπιστότατοι, ἀλλ' ἦ γε τοῦ πράγματος
 ὑπερβολὴ ῥαδίως συναινεῖν οὐκ ἐπέτρεπεν. ἰδὼν δὲ ὁ πρεσ- 253
 15 βύτης τὰς ἐν τοιοῦτῳ καιρῷ παρασκευὰς καὶ χρορηγίας τῶν
 ἀναγκαίων ἀφθόνους τοῖς περὶ τοῦτου λεγομένοις εὐτυχίμασι
 συναδούσας ὕμνει τὸν θεόν, ὅτι τὸ δοκοῦν ἐκλειοπένας
 μέρος τῆς οἰκίας ἀπεπλήρωσεν. ἡ δὲ χαρὰ καὶ φόβον εὐθύς 254
 ἐγέννησε τῇ ψυχῇ περὶ τῆς τῶν πατρίων ἐκδικαιτήσεως·
 20 ἤδει γὰρ καὶ νεότητα εὐδύλισθον φύσει καὶ ξενιτείας τὴν
 εἰς τὸ ἁμαρτάνειν ἐκεχειρίαν καὶ μάλιστα τῆς ἐν Αἰγύπτῳ
 77M. χώρας τυφλωττούσης περὶ τὸν ἀληθῆ θεὸν ἕνεκα | τοῦ
 γενητὰ καὶ θνητὰ θεοπλαστεῖν καὶ προσέτι πλοῦτος καὶ
 δόξης ἐπιθέσεις ὀλιγόφροσι διανοίαις ἐπιτίθενται καὶ διότι
 25 ἀπολειφθεῖς, μηδενὸς τῶν ἐκ τῆς πατριᾶς οἰκίας συνεξελη-
 λυθότος σωφρονιστοῦ, μόνος ὢν καὶ ἔρημος διδασκάλων
 ἀγαθῶν ἔτοιμος ἔσται πρὸς τὴν τῶν ἰθνηίων μεταβολήν.
 οὕτως οὖν διακαίμενον ἰδὼν ὦ μόνῳ δυνατὸν ἀόρατον 255
 ψυχὴν ὄραν ἔλεον λαμβάνει καὶ κοιμωμένῳ νύκτωρ ἐπιφανεῖς
 30 φησι· «μηδὲν εὐλαβοῦ περὶ τῆς εἰς Αἴγυπτον ἀφίξεως·
 αὐτὸς ἡγεμονεύσω τῆς ὁδοῦ παρέχων τὴν ἀποδημίαν ἀσφαλῆ
 καὶ εὐάρεστον· ἀποδώσω μέντοι καὶ τὸν τριπόδητον υἱόν,
 Philonis opera vol. IV

- ὅς ποτε τεθνάναι νομισθεὶς ἐκ πολυετίας οὐ ζῶν μόνον ἀλλὰ
καὶ χώρας τῆσδε ἡγεμὼν ἀναφαίνεται.“ πληρωθεὶς δ’
256 εὐελπιστίας ἅμα τῇ ἔφ’ γεγηθῶς ἐπέσπευδεν. ὁ δ’ υἱὸς
ἀκούσας — σκοποὶ γὰρ καὶ φραστῆρες τῆς ὁδοῦ πάντ’
ἐδῆλθον — οὐ μακρὰν τῶν ὁρίων ἀπέχοντα διὰ ταχέων 5
ἀπήντα τῷ πατρί· καὶ κατὰ τὴν καλουμένην Ἑρώων πόλιν
ἐντυχόντες ἐπιπίπτουσιν ἀλλήλοις τὰς κεφαλὰς ἐπὶ τῶν
αὐχένων ἐρείσαντες καὶ τὰς ἐσθῆτας δάκρυσι φύροντες
πολυχρονίων ἀσπασμάτων ἀπλήστως ἐνεφοροῦντο καὶ μόλις
257 παυσάμενοι συνέτεινον ἄχρι τῶν βασιλείων. θεασάμενος 10
δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ τὴν ὄψιν καταπλαγεὶς τῆς σεμνότητος
ὡς οὐχ ὑπάρχου πατέρα ἀλλ’ ἑαυτοῦ μετὰ πάσης αἰδοῦς
καὶ τιμῆς ἐδεξιοῦτο· καὶ μετὰ τὰς ἐν ἔθει καὶ ἐξαιρέτους
φιλοφροσύνας δίδωσιν αὐτῷ γῆς ἀποτομὴν ἀρετῶσαν καὶ
σφόδρα εὐκαρπον, τοὺς τε υἱοὺς αὐτοῦ πυνθανόμενος εἶναι 15
κτηνοτρόφους τὴν πολλὴν οὐσίαν ἔχοντας ἐν θρέμμασι
καθίστησιν ἐπιμελητὰς τῶν ἰδίων αἰπόλια καὶ βουκόλια καὶ
ποιμνας καὶ μυρίας ὕσας ἀγέλας ἐχειρίσας αὐτοῖς.
- 258 (43.) Ὁ δὲ νεανίας τῆσδε πίστει ἐχρήσατο ὑπερ-
βολῆ, ὥστε τῶν καιρῶν καὶ τῶν πραγμάτων εἰς ἀργυρισμὸν 20
παρεχόντων πλείστας ὕσας ἀφορμάς, δυνηθεὶς δι’ ὀλίγου
πλουσιώτατος τῶν κατ’ αὐτὸν γενέσθαι, τὸν γνήσιον ὡς
ἀληθῶς πρὸ τοῦ νόθου πλοῦτον καὶ τὸν βλέποντα πρὸ
τοῦ τυφλοῦ θαυμάσας ἅπαντα τὸν ἄργυρον καὶ χρυσόν,
ὕσον ἐκ τῆς τιμῆς ἤθροισε τοῦ σίτου, ἐν τοῖς βασιλείως 25
ἐθῆσαυρίζετο ταμιεῖοις οὐδεμίαν δραχμὴν νοσφισάμενος, ἀλλὰ
μόναις ἀρκεσθεὶς ταῖς δωρεαῖς, αἷς ἀμειβόμενος ἐκεῖνος
- 259 ἀντεχαρίζετο. καθάπερ τε οἰκίαν μίαν Αἴγυπτον καὶ σὺν
αὐτῇ χώρας ἐτέρας καὶ ἔθνη πιεσθέντα τῷ λιμῷ παντὸς
λόγου κρεῖττον ἐπετρόπευσεν ὁ ἀνὴρ οὗτος κατὰ τὸ πρόπον 30
διανέμων τὰς τροφὰς καὶ ἀφορῶν οὐκ εἰς τὸ παρὸν
μόνον λυσιτελεῖς ἀλλὰ καὶ τὴν πρὸς τὸ μέλλον ὠφέλειαν.

ἤνικα γοῦν ὁ ἔβδωμος ἐνιαυτὸς τῆς ἐνδεείας ἐνέστη, μετα- 260
 p. 78M. πεμφάμενος τοὺς γεωργοὺς — ἤδη γὰρ | τῆς εὐφορίας καὶ
 εὐθηνίας ἐλπίς ἦν — ἐδίδου κριθάς τε καὶ πυροὺς εἰς σπέρ-
 ματα φροντίσας τοῦ μηδὲνα νοσφίσασθαι καταθεῖναι τε εἰς
 5 τὰς ἀρούρας ἃ ἔλαβεν, ὑπτῆρας καὶ ἐφόρους ἐπιλέξας
 ἀριστίνδην, οἳ τὴν σπορὰν παραφυλάξουσι.

Μετὰ δὲ τὸν λιμὸν χρόνοις μακροῖς ὕστερον τελευ- 261
 τήσαντος τοῦ πατρός, ὑπνοῖα πληχθέντες οἱ ἀδελφοὶ καὶ
 δείσαντες, μὴ τι χυλεπὸν πάθωσι μνησικακία, προσελθόντες
 10 ἐδέοντο λιπαρῶς ἐπαγόμενοι γυναῖκας καὶ γενεάν. ὁ δ' 262
 ἐπιδακρύσας φησίν· „ὁ μὲν καιρὸς ἱκανὸς ὑπνόοιαν κατα-
 σκευάσαι τοῖς ἀφόρητα ἐργασαμένοις καὶ μὴ δι' ἑτέρου
 μᾶλλον ἢ τοῦ συνειδότητος ἐλεγχομένοις· ἡ γὰρ τελευτὴ τοῦ
 πατρός τὸν ἀρχαῖον φόβον, ὃν πρὸ τῶν καταλλαγῶν εἶχετε.
 15 κεκαίνωκεν, ὡς τοῦ μὴ λυπῆσαι τὸν πατέρα χάριν τὴν
 ἀμνηστίαν ἐμοῦ παρασχόντος. ἐγὼ δὲ τὸν τρόπον οὐ 263
 χρόνοις μεταβάλλομαι οὐδ' ὁμολογήσας ἔνσπονδος εἶναι
 ὀράσω ποτὲ τὰ ἄσπονδα· οὐ γὰρ ὑπερθέσεις ἀμύνης
 ἐκαιροφυλάκουν, ἀλλὰ τὴν εἰς ἅπαν ἀπαλλαγὴν τῆς
 20 κολάσεως ἐχαριζόμεν ἐπινέμων τὸ μὲν τι τιμῇ τοῦ πατρός
 — δεῖ γὰρ ἀψευδεῖν —, τὸ δὲ τι εὐνοία τῇ πρὸς ὑμᾶς
 ἀναγκαία. εἰ δὲ καὶ πατὴρ ἔνεκα πάντ' ἐποίησεν τὰ 264
 χρηστὰ καὶ φιλόφροντα, φυλάξω ταῦτα καὶ πατὴρ τετελευτη-
 κότης· τέθνηκε δ' οὐδεὶς παρ' ἐμοὶ κριτῇ τῶν ἀγαθῶν
 25 ἀνδρῶν, ἀλλὰ καὶ ζήσεται τὸν αἰὶ χρόνον ἀγήρως
 ἀθανάτω φύσει, ψυχῇ μηκέτι ταῖς σώματος ἀνάγκαις
 ἐνδεδεμένη. τί δὲ δεῖ μόνου μεμνησθαι τοῦ γενητοῦ 265
 πατρός; ἔχομεν τὸν ἀγένητον, τὸν ἀφθαρτον, τὸν αἰδίον.
 „ὅς ἐφορᾷ πάντα καὶ πάντων ἐπακούει“ καὶ τῶν ἡσυχαι-
 30 ζόντων, τὸν αἰεὶ βλέποντα καὶ τὰ ἐν μυχοῖς τῆς διανοίας. ὃν
 μάρτυρα καλῶ τοῦ συνειδότητος ἐπ' ἀψευδέσι καταλλαγαῖς.
 ἐγὼ γάρ, καὶ μὴ θαυμάσῃτέ μου τὸν λόγον, τοῦ θεοῦ εἶμι 266

- (Gen. 50, 19) τοῦ τὰ πονηρὰ βουλευόμενα ὑμῶν εἰς ἀγαθῶν περιουσίαν μεθαρμοσαμένου. γίνεσθε οὖν ἄφοβοι καὶ πρὸς τὸ μέλλον χρησιμωτέρων μεθέξοντες ἢ ζῶντος ἔτι τοῦ πατρὸς
- 267 ἐκαρποῦσθε.“ (44.) τοιοῦτοις θαρσύνας τοὺς ἀδελφοὺς λόγους, ἔργοις τὰς ὑποσχέσεις ἐβεβαίωσεν οὐδὲν παρα- 5 λιπῶν τῶν εἰς ἐπιμέλειαν. μετὰ δὲ τὸν λιμὸν, ἐπ’ εὐθηνίαν καὶ εὐετηρίαν τῆς χώρας ἤδη γεγηθῶτων τῶν οἰκητόρων, ἐτιμᾶτο πρὸς ἀπάντων ἀμοιβὰς ἀντεκτινόντων ὑπὲρ ὧν εὐ
- 268 πεπόνθησαν ἐν καιροῖς ἀβουλήτοις. ἡ δὲ φήμη ῥυεῖσα τὰς ἐξῆς πόλεις κατέπλησε τῆς ἐπὶ τῷδε τῷ ἀνδρὶ εὐκλείας. ἔτη 10 δὲ βιώσας δέκα πρὸς τοῖς ἑκατὸν ἐτελεύτησεν εὐγῆρως ἐπ’ ἄκρον ἐλθὼν εὐμορφίας καὶ φρονήσεως καὶ λόγων δυνάμεως.
- 269 μαρτυρεῖ δὲ τὸ μὲν κάλλος τοῦ σώματος ἔρως δὲ ἐξέμνηεν | ἐπ’ αὐτῷ γυναῖκα, τὴν δὲ σύνεσιν ἢ ἐν ταῖς ἀμυθήτοις p.79 M. τῶν κατὰ τὸν βίον ἀνωμαλίαις ὁμαλότης εὐαρμοστίαν τοῖς 15 ἀναρμόστοις καὶ συμφωνίαν τοῖς ἐξ αὐτῶν ἀσυμφώνοις ἐργασαμένη, τὴν δὲ τῶν λόγων δύναμιν ἢ τε τῶν ὄνειράτων διάκρισις καὶ ἢ ἐν ταῖς ὁμιλίαις εὐέπεια καὶ ἢ παρακολουθήσασα πειθῶ, δι’ ἣν οὐδεὶς τῶν ἀρχομένων ἀνάγκη μᾶλλον
- 270 ἢ ἐκὼν ὑπήκουε. τούτων δὲ τῶν ἐνιαυτῶν ἑπτακαίδεκα μὲν 20 ἄχρι μειρακίου διέτριβεν ἐν τῇ πατρίᾳ οἰκίᾳ, τρισκαίδεκα δ’ ἐν ταῖς ἀβουλήτοις συντυχίαις, ἐπιβουλευόμενος, πιπρασκόμενος, δουλεύων, συκοφαντούμενος, ἐν δεσμοτηρίῳ καταδούμενος, τοὺς δ’ ἄλλους ὀγδοήκοντα ἐν ἡγεμονίᾳ καὶ εὐπραγίᾳ τῇ πάσῃ, λιμοῦ καὶ εὐθηνίας ἔφορος καὶ βραβευτῆς 25 ἄριστος, τὰ πρὸς ἑκάτερον καιρὸν πρυτανεῦσιν ἰκανώτατος.

ΦΙΛΩΝΟΣ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΜΩΥΣΕΩΣ ΛΟΓΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

p. 80 M.
1
 (1.) Μουσέως τοῦ κατὰ μὲν τινὰς νομοθέτου τῶν
 Ἰουδαίων, κατὰ δὲ τινὰς ἑρμηνέως νόμων ἱερῶν, τὸν βίον
 ἀναγράψαι διενόηθη, ἀνδρὸς τὰ πάντα μεγίστου καὶ
 τελειοτάτου, καὶ γνωρίμου τοῖς ἀξίοις μὴ ἀγνοεῖν αὐτὸν
5
2
 ἀποφῆναι. τῶν μὲν γὰρ νόμων τὸ κλέος, οὓς ἀπολέλοιπε.
 διὰ πάσης τῆς οἰκουμένης πεφοιτηκὸς ἄχρι καὶ τῶν τῆς γῆς
 τερμάτων ἔφθακεν, αὐτὸν δὲ ἕστις ἦν ἐπ' ἀληθείας ἴσασιν
 οὐ πολλοί, διὰ φθόνον ἴσως καὶ ἐν οὐκ ὀλίγοις τῶν δια-
 τεταγμένων ὑπὸ τῶν κατὰ πόλεις νομοθετῶν ἐναντίωσιν
10
3
 οὐκ ἐθελησάντων αὐτὸν μνήμης ἀξιῶσαι τῶν παρ' Ἑλλήσι
 λογίων· ὧν οἱ πλείους τὰς δυνάμεις ἃς ἔσχον διὰ παιδείας
p. 81 M.
3
 ὕβρισαν ἐν τε ποιήμασι καὶ τοῖς καταλογάδῃν | συγγράμμασι
 κωμωδίας καὶ συβαριτικὰς ἀσελγείας συνθέντες, περιβόητον
 αἰσχύνῃν, οὓς ἔδει ταῖς φύσεσι καταχρήσασθαι πρὸς τὴν
15
4
 τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν τε καὶ βίων ὑφήγησιν, ἵνα μήτε τι
 καλὸν ἡσυχίᾳ παραδοθὲν ἀρχαῖον ἢ νέον ἀφανισθῆι λάμψαι
 δυνάμενον μήτ' αὐτὰς ἀμείνους ὑποθέσεις παρελθόντες
 τὰς ἀναξίους ἀκοῆς προκρίναι δοκῶσι σπουδάζοντες τὰ κακὰ
 καλῶς ἀπαγγέλλειν εἰς ὕνειδῶν ἐπιφάνειαν. ἀλλ' ἔγωγε τὴν
20
4
 τούτων βασκανίαν ὑπερβάς τὰ περὶ τὴν ἀνδρα μνηύσω μαθῶν
 αὐτὰ κακὰ βίβλων τῶν ἱερῶν. ἃς θαυμάσια μνημεῖα τῆς

αὐτοῦ σοφίας ἀπολέλοιπε, καὶ παρά τινων ἀπὸ τοῦ ἔθνους πρεσβυτέρων· τὰ γὰρ λεγόμενα τοῖς ἀναγινωσκομένοις ἀεὶ συνύφαινον καὶ διὰ τοῦτ' ἔδοξα μᾶλλον ἐτέρων τὰ περὶ τὸν βίον ἀκριβῶσαι.

- 5 (2.) Ἄρξομαι δ' ἀφ' οὐπερ ἀναγκαῖον ἄρξασθαι. Μωυσῆς 5
 γένος μὲν ἐστὶ Χαλδαῖος, ἐγεννήθη δ' ἐν Αἰγύπτῳ καὶ ἐτράφη,
 τῶν προγόνων αὐτοῦ διὰ πολυχρόνιον λιμόν, ὃς Βαβυλῶνα
 καὶ τοὺς πλησιοχώρους ἐπέεζε, κατὰ ζήτησιν τροφῆς εἰς
 Αἴγυπτον πανοικί μεταναστάντων, γῆν πεδιάδα καὶ βαθεῖαν
 καὶ πρὸς πάντα γονιμωτάτην, ὣν ἡ ἀνθρωπίνῃ φύσει 10
 6 δεῖται, καὶ μάλιστα τὸν τοῦ σίτου καρπόν. ὁ γὰρ ταύτης
 ποταμὸς θέρους ἀκμάζοντος, ἴνικα τοὺς ἄλλους φασὶ
 μειοῦσθαι χειμάρρους τε καὶ αὐθιγενεῖς, ἐπιβαίνων τε καὶ
 ἀναχεόμενος πλημμυρεῖ καὶ λιμνάζει τὰς ἀρούρας, αἱ
 ὑετοῦ μὴ δεόμεναι φροῶς ἀφθονίαν παντοίων ἀγαθῶν ἀνά 15
 πᾶν ἔτος χορηγοῦσιν, εἰ μὴ που μεσολαβήσεις ὀργῇ θεοῦ
 7 δι' ἐπιπολάζουσιν ἀσέβειαν τῶν οἰκητόρων. πατὴρ δὲ καὶ
 μητὴρ ἔλαχε τῶν καθ' ἑαυτοὺς ἀρίστων, ὃς φυλέτας ὄντας
 ἡ ὁμοφροσύνη μᾶλλον ὤκειώσεν ἢ τὸ γένος. ἐβδόμη γενεὰ
 <δ> οὗτός ἐστιν ἀπὸ τοῦ πρώτου, ὃς ἐπηλύτης ὢν τοῦ 20
 8 σύμπαντος Ἰουδαίων ἔθνους ἀρχηγέτης ἐγένετο. (3.) τροφῆς
 δ' ἡξιώθη βασιλικῆς ἀπ' αἰτίας τοιαύτης· τῆς χώρας ὁ
 βασιλεὺς, εἰς πολυανθρωπίαν ἐπιδιδόντος ἀεὶ τοῦ ἔθνους,
 δεισῶν μὴ οἱ ἔποικοι πλείους γενόμενοι δυνατωτέρα χειρὶ
 τοῖς αὐτόχθοσι περὶ κράτους ἀρχῆς ἀμιλλῶνται, τὴν ἰσχὺν 25
 αὐτῶν ἀφαιρεῖν ἐπινοίαις ἀνοσιουργοῖς ἐμηχανᾶτο | καὶ κελεύει p.82 M.
 τῶν γεννωμένων τὰ μὲν θήλεια τρέφειν — ἐπεὶ γυνὴ διὰ
 φύσεως ἀσθένειαν ὀκνηρὸν εἰς πόλεμον —, τὰ δ' ἄρρενα δια-
 φθείρειν, ἵνα μὴ αὐξήθῃ κατὰ πόλεις· εὐανδροῦσα γὰρ
 9 δύναμις δυσάλωτον καὶ δυσκαθαίρετον ἐπιτείχισμα. γεννηθεῖς 30
 οὖν ὁ παῖς εὐθύς ὄψιν ἐνέφαινεν ἀστειοτέραν ἢ κατ'
 ἰδιώτην, ὡς καὶ τῶν τοῦ τυράννου κηρυγμάτων, ἐφ' ὅσον

οἶόν τε ἦν, τοὺς γονεῖς ἀλογῆσαι· τρεῖς γοῦν φασὶ μῆνας
ἐφρεσῆς οἴκοι γαλακτοτροφῆθῆναι λανθάνοντα τοὺς πολλούς.
ἐπεὶ δ', οἷα ἐν μοναρχίαις φιλεῖ, καὶ τὰ ἐν μυχοῖς ἔνιοι 10
διηρδύνων σπεύδοντες ἀεὶ τι καινὸν ἄκουσμα προσφέρειν τῷ
5 βασιλεῖ, φοβηθέντες μὴ σωτηρίαν ἐνὶ μνώμενοι πλείους
ὄντες αὐτοὶ σὺν ἐκείνῳ παραπόλωνται, δεδακρυμένοι τὸν
παῖδα ἐκτιθέασιν παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ καὶ στένοντες
ἀπήεσαν, οἰκτιζόμενοι μὲν αὐτοὺς τῆς ἀνάγκης αὐτόχειράς
τε καὶ τεκνοκτόνους ἀποκαλοῦντες, οἰκτιζόμενοι δὲ καὶ τὸν
10 παῖδα τῆς παραλογωτάτης ἀπωλείας. εἶθ', ὡς εἰκὸς ἐν 11
ἀλλοκώτῳ πράγματι, κατηγγόρουν αὐτῶν ὡς μεζόνος αἰτίων
συμφορᾶς· ἠτί γάρ“ ἔφασκον „εὐθύς γεννώμενον οὐκ
ἐξεθήκαμεν; τὸν μὴ φθάσαντα τροφῆς ἡμέρου μεταλαχρεῖν
οὐδ' ἄνθρωπον οἱ πολλοὶ νομίζουσιν· ἡμεῖς δ' οἱ περιττοὶ
15 καὶ τρεῖς μῆνας ὄλους ἀνεθρέψαμεν, δαψιλεστέρως μὲν
ἑαυτοῖς ἀνίας, τῷ δὲ τιμωρίας ἐκπορίζοντες, ἔν' ἡδονῶν
καὶ ἀλγηδόνων ἐπὶ πλείστον ἀντιλαμβάνεσθαι δυνάμενος ἐν
αἰσθησῆσι κακῶν ἀργαλεωτέρων διαφθειρήται.“ (4.) καὶ οἱ 12
μὲν ἀγνοῖα τοῦ μέλλοντος ἀπήεσαν οἰκτρῷ κατεσχημένοι
20 πένθει, ἀδελφὴ δὲ τοῦ ἐκτεθέντος βρέφους ἔτι παρθένος ὑπὸ
φιλοικείου πάθους μικρὸν ἄποθεν ἐκαρᾶδάκει τὸ ἀποβησόμενον·
ἃ μοι δοκεῖ πάντα συμβῆναι κατὰ θεὸν προμηθεύμενον τοῦ
παιδός. θυγάτηρ ἦν τῷ βασιλεῖ τῆς χώρας ἀγαπητὴ καὶ μόνη· 13
ταύτην φασὶ γημαμένην ἐκ πολλοῦ χρόνου μὴ κοῖσκειν τέκνων
25 ὡς εἰκὸς ἐπιθυμοῦσαν καὶ μάλιστα γενεᾶς ἄρρενος, ἥ τὸν
εὐδαίμονα κληῖρον τῆς πατρῴας ἡγεμονίας διαδέξεται κινδύ-
νεύοντα ἐρημίᾳ θυγατριδῶν ἀλλοτριωθῆναι. κατηρροῦσαν δὲ 14
ἀεὶ καὶ στένουσαν ὡς μάλιστα ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ τῷ βάρει
τῶν φροντίδων ἀπαγορευῆσαι καὶ δι' ἔθους ἔχουσαν οἴκοι
30 καταμένειν καὶ μηδὲ τὰς κλισιάδας ὑπερβαίνειν ἐξορμησῆσαι
μετὰ θεραπεινίδων ἐπὶ τὸν ποταμόν, ἔνθα ὁ παῖς ἐξέκειτο·
κάπειτα λουτροῖς καὶ περιρραντηρίοις χρῆσθαι μέλλουσαν ἐν

- τῷ δασυτάτῳ τῶν ἐλῶν | αὐτὸν θεάσασθαι καὶ κελεῦσαι p.83 M.
- 15 προσφέρειν. εἶτα ἀπὸ κεφαλῆς ἄχρι ποδῶν καταθεωμένῃν τήν τε εὐμορφίαν καὶ εὐεξίαν ἀποδέχεσθαι καὶ δεδακρυμένον ὀρώσαν ἐλεεῖν, ἥδη τῆς ψυχῆς τετραμμένης αὐτῇ πρὸς μητρῶον πάθος ὡς ἐπὶ γνησίῳ παιδί· γνοῦσαν δ' ὅτι τῶν 5 Ἑβραίων ἐστὶ καταδεισάντων τοῦ βασιλέως τὸ πρόσταγμα βουλεύεσθαι περὶ τῆς τροφῆς αὐτοῦ· μὴ γὰρ ἀσφαλὲς
- 16 εὐθὺς εἶναι νομίζειν εἰς τὰ βασίλεια ἄγειν. διαφοροῦσης δ' ἔτι, τὴν ἀδελφὴν τοῦ παιδὸς καθάπερ ἀπὸ σκοπῆς τὸν ἐνδοιασμὸν στοχασαμένην πυνθάνεσθαι προσδραμοῦσαν, εἰ βουλή- 10 σεται γαλακτοτροφηθῆναι τοῦτον παρὰ γυναίκα τῶν Ἑβραϊκῶν
- 17 οὐ πρὸ πολλοῦ κυήσαντι· τῆς δὲ βούλεσθαι φαμένης, τὴν αὐτῆς καὶ τοῦ βρέφους μητέρα παραγαγεῖν ὡς ἄλλοτρίαν, ἦν ἐτοιμότερον ἀσμένῃν ὑπισχνεῖσθαι πρόφασιν ὡς ἐπὶ μισθῷ τροφεύσειν, ἐπινοῖα θεοῦ τοῦ τὰς πρώτας τροφὰς τῷ 15 παιδί γνησίας εὐτρεπέζοντος· εἶτα διδῶσιν ὄνομα θεμένη Μωουσῆν ἐτύμως διὰ τὸ ἐκ τοῦ ὕδατος αὐτὸν ἀνελεῖσθαι· τὸ γὰρ ὕδωρ μῶυ ὀνομάζουσιν Αἰγύπτισι.
- 18 (5.) Ἐπεὶ δ' ἀθρόας ἐπιδόσεις καὶ παραυξήσεις λαμβάνων οὐ σὺν λόγῳ τῷ κατὰ χρόνον θάπτων δ' ἀπότιτθος 20 γίνεται, παρῆν ἡ μήτηρ ἅμα καὶ τροφὸς κομιζουσα τῇ δούσῃ μηκέτι γαλακτοτροφίας δεόμενον, εὐγενῆ καὶ ἀστεῖον
- 19 ὀφθῆναι. τελειότερον δὲ τῆς ἡλικίας ἰδοῦσα κακὰ τῆς ὄψεως ἔτι μᾶλλον ἢ πρότερον σπάσασα εὐνοίας υἱὸν ποιεῖται τὰ περὶ τὸν ὄγκον τῆς γαστρὸς τεχνάσασα πρότερον, 25 ἵνα γνήσιος ἀλλὰ μὴ ὑποβολιμαῖος νομισθῆ· πάντα δ' ἐξευμαρίζει θεὸς ἃ ἂν ἐθελήσῃ καὶ τὰ δυσκατόρθωτα.
- 20 τροφῆς οὖν ἥδη βασιλικῆς καὶ θεραπείας ἀξιούμενος οὐχ οἷα κομιδῆ νήπιος ἤθετο τωθασμοῖς καὶ γέλωσι καὶ παιδιαῖς, καίτοι τῶν τὴν ἐπιμέλειαν αὐτοῦ παρεληφῶτων ἀνέσεις 30 ἔχειν ἐπιτρεπόντων καὶ μηδὲν ἐπιδεικνυμένων σκυθρωπὸν, ἀλλ' αἰδῶ καὶ σεμνότητα παραφαίνων ἀκούσασι καὶ

θεάμασιν, ἃ τὴν ψυχὴν ἔμελλεν ὠφελῆσαι, προσεῖχε.
 διδάσκαλοι δ' εὐθύς ἀλλαγόθεν ἄλλοι παρήσαν, οἱ μὲν ἀπὸ 21
 τῶν πλησιοχώρων καὶ τῶν κατ' Αἴγυπτον νομῶν αὐτο-
 κέλευστοι, οἱ δ' ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ μεγάλας δωρεαῖς
 84M. μεταπεμφθέντες· ὧν | ἐν οὐ μακροῦ χρόνῳ τὰς δυνάμεις
 6 ὑπερέβαλεν εὐμυριά· φύσεως φθάνων τὰς ὑψηλῆσαι. ὡς
 ἀνάμνησιν εἶναι δοκεῖν, οὐ μάθησιν, ἔτι καὶ προσεπινοῶν
 αὐτὸς τὰ δυσθεώρητα. πολλὰ γὰρ αἱ μεγάλαι φύσεις 22
 καινοτομοῦσι τῶν εἰς ἐπιστήμην· καὶ καθάπερ τὰ εὐδεικτικὰ
 10 τῶν σωματίων καὶ πᾶσι τοῖς μέρεσιν εὐκίνητα φροντιδῶν
 ἀπαλλάττει τοὺς ἀλείπτας οὐδὲν ἢ βραχέα παρέχοντας
 τῶν εἰς ἐπιμέλειαν, ὥσπερ καὶ γεωργοὺς τὰ εὐβλαστα καὶ
 εὐγενῆ δένδρα βελτιούμενα δι' ἑαυτῶν, τὸν αὐτὸν τρόπον
 εὐφυῆς ψυχὴ προαπαντῶσα τοῖς λεγομένοις ὑφ' αὐτῆς μᾶλλον
 15 ἢ τῶν διδασκόντων ὠφελεῖται καὶ λαβομένη τινὸς ἐπιστημονικῆς
 ἀρχῆς κατὰ τὴν παροιμίαν „ἔππος εἰς πεδίον“ ὄρμη.
 ἀριθμοὺς μὲν οὖν καὶ γεωμετρίαν τὴν τε ῥυθμικὴν καὶ 23
 ἀρμονικὴν καὶ μετρικὴν θεωρίαν καὶ μουσικὴν τὴν σύμπασαν
 διὰ τε χρήσεως ὀργάνων καὶ λόγων τῶν ἐν ταῖς τέχναις καὶ
 20 διεξήδοις τοπικωτέραις Αἴγυπτίων οἱ λόγοισι παρεδίδουσιν καὶ
 προσέτι τὴν διὰ συμβόλων φιλοσοφίαν, ἣν ἐν τοῖς λεγομένοις
 ἱεροῖς γράμμασιν ἐπιδείκνυνται καὶ διὰ τῆς τῶν ζώων
 ἀποδοχῆς, ἃ καὶ θεῶν τιμαῖς γεραίρουσι· τὴν δ' ἄλλην
 ἐγκύκλιον παιδείαν Ἑλληνας ἐδίδασκον, οἱ δ' ἐκ τῶν
 25 πλησιοχώρων τὰ τε Ἀσσύρια γράμματα καὶ τὴν τῶν οὐρανίων
 Χαλδαϊκὴν ἐπιστήμην. ταύτην καὶ παρ' Αἴγυπτίων ἀνελάμ- 24
 βανε μαθηματικὴν ἐν τοῖς μάλιστα ἐπιτηδεύοντων· καὶ τὰ
 παρ' ἀμφοτέροις ἀκριβῶς ἐν οἷς τε συμφωνοῦσι καὶ δια-
 φέρονται καταμαθῶν, ἀφικονεῖκως τὰς ἔριδας ὑπερβάς. τὴν
 30 ἀλήθειαν ἐξήτει, μηδὲν ψεῦδος τῆς διανοίας αὐτοῦ παρα-
 δέχσθαι δυναμένης, ὡς ἔθος τοῖς αἰρετισιμάχοις, οἱ τοῖς
 προτεθεῖσι δόγμασιν ἥποια ἂν τύχη βοήθοῦσιν οὐκ ἐξετά-

ζοντες, εἰ δόκιμα, τὸ δ' αὐτὸ ὀρῶντες τοῖς ἐπὶ μισθῷ
 25 συναγορεύουσι καὶ μηδὲν τοῦ δικαίου πεφροντικῶσιν. (β.) ἤδη
 δὲ τοὺς ὄρους τῆς παιδικῆς ἡλικίας ὑπερβαίνων ἐπέτεινε τὴν
 φρόνησιν, οὐχ ὡς ἔνοιι τὰς μειρακιώδεις ἐπιθυμίας ἀχα-
 λινώτους ἔων· καίτοι μυρία ἔχούσας ὑπεκκαύματα διὰ 5
 παρασκευὰς ἀφθόνους, ἃς αἱ βασιλεῖαι χορηγοῦσιν, ἀλλὰ
 σωφροσύνη καὶ καρτερία ὡσπερ τισὶν ἡγίαις ἐνδησάμενος
 26 αὐτὰς τὴν εἰς τὸ πρόσω φορὰν ἀνεχαίτιζε βίᾳ. καὶ τῶν
 ἄλλων μέντοι παθῶν ἕκαστον ἐξ ἑαυτοῦ μεμηγὸς καὶ
 λελυττηγὸς φύσει τιθασέων κατῆμερῶν ἐπράυνεν· εἰ δέ που 10
 διακινηθεῖη μόνον ἡσυχῇ καὶ πετερόξαιτο, κολάσεις ἐμβρι-
 θεστέρας παρείχετο ἢ διὰ λόγων | ἐπιπλήξεις· καὶ συνόλως p. 85 M.
 τὰς πρώτας τῆς ψυχῆς ἐπιβολὰς τε καὶ ὀρμὰς ὡς ἀφηνιαστὴν
 ἵππον ἐπετῆρει δεδιώς, μὴ προσεκδραμοῦσαι τοῦ ἡνιοχεῖν
 ἀφείλοντος λογισμοῦ πάντα διὰ πάντων συγγέωσιν· αὐταὶ γὰρ 15
 εἰσιν αἱ ἀγαθῶν αἰτίαι καὶ κακῶν, ἀγαθῶν μὲν, ὅταν
 ἡγεμόνι λόγῳ πειθαρχῶσι, τῶν δ' ἐναντίων, ὅταν εἰς ἀναρχίαν
 27 ἐκδιαιτῶνται. κατὰ τὸ εἶκος οὖν οἷ τε συνδιατρίβοντες καὶ
 οἱ ἄλλοι πάντες ἐτεθῆπεσαν, ὡς ἐπὶ καινῷ θεάματι κατα-
 πληττόμενοι καὶ τίς ἄρα ὁ ἐνοικῶν αὐτοῦ τῷ σώματι καὶ 20
 ἀγαλματοφορούμενος νοῦς ἐστι, πότερον ἀνθρώπειος ἢ θεῖος
 ἢ μικτὸς ἐξ ἀμφοῖν, διερευνώμενος, τῷ μηδὲν ἔχειν τοῖς
 πολλοῖς ὅμοιον, ἀλλ' ὑπερκύπτειν καὶ πρὸς τὸ μεγαλειό-
 28 τερον ἐξῆρθαι. γαστρί τε γὰρ ἔξω τῶν ἀναγκαίων δασμῶν,
 οὐς ἢ φύσις ἔταξεν, οὐδὲν πλεόν ἐχορήγει, τῶν τε ὑπο- 25
 γαστρίων ἡδονῶν εἰ μὴ μέχρι σπορᾶς παίδων γνησίων
 29 οὐδὲ ἐμέμνητο. γενόμενός τε διαφερόντως ἀσκητῆς ὀλιγο-
 δεσίας καὶ τὸν ἀβροδίαιτον βίον ὡς οὐδεὶς ἕτερος χλευάσας
 — ψυχῇ γὰρ ἐπόθει μόνη ζῆν, οὐ σώματι — τὰ φιλοσοφίας
 δόγματα διὰ τῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἔργων ἐπεδείκνυτο, 30
 λέγων μὲν οἷα ἐφρόνει, πράττων δὲ ἀκόλουθα τοῖς
 λεγομένοις εἰς ἀρμονίαν λόγου καὶ βίου, ἔν' οἷος ὁ λόγος

τοιοῦτος ὁ βίος καὶ οἷος ὁ βίος τοιοῦτος ὁ λόγος ἐξετάζονται
 καθάπερ ἐν ὄργάνῳ μουσικῷ συνηχοῦντες. οἱ μὲν οὖν 30
 πολλοί, καὶν αὐτὸ μόνον αὔρα βραχεῖά τινος εὐτυχίας
 προσπέσει, φυσῶσι καὶ πνέουσι μεγάλα καὶ καταλαζονεύμενοι
 5 τῶν ἀφανεστέρων καθάρματα καὶ παρενοχλήματα καὶ γῆς
 ἄχθη καὶ ὅσα τοιαῦτα ἀποκαλοῦσιν, ὥσπερ τὸ ἀκλινές τῆς
 εὐπραγίας ἐν βεβαίῳ παρ' ἑαυτοῖς εὖ μάλα σφραγισάμενοι
 μηδὲ μέχρι τῆς ὑστεραίας ἴσως διαμενοῦντες ἐν ὁμοίῳ.
 τύχης γὰρ ἀσταθμητότερον οὐδὲν ἄνω καὶ κάτω τὰ ἀνθρώπεια 31
 10 πεττεουσής, ἢ μιᾶ πολλὰκις ἡμέρα τὸν μὲν ὑψηλὸν
 καθαιρεῖ, τὸν δὲ ταπεινὸν μετέωρον ἐξάγει· καὶ ταῦτα
 ὄρωντες αἰεὶ γινόμενα καὶ σαφῶς εἰδότες ὅμως ὑπερόπται
 μὲν οἰκείων καὶ φίλων εἰσί, νόμους δὲ παραβαίνουσι, καθ'
 οὓς ἐγενήθησαν καὶ ἐτροφήσαν, ἔθνη δὲ πάτρια. οἷς μέμψις
 15 οὐδεμία πρόσσεσι δικαία, κινουσιν ἐκδεδιχημένοι καὶ διὰ
 τὴν τῶν παρόντων ἀποδοχὴν οὐδενὸς ἔτι τῶν ἀρχαίων
 μνήμην λαμβάνουσιν. (7.) ὁ δὲ ἐπ' αὐτὸν φθάσας τὸν 32
 ὄρον τῆς ἀνθρωπίνης εὐτυχίας καὶ θυγατριδοῦς μὲν τοῦ
 τοσοῦτου βασιλέως νομισθεῖς, τῆς δὲ παππώας ἀρχῆς
 36 M. ὅσον οὐδέπω γεγονῶς ἐλπῖσι | ταῖς ἀπάντων διάδοχος καὶ
 21 τί γὰρ ἄλλ' ἢ ὁ νέος βασιλεὺς προσαγορευόμενος, τὴν
 συγγενικὴν καὶ προγονικὴν ἐζήλωσε παιδείαν, τὰ μὲν τῶν
 εἰσποιησαμένων ἀγαθὰ, καὶ εἰ λαμπρότερα καιροῖς, νόθα
 εἶναι ὑπολαβὼν, τὰ δὲ τῶν φύσει γονέων, εἰ καὶ πρὸς
 25 ὀλίγον ἀφανέστερα, οἰκεία γοῦν καὶ γνήσια· καθάπερ τε 33
 κριτῆς ἀδέκαστος τῶν γεννησάντων καὶ τῶν εἰσποιησαμένων
 τοὺς μὲν εὐνοία καὶ τῷ φιλεῖν ἐκθύμως τοὺς δ' εὐχαρισ-
 τίας ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθεν ἡμεῖς βετο καὶ μέχρι παντὸς
 ἡμεῖς πατ' ἄν, εἰ μὴ κατεῖδεν ἐν τῇ χώρᾳ μέγα καινουρ-
 30 γηθὲν ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἀσέβημα. ξένοι γὰρ ἦσαν, ὡς 34
 ἔφην πρότερον, οἱ Ἰουδαῖοι, τῶν τοῦ ἔθνους ἀρχηγῶν διὰ
 λιμὸν ἀπορία τροφῆς ἐκ Βαβυλῶνος καὶ τῶν ἄνω σατραπειῶν

- εἰς Αἴγυπτον μεταναστάντων, καὶ τρόπον τινὰ ἰκέται κατα-
 πεφευγότες ὡς ἐπ' ἄσυλον ἱερὸν τὴν τε βασιλείως πίστιν
 35 καὶ τὸν ἀπὸ τῶν οἰκητόρων ἔλεον. οἱ γὰρ ξένοι παρ' ἑμοὶ
 κριτῆ τῶν ὑποδεξαμένων ἰκέται γραφέσθωσαν, μέτοιχοι δὲ
 πρὸς ἰκέταις καὶ φίλοι, σπεύδοντες εἰς ἀσπῶν ἰσοτιμίαν καὶ 5
 ζεινιῶντες ἥδη πολίταις, ὀλίγω τῶν αὐτοχθόνων διαφέροντες.
 36 τούτους οὖν, οἱ τὴν μὲν οἰκίαν ἀπέλιπον, εἰς δ' Αἴγυπτον
 ἦκον ὡς ἐν δευτέρᾳ πατρίδι μετ' ἀσφαλείας οἰκήσοντες, ὁ
 τῆς χώρας ἡγεμὼν ἠνόραποδίξετο καὶ ὡς πολέμου νόμῳ
 λαβῶν αἰχμαλώτους ἢ πριάμενος παρὰ δεσποτῶν, οἷς ἦσαν 10
 οἰκότεριβες, ὑπήγετο καὶ δούλους ἀπέφαινε τοὺς οὐκ
 ἐλευθέρους μόνον ἀλλὰ καὶ ξένους καὶ ἰκέτας καὶ μετόχους
 οὔτε αἰδεσθεῖς οὔτε θείσας τὸν ἐλευθέριον καὶ ξένιον καὶ
 ἰκέσιον καὶ ἐφέσιον θεόν, ὃς τῶν τοιούτων ἐστὶν ἔφορος.
 37 εἴτ' ἐπιτάγματα ἐπέταττε βαρύτερα τῆς δυνάμεως ἄλλους 15
 ἐπ' ἄλλοις πόνους προστιθείς, καὶ τοῖς ἀπαγορεύουσιν ὑπ'
 ἀσθενείας ὁ σίδηρος εἶπετο· ἐπιστάτας (γὰρ) τῶν ἔργων
 ἀνηλεεστάτους καὶ ὠμοθύμους οὐδενὶ συγγνώμης μεταδιδόντας
 ἤρπειτο, οὗς „ἐργοδιώκτας“ (Exod. 3,7al.) ἀπὸ τοῦ συμ-
 38 βεβηκότος ὠνόμαζον. εἰργάζοντο δ' οἱ μὲν πηλὸν εἰς πλίνθον 20
 σχηματίζοντες, οἱ δὲ πανταχόθεν ἄχυρα συγκομίζοντες —
 πλίνθου γὰρ ἄχυρα δεσμός —, οἱ δ' ἦσαν ἀποτεταγμένοι
 πρὸς οἰκιῶν καὶ τειχῶν καὶ πόλεων κατασκευὰς καὶ διω-
 ρύχων ἀνατομάς, ὕλοφοροῦντες αὐτοὶ μεθ' ἡμέραν καὶ
 νύκτωρ ἄνευ διαδοχῆς, οὐδεμίαν ἔχοντες ἀνάπαυλαν, ἀλλ' 25
 οὐδ' ὅσον καταδαρθεῖν αὐτὸ μόνον ἐώμενοι, | πάντα καὶ τὰ p. 87 I
 τῶν δημιουργῶν καὶ τὰ τῶν ὑπουργῶν δρᾶν ἀναγκαζόμενοι,
 ὡς ἐν βραχεῖ τὰ σώματα αὐτοῖς ἀπαγορεύειν, ἅτε καὶ τῆς
 39 ψυχῆς προαναπιπτούσης. ἄλλοι γοῦν ἐπ' ἄλλοις ἐξέθνησκον
 ὡς ὑπὸ λοιμώδους φθορᾶς, οὗς ἀτάφους ἔξω τῶν ὀρίων 30
 ἀπερρίπτουν οὐδὲ κόνιν ἐπαμήσασθαι τοῖς σώμασιν ἐῶντες
 ἀλλ' οὐδὲ σακρῶσαι συγγενεῖς ἢ φίλους οὕτως οἰκτρῶς δια-

φθαρέντας· ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀδουλώτοις πάθει τῆς ψυχῆς.
 ἃ μόνᾳ σχεδὸν ἐξ ἀπάντων ἐλεύθερα ἢ φύσις ἀνῆκε,
 δεσποταίαν ἐπηπεῖλουν οἱ ἀσεβεῖς ἀνάγκης ἀνυποίστω βάρει
 δυνατωτέρας πιέζοντες. (8.) ἐπὶ δὲ τούτοις ἀθυμῶν καὶ 40
 5 δυσχεραίνων διετέλει μήτ' ἀμύνασθαι τοὺς ἀδικούντας μήτε
 βοηθεῖν τοῖς ἀδικουμένοις ἰκανὸς ὢν· ἃ δ' οἷός τε ἦν,
 διὰ λόγων ὠφέλει παραινῶν τοῖς μὲν ἐφεστῶσι μετριάξειν
 καὶ τὸ σφοδρὸν τῶν ἐπιταγμάτων ὑπανιέναι καὶ χαλᾶν, τοῖς
 δ' ἐργαζομένοις φέρειν τὰ παρόντα γενναίως ἄνδρας τε εἶναι
 10 τὰ φρονήματα καὶ μὴ συγκάμνειν τὰς ψυχὰς τοῖς σώμασιν.
 ἀλλὰ χρηστὰ προσδοκᾶν ἐκ πονηρῶν· πάντα γὰρ μεταβάλλειν 41
 τὰ ἐν κόσμῳ πρὸς τάναντία, νέφωσιν εἰς αἰθρίαν, πνευ-
 μάτων βίας εἰς ἀέρα νήγεμον, κλύδωνα θαλάττης εἰς ἤσυχίαν
 καὶ γαλήνην, τὰ δ' ἀνθρώπεια καὶ μᾶλλον, ὅσῳ καὶ ἀσταθ-
 15 μητότερα. τοιοῦτοις κατεπάδων ὡσπερ ἀγαθὸς ἰατρός ὤετο 42
 τὰς νόσους καίτοι βαρυτάτας οὔσας ἐπικουφεῖν· αἱ δ' ὅποτε
 λωφῆσαι, αὐθις ἐκ περιτροπῆς ἐπετίθεντο φέρουσαι τι
 πάντως ἐκ τοῦ διαπνεῦσαι καινὸν κακὸν ἀργαλεώτερον τῶν
 προτέρων. ἦσαν γάρ τινες τῶν ἐφεστηκότων ἀπίθασαι 43
 20 σφοδρὰ καὶ λελυτηκότες, μηδὲν εἰς ἀγριότητα τῶν ἰσθρίων
 καὶ σαρκοβόρων διαφέροντες, ἀνθρωποειδῆ θηρία, τὴν τοῦ
 σώματος μορφὴν εἰς δόκησιν ἡμερότητας· ἐπὶ θήρα καὶ
 ἀπάτη προβεβλημένοι, σιδήρου καὶ ἀδάμαντος ἀπειθέστεροι.
 τούτων ἕνα τὸν βριαύτατον, ἐπειδὴ πρὸς τῷ μηδὲν ἐνδιδόναι 44
 25 καὶ ταῖς παρακλήσεσιν ἔτι μᾶλλον ἐξετραχύνετο. τοὺς τὸ
 προσταχθὲν μὴ ἀπνευστὶ καὶ ὀξύχειρᾳ δρωῶντας τύπτων.
 προπηλακίζων ἄχρι θανάτου, πάσας αἰκίζόμενος αἰκίας, ἀναιρεῖ
 δικαίως εὐαγὲς εἶναι τὸ ἔργον· καὶ ἦν εὐαγὲς τὸν ἐπ'
 ὀλέθρῳ ζῶντα ἀνθρώπων ἀπόλλυσθαι. ταῦτ' ἀκούσας ὁ 45
 30 βασιλεὺς ἠγανάκτει δεινὸν ἠγρούμενος, οὐκ εἴ τις τέθνηκεν ἢ
 ἀνήρηκεν ἀδίκως ἢ δικαίως. ἀλλ' εἰ ὁ θυματριδῶδες αὐτῷ
 μὴ συμφρονεῖ μηδὲ τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους ὑπεί-

ληφεν, ἀλλὰ μισεῖ μὲν οὖς αὐτὸς στέργει, φιλεῖ δὲ οὖς
 προβέβληται καὶ ἐλεεῖ πρὸς οὖς ἀτρέπτως καὶ ἀπαραιτήτως
 46 ἔχει. (9.) | λαβόμενοι δ' ἄπαξ ἀφορμῆς οἱ ἐν τέλει καὶ p. 88 M
 τὸν νεανίαν ὑφορώμενοι — ἤθεσαν γὰρ μνησικακήσοντα τῶν
 ἀνοσιουργημάτων αὐτοῖς καὶ ἐπὶ καιρῶν ἀμυνούμενον — 5
 ἀναπεπταμένοις ὡς τοῦ πάππου μυρίας διαβολὰς ἐπὶντλουν,
 οἱ μὲν ἔνθεν, οἱ δ' ἔνθεν, ὡς καὶ περὶ ἀφαιρέσεως τῆς
 ἀρχῆς ἐμποιῆσαι θεός, „ἐπιθήσεται“ λέγοντες, „οὐδὲν φρονεῖ
 μικρόν, αἰεὶ τι προσπεριεργάζεται, πρὸ καιροῦ βασιλείας ἐρᾷ,
 θωπεύει τινάς, ἐτέροις ἀπειλεῖ, κτείνει χωρὶς δίκης, τοὺς 10
 μάλιστ' εὐνοὺς σοι προβέβληται. τί δὴ μέλλεις, ἀλλ' οὐχ ἂ
 διανοεῖται ὄρᾶν ὑποτέμνεις; μέγα τοῖς ἐπιθεμένοις αἰ τῶν
 47 ἐπιβουλευσόμενων ἀναβολαί.“ τοιαῦτα διεξιόντων, ὑπαν-
 εχώρησεν εἰς τὴν ἄμορον Ἀραβίαν, ἔνθα διατρίβειν ἦν
 ἀσφαλές, ἅμα καὶ τὸν θεὸν ποτινῶμενος, ἵνα τοὺς μὲν ἐξ 15
 ἀμυχάνων ῥύσῃται συμφορῶν, τοὺς δὲ μηδὲν παραλιπόντας
 τῶν εἰς ἐπήρειαν ἀξίως τίσῃται, παράσχη δ' αὐτῷ ταῦτ'
 ἐπιθεῖν ἀμφοτέρα διπλασιάσας τὴν χάριν. ὁ δὲ ἐπακούει
 τῶν εὐχῶν ἀγάμενος αὐτοῦ τὸ φιλόκαλον ἦθος καὶ μισοπό-
 νηρον, οὐκ εἰς μακρὰν τὰ κατὰ τὴν χώραν, ὡς θεῶν πρέπον, 20
 48 δικάσας. ἐν ᾧ δὲ ἔμελλε δικάζειν, τοὺς ἀρετῆς ἄθλους
 Μωυσῆς διήθλει τὸν ἀλείπτῃν ἔχων ἐν ἑαυτῷ λογισμὸν
 ἀστεῖον, ὑφ' οὗ γυμναζόμενος πρὸς τοὺς ἀρίστους βίους, τὸν
 τε θεωρητικὸν καὶ πρακτικόν, ἐπονεῖτο φιλοσοφίας ἀνελίττων
 αἰεὶ δόγματα καὶ τῇ ψυχῇ διαγινώσκων εὐτρόχως καὶ μνήμη 25
 παρακατατιθέμενος εἰς τὸ ἄληστον αὐτὰ καὶ τὰς οὐκ εὐκαίως
 πράξεις ἐφαρμοτῶν ἐπαινετὰς πάσας, ἐφιέμενος οὐ τοῦ
 δοκεῖν ἀλλὰ τῆς ἀληθείας, διὰ τὸ προκεῖσθαι σκοπὸν ἕνα
 τὸν ὀρθὸν τῆς φύσεως λόγον, ὅς μόνος ἐστὶν ἀρετῶν ἀρχὴ τε
 49 καὶ πηγὴ. ἕτερος μὲν οὖν ὀργὴν ἀμείλικτον βασιλέως ἀπο-
 διδράσκων καὶ ἄρτι πρῶτον εἰς ἀλλοδαπὴν ἀφιγμένος, μήπω
 τοῖς τῶν ἐπιχωρίων ἔθεσιν ἐνωμιλητικῶς μηδὲ ἀκριβῶς ἐπι-

στάμενος οἷς χαίρουσιν ἢ ἀλλοτριῶνται. καὶ ἐσπούδασεν
 ἡσυχία χρώμενος ἀφανέστερον ζῆν τοὺς πολλοὺς λανθάνων
 ἢ βουλευθεὶς εἰς μέσον παρέρχεσθαι τοὺς γούν δυνατοὺς καὶ
 τοὺς πλεῖστον ἰσχύοντας λιπαρές: θεραπείαις ἐξευμενίζεσθαι,
 5 παρ' ὧν τις ὠφέλεια προσεδοκᾶτο καὶ βοήθεια, εἴ τις
 ἐπελθόντες ἀπάγειν πρὸς βίαν ἐπειρῶντο. ὁ δὲ τὴν ἐναντίαν 50
 τοῦ εἰκότος ἀτραπὸν ἤλαυνε ταῖς τῆς ψυχῆς ὑγαινούσαις
 ὁρμαῖς ἐπόμενος καὶ μηδεμίαν ἐὼν ὑποσκελίζεσθαι· διὸ καὶ
 89 M. τῆς ὑπόουσης δυνάμεως ἔστιν ὅτε πλέον ἐνεανιεύετο | δύναμιν
 10 ἀκαθαίρετον τὸ δίκαιον ἡγούμενος, ὅφ' οὐ προτραπείς αὐτο-
 κέλευστος ἐπὶ τὴν τῶν ἀσθενεστέρων συμμαχίαν ἴετο.

(10.) Λέξω δὲ καὶ τὸ κατ' ἐκεῖνον αὐτῷ τὸν χρόνον 51
 πραχθέν, εἰ καὶ μικρὸν ὅσα γε τῷ δοκεῖν, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ
 φρονήματος μικροῦ. κτηνοτροφοῦσιν Ἄραβες καὶ νέμουσι τὰ
 15 θρέμματα οὐκ ἄνδρες μόνον ἀλλὰ καὶ γυναῖκες νέοι τε καὶ
 παρθένοι παρ' αὐτοῖς, οὐχὶ τῶν ἡμελημένων καὶ ἀδῶξων
 μόνον ἀλλὰ καὶ τῶν ἄγαν ἐπιφανῶν. ἐπτά δὲ κόραι πατρὸς 52
 ἰερέως ποιμένην ἄγουσαι παρῆσαν ἐπὶ τινα πηγὴν καὶ τῶν
 ἰμοιῶν ἐκδησάμεναι τοὺς καδίσκους ἄλλη διαδεχομένη παρ'
 20 ἄλλης ὑπὲρ τῆς ἐν τῷ πονεῖν ἰσομοιρίας μάλα προθύμως τὰς
 δεξαμενάς, αἱ πλησίον ἔκειντο, πληροῦσιν. ἐπιφοιτήσαντες 53
 δ' ἕτεροι ποιμένες καὶ τῆς τῶν παρθένων ἀσθενείας ὑπερ-
 ἰδόντες τὰς μὲν ἐπεχείρουν μετὰ τῆς ποιμένης ἐλαύνειν,
 τὰ δ' οἰκεία θρέμματα προσῆγον ἐπὶ τὸ εὐτρεπισθὲν πτόν
 25 ἀλλότριον καρπωσόμενοι πόνον. ἰδὼν δὲ Μωυσῆς τὸ γενό- 54
 μενον — οὐ γὰρ ἦν πόρρω — συντείνας ἔθει καὶ πλησίον
 στάς „οὐ παύσεσθε“ εἶπεν „ἀδικοῦντες, τὴν ἐργασίαν νομί-
 ζοντες εἶναι πλεονεξίαν; βραχίονας καὶ πήγεις ἀργοὺς
 τρέφοντες οὐκ ἐρυθριᾶτε; χαῖται βαθεῖαι καὶ σάρκες ὑμεῖς
 30 ἔστε, οὐκ ἄνδρες· αἱ μὲν κόραι νεανιεύονται μηδὲν ὀκνοῦσαι
 τῶν πραχτέων, αἱ δὲ νεανία κορικῶς ἤδη τρυφᾶτε. οὐ βαδι- 55
 εἴσθε; οὐχ ὑπεκστήσεσθε ταῖς πρότερον ἡκούσαις, ὧν καὶ τὸ

ποτόν ἐστι; δικαίως ἂν αὐταῖς ἐπαντήσαντες, ἔν' ἀφθονώτερον ὕδωρ εἶη, καὶ τὸ εὐτρεπισθὲν ἀφελῆσθαι σπεύδετε; ἀλλὰ μὰ τὸν οὐράνιον τῆς δίκης ὀφθαλμὸν οὐκ ἀφελεῖσθε βλέποντα
56 καὶ τὰ ἐν ταῖς ἐρημοτάταις. ἐμὲ γοῦν ἐχειροτόνησε βοηθὸν οὐ προσδοκηθέντα· καὶ γὰρ εἰμι σύμμαχος ταῖς ἀδικουμέναις 5
μετὰ μεγάλης χειρός, ἣν οὐ θέμις πλεονέκταις ὄραν· αἰσθησέσθε δὲ αὐτῆς ἐκ τοῦ ἀφανοῦς τιτρωσκούσης, εἰ μὴ μετα-
57 βάλωιτε.“ ταῦτα διεξιόντος, φοβηθέντες, ἐπεὶ καὶ λέγων ἅμα ἐνεθουσία μεταμορφούμενος εἰς προφήτην, μὴ χρησμούς καὶ λόγια θεσπίζει, καταπειθεῖς τε γίνονται καὶ τὴν ποιμένην 10
τῶν παρθένων ἐπὶ τὰς δεξαμενὰς ἄγονται πρότερον μεταστυγασ-
58 μενοι τὰς ἑαυτῶν. (11.) αἱ δ' ἐπανήξασαν οἴκαδε σφόδρα γεγηθυῖαι καὶ τὰ συμβάντα παρ' ἐλπίδας ἐκδιηγούντο, ὡς πολλὸν ἕμερον ἐνεργάσασθαι τοῦ ξένου τῷ πατρί. κατεμέμφετο γοῦν αὐτὰς ἐπ' ἀχαριστία τριαῦτα λέγων· „τί 15
παθοῦσαι μεθίετε, θεόν ἄγειν εὐθύς καὶ εἴπερ ἀνεδύετο λιπαρεῖν; ἢ τινα μισανθρωπίαν μου κατέγνωτε; ἢ δεύτερον περιπεσεῖν ἀδίκους οὐ | προσδοκᾶτε; βοηθῶν ἀπορεῖν ἀνάγκη p. 90M.
τοὺς ἐπιλήσμονας χαρίτων. ἀλλ' ὅμως ἀναδραμοῦσαι (τὸ γὰρ ἀμάρτημα μέχρι νῦν ἐστὶν ἰάσιμον) ἵτε μετὰ σπουδῆς καὶ 20
καλεῖτε ξενίων μὲν πρότερον αὐθις ὁδὲ καὶ ἀμοιβῆς (ὀφείλεται
59 γὰρ αὐτῷ χάρις) μεθέξοντα.“ συντείνασαι δὲ καταλαμβάνουσιν αὐτὸν οὐ πόρρω τῆς πηγῆς καὶ δηλώσασαι τὰ ἀπὸ τοῦ πατρὸς οἴκαδε συμπείθουσιν ἔχειν. ὁ δὲ πατὴρ τὴν μὲν ὄψιν εὐθύς τὸ δὲ βούλημα ὀλίγον ὕστερον καταπλαγεῖς — ἀρίδηλοι 25
γὰρ αἱ μεγάλαι φύσεις καὶ οὐ μήκει χρόνου γνωρίζόμεναι — οἶδωσι τὴν καλλιστεύουσαν αὐτῷ τῶν θυγατέρων γυναῖκα, δι' ἑνὸς ἔργου πάνθ' ὅσα τῶν εἰς καλοκάγαθίαν μαρτυρήσας καὶ ὡς ἀξιέραστον μόνον τὸ καλὸν ἐστὶ τῆς ἀφ' ἑτέρου συστάσεως οὐ δεόμενον, ἀλλ' ἐν ἑαυτῷ περιφέρον τὰ γνωρίσ- 30
60 ματα. μετὰ δὲ τὸν γάμον παραλαβὼν τὰς ἀγέλας ἐποίμαινε | προδιδασκόμενος εἰς ἡγεμονίαν· ποιμενικὴ γὰρ μελέτη καὶ

προγυμνασία βασιλείας τῷ μέλλοντι τῆς ἡμερωτάτης τῶν
 ἀνθρώπων ἐπιστατεῖν ἀγέλης, καθάπερ καὶ τοῖς πολεμικοῖς
 τὰς φύσεις τὰ κυνηγέσια· θήραις γὰρ ἐμπρομελετώσιν οἱ πρὸς
 τὰς στραταρχίας ἀλειφόμενοι, τῶν ἀλόγων οἷά τινος ὕλης
 5 ὑποβεβλημένων πρὸς ἄσκησιν τῆς καθ' ἑκάτερον καιρὸν
 ἀρχῆς, τὸν τε πολέμου καὶ τὸν εἰρήνης. ἡ μὲν γὰρ τῶν 61
 ἀγρίων θήρα στρατηγικὸν κατ' ἐχθρῶν ἐστὶ γύμνασμα, ἡ δὲ
 τῶν ἡμέρων ἐπιμέλεια καὶ προστασία βασιλικὸν πρὸς ὑπηκόους
 ἀγώνισμα· οὗτο καὶ „ποιμένες λαῶν“ οἱ βασιλεῖς, οὐχ ὡς
 10 ὄνειδος ἀλλ' ὡς ὑπερβάλλουσα τιμή, προσажορεύονται. καὶ 62
 μοι δοκεῖ μὴ πρὸς δόξας τῶν πολλῶν ἀλλὰ πρὸς ἀλήθειαν
 ἐρευνημένῳ τὸ πρᾶγμα — γελάτω δ' ὁ βουλούμενος — μόνος
 ἂν γενέσθαι βασιλεὺς τέλειος ὁ τὴν παιμενικὴν ἐπιστήμην
 ἀγαθός, ἐν ἐλάττωσι ζήοις παιδευθεὶς τὰ τῶν κρειττόνων·
 15 ἀμήχανον γὰρ τὰ μεγάλα πρὸ τῶν μικρῶν τελεσεθῆναι.

(12.) Γενόμενος οὖν τῶν καθ' αὐτὸν ἀγελαρχῶν 63
 ἄριστος καὶ ποριστής (τῶν) ὅσα πρὸς τὴν τῶν θρεμμάτων
 συντέεινεν ὠφέλειαν ἱκανός ἐκ τοῦ μηδὲν ἀποκνεῖν ἀλλ'
 ἐθειλουργῶ καὶ αὐτοκελεύστῳ προθυμίᾳ εἰς θέον τῆ προστασία
 . 91 M. χρῆσθαι μετὰ | καθαρᾶς καὶ ἀδόλου πίστεως ἠϋξῆσε τὰς
 21 ἀγέλας· ὡς ὑπὸ τῶν ἄλλων νομέων ἤδη καὶ φθονεῖσθαι 64
 μηδὲν ὁμοιότροπον ἐν ταῖς ἰδίαις ποιίμναις ὁρώντων, αἷς
 εὐτυχῆς εἶναι ἐδόκει ἢ ἐν ὁμοίῳ μονῆ, ταῖς δὲ τὸ μὴ
 βελτιουθῆναι καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐλάττωσις διὰ τὸ μεγάλας
 25 εἰωθέναι λαμβάνειν ἐπιδόσεις ἐκ μὲν εὐσαρκίας καὶ πιότητος
 εἰς κάλλος, εἰς δὲ πληθὸς ἐξ εὐτοκίας καὶ τῶν περὶ δίαιταν
 ὑγιεινῶν. ἄγων δὲ τὴν ποιίμνην εἰς τόπον εὐυδρὸν τε καὶ 65
 εὐχορτον, ἔνθα συνέβαινε καὶ πολλὴν πύαν προβατεύσιμον
 ἀναδίδοσθαι, γενόμενος πρὸς τινι νάπει θέαμα ἐκπληκτικώτατον
 30 ὄρα. βᾶτος ἦν, ἀκανθῶδές τι φυτὸν καὶ ἀσθενέστατον· οὗτος,
 οὐδενὸς πῦρ προσενηγόντος, ἐξαίφνης ἀνακαίεται καὶ περι-
 σχεθεὶς ὅλος ἐκ ῥίξῃς εἰς ἀκρέμονα πολλῆ φλογὶ καθάπερ

- ἀπό τινος πηγῆς ἀνομβρούσης διέμενε σῶος, οὐ κατακαίόμενος, οἷά τις ἀπαθῆς οὐσία καὶ οὐχ ὕλη πύρος αὐτὸς ὢν,
 66 ἀλλὰ τροφῆ χρώμενος τῷ πυρί. κατὰ δὲ μέσην τὴν φλόγα μορφή τις ἦν περικαλλεστάτη, τῶν ὄρατῶν ἐμφερῆς οὐδενί, θεοειδέστατον ἄγαλμα, φῶς ἀγχοειδέστερον τοῦ πυρὸς ἀπαστρα- 5
 πτουσα, ἣν ἂν τις ὑπετόπησεν εἰκόνα τοῦ ὄντος εἶναι· καλείσθω δὲ ἄγγελος, ὅτι σχεδὸν τὰ μέλλοντα γενήσεσθαι διήγγελλε τρανοτέρῃ φωνῆς ἡσυχίᾳ διὰ τῆς μεγαλοσυγγηθείσης ὕψεως.
 67 σύμβολον γὰρ ὁ μὲν καιόμενος βάτος τῶν ἀδικουμένων, τὸ δὲ φλέγον πῦρ τῶν ἀδικούντων, τὸ δὲ μὴ κατακαίεσθαι τὸ 10
 καιόμενον τοῦ μὴ πρὸς τῶν ἐπιτιθεμένων φθαρῆσεσθαι τοὺς ἀδικουμένους, ἀλλὰ τοῖς μὲν ἀπρακτοῖς καὶ ἀνωφελεῖ γενέσθαι τὴν ἐπίθεσιν, τοῖς δὲ τὴν ἐπιβουλήν ἀζήμιον, ὁ δὲ ἄγγελος προνοίας τῆς ἐκ θεοῦ τὰ λίαν φοβερὰ παρὰ τὰς ἀπάντων
 68 ἐλπίδας κατὰ πολλὴν ἡσυχίαν ἐξευμαρίζοντος. (13.) τὴν δὲ 15
 εἰκασίαν ἀκριβῶς ἐπισκεπτέον. ὁ βάτος, ὡς ἐλέχθη, φυτὸν ἀσθενέστατον ἀλλ' οὐδὲ ἄκεντρον, ὡς εἰ καὶ μόνον ἐπιψαύσειέ τις τιτρώσκειν, οὗτ' ἐξαναλώθη τῷ φύσει δαπανηρῷ πυρί, τοῦναντίον δὲ ἐφυλάχθη πρὸς αὐτοῦ καὶ διαμένων ὅποιος ἦν πρὶν ἀνακαίεσθαι μηδὲν ἀποβαλὼν τὸ παράπαν αὐτὴν 20
 69 προσέλαβε. | τοῦθ' ἅπαν ὑπογραφή τις ἐστὶ τῆς ἐθνικῆς π. 92 M. ὑποθέσεως, ἣ κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον ἐπεῖχε, μόνον οὐ βοῶσα τοῖς ἐν συμφοραῖς· „μὴ ἀναπίπτετε, τὸ ἀσθενὲς ὑμῶν δύναμις ἐστίν, ἣ καὶ κεντεῖ καὶ κατατρώσει μυρίους. ὑπὸ τῶν ἐξαναλώσασαι γλιγομένων τὸ γένος ἀκόντων διασωθήσεσθε 25
 μᾶλλον ἢ ἀπολεισθε, τοῖς κακοῖς οὐ κακωθήσεσθε, ἀλλ' ὅταν μάλιστα πορθεῖν νομίση τις ὑμᾶς, τότε μάλιστα
 70 πρὸς εὐκλειαν ἐκλάμψετε.“ πάλιν τὸ πῦρ φθοροποιὸς οὐσία διελέγχουσα τοὺς ὠμοθύμους· „μὴ ταῖς ἰδίαις ἀλκαῖς ἐπαί-
 ρεσθε, τὰς ἀμάχους ῥώμας ἰδόντες καθαιρουμένας σωφρονί- 30
 σθητε· ἣ μὲν καυστικὴ δύναμις τῆς φλογὸς ὡς ξύλον καίεται, τὸ δὲ φύσει καυστὸν ξύλον οἷα πῦρ ἐμφανῶς καίει.“

- (14.) Τὸ τεράστιον τοῦτο καὶ τεῖλαινατουρηγμένον θεΐξας 71
ὁ θεὸς τῷ Μωυσεῖ, παραίνεσιν ἐναργεστάτην τῶν μελλόντων
ἀποτελεῖσθαι, καὶ διὰ χρησμῶν ἄρχεται προτρέπειν αὐτὸν
ἐπὶ τὴν τοῦ ἔθνους σπεύδειν ἐπιμέλειαν, ὡς οὐ μόνον
5 ἐλευθερίας παραίτιον ἀλλὰ καὶ ἡγεμόνα τῆς ἐνθὲνδε ἀποικίας
οὐκ εἰς μακρὰν γενησόμενον, ὁμοιοτήτων ἐν ἅπασιν συλλή-
ψασθαι. „κακουμένων γὰρ ἐκ πολλοῦ καὶ δυσανασχέτους 72
ὑβρεις ὑπομενόντων, οὐδενὸς ἀνθρώπων οὔτ' ἐπικουφίζοντος
οὔτ' ἐλεούτος τὰς συμφοράς, οἴκτον“ φησὶν „αὐτὸς ἔλαβον.
10 καὶ γὰρ (οἷδ') ἰδίᾳ ἕκαστον καὶ πάντας ὁμοθυμαδὸν ἐφ'
ἰκεταίας καὶ λιτὰς τραπομένους ἐλπίζειν τὴν ἐξ ἐμοῦ
βοήθειαν· εἰμὶ δὲ τὴν φύσιν ἤπιος καὶ γενησίως ἰκεταίς
ἴλωσι. ἴθι δὴ πρὸς τὸν βασιλέα τῆς γῶρας μηδὲν εὐλαβηθεὶς 73
τὸ παράπαν — ὁ μὲν γὰρ πρότερος τέθνηκεν, ὃν ἀπεδίδρασκες
15 διὰ φόβον ἐπιβουλής, ἕτερος δὲ τὴν γῶραν ἐπιτέτραπται
μηδενὸς τῶν πραγμάτων σοι μνησικακῶν — καὶ τὴν τοῦ
ἔθνους γερούσιαν προσπαρалаβὼν εἰπὲ χρησμῶν προσκεκλησθαι
ὑπ' ἐμοῦ τὸ ἔθνος, ἵνα κατὰ τὰ πάτρια θύσῃ τριῶν
ἡμερῶν ὁδὸν ἕξω τῶν ὄρων τῆς γῶρας προσελθόν.“ ὁ δὲ 74
20 οὐκ ἀγνοῶν ἐπὶ ταῖς λεγομένοις ἀπιστήσοντας τοὺς τε ὁμο-
φύλους καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας „ἐάν οὔν“ φησὶ „πυνηθί-
νωνται, τί τὸ ὄνομα τῷ πέμψαντι, μηδ' αὐτὸς εἰπεῖν ἔχων
ἄρ' οὐ δόξω διαπατᾶν“; ὁ δὲ „τὸ μὲν πρῶτον λέγε“ φησὶν 75
„αὐτοῖς, ὅτι ἐγὼ εἰμι ὁ ὢν, ἵνα μαθόντες διαφορὰν ὄντος
25 τε καὶ μὴ ὄντος προσαναδιδαχθῶσιν, ὡς οὐδὲν ὄνομα τὸ
παράπαν ἐπ' ἐμοῦ κυριολογεῖται, ᾧ μόνῳ πρόσεστι τὸ
εἶναι. ἐάν δ' ἀσθενέστεροι τὰς φύσεις ὄντες ἐπιζητῶσι 76
93 M. πρόσρησιν. ὁ γλωσσὸν αὐτοῖς μὴ μόνον τοῦθ' ὅτι | θεὸς εἰμι,
ἀλλ' ὅτι καὶ τριῶν τῶν ἐπωνύμων ἀνδρῶν ἀρετῆς, θεὸς
30 Ἀβραάμ καὶ θεὸς Ἰσαὰκ καὶ θεὸς Ἰακώβ, ὃν ὁ μὲν τῆς
διδακτῆς, ὁ δὲ τῆς φυσικῆς, ὁ δὲ τῆς ἀσκητικῆς σοφίας κινήων
ἐστίν. ἐάν δὲ ἔτι ἀπιστῶσι, τρισὶ σημείοις ἀναδιδαχθέντες

μεταβαλοῦσιν, αὐτὸ πρότερον οὔτε τις εἶδεν οὔτε ἤκουσεν
 77 ἀνθρώπων. ἦν δὲ τὰ σημεῖα τοιαῦτα· ῥάβδον, ἣν εἶχεν, εἰς
 τοῦδαφος ῥίψαι κελεύει· ἣ δ' αὐτίκα ψυχωθείσα εἶρπε καὶ
 τῶν ἀπόδων τὸ ἡγεμονικώτατον ὑπερμεγέθης ὀράκων γίνεται
 τελειότατος· ταχέως δ' ἀποχωρήσας ἀπὸ τοῦ ζφύου καὶ διὰ 5
 θεός ἦδη πρὸς φυγὴν ὁρμῶν μετακαλεῖται καὶ θεοῦ προστά-
 ξαντος ἅμα τε θάβσος ἐμποιήσαντος ἐπιδράττεται τῆς
 78 οὐράς. ὁ δὲ ἰλουσπόμενος ἔτι κατὰ τὴν ἐπαφήν ἴσταται καὶ
 πρὸς μῆκος εὐ μάλα ταθεῖς εὐθύς εἰς βακτηρίαν μετεστοι-
 χειῶτο τὴν αὐτήν, ὡς θαυμάζειν μὲν τὰς μεταβολὰς 10
 ἀμφοτέρας, ποτέρα δὲ καταπληκτικώτερα, μὴ δύνασθαι
 διακρίνειν, τῆς ψυχῆς ἰσορρόπῳ πληχθείσης φαντασίᾳ.
 79 τοῦτο μὲν δὴ πρῶτον, ἕτερον δ' οὐκ εἰς μακρὰν ἐθαυ-
 ματουργεῖτο· τῶν χειρῶν τὴν ἑτέραν προστάττει τοῖς κόλποις
 ἐπικρύψαντα μικρὸν ὕστερον προενεγχεῖν· ὀράσαντος δὲ τὸ 15
 κελευσθέν, ἣ χεὶρ λευκώτερα χιόνος ἐξαπιναιῶς ἀναφαίνεται·
 πάλιν δὲ καθέντος εἰς τοὺς κόλπους καὶ ἀνενεγκόντος, εἰς τὴν
 80 αὐτὴν χροάν τρέπεται τὸ οἰκειὸν ἀπολαβοῦσα εἶδος. ταῦτα
 μὲν οὖν ὑπὸ μόνου μόνος ἐπαιδεύετο, ὡς παρὰ διδασκάλῳ
 γνῶριμος, ἔχων παρ' ἑαυτοῦ τὰ τῶν τεράτων ὄργανα, τὴν 20
 81 τε χεῖρα καὶ τὴν βακτηρίαν, οἷς προεφωδιάσθη. τρίτον δ'
 ἐπιφέρεσθαι μὲν οὐκ ἦν οὐδὲ προδιδάσκειν, ἔμελλε δ'
 ἐκπλήττειν οὐκ ἔλαττον τὴν ἀρχὴν τοῦ γίνεσθαι λαβὼν ἐν
 Αἰγύπτῳ. ἦν δὲ τοιοῦτο· „τοῦ ποταμίου“ φησὶν „ὑδάτος
 ὅσον ἂν ἀρυσάμενος ἐπὶ τὴν γῆν ἐκχέης, αἷμα ξανθότατον 25
 ἔσται πρὸς τῇ χροᾷ καὶ τὴν δύναμιν ἑτεροιωθὲν εἰς ἀλλαγὴν
 82 παντελῆ.“ πιστὸν δ' ὡς ἔοικε καὶ τοῦτ' ἀνεφαίνετο, οὐ
 μόνον διὰ τὸ τοῦ λέγοντος ἀψευδές, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ ἦδη
 προεπιδειχθέντα ἐπὶ τε τῆς χειρὸς καὶ τῆς βακτηρίας θαυ-
 83 ματουργήματα. πιστεύων δ' ὁμοῦς παρηγεῖτο τὴν χειροτονίαν 30
 ἰσχυρόφωνον καὶ βραδύγλωσσον, οὐκ εὐλόγον, αὐτὸν εἶναι
 φάσκων καὶ μάλιστα' ἀφ' οὗ λέγοντος ἤκουε θεοῦ· νομίσας

γὰρ τὴν ἀνθρωπίνην λογίοντα κατὰ σύγκρισιν τῆς θείας
 ἀφωνίαν εἶναι καὶ ἅμα τὴν φύσιν εὐλαβῆς ὣν ὑπεστέλλετο |
 0. 94 M. τοῖς ὑπερόγκοις, τὰ λίαν μεγάλα κρίνων οὐ καθ' αὐτόν,
 καὶ παρακαλεῖ ἕτερον ἐλέσθαι τὸν εὐμαρῶς ἕκαστα τῶν
 5 ἐπισταλέντων διαπράξασθαι δυνατὸν. ὁ δ' ἀποδείξά- 84
 μενος αὐτόν τῆς αἰδοῦς „ἄρα γε ἀγνοεῖς“ εἶπε „τὸν δόντα
 ἀνθρώπων στόμα καὶ κατασκευάσαντα γλῶτταν καὶ ἀρτηρίαν
 καὶ τὴν ἅπασαν λογικῆς φωνῆς ὄργανοποιῶν; αὐτὸς εἰμι
 ἐγώ. μηδὲν οὖν δεῖσθαι· ἐμοῦ γὰρ ἐπινεύσαντος ἀρθρωθήσεται
 10 πάντα καὶ μεταβαλεῖ πρὸς τὸ μέτριον, ὡς μηδενὸς ἔτι
 ἐμποδίζοντος ῥεῖν εὐτρογον καὶ λεῖον ἀπὸ καθαρᾶς πηγῆς
 τὸ τῶν λόγων νῆμα. χρεία δ' εἰ γένοιτο ἐρημηέως, ὑπο-
 διακονικὸν στόμα τὸν ἀδελφὸν ἕξεις, ἦν ὁ μὲν τῷ πλήθει
 ἀπαγγέλλῃ τὰ ἀπὸ σοῦ, σὺ δ' ἐκείνητά θεία.“
 15 (15.) Ταῦτ' ἀκούσας — οὐ γὰρ ἦν εἰς ἅπαν ἀντιλέγειν 85
 ἀσφαλὲς αὐδ' ἀκίνδυνον — ἄρας ἐβάδιξε μετὰ γυναικὸς καὶ
 τέκνων ὁδὸν τὴν ἐπ' Αἴγυπτον, καθ' ἣν ὑπαντήσαντα τὸν
 ἀδελφὸν πείθει συνακολουθεῖν ὑπειπὼν τὰ θεῖα λόγια· τῷ
 δ' ἄρα προῦπεύραστο ἡ φυγὴ κατ' ἐπιφροσύνην θεοῦ πρὸς
 20 πειθαρχίαν, ὡς ἀνευδοιάστως συναινεῖν καὶ ἐτόλμως ἐπεσθαι.
 παραγενόμενοι δ' εἰς Αἴγυπτον γνώμη καὶ φυγῆ μιᾷ τὸ μὲν 86
 πρῶτον τοὺς δημογέροντας τοῦ ἔθνους συναγαγόντες ἐν ἀπορ-
 ρήτῳ μηνύουσι τοὺς χρησμούς καὶ ὡς ἔλεον καὶ οἶκτον
 λαβῶν αὐτῶν ὁ θεὸς ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἐνθιένδε μετα-
 25 νάστασιν εἰς ἀμείνω χώραν ὁμολογῶν αὐτὸς ἔσεσθαι τῆς
 ὁδοῦ ἡγεμὸν ὑπισχνεῖται. μετὰ δὲ ταῦτα καὶ τῷ βασιλεῖ 87
 θαρροῦσιν ἤδη διαλέγεσθαι περὶ τοῦ τὸν λεῶν ἱερουργήσαντα
 ἐκπέμψαι τῶν ὄρων· θεῖν γὰρ ἔφασκον ἐν ἐρήμῳ τὰς πατρίους
 θυσίας ἐπιτελεσθῆναι, μὴ κατὰ τὰ αὐτὰ ταῖς τῶν ἄλλων
 30 ἀνθρώπων γινόμενας, ἀλλὰ τρόπον καὶ νόμον διαφεύγοντι
 τὴν κοινότητα διὰ τὰς τῶν ἐθνῶν ἐξαιρέτους ιδιότητας. ὁ 88
 δ' ἐξ ἔτι σπαργάνων προγονικῶ τύφῳ τὴν ψυχὴν πεπιστευμένος

- καὶ μηδένα τὸ παράπαν νοητὸν θεὸν ἔξω τῶν ὁρατῶν νομιζῶν ἀποκρίνεται πρὸς ὕβριν εἰπών· „τίς ἐστὶν οὗ γὰρ με ὑπακούειν; οὐκ οἶδα τὸν λεγόμενον τοῦτον καινὸν κύριον· οὐκ ἐξάποστέλλω τὸ ἔθνος ἐπὶ προφάσει ἑορτῆς καὶ θυσιῶν
- 89 ἀφρηιάσον“ (cf. Exod. 5.2). εἶθ' ἄτε χαλεπὸς καὶ βαρὺ- 5
 μηνίς καὶ ἀπαραίτητος τὴν ὀργὴν κελεύει τοὺς τοῖς ἔργοις ἐφεστῶτας προπηλακίζεσθαι ὡς ἀνέσεις καὶ σχολὴν ἐνδι-
 δόντας, ἀνέσεως καὶ σχολῆς εἶναι λέγων τὸ βουλευέσθαι περὶ
 θυσιῶν καὶ ἑορτῶν· τοὺς γὰρ ἐν ἀνάγκαις τούτων οὐδὲ
 μεινῆσθαι, ἀλλ' οἷς ὁ βίος ἐν εὐπαθείᾳ πολλῇ καὶ τρυφῇ. 10
- 90 βαρυτέρας οὖν ἢ πρότερον συμφορὰς ὑπομεινόντων καὶ ἐπὶ
 τοῖς ἀμφὶ Μωυσῆν δυσχεραίνοντων ὡς | ἀπατεῶσι καὶ τὰ μὲν p. 95 M.
 λάθρα τὰ δὲ φανερώς κακηγορούντων καὶ ἀσεβείας αἰτιωμένων
 ἐπὶ τῷ δοκεῖν θεοῦ καταψευθῆναι, δεικνύειν ἀρχεται Μωυσῆς ἃ
 προὐδιδάχθη τέρατα, νομίσας τοὺς θεασομένους ἐκ τῆς 15
 ἐπεχρύσης ἀπιστίας εἰς πίστιν τῶν λεγομένων μεταβαλεῖν.
- 91 ἢ δὲ τῶν τεράτων ἐπίθειξις ἐγένετο καὶ τῷ βασιλεῖ διὰ
 σπουδῆς καὶ τοῖς ἐν τέλει τῶν Αἰγυπτίων. (16.) πάντων
 οὖν τῶν δυνατῶν συρρυσθέντων εἰς τὰ βασίλεια, λαβὼν τὴν
 βακτηρίαν ὁ Μωυσῆος ἀδελφὸς καὶ κατασεύσας μάλα ἐπι- 20
 δεικτικῶς εἰς τοῦδαφος ῥίπτει· καὶ ἡ μὲν δράκων αὐτίκα
 γίνεται, οἱ δ' ἐν κύκλῳ καταθεῶντο καὶ ἅμα θαυμαστικῶς
- 92 ἔχοντες ὑπὸ δέους ἐξαναχωροῦντες ἀπέφευγον. σοφισταὶ δ'
 ὅσοι καὶ μάγοι παρετόγγανον „τί καταπλήττεσθε;“ εἶπον·
 „οὐδ' ἡμεῖς τῶν τοιούτων ἀμελετήτως ἔχομεν, ἀλλὰ χρώμεθα 25
 τέχνῃ δημιουργῶ τῶν ὁμοίων.“ εἶθ' ἐκάστου βακτηρίαν
 ἣν εἶχε ῥύψαντος, δρακόντων πλήθος ἦν καὶ περὶ ἓνα τὸν
- 93 πρῶτον εἰλοῦντο. ὁ δ' ἐκ πολλοῦ τοῦ περιόντος διαναστάς
 πρὸς ὕψος τὰ μὲν στέρνα εὐρύνει, τὸ δὲ στόμα διείξας ὄγκου
 πνεύματος ῥύμη βιαιοτάτῃ καθάπερ βόλον ἰχθύων πάντα ἐν 30
 κύκλῳ σακηνεύσας ἐπισπᾶται καὶ καταπιῶν εἰς τὴν ἀρχαίαν
- 94 φύσιν τῆς βακτηρίας μετέβαλεν. ἤδη μὲν οὖν ἐν ἐκάστου

τῆ ψυχῇ τῶν ἐθελοκακούντων τὸ ὕποπτον διήλεγξεν ἢ μεγα-
 λουργηθεῖσα ὄψις, ὡς μηκέτι νομίζειν ἀνθρώπων σοφίσματα
 καὶ τέχνας εἶναι τὰ γινόμενα πεπλασμένας πρὸς ἀπάτην. ἀλλὰ
 δύναμιν θεϊοτέραν τὴν τούτων αἰτίαν, ἣ πάντα ὄραν εὐμαρές.
 5 ἐπεὶ δὲ καὶ ὁμολογεῖν ἀναγκασθέντες ὑπὸ τῆς τῶν γινομένων 95
 ἐμφαντοῦς ἐναργείας οὐδὲν ἤπτον ἐθρασύνοντο, τῆς αὐτῆς
 ἀπανθρωπίας καὶ ἀσεβείας ὡσπερ ἀγαθοῦ τινος ἐπειληγμένοι
 βεβαιοτάτου, μήτε τοὺς καταδουλωθέντας ἀδίκως ἐλευθύντες
 μήτε τὰ διὰ τῶν λόγων προσταττόμενα ὀρθῶντες. ὅτε δὲ
 10 τοῦ θεοῦ τραυστέρας γρησμῶν ἀποδείξεισι ταῖς διὰ σημείων
 καὶ τεράτων τὸ βούλημα ἀεθλιωκότος, ἐμβροθεστέρας ἐπανατά-
 σεως ἐδέησε καὶ πληγῶν ἐσμοῦ, αἷς οἱ ἄφρονες νοουθετοῦνται,
 οὗς λόγος οὐκ ἐπαίδευσε.

Δέκα δὲ ἐπάγονται τῇ χώρᾳ τιμωρίαί. κατὰ τῶν τέλεια 96
 15 ἡμαρτηκότων τέλειος ἀριθμὸς κολάσεως· ἦν δὲ κόλασις
 παρηλλαχούσα τὰς ἐν ἔθει. (17.) τὰ γὰρ στοιχεῖα τοῦ
 p. 96 M. παντός, γῆ καὶ ὕδωρ καὶ ἀήρ καὶ πῦρ, ἐπιτίθενται. | δικαιο-
 σαντος θεοῦ, οἷς ἀπετελέσθη ὁ κόσμος, τὴν ἀσεβῶν χώραν
 φθαρῆσαι, πρὸς ἐνδοξαῖν κράτους ἀρχῆς ἢ κέχρηται. τὰ αὐτὰ
 20 καὶ σωτηρίως ἐπὶ γενέσει τῶν ὅλων σχηματίζοντας καὶ
 τρέποντας ὅποτε βουληθεῖη πρὸς τὴν κατὰ τῶν ἀσεβῶν ἀπώ-
 λειαν. διανέμει δὲ τὰς κολάσεις, τρεῖς μὲν τὰς ἐκ τῶν 97
 παχυμερεστέρων στοιχείων γῆς καὶ ὕδατος, ἐξ ὧν ἀπετε-
 λέσθησαν αἱ σωματικαὶ ποιότητες, ἑφείς τῶ Μωυσέως
 25 ἀλέκρω, τὰς δ' ἕσας ἐξ ἀέρος καὶ πυρός τῶν ψυχογονησι-
 τάτων μόνῳ Μωυσεῖ, μίαν δὲ κοινὴν ἀμφοτέροις ἐβδόμην
 ἐπιτρέπει, τρεῖς δὲ τὰς ἄλλας εἰς συμπλήρωσιν δεκάδος
 ἀνατίθησιν αὐτῶ. καὶ πρῶτας ἐπιφέρειν ἀρχεται τὰς ἀφ' 98
 ὕδατος· ἐπειδὴ γὰρ τὸ ὕδωρ Αἰγύπτιοι διαφερόντως ἐκτετι-
 30 μήκασιν ἀρχῆν τῆς τῶν ὅλων γενέσεως τοῦτ' εἶναι νομί-
 ζοντες, αὐτὸ πρῶτον ἠξίωσε καλέσαι πρὸς τὴν τῶν ἀπο-
 δεχομένων ἐπίπληξίν τε καὶ νοουθεσίαν. τί οὖν οὐκ εἰς μακρὰν 99

- συνέβη; τοῦ Μωυσέως ἀδελφοῦ προστάξει θεία κατενεγκόντος
 τὴν βακτηρίαν ἐπὶ τὸν ποταμόν, ὁ μὲν εὐθὺς ἀπ' Αἰθιοπίας
 ἄχρι θαλάσσης εἰς αἷμα τρέπεται, συνεξαιματοῦνται δ'
 αὐτῷ λίμναι, διώρυχες, κρήναι, φρέατα, πηγαί, σύμπασα
 ἢ κατ' Αἴγυπτον οὐσία ὕδατος, ὡς ἀπορία ποταῦ τὰ παρὰ 5
 ταῖς ὄχθαις ἀναστέλλειν, τὰς δ' ἀνατεμνομένας φλέβας
 καθάπερ ἐν ταῖς αἱμορραγίαις κρουνηθὸν αὐλοὺς ἀκοντίζειν
 100 αἷματος, μηδεμιᾶς ἐνορωμένης διαυγοῦς λιβάδος. ἐνα-
 πέθνησκε δὲ καὶ τὰ γένη τῶν ἰχθύων ἅπαντα, ὅτε τῆς
 ζωτικῆς δυνάμεως εἰς φθοροποιὸν μεταβαλοῦσης, ὡς 10
 δυσωδίας πάντα διὰ πάντων ἀναπεπλήσθαι, τοσοῦτων σηπο-
 μένων ἀθρόον σωμάτων· πολλὸς δὲ καὶ ἀνθρώπων ὄχλος
 ὑπὸ δέψους διαφθαρεῖς ἔκειτο σωρηθὸν ἐπὶ τῶν τριόδων. οὐ
 σθενόντων ἐπὶ τὰ μνήματα τῶν οἰκείων τοὺς τετελευτηκότας
 101 ἐκκομίζειν. ἐπὶ γὰρ ἡμέρας ἑπτὰ τὸ θεινὸν ἐκράτησεν, ἕως 15
 οἱ μὲν Αἰγύπτιοι τοὺς ἀμφὶ Μωυσῆν, οὗτοι δὲ τὸν θεὸν
 ἰκέτευσαν, οἶκτον λαβεῖν τῶν ἀπολλυμένων· ὁ δὲ τὴν φύσιν
 ἤλωσ μεταβάλλει τὸ αἷμα εἰς ὕδωρ πότιμον ἀποδοὺς τῷ
 102 ποταμῷ καθαρὰ τὰ ἀρχαῖα ρεῖθρα καὶ σωτήρια. (18.) μικρὸν
 δὲ ὅσον ἀνεθέντες ἐπὶ τὴν αὐτὴν ὠμότητα καὶ παρανομίαν 20
 ἴεντο. ἴως ἢ τοῦ δικαίου παντάπασιν ἐξ ἀνθρώπων ἀφανι-
 σθέντος ἢ τῶν ὑπομεινάντων μίαν τιμωρίαν δεῦτερον οὐκ
 εἰωθότων ἐπιπλήττεσθαι· παθόντες δ' ἀνεδιδάσκοντο νηπίων
 παίδων τρόπον μὴ καταφραγεῖν· ἢ γὰρ κόλασις ἐπομένη
 κατ' ἔχθος μελλόντων μὲν ἐβράδυνε, πρὸς δὲ τὰ ἀδικήματα 25
 103 θέοντας ἐπίδραμοῦσα κατελάμβανε. πάλιν γὰρ ὁ Μωυσέως
 ἀδελφὸς κελευσθεὶς διώρυξαι καὶ λίμναις καὶ ἔλεσι τὴν ῥάβδον p. 97 M.
 ἐκτείνας ἐπιφέρει· πρὸς δὲ τὴν ἔκτασιν βατράχων πληθὺς
 ἀνέρπει τοσαύτη, ὡς μὴ μόνον ἀγορὰς καὶ πᾶσαν τὴν ὑπαιθρον,
 ἀλλὰ πρὸς τούτοις ἐπαύλεις, οἰκίας, ἱερά, πάντα ἰδιωτικὸν 30
 καὶ δημόσιον τόπον πεπληρωῶσθαι, καθάπερ εἰς ἀποικίαν
 ἐν γένος τῶν ἐνὸντων τῆς φύσεως ἐκπέμψαι διανοηθείσης

πρὸς τὴν ἐναντίαν χώραν· ἐναντία γὰρ χέρσος ὕδατι. μήτ' 104
 οὖν ἔξω προσελθεῖν ἕνεκα τοῦ προκατέχεσθαι τοὺς στενωποὺς
 μήτ' ἔνδον δυνάμενοι μένειν — καὶ γὰρ τὰ ἐν μυχαῖς ἤδη
 προκατελήφεσαν ἄχρι καὶ τῶν ὑψηλοτάτων ἀνέροντες — ἐν
 5 ἐσχάταις ἦσαν συμφοραῖς καὶ σωτηρίας ἀπογνώσει. πάλιν 105
 οὖν καταφύγουσιν ἐπὶ τοὺς αὐτοὺς, ὑποσχομένου τοῦ βασιλέως
 ἐπιτρέψαι τὴν ἔξοδον Ἑβραίοις· οἱ δὲ λιταῖς τὸν θεὸν
 ἐξευμενίζονται· καὶ ἐπινεύσαντος, τῶν φρόνων οἱ μὲν εἰς τὸν
 ποταμὸν ἀναχωροῦσι, τῶν δ' εὐθύς διαφθαρέντων κατὰ τὰς
 10 τριάδους θημῶνες ἦσαν, σωρηδὸν ἐπιφερόντων καὶ τοὺς
 αἰκόθην διὰ τὰς ἀνυπίστους ὑσμᾶς, αἱ ἐκ νεκρῶν σωμάτων
 καὶ τοιούτων ἀνεφέροντο, αἱ καὶ ἔμψυχα ὄντα πολλὴν ἀηθίαν
 παρέχεται ταῖς αἰσθήσεσι. (19.) διαπνεύσαντες δὲ τῆς 106
 τιμωρίας ἐπ' ὀλίγον ὥσπερ ἐν ταῖς ἀγῶσιν ἀθληταὶ συλλεξά-
 15 μενοι δύναμιν, ἵν' ἀπ' ἐρρωμενεστέρας ἰσχύος ἀδικῶσι. πάλιν
 εἰς τὴν συνήθη κακίαν ἀνέδραμον ἐκλαθόμενοι ὧν τέως ὑπέ-
 μειναν κακῶν. ἐπισχῶν δὲ τὰς ἐκ τοῦ ὕδατος τιμωρίας ὁ 107
 θεὸς τὰς ἐκ γῆς ἐπέφερε τὸν αὐτὸν ἐπιστήσας κολαστήν, οὗ
 πάλιν κατὰ τὸ προσταχθὲν τῇ βακτηρίᾳ τοῦδαφος παΐσαντος
 20 φορὰ σκινιπῶν ἐχύθη καὶ ταθεῖσα καθάπερ νέφος ἄπασαν
 ἐπέσχευεν Αἴγυπτον. τὸ δὲ ζῶον, εἰ καὶ βραχύτατον, ὅμως 108
 ἀργαλιώτατον· οὗ γὰρ μόνον λυμάνεται τὴν ἐπιφάνειαν
 κνησμοὺς ἐμποιοῦν ἀηθεῖς καὶ βλαβερωτάτους, ἀλλὰ καὶ εἰς
 τάντους βιάζεται διὰ μυκτῆρων καὶ ὠτων· σίνεται δὲ καὶ κόρας
 25 ὀφθαλμῶν εἰσπετόμενον, εἰ μὴ φυλάσσαιτό τις· φυλακὴ δὲ
 τίς ἔμελλε πρὸς τοσαύτην ἔσεσθαι φορὰν, καὶ μάλιστα θεοῦ
 κολάζοντος· ἴσως ἂν τις ἐπιζητήσῃ, διὰ τί ταῖς οὕτως 109
 ἀφανέσι καὶ ἡμελημένοις ζώοις ἐτιμωρεῖτο τὴν χώραν
 παρὰς ἄρκτους καὶ λέοντας καὶ παρδάλεις καὶ τὰ ἄλλα
 30 γένη τῶν ἀτιθάσων θηρίων, αἱ σαρκῶν ἀνθρωπείων ἄπτεται,
 καὶ εἰ μὴ ταῦτα. τὰς γοῦν Αἴγυπτίας ἀσπίδας, ὧν τὰ
 ὀήγματα πέφυκεν ἀνυπερθέτως ἀναιρεῖν. εἰ δ' ὄντως 110

ἀγνοεῖ, μαθέτω· πρῶτον μὲν ὅτι τοὺς οἰκήτορας τῆς
 χώρας ὁ θεὸς νοουθετῆσαι μᾶλλον ἐβούλετο ἢ διαφθεῖραι·
 βουληθεὶς γὰρ ἀφανίζειν εἰς ἅπαν οὐκ ἂν ζήσους ἐχρήτητο p. 98 M
 πρὸς τὰς ἐπιθέσεις ὡσπερ συνεργοῖς, ἀλλὰ τοῖς θεηλάτοις

- 111 κακοῖς, λιμῶν. τε καὶ λιμῶν. μετὰ δὲ ταῦτα κάκεινο 5
 προσδιδασκέσθω μᾶθηγμα πρὸς ἅπαντα τὸν βίον ἀναγκαῖον·
 τί δὲ τοῦτ' ἐστίν; ἄνθρωποι μὲν γὰρ ὅταν πολεμῶσι,
 τὸ δυνατώτατον εἰς συμμαχίαν ἐπικουρικὸν ἐξετάζουσιν, ὃ
 τῆν αὐτῶν ἀσθένειαν ἐκπλήσει· θεὸς δ' ἢ ἀνωτάτω καὶ
 μεγίστῃ δυνάμει ὦν οὐθενός ἐστι χρεῖος· ἐὰν δέ που 10
 βουληθῆ καὶ ἄπερ ὀργάνοις τισὶ χρήσασθαι πρὸς τὰς τιμω-
 ρίας, οὐ τὰ ἔρρωμενέστατα καὶ μέγιστα αἰρεῖται. τῆς
 τούτων ἀλκῆς ἤμιστα φροντίζων. ἀλλὰ τοῖς εὐτελέσι καὶ
 μικροῖς ἀμάχους καὶ ἀηττήτους δυνάμεις ἐγκατασκευάσας
 112 ἀμύνεται δι' αὐτῶν τοὺς ἀδικούντας, κατὰ καὶ νῦν. τί γὰρ 15
 εὐτελέστερον σκηνίπης; ἀλλ' ὅμως τοσοῦτον ἴσχυσεν, ὡς
 ἀπαγορευθεῖσαι πᾶσαν Αἴγυπτον καὶ ἐκβοᾶν ἀναγκασθῆναι, ὅτι
 „θάκτυλος θεοῦ τοῦτ' ἐστί“ (Exod. 8, 19)· χεῖρα γὰρ θεοῦ
 μηδὲ τὴν σύμπασαν οἰκουμένην ὑποστήναι ἂν ἀπὸ περάτων
 ἐπὶ πέρατα, μᾶλλον δ' οὐδὲ τὸν σύμπαντα κόσμον. 20

- 113 (20.) Τοιαῦται μὲν αἱ διὰ τοῦ Μωυσέως ἀδελφοῦ
 τιμωρίαι· ἅς δὲ αὐτὸς Μωυσῆς ὑπηρέτησε καὶ ἐξ οἴων τῆς
 φύσεως συνέστησαν μερῶν, κατὰ τὸ ἀκόλουθον ἐπισκεπτέον.
 ἄλλο μὲν οὖν καὶ οὐρανός, αἱ καθαρώταται μοῖραι τῆς τῶν
 ὅλων οὐσίας, παρ' ὕδατος καὶ γῆς διαδέχονται τὴν ἐπ' Αἰγύπτῳ 25
 114 νοουθεσίαν, ἧς ἐπίτροπος ἐχειροτονήθη Μωυσῆς. ἤρξατο δὲ
 πρότερον τὸν ἀέρα διακινεῖν· Αἴγυπτος γὰρ μόνῃ σχεδόν τι
 παρὰ τὰς ἐν τῷ νοτίῳ κλίματι χώρας τῶν ἐτησίων ὥρων
 μίαν τὴν χειμερινὴν οὐ παραδέχεται, τάχα μὲν, ὡς λόγος,
 διὰ τὸ μὴ πόρρω ζώνης διακεκαυμένης εἶναι, βέροντος τοῦ 30
 πυρώδους ἐκείθεν ἀφανῶς καὶ τὴν κύκλῳ πάντα ἀλαί-
 νοντος, τάχα δὲ ἐπεὶ καὶ ταῖς θεριναῖς τροπαῖς πλημμυρῶν

- ὁ ποταμὸς προαναίσει· τὰς νεφώσεις — ἄρχεται μὲν γὰρ 115
ἐπιβαίνειν θέρους ἐνισταμένου, λήγει δὲ λήγοντος, ἐν ᾧ
χρόνῳ καὶ οἱ ἐτησίαι καταράττουσιν ἐξ ἐναντίας τῶν τοῦ
Νεῖλου στομάτων, δι' ὧν ἔτι κωλυόμενος ἐκχεῖσθαι, τῆς
5 θαλάσσης ὑπὸ βίας τῶν ἀνέμων πρὸς ὕψος αἰρομένης καὶ
τὰς τρικυμίας ὡσπερ μακρὸν τεῖχος ἀποστεινούσης. ἐντὺς
εἰλεῖται, ἀκπειτα τῶν ῥεϊθρων ὑπανταζόντων τοῦ τε κατιόντος
ἀνωθεν ἀπὸ τῶν πηγῶν καὶ τοῦ θύραζε χωρεῖν ὑφείλοντος
ταῖς ἀνακοπαῖς ἀνατρέχοντος εὐρύνεσθαι τε μὴ δυναμένων
10 (αἱ γὰρ παρ' ἑκάτερα ἐκθλίβουσιν ὄχθαι), μεταωριζόμενος
ὡς εἰκὸς ἐπιβαίνει — τάχα δ' ἐπεὶ καὶ περιστῶν ἦν ἐν 116
Αἰγύπτῳ χειμῶνα γενέσθαι· πρὸς δὲ γὰρ αἱ τῶν ὄμβρων
φορὰὶ χρήσιμοι, καὶ ὁ ποταμὸς λιμνάζων τὰς ἀρούρας εἰς
καρπῶν ἐτησίων γένεσιν. ἡ δὲ φύσις οὐ ματαιουργός, ὡς 117
- 99 M. ὑετὸν χορηγεῖν μὴ θεομένην τῆι, καὶ | ἅμα χαίρει τῷ πολυ-
16 τρόπῳ καὶ πολυσχιθεῖ τῶν ἐπιστημονικῶν ἔργων τὴν συμ-
φωνίαν τοῦ παντὸς ἐξ ἐναντιότητων ἐναρμοσαμένη· καὶ διὰ
τοῦτο τοῖς μὲν ἀνωθεν ἐξ οὐρανοῦ τοῖς δὲ κάτωθεν ἐκ
πηγῶν τε καὶ ποταμῶν παρέχει τὴν ἐξ ὕδατος ὠφέλειαν.
- 20 οὕτως οὖν τῆς χώρας διακειμένης καὶ ταῖς χειμεριναῖς 118
ἐαριζούσης τροπαῖς καὶ τῶν μὲν πρὸς θαλάττη μόναις ψεκάζει
ἀραιαῖς λιπαινομένων, τῶν δ' ὑπὲρ Μέμφιν, τὸ βασιλείου
Αἰγύπτου, μηδὲ νιφομένων τὸ παράπαν, ἐξαιφνης οὕτως
ἐνεωτέρισεν ὁ ἀήρ, ὥσθ' ὅσα ἐν τοῖς δυσχειμέροις ἀθήρια
25 κατασκήψαι, φορὰς ὑετῶν, γάλαξιν πολλὴν καὶ βαρεῖαν.
ἀνέμων συμπιπτόντων καὶ ἀντιπαταγόντων βίας, νεφῶν
ῥήξεις, ἐπαλλήλους ἀστραπὰς καὶ βροντάς, κεραυνούς
συνεχεῖς, οἱ τερατωδεστάτην ὄψιν παρέχοντο· θέοντες
γὰρ διὰ τῆς γαλαξίης, μαχομένης οὐσίας, οὔτε ἔτηκον
30 αὐτὴν οὔτε ἐσβέννυντο, μένοντες δ' ἐν ἑμοίῳ καὶ θαλιχεύ-
οντες ἄνω καὶ κάτω διετήρουν τὴν γάλαξιν. ἀλλ' οὐ μόνον 119
ἡ ἐξαισιος φορὰ πάντων τοὺς οὐκίτορας εἰς ὑπερβαλλούσας

- δυσθυμίας ἤγαγεν, ἀλλὰ καὶ τὸ τοῦ πράγματος ἄηθες·
 ὑπέλαβον γάρ, ὅπερ καὶ ἦν, ἐκ μηνιμάτων θεῶν κεκαινουρ-
 γῆσθαι τὰ συμβάντα, νεωτερίσαντος ὡς οὐπω πρότερον τοῦ
 ἀέρος ἐπὶ λύμη καὶ φθορᾷ δένδρων τε καὶ καρπῶν, οἷς
 συνεφθάρη ζῆα οὐκ ὀλίγα, τὰ μὲν περιψύξεις, τὰ δὲ 5
 βάρει τῆς ἐπιπιπτούσης χαλάζης ὡσπερ καταλευσθέντα,
 τὰ δ' ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἐξαναλωθέντα· ἔνια δ' ἡμίφλεκτα
 διέμενε τοὺς τύπους τῶν κεραυνίων τραυμάτων εἰς νοθεσίαν
 120 τῶν ὀρώντων ἐπιφερόμενα. (21.) λωφήσαντος δὲ τοῦ
 κακοῦ καὶ πάλιν τοῦ βασιλέως καὶ τῶν περὶ αὐτὸν 10
 θρασυνομένων, εἰς τὸν ἀέρα Μωυσῆς τὴν ῥάβδον ἐκτείνει,
 κελεύσαντος τοῦ θεοῦ. κάπειτ' ἄνεμος καταράττει, νότος
 βιαιότατος, ἔβην τὴν ἡμέραν καὶ νύκτα προσεπιτεινόμενος
 καὶ σφοδρονόμενος, αὐτὸς καθ' αὐτὸν ὦν μεγάλη ζημία·
 ξηρὸς τε γάρ ἐστι καὶ κεφαλαλγῆς καὶ βαρυήκοος, ἄσας τε 15
 καὶ ἀδημονίας ἐμποιοῖν ἰκανός, καὶ μάλιστα' ἐν Αἰγύπτῳ
 κειμένη κατὰ τὰ νότια, δι' ὧν αἱ περιπολήσεις τῶν φωσ-
 φόρων ἀστέρων, ὡς ἅμα τῷ διακινήθῃναι τὸν ἀφ' ἡλίου
 121 φλογμὸν· συνεπωθεῖσθαι καὶ πάντα καίειν. ἀλλὰ γὰρ ἅμ'
 αὐτῷ καὶ πλῆθος ἀμήχανον ζῶν ἐπεφέρειτο φθοροποιὸν 20
 φυτῶν, ἀκρίδες, αἱ βέουματος τρόπον ἀπαύστως ἐκχεόμεναι
 καὶ πάντα πληρώσασαι τὸν ἀέρα διέφαγον, ὅσα οἱ κεραυνοὶ
 ὑπελίποντο καὶ ἡ χάλαζα, ὡς | μὴδὲν ἐν τῇ τισαύτῃ p. 100 1
- 122 γώρα βλαστάνον ἔτι θεωρεῖσθαι. τότε μόλις εἰς ἀκρι-
 βεστάτην ἔννοιαν τῶν οἰκείων ἐλθόντες οἱ ἐν τέλει κακῶν 25
 προσελθόντες ἔλεγον τῷ βασιλεῖ· „μέχρι τίνος οὐκ ἐπιτρέπεις
 τὴν ἔξοδον ταῖς ἀνδράσιν; ἢ οὐπω μανθάνεις ἐκ τῶν
 γινομένων, ὅτι ἀπόλωλεν Αἴγυπτος;“ ὁ δ' ὅσα τῷ δοκεῖν
 ἐφίεις ὠμολόγει, χαλάσαντος τοῦ δεινοῦ. πάλιν δ' εὐξαμένου
 Μωυσέως, ὑπολαβὼν ἐκ τῆς θαλάττης ἄνεμος ἀποσκίδνησι 30
 123 τὰς ἀκρίδας. ἀνασκειδάσθαισιν δὲ καὶ τοῦ βασιλέως περὶ
 τὴν τοῦ ἔθνους ἄφεισιν δυσθανατοῦντος, ἐπιγίνεται τῶν

πρότερον κακῶν μεῖζον· λαμπρᾶς γὰρ ἡμέρας οὔσης, ἐξα-
 πιναίως ἀναχεῖται σκότος, ἕως μὲν καὶ ἡλίου γενομένης
 ἐκλείψεως τῶν ἐν ἔθει τελειότερας, ἕως δὲ καὶ συνεχείας
 νεφῶν καὶ πυκνότησιν ἀδιαστάταις καὶ πύλῃσει βριαυστάτη τῆς
 5 τῶν ἀκτίων φορᾶς ἀνακοπέισης, ὡς ἀδιαφορεῖν ἡμέραν
 νυκτὸς καὶ τί γὰρ ἄλλ' ἢ μίαν νύκτα νομίζεσθαι μακροτάτην
 τρισὶν ἢ μέραις ἕσθην καὶ ταῖς Ἰσαρίθμοις νυξί. τότε δὲ φασὶ 124
 τοὺς μὲν ἐρριμμένους ἐν ταῖς εὐναῖς μὴ τοιμᾶν ἐξανίστασθαι,
 τοὺς δ' ὅποτε κατεπεύγοι τι τῶν τῆς φύσεως ἀναγκαίων
 10 ἐπαφωμένους τοίχων ἢ τινος ἐτέρου καθάπερ τυφλοὺς μόλις
 προσέρχεσθαι· καὶ γὰρ τοῦ χρειώδους πυρὸς τὸ φέγγος τὸ
 μὲν ὑπὸ τῆς κατεχούσης ζάλῃς ἐσβέννυτο, τὸ δὲ τῷ βᾶθει
 τοῦ σκότους ἀμαυρούμενον ἐνηφανίζετο, ὡς τὴν ἀναγκαιστάτην
 ὄψιν τῶν αἰσθήσεων ὑγαίνουσαν πηρὸν εἶναι μηδὲν ὄραν
 15 δυναμένην, τετράφθαι δὲ καὶ τὰς ἄλλας οἷα ὑπηκόους
 πεσοῦσης τῆς ἡγεμονίδος· οὔτε γὰρ λέγειν τις οὔτ' ἀκούειν 125
 οὔτε προσενέγκασθαι τροφᾶς ὑπέμενον, ἀλλ' ἡσυχία καὶ λιμῶ
 παρέτεινον αὐτοὺς οὐδεμιᾶ τῶν αἰσθήσεων σχολάζοντες, ἀλλ'
 ὑπὸ τοῦ πάθους ὄλοι συνηρπασμένοι, μέχρι πάλιν Μωυσῆς
 20 λαβῶν οἶκτον ἱκετεύει τὸν θεόν· ὁ δὲ φῶς ἀντὶ σκότους
 καὶ ἡμέραν ἀντὶ νυκτὸς ἐργάζεται σὺν αἰθρία πολλῇ.

(22.) Τοιαύτας φασὶ γενέσθαι καὶ τὰς διὰ μόνου 126
 Μωυσέως ἐπιπλήξεις, τὴν διὰ χαλάζης καὶ κεραυνῶν, τὴν
 διὰ τῆς ἀκρίδος, τὴν διὰ σκότους, ὃ πᾶσαν ἰδέαν φωτὸς οὐ
 25 παρεδέχετο· κοινῇ δ' αὐτὸς τε καὶ ὁ ἀδελφὸς μίαν ἐπετρα-
 πησαν, ἣν αὐτίκα σημανῶ. κελεύσαντος τοῦ θεοῦ, τέφραν 127
 ἀπὸ καιμίνου λαμβάνουσι ταῖς χερσίν, ἣν Μωυσῆς κατὰ μέρος
 εἰς τὸν ἀέρα διέπαττεν· ἔπειτα κοριορτὸς αἰφνιδίον ἐπε-
 νεχθεὶς ἀνθρώποις τε καὶ ἀλόγοις ζῴοις ἀγρίαν καὶ θυσσαργῆ
 30 κατὰ τῆς ὁρᾶς ἀπάσης ἔλκωσιν εἰργάζετο καὶ τὰ σώματα
 101 M. εὐθύς | συνῴδει ταῖς ἐξανθήσεσιν ὑποπύους ἔχοντα φλυκ-
 ταίνας, ὡς ἐτόπασεν ἂν τις ἀφανῶς ὑποκαιόμενας ἀνάξειν.

- 128 ἀληθῶσι τε καὶ περιωδυνίαις κατὰ τὸ εἶκος ἐκ τῆς ἐλκώσεως καὶ φλογώσεως πιεζόμενοι μᾶλλον ἢ οὐχ ἤττον τῶν σωματικῶν τὰς ψυχὰς ἔκαμνον ἐκτετροχωμένοι ταῖς ἀνίαις — ἐν γὰρ ἂν τις ἀπὸ κεφαλῆς ἄχρῃ ποδῶν συνεχῆς ἕλκος ἐθεάσατο, τῶν κατὰ μέλος καὶ μέρος διεσπαρμένων εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἰδέαν ἀποκριθέντων —, ἕως πάλιν ἰκεταῖς τοῦ νομοθέτου, ἃς ὑπὲρ τῶν πασχόντων ἐποιήσατο, ἡ νόσος ῥάων ἐγένετο.
- 129 κοινῇ μέντοι τὴν νοθεσίαν ταύτην ἐπετράπησαν θεόντως, ὁ μὲν ἀδελφὸς διὰ τὸν ἐπενεχθέντα κونيόρν, ἐπεὶ τῶν ἀπὸ γῆς συμβαινόντων τὴν ἐπιμέλειαν ἔλαχε, Μωυσῆς δὲ διὰ τὸν ἀέρα μεταβαλόντα πρὸς κάκωσιν τῶν οἰκητόρων· ταῖς δ' ἀπ' ἀέρος καὶ οὐρανοῦ πληγαῖς οὗτος ὑπηρετεῖ.
- 130 (23.) Λοιπαὶ δὲ τιμωρίαι τρεῖς εἰσιν αὐτουργηθεῖσαι θεῖα τῆς ἀνθρώπων ὑπηρεσίας, ὧν κατὰ μίαν ἐκάστην, ὡς ἂν οἶόν τε ἦ, δηλώσω. πρώτη δ' ἐστὶν ἡ γενομένη διὰ ζῴου τῶν ἐν τῇ φύσει πάντων θρασυτάτου, κυνομίας, ἣν ἐτύμως ἐκάλεσαν οἱ θετικοὶ τῶν ὀνομάτων — σοφοὶ γὰρ ἦσαν — ἐκ τῶν ἀναιδεστάτων ζῴων συνθέντες τοῦνομα, μυίας καὶ κυνός, τοῦ μὲν τῶν χερσαίων θρασυτάτου, τῆς δὲ τῶν πετηνῶν· ἐπιφοιτῶσι γὰρ καὶ ἐπιτρέχουσιν ἀδεῶς, καὶ ἀνείργη τις, εἰς τὸ ἀήττητον ἀντιφιλονεικοῦσιν, ἄχρῃς ἂν
- 131 αἵματος καὶ σαρκῶν κορεσθῶσιν. ἡ δὲ κυνόμυια τὴν ἀφ' ἐκατέρου τόλμαν προσειληφουῖα δηρικτὸν καὶ ἐπίβουλον ζῴον ἐστὶ· καὶ γὰρ πόρρωθεν μετὰ ῥοίζου καθάπερ βέλος εἰσακοντίζεται καὶ ἐπεμπύπτουσα βιαίως εὖ μάλα ἐγχρίμ-
25
- 132 πτεται. τότε δὲ καὶ θεήλατος ἦν ἡ προσβολή, ὡς θεδιπλασιάζουσα τὴν ἐξ αὐτῆς ἐπιβουλήν οὐκέτι μόνον τοῖς φυσικοῖς κεχρημένης πλεονεκτήμασιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐκ θείας ἐπιφορσύνης, ἣ τὸ ζῴον ὥπλιζε καὶ πρὸς ἀλλήν
- 133 ἀνήγειρε κατὰ τῶν ἐγχωρίων. μετὰ τὴν κυνόμυϊαν εἴπετο τιμωρία πάλιν ἄνευ συμπράξεως ἀνθρωπίνης, βροσχημάτων θάνατος· βουκόλια γὰρ καὶ αἰπόλια καὶ ποιμένα μεγάλα καὶ
- 30

ὄσαι ὑποζυγίων καὶ ἄλλων θηρεμμάτων ἰδέαι πᾶσαι μιᾷ
 ἡμέρα, ὡς ἀφ' ἑνὸς συνθήματος, ἀγγελῶδὸν διεφθείροντο.
 2 Μ. τὴν ἀνθρώπων | ἀπόλειαν, ἣ μικρὸν ὕστερον ἔμελλε
 γίνεσθαι, προμηνύουσαι καθάπερ ἐν ταῖς λοιμώδεσι νόσοις·
 5 λέγεται γὰρ προσάγων τις εἶναι λοιμικῶν ἀρρωστημάτων
 ἣ ζώων ἀλόγων αἰφνίδιος φθορά. (24.) μεθ' ἣν ἣ 134
 δεκάτη καὶ τελευταία οἴκη πάσας ὑπερβάλλουσα τὰς προτέρας
 ἐπεγένετο. θάνατος Αἰγυπτίων οὔτε πάντων — οὐ γὰρ ἐρη-
 μῶσαι τὴν χώραν προήρθετο ὁ θεὸς ἀλλὰ νοθετῆσαι μόνον
 10 — οὔτε τῶν πλείστων ἀνδρῶν ὁμοῦ καὶ γυναικῶν ἐξ ἀπάσης
 ἡλικίας, ἀλλὰ τοῖς ἄλλοις ζῆν ἐφείξαι μόνων τῶν πρωτοτόκων
 καταβηφίξεται θάνατον ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ πρεσβυτάτου τῶν
 βασιλέως παίδων καὶ λήξας εἰς τὸν τῆς ἀφανεστάτης
 ἀλετριδος. περὶ γὰρ μέσας νύκτας αἱ πρῶτοι πατέρας καὶ 135
 15 μητέρας προσειπόντες καὶ ὑπ' ἐκείνων υἱοὶ πάλιν πρῶτον
 ὀνομασιθέντες ὑγαίνοντες καὶ τὰ σώματα ἐρωμένον πάντες
 ἀπ' οὐδεμιᾶς προσφάσεως ἡβηρῶν ἐξαπιναίως ἀνήρτητο καὶ
 οὐδεμίαν οἰκίαν ἀμοιρῆσαι φασὶ τότε τῆς συμφορᾶς. ἅμα δὲ 136
 20 τῆ ἔφ κατὰ τὸ εἶδος ἕκαστοι θεασάμενοι τοὺς φιλετάτους
 ἀπροδοκῆτως τετελευτηκότας, οἷς ὁμοθάλπει καὶ ὁμοτράπεζοι
 μέχρι τῆς ἑσπέρας ἐγεγένητο, βαρυτάτῳ πένθει κατα-
 σθεινέτες οἰμωγῆς πάντα ἐνέπλησαν. ὥστε συνέβη καὶ διὰ
 τὴν κοινοπραμίαν τοῦ πάθους ἀπάντων ἀθρόως ὁμοθυμαδὸν
 ἐκβοησάντων εἶνα θρῆνον ἀπὸ περάτων ἐπὶ πέρατα κατὰ
 25 πάσης τῆς χώρας συνηχῆσαι. καὶ μέχρι μὲν ἐν ταῖς οἰκίαις 137
 διέτριβον, ἀγνωσῶν ἕκαστος τὸ τοῦ πλησίον κακὸν ἐπὶ τῷ
 ἑαυτοῦ μόνον ἔστανε, προσελθὼν δὲ καὶ γνοὺς τὰ τῶν ἄλλων
 διπλοῦν πένθος πρὸς τῷ ἰδίῳ καὶ τὸ κοινὸν εὐθύς ἐλάμ-
 βανεν, ἐπ' ἐλάττονι καὶ κουφοτέρῳ μεῖζον καὶ βαρύτερον, ἅτε
 30 καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς παραμυθίας ἀφῆρημένος· τίς γὰρ ἔμελλε
 παρηγορεῖν ἕτερον αὐτὸς ὦν τοῦδε χρεῖος· ὅπερ ὁ' ἐν ταῖς 138
 τοιοῦταις φιλεῖ, τὰ παρόντα νομίσαντες ἀρχὴν εἶναι μεζόνων

- καὶ περὶ τῆς τῶν ἔτι ζώντων ἀπωλείας καταδείσαντες
 συνόδραμον εἰς τὰ βασίλεια θεδακρυμένοι καὶ τὰς ἐσθῆτας
 περιερρηγμένοι κατεβῶν τε τοῦ βασιλέως ὡς πάντων αἰτίου
 139 τῶν συμβεβηκότων θειῶν. εἰ γάρ, ἔλεγον, εὐθὺς ἐν ἀρχῇ
 Μωυσέως ἐντυχόντος εἶασεν ἐξελεθεῖν τὸ ἔθνος, οὐδενὸς ἂν 5
 τῶν γεγονότων πειραθῆναι τὸ παράπαν· εἶξαντος δ' αὐθαδεία
 τῇ συνήθει, τὰ ἐπιχειρεῖ τῆς ἀκαίρου φιλονεικίας ἐξ ἐτοίμου
 λαβεῖν. εἶτ' ἄλλος ἄλλον παρεκάλει τὸν λεὼν μετὰ πάσης
 σπουδῆς ἐξ ἀπάσης τῆς χώρας ἐξελαύνειν, καὶ τὸ μίαν
 ἡμέραν μᾶλλον δὲ ὥραν αὐτὸ μόνον κατασχεῖν πρὸς 10
 140 ἀνήμεστον τιμωρίαν τιθέμενοι. (25.) ἴσὶ δ' ἐλαυνόμενοι p. 103
 καὶ διωκόμενοι τῆς αὐτῶν εὐγενείας εἰς ἔννοιαν ἐλθόντες
 τόλμημα τολμῶσιν, ὅποῖον εἰκὸς ἦν τοὺς ἐλευθέρους καὶ
 141 μὴ ἀμνήμονας ὧν ἐπεβουλευθήσαν ἀδίκως. πολλὴν γάρ
 λείαν ἐκφορήσαντες τὴν μὲν αὐτοὶ διεκόμεζον ἐπηχθισμένοι, 15
 τὴν δὲ τοῖς ὑποζυγίοις ἐπέθεσαν, οὐ διὰ φιλοχρηματίαν
 ἤ, ὡς ἂν τις κατηγορῶν εἴποι, τὴν τῶν ἀλλοτρίων ἐπι-
 θυμίαν — πόθεν; — ἀλλὰ πρῶτον μὲν ὧν παρὰ πάντα τὸν
 χρόνον ὑπερέτησαν ἀναγκαῖον μισθὸν κομιζόμενοι, εἶτα δὲ
 ὑπὲρ ὧν κατεδουλώθησαν ἐν ἐλάττωσι καὶ οὐχὶ τοῖς ἴσταις 20
 ἀντιλυποῦντες· ποῦ γάρ ἐσθ' ὅμοιον ζημία χρημάτων καὶ
 στέρησις ἐλευθερίας, ὑπὲρ ἧς οὐ μόνον προίεσθαι τὰς οὐσίας
 142 οἱ νοῦν ἔχοντες ἀλλὰ καὶ ἀποθνήσκειν ἐθέλουσιν; ἐν ἑκατέρῳ
 δὴ κατώρθουν, εἶθ' ὡς ἐν εἰρήνῃ μισθὸν λαμβάνοντες, ἂν
 παρ' ἀκόντων πολλὸν χρόνον οὐκ ἀποδιδόντων ἀπεσετεροῦντο, 25
 εἶθ' ὡς ἐν πολέμῳ τὰ τῶν ἐχθρῶν φέρειν ἀξιοῦντες νόμῳ
 τῶν κεκρατηκότων· οἱ μὲν γὰρ χειρῶν ἤρξαν ἀδίκων, ξένους
 καὶ ἰκέτας, ὡς ἔφην πρότερον, καταδουλωσάμενοι τρόπον
 αἰχμαλώτων, οἱ δὲ καιροῦ παραπεσόντος ἡμύναντο δίχα
 τῆς ἐν ὅπλοις παρασκευῆς, προασπίζοντος καὶ τὴν χεῖρα 30
 ὑπερέχοντος τοῦ δικαίου.
- 143 (26.) Τοσαύταις μὲν δὴ πληγαῖς καὶ τιμωρίαις Αἴγυπτος

ἐνουθετεῖτο, ὧν οὐδεμία τῶν Ἑβραίων καίτοι γε ἐν ταῖς
 αὐταῖς πόλεσι καὶ κόμαις καὶ οἰκίαις συνδιατριβόντων
 ἦψατο, γῆς ὕδατος ἀέρος πυρός, ἃ μέρη τῆς φύσεως
 ἐστίν, ἦν ἀμήχανον ἐκφυγεῖν, ἐπιθεμένων· ὃ δὴ καὶ παρα-
 5 δοξότατον ἦν, ὑπὸ τῶν αὐτῶν κατὰ τὸν αὐτὸν τύπον καὶ
 χρόνον τοὺς μὲν διαφθεیرهσθαι, τοὺς δὲ σφίζεσθαι. ὁ ποταμὸς 144
 εἰς αἶμα μετέβαλεν, ἀλλ' οὐχ Ἑβραίοις· ἡνίκα γὰρ βουλη-
 θεῖεν ἀρύσασθαι, τροπὴν ἐλάμβανεν εἰς πότιμον. βάτραχος
 ἐκ τῶν ὑδάτων ἐπὶ τὴν χέρσον ἀνερπύσας ἀγορὰς καὶ ἐπαύλεις
 10 καὶ οἰκίας ἐπλήρωσεν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν Ἑβραίων ἐξανεχώρει
 μόνων καθάπερ διακρίνειν ἐπιστάμενος, οὓς τε χρῆ κολάζεσθαι
 καὶ τοῦναντίον. οὐ σκνίπες, οὐ κυνόμυια, οὐκ ἀκρίς, ἣ καὶ 145
 φυτὰ καὶ καρποὺς καὶ ζῶα καὶ ἀνθρώπους μεγάλη ἔβλαψε,
 τούτοις προσέπησαν· οὐχ ὑετῶν, οὐ χαλάζης, οὐ κεραυνῶν αἰ
 04 M. γινόμεναι | συνεχεῖς φοραὶ μέχρι τούτων ἐφθασαν· ἐλκώσεως
 16 τῆς ἀργαλειωτάτης εἰς τὸ παιθεῖν οὐδ' ὄναρ ἐπήσθοντο· βαθυ-
 τάτου σκότους τοῖς ἄλλοις ἀναχυθέντος, ἐν αὐτῇ καθαρᾷ
 διήγαγον, τοῦ ἡμερησίου φωτὸς ἐπιλάμποντος· ἀναιρουμένων
 τῶν παρ' Αἰγυπτίοις πρωτοτόκων, ἐτελεύτησεν Ἑβραῖος
 20 οὐδεὶς· οὐδὲ γὰρ εἰκὸς ἦν, ὅποτε καὶ ἡ τῶν ἀμυθῆτων
 φθορὰ θρεμμάτων οὐδεμίαν τῶν παρὰ τούτοις ἀγέλην συν-
 επεσπάσατο πρὸς ἀπώλειαν. καὶ μοί τις δοκεῖ παρατυχῶν 146
 τοῖς γενομένοις κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν μηδὲν ἂν ἄλλο
 νομίσαι τοὺς Ἑβραίους ἢ θεατὰς ὧν ἕτεροι κακῶν ὑπέ-
 25 μενον καὶ οὐ μόνον * * *, ἀλλὰ καὶ μαθημάτων τὸ κάλ-
 λιστον καὶ ὠφελιμώτατον ἀναδιδασκομένους, εὐσέβειαν· οὐ
 γὰρ ποθ' οὕτως ἡ τῶν ἀγαθῶν καὶ κακῶν κρίσις ἐμφανῶς
 ἦλθε τοῖς μὲν φθορὰν τοῖς δὲ σωτηρίαν παρασχοῦσα.

(27.) Τῶν δ' ἐξιόντων καὶ μετανισταμένων οἱ μὲν 147
 30 ἀνδρὸς ἔχοντες ἡλικίαν ὑπὲρ ἐξήκοντα μυριάδας ἦσαν, ὃ δ'
 ἄλλος ὄμιλος πρεσβυτῶν, παίδων, γυναικῶν οὐ ῥάδιος ἀριθ-
 μηθῆναι· μιγάδων δὲ καὶ συγκλύδων καὶ θεραπείας ὄχλος

- συνεξήλθεν ὡσανεὶ νόθον μετὰ γνησίου πλήθους· αὐτοὶ δ' ἦσαν οἱ ἐκ γυναικῶν γεννηθέντες Αἰγυπτίων τοῖς Ἑβραίοις καὶ τῷ πατρὶ φ γένει προσημεθηθέντες καὶ ὅσοι τὸ θεοφιλὲς ἀγάμενοι τῶν ἀνδρῶν ἐπηλύται ἐγένοντο καὶ εἰ ὅττινες τῷ μεγέθει καὶ πλήθει τῶν ἐπαλλήλων κολάσεων μετεβάλλοντο 5
- 148 σωφρονισθέντες. τούτων ἀπάντων ἡγεμῶν ἐχειροτονεῖτο Μωυσῆς τὴν ἀρχὴν καὶ βασιλείαν λαβὼν οὐχ ὥσπερ ἔνιοι τῶν ἐπὶ τὰς δυναστείας ὠθουμένων ὄπλοις καὶ μηχανήμασιν ἰππικαῖς τε καὶ πεζικαῖς καὶ ναυτικαῖς δυνάμεσιν, ἀλλ' ἀρετῆς ἕνεκα καὶ καλοκάγαθίας καὶ τῆς πρὸς ἅπαντας εὐνοίας, ἣ 10
- 149 φιλοκάλου θεοῦ γέρας ἄξιον αὐτῷ παρασχόντος. ἐπειδὴ γὰρ τὴν Αἰγύπτου κατέλιπεν ἡγεμονίαν, θυγατριδοῦς τοῦ τότε βασιλεύοντος ὦν, ἕνεκα τῶν κατὰ τὴν χώραν γινομένων ἀδικημάτων πολλὰ χαίρειν φράσας ταῖς ἀπὸ τῶν θεμένων ἐλπίσι 15
- διὰ ψυχῆς εὐγένειαν καὶ φρονήματος μέγεθος καὶ τὸ μισοπόνηρον φύσει, τῷ πρυτανεύοντι καὶ ἐπιμελουμένῳ τῶν ὄλων ἔδοξεν αὐτὴν ἀμείψασθαι βασιλείᾳ πολυανθρωποτέρου καὶ κρείττονος ἔθνους, ὅπερ ἔμελλεν ἐξ ἀπάντων τῶν ἄλλων ἰεραῖσθαι τὰς ὑπὲρ τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων 20
- αἰεὶ ποιησόμενον εὐχὰς ὑπὲρ τε κακῶν ἀποτροπῆς καὶ 150
- 150 μετουσίης ἀγαθῶν. παραλαβὼν δὲ τὴν ἀρχὴν οὐχ ὥσπερ ἔνιοι τὸν ἴδιον αὔξειν οἶκον καὶ τοὺς υἱοὺς — δύο γὰρ ἦσαν αὐτῷ — προάγειν ἐπὶ μέγα δυνάμει εἰσποῦδασεν, ὡς ἐν μὲν τῷ παρόντι κοινωνοὺς αὐτῆς δὲ καὶ διαδόχους ἀποφῆναι· | 25
- γνώμη γὰρ ἀδόλιφ καὶ καθαρᾶ πρὸς πάντα μικρὰ τε αὖ p. 105
- καὶ μεγάλα χρώμενος τὴν φυσικὴν πρὸς τὰ τέκνα φιλοστοργίαν οἶα κριτῆς ἀγαθὸς ἐνίκα τῷ περὶ τὸν λογισμὸν
- 151 ἀδεκάστῳ. προὔκειτο γὰρ ἐν αὐτῷ τέλος ἀναγκαιότατον, ὀνήσαι τοὺς ἀρχομένους καὶ πάνθ' ὑπὲρ τῆς τούτων ὠφελείας 30
- ἔργῳ καὶ λόγῳ πραγματεύεσθαι, μηδένα παραλιπόντι καιρὸν
- 152 τῶν συντεινόντων εἰς κοινὴν κατόρθωσιν. μόνος οὗτος τῶν

- πώποθ' ἤγεμονευσάντων οὐ χρυσὸν οὐκ ἄργυρον ἐθησαυ-
 ρίσατο, οὐ θασμοὺς ἐξέλεξεν, οὐκ οἰκίας, οὐ κτήματα, οὐ
 θρέμματα, οὐ θεραπείαν οἰκετικὴν, οὐ προσόδους, οὐκ ἄλλο
 τῶν εἰς πολυτέλειαν καὶ περιουσίαν οὐδὲν ἐκτήσατο, καίτοι
 5 πάντων ἔχειν ἀφθονίαν δυνάμενος· ἀλλ' ὑπολαβὼν πενίας 153
 ψυχικῆς ἔργον εἶναι τὸν ἐν ταῖς ὕλαις ἀποδέχεσθαι πλοῦτον
 τοῦ μὲν ὡς τυφλοῦ κατεφρόνησε, τὸν δὲ βλέποντα τῆς φύσεως
 ἐξετίμησε καὶ ζηλωτῆς ὡς οὐκ οἶδ' εἴ τις ἕτερος αὐτοῦ
 γενόμενος ἐν μὲν ἐσθῆσι καὶ τροφαῖς καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς
 10 περὶ δάιταν οὐδὲν ἐπιτραφιδῶν πρὸς σεμνότερον ὄγκον
 εὐτέλειαν καὶ εὐκολίαν ἐπετήρθευεν ἰδιώτου, πολυτέλειαν δὲ
 τῆ ὄντι βασιλικὴν ἐν οἷς καλὸν ἦν πλεονεκεῖν τὸν
 ἄρχοντα· ταῦτα δ' ἦσαν ἐγκράτεια, καρτερία, σωφροσύνη, 154
 ἀγχίνουαι, συνέσεις, ἐπιστήμαι, πόνοι, κακοπάθειαι, ἡδονῶν
 15 ὑπεροψία, δικαιοσύνη, προτροπαὶ πρὸς τὰ βέλτεστα, ψόγοι
 καὶ κολάσεις ἀμαρτανόντων νόμιμοι, ἔπαινοι καὶ τιμαὶ
 κατορθούντων πάλιν σὺν νόμῳ. (28.) τοιγαροῦν πολλὰ 155
 χαίρειν φράσαντα πολυχρηματῆ καὶ τῆ παρ' ἀνθρώποις
 μέγα πνέοντι πλούτῳ γεραίρει θεὸς τὸν μέγιστον καὶ
 20 τελεώτατον ἀντιδούς πλοῦτον αὐτῷ· οὗτος δ' ἐστὶν ὁ τῆς
 συμπάσης γῆς καὶ θαλάττης καὶ ποταμῶν καὶ τῶν ἄλλων
 ὅσα στοιχεῖα καὶ συγκρίματα· κοινωνὸν γὰρ ἀείωσας
 ἀναφανῆναι τῆς ἑαυτοῦ λήξεως ἀνῆκε πάντα τὸν κόσμον
 ὡς κληρονόμῳ κτήσιν ἀρμόζουσιν. τοιγαροῦν ὑπήκουεν ὡς 156
 25 θεσπότη τῶν στοιχείων ἕκαστον ἀλλάττον ἦν εἶχε δύναμιν
 καὶ ταῖς προσταξέσιν ὑπεῖκον· καὶ θαυμαστὸν ἴσως οὐδὲν·
 εἰ γὰρ κατὰ τὴν παροιμίαν „κοινὰ τὰ φίλων“, φίλος δὲ ὁ
 προφήτης ἀνείρηται θεοῦ (cf. Exod. 33, 11), κατὰ τὸ
 ἀκόλουθον μετέχει ἂν αὐτοῦ καὶ τῆς κτήσεως, καθ' ὃ
 30 χρεῖῶδες. ὁ μὲν γὰρ θεὸς πάντα κεκτημένος οὐδενὸς 157
 δεῖται, ὁ δὲ σπουδαῖος ἄνθρωπος κέκτηται μὲν οὐδὲν κυρίως
 ἀλλ' οὐδ' ἑαυτόν, τῶν δὲ τοῦ θεοῦ κειμηλίων, καθ' ὅσον

- ἂν οἶός τε ἦ, μεταλαγχάνει. | και μήποτ' εικότως· κοσμοπολί- p. 106
 της γάρ ἐστιν, ἧς χάριν αἰτίας οὐδεμιᾶ τῶν κατὰ τὴν
 οἰκουμένην πόλεων ἐνεγράφη, θεόντως, οὐ μέρος χώρας ἀλλ'
- 158 ὅλον τὸν κόσμον κληρὸν λαβῶν. τί δ'; οὐχὶ και μεζζονος
 τῆς πρὸς τὸν πατέρα τῶν ὄλων και ποιητὴν κοινωνίας 5
 ἀπέλαυσε προσρήσεως τῆς αὐτῆς ἀξιοθεΐς; ὠνομάσθη γὰρ
 ὄλου τοῦ ἔθνους θεός και βασιλεύς· εἰς τε τὸν γνόφον,
 ἔνθα ἦν ὁ θεός, εἰσελθεῖν λέγεται (Exod. 20, 21),
 τουτέστιν εἰς τὴν αἰδιῶ και ἀόρατον και ἀσώματον τῶν
 ὄντων παραδειγματικὴν οὐσίαν, τὰ ἀθέατα φύσει θνητῆ 10
 κατανοῶν· καθάπερ τε γραφὴν εἰς θεομηϊουρηγημένην ἑαυτὸν
 και τὸν ἑαυτοῦ βίον εἰς μέσον προαγαθῶν πάγκαλον και
 θεοειδὲς ἔργον ἔστησε παράδειγμα τοῖς ἐθέλουσι μιμεῖσθαι.
- 159 εὐδαίμονες δ' ὄσοι τὸν τύπον ταῖς ἑαυτῶν ψυχαῖς ἐναπε-
 μάξαντο ἢ ἐσπούδασαν ἐναπομάξασθαι· φερέτω γὰρ ἡ διά- 15
 νοια μάλιστα μὲν τὸ εἶδος τέλειον ἀρετῆς, εἰ δὲ μή, τὸν
 γοῦν ὑπὲρ τοῦ κτήσασθαι τὸ εἶδος ἀνευδοκίαστον πόθον.
- 160 και μὴν οὐδ' ἐκεῖνό τις ἀγνοεῖ, ὅτι ζηλωταὶ τῶν ἐνδόξων οἱ
 ἀφανεῖς εἰσὶ και, ὧν ἂν ἐκεῖνοι μάλιστ' ὀρέγεσθαι δοκῶσι,
 πρὸς ταῦτα τὰς αὐτῶν ἀποτείνουσιν ὀρμάς· ἐπειδὴν γοῦν 20
 ἡγεμῶν ἀρέγεται καθηδουπαθεῖν και πρὸς τὸν ἀβροδίατον
 ἀποκλίνειν βίον, σύμπαν ὀλίγου δεῖν τὸ ὑπῆκσον τὰς γαστρὸς
 και τῶν μετὰ γαστέρα προσαναρρήγνουσιν ἔξω τῶν ἀναγκαίων
 ἐπιθυμίας, εἰ μή τινες εὐμοιρία χρήσαιτο φύσεως ψυχῆν
- 161 οὐκ ἐπίβουλον ἀλλ' εὐμενῆ και ἴλω κτησάμενοι· ἐὰν δ' 25
 αὐστηροτέραν και σεμνοτέραν ἔλγεται προαίρεσιν, και οἱ
 λίαν αὐτῶν ἀκράτορες μεταβάλλουσι πρὸς ἐγκράτειαν ἢ
 φόβῳ ἢ αἰδοῖ σπουδάζοντες ὑπόληψιν ἐμποιεῖν, ὅτι ἄρα
 ζηλωταὶ τῶν ὀμοίων εἰσὶ· και οὐκ ἂν ποθ' οἱ χεῖρους
 τὰ τῶν κρειττόνων ἀλλ' οὐδὲ μανέντες ἀποδοκιμάζουσιν. 30
- 162 τάχα δ', ἐπεὶ και νομοθέτης ἔμελλεν ἔσεσθαι, πολὺ
 πρότερον αὐτὸς ἐγένετο νόμος ἔμψυχός τε και λογικός

θεία προνοία, ἥτις ἀγνοοῦντα αὐτὸν εἰς νομοθέτην ἐχειροτόνησεν αὐθις.

(29.) Ἐπειδὴ τοίνυν παρ' ἐκόντων ἔλαβε τὴν ἀρχήν, 163
 βραβεύοντος καὶ ἐπινεύοντος θεοῦ, τὴν ἀποικίαν ἔστειλεν
 5 εἰς Φοινίκην καὶ Συρίαν τὴν κοίλην καὶ Παλαιστίνην, ἣ τότε
 προσηγορεύετο Χανααίων, ἥς αἱ ὄροι τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν
 07 Μ. διειστήμεσαν ἀπ' Αἰγύπτου. εἶτ' ἦγεν αὐτοὺς οὐ | τὴν 164
 ἐπίτομον, ἅμα μὲν εὐλαβηθεῖς, μή ποθ', ὑπαντιασάντων τῶν
 οἰκητόρων διὰ φόβον ἀναστάσεως καὶ ἀνδραποδισμοῦ καὶ
 10 γενομένου πολέμου, πάλιν τὴν αὐτὴν ὁδὸν ὑποστρέψωσιν εἰς
 Αἴγυπτον, ἀπ' ἐχθρῶν ἐπ' ἐχθρούς, νέων ἐπ' ἀρχαίους,
 γέλωσ καὶ χλευή γενησόμενοι καὶ χεῖρω καὶ ἀργαλεώτερα τῶν
 προτέρων ὑπομενοῦντες, ἅμα δὲ καὶ βουλόμενος αὐτοὺς δι'
 ἐρήμης ἄγων καὶ μακρᾶς δοκιμάσαι, πῶς ἔχουσι πειθαρχίας
 15 ἐν οὐκ ἀφθόνοις χορηγίαις ἀλλ' ἐκ τοῦ κατ' ὀλίγον ὑπο-
 σπανιζούσαις. ἐκτραπόμενος οὖν τὴν ἐπ' εὐθείας, ἐγκαρσίον 165
 ἀτραπὸν εὐρῶν καὶ νομίσας κατατείνειν ἄχρι τῆς ἐρυθρᾶς
 θαλάττης ὁδοιορεῖν ἤρχετο. τεράστιον δὲ φασὶ συμβῆναι
 κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον μεγαλοῦργημα τῆς φύσεως, ὃ μηδεὶς
 20 πω μέμνηται πάλαι γεγονός. νεφέλη γὰρ εἰς εὐμεγέθη κίονα 166
 σχηματισθεῖσα προσῆει τῆς πληθύος, ἡμέρας μὲν ἡλιοειδὲς
 ἐκλάμπουσα φέγγος, νύκτωρ δὲ φλογοειδὲς, ὑπὲρ τοῦ μὴ
 πλάζεσθαι κατὰ τὴν πορείαν, ἀλλ' ἀπλανεστάτῳ ἔπεσθαι
 ἡγεμόνι ὁδοῦ. τάχα μέντοι καὶ τῶν ὑπάρχων τις ἦν τοῦ
 25 μεγάλου βασιλέως, ἀφανῆς ἄγγελος, ἐγκατελιημμένος τῇ
 νεφέλῃ προηγητήρ, ὃν οὐ θέμις σώματος ὀφθαλμοῖς ὁρᾶσθαι.

(30.) Θεασάμενος δ' ὁ τῆς Αἰγύπτου βασιλεὺς ἀνοδία 167
 χρωμένους, ὡς ᾤετο, καὶ διὰ τραχείας καὶ ἀτριβοῦς ἐρήμης
 βαδίζοντας ἦσθη μὲν ἐπὶ τῷ κατὰ τὴν πορείαν σφάλματι,
 30 νομίσας συγκεκλειῆσθαι διέξοδον οὐκ ἔχοντας, ἐπὶ δὲ τῷ
 μεθέσθαι μετανοῶν ἐπεχείρει διώκειν, ὡς ἡ φόβῳ τὴν
 πληθὺν ὑποστρέψων καὶ δουλωσόμενος αὐθις ἢ ἀποκτενῶν

- 168 ἤβηδὸν ἀφηνιάζουσαν. εἶθ' ἅπασαν τὴν ἵππικὴν δύναμιν
 παραλαβὼν ἀκοντιστάς τε καὶ σφενδοθήτας καὶ ἵπποτοξότας
 καὶ τοὺς ἄλλους ὅσοι τῆς κούφης ὀπλίσεως καὶ τὰ κάλλιστα
 τῶν ὄρεπανηφόρων ἀρμάτων ἐξακόσια τοῖς ἐν τέλει δούς,
 ἵνα μετὰ τοῦ πρέποντος ἀξιώματος ἐπακλουθῆσωσι καὶ τῆς 5
 στρατείας μετὰσχωσιν, οὐδὲν τάχους ἀνεῖς ἐπεξέθει καὶ
 συντείνων ἔσπευθε βουλόμενος ἐξαπιναίως οὐ προῖδομένοις
 ἐπιστῆναι· τὸ γὰρ ἀνέλπιστον κακὸν ἀργαλεώτερον αἰεὶ τοῦ
 προσδοκηθέντος, ὅσῳ καὶ τὸ ὀλιγωρηθὲν εὐεπιχειρητότερον
- 169 τοῦ σὺν φροντίδι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα διανοηθεὶς ἐπηκολούθει 10
 νομίζων αὐτοβοεῖ περιέσεσθαι, οἱ δ' ἔτυχον ἤδη παρὰ ταῖς
 ἡῖοσι τῆς θαλάττης στρατοπεδεύοντες· μελλόντων ὁ ἀριστο-
 ποιεῖσθαι, τὸ μὲν πρῶτον πάταγος ἐξηγεῖτο πολὺς, ἅτε
 τοσοῦτων ἀνθρώπων ὁμοῦ καὶ ὑποζυγίων μετὰ σπουδῆς
 ἐλαυνόντων, ὡς ἐκχυθέντας τῶν σκηνῶν περιβλέπεσθαι καὶ 15
 ὠτακουστεῖν | ἀκροβατοῦντας· εἶτ' ὀλίγῳ ὕστερον ἐπὶ λόφου p. 108
 μετέωρος ἢ ἀντίπαλος καταφαίνεται δύναμις ἐν τοῖς ὕπλοις
- 170 ἐκτεταγμένη πρὸς μάχην. (31.) ἐπὶ δὲ τῷ παραλόγῳ καὶ
 ἀπροσδοκῆτῳ καταπλαγέντες καὶ μήτε πρὸς ἄμυναν εὐτρεπεῖς
 ὄντες διὰ σπάνιν ἀμυντηρίων — οὐ γὰρ ἐπὶ πόλεμον ἀλλ' 20
 εἰς ἀποικίαν ἐξήγεσαν — μήτε φυγεῖν δυνάμενοι — κατόπιν
 μὲν γὰρ πέλαγος, ἐχθροὶ δ' ἀντικρῦ, τὰ δὲ παρ' ἑκάτερα
 βαθεῖα καὶ ἀτριβῆς ἐρήμη — σφαδάζοντες καὶ τῷ μεγέθει
 τῶν κακῶν ἀπειρηκότες, οἷα παρὰ τὰς τοιαύτας φιλεῖ συμ-
- 171 φοράς, τὸν ἄρχοντα ἠτιῶντο φάσκοντες· „διὰ τὸ μὴ εἶναι 25
 μνήματα ἐν Αἰγύπτῳ, οἷς ἀποθανόντες ἐνταφισόμεθα,
 ἐξήγαγες ἡμᾶς, ἔν' ἐνταῦθα κηδεύσης ἀποκτείνεις; ἢ οὐ
 πᾶσα δουλεία κουφότερον κακὸν θανάτου; δελεάσας ἐλευ-
 θερίας ἐλπίδι τὸ πλῆθος τὸν χαλεπώτερον περὶ τοῦ ζῆν ἐπε-
- 172 κρέμασας κίνδυνον. ἠγνόεις τὴν ἡμετέραν ἀπλότητα καὶ 30
 τὴν Αἰγυπτίων πιχρίαν καὶ τὸ βαρύμηχι; τὸ μέγεθος τῶν
 ἀφύκτων κακῶν οὐχ ὄρας; τί πρακτέον; πολεμῶμεν ἄοπλοι

πρὸς ὤπλισμένους; ἀλλὰ φεύγωμεν καθάπερ ἄρκυσι κυκλω-
 θέντες ἀνηλεέσιν ἐχθροῖς, ἐρημίαις ἀβάτοις, ἀπλώτοις πελά-
 γασιν; εἰ δὲ ὀὖ καὶ πλωτά, τίς εὐπορία σκαφῶν εἰς περαιώσιν;“
 ὁ δὲ ταῦτα ἀκούων τοῖς μὲν συνεγίνωσκε, τῶν δὲ χρησμῶν 173
 5 ἐμέμνητο· καὶ διανείμας τὸν νοῦν καὶ τὸν λόγον κατὰ τὸν
 αὐτὸν χρόνον τῷ μὲν ἐνετύγγανεν ἀφανῶς τῷ θεῷ, ἔν’ ἐξ
 ἀμηχάνων ῥύσθηται συμφορῶν, δι’ οὗ δ’ ἐθάρσυνε καὶ παρη-
 γόρει τοὺς καταβοῶντας „μὴ ἀναπίπτετε“ λέγων· „οὐχ ὁμοίως
 ἄνθρωπος ἀμύνεται καὶ θεός. τί μόνους τοῖς εὐλόγοις καὶ 174
 10 πιθανοῖς προπιστεύετε; παρασκευῆς οὐδαμιάς ἐστι χρεῖς ὁ
 θεὸς βοηθός· ἐν ἀπόροις πόρον εὐρεῖν ἴδιον θεοῦ· τὰ ἀδύνατα
 παντὶ γενητῷ μόνῳ δυνατὰ καὶ κατὰ χειρός.“ καὶ ταῦτα 175
 μὲν ἔτι καθεστῶς διεξήκει· μικρὸν δ’ ἐπισχὼν ἐνθους
 γίνεταί καταπνευσθεὶς ὑπὸ τοῦ εἰωθότου ἐπιφοιτῶν αὐτῷ
 15 πνεύματος καὶ θεσπίξει προφητεύων τάδε· „ἦν ὄρατε στρατιάν
 εὐσπλοῦσαν, οὐκέτ’ ἀντιτεταγμένην ὄψεσθε· πεσεῖται γὰρ
 προτροπάδην πᾶσα καὶ βύθις ἀφανισθήσεται, ὡς μηδὲ
 λείψανον αὐτῆς ὑπὲρ γῆς ἔτι φανῆναι, καὶ οὐ μήκει χρόνου,
 ἀλλὰ τῇ ἐπιούσῃ νυκτί.“ (32.) καὶ ὁ μὲν ταῦτ’ ἀπε- 176
 20 φθέγγετο. καταβύοντος δ’ ἡλίου, νότος εὐθύς ἤρξατο
 κατασκήπτειν βιαιότατος, ὅφ’ οὗ τὸ πέλαγος ἐξανεχώρησεν,
 εἰωθὸς μὲν ἀμπωτίζειν, τότε δὲ καὶ μᾶλλον ὠθούμενον
 109 M. τὸ πρὸς | αἰγιαλοῖς ὑπεσύρη καθάπερ εἰς χαράδραν ἢ
 χάρυβδιν· ἀστήρ τε προῦφαίνετ’ οὐδεὶς, ἀλλὰ πυκνὸν καὶ
 25 μέλαν νέφος ἅπαντα τὸν οὐρανὸν ἐπέιχε, γροφῶδους τῆς
 νυκτὸς οὐσῆς εἰς κατάπληξιν τῶν διωκόντων. προσταχθεὶς 177
 δὲ Μωυσῆς τῇ βακτηρίᾳ παῖει τὴν θάλασσαν· ἡ δὲ ῥαγεῖσα
 διίσταται καὶ τῶν τμημάτων τὰ μὲν πρὸς τῷ ῥαγέντι μέρει
 μετέωρα πρὸς ὕψος ἐξαίρεται καὶ παγέντα τρόπον τείχους
 30 κραταιῶς ἡρέμει καὶ ἡσύχαζε, τὰ δ’ ὀπίσω σταλέντα καὶ
 χαλινωθέντα τὴν εἰς τὸ πρῶσω φορὰν καθάπερ ἡνίαις
 ἀφανέσιν ἀνεγαίτιζε, τὸ δὲ μεσαίτατον, καθ’ ὃ ἐγένετο ἡ

ῥῆξις, ἀναξήρανθ' ὁδὸς εὐρεία καὶ λεωφόρος γίνεται. τοῦτο ἰδὼν Μωυσῆς καὶ θαυμάσας ἐγεγῆθει καὶ πληρωθεὶς χαρᾶς ἐθάρσυνε τοὺς ἰδίους καὶ ἦ τάχιστα προὔτρεπεν ἀναξυγύναι.

- 178 περαιούσθαι δὲ μελλόντων, σημεῖον ἐπιγίνεται τερατω-
δέστατον· ἡ γὰρ ὁδηγὸς νεφέλη πρωτοστατοῦσα τὸν ἄλλον 5
χρόνον ἀνακάμπει πρὸς τὰ οὐραῖα τοῦ πλήθους, ὅπως ὀπι-
σθοφυλακῆ, καὶ ταχθεῖσα μεθόριος τῶν διωκόντων καὶ τῶν
διωκομένων τοὺς μὲν ἡνιοχοῦσα σωτηρίως καὶ ἀσφαλῶς ἐπή-
λαυσε, τοὺς δὲ ἀνεῖργε καὶ ἀνέκρουεν ἐφορμᾶν ἐπειγομένους·
ἅπερ ὀρῶντες οἱ Αἰγύπτιοι θηρόβου καὶ ταραχῆς πάντ' 10
ἐπλήρουν τὰς τε τάξεις ὑπὸ θεοῦ συνέχσον ἐπεμπίπτοντες
ἀλλήλοις καὶ ζητοῦντες ἡδὴ φυγεῖν, ὅτ' οὐδὲν ἦν
179 ὄφελος. οἱ μὲν γὰρ Ἑβραῖοι διὰ ἑρᾶς ἀτραποῦ περὶ
βαθὺν ὄρθρον μετὰ γυναικῶν καὶ παιδῶν ἔτι κοιμηθῆ νηπίων
περαιούνται· τοὺς δὲ τὰ τμήματα τοῦ πελάγους ἐκατέρωθεν 15
ἐπικυλισθέντα καὶ ἐνωθέντα αὐτοῖς ἄρμασι καὶ ἵπποις
καταποντοῖ, βορείοις πνεύμασι τῆς καλιρροίας ἀναχυθείσης
καὶ μετεώροις τρικυμίαις ἐπιδραμούσης, ὡς μηδὲ πυρφόρον
ὑπολειφθῆναι τὸν ἀπαγγελούντα τοῖς ἐν Αἰγύπτῳ τὰς αἰφνι-
180 δίους συμφοράς. τὸ μέγα τοῦτο καὶ θαυμαστὸν ἔργον 20
Ἑβραῖοι καταπλαγέντες ἀναιμωτὶ νίκην οὐκ ἐλπισθεῖσαν
ἤραντο καὶ κατιδόντες ἐν ἀκαρεῖ φθορὰν ἀθρόαν πολεμίων
δύο χορούς, τὸν μὲν ἀνδρῶν, τὸν δὲ γυναικῶν, ἐπὶ τῆς
ἡθόνος στήσαντες εὐχαριστικούς ὕμνους εἰς τὸν θεὸν ἡδον,
ἐξάρχοντος Μωυσέως μὲν τοῖς ἀνδράσιν, ἀδελφῆς δὲ τούτου 25
ταῖς γυναιξίν· ἡγεμόνες γὰρ οὗτοι τῶν χορῶν ἐγεγένητο.
181 (33.) Ἄραντες δ' ἀπὸ θαλάττης μέχρι μὲν τινος ὠδοι-
πόρου μηκέτι τὸν ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ὀρρωδοῦντες φόβον.
ἐπιλιπόντος δὲ τοῦ ποτοῦ τρισὶν ἡμέραις, αὐθις ἐν ἀθυμίαις
ἦσαν ὑπὸ δίψους καὶ πάλιν ἤρξαντο μεμφιμοῖρειν ὡς μηδὲν 30
εὖ προπεπονθότες· ἀεὶ γὰρ ἡ τοῦ παρόντος προσβολὴ
δεινοῦ τὰς ἐπὶ τοῖς προτέροις ἀγαθοῖς ἡδονὰς ἀφαιρεῖται.

110 Μ. θεασάμενοι δὲ πηγὰς ἐπιτρέχουσιν | ὡς ἀρυσόμενοι χαρᾶς 182
 ὑπόπλειψ, δι' ἀγνοίαν τάληθοῦς ἀπατηθέντες· πικραὶ γὰρ
 ἦσαν· εἶτα γευσάμενοι γναμφθέντες τῷ παρ' ἐλπίδα τὰ τε
 σώματα παρεῖντο καὶ τὰς ψυχὰς ἀναπεπτώκεσαν, οὐχ οὕτως
 5 ἐφ' ἑαυτοῖς ὡς ἐπὶ τοῖς νηπίοις παισὶ στένοντες, οὗς
 ἀδακρυτὶ ποτὸν αἰτοῦντας ὄραν οὐχ ὑπέμενον. ἔνιοι δὲ 183
 τῶν ὀλιγωροτέρων καὶ πρὸς εὐσέβειαν ἀβεβαίων καὶ τὰ
 προγεγονότα ἤτιϋντο ὡς οὐκ ἐπ' εὐεργεσίᾳ συμβάντα μᾶλλον
 ἢ διὰ μετουσίαν ἀργαλεωτέρων συμφορῶν, ἄμεινον εἶναι
 10 λέγοντες τρίς, οὐχ ἅπαξ, ὑπ' ἐχθρῶν ἀποθανεῖν ἢ δι' ἴψαι
 παραπολέσθαι· τὴν μὲν γὰρ ἄπονον καὶ ταχεῖαν τοῦ βίου
 μετάστασιν οὐδὲν ἀθανασίας διαφέρειν τοῖς εὖ φρονούσι,
 θάνατον δ' ὡς ἀληθῶς εἶναι τὸν βραδὺν καὶ μετ' ἀλγυθόνων,
 οὐκ ἐν τῷ τεθνάναι τὸ φοβερὸν ἀλλ' ἐν μόνῳ τῷ ἀπο-
 15 θνήσκειν ἐπιδεικνύμενον. τοιαύταις χρωμένων ὀλοφύρσεσι, 184
 πάλιν ἰκετεύει τὸν θεὸν Μωυσῆς ἐπιστάμενον τὴν ζώων
 καὶ μάλιστα τὴν ἀνθρώπων ἀσθένειαν καὶ τὰς τοῦ σώματος
 ἀνάγκας ἐκ τροφῆς ἡρτημένου καὶ ὀσποίναις χυλοπαῖς
 συνεζευγμένου, βρώσει καὶ πόσει, συγγνώμῃ μὲν τοῖς
 20 ἀθυμοῦσι, τὴν δὲ πάντων ἔνδειαν ἐκπλήξαι, μὴ χρόνου
 μήκει, ὄρωσά δ' ἀνυπεριθέτω καὶ ταχεῖα, διὰ τὴν τοῦ
 θνητοῦ φυσικὴν ὀλιγοφρίαν ὕξυν καιρὸν τῆς βοήθειας ἐπι-
 ποθοῦντος. ὁ δὲ τὴν ἴλεων αὐτοῦ δύναμιν φθάνει προ- 185
 εκπέμψας καὶ διοίξας τὸ τοῦ ἰκέτου τῆς ψυχῆς ἀκοίμητον
 25 ὄμμα ζύλον δεικνύσιν, ὃ προσέταξεν ἀράμενον εἰς τὰς πηγὰς
 καθεῖναι, τάχα μὲν κατεσκευασμένον ἐκ φύσεως ποιῶν
 δύναμιν, ἢ τάχα ἡγνόητο, τάχα δὲ καὶ τότε πρῶτον ποιηθὲν
 εἰς τὴν ἔμμελκεν ὑπηρετεῖν χρεῖαν. γενομένου δὲ τοῦ κελου- 186
 σθέντος, αἱ μὲν πηγαὶ γλυκαίνονται μεταβαλοῦσαι πρὸς τὸ
 30 πότιμον, ὡς μηδ' εἰ τὴν ἀρχὴν ἐγένοντό ποτε πικραὶ
 δύνασθαι διαγνώσκειν, διὰ τὸ μηδὲ ἔχνος ἢ ζώπυρον τῆς
 ἀρχαίας κακίας εἰς μνήμην ὑπολελειφθαι. (34.) τὸ δὲ 187

- δίψος ἀκεσάμενοι μεθ' ἡδονῆς διπλασίας, ἐπειδὴ τῆς ἀπο-
 λαύσεως τὸ παρ' ἐλπίδα συμβεβηκὸς ἀγαθὸν εὐφραίνει
 μᾶλλον, ἔτι καὶ τὰς ὑδρίας πληρώσαντες ἀνεξεύγυσαν, ὥσπερ
 ἀπὸ θοίνης καὶ ἰλαρᾶς εὐωχίας ἐστιαθέντες καὶ μεθύνοντες
 οὐ τὴν ἐν οἴῳ μέθην ἀλλὰ τὴν νηφάλιον, ἣν ἡκρατίσαντο 5
 τὰς προπόσεις λαβόντες παρὰ τῆς εὐσεβείας τοῦ προεστῶτος
 188 ἄρχοντος. ἀφικνοῦνται δ' εἰς σταθμὸν δεύτερον, εὐδρόν τε
 καὶ εὐδενδρόν — Αἰλεῖμ ὠνομάζετο (Exod. 15, 27) —,
 πηγαῖς καταρρέομενον ὠδάεκα, παρ' αἷς στελέχη νέα
 φοινίκων εὐερέστατα ἦν τὸν ἀριθμὸν ἑβδομηκοντα, τοῖς 10
 δὲ τῇ | διάνοιᾳ βλέπειν δυναμένοις ἀγαθῶν τῶν ἐθνικῶν p. 111 M
 189 ἐναργῆ σημεῖα καὶ δεῖγματα· φυλαί τε γὰρ εἰσι τοῦ
 ἔθνους ὠδάεκα, ὧν ἐκάστη πηγῆς ἔξει λόγον εὐσεβοῦσα,
 χορηγούσης εὐσεβείας ἀνάους καὶ ἀνελλιπεῖς καλὰς πράξεις,
 γενάρχαι δὲ τοῦ σύμπαντος ἔθνους ἑβδομηκοντα γεγονάσι 15
 φοίνικι τῷ τῶν δένδρων ἀρίστῳ προσηκόντως παρει-
 κασθέντες, ὃ καὶ ὑφίθνηαι καὶ καρπὸν ἐνεγκεῖν ἐστὶ κάλλιστον,
 ὅπερ καὶ τὴν ζωτικὴν ἔχει δύναμιν οὐκ ἐν ῥίζαις ὥσπερ τὰ
 ἄλλα κατρωρυγμένην ἀλλ' ἀνώφοιτον, καρδίας τρόπον ἐν τῷ
 μεσαιτάτῳ τῶν ἀκρεμόνων ἰδρυμένην, ὑφ' ὧν οἷα ἡγεμονίς 20
 190 ὄντως ἐν κύκλῳ ὀρουφορεῖται. ταιαύτην δ' ἔχει φύσιν καὶ
 ἡ διάνοια τῶν γευσασμένων ὁσιότητος· ἄνω γὰρ μεμάθηκε
 βλέπειν τε καὶ φοιτᾶν καὶ μετεωροπολοῦσα ἀεὶ καὶ τὰ θεῖα
 διερευνωμένη κάλλη χλεύην τίθεται τὰ ἐπίγεια, ταῦτα μὲν
 παιδιάν, ἐκεῖνα δὲ σπουδὴν ὡς ἀληθῶς νομίζουσα. 25
 191 (35.) Μετὰ δὲ ταῦτ' οὐ πολλὸς διήλθε χρόνος καὶ
 ἀπορία σιτίων ἐλίμωττον, ὥσπερ ἐκ διαδοχῆς ἀντεπιτιθεμένων
 τῶν ἀναγκαίων· δέσποινα γὰρ χαλεπαὶ καὶ βαρεῖαι, πείνα καὶ
 δίψα, διακληρωσάμενοι τὰς κακώσεις ἐν μέρει προσέκειντο
 καὶ συνέβαινε κατὰ τὴν τῆς ἐτέρας ἄνεσιν ἐπιγίνεσθαι τὴν 30
 ἐτέραν, ὅπερ ἦν τοῖς πάσχουσιν ἀφορητότατον, εἴ γε πρὸ
 μικροῦ δόξαντες ἀπαλλαγῆναι δίψους ἐφεδρεῖον κακὸν πείναν

εὑρισκον. ἦν δ' οὐ μόνον ἡ παροῦσα σπάνις χαλεπὸν, ἀλλὰ 192
 καὶ ἡ πρὸς τὸν μέλλοντα χρόνον τῶν ἐπιτηδεῶν ἀπόγνωσις·
 ὄρωντες γὰρ βαθεῖαν καὶ πολλὴν ἔρημον καὶ καρπῶν ἀγονω-
 τάτην σφόδρα ἠθύμουν· πάντα γὰρ ἦσαν ἢ τραχεῖαι καὶ
 5 ἀπορρῶγες πέτραι ἢ ἀλμυρόγεις πεδιάς ἢ ὄρη λιθωδέστατα
 ἢ ψάμμοι βαθεῖαι πρὸς ἡλίβατον ὕψος ἀνατείνουσαι, καὶ
 προσέτι ποταμοὶ οὐδεῖς, οὐκ αὐθιγενῆς, οὐ χειμάρρους,
 οὐδεμία πηγῆ, σπαρτὸν οὐδὲν οὐδὲ δένδρον, οὐχ ἡμερον, οὐ
 τῆς ἀγρίας ὕλης, οὐ ζῶον πτηνὸν ἢ χερσαῖον, ὅτι μὴ τῶν
 10 ἐρπετῶν τὰ ἰσθόλα πρὸς ὄλεθρον ἀνθρώπων, ὄφεις καὶ
 σκορπίοι. εἰθ' ὑπομιμησκόμενοι τῆς κατ' Αἴγυπτον εὐθη- 193
 νίας καὶ εὐετηρίας καὶ τὴν τῶν ἐκεῖ πάντων ἀφθονίαν ἀντιτι-
 θέντες τῇ πάντων ἐνταῦθα ἐνδείᾳ χαλεπῶς ἔφερον καὶ πρὸς
 ἑτέρους ἕτεροι τοιαῦτ' ἐλογοποιούον· „ἐπ' ἐλευθερίας ἐλπιδι
 15 μεταναστάντες οὐδὲ τοῦ ζῆν ἄδειαν ἔχομεν οἱ ταῖς μὲν
 ὑποσχέσει τοῦ ἡγεμόνος εὐδαίμονες, ἐν δὲ τοῖς ἔργοις ἀνθρώ-
 112 M. πων ἀπάντων κακοδαίμονέστατοι. τί τέλος ἔσται τῆς | ἀγνητύτου 194
 καὶ μακρᾶς οὕτως ὁδοῦ; πᾶσι καὶ τοῖς πλείουσι καὶ τοῖς
 πεζεύουσιν ὄρος εἰς ὃν ἀφίξονται πρόκειται, τοῖς μὲν ἐμ-
 20 πόρια καὶ λιμένες, τοῖς δὲ πόλις τις ἢ χώρα, μόνους δ'
 ἡμῖν ἄβατος ἐρημία καὶ δυσσοδία καὶ χαλεπαὶ δυσελπισταί·
 προϊόντων γάρ, ὥσπερ ἀγανὲς καὶ βαθὺ πέλαγος ἀπόρευτον
 ἀναφαίνεται καθ' ἐκάστην ἡμέραν εὐρυνόμενον. μετεωρίσας καὶ 195
 φουσήσας ἡμᾶς τῷ λόγῳ καὶ κενῶν ἐλπίδων τὰ ὄτα πλη-
 25 ρώσας παραταίνει λιμῶ τὰς γαστέρας οὐδὲ τὰς ἀναγκαίας
 ἐκπορίζων τροφάς· ἀποικίας ὀνόματι τσσαύτην πληθὺν ἡπά-
 τησεν ἐξ οἰκουμένης τὸ πρῶτον εἰς ἀοίκητον ἀγαγών, εἶτα καὶ
 εἰς ἄδου προπέμπων, τὴν τοῦ βίου τελευταίαν ὁδόν.“
 (36.) τοιαῦτ' ὀνειδιζόμενος οὐχ οὕτως ἐπὶ ταῖς εἰς αὐτὸν 196
 30 κακηγορίαις ἐδυσχέραινεν, ὡς ἐπὶ τῷ τῆς γνώμης αὐτῶν
 ἀνιδρότῳ· πεπειραμένοι γὰρ μυρίων ὄσων ἐκ τοῦ παρα-
 λόγου συμβεβηκότων πραγμάτων παρὰ τὸ καθεστὸς ἔθος

- ᾧφειλον ὑπὸ μηδενὸς ἔτι τῶν εὐλόγων καὶ πιθανῶν
 ἄγεσθαι, πεπιστευκῆναι δ' αὐτῷ λαβόντες ἀποδείξεις ἑναρ-
 197 γεστάτας τοῦ περὶ ἀπάντων ἀψευδεῖν. πάλιν δ' ὅτε εἰς
 ἔννοιαν ἤλθε τῆς ἐνδοσίας, ἧς μεῖζον οὐδὲν κακὸν ἀνθρώ-
 ποις ἐστί, συνεγίνωσκεν ὄχλον εἰδὼς ἀβέβαιον φύσει πρᾶγμα 5
 καὶ ὑπὸ τῶν ἐν χερσὶ διακινούμενον, ἀλήθην μὲν τῶν προ-
 γεγονότων ἐργάζεται, δυσελπιστίαν δ' εἰς τὰ μέλλοντα.
 198 πάντων οὖν ἐν ἀσχετοῖς ὄντων ἀνίαις καὶ τὰς ἀνωτάτω
 προσδοκῶντων συμφορὰς, ὡς ἐνόμιζον ἐφεδρεύειν καὶ ἐγγυ-
 τάτω παρεῖναι, τοῦτο μὲν διὰ τὴν σύμφυτον ἐπισείκειαν καὶ 10
 φιλανθρωπίαν, τοῦτο δὲ βουλόμενος ὃν ἐχειροτόνησεν ἡγεμόνα
 τιμῆσαι καὶ ἔτι μᾶλλον ὡς εὐσεβείας ἔχει καὶ ὀσιότητος ἐν
 τε τοῖς φανεροῖς καὶ τοῖς ἀδήλοις ἅπασι διασυστῆσαι ὁ
 199 θεὸς ἐλεήσας τὸ πάθος ἰᾶται. ξένας οὖν εὐεργεσίας ἐκαινο-
 τόμει, τρανοτέραις ὅπως ἐμφάσει παιδευθῶσιν ἤδη μὴ 15
 δυσανασχετεῖν, εἴ τι μὴ κατὰ γνώμην εὐθύς ἀποβαίῃ, τλη-
 τικῶς δ' ὑπομένειν χρηστὰ περὶ τῶν μελλόντων προσ-
 200 δοκῶντες. τί οὖν συνέβη; τῇ ὕστεραίᾳ περὶ τὴν ἕω
 δρόσος βαθεῖα καὶ πολλή περὶ σύμπαν ἦν ἐν κύκλῳ τὸ στρατό-
 πεδον, ἦν ἐπένιφεν ἡσυχῆ, ἀήθη ὑετὸν καὶ παρηλλαχμένον, 20
 οὐχ ὕδωρ, οὐ χάλαζαν, οὐ χιόνα, οὐ κρύσταλλον — ταῦτα
 γὰρ αἱ τῶν νεφῶν ἀπεργάζονται μεταβολαὶ ταῖς χειμερι-
 ναῖς τροπαῖς —, ἀλλὰ κέγχρον βραχυτάτην καὶ λευκοτάτην,
 ἣ διὰ τὴν ἐπάλληλον φορὰν σωρηδὸν προὔκχευτο τῶν
 σκηρῶν, ἄπιστος ὄψις· ἦν καταπλαγέντες ἐπονθάνοντο τοῦ 25
 ἡγεμόνος, τίς τε ὁ ὑετὸς οὗτός ἐστιν, ὃν οὐδεὶς πω πρότερον
 201 εἶδεν | ἀνθρώπων, καὶ πρὸς τί γέγονεν. ὁ δὲ καταπνευσθεὶς p. 113 M.
 ἐνθους γίνεται καὶ θεσπίζει τάδε· „θνητοῖς μὲν ἀνεῖται πεδιὰς
 ἢ βαθύγειος, ἦν ἀνατεμόντες εἰς αὐλακας ἀροῦσι καὶ
 σπεῖρουσι καὶ τὰ ἄλλα τὰ κατὰ γεωργίαν δρῶσι καρποὺς 30
 ἐτησίους ἐκπορίζοντες εἰς ἀφθονίαν τῶν ἀναγκαίων· θεῶν
 δ' οὐ μία μοῖρα τοῦ παντός ἀλλ' ὁ σύμπας κόσμος ὑπο-

βέβληται καὶ τὰ τούτου μέρη πρὸς ἅπασαν χρείαν ὧν ἂν
 θέλῃ ὡς δεσπότη δοῦλα ὑπηρετήσουσα. νῦν οὖν ἔδοξεν αὐτῷ, τὴν 202
 ἀέρα τροφὴν ἐνεγκεῖν ἀνθ' ὕδατος, ἐπεὶ καὶ γῆ πολλακίς
 ὑετὸν ἤνεγκεν· ὁ γὰρ ἐν Αἰγύπτῳ ποταμὸς καθ' ἕκαστον
 5 ἐνιαυτὸν ταῖς ἐπιβάσεσι πλημμυρῶν ὅταν ἄρδῃ τὰς ἀρούρας,
 τί ἕτερον ἢ ὑετός ἐστι κάτωθεν ἐπιπέφων;“ παράδοξον μὲν 203
 ὁ γὰρ τὸ ἔργον, εἰ καὶ ἐνταῦθα ἔσται· γυνὴ δὲ καὶ παρα-
 δοξότεροις ἄλλοις ἐθαυματουργεῖτο. ἐπενεγκάμενοι γὰρ ἄλλοις
 ἀλλαγῶθεν ἀγγεῖα συνεκόμεζον, οἱ μὲν ἐπὶ τῶν ὑποζυγίων,
 10 οἱ δὲ κατὰ τῶν ὤμων ἐπηχθισμένοι, προνοία τοῦ πρὸς
 πλείω χρόνον ταμιεύεσθαι τὰ ἐπιτήδεια. ἦν δ' ἄρα ἀταμίευτα 204
 καὶ ἀθησαύριστα, δωρεὰς αἰεὶ νέας ἐγνωκότες τοῦ θεοῦ χαρί-
 ζεσθαι· τὰ μὲν γὰρ πρὸς τὴν τότε χρῆσιν αὐτάρκη σκευάσαντες
 μεθ' ἡδονῆς προσηγέγκαντο, τῶν δ' ἀπολειφθέντων εἰς τὴν
 15 ὑστεραίαν οὐδὲν ἔτι σῶον εὔρισκον, ἀλλὰ μεταβεβληκότες
 καὶ δυσώδη καὶ μεστὰ τοιοιουτρόπων ζώων, ἃ κατὰ σῆλιν
 εἴωθε γεννᾶσθαι· ταῦτα μὲν οὖν ἀπερρίπτουν κατὰ τὸ εἶδος,
 ἑτέρας δ' εὐτρεπεῖς τροφὰς ἀνεύρισκον, ἃς ἅμα τῇ ὀρώσῳ
 καθ' ἑκάστην ἡμέραν συνέβαινε νέφεσθαι. γέρας δ' ἐξαι- 205
 20 ρετον ἡ ἱερὰ ἐβδομάς εἶχεν· ἐπειδὴ γὰρ οὐδὲν ἐφεῖται ὄραν
 ἐν αὐτῇ, πάντων δὲ μικρῶν καὶ μεγάλων ἔργων ἀνέχειν
 διεύρηται, συγκομίζειν οὐ δυναμένοις τότε τὰ ἐπιτήδεια πρὸ
 μιᾶς ὁ θεὸς ὕει διπλᾶ καὶ κελεύει φέρειν εἰς δύο ἡμέρας
 αὐτάρκη τροφὴν ἐσομένην· τὰ δὲ συγκομισθέντα σῶα
 25 διέμενευ, οὐθενὸς ἢ πρότερον φθαρέντος τὸ παράπαν.
 (37.) λέξω δὲ καὶ τὸ ἔτι τούτου θαυμασιώτερον· ἐπὶ γὰρ 206
 ἔτη τεσσαράκοντα, τοσοῦτον μῆκος αἰῶνος, ὁδοιποροῦσιν
 αὐτοῖς αἱ χορηγίαι τῶν ἀναγκαίων ἐν τάξει ταῖς εἰρημέναις
 ἐγίνοντο καθάπερ ἐν σιταρχίαις μεμετροημέναις πρὸς τὰς
 30 ἐπιβαλλούσας ἑκάστοις διανομάς. ἅμα μέντοι καὶ τὴν τριπό- 207
 θητον ἡμέραν ἀνεδιδάσκοντο — ζητοῦντες γὰρ ἐκ πολλοῦ,
 τίς ἄρ' ἐστὶν ἡ τοῦ κόσμου γενέθλιος, ἐν ἣ τὸδε τὸ πᾶν

- ἀπετελέσθη, καὶ παρὰ πατέρων καὶ προγόνων τὴν ζήτησιν
 ἄλυτον διαδεξάμενοι μόλις ἐδυνήθησαν εὐρεῖν — οὐ μόνον
 | χρησμοῖς ἀναδιδαχθέντες, ἀλλὰ καὶ τεκμηρίῳ πάνυ σαφεῖ· p. 114 M
 τοῦ γὰρ πλεονάζοντος ἐν ταῖς ἄλλαις ἡμέραις, ὡς ἐλέχθη,
 φθειρομένου, τὸ πρὸ τῆς ἐβδόμης ὑόμενον οὐ μόνον οὐ 5
 208 μετέβαλεν, ἀλλὰ καὶ μέτρον εἶχε διπλάσιον. ἡ δὲ χρῆσις
 ἦν τοιαύδε· συλλέγοντες ἅμα τῇ ἔφ' τὸ νιφόμενον ἦλλον ἢ
 ἔτριβον, εἶθ' ἔφοντες ἡδεῖαν πάνυ τροφὴν οἷα μελίπηκτον
 209 προσεφέροντο μὴ δεόμενοι σιτοπόνων περιεργίας. ἀλλὰ γὰρ
 καὶ τῶν εἰς ἀβροδίαιτον βίον οὐκ εἰς μακρὰν εὐπόρου, 10
 ὕσαπερὶ ἐν οἰκουμένην χώρα καὶ εὐδαίμονι βουληθέντος τοῦ
 θεοῦ κατὰ πολλὴν περιουσίαν ἄφθονα χρρηγεῖν ἐν ἐρημίᾳ·
 ταῖς γὰρ ἐσπέραις ὀρυγομητρῶν νέφος συνεχὲς ἐκ θαλάττης
 ἐπιφερόμενον ἅπαν τὸ στρατόπεδον ἐπεσχιάζε τὰς πτήσεις
 προσγειοτάτας ποιουμένων εἰς τὸ εὐθιρον· συλλαμβάνοντες 15
 οὖν καὶ σκευάζοντες ὡς φίλον ἐκάστοις κρεῶν ἀπέλαυον
 ἡδίστων ἅμα καὶ τὴν τροφὴν παρηγοροῦντες ἀναγκαίῳ
 προσοψήματι.
- 210 (38.) Τούτων μὲν οὖν πολλὴν ἦγον ἀφθονίαν οὐκ
 ἐπιλείποντων, ὕδατος δὲ καὶ πάλιν πείσσασα δεινή σπάνις 20
 ἐπιγίνεται· καὶ πρὸς ἀπόγνωσιν ἤδη τραπομένων σωτηρίας,
 λαβὼν Μωσῆς τὴν ἱερὰν βακτηρίαν ἐκείνην, δι' ἧς τὰ
 κατ' Αἴγυπτον ἀπετέλεσε σημεῖα, θεοφορηθεὶς τὴν ἀκρό-
- 211 τομον πέτραν παίει. ἡ δ', εἴτε προὔποκειμένης πηγῆς
 φλέβα καίριον διακοπεῖσα εἴτε καὶ τότε πρῶτον ὕδατος 25
 ἀφανέσιν ὑπονόμοις εἰς αὐτὴν ἀθρόου συρρύντος καὶ
 σφόδρα ἐκθλιβέντος, ἀναστομωθεῖσα τῇ βίᾳ τῆς φορᾶς
 κρουνηδὸν ἐκχεῖται, ὡς μὴ τότε μόνον παρασχεῖν ἄκως
 δίψους ἀλλὰ καὶ πρὸς πλείω χρόνον τσαύταις μυριάσιν
 ἀφθονίαν ποτοῦ· τὰ γὰρ ὑδρία πάντα' ἐπλήρωσαν, ὡς καὶ 30
 πρότερον ἐκ τῶν πηγῶν, αἱ πικραὶ μὲν ἦσαν φύσει, μετέ-
- 212 βαλον δ' ἐπιφορσύνῃ θεία πρὸς τὸ γλύκιον. εἰ δέ τις

τούτοις ἀπιστεῖ, θεὸν οὐτ' οἶδεν οὐτ' ἐζήτησέ ποτε· ἔγνω
 γὰρ ἂν εὐθέως, ἔγνω παγίως καταλαβών. ὅτι τὰ παράδοξα
 δὴ ταῦτα καὶ παράλογα θεοῦ παίγνιά ἐστιν. ἀπιδὼν εἰς τὰ
 τῷ ὄντι μεγάλα καὶ σπουδῆς ἄξια, γένεσιν οὐρανοῦ καὶ
 5 πλανήτων καὶ ἀπλανῶν ἀστέρων χορείας καὶ φωτὸς ἀνά-
 λαμψιν, ἡμέρας μὲν ἡλιακοῦ, νύκτωρ δὲ τοῦ διὰ σελήνης,
 καὶ γῆς ἰόρουσιν ἐν τῷ μεσαιάτῳ τοῦ παντός, ἡπείρων τε
 καὶ νήσων ὑπερβάλλοντα μεγέθη καὶ ζώων καὶ φυτῶν
 ἀμυθητοῦς ἰδέας, ἔτι δὲ πελαγῶν ἀναχύσεις, ποταμῶν
 10 αὐθιγενῶν καὶ χειμάρρων φοράς, ἀενάων βεῖθρα πηγῶν, ὧν
 115 M. αἰ | μὲν ψυχρὸν αἰ δὲ θερμὸν ὕδωρ ἀνομβροῦσιν, ἀέρος
 παντοίας τροπάς, ἐτησίων ὥρῶν διακρίσεις, ἄλλα κάλλη
 μυρία. ἐπιλίποι ἂν ὁ βίος τοῦ βουλομένου διηγεῖσθαι τὰ 213
 καθ' ἕκαστα, μᾶλλον δ' ἔν τι τῶν ὁλοσχερεστέρων τοῦ
 15 κόσμου μερῶν, καὶ εἰ μέλλοι πάντων ἀνθρώπων ἔσεσθαι
 μακροβιώτατος. ἀλλὰ ταῦτα μὲν πρὸς ἀλήθειαν ὄντα
 θαυμάσια καταπεφρόνηται τῷ συνήθει· τὰ δὲ μὴ ἐν ἔθει,
 καὶ μικρὰ ἤ, ἕνεαις φαντασίαις ἐνδιδόντες καταπληκτόμεθα
 τῷ φιλοκαίῳ.

20 (39.) Ἦδη δὲ πολλὴν καὶ ἀπόρευτον διεξεληλυθότων. 214
 ὄροι τινὲς ἀνεφαίνοντο γῆς οἰκουμένης καὶ προάστεια χώρας,
 εἰς τὴν μεθωρμίζοντο· νέμονται δ' αὐτὴν Φοίνικες. ἐλπίσαντες
 δὲ βίον εὐδαίον καὶ γαληνὸν αὐτοῖς ἀπαντήσεσθαι γνώμης
 ἐσφάλησαν. ὁ γὰρ προκαθήμενος βασιλεὺς πόρθησιν εὐλα- 215
 25 βηθεῖς, ἀναστήσας τὴν ἐκ τῶν πόλεων νεότητα, μάλιστα
 μὲν ἀνείρξων ὑπηγνιάξεν, εἰ δὲ βιάζοντο, διὰ χειρῶν ἀμυ-
 νούμενος ἀκμηῆσι καὶ ἄρτι πρῶτον καθισταμένοις εἰς ἀγῶνα
 κεκμηχότας ὁδοιπορίαις καὶ ἐνδεαῖς σιτίων καὶ ποτῶν, α
 κατὰ μέρος ἀντεπετίθετο. Μωυσῆς δὲ παρὰ τῶν σκοπῶν 216
 30 γνοὺς οὐ μακρὰν διεστηκότα τὸν ἐχθρὸν στρατὸν, καταλέξας
 τοὺς ἡβῶντας καὶ στρατηγὸν ἐλόμενος ἕνα τῶν ὑπάρχων
 Ἰησοῦν, πρὸς τὴν μείζονα συμμαχίαν αὐτὸς ἡπαίγετο·

- περιρρανάμενος γὰρ τοῖς εἰωθόσι καθαρμοῖς ἐπὶ κολωνὸν τὸν πλησίον μετὰ σπουδῆς ἀναδραμῶν ἰκέτευε τὸν θεὸν ὑπερασπίσαι καὶ νίκην καὶ κράτος περιποιῆσαι τοῖς Ἑβραίοις, οὗς ἐκ χαλεπωτέρων πολέμων καὶ κακῶν ἄλλων ἐρρύσατο μὴ μόνον τὰς ἐξ ἀνθρώπων ἐπικρεμασθείσας 5 συμφορὰς ἀποσκεδάσας, ἀλλὰ καὶ ἦσας ὅ τε τῶν στοιχείων νεωτερισμὸς ἐκαινούργησε κατ' Αἴγυπτον καὶ ὁ ἐν ταῖς
- 217 ὁδοιπορίαις ἀνήγυτος λιμός. ἤδη δὲ μελλοντῶν εἰς μάχην καθίστασθαι, τερατωδέστατόν τι συμβαίνει πάθος περὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ· κουφόταται γὰρ ἐγίνοντο ἐν μέρει καὶ 10 βαρύτεραι· εἶθ' ὁπότε μὲν ἐπελαφρίζοντο πρὸς ὕψος αἰρόμεναι, τὸ συμμαχικὸν ἐρρώννυτο καὶ ἀνδραγαθίζομενον ἐπικυδέστερον ἐγίνετο, ὁπότε δὲ κάτω βρίσειαν, ἴσχυον οἱ ἀντίπαλοι, μηνύοντος διὰ συμβόλων τοῦ θεοῦ, ὅτι τῶν μὲν ἐστὶ γῆ καὶ αἰ τοῦ παντός ἐσχατιαὶ κληῖρος οἰκίης, 15 τῶν δ' αἰθὴρ ὁ ἱερώτατος, καὶ ὥσπερ ἐν τῷ παντὶ βασιλεύει καὶ κρατεῖ γῆς οὐρανός, οὕτω καὶ τὸ ἔθνος περιέσται τῶν
- 218 ἀντιπολεμούντων. ἄχρι μὲν οὖν τινος αἰ χεῖρες οἷα πλάστιγγές ἐν μέρει μὲν | ἐπεκουφίζοντο, ἐν μέρει δ' ἐπέρ- p. 116 M ρεπον, τηγικαῦτα καὶ ὁ ἀγὼν ἀμφήριστος ἦν· ἐξαπιναιῶς 20 δ' ἀβαρεῖς γενόμεναι, δακτύλοις ἀντὶ ταρσῶν χρώμεναι, μετέωροι πρὸς ὕψος ἤρθησαν, καθάπερ αἰ πτηναὶ φύσεις ἀεροποροῦσαι, καὶ διέμενον ἀνώφοιτοι μέχρι τοῦ τὴν νίκην Ἑβραίους ἀνανταγώνιστον ἄρασθαι, τῶν ἐχθρῶν ἠβηθὸν ἀναιρεθέντων ἅπερ τε διαθεῖναι παρὰ τὸ προσῆγον ἐσπού- 25
- 219 δαζον παθόντων μετὰ δίκης. τότε καὶ Μωυσῆς ἰδρύεται βωμόν, ὃν ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος ὠνόμασε „θεοῦ καταφυγὴν“ (Exod. 17, 15), ἐφ' οὗ τὰ ἐπινίκια ἔθουε χαριστηρίους εὐχὰς ἀποδιδοῦς.
- 220 (40.) Μετὰ τὴν μάχην ταύτην ἔγνω δεῖν τὴν χώραν, 30 εἰς ἣν ἀπφκίζετο τὸ ἔθνος, κατασκέψασθαι — δεύτερον δ' ὁδοιποροῦσιν ἔτος ἐνειστήκει — βουλόμενος μὴ, οἷα

φιλεῖ, γνωσιμαχεῖν οὐκ εἰδότες, ἀλλ' ἀκοῇ προμαθόντας
αὐτήν, ἐπιστήμη τῶν ἐκεῖ βεβαία χρωμένους, τὸ πρακτέον
ἐκλογίζεσθαι. δώδεκα δ' ἰσαριθμούς ταῖς φυλαῖς ἄνδρας, ἐξ 221
ἐκάστης ἓνα φύλαρχον, αἰρεῖται τοὺς δοκιμωτάτους ἀριστίνδην
5 προκρίνας, ἵνα μηδεμίᾳ μοῖρα πλεόν ἢ ἕλαττον ἐνεγκαμένη
διαφέρηται, πᾶσαι δ' ἐξ ἴσου διὰ τῶν ἐν τέλει τὰ παρὰ
τοῖς κατοίκοις, εἰ βουληθεῖεν οἱ πεμφθέντες ἀψευθεῖν,
ἐπιγνώσιν. ἐλούμενος δ' αὐτούς φησι τάδε· „τῶν ἀγώνων 222
καὶ κινδύνων, οὓς ὑπέστημεν καὶ μέχρι νῦν ὑπομένομεν,
10 ἀθλόν εἰσιν αἱ κληρουχίαι, ὧν τῆς ἐλπίδος μὴ διαμάρτομεν
ἔθνος πολυανθρωπώτατον εἰς ἀποικίαν παραπέμποντες. ἔστι
δ' ὠφελιμώτατον ἢ τόπων καὶ ἀνθρώπων καὶ πραγμάτων
ἐπιστήμη, ὥσπερ ἡ ἄγνοια βλαβερόν. ὑμᾶς οὖν ἐχειρο- 223
τονήσαμεν, ἵνα ταῖς ὑμετέροις ὕψεσι τε καὶ διανοαῖς τάκεῖ
15 θεασώμεθα· γίνεσθε δὴ τῶν τοσοῦτων μυριάδων ὄτα καὶ
ὄφθαλμοὶ πρὸς τὴν ὧν ἀναγκαῖον εἰδέναι σαφεῖ κατὰληψιν.
ἂ δὲ γινῶναι ποθοῦμεν, τρία ταῦτ' ἐστίν· οἰκητόρων πλῆθος 224
τε καὶ δύναμιν, πόλειον τὴν ἐν εὐκαιρίᾳ θέσιν καὶ ἐν οἰκο-
δομίαις ἐχυρότητα ἢ τοῦναντίον, χώραν εἰ βαθύγειός ἐστι
20 καὶ πῖον, ἀγαθὴ παντοίους καρποὺς ἐνεγκεῖν σπαρτῶν τε
καὶ δένδρων, ἢ λεπτόγεις ἔμπαλιν, ἵνα πρὸς μὲν ἰσχύον καὶ
πλήθος οἰκητόρων ἰσορροποῖς δυνάμεσι φραζώμεθα, πρὸς δὲ
τὴν ἐν τοῖς τόποις ἐρυμνότητα μηχανήμασι καὶ ταῖς ἐλε-
πίουσι· ἀναγκαῖον δὲ καὶ τὴν χώραν εἰδέναι, εἰ ἀρετῶσα ἢ
25 μὴ· περὶ γὰρ λυπρᾶς ἐκουσίους κινδύνους ὑπομένειν
ἠλιθιότητος. τὰ δ' ὄπλα καὶ μηχανήματα ἡμῶν καὶ 225
πᾶσα ἢ δύναμις ἐν μόνῳ τῷ πιστεύειν θεῷ καίται· ταύτην
ἔχοντες τὴν παρασκευὴν οὐδενὶ τῶν φοβερῶν εἴσομεν· ἱκανὴ
γὰρ ἀμάχους ῥώμας εὐεξίαις, τόλμαις, ἐμπειρίαις. πλήθεσιν
117 M. ἐκ πολλοῦ τοῦ | περιόντος κατακρατεῖν. δι' ἣν καὶ ἐν ἐρήμῃ
31 βαθείᾳ χορηγία πάντων εἰσὶν ὅσα ἐν εὐετηρίᾳ πόλειον.
ὁ δὲ καιρὸς, ἐν ᾧ μάλιστα χώρας ἀρετὴν δοκιμάζεσθαι 226

συμβέβηκεν, ἕαρ ἐστίν, ὃ νῦν ἐφέστηκεν· ὥρα γὰρ ἕαρος τὰ
 μὲν σπαρέντα τελεσφορεῖται γένη, αἱ δὲ τῶν δένδρων
 φύσεις ἀρχὴν λαμβάνουσιν. ἄμεινον δ' ἂν εἶη καὶ ἐπι-
 μείναι μέχρι θέρους ἀκμάζοντος καὶ διακομίσαι καρπὸς
 227 οἴονοι δαίγματα· χώρας εὐδαίμονος.“ (41.) ταῦτ' ἀκού- 5
 σαντες ἐπὶ τὴν κατασκοπὴν ἐξήεσαν ὑπὸ παντὸς τοῦ
 πλῆθους προπεμπόμενοι δεδιότως, μὴ συλληφθέντες ἀπό-
 λωνται καὶ συμβῆ ὄσο τὰ χαλεπώτατα, ἀνδρῶν τε, οἱ φυλῆς
 ἐκάστης ὄψις ἦσαν, σφαγαὶ καὶ ἄγνοια τῶν παρὰ τοῖς
 228 ἐφεδρεύουσιν ἐχθροῖς ὧν ὠφέλιμος ἢ ἐπιστήμη. παρα- 10
 λαβόντες δ' ὀπτῆρας καὶ ἡγεμόνας τῆς ὁδοῦ προερχομένοις
 ἐφείποντο· καὶ γενόμενοι πλησίον, ἐφ' ὑψηλότετον ὄρος τῶν
 περὶ τὸν τόπον ἀναδραμόντες, κατεθεῶντο τὴν χώραν, ἧς
 πεδιάς μὲν ἦν πολλὴ κριθοφόρος, πυροφόρος, εὐχορτος,
 ὄρεινή δ' οὐκ ἔλαττον ἀμπέλων καὶ στελεχῶν ἄλλων κατά- 15
 πλεως, εὐδενδρος ἄπασα, λάσις, ποταμοῖς καὶ πηγαῖς
 διεζωσμένη πρὸς ἄφθονον ὕδρειαν, ὡς ἐκ τῶν προπόδων
 ἄχρι τῶν κορυφῶν ὅλα τῶν ὄρων τὰ κλίματα δένδρεσι
 κατασκήνιζ' συνυφάνθαι, διαφερόντως δὲ τοὺς αὐχένας καὶ
 229 ὄσαι βαθεῖαι διαφύσεις. κατεθεῶντο δὲ καὶ τὰς πόλεις 20
 ἐρυμνοτάτας διχόθεν, ἕκ τε τοπικῆς περὶ τὴν θέσιν εὐκαιρίας
 καὶ περιβόλων ἐχυρότητος. ἐξετάζοντες δὲ καὶ τοὺς οἰκήτορας
 ἑώρων ἀπείρους τὸ πλῆθος, περιμηχεστάτους γίγαντας ἢ
 γιγαντώδεις τὰς τῶν σωμάτων ὑπερβολὰς ἔν τε μεγέθει
 230 καὶ βίωσιν. ταῦτα κατιδόντες εἰς ἀκριβεστέραν κατάληψιν 25
 ἐπέμενον — ὀλισθηρὸν γὰρ αἱ πρῶται φαντασίαι χρόνῳ
 μάλιστα ἐνσφραγιζόμεναι — καὶ ἅμα σπουδῆν ἐποιοῦντο
 ὀρεψάμενοι τῶν ἀκροδρόων, μὴ ἄρτι πρῶτον στεριφουμένων
 ἀλλ' ἤδη ὑποπεραχίζοντων, ἐπιδείξασθαι παντὶ τῷ πλῆθει
 231 τὰ μὴ βραδίως φθαρησόμενα. μάλιστα δ' αὐτοὺς κατέ- 30
 πληρτεν ὁ τῆς ἀμπέλου καρπός· οἱ γὰρ βότρυες ὑπερ-
 μεγέθεις ἦσαν, ἀντιπαρεκτεινόμενοι ταῖς κληματίσι καὶ

μοσχεύμασιν, ἄπιστος θεά· ἓνα γοῦν ἐκτερόντες καὶ δοκίμος
 ἐκ μέσων ἀπαιωρήσαντες, ἧς τὰς ἀρχὰς δυοὶ νέοις, τῷ μὲν
 ἔνθεν τῷ δ' ἔνθεν, ἐπετίθεσαν, ἐκ διαδοχῆς, πιεζομένων
 αἰεὶ τῶν προτέρων — βαρύτερον γὰρ ἦν ἄχθος —, ἐκ-
 5 μίζον, περὶ τῶν ἀναγκαίων οὐχ ὁμοφρονοῦντες. (42.) ἐγέ- 232
 νοντο μὲν οὖν αὐτοῖς ἄμιλλαι μυρίαὶ καὶ πρὶν ἐπανήκειν κατὰ
 τὴν ὁδόν, ἀλλὰ κουφότεραι, ὑπὲρ τοῦ μὴ γνωσιμαχοῦντων
 p. 118 M. μηδ' | ἀλλὰ ἄλλων ἀπαγγελόντων στάσιν ἐν τῷ πληθίαι
 γενέσθαι, χαλεπότεραι δὲ μετὰ τὴν ἐπάνοδον. οἱ μὲν 233
 10 γὰρ περὶ τῆς τῶν πόλεων ἐχυρότητος καὶ ὡς ἐκάστη πολυ-
 ἀνθρωπός ἐστι διεξιόντες καὶ πάντα αἴροντες τῷ λόγῳ πρὸς
 τὸ μεγαλεῖον φόβον ἐνειργάζοντο τοῖς ἀκούουσιν, οἱ δὲ τὸν
 ἀπάντων ὧν εἶδον ὑφαιροῦντες ὄγκον παρεκάλουν μὴ ἀνα-
 πίπτειν, ἀλλ' ἔχουσαι τῆς ἀποικίας ὡς αὐτοβοεὶ περιε-
 15 σομένους· οὐδεμίαν γὰρ ἀνθέξειν πόλιν πρὸς τοσαύτης
 δυναμείως ἔφοδον ἀθρόως ἐπιστάσης, ἀλλὰ τῷ βάρει
 πιεσθεῖσαν πίπτειν· προσετίθεσαν δὲ καὶ τὰ ἐκ τῶν ἰδίων
 παθῶν ἐκότεροι ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀκούοντων, οἱ μὲν
 ἀνάνδροι θειλίαν, οἱ δ' ἀκατάπληκτοι θάρσος μετ' εὐελ-
 20 πιστίας. ἀλλ' οὗτοι μὲν πέμπτη μοῖρα τῶν ἀποδεδει- 234
 λιακότων ἦσαν, οἱ δ' ἔμπαλιν τῶν γενναίων πενταπλάσιοι·
 τὸ δ' ὀλίγον θάρσος ἀτολμίας ἐναφανίζεται περιουσία, ἡ δὲ
 καὶ τότε φασὶ συμβῆναι· τῶν γὰρ τὰ βέλτεστα διεξιόντων
 δυοῖν οἱ τάναντία φάσκοντες δέκα περιῆσαν οὕτως, ὥστε καὶ
 25 σύμπασαν ὑπεργάγοντο τὴν πληθὺν ἐκείνων μὲν ἀλλοτριώ-
 σαντες, ἑαυτοῖς δ' οἰκειωσάμενοι. περὶ δὲ τῆς χώρας 235
 ταῦτά πάντες ἀπεφαίνοντο γνώμη μᾶ τὸ κάλλος καὶ τῆς
 πεδιάδος καὶ τῆς ὄρεινης ἐκδιηγούμενοι· „τί δ' ὄφελος“ εὐθύς
 ἀνεβόησαν „ἡμῖν ἀλλοτριῶν ἀγαθῶν καὶ ταῦτα πεφρουρημένων
 30 κραταιᾷ χειρὶ πρὸς τὸ ἀναφαίρετον;“ καὶ τοῖς δυοσὶν ἐπι-
 δραμόντες μικροῦ καταλεύουσιν αὐτοὺς ἡρόνην ἀκοῆς τοῦ
 συμφέροντος καὶ ἀπάτην ἀληθείας προκρίναντες. ἐφ' οἷς ὁ 236

ἡγεμῶν ἡγανάκει καὶ ἅμα ἠδλαβεῖτο, μὴ τι θεήλατον
κατασκήψῃ κακὸν οὕτως ἐκθύμως ἀπιστοῦσι τοῖς χρησιμοῖς·
ὑπερ καὶ ἐγένετο· τῶν γὰρ κατασκόπων οἱ μὲν θεилоὶ
δέκα λοιμῶδει νόσῳ διαφθεύρονται μετὰ τῶν ἐκ τοῦ
πλήθους συναπονηθέντων, μόνοι δ' οἱ συμβουλεύσαντες 5
δύο μὴ ὀρρωδεῖν ἀλλ' ἐφίεσθαι τῆς ἀποικίας ἐσώθησαν,
ὅτι καταπειθεῖς ἐγένοντο τοῖς λογίοις, γέρας ἐξαίρετον
λαβόντες τὸ μὴ παραπολέσθαι.

- 237 (43.) Τοῦτ' αἴτιον ἐγένετο τοῦ μὴ θάττον ἦκειν εἰς ἡν
ἀπφκίζοντο γῆν. δυνάμενοι γὰρ ἔτει δευτέρῳ μετὰ τὴν 10
ἀπ' Αἰγύπτου μετανάστασιν τὰς ἐν Συρίᾳ πόλεις καὶ τὰς
κληρουχίας ἐννέμεσθαι, τὴν ἄγρουν καὶ ἐπίτομον ἐκτρα-
πόμενοι ὁδὸν ἐπλάζοντο, δυσαναπορεύτους καὶ μακρὰς
ἀνοδίας ἄλλας ἐπ' ἄλλαις ἀνευρίσκοντες εἰς ἀνήνυτον
ψυχῆς τε καὶ σώματος κάματον, δίκας ἀναγκαίας τῆς 15
238 ἄγαν ἀσεβείας ὑπομένοντες. ὁκτῶ γοῦν ἐνιαυτοὺς πρὸς
τοῖς τριάκοντα δόξα τοῦ | παρεληλυθότος χρόνου, γενεᾶς p. 119 M.
βίον ἀνθρωπίνης, ἄνω κάτω τριβόμενοι καὶ τὰς ἀβάτους
ἐρημίας ἀνάμετροῦντες ἔτει τεσσαρακροσῶ μόλις ἐπὶ τοὺς
τῆς χώρας ὄρους παρεγένοντο, ἐφ' οὗς καὶ πρότερον ἦλθον. 20
239 πρὸς δὲ ταῖς εἰσβολαῖς ἦκουν ἕτεροί τε καὶ δὴ καὶ
συγγενεῖς αὐτῶν, οὗς ἦγοντο μάλιστα μὲν συνεχπολεμήσειν
τὸν πρὸς τοὺς ἀστυγεῖτονας πόλεμον καὶ πρὸς τὴν ἀποικίαν
ἅπαντα συμπράξειν, εἰ δ' ἀποκνοῖεν, μετὰ μηδετέρων γοῦν
240 τετάξεσθαι χεῖρας ἀνέχοντας. οἱ γὰρ ἀμφοτέρων τῶν ἐθνῶν 25
πρόγονοι, τοῦ τε Ἑβραϊκοῦ καὶ τοῦ τὰ προάστεια κατοι-
κοῦντος, ἀδελφοὶ δύο ἦσαν ὁμοπάτριοι καὶ ὁμομήτριοι, πρὸς
δὲ καὶ δίδυμοι, ἀφ' ὧν εἰς πολυπαιδίαν ἐπιδιδόντων καὶ τῶν
ἀπογόνων εὐφορία τινὶ χρωμένων εἰς μέγα καὶ πολυ-
ἀνθρωπον ἔθνος ἐκατέρα τῶν οἰκίῶν ἀνεχύθη· ἀλλ' ἡ μὲν 30
ἐφιλοχώρησεν, ἡ δ', ὡς ἐλέχθη πρότερον, εἰς Αἰγύπτου
241 μεταναστᾶσα διὰ λιμὸν χρόνοις ὕστερον ἐπανήει. τὴν δ'

οικειότητα ἢ μὲν διεφύλαπτε, καίτοι πολὺν χρόνον δια-
 ζευχθεῖσα, πρὸς τοὺς μηδὲν ἔτι τῶν πατρῶν φυλάττοντας,
 ἀλλὰ πάντα τὰ τῆς ἀρχαίας πολιτείας ἐκδεδιηγημένους,
 ὑπολαβούσα τοῖς ἡμέροις τὰς φύσεις ἀρμόττον εἶναι διδόναι
 5 τι καὶ χαρίζεσθαι συγγενείας ὀνόματι· ἢ δ' ἔμπαλιν τὰ φιλικὰ 242
 πάντα ἔτρεψεν ἦθεσι καὶ λόγοις βουλαῖς τε καὶ πράξεσιν
 ἀσπόνδοις καὶ ἀσυμβάτοις χρωμένῃ, πατρικὴν ἔχθραν ζωπου-
 ρούσα — ὁ γὰρ τοῦ ἔθνους ἀρχηγέτης αὐτὸς ἀποδόμενος τῷ
 ἀδελφῷ τὰ πρεσβεῖα μικρὸν ὕστερον ὧν ἐξέστη μετεποιεῖτο
 10 παραβαίνων τὰς ὁμολογίας καὶ ἐφόνα θάνατον ἀπειλῶν, εἰ μὴ
 ἀποδοίῃ — ταύτην τὴν παλαιὰν ἀνδρὸς ἐνὸς πρὸς ἓνα ἔχθραν
 ἔθνος τοσαύταις ὕστερον γενεαῖς ἐκαίνωσεν. ὁ μὲν οὖν 243
 ἡγεμῶν τῶν Ἑβραίων Μωυσῆς, καίτοι γ' αὐτοβρεῖ δυνάμενος
 εἶναι ἐξ ἐπιδρομῆς, οὐκ ἐδικαίωσε διὰ τὴν εἰρημένῃν
 15 συγγένειαν, ἀλλ' ὁδοῖ χρήσασθαι μόνον ἡξίου τῇ διὰ τῆς
 χώρας πάνθ' ὑπισχνούμενος πράξειν τὰ ἔνσπονδα, μὴ τεμεῖν
 χωρίον, μὴ θρέμματα, μὴ λείαν ἀπάξειν, ὕδατος, εἰ ποτοῦ
 γένοιτο σπάνις, τιμὴν παρέξειν καὶ τῶν ἄλλων τοῖς ἀχορη-
 γήτοις ὠνίων· οἱ δ' εἰρημικαῖς οὕτω προκλήσεις ἀνὰ κράτος
 20 ἤγναντιοῦντο πόλεμον ἀπειλοῦντες, εἰ τῶν ὄρων ἐπιβάντας
 ἢ ψαύσαντας αὐτὸ μόνον αἰσθινοῦντο. (44.) χαλεπῶς δὲ τὰς 244
 ἀποκρίσεις ἐνηγοχότων καὶ ἦδη πρὸς ἄμυναν ὀρμώντων, ἐν
 ἐπηκόῳ στάς „ἄνδρες“ εἶπεν, „ἢ μὲν ἀγανάκτησις ὑμῶν
 εὐλογος καὶ δικαία· χρηστὰ γὰρ ἀφ' ἡμέρου γνώμης προ-
 25 τευναμένων, πονηρὰ ἀπὸ διανοίας ἀπεκρίναντο κακοήθους.
 p. 120 M. ἀλλ' οὐχ ὅτι | τῆς ὀμότητος ἐκεῖνοι δίκας ἐπάξιαι τίειν 245
 εἰσί, διὰ τοῦθ' ἡμῖν ἐπὶ τὰς κατ' αὐτῶν τιμωρίας ἀρμόττον
 ἔσθαι, ἔνεκα τῆς πρὸς τὸ ἔθνος τιμῆς, ἵνα καὶ ταύτη
 μοχθηρῶν ἀγαθοὶ διαφέρωμεν, ἐξετάζοντες οὐ μόνον, εἰ
 30 κολαστέοι τινές εἰσιν, ἀλλ' εἰ καὶ ὑφ' ἡμῶν ἐπιτήδειοι
 τοῦτο πάσχειν.“ εἶτ' ἐκτραπόμενος ἦγε δι' ἑτέρας τὴν 246
 πληθύν, ἐπειδὴ τὰς κατὰ τὴν χώραν ὁδοὺς ἀπάσας φρουραῖς

- διεξωσμένας εἶδεν ὑπὸ τῶν βλάβην μὲν οὐδεμίαν ἐνδε-
 ξομένων, φθόνῳ δὲ καὶ βασκανίᾳ τὴν ἐπίτομον οὐκ
 247 ἐόντων προέρχεσθαι. ταῦτα δὲ σαφεστάτῃ πίστις ἦν
 ἀνίας, ἦν ἐπὶ τῷ τὸ ἔθνος ἐλευθερίας τυχεῖν ἡμιῶντο,
 δηλονότι χαίροντες, ἡνίκα τὴν ἐν Αἰγύπτῳ πικρὰν δουλείαν 5
 ὑπέμενον· ἀνάγκη γὰρ οἷς φέρει λύπην τάχατὰ τῶν πλησίον
 ἐπὶ τοῖς τούτων εὐφραίνεσθαι κακοῖς, καὶ μὴ δομολογῶσιν.
 248 ἔτυχον γὰρ ὡς πρὸς ὁμογνώμονας καὶ τὰ αὐτὰ βουλομένους
 ἀνενεγκόντες τὰ συμβάντα λυπηρὰ τε αὐτὰ καὶ ὅσα καθ'
 ἡδονῆν, οὐκ εἰδότες ὅτι πόρρω προεληλύθασιν μοχθηρίας καὶ 10
 ἐθελέχθῳ καὶ φιλαπεχθημόνως ἔχοντες στένειν μὲν ἐπὶ
 249 τοῖς ἀγαθοῖς, ἤδεσθαι δὲ ἐπὶ τοῖς ἐναντίοις ἔμελλον. τῆς
 δὲ κακονοίας ἀνακαλυφθείσης ἐκείνων, ἐκωλύθησαν εἰς
 χεῖρας ἐλθεῖν ὑπὸ τοῦ προεστῶτος ἐπιδειξαμένου δύο
 τὰ κάλλιστα, φρόνησιν ἐν ταύτῳ καὶ χρηστότητα· τὸ μὲν 15
 γὰρ μηδὲν παθεῖν φυλάξασθαι συνέσεως, τὸ δὲ μηδ'
 ἀμύνασθαι συγγενεῖς ὄντας ἐθελῆσαι φιλανθρωπίας ἔργον.
 250 (45.) Τὰς μὲν οὖν τούτων πόλεις παρημεσίψατο.
 βασιλεὺς δὲ τις τῆς ὁμόρου Χανάνης ὄνομα, τῶν σκοπῶν
 ἀπαγγελιάντων τὸν ὁδοιποροῦντα στρατὸν οὐ πάνυ μακρὰν 20
 ἀφεστηκότα, νομίσας ἀσύντακτόν τε εἶναι καὶ ῥαδίως εἰ
 προεπίθιοτο νικήσειν, ἄρας μετὰ τῆς οἰκείας νεότητος
 εὐοπλοῦσῃς ἐπεξέθει καὶ τοὺς πρώτους ὑπαντιάσαντας ἄτε
 μὴ παρεσκευασμένους εἰς μάχην τρέπεται· καὶ λαβὼν
 αἰχμαλώτους ἐπὶ τῷ παρ' ἐλπίδα εὐημερήματι φουσηθῆις 25
 προῆει, καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας χειρώσεσθαι νομίζων.
 251 οἱ δὲ — οὐ γὰρ ἐγνάμφθησαν ἡττητῆς προερχομένης τάξεως
 — ἀλλ' ἔτι μᾶλλον ἢ πρότερον σπιάσαντες εὐτολμίας καὶ
 τὴν ἔνδειαν τῶν ἐαλωκότων ἐκπληῆσαι ταῖς προθυμίαις
 ἐπειγόμενοι συνεχρότουν ἄλλος ἄλλον μὴ ἀποκάμνειν „ἀνε- 30
 γειρώμεθα“ λέγοντες, „ἄρτι τῆς χώρας ἐπιβαίνομεν· ἀνα-
 τάπληκτοι μετὰ τῆς ἐν τῷ θαρρεῖν ἐχυρότητος γινώμεθα·

τὰ τέλη ταῖς ἀρχαῖς πολλάκις κρίνεται· ἐπὶ τῶν εἰσβολῶν
 ὄντες καταπληξώμεθα τοὺς οἰκήτορας, ὡς ἔχοντες μὲν τὴν
 121 M. ἐκ τῶν πόλεων εὐετηρίαν, | ἀντιθεωκότες δ' ἦν ἐκ τῆς
 ἐρημίας ἐπαγόμεθα σπάνιν τῶν ἀναγκαίων.“ καὶ ἅμα διὰ 252
 5 τούτων προτρέποντες αὐτοὺς ἠΰξαντο τῆς χώρας ἀπαρχὰς
 ἀναθήσειν τῷ θεῷ τὰς πόλεις τοῦ βασιλείως καὶ τοὺς ἐν
 ἐκάστη πολίτας· ὁ δ' ἐπινεύει ταῖς εὐχαῖς καὶ θάρσος
 ἐμπνεύσας τοῖς Ἑβραίοις τὴν ἀντίπαλον στρατιὰν ἀλῶναι
 παρεσκεύασεν. οἱ δ' ἀνὰ κράτος ἐλόντες τὰς χαριστηρίους 253
 10 ὁμολογίας ἐπετέλουν, οὐδὲν ἐκ τῆς λείας νοσοφισάμενοι, τὰς
 δὲ πόλεις αὐτοῖς ἀνῶρασι καὶ κειμηλίαις ἀνιερῶσαντες, καὶ
 ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος ὄλκην τὴν βασιλείαν ὠνόμασαν „ἀνά-
 θεμα“. καθάπερ γὰρ εἷς ἕκαστος τῶν εὐσεβούντων ἀπὸ 254
 τῶν ἐτησίων ἀπάρχεται καρπῶν, οὓς ἂν ἐκ τῶν ἰδίων
 15 συγκομίζῃ κτημάτων, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὄλον τὸ ἔθνος
 μεγάλης χώρας, εἰς ἣν μετανίστατο, μέγα τμήμα, τὴν
 εὐθὺς αἰρεθεῖσαν βασιλείαν, ἀνέθηκεν ἀπαρχὴν τινα τῆς
 ἀποικίας· οὐ γὰρ ἐνόμιζεν ὅσιον εἶναι διανεμάσθαι γῆν ἢ
 πόλεις κατοικῆσαι, πρὶν καὶ τῆς χώρας καὶ τῶν πόλεων
 20 ἀπάρξασθαι.

(46.) Μικρὸν δ' ὕστερον καὶ πηγὴν εὐὐδρον ἀνευ- 255
 ρόντες, ἣ παντὶ τῷ πλήθει ποτὸν ἐχορήγησεν — ἐν φρέατι
 δ' ἦν ἡ πηγὴ καὶ ἐπὶ τῶν τῆς χώρας ὄρων —, ὡσπερ
 οὐχ ὕδατος ἀλλ' ἀκράτου σπάσαντες τὰς ψυχὰς ἀνεχύθησαν·
 25 ὑπὸ τε εὐφροσύνης καὶ χαρᾶς ἅσμα καινὸν οἱ θεοφιλεῖς
 χοροὺς περὶ τὸ φρέαρ ἐν κύκλῳ στήσαντες ἤδον εἰς τὸν κλη-
 ροῦχον θεὸν καὶ τὸν ἀληθῶς ἡγεμόνα τῆς ἀποικίας, ὅτι
 πρῶτον ἐπιβάντες ἐξ ἐρημίας μακρᾶς τῆς οἰκουμένης καὶ ἦν
 ἔμελλον καθέξειν ποτὸν ἄφθονον ἀνεῦδρον, ἀρμόττον ἡγησά-
 30 μενοι μὴ ἀσημεῖωτον τὴν πηγὴν παρελθεῖν. καὶ γὰρ 256
 ἔτυχεν οὐ χερσὶν ἰδιωτῶν ἀλλὰ βασιλέων ἀνατεμῆσθαι
 φιλοτιμηθέντων, ὡς λόγος, οὐ μόνον περὶ τὴν εὐρεσιν τοῦ

- ὕδατος ἀλλὰ καὶ περὶ τὴν τοῦ φρέατος κατασκευήν, ἔν'
 ἐκ τῆς πολυτελείας βασιλικὸν φαίνεται τὸ ἔργον καὶ ἡ
 257 τῶν κατασκευασάντων ἀρχὴ καὶ μεγαλόνοια. γεγηθῶς δ'
 ἐπὶ τοῖς αἰεὶ συμβαίνουσιν ἀπροσδοκῆτοῖς ἀγαθοῖς ὁ Μωυσῆς
 ἐχώρει προσωτέρω, τὴν μὲν νεότητά διανείμας εἰς τε 5
 πρωτοστάτας καὶ ὑπισθοφύλακας, γηραιούς δὲ καὶ γύναια
 καὶ παῖδας ἐν μέσοις τάξας, ἵνα διὰ τῶν παρ' ἑκάτερα
 φρουρὰν ἔχωσιν, ἐάν τε ἀντικρὺ ἐάν τε κατόπιν ἐχθρὸς
 ὄμιλος ἐπίη.
- 258 (47.) Ὀλίγαις δ' ὕστερον ἡμέραις εἰς τὴν τῶν Ἀμορ- 10
 ραίων χώραν ἐμβαλὼν πρέσβεις ἐξέπεμπε πρὸς τὸν βασιλέα
 — Σηὼν δ' ὠνομάζετο — προτρέπων ἐφ' αὐτὸν καὶ τὸν συγγενῆ
 πρότερον· ὁ δ' οὐ μόνον πρὸς ὕβριν ἀπεκρίνατο τοῖς ἤκουσι
 μικροῦ καὶ ἀνελὼν αὐτούς, εἰ μὴ νόμος ὁ πρεσβευτικὸς
 ἐμποδῶν ἐγένετο, ἀλλὰ καὶ πάντα τὸν στρατὸν συναγαγὼν 15
 259 ἐφώρμα|νομίζων αὐτίκα τῷ πολέμῳ περιέσεσθαι. συμπλακεῖς p. 122 M
 δὲ οὐ πρὸς ἀμελετήτους καὶ ἀνασκήτους ἔγνω τὴν μάχην
 οὐσαν ἀλλ' ἀθλητὰς τῷ ὄντι πολέμων ἀηττήτους, οἳ πρὸ
 μικροῦ πολλὰ καὶ μεγάλα ἠνδραγαθίσαντο σωματίων ἀλκὴν
 καὶ φρόνημα διανοίας καὶ ἀρετῆς ὕψος ἐπιδειξάμενοι, δι' 20
 ὧν τοὺς μὲν ἐναντιωθέντας ἐκ πολλοῦ τοῦ περιόντος
 εἶλον, ἔψαυσαν δὲ τῶν ἀπὸ τῆς λείας οὐδενὸς τὰ πρῶτα
 260 τῶν ἄλλων ἀναθεῖναι τῷ θεῷ σπουδάσαντες· οἳ καὶ τότε
 φραξάμενοι καρτερῶς ἀπὸ τῶν αὐτῶν βουλευμάτων καὶ
 παρασκευῶν ἀντεφώρμησαν ἅμα καὶ τῇ ἀκαθαιρέτῃ τοῦ 25
 δικαίου χρώμενοι συμμαχίᾳ, δι' ἣν εὐτολμότεροί τε ἦσαν
 261 καὶ ἀγωνισταὶ πρόθυμοι. σαφῆς δὲ πίστις· δευτέρας οὐκ
 ἐδέησε μάχης, ἀλλ' ἡ πρώτη καὶ μόνη ἐγένετο, καθ' ἣν
 πᾶσα ἡ ἀντίπαλος ἐκλίθη δύναμις καὶ ἀνατραπείσα ἠβηθὸν
 262 αὐτίκα ἠφρανίσθη. αἱ δὲ πόλεις ὑπὸ τὸν αὐτὸν χρόνον κεναί 30
 τε καὶ πλήρεις ἐγεγένητο, κεναὶ μὲν τῶν ἀρχαίων οἰκη-
 τῶρων, πλήρεις δὲ τῶν κευρατηκότων· τὸν αὐτὸν μέντοι

τρόπον καὶ αἱ κατ' ἀγροὺς ἐπαύλεις ἐρημωθεῖσαι τῶν ἐν αὐταῖς ἀντέλαβον ἄνδρας βελτίους τὰ πάντα.

- (48.) Οὗτος ὁ πόλεμος ἅπασι μὲν τοῖς Ἀσιανοῖς ἔθνεσι 263
 φθερὸν ὄσος ἐνειργάσατο, διαφερόντως δὲ τοῖς ἡμέροις, ὅση
 5 καὶ τὰ θεινὰ ἐγγυτέρω προσεδουκάτο. εἰς δὲ δὴ ἐκ τῶν
 ἀστυγειτόνων βασιλέων ὄνομα Βαλάκης, μεγάλην καὶ πολυ-
 ἀνθρωπον τῆς ἐφάσ μοῖραν ὑπηγμένος, πρὶν εἰς χεῖρας
 ἐλθεῖν ἀπειπών, ἀντικρὺς μὲν ὑπαντᾷν οὐκ ἐδοκίμαζε τὸν
 ἐκπορθήσεως δι' ὕπλων ἐλεύθερον πόλεμον διαδιδράσκων,
 10 ἐπ' οἰωνοὺς δὲ καὶ μαντείας ἐτρέπετο νομίζων ἀραῖς τισι
 οὐνήσεσθαι τὴν ἄμαχον ῥώμην τῶν Ἑβραίων καθελθεῖν. ἀνὴρ 264
 δ' ἦν κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐπὶ μαντεία περιβόητος
 Μεσοποταμίαν οἰκῶν, ὃς ἅπαντα μὲν ἐμεμύητο τὰ μαντικῆς
 εἶδη, οἰωνοσκοπίαν δ' ἐν τοῖς μάλιστα συγκεκριστικῶς
 15 ἐθαυμάζετο, πολλοῖς καὶ πολλάκις ἐπιδειξάμενος ἄπιστα
 καὶ μεγάλα. προεῖπε γὰρ τοῖς μὲν ἐπομβρίας θέρους ἀκμά- 265
 ζοντος, τοῖς δ' αὖχμόν τε καὶ φλογμόν ἐν μέσῳ χειμῶνι,
 τοῖς δ' ἐξ εὐετηρίας ἀφορίαν καὶ ἔμπαλιν ἐκ λιμοῦ φοράν,
 ἐνίοις δὲ πλημμύρας ποταμῶν καὶ κενώσεις καὶ θεραπείας
 20 λοιμικῶν νοσημάτων καὶ ἄλλων μυρίων, ὧν ἕκαστον ὁ
 προθεσπέζειν δοκῶν ὀνομαστότατος ἦν ἐπὶ μέγα εὐκλείας
 προσερχόμενος διὰ τὴν ἐπιβαίνουσιν αἰεὶ καὶ φθάνουσαν παντα-
 χόσε φήμην. ἐπὶ τοῦτον ἐξέπεμπε τῶν ἐταίρων τινὰς 266
 παρακαλῶν ἦκειν καὶ ὠρσεῖς τὰς μὲν ἤδη παρεῖχε, τὰς δὲ
 25 δάσειν ὠμολόγει τὴν χρεῖαν ἧς ἕνεκα μεταπέμποιτο θηλῶν.
 23 M. ὁ δ' οὐκ ἀπὸ φρονήματος εὐγενοῦς καὶ βεβαίου, ἀλλὰ τὸ πλέον
 ἀστεϊζόμενος ὡς δὴ τῶν ἐλλογίμων προφητῶν γεγονώς καὶ
 μηδὲν ἄνευ χρησμῶν εἰωθῶς πράττειν τὸ παράπαν, ὑπανε-
 δύετο λέγων οὐκ ἐπιτρέπειν αὐτῷ βαδίζειν τὸ θεῖον. καὶ 267
 30 οἱ μὲν ἤκοντες ἐπανήεσαν ἄπρακτοι πρὸς τὸν βασιλέα, ἕτεροι
 δ' εὐθύς ἐπὶ τὴν αὐτὴν χρεῖαν ἐχειροτονοῦντο τῶν δοκιμω-
 τέρων, πλείω μὲν ἐπιφερόμενοι χρήματα, περιττοτέρας δὲ

- 268 ὄωρεάς ὑπισχνούμενοι. θελεασθίεις δὲ καὶ τοῖς ἤδη προτει-
νομένοις καὶ ταῖς μελλούσαις ἐλπίσι καὶ τὸ ἀξίωμα τῶν
παρακαλούντων καταιδεσθίεις ἐνεδίδου, πάλιν προφασιζόμενος
τὸ θεῖον οὐκ ἐφ' ὑμῖν· τῇ γοῦν ὑστεραία παρεσκευάζετο
τὴν ἔξοδον ὀνειράτα διηγούμενος, ὑφ' ὧν ἔλεγε πληγθίεις 5
ἐναργέσι φαντασίαις ἀναγκάζεσθαι μηκέτι μένειν, ἀλλὰ τοῖς
- 269 πρέσβεσιν ἀκολουθεῖν. (49.) ἤδη δὲ αὐτῷ προερχομένῳ
γίνεται κατὰ τὴν ὁδὸν σημεῖον ἀρίδηνον περὶ τοῦ τὴν χρεῖαν
ἐφ' ἣν συνέτεινεν εἶναι παλίμφορον· τὸ γὰρ ὑποζύγιον, ᾧ
συνέβαινεν αὐτὸν ἐποχεῖσθαι, προερχόμενον ἐπ' εὐθείας 10
- 270 ἑξαπιναίως ἴσταται τὸ πρῶτον· εἶθ', ὥσπερ ἐξ ἐναντίας
βία τινὸς ἀνωθοῦντος ἢ ἀναχαιτίζοντος, ὑπὸ πόδας ἐχώρει
καὶ πάλιν ἐπὶ δεξιὰ καὶ εὐώνυμα ἐπιφερόμενον καὶ ὧδε κάκεισε
πλαζόμενον οὐκ ἤρέμει, καθάπερ ἐν οἴνῳ καὶ μέθῃ καρηβαροῦν,
καὶ πολλάκις τυπτόμενον ἠλόγει τῶν πληγῶν, ὥστε καὶ τὸν 15
ἐποχούμενον μικροῦ καταβαλεῖν καὶ καθεζόμενον ὅμως ἀντι-
- 271 λυπῆσαι. τῶν (γὰρ) παρ' ἑκάτερα χωρίων ἦσαν αἵμασιαι καὶ
φραγμοὶ πλησίον· ὁπότε' οὖν τούτοις προσηράχθη φερόμενον,
γόνου καὶ κνήμας καὶ πόδας ὁ δεσπότης θλιβόμενος καὶ πιεζό-
- 272 μενος ἀπεδρῦπτετο. ἦν δ', ὡς ἔοικε, θεία τις ὄψις, ἣν τὸ μὲν 20
ζῷον ἐπιφοιτῶσαν ἐκ πολλοῦ θεασάμενον ὑπέπτηξεν, ὁ δ'
ἄνθρωπος οὐκ εἶδεν, εἰς ἔλεγχον ἀναισθησίας· ὑπὸ γὰρ ἀλόγου
ζῆφου παρευήμερεῖτο τὰς ὄψεις ὁ μὴ μόνον τὸν κόσμον ἀλλὰ καὶ
- 273 τὸν κοσμοποιὸν ἀύχων ὀρᾶν. μόλις γοῦν τὸν ἀνθεστηκότα ἰδὼν
ἄγγελον, οὐκ ἐπειδὴ τοιαύτης θεᾶς ἦν ἄξιος, ἀλλ' ἵνα τὴν 25
ἀτιμίαν καὶ οὐδένοιαν ἑαυτοῦ καταλάβῃ, πρὸς ἰκεσίας καὶ
λιτὰς ἐτράπετο συγγνώμην δεόμενος ὑπ' ἀγνοίας ἀλλ' οὐ
- 274 καθ' ἐκούσιον γνώμην ἀμαρτόντι. τότε μὲν οὖν ὑποστρέφειν
δέον, ἐπυνθάνετο τῆς φανείσης ὄψεως, εἰ ἀνακάμπτοι πάλιν
τὴν ἐπ' οἴκου· ἣ δὲ συνιδούσα τὴν εἰρωνεῖαν καὶ σχετλιά- 30
σασα — τί γὰρ ἔδει πυνθάνεσθαι περὶ πράγματος οὕτως
ἐμφανοῦς, ὃ τὰς ἀποδείξεις εἶχεν ἐξ ἑαυτοῦ μὴ δεόμενον τῆς

24 Μ. ἐκ λόγων πίστεως, εἰ μὴ | ἄρα ὀφθαλμῶν ὧτα ἀληθέστερα
καὶ πραγμάτων ῥήματα; — „βάδιζε“ εἶπεν „ἐφ’ ἣν σπεύδεις
ὁδόν· ὀνήσεις γὰρ οὐδέν, ἐμοῦ τὰ λεκτέα ὑπηγοῦντος ἄνευ
τῆς σῆς διανοίας καὶ τὰ φωνῆς ὄργανα τρέποντος, ἣ δίκαιον
5 καὶ συμφέρον· ἠνιοχήσω γὰρ ἐγὼ τὸν λόγον θεσπίζων
ἕκαστα διὰ τῆς σῆς γλώττης οὐ συνιέντος.“ (50.) ἀκούσας 275
ὁ ὁ βασιλεὺς ἐγγὺς ἤδη γεγονότα μετὰ τῶν δορυφόρων ὑπαν-
τησόμενος ἐξήκει, καὶ ἐντυχόντων, οἷα εἰκός, τὸ μὲν πρῶτον
ἦσαν φιλοφροσύναι καὶ δεξιώσεις, εἶτα βραχεῖα κατάμεμψις
10 περὶ τῆς βραδυτῆτος καὶ τοῦ μὴ ἐτοιμότερον ἦκειν· μετὰ δὲ
ταῦτ’ εὐωχίαι ἦσαν καὶ πολυτελεῖς ἐστιάσεις καὶ ὅσα ἄλλα
πρὸς ὑποδοχὴν ξένων ἔθος εὐτρεπίζεσθαι, φιλοτιμίαις βασι-
λικαῖς πάντα πρὸς τὸ μεγαλειότερον ἐπιιδιόντα καὶ σεμνότερον
ὄγκον. τῇ δ’ ὑστεραία ἅμα τῇ ἕξ τὸν μάντιν ὁ Βαλάκης 276
15 παραλαβὼν ἐπὶ γεώλοφον ἀνήγαγεν, ἔνθα καὶ στήλην συν-
έβαιεν ἰδρῦσθαι δαιμονίου τινός, ἣν οἱ ἐγγχώριοι προσεκύνουν·
μέρος δ’ ἐνθὲν δεθεωρᾶτο τῆς τῶν Ἑβραίων στρατοπεδείας,
ὃ καθάπερ ἀπὸ σκοπιᾶς ἐπεδείκνυτο τῷ μάγῳ. ὁ δὲ θεασά- 277
μενός φησι· „σὺ μὲν, ὦ βασιλεῦ, βωμοὺς ἑπτὰ δειμάμενος
20 μόνον ἐφ’ ἑκάστου καὶ κριὸν ἰέρευσον· ἐγὼ δ’ ἐκτραπό-
μενος πέυσομαι τοῦ θεοῦ, τί λεκτέον.“ ἔξω δὲ προσελθὼν
ἐνθους αὐτίκα γίνεται, προφητικοῦ πνεύματος ἐπιφοιτήσαντος,
ὃ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ἔντεχνον μαντικὴν ὑπερόριον τῆς ψυχῆς
ἤλασε· θέμις γὰρ οὐκ ἦν ἰσρωτάτη κατοικωχῆ συνδιαιτᾶσθαι
25 μαγικὴν σοφιστείαν. εἶθ’ ὑποστρέψας καὶ τὰς τε θυσίας
ἰδὼν καὶ τοὺς βωμοὺς φλέγοντας ὥσπερ ἐρμηγεὺς ὑποβάλ-
λοντος ἐτέρου θεσπίζει τάδε· „ἐκ Μεσοποταμίας μετεπέμ- 278
ψατό με Βαλάκης μακρὰν τὴν ἀπ’ ἀνατολῶν στείλαμενον
ἀποδημίαν, ἵνα τίσηται τοὺς Ἑβραίους ἀραῖς. ἐγὼ δὲ τίνα
30 τρόπον ἀράσομαι τοῖς μὴ καταράτοις ὑπὸ θεοῦ; θεάσομαι
μὲν αὐτοὺς ὀφθαλμοῖς ἀφ’ ὑψηλοτάτων ὄρων καὶ τῇ διανοίᾳ
καταλήψομαι, βλάψαι δ’ οὐκ ἂν ὀυαίμην λαόν, ὅς μόνος

- κατοικήσει, μὴ συναριθμώμενος ἑτέροις ἔθνεσιν, οὐ κατὰ
τόπων ἀποκλήρωσιν καὶ χώρας ἀποτομῆν, ἀλλὰ κατὰ τὴν τῶν
ἐξαιρέτων ἔθων ιδιότητα, μὴ συναναμιγνόμενος ἄλλοις εἰς
279 τὴν τῶν πατρίων ἐκδιαίτησιν. τίς ἐπ' ἀκριβείας εὔρε τὴν
πρώτην καταβολὴν τῆς τούτων γενέσεως; τὰ μὲν σώματ' 5
αὐτοῖς ἐξ ἀνθρωπίνων διεπλάσθη σπερμάτων, ἐκ δὲ θεῶν
ἔφυσαν αἱ ψυχαί· διὸ καὶ γεγονάσιν ἀγχίσποροι θεοῦ. ἀπο-
θάνοι μου ἢ ψυχὴ τὸν | σωματικὸν βίον, ἵν' ἐν ψυχαῖς p. 125 M
δικαίων καταριθμηθῆ, οἷας εἶναι συμβέβηκε τὰς τούτων.“
- 280 (51.) Ταῦτ' ἀκούων ὁ Βαλάκῃς ᾤδινεν ἐν ἑαυτῷ. 10
παυσαμένου δέ, τὸ πάθος οὐ χωρήσας „ἐπὶ κατάραις“ εἶπεν
„ἐχθρῶν μετακληθεὶς εὐχὰς τιθέμενος ἐκείνοις οὐκ ἐρυθριᾶς;
ἐλελήθην ἄρ' ἑμαυτὸν ἀπατῶν ὡς ἐπὶ φίλῳ σοι τὴν ὑπὲρ
τῶν πολεμίων ἀφανῶς τεταγμένῳ τάξιν, ἢ νῦν γέγονε ἀήληθ.
μήποτε καὶ τὰς ὑπεριθέσεις τῆς ἐνθάδε ἀφίξεως ἐποιοῦ 15
διὰ τὴν ὑποικουροῦσαν ἐν τῇ ψυχῇ πρὸς μὲν ἐκείνους οἰκειό-
τητα πρὸς δ' ἐμὲ καὶ τοὺς ἐμοὺς ἀλλοτρίωσιν· πίστις γάρ,
281 ὡς ὁ παλαιὸς λόγος, τῶν ἀδῆλων τὰ ἐμφανῆ.“ ὁ δὲ τῆς
κατοικωχῆς ἀνεθεὶς „ἀδικωτάτην“ εἶπεν „αἰτίαν ὑπομένω
συκοφαντούμενος· λέγω γὰρ ἴδιον οὐδέεν, ἀλλ' ἄττ' ἂν ὑπη- 20
χίση τὸ θεῖον, ἥπερ οὐχὶ νῦν πρῶτον ἐγὼ μὲν εἶπον, σὺ δ'
ἤκουσας, ἀλλὰ καὶ πρόσθεν, ἡνίκα τοὺς πρέσβεις ἔπεμψας,
282 οἷς ἀπεκρινάμην ταῦτά.“ νομίσας δ' ὁ βασιλεὺς ἢ τὸν
μάντιν ἀπατᾶν ἢ τὸ θεῖον τρέπεσθαι καὶ ταῖς τῶν τόπων
μεταβολαῖς τὸ τῆς γνώμης ἐχυρὸν ἀλλάττειν, εἰς ἕτερον 25
ἀπαγαγὼν χωρίον ἐκ λόφου πάνυ περιμήκουσ ἐπεδείκνυτο
μέρος τι τῆς ἀντιπάλου στρατιᾶς· εἶτα πάλιν ἐπτὰ βωμοὺς
ἰδρυσάμενος καὶ τὰ ἴσα τοῖς πρόσθεν ἱερεῖα καταθύσας ἐξέ-
283 πεμπε τὸν μάντιν ἐπ' οἰωνοὺς καὶ φήμας αἰσίους. ὁ δὲ
μνηθεὶς ἐξαίφνης θεοφορεῖται καὶ μηδὲν συνείδεις, ὥσπερ 30
μετανισταμένου τοῦ λογισμοῦ, τὰ ὑποβαλλόμενα ἐξελάλει
προφητεύων τάδε· „ἀναστὰς ἄκουε, βασιλεῦ, τὰ ὦτα ἐπου-

ρίσας. οὐχ ὡς ἄνθρωπος ὁ θεὸς διαψευσθῆναι δύναται
 οὐδ' ὡς υἱὸς ἀνθρώπου μετανοεῖ καὶ ἄπαξ εἰπὼν οὐκ ἐμμένει.
 φθιέξεται τὸ παράπαν οὐδέν, ὃ μὴ τελειωθήσεται βεβαίως,
 ἐπεὶ ὁ λόγος ἔργον ἐστὶν αὐτῷ. παρελήφθη ὁ ἐπ' εὐλο-
 5 γίας, οὐ κατάραις, ἐγὼ. οὐκ ἔσται πόνος ἢ μόχθος ἐν 284
 Ἑβραίοις. ὁ θεὸς αὐτῶν προασπίζει περιφανῶς, θεὸς καὶ τῆν
 τῶν Αἰγυπτιακῶν βύβλην κακῶν ἀπεσκέδασεν ὡς ἓνα ἄνδρα
 τὰς τοσαύτας μυριάδας ἀναγαγών. τοιγαροῦν αἰωνῶν ἀλογούσι
 καὶ πάντων τῶν κατὰ μαντικὴν ἐνὶ τῷ τοῦ κόσμου ἡγεμονί-
 10 πιστεύοντες. ὁρῶ λαὸν ὡς σκύμνον ἀνιστάμενον καὶ ὡς
 λέοντα γαυρούμενον. εὐωχθήσεται θήρας καὶ ποτῶ χρήσεται
 τραυματιῶν ἀξίματι καὶ κορεσθεὶς οὐ τρέφεται πρὸς ὕπνον,
 26 M. ἀλλ' | ἐρηγγορῶς τὸν ἐπινίκιον ἄσεται ὕμνον.“
 (52.) Χαλεπῶς ὁ ἐνεγκῶν ἐπὶ τῷ παρ' ἐλπίδας 285
 15 αὐτῷ τὰ τῆς μαντικῆς ἀπαντᾶσθαι „ἄνθρωπε“ εἶπε, „μήτε
 ἀρὰς τίθεσο μήτε εὐχὰς ποιῶ· βελτίων γὰρ τῶν μὴ καθ'
 ἡδονῆν λόγων ἡ ἀκίνδυνος ἡσυχία.“ καὶ ταῦτ' εἰπὼν ὡσπερ
 ἐκλαθόμενος ὢν εἶπε διὰ τὸ τῆς γνώμης ἀβέβαιον εἰς ἄλλον
 τόπον ἀπήγε τὸν μάντιν, ἀφ' οὗ δεῖξας μέρος τι τῆς Ἑβραϊκῆς
 20 στρατιᾶς καταρᾶσθαι παρεκάλει. ὁ δ' ἄτε χεῖρων ἐκείνου, 286
 καίτοι πρὸς τὰς ἐπιφερομένας κατηγορίας ἀπολογία μὴ χρώ-
 μενος ἀληθεῖ, ὡς οὐδὲν ἴδιον λέγει, κατεχόμενος δὲ καὶ
 ἐνθουσιῶν διερμηνεύσι τὰ ἐτέρου, δέον μηκέτ' ἐπακολουθεῖν
 ἀλλ' οἷαδε ἀπαίρειν, ἐτοιμότερον τοῦ παραπέμποντος προ-
 25 ἐξέτρεχεν, ἅμα μὲν οἰήσει, κακῶ μεγάλῳ, πεπισμένος, ἅμα
 δὲ καὶ τῇ διανοίᾳ καταρᾶσθαι γλιχόμενος, εἰ καὶ τῇ φωνῇ
 διεκωλύετο. παραγενόμενος δ' εἰς ὄρος μείζον τῶν προ- 287
 30 τέρων ἄχρι πολλοῦ κατατεῖνον κελεύει μὲν τὴν αὐτὴν ἐπιτελεῖν
 θυσίαν βωμῶς πάλιν ἐπτὰ κατασκευάσαντας καὶ ἱερεῖα τσσα-
 ρεσκαίδεκα προσαγαγόντας ἐκάστῳ βωμῷ ὄνο, μόσχον τε
 καὶ κριόν. αὐτὸς δὲ οὐκέτι κατὰ τὸ εἶδος ἐπὶ κληδόνας
 καὶ αἰωνοὺς ἔτετο πολλὰ τὴν αὐτοῦ τέχνην κακίστας ὡς χρόνῳ

- καθάπερ γραφήν ἐξίτηλον γενομένην καὶ τοὺς εὐθυβόλους
στοχασμοὺς ἐξαμαυρωθεῖσαν· ἄλλως δὲ καὶ μόλις ἐνενόησεν,
ὅτι οὐ συνάδει τῷ τοῦ θεοῦ βουλήματι ἢ τοῦ μισθωσαμένου
288 προαίρεσις αὐτὸν βασιλέως. τραπόμενος οὖν κατὰ τὴν ἐρήμην
ὄρα κατὰ φυλάς ἐστρατοπεδευκότας Ἑβραίους καὶ τό τε 5
πλήθος καὶ τὴν τάξιν ὡς πόλεως ἀλλ' οὐ στρατοπέδου κατα-
289 πλαγεῖς ἔνθους γενόμενος ἀναφθέγγεται τάδε· „φησὶν ὁ
ἄνθρωπος ὁ ἀληθινῶς ὄρων, ὅστις καθ' ὕπνον ἐναργῆ
φραντασίαν εἶδε θεοῦ τοῖς τῆς ψυχῆς ἀκοιμήτοις ὄμμασιν.
ὡς καλοὶ σου οἱ οἴκοι, στρατιὰ Ἑβραίων, αἱ σκηναὶ σου 10
ὡς νάπαι σκιαζουσαι, ὡς παράδεισος ἐπὶ ποταμοῦ, ὡς
290 κέδρος παρ' ὕδατα. ἐξελεύσεται ποτε ἄνθρωπος ἐξ ὑμῶν καὶ
ἐπικρατήσει πολλῶν ἐθνῶν καὶ ἐπιβαίνουσα ἢ τοῦδε βασιλεία
καθ' ἐκάστην ἡμέραν πρὸς ὕψος ἀρθήσεται. ὁ λαὸς οὗτος
ἡγεμόνι τῆς ἀπ' Αἰγύπτου πάσης ὁδοῦ κέχρηται θεῶ καθ' 15
291 ἓν κέρας ἄγοντι τὴν πληθύν. τοιγαροῦν ἔδεται | ἔθνη πολλὰ p. 127 1
ἐχθρῶν καὶ ὅσον ἐν αὐτοῖς πῖον ἄχρι μυελοῦ λήψεται καὶ
ταῖς ἐκηβολαίαις ἀπολεῖ τοὺς δυσμενεῖς. ἀναπαύσεται
κατακλινείς ὡς λέων ἢ σκύμνος λέοντος, μάλα καταφρονη-
τικῶς δεδιώς οὐδένα, φόβον τοῖς ἄλλοις ἐνεργασμένος· ἄθλιος 20
ὅς ἂν αὐτὸν παρακινήσας ἐγειρή. οἱ μὲν εὐλογοῦντές σε
εὐφημίας ἄξιοι, κατάρως δ' οἱ καταρώμενοι.“
- 292 (Ὡδ.) Σφόδρα δ' ἐπὶ τούτοις ἀγανακτήσας ὁ βασιλεὺς
„ἐπ' ἀραῖς“ εἶπεν „ἐχθρῶν μετακληθεὶς εὐχὰς ἤδη τρεῖς τὰς
ὑπὲρ ἐκείνων πεποίησαι· φεῦγε δὴ θᾶπτον — ὀξύ πάθος ἐστὶ 25
293 θυμός —, μὴ τι καὶ νεώτερον ἐργάσασθαι βιασθῶ. πόσον
πλήθος χρημάτων, ἀνοητότατε, καὶ ὕδατων, πόσῃ δ' εὐφημίαν
καὶ οὐρανὸν ἀφῆρησαι σεαυτὸν φρενοβλαβῆς ὢν· ἐπανελούση
φέρων ἀπὸ τῆς ἐξένης εἰς τὴν οἰκείαν ἀγαθὸν μὲν οὐδέν,
ὄνειδῆ δὲ καὶ πολλὴν ὡς ἔοικεν αἰσχύνῃ, οὕτως σοι τῶν 30
κατὰ τὴν ἐπιστήμην, ἐφ' οἷς πρότερον ἐσεμνύνου, γελασθέν-
294 των.“ ὁ δὲ „τὰ μὲν πρότερα“ εἶπε „πάντ' ἐστὶ λόγια καὶ

χρησιμοί, τὰ δὲ μέλλοντα λέγεσθαι γνώμης τῆς ἐμῆς εἰκασίαι. “
 καὶ τῆς δεξιᾶς λαβόμενος μόνος μόνῳ συνεβούλευε, δι’ ὧν,
 ὡς ἂν οἶόν τε ἦ, φυλάσσεται τὸν ἀντίπαλον στρατόν, ἀσέβημα
 κατηγορῶν αὐτοῦ μέγιστον· τί γάρ, εἴποι τις ἂν, ἰδιάζεις
 5 καὶ συμβουλεύεις τὰ ἐναντία τοῖς χρησιμοῖς ὑποτιθέμενος, εἰ
 μὴ ἄρα τῶν λογίων αἰ σοὶ βουλαὶ δυνατώτεραι; (54.) φέρε 295
 δ’ οὖν καὶ τὰς καλὰς αὐτοῦ παραινέσεις ἐξετάσωμεν, ὡς
 τετεχνιτευμένοι πρὸς ὁμολογουμένην ἦτταν τῶν ἀεὶ νικᾶν
 δυναμένων. εἰδὼς γὰρ Ἑβραίοις μίαν ὁδὸν ἀλώσεως παρα-
 10 νομίαν, διὰ λαγνείας καὶ ἀκολασίας, μεγάλου κακοῦ, πρὸς
 μείζον κακόν, ἀσέβειαν, ἄγειν αὐτοὺς ἐσπούδασεν ἡδονὴν
 θέλασθαι προθεῖς. „εἰσί“ γὰρ εἶπεν „αἱ ἐγχώριοι γυναῖκες, ὧ 296
 βασιλεῦ, διαφέρουσαι τὴν ὄψιν ἐτέρων· ἀνὴρ δ’ οὐδενὶ μᾶλλον
 εὐάλωτος ἢ γυναικὸς εὐμορφία. ταῖς οὖν περικαλλεστάταις
 15 ἐὰν ἐπιτρέψῃς μισθαρνεῖν καὶ δημοσιεύειν, ἀγκιστρεύσονται
 τὴν νεότητα τῶν ἀντιπάλων. ὑψηγῆτέον δὲ αὐταῖς, μὴ 297
 εὐθύς ἐμπαρέχεσθαι τοῖς ἐθέλουσι τὴν ὄραν· ὁ γὰρ ἀγκισμὸς
 ὑποκνίζων τὰς ὀρμὰς ἐπεγείρει μᾶλλον καὶ τοὺς ἔρωτας
 ἀναφλέγει· τραχηλιζόμενοι δὲ ταῖς ἐπιθυμίαις πάνθ’ ὑπο-
 20 μενοῦσι ὄραν τε καὶ πάσχειν. πρὸς δὲ τὸν οὕτω διακείμενον 298
 128 M. ἐραστὴν λεγέτω | φρουαττομένη τις τῶν ἐπὶ τὴν θήραν
 ἀλειφομένων· „οὐ θέμις ὁμιλίας σοι τῆς ἐμῆς ἀπολαῦσαι,
 πρὶν ἂν ἐκδιαιτηθῆς μὲν τὰ πάτρια, μεταβαλὼν δὲ τιμῆσῃς
 ἅπερ ἐγώ. πίστις δέ μοι τῆς βεβαίῳ μεταβολῆς γένοιτο’ ἂν
 25 ἀριθῆλος, ἣν ἐθελήσῃς μετασχεῖν τῶν αὐτῶν σπονδῶν τε
 καὶ θυσιῶν, ἅς ἀγάλασι καὶ ξοάνοις καὶ τοῖς λοιποῖς ἀφι-
 δρόμασιν ἐπιτελοῦμεν.“ ὁ δ’ ἅτε σαγγενευθεὶς πάγαις 299
 πολυειδέσει, κάλλει καὶ στωμυλίας χειραγωγίαις, οὐδὲν ἀντει-
 πῶν, ἐξηγκωνισμένος τὸν λογισμὸν, ἄθλιος ὑπηρετήσῃ τοῖς
 30 προσταττομένοις, ἀναγραφεὶς τοῦ πάθους δοῦλος.“
 (55.) Ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα συνεβούλευεν. ὁ δ’ οὐκ 300
 ἀπὸ σκοποῦ νομίσας εἶναι τὰ λεχθέντα, τὸν κατὰ μοιχῶν

- νόμον παρακαλυψάμενος καὶ τοὺς ἐπὶ φθορᾷ καὶ πορνείᾳ
 κειμένους ἀνελών, ὡς εἰ μηδὲ τὴν ἀρχὴν ἐγράφησαν,
 ἀνέδῳ ἐπιτρέπει ταῖς γυναῖξί τὰς ὁμιλίαις πρὸς οὐδ' ἂν
 301 ἐθέλωσι ποιῆσθαι. δοθείσης δὲ ἀδείας, τὴν πληθὺν τῶν
 μειρακίων ἐπήγοντο πολὺ πρότερον τὴν διάνοιαν αὐτῶν 5
 ἀπατῶσαι καὶ τρέπουσαι ταῖς γοητείαις πρὸς ἀσέβειαν, ἕως
 υἱὸς τοῦ ἀρχιερέως Φινεὲς ἐπὶ τοῖς γινομένοις σφόδρα
 χυλεπήνας — δεινότερον γὰρ αὐτῷ κατεφαίνετο, εἰ ὑφ' ἓνα
 καιρὸν ἄμφω τὰ τε σώματα καὶ τὰς ψυχὰς ἐπιδεδώκασι,
 τὰ μὲν ἡδοναῖς, τὰς δὲ τῷ παρανομεῖν καὶ ἀνοσιουργεῖν 10
 — ἐνεανιεύσατο νεανείαν ἀνδρὶ καλῷ καὶ ἀγαθῷ προσήκουσαν.
- 302 ἰδὼν γάρ τινα τῶν ἀπὸ τοῦ γένους θύοντα καὶ εἰσιόντα πρὸς
 πόρνην, μήτε κεκυφότα εἰς τοῦδαφος μήτε λανθάνειν τοὺς
 πολλοὺς πειρώμενον μήθ' οἷα φιλεῖ κλέπτοντα τὴν εἴσοδον,
 ἀλλὰ μετ' ἀναισχύοντου θράσους τὴν ἀκοσμίαν ἐπιδεικνύ- 15
 μενον καὶ φρουαττόμενον ὡς ἐπὶ σεμνῷ πράγματι τῷ κατα-
 γελάσῃ, πάνυ πικρανθεῖς καὶ πληρωθεῖς ὀργῆς δικαίας
 ἐπεισδραμῶν ἔτι κατ' εὐνήν κειμένους ἀμφοτέρους τὸν τ'
 ἐραστὴν καὶ τὴν ἑταῖραν ἀναιρεῖ προσανατεμῶν καὶ τὰ γεν-
 303 νητικά, διότι σποραῖς ὑπερέτησαν ἐκθέσμοις. τοῦτο 20
 θεασάμενοί τινες τὸ παράδειγμα τῶν τὴν ἐγκράτειαν καὶ
 θεοσέβειαν ἐξηλωκότων προστάξαντος Μωυσέως ἐμιμήσαντο
 καὶ πάντα τοὺς τελευθέντας τοῖς χειροποιήτοις συγγενεῖς
 καὶ φίλους ἡβητῶν ἀνελόντες τὸ μὲν μίasma τοῦ ἔθνους
 ἐκκαθαίρουσι διὰ τῆς τῶν προηδικηκότων ἀπαραιτήτου τιμω- 25
 ρίας, τοὺς δ' ἄλλους παρασχόντας ἀπολογίαὶν ἐναργεστάτην
 ὑπὲρ τῆς αὐτῶν εὐσεβείας περιποιήσαντο, μηδὲνα τῶν ἀφ'
 αἵματος κατακρίτων αἰκισάμενοι μηδ' ἐλέφ' ἀδικήματα
 αὐτῶν παρελθόντες, ἀλλὰ καθαρὸς νομίσαντες τοὺς αὐτό-
 χειρας· ὅθεν οὐδενὶ παρεχώρησαν τὴν ἐπέξοδον φέρουσαν 30
- 304 τοῖς ὀρθῶσιν ἀψευδέστατον ἔπαινον. τετρακισχιλίους δὲ φασὶ
 πρὸς τοῖς δισμοῦρσι | ἀναιρεθῆναι μιᾷ ἡμέρᾳ, συναναιρεθέντος p. 129 M

εὐθύς τοῦ κοινοῦ μιάσματος, ὃ πᾶσαν τὴν στρατιὰν ἐκηλίδου.
 τῶν δὲ καθαρσιῶν ἐπιτελεσθέντων. ὡς ἀριστεῖ γέρας ἐπάξιον
 τῷ υἱῷ τοῦ ἀρχιερέως, ὃς πρῶτος ἐπὶ τὴν ἄμυναν ὄρμησεν,
 ἐξήτει παρασχεῖν Μωυσῆς· φθάνει δὲ χρησιμοῖς ὠφετησάμενος
 5 ὁ θεὸς Φινεεῖ τὸ μέγιστον ἀγαθόν, εἰρήνην, ὃ μηδεὶς
 ἰκανὸς ἀνθρώπων παρασχεῖν. πρὸς δὲ τῇ εἰρήνῃ καὶ παγί-
 κρησιν ἱερωσύνης, αὐτῷ καὶ γένει κληρὸν ἀναφαίρετον.

(56.) Ἐπεὶ δὲ τῶν ἐμφυλίων οὐδὲν ἔτ' ἦν ὑπόλοιπον 305
 κακῶν, ἀλλὰ καὶ ὅσοι πρὸς αὐτομολίαν ἢ προδοσίαν ὑπο-
 10 πτεύοντο πάντες ἀπωλώλεσαν. ἔδοξεν εἶναι καιρὸς ἐπιτηδεύ-
 τατος τῆς ἐπὶ τὸν Βασιλέα στρατείας. ἀνδρα μωρία καὶ
 βεβουλευμένον ἐργάσασθαι κακὰ καὶ δεδρακότα. βεβουλευμένον
 μὲν διὰ τοῦ μάντεως, ὃν ἤλπισεν ἀραῖς τισι δυνήσεσθαι
 καθελεῖν τὴν δύναμιν τῶν Ἑβραίων, δεδρακότα δὲ διὰ τῆς
 15 τῶν γυναικῶν ἀσελγείας καὶ ἀκολασίας. αἱ τὰ μὲν σώματα
 λαγνείαις τὰς δὲ ψυχὰς ἀσεβεία τῶν χρωμένων διεφθείραν.
 παντὶ μὲν οὖν τῷ στρατῷ πόλεμῖν οὐκ ἔδοκίμαζεν, εἰδὼς 306
 τὰ ὑπέρογκα πλήθη πταίνοντα περὶ αὐτοῖς καὶ ἅμα λυσιτελεῖς
 ἡγνούμενος ἐφεδρείας εἶναι συμμάχων τοῖς προκαμοῦσι βοηθούς,
 20 ἀριστίνδην δὲ τοὺς ἡβῶντας ἐπικέξας, χιλίους ἐκ φυλῆς
 ἐκάστης, δώδεκα χιλιάδας — τισαυταὶ γὰρ ἦσαν αἱ φυλαί
 — καὶ στρατηγὸν ἐλόμενος τοῦ πολέμου Φινεὲς παῖραν ἦδη
 δεδωκότα στρατηγικῆς εὐτολμίας ἐπὶ καλοῖς ἱεραῖσις ἐξέπεμπε
 τοὺς ὀπίστας καὶ θαρσύνων τοιαῦτα διεξήκει· „οὐχ ὑπὲρ κρά- 307
 25 τοὺς ἀρχῆς ὁ παρὼν ἀγὼν ἐστὶν οὐδ' ὑπὲρ τοῦ κτήσεσθαι
 τὰ ἐτέρων, περὶ ὧν ἡ μόνων ἢ μάλιστα οἱ πόλεμοι. ἀλλ'
 ὑπὲρ εὐσεβείας καὶ ὁσιότητος, ὧν τοὺς ἡμετέρους συγγενεῖς
 καὶ φίλους ἠλλοστρίωσαν οἱ ἐχθροὶ παραίτιοι γενόμενοι τοῖς
 ὑπαχθεῖσι χαλεπῆς ἀπωλείας. ἔστιν οὖν ἄτοπον οὐκ εἶναι 308
 30 μὲν αὐτόχειρας γεγενῆσθαι παρανομησάντων. ἐχθρῶν δὲ χαλε-
 πώτερα ἡδονικώτων ἀποσχέσθαι, καὶ τοὺς μὲν μαθόντας
 ἀδικεῖν ἀνηρηκέναι, τοὺς δὲ βιασαμένους καὶ διδάξαντας ἀτι-
 Philonis opera vol. IV

- μωρήτους καταλιπεῖν, οὗς ἀπάντων αἰτίους εἶναι συμβέβηκεν,
 309 ὧν ἡ δευδράκασιν ἢ πεπόνθασιν ἐκεῖνοι.“ (57.) νευρωθέντες
 οὖν ταῖς παραινέσεσιν ἐκεῖνοι καὶ ὅσον ἐν ταῖς ψυχαῖς
 προϋπῆρχε γενναϊότητος ζωπυρήσαντες ὡς ἐφ’ ὁμολογουμένη
 νίκη πρὸς τὸν ἀγῶνα ἔντο φρονήμασιν ἀηττήτοις· καὶ 5
 συμπλακέντες τσαυτῆ περιουσία ῥώμης καὶ τόλμης ἐχρή-
 σαντο, ὡς ἱερεῦσαι μὲν τοὺς ἀντιπάλους, αὐτοὶ δὲ πάντες
 σῶσι ἐπανελθεῖν, οὐδενὸς ἀποθανόντος ἀλλ’ οὐδὲ τρωθέντος.
- 310 | ὑπέλαβεν ἂν τις τῶν ἀγνωσούντων τὸ συμβεβηκὸς ἰδὼν p. 130 M.
 αὐτοὺς ἐπανιόντας οὐκ ἀπὸ πολέμου καὶ παρατάξεως ἀφι- 10
 κνεῖσθαι μᾶλλον ἢ τῶν ἐν ταῖς ὀπλοσκοπίαις ἐπιδείξεων,
 ἃς ἔθος ἐν εἰρήνῃ ποιεῖσθαι, γυμνάσματα δ’ εἰσὶ καὶ
- 311 μελέται συγκροτουμένων τὰ κατ’ ἐχθρῶν ἐν φίλοις. τὰς
 μὲν οὖν πόλεις ἢ κατασκάπτοντες ἢ ἐμπιπράντες ἠφάνισαν,
 ὡς μὴδ’ εἰ τὴν ἀρχὴν φέκισθησαν εἰπεῖν ἔχειν· αἰχμαλώτων 15
 δὲ σωμάτων ἀπερίληπτον ἀριθμὸν ἀπαγαγόντες ἀνδρας μὲν
 καὶ γυναῖκας κτείνειν ἐδικαίωσαν, τοὺς μὲν ὅτι βουλευ-
 μάτων καὶ χειρῶν ἤρξαν ἀδίκων, τὰς δ’ ἐπεὶ κατεγοήτευσαν
 τὴν Ἑβραίων νεότητα, παραιτίας γενομένας αὐτοῖς ἀκο- 20
 λασίας καὶ ἀσεβείας καὶ τὰ τελευταῖα θανάτου· νέοις
 δὲ κομιδῇ παισὶ καὶ παρθένοις συνέγνωσαν, ἀμνηστίαν
- 312 τῆς ἡλικίας ἐφελομένης. λείας δὲ πολλῆς ἄγαν εὐπο-
 ρήσαντες ἔκ τε τῶν βασιλείων καὶ τῶν ἰδιωτικῶν οἰκιῶν,
 ἔτι δὲ τῶν κατ’ ἀγροὺς ἐπαύλεων — ἦν γὰρ ἐν τοῖς
 χωρίοις οὐκ ἐλάττων τῆς ἐν τοῖς ἄστεσιν —, ἦκον εἰς τὸ 25
 στρατόπεδον ἐπηγχισμένοι τὴν παρὰ τῶν ἐχθρῶν πάντα
- 313 πλοῦτον. ἐπαινέσας δὲ Μωυσῆς τὸν τε στρατηγὸν Φινεὲς
 καὶ τοὺς παραταξαμένους ἐπὶ τε τοῖς κατορθώμασι καὶ
 ὅτι ταῖς ὠφελείαις οὐκ ἐπέδραμον τὴν λείαν μόνον σφετερί-
 σασθαι διανοηθέντες, ἀλλ’ εἰς μέσον προὔθεσαν, ἵνα καὶ οἱ 30
 καταμείναντες ἐν ταῖς σκηναῖς μετὰσχωσι, προστάττει τοὺς
 μὲν ἔξω τοῦ στρατοπέδου καταμένειν τινὰς ἡμέρας, τῷ

δὲ μεγάλῳ ἱερεῖ καθᾶραι τοῦ φόνου τοὺς ἀπὸ τῆς παρα-
 τάξεως ἦκοντας τῶν συμμάχων. καὶ γὰρ εἰ νόμιμοι αἱ 314
 κατ' ἐχθρῶν σφαγαί, ἀλλ' ὃ γε κτείνων ἄνθρωπον, εἰ καὶ
 δικαίως καὶ ἀμυνόμενος καὶ βιασθεὶς, ὑπαίτιος εἶναι δοκεῖ
 5 διὰ τὴν ἀνωτάτω καὶ κοινὴν συγγένειαν· οὗ χάριν καθαρσίων
 ἐδόθησε τοῖς κτείνασι πρὸς ἀπαλλαγὴν τοῦ νομισθέντος ἄγους
 γεγενῆσθαι. (Ἐδ.) μετ' οὗ πολὺν μέντοι χρόνον καὶ τὴν 315
 λείαν διένειμε, τοῖς μὲν στρατευσαμένοις — ὀλίγος δ' ἀριθμὸς
 ἦσαν παρὰ τοὺς ἡσυχάσαντας — διδοὺς ἧμισυ μέρους,
 10 θιάτερον δὲ τοῖς καταμείνασιν ἐν τῷ στρατοπέδῳ· οἰκίαιον
 γὰρ ὑπέλαβεν εἶναι καὶ τούτοις μεταδοῦναι τῆς ὠφελείας,
 εἰ καὶ μὴ τοῖς σώμασι, ταῖς γοῦν ψυχαῖς διαγωνισαμένοις·
 οἱ γὰρ ἔφεδροι τῶν ἀγωνιστῶν οὐκ ἐλαττούμενοι ταῖς προ-
 θυμίαις χρόνῳ καὶ τῷ φθασθῆναι μόνον ὑστερίζουσι.
 15 λαβόντων δὲ τῶν μὲν ὀλίγων πλείω διὰ τὸ προκινδυνεῦσαι, 316
 131 M. τῶν δὲ πλείωνων ἐλάττω διὰ | τὴν ἔνδον μονήν, ἔδοξεν
 ἀναγκαῖον εἶναι πάσης τῆς λείας τὰς ἀπαρχὰς καθιερωῦσαι·
 τὸ μὲν οὖν πεντηχοστὸν οἱ ἐφεδρεύσαντες, πεντακοσιοστὴν
 δὲ μοῖραν οἱ προπολεμήσαντες εἰσήνεγκαν· τῶν δ' ἀπαρχῶν
 20 τὰς μὲν παρὰ τῶν στρατευσαμένων τῷ μεγάλῳ ἱερεῖ προσ-
 τάττει δοθῆναι, τὰς δὲ παρὰ τῶν καταμεινάντων ἐν τῷ
 στρατοπέδῳ τοῖς νεωκόροις, οἷς ὄνομα Λευῖται. χιλιάρχοι 317
 δὲ καὶ ἑκατόνταρχοι καὶ ὁ ἄλλος ὁμιλος λοχαγῶν καὶ ταξι-
 αρχῶν ὑπὲρ τε τῆς αὐτῶν σωτηρίας καὶ τῶν συστρατευ-
 25 σαμένων καὶ τῆς παντὸς λόγου κρείττονος νίκης ἐθειλονταὶ
 κομίζουσιν ἐξαιρέτους ἀπαρχὰς, κόσμον τε χρυσοῦν ἕσον
 ἕκαστος ἐκ τῆς λείας ἀνεῦρε καὶ σκευὴ πολυτελέστατα, ὧν
 πάλιν ὕλη χρυσοῦς ἦν· ὁ Μωυσῆς λαβὼν καὶ τὴν εὐσέβειαν
 τῶν φερόντων ἀγάμενος ἀνατίθησιν ἐν τῇ καθιερωμένῃ
 30 σκηνῇ τῆς εὐχαριστίας τῶν ἀνδρῶν ὑπόμνημα. παγκάλῃ δὲ 318
 ἡ διανομὴ τῶν ἀπαρχῶν· τὰς μὲν τῶν μὴ πεπολεμηκότων,
 ἡμίσειαν ἀρετῆς τὴν χωρὶς ἔργου προθυμίαν αὐτὸ μόνον

ἐπιδειξαμένων, τοῖς νεωκόροις ἀπένειμε, τὰς δὲ τῶν ἀγωνισαμένων, οἱ σώμασι καὶ ψυχαῖς ἐκινδύνευσαν ὀλόκληρον ἀνδραγαθίαν παρασχόμενοι, τῷ προεστηκότι τῶν νεωκόρων ἱερεῖ τῷ μεγάλῳ, τὰς δὲ τῶν ταξιαρχῶν ἅτε ἡγεμονικὰς τῷ συμπάντων ἡγεμόνι θεῶ.

- 319 (59.) Πάντες οὗτοι διεπολεμήθησαν οἱ πόλεμοι, μήπω διαβεβηκότων Ἰορδάνην τὸν ἐγχώριον ποταμόν, πρὸς τοὺς τῆς ἀντιπέρας γῆς οἰκήτορας εὐδαίμονος καὶ βαθείας, ἐν ἧ πολλῇ πεδιάδι σιτοφόρος καὶ χιλὸν κτήνεσιν ἐνεγκεῖν ἀγαθή.
- 320 ταύτην ὡς ἐθεάσαντο τὴν χώραν αἱ κτηνοτρόφοι οὕο 10 φυλαί, μοῖρα τοῦ σύμπαντος ἕκτη στρατοῦ, Μωυσῆν ἰκέτευσον ἐπιτρέψαι τὰς κληρουχίας ἐνταυθοῖ λαβεῖν αὐτὰς ἤδη ποτὲ ἰδρυθείσας· ἐπιτηδεϊότατον γὰρ ἔφασκον εἶναι τὸν τόπον ἐννέμεσθαί τε καὶ ἐμβόσκεισθαι θρέμμασιν εὐὐδρον ὄντα καὶ εὐχορτον καὶ προβατευσίμην ἀφθονον πῶαν ἀπαυτοματί- 15
- 321 ζοντα. ὁ δὲ νομίσας αὐτοὺς ἢ προεδρία τὴν διανομὴν τὰ τε γέρα πρὸ καιροῦ λαμβάνειν ἀξιοῦν ἢ πρὸς τοὺς μέλλοντας πολέμους ἀποκνεῖν, ἐφεδρευόντων ἔτι πλειόνων βασιλέων, οἱ τὴν εἴσω τοῦ ποταμοῦ χώραν διεκκεκλήρωντο, πάνυ δυσχε-
- 322 ράνας πρὸς ὄργην ἀποκρίνεται καὶ φησιν· „ὕμεῖς μὲν οὖν 20 ἐνταυθοῖ καθεδεῖσθε σχολὴν ἐν οὐ θέοντι καὶ ἀργίαν ἔξοντες, τοὺς δ' ὑμετέρους συγγενεῖς καὶ φίλους οἱ λειπόμενοι τραχηλιοῦσι πόλεμοι, καὶ τὰ μὲν ἄθλα μόνοις ὑμῖν ὡς ἐπὶ κατωρθωμένοις πᾶσι δοθήσεται, μάχαι δὲ καὶ πόνοι καὶ | τάλαιπωρίαὶ καὶ οἱ ἀνωτάτω κίνδυνοι ἐτέρους ἀναμενοῦσιν; p. 132 M.
- 323 ἀλλ' οὐ δίκαιον ὑμᾶς μὲν εἰρήνην καὶ τὰ ἐκ τῆς εἰρήνης 26 ἀγαθὰ καρποῦσθαι, τοὺς δ' ἄλλους πολέμοις καὶ κακοῖς ἀμυθητοῖς ἐναθλεῖν, οὐδὲ προσθήκη τὸ ὅλον μέρος εἶναι· τοῦναντίον γὰρ ἕνεκα τῶν ὅλων τὰ μέρη κληρονομίας
- 324 ἀξιοῦται. πάντες ἐστὲ ἰσότημοι, γένος ἓν, οἱ αὐτοὶ πατέρες, 30 οἰκία μία, ἔθη τὰ αὐτά, κοινωνία νόμων, ἄλλα μυρία, ὧν ἕκαστον τὴν οἰκειότητα συνδεῖ καὶ πρὸς εὐνοίαν ἀρμόζεται.

διὰ τί δὴ τῶν ἴσων ἐν τοῖς μεγίστοις καὶ ἀναγκαιοτάτοις
 ἀξιοθιθέντες ἐν ταῖς διανομαῖς πλεονεκτήσετε, ὡς ἢ ἄρχοντες
 ὑπηκόων ἢ δεσπόται δούλων καταφρονήσαντες; ἔδει μὲν ὑμᾶς 325
 ταῖς ἐτέρων πληγαῖς πεπαιδευθῆναι· φρονίμων γὰρ ἀνδρῶν μὴ
 5 ἀναμένειν, ἄχρις ἂν ἐπ' αὐτοὺς ἔλθῃ τὰ θεινά· νυνὶ δὲ
 παραδείγματ' ἔχοντες οἰκειᾶ τοὺς πατέρας, οἱ κατεσκέψαντο
 τήνδε τὴν χώραν, καὶ τὰς ἐκείνων συμφορὰς καὶ τῶν
 συναπονοηθέντων — ἅπαντες γὰρ ἔξω θυοῖν ἀπώλοντο —
 θέον μηδενὶ τῶν ὁμοίων συνεπιγράφεσθαι, δειλίαν, ᾧ κενοὶ
 10 φρενῶν. ζηλοῦτε ὡς οὐκ εὐαλωτότεροι γενησόμενοι καὶ τὰς
 προθυμίας ὑποσκελίξετε τῶν ἀνδραγαθίζεσθαι προαιρουμένων
 ἐκλύοντες καὶ παριέντες αὐτῶν τὰ φρονήματα. τοιγάρτοι 326
 σπεύδοντες ἁμαρτάνειν σπεύσετε καὶ πρὸς τιμωρίας· ἡ γὰρ
 δίκη μόλις μὲν εἴωθε κινεῖσθαι, κινήθεισα δ' ἅπαξ φθάνει
 15 προκαταλαμβάνουσα τοὺς ἀποδιδράσκοντας. ὅταν οὖν ἅπαντες 327
 μὲν οἱ ἐχθροὶ καθαιρεθῶσιν, ἔφεδρος δὲ μηθεὶς ἔτι προσ-
 δοκᾶται πόλεμος, ἐν δὲ ταῖς εὐθύνοις ἀνεπίληπτοι δοκι-
 μασθῶσιν οἱ σύμμαχοι, μὴ λιποτάξιον, μὴ λιποστράτιον,
 μηδὲν ἄλλο τῶν ἐφ' ἧττη διαπεπραγμένον, παραμειμενηκότες
 20 δ' ἐξ ἀρχῆς ἄχρι τέλους φαίνονται καὶ τοῖς σώμασι καὶ
 ταῖς προθυμίαις, ἐρημωθῆ δὲ πᾶσα ἡ χώρα τῶν προ-
 ενωκηκότων, τηρικαῦτα δοθήσεται τὰ γέρα καὶ τὰ ἀριστεῖα
 ταῖς φυλαῖς ἐξ ἴσου.“ (60.) τὴν δὲ νοουθεσίαν πρῶτος 328
 ἐνεγκόντες ὡς υἱοὶ γνήσιοι σφόδρα εὖνου πατρὸς — ἦδεσαν
 25 γὰρ αὐτὸν οὐ καταλαζονεούμενον ἀρχῆς ἐξουσίᾳ, προκη-
 δόμενον δὲ πάντων καὶ δικαιοσύνην καὶ ἰσότητα τιμῶντα
 καὶ τὸ μισοπόνηρον οὐκ ἐπ' ὀνειδέει σωφρονισμῶν δὲ τῶν
 βελτιοῦσθαι δυναμένων αἰεὶ ποιούμενον — „εἰκότως μὲν“
 ἔφασαν „ἀγανακτεῖς. εἰ τοῦθ' ὑπέιληφας, ὅτι τὴν συμμαχίαν
 30 ἀπολιπόντες πρὸ καιροῦ τὰς λήξεις λαβεῖν ἐπειγόμεθθα.
 χρῆ δὲ σαφῶς εἰδέναι, ὅτι οὐδὲν ἡμᾶς φοβεῖ τῶν σὺν 329
 ἀρετῇ, καὶ ἐπιπονώτατον τυγχάνῃ. κρίνομεν δ' ἀρετῆς ἔργα.

- πειθαρχεῖν τέ | σοι τοιῶδε ἡγεμόνι καὶ τῶν δεινῶν μὴ p. 133 M.
 ὑστερίζειν καὶ ἐν ἀπάσαις ἐξετάζεσθαι ταῖς μελλούσαις
 στρατείαις, ἄχρις ἂν τὰ πράγματα λάβῃ τέλος αἰσίον.
- 330 ἡμεῖς μὲν οὖν καθὰ καὶ πρότερον συνταξάμενοι διαβησό-
 μεθα τὸν Ἰορδάνην ἐν ταῖς παντευχίαις, οὐδενὶ τῶν ὀπλιτῶν 5
 πρόφασιν παρασχόντες μονῆς· οἱοὶ δὲ κομιδῇ νήπιοι καὶ
 θυγατέρες καὶ γυναῖκες καὶ τὸ πλῆθος τῶν βοσκημάτων,
 ἐὰν ἐπιτρέπῃς, ὑπολειψόνται, παισὶ μὲν καὶ γυναῖξιν οἰκίας
 ἐπαύλεις δὲ θρέμμασι κατασκευασάντων ἡμῶν, ἵνα μὴδὲν
 ἐξ ἐπιδρομῆς δεῖνὸν πάθωσιν ἐν ἀτειχίστοις καὶ ἀφρουρήτοις 10
- 331 προκαταληφθέντες.“ ὁ δ' Ἰλεῶ τῷ βλέμματι καὶ πραυτέρῳ
 τῇ φωνῇ „ἀψευδοῦσιν ὑμῖν“ ἔφη „βέβαιαι μενοῦσιν ὡς
 ἡτήσασθε λήξεις. ὑπολείπεσθε μὲν ὡς ἀξιοῦτε γυναῖκας
 καὶ παῖδας καὶ βοσκήματα, κατὰ λόγους δ' αὐτοὶ διαβαίνετε
 μετὰ τῶν ἄλλων ὀπλισμένοι καὶ ἐκτεταγμένοι πρὸς μάχην 15
- 332 ὡς αὐτίκα, ἣν δέη, πολεμήσοντες. αὐθις δ' ὅταν ἅπαντες
 οἱ ἐχθροὶ καθαιρεθῶσι καὶ γενομένης εἰρήνης τὴν χώραν
 οἱ κεκρατηκότες διανείμονται, καὶ ὑμεῖς ἐπανελεύσεσθε
 πρὸς τοὺς οἰκείους τῶν ἐπιβαλλόντων ἀπολαύσοντες ἀγαθῶν
- 333 καὶ καρπωσόμενοι ἣν εἴλεσθε μοῖραν.“ ταῦτ' εἰπόντος καὶ 20
 ὑποσχομένου, πληρωθέντες εὐθυμίας καὶ χαρᾶς τοὺς μὲν
 οἰκείους μετὰ τῶν θρεμμάτων ἀσφαλῶς ἐν ἐρύμασι δυσ-
 λώτοις, ὧν τὰ πλεῖστα χειροποίητα ἦν, ἰδρύνονται, τὰ δ'
 ὄπλα ἀναλαβόντες ἐξέθεον τῶν ἄλλων συμμάχων προθυ-
 μότερον ὡς ἢ μόνον πολεμήσοντες ἢ προαγωνιούμενοι πάντων· 25
 ὁ γὰρ προλαβὼν τινα ὄψεσθαι προθυμότερος εἰς συμμαχίαν,
 334 ἀποτίθειν ἀναγκαῖον ὄφλημα νομίζων, οὐ χαρίζεσθαι. τὰ
 μὲν δὴ κατὰ τὴν βασιλείαν πεπραγμένα αὐτῷ μεμνήνυται·
 λεκτέον δ' ἐξῆς καὶ ὅσα διὰ τῆς ἀρχιερωσύνης καὶ νομο-
 θετικῆς κατώρθωσε· καὶ γὰρ ταῦτας περιεποίησατο τὰς 30
 δυνάμεις ὡς ἀρμοστούσας μάλιστα βασιλείᾳ.

ΦΙΛΩΝΟΣ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΜΩΥΣΕΩΣ ΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

Ip.134.M. (1.) Ἡ μὲν προτέρα σύνταξις ἐστὶ περὶ γενέσεως 1
 τῆς Μωυσέως καὶ τροφῆς, ἔτι δὲ παιδείας καὶ ἀρχῆς, ἣν
 οὐ μόνον ἀνεπιλήπτως ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἐπαινετῶς ἤρξε, καὶ
 τῶν ἐν τῇ Αἰγύπτῳ καὶ ταῖς ἡδοικοποιήσασιν ἐπὶ τῇ ἐρυθρᾷ
 5 θαλάσσει καὶ κατὰ τὴν ἐρήμῳ πεπραγμένων, ἃ δὴ δυνάμει
 πᾶσαν λόγων ὑπερβάλλει, καὶ προσέτι πόνων οὓς κατώρθωσε
 καὶ κληρουχιῶν ὡς ἐκ μέρους ἀπένευμε τοῖς στρατευσα-
 μένοις· ἣν δὲ νυνὶ συντάττομεν, περὶ τῶν ἐπομένων καὶ
 ἀκολουθῶν. φασὶ γάρ τινες οὐκ ἀπὸ σκοποῦ, μόνως ἂν 2
 10 οὕτω τὰς πόλεις ἐπιδοῦναι πρὸς τὸ βέλτιον, εἴαν (ἦ) οἱ βασιλεῖς
 φιλοσοφῆσωσιν ἢ οἱ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν. ὁ δ' ἐκ περιτροῦ
 φανεῖται μὴ μόνον ταύτας ἐπιθεθειμένους τὰς δυνάμεις ἐν
 ταύτῳ, τὴν τε βασιλικὴν καὶ φιλόσοφον, ἀλλὰ καὶ τρεῖς
 p. 135 M. ἑτέρας, ὧν ἡ μὲν πραγματεύεται περὶ νομοθεσίαν. ἡ | δὲ
 15 περὶ ἀρχιερωσύνην, ἡ δὲ τελευταία περὶ προφητείαν. περὶ 3
 ὧν νυνὶ λέγειν εἰλόμην ἀναγκαίως ὑπολαβῶν τῷ αὐτῷ
 πάντ' ἐφαρμόττειν· ἐγένετο γὰρ προνοία θεοῦ βασιλεῦς τε
 καὶ νομοθέτης καὶ ἀρχιερεὺς καὶ προφήτης καὶ ἐν ἑκάστῳ
 τὰ πρωτεῖα ἠνέγκαστο· διὰ τί δὲ τῷ αὐτῷ πάντ' ἐφαρμόττει.
 20 ὁ γὰρ βασιλεὺς προσήκει προστάττειν ἃ χρὴ καὶ ἀπα- 4
 γορεύειν ἃ μὴ χρὴ· πρόσταξις δὲ τῶν πρακτέων καὶ ἀπα-

- γόρευσις τῶν οὐ πρακτέων ἴδιον νόμου, ὡς εὐθὺς εἶναι τὸν
 μὲν βασιλέα νόμον ἔμφυγον. τὸν δὲ νόμον βασιλέα δίκαιον.
- 5 βασιλεὺς δὲ καὶ νομοθέτης ὀφείλει μὴ τάνθρωποι μόνον ἀλλὰ
 καὶ τὰ θεῖα συνεπισκοπεῖν· οὐ γὰρ ἄνευ θείας ἐπιφροσύνης
 κατορθοῦνται τὰ βασιλέων καὶ ὑπηκόων πράγματα· δι' ἣν 5
 αἰτίαν ἐδέησε τῷ τοιοῦτῳ τῆς πρώτης ἱερωσύνης, ἵν' ἐπὶ
 τελείοις ἱεροῖς καὶ ἐπιστήμῃ τελείᾳ τῆς τοῦ θεοῦ θεραπείας
 ἀποτροπῆν μὲν κακῶν μετουσίαν δ' ἀγαθῶν αὐτῷ τε καὶ
 τοῖς ἀρχομένοις αἰτῆται παρὰ τοῦ Ἰλαεω καὶ ταῖς εὐχαῖς
 συνεπινεύοντος· πῶς γὰρ οὐ τελεσφορήσει τὰς εὐχὰς ὁ καὶ 10
 ἐκ φύσεως εὐμενῆς καὶ τοῦς γενησίως θεραπεύοντας αὐτὸν
 6 προνομίας ἀξιοῶν; ἀλλ' ἐπειδὴ μυρία καὶ βασιλεῖ καὶ
 νομοθέτῃ καὶ ἀρχιερεῖ τῶν ἀνθρωπειῶν καὶ θεῶν ἄδηλα
 — γενητὸς γὰρ οὐδὲν ἦρτον καὶ θνητὸς ἐστίν, εἰ καὶ τσοῦ-
 τον καὶ οὕτως ἀφθονον περιβέβληται κληρῶν εὐπραγιῶν —, 15
 ἀναγκαιῶς καὶ προφητείας ἔτυχεν, ἵν' ὅσα μὴ λογισμῶ
 δύναται καταλαμβάνειν, ταῦτα προνοία θεοῦ εὔροι· ὧν γὰρ
 7 ὁ νοῦς ἀπολείπεται, πρὸς ταῦθ' ἡ προφητεία φθάνει. καλὴ
 γε ἡ συζυγία καὶ παναρμόνιος τῶν τεττάρων δυνάμεων·
 ἐμπλεκόμενα γὰρ καὶ ἀλλήλων ἐχόμενα συγχορεύουσι τὰς 20
 ὀφελείας ἀντιλαμβάνουσαί τε καὶ ἀντεκίνησσαι, μιμούμενα
 τὰς παρθένους Χάριτας, αἷς μὴ διαζεύγνυσθαι νόμος φύσεως
 ἀκίνητος· ἐφ' ὧν θεόντως εἶποι τις ἄν, ὅ καὶ ἐπὶ τῶν
 ἀρετῶν εἶωθε λέγεσθαι, ὅτι ὁ μίαν ἔχων καὶ πάσας ἔχει.
- 8 (2.) Ὑπερόν δὲ πρῶτον περὶ τῶν κατὰ τὴν νομοθετικὴν 25
 ἔξιν. οὐκ ἀγνοῶ μὲν οὖν, ὅτι τῷ μέλλοντι ἀρίστῳ
 γενήσεσθαι νομοθέτῃ προσήκει παντελεσί καὶ ολοκληρῶς
 κεχρησθαι ταῖς ἀρεταῖς πάσαις· ἐπεὶ δὲ καὶ ταῖς οἰκίαις
 οἱ μὲν ἐγγυτάτω γένους εἰσὶν, οἱ δὲ πόρρω, συγγενεῖς δὲ
 πάντες ἀλλήλων, καὶ τῶν ἀρετῶν τὰς μὲν προσπεφυκέναι 30
 νομιστέον μᾶλλον ἐνίοις πράγμασι, τὰς δ' ἦρτον φθειῶσθαι.
- 9 | νομοθετικῇ δ' ἀδελφὰ καὶ συγγενῇ τέτταρα ταυτὶ διαφε- p. 136 M.

ρόντως ἐστί· τὸ φιλόανθρωπον, τὸ φιλοδίκαιον, τὸ φιλάγαθον.
 τὸ μισοπόνηρον· ὑπὸ γὰρ τούτων ἐκάστου παρακαλεῖται πᾶς.
 ὅτι ζῆλος εἰσέρχεται τοῦ νομοθετεῖν, φιλοανθρωπίας μὲν εἰς
 μέσον προτιθέναι τὰς κοινωφελεῖς γνώμας ἀναδιδακνύσσης,
 5 δικαιοσύνης δὲ ὡς ἰσότητα τιμητέον καὶ ὡς τὸ κατ' ἀξίαν
 ἀπονεμητέον ἐκάστοις, φιλαγαθίας δ' ἀποδέχεσθαι τὰ φύσει
 καλὰ καὶ παρέχειν ἅπασιν τοῖς ἀξίοις ἀταμίευτα πρὸς ἀφθονω-
 τάτην χρῆσιν. μισοπονηρίας δὲ προβεβλήσθαι τοὺς ἀτιμά-
 ζοντας ἀρετὴν καὶ ὡς κοινὸς δυσμενεῖς τοῦ τῶν ἀνθρώπων
 10 γένους ὑποβλήπεσθαι. μέγα μὲν οὖν, εἴ τῳ καὶ ἔν τι τῶν
 λεχθέντων λαβεῖν ἐγένετο. θαυμαστὸν δ' ὡς ἔοικε τούτων
 ἀνθρώπων περιδράξασθαι δυνατῆναι, οὗ μόνος Μωυσῆς ἐφικέσθαι
 δοκεῖ τυρανώσας εὖ μάλα τὰς εἰρημένας ἀρετὰς ἐν οἷς διετάξατο.
 συνίσασιν δ' οἱ ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἐντυγχάνοντες, ἅς οὐκ ἄν.
 11 εἰ μὴ τοιοῦτος ἐπεφύκει. συνέγραψεν ὑψηγγησαμένου θεοῦ
 καὶ παρέδωκε τοῖς ἀξίοις χρῆσθαι, κτημάτων τὸ κάλλιστον.
 τῶν ἀγαλματοφοροῦμένων ἐν τῇ ψυχῇ παραδειγμάτων ἀπει-
 κονίσματα καὶ μιμήματα, ἃ καὶ οἱ δηλωθέντες νόμοι γειγόνασι
 σαφέστατα τὰς λεχθείσας ἐμφαίνοντες ἀρετὰς.

20 (β.) Ὅτι δ' αὐτὸς τε νομοθετῶν ἀριστος τῶν πανταχοῦ
 πάντων, ὅσοι παρ' Ἑλλησιν ἢ βαρβάρους ἐγένοντο, καὶ οἱ
 νόμοι κάλλιστοι καὶ ὡς ἀληθῶς θεῖοι μηδὲν ὦν χρῆ παρα-
 λιπόντες, ἐναργεστάτη πίστις ἦδε· τὰ μὲν τῶν ἄλλων νόμιμα
 13 εἴ τις ἐπίοι τῷ λογισμῷ, διὰ μυρίας προσφάσεις εὐρήσει
 25 κεινημένα, πολέμοις ἢ τυραννίσιν ἢ τισιν ἄλλοις ἀβουλήτοις,
 ἃ νεωτερισμῷ τύχης κατασκήπτει· πολλάκις δὲ καὶ τρυφῇ
 πλεονάσασα χορηγίαις καὶ περιουσίαις ἀφθόνοις καθέλιπε
 νόμους, „τὰ λίαν ἀγαθὰ“ τῶν πολλῶν φέρειν οὐ δυναμένων,
 ἀλλὰ διὰ κόρον ἐξυβριζόντων· ὄβρις δ' ἀντίπαλον νόμον. τὰ
 14 30 δὲ τούτου μόνου βέβαια, ἀσάλευτα, ἀκράδαντα, καθάπερ
 σφραγίσαι φύσεως αὐτῆς σεσημασμένα, μένει παρῶς ἀφ' ἧς
 ἡμέρας ἐγράφη μέχρι νῦν καὶ πρὸς τὸν ἔπειτα πάντα διαμενεῖν

- ἐλπίς αὐτὰ αἰῶνα ὡσπερ ἀθάνατα, ἕως ἂν ἥλιος καὶ σελήνη
 15 καὶ ὁ σύμπας οὐρανός τε καὶ κόσμος ᾗ. τοσαύταις γοῦν
 χρησαμένου τοῦ ἔθνους μεταβολαῖς κατὰ τε εὐπραγίας καὶ
 τοῦναντίον, οὐδὲν ἄλλ' οὐδὲ τὸ μικρότατον τῶν | διατεταγμένων p. 137 M.
 ἐκινήθη, πάντων ὡς ἔοικε τὸ σεμνὸν καὶ θεοπρεπὲς αὐτῶν 5
 16 ἐκτετιμηκότων. ἃ δὲ μὴ λιμὸς ἢ λοιμὸς ἢ πόλεμος ἢ
 βασιλεὺς ἢ τύραννος ἢ ψυχῆς ἢ σώματος ἢ παθῶν ἢ
 κακιῶν ἐπανάστασις ἢ τι ἄλλο θεήλατον ἢ ἀνθρώπειον
 κακὸν ἔλυσε, πῶς οὐ περιμάχητα καὶ παντὸς λόγου
 17 κρείττονα καθέστηκεν; (4.) ἀλλ' οὐπω τοῦτο θαυμαστόν, 10
 καίτοι μέγα καθ' αὐτὸ θεόντως ἂν νομισθῆν, τὸ ἐξ ἅπαντος
 τοῦ χρόνου πεφυλάχθαι τοὺς νόμους ἐν βεβαίῳ· ἀλλ' ἐκεῖνο
 θαυμασιώτερον, ὡς ἔοικε, τὸ μὴ μόνον Ἰουδαίους ἀλλὰ καὶ
 τοὺς ἄλλους σχεδὸν ἅπαντας καὶ μάλιστα οἷς ἀρετῆς πλείων
 λόγος πρὸς τὴν ἀποδοχὴν αὐτῶν καὶ τιμὴν ὠσιῶσθαι· γέρας 15
 γὰρ τοῦτ' ἔλαχον ἐξαιρετόν, ὃ μηδενὶ πρόσσεστιν ἐτέρῳ.
 18 σημεῖον δέ· τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ βάρβαρον, ὡς ἔπος
 εἰπεῖν, οὐδεμία πόλις ἐστίν, ἢ τὰ ἐτέρας νόμιμα τιμᾶ, μόλις
 δὲ καὶ τῶν αὐτῆς εἰς ἀεὶ περιέχεται, πρὸς τὰς τῶν καιρῶν
 19 καὶ τῶν πραγμάτων μεθαρμοζομένη τροπᾶς. Ἀθηναῖοι τὰ 20
 Λακεδαιμονίων ἔθη καὶ νόμιμα προβέβληνται καὶ Λακεδαι-
 μόνιοι τὰ Ἀθηναίων· ἀλλ' οὐδὲ κατὰ τὴν βάρβαρον
 Αἰγύπτου τοὺς Σκυθῶν νόμους φυλάττουσιν ἢ Σκύθαι τοὺς
 Αἰγυπτίων ἢ συνελόντι φράσαι τοὺς τῶν κατ' Εὐρώπην οἱ
 τὴν Ἀσίαν οἰκοῦντες ἢ τοὺς τῶν Ἀσιανῶν ἔθνῶν οἱ ἐν 25
 Εὐρώπῃ· ἀλλὰ σχεδὸν οἱ ἀφ' ἡλίου ἀνιόντος ἄχρι δυσμέμου,
 πᾶσα χώρα καὶ ἔθνος καὶ πόλις, τῶν ξενικῶν νομίμων
 ἀλλοτριοῦνται καὶ οἴονται τὴν τῶν οἰκείων ἀποδοχὴν, εἰ
 20 τὰ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀτιμάζουσιν, συναυξήσειν. ἀλλ' οὐχ
 ὧδ' ἔχει τὰ ἡμέτερα· πάντας γὰρ ἐπάγεται καὶ συνεπιστρέφει, 30
 βαρβάρους, Ἑλληνας, ἡπειρώτας, νησιώτας, ἔθνη τὰ ἑῷα,
 τὰ ἐσπέρια, Εὐρώπην, Ἀσίαν, ἅπασαν τὴν οἰκουμένην ἀπὸ

περάτων ἐπὶ πέρατα. τίς γὰρ τὴν ἱερὰν ἐκείνην ἐβδόμην 21
οὐκ ἐκτετίμηκεν, ἄνεσιν πόνων καὶ ῥαστώνῃν αὐτῷ τε καὶ
τοῖς πλησιάζουσιν, οὐκ ἐλευθέροις μόνον ἀλλὰ καὶ δούλοις,
μᾶλλον δὲ καὶ ὑποζυγίοις διδοῦς; φθάνει γὰρ ἢ ἐκεχειρία 22
5 καὶ πρὸς πᾶσαν ἀγέλην καὶ ὅσα πρὸς ὑπηρεσίαν γέγονεν
ἀνθρώπου καθάπερ δοῦλα θεραπεύοντα τὸν φύσει θεσπότην,
φθάνει καὶ πρὸς δένδρων καὶ φυτῶν ἅπασαν ἰδέαν· οὐ
γὰρ ἔρνος, οὐ κλάδον, ἀλλ' οὐδὲ πέταλον ἐφείττει τεμεῖν
ἢ καρπὸν ὄντινοῦν δρέψασθαι, πάντων διαφειμένων κατ'
38 M. ἐκείνην | τὴν ἡμέραν καὶ ὡσπερ ἐλευθερίαν ἀγόντων, κοινῶ
11 κηρύγματι μηδενὸς ἐπιψάουοντος. τίς δὲ τὴν λεγομένην 23
νηστειάν οὐ τέθηκε καὶ προσκυνεῖ δι' ἔτους ἀγομένην τῆς
ἱερομηνίας αὐστηρότερον καὶ σεμνότερον τρόπον; ἐν ἣ μὲν
γὰρ πολλὸς ἄκρατος καὶ τράπεζαι πολυτελεῖς καὶ ὅσα περὶ
15 ἐδωδῆν καὶ πόσιν ἀφθονα πάντα, δι' ὧν αἱ ἀκώρεστοι
γαστρὰς ἡδοναὶ συνάϋζονται προσαναρρηγνῶσαι καὶ τὰς
ὑπογαστρίας ἐπιθυμίας· ἐν ἣ δ' οὐ σιτίον, οὐ ποτόν 24
ἔξεστι προσενέγκασθαι, καθαραῖς ὅπως διανοσίαις, μηδενὸς
ἐνοηλοῦντος μηδ' ἐμποδίζοντος σωματικοῦ πάθους, ὅποια
20 φιλεῖ συμβαίνειν ἐκ πλησμονῆς, ἐορτάζωσιν ἱλασκόμενοι τὸν
πατέρα τοῦ παντός αἰσίοις εὐχαῖς, δι' ὧν ἀμνηστίαν μὲν
παλαιῶν ἀμαρτημάτων, κτήσιν δὲ καὶ ἀπόλαυσιν νέων
ἀγαθῶν εἰώθασιν αἰτεῖσθαι.

(δ.) Τὸ δὲ τῆς νομοθεσίας ἱεροπρεπὲς ὡς οὐ παρ' 25
25 Ἰουδαίοις μόνον ἀλλὰ καὶ παρὰ πᾶσι τοῖς ἄλλοις τεθαύμασται,
ὄτληον ἔκ τε τῶν εἰρημένων ἥδη καὶ τῶν μελλόντων
λέγεσθαι. τὸ παλαιὸν ἐγράφθησαν οἱ νόμοι γλώσσῃ Χαλ- 26
δαϊκῇ καὶ μέχρι πολλοῦ διεμείναν ἐν ὁμοίῳ τὴν διάλεκτον
οὐ μεταβάλλοντες, ἕως μήπω τὸ κάλλος εἰς τοὺς ἄλλους
30 ἀνθρώπους ἀνέφθησαν αὐτῶν. ἐπεὶ δὲ ἐκ τῆς καθ' 27
ἐκάστην ἡμέραν συνεχοῦς μελέτης καὶ ἀσκήσεως τῶν χρω-
μένων αἰσθησις ἐγένετο καὶ ἑτέροις καὶ τὸ κλέος ἐφείτα

- πανταχόσε — τὰ γὰρ καλὰ καὶ φρόνη πρὸς ὀλίγον ἐπισκιάσθη χρόνον, ἐπὶ καιρῶν αὐθις ἀναλάμπει φύσεως εὐμενεία —, δεινὸν ἡγησάμενοί τινες, εἰ οἱ νόμοι παρὰ τῷ ἡμίσει τμήματι τοῦ γένους ἀνθρώπων ἐξετασθήσονται μόνῃ τῷ βαρβαρικῷ, τὸ δ' Ἑλληνικὸν· εἰς ἅπαν ἀμοιρήσει, πρὸς ἑρμηγείαν τὴν 5
- 28 τούτων ἐτράποντο. τὸ δ' ἔργον ἐπεὶ καὶ μέγα ἦν καὶ κοινωφελές, οὐκ ἰδιώταις οὐδ' ἄρχουσιν, ὧν πολὺς ἀριθμὸς, ἀλλὰ
- 29 βασιλεῦσι καὶ βασιλέων ἀνετέθη τῷ δοκιμωτάτῳ. Πτολεμαῖος ὁ Φιλιάδελφος ἐπικληθεὶς τρίτος μὲν ἦν ἀπ' Ἀλεξάνδρου τοῦ τὴν Αἴγυπτον παραλαβόντος, ἀρεταῖς δὲ ταῖς ἐν ἡγεμονίᾳ 10 πάντων, οὐχὶ τῶν καθ' αὐτὸν μόνον, | ἀλλὰ καὶ τῶν πάλαι p. 139 M πώποτε γεγενημένων ἀριστος, οὗ καὶ μέχρι νῦν τισαύταις ὕστερον γενεαῖς ἄδεται τὸ κλέος πολλὰ δείγματα καὶ μνημεῖα τῆς μεγαλοφροσύνης κατὰ πόλεις καὶ χώρας ἀπολιπόντος, ὡς ἡδὴ καὶ ἐν παροιμίᾳ εἶδει τὰς ὑπερόγκους φιλοτιμίας καὶ 15 μεγάλας κατασκευὰς Φιλιάδελφεῖους ἀπ' ἐκείνου καλεῖσθαι.
- 30 συνόλωι μὲν οὖν ἡ τῶν Πτολεμαίων οἰκία διαφερόντως παρὰ τὰς ἄλλας βασιλείας ἤχμασεν, ἐν δὲ τοῖς Πτολεμαίοις ὁ Φιλιάδελφος· ὅσα γὰρ εἰς ἔδρασεν οὗτος ἐπαινετά, μάλιστα ἐκεῖνοι πάντες ἀθροῖοι διεπράξαντο, γενόμενος καθάπερ 20 ἐν ζῳῳ τὸ ἡγεμονεῦον κεφαλὴ τρόπον τινὰ τῶν βασιλέων.
- 31 (6.) ὁ δὲ τοιοῦτος ζῆλον καὶ πόθον λαβὼν τῆς νομοθεσίας ἡμῶν εἰς Ἑλλάδα γλῶτταν τὴν Χαλδαϊκὴν μεθαρμύζεσθαι διανοεῖτο καὶ πρέσβεις εὐθύς ἐξέπεμπε πρὸς τὸν τῆς Ἰουδαίας ἀρχιερέα καὶ βασιλέα — ὁ γὰρ αὐτὸς ἦν — τό τε βούλημα 25 δηλῶν καὶ προτρέπων ἀριστίνδην ἐλέσθαι τοὺς τὸν νόμον
- 32 διερμηγεύοντας. ὁ δ' οἷα εἰκὸς ἦσθαι καὶ νομίσας οὐκ ἄνευ θείας ἐπιφροσύνης περὶ τὸ τοιοῦτον ἔργον ἐσπουδακέναι τὸν βασιλέα, σκεψάμενος τοὺς παρ' αὐτῷ δοκιμωτάτους Ἑβραίων, οἱ πρὸς τῇ πατρίῳ καὶ τὴν Ἑλληνικὴν ἐπεπαίδευτο 30 παιδείαν, ἄσμενος ἀποστέλλει. ὡς δ' ἦγον, ἐπὶ ξενίαν κληθέντες λόγοις ἀστείοις καὶ σπουδαίοις τὸν ἐστιάτορα εὐώχουν

ἀνταρρασιῶντες· ὁ μὲν γὰρ ἀπειραῖτο τῆς ἐκάστου σοφίας
 καινὰς ἀλλ' οὐ τὰς ἐν ἔθει ζητήσεις προτείνων, οἱ δ' εὐστόχως
 καὶ εὐθυβόλως, οὐκ ἐπιτρέποντος μακρηγορεῖν τοῦ καιροῦ,
 καθάπερ ἀποφθειγγόμενοι τὰ προταθέντα διελύοντα. δοκι- 34
 5 μασθέντες δ' εὐθύς ἤρξαντο τὰ τῆς καλῆς πρσβείας ἀποτελεῖν
 καὶ λογισάμενοι παρ' αὐτοῖς, ὅσον εἴη τὸ πρᾶγμα θεσπισθέντας
 νόμους χρησμοῖς διερμηνεύειν, μήτ' ἀφελεῖν τι μήτε προσ-
 θεῖναι ἢ μεταθεῖναι δυναμένους, ἀλλὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἰδέαν
 καὶ τὸν τύπον αὐτῶν διαφυλάττοντας, ἐσχόπουν τὸ καθαρῶ-
 10 τaton τῶν περὶ τὸν τύπον χωρίων ἔξω πόλεως· τὰ γὰρ
 ἐντὸς τείχους ἅτε παντοδαπῶν πεπληθύτα ζώων διὰ νόσους
 καὶ τελευτὰς καὶ τὰς ὑγαινόντων οὐκ εὐχαῖς πράξεις ἦν
 ὑποπτα. νῆσος ἢ Φάρος πρόκειται τῆς Ἀλεξανδρείας, ἧς 35
 40 Μ. ἀρχὴν ὑποταίνας τέταται πρὸς τὴν πόλιν περικλειόμενος | οὐκ
 15 ἀγγιβαθεῖ τὰ δὲ πολλὰ τεναγῶδει θαλάττῃ, ὡς καὶ τῆς
 τῶν κυμάτων φορᾶς τὸν πολλὸν ἦχον καὶ πάταγον ἐκ
 πάνυ μακροῦ διαστήματος προσκλύεσθαι. τοῦτον ἐξ ἀπάντων 36
 τῶν ἐν κύκλῳ κρίναντες ἐπιτηδειότατον εἶναι τὸν τύπον
 ἐνησυχᾶσαι καὶ ἐνηρεμῆσαι καὶ μόνῃ τῇ ψυχῇ πρὸς μόνους
 20 ὁμιλῆσαι τοὺς νόμους, ἐνταυθοῖ κατέμειναν καὶ τὰς ἱεράς
 βίβλους λαβόντες ἀνατείνουσιν ἅμ' αὐταῖς καὶ τὰς χεῖρας
 εἰς οὐρανόν, αἰτούμενοι τὸν θεὸν μὴ διαμαρτεῖν τῆς προ-
 θεσεως· ὁ δ' ἐπινεύει ταῖς εὐχαῖς, ἵνα τὸ πλεῖστον ἦ καὶ
 τὸ σύμπαν γένος ἀνθρώπων ὠφελιθῆ χρησόμενον εἰς ἐπανόρ-
 25 θωσιν βίου φιλοσόφοις καὶ παγκάλως διατάγμασι. (Γ.) καθί- 37
 σαντες δ' ἐν ἀποκρύφῳ καὶ μηθενὸς παρόντος ὅτι μὴ τῶν
 τῆς φύσεως μερῶν, γῆς ὕδατος ἀέρος οὐρανοῦ, περὶ ὧν
 πρῶτον τῆς γενέσεως ἔμελλον ἱεροφαντήσῃν — κοσμοποιία
 γὰρ ἡ τῶν νόμων ἐστὶν ἀρχή —, καθάπερ ἐνθουσιῶντες
 30 προσφῆτευσον οὐκ ἄλλα ἄλλοι, τὰ δ' αὐτὰ πάντες ὀνόματα
 καὶ ῥήματα, ὥσπερ ὑποβολέως ἐκάστοις ἀσράτως ἐνηχοῦντες.
 καίτοι τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι πάντα μὲν διάλεκτος, ἧ δ' 38

- Ἑλληνικῆ διαφερόντως, ὀνομάτων πλουτεῖ, καὶ ταυτὸν ἐνθύ-
μημα οἷόν τε μεταφράζοντα καὶ παραφράζοντα σχηματίζει
πολλαχῶς, ἄλλοτε ἄλλας ἐφαρμιόζοντα λέξεις; ὅπερ ἐπὶ ταύτης
τῆς νομοθεσίας οὐ φασὶ συμβῆναι, συνενεχθῆναι δ' εἰς
ταυτὸν κύρια κυρίοις ὀνόμασι, τὰ Ἑλληνικὰ τοῖς Χαλδαϊκοῖς, 5
- 39 ἐναρμοσθέντα εὖ μάλα τοῖς δηλουμένοις πράγμασιν. ὃν
γὰρ τρόπον, οἶμαι, ἐν γεωμετρίᾳ καὶ διαλεκτικῇ τὰ σημαινόμενα
ποικιλίαν ἐρμηνείας οὐκ ἀνέχεται, μένει δ' ἀμετάβλητος
ἢ ἐξ ἀρχῆς τεθεῖσα, τὸν αὐτὸν ὡς ἔοικε τρόπον καὶ οὗτοι
συντρέχοντα τοῖς πράγμασιν ὀνόματα ἐξεῦρον, ἅπερ δὴ μόνον
ἢ μάλιστα τρανώσειν ἔμελλεν ἐμφαντικῶς τὰ δηλούμενα.
- 40 σαφεστάτη δὲ τοῦδε πίστις· ἐάν τε Χαλδαῖοι τὴν Ἑλληνικὴν
γλῶτταν ἐάν τε Ἕλληνας τὴν Χαλδαίων ἀναδιδοχθῶσι καὶ
ἀμφοτέραις ταῖς γραφαῖς ἐντύχῳσι, τῇ τε Χαλδαϊκῇ καὶ τῇ
ἐρμηνευθείσῃ, καθάπερ ἀδελφὰς μᾶλλον ὃ' ὡς μίαν καὶ 15
τὴν αὐτὴν ἐν τε τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς ὀνόμασι τεθήπασιν
καὶ προσκνουοῦσιν, οὐχ ἐρμηνέας ἐκείνους ἀλλ' ἱεροφάντας καὶ
προφήτας προσαγορεύοντες, οἷς ἐξεγένετο συνδραμεῖν λογισμοῖς
- 41 εἰλικρινέσι τῷ Μουσέως καθαρωτάτῳ πνεύματι. διὸ καὶ
μέχρι νῦν ἀνὰ πᾶν ἔτος ἑορτὴ καὶ πανήγυρις ἄγεται κατὰ τὴν 20
Φάρων νῆσον, εἰς ἣν οὐκ Ἰουδαῖοι μόνον ἀλλὰ καὶ παμ-
πληθεῖς ἕτεροι διαπλέουσι τό τε | χωρίον σεμνουοῦντες, ἐν p. 141 M
ᾧ πρῶτον τὰ τῆς ἐρμηνείας ἐξέλαμψε, καὶ παλαιᾶς ἕνεκεν
- 42 εὐεργεσίας ἀεὶ νεαζούσης εὐχαριστήσοντες τῷ θεῷ. μετὰ δὲ
τάς εὐχὰς καὶ τὰς εὐχαριστίας οἱ μὲν πηξάμενοι σκηνὰς ἐπὶ 25
τῶν αἰγιαλῶν οἱ δ' ἐπὶ τῆς αἰγιαλίτιδος ψάμμου κατα-
κλινέντες ἐν ὑπαίθρῳ μετ' οἰκείων καὶ φίλων ἐστιῶνται,
πολυτελεστέραν τῆς ἐν βασιλείοις κατασκευῆς τότε τὴν
- 43 ἀκτὴν νομίζοντες. οὕτω μὲν οἱ νόμοι ζηλωτοὶ καὶ περι-
μάχητοι πᾶσιν ἰδιώταις τε καὶ ἡγεμόσιν ἐπιδείκνυνται, καὶ 30
ταῦτ' ἐκ πολλῶν χρόνων τοῦ ἔθνους οὐκ εὐτυχοῦντος —
τὰ δὲ τῶν μὴ ἐν ἀκμαῖς πέφυκέ πως ἐπισκιαζεσθαι —

εἰ δὲ γένοιτό τις ἀφορμὴ πρὸς τὸ λαμπρότερον, πόσῃν εἰκὸς 44
ἐπίδοσιν γενήσεσθαι; καταλιπόντας ἂν οἶμαι τὰ ἴδια καὶ
πολλὰ χαίρειν φράσαντας τοῖς πατρίοις ἐκάστους μεταβαλεῖν
ἐπὶ τὴν τούτων μόνων τιμὴν· εὐτυχία γὰρ τοῦ ἔθνους οἱ
5 νόμοι συναναλάμψαντες ἀμαυρώσουσι τοὺς ἄλλους καθάπερ
ἀνατείλας ἥλιος τοὺς ἀστέρας.

(8.) Ἀπόχρη μὲν οὖν καὶ τὰ λεχθέντα πολὺς ἔπαινος 45
εἶναι τοῦ νομοθέτου. πλείων δ' ἐστὶν ἕτερος, ὃν αὐταὶ περι-
έχουσιν αἱ ἱερῶταται βίβλοι, πρὸς ἃς ἤδη τραπετόν. εἰς
10 ἐνδοξίην τῆς τοῦ συγγράψαντος ἀρετῆς. τούτων τοίνυν τὸ μὲν 46
ἐστὶν ἱστορικὸν μέρος, τὸ δὲ περὶ τὰς προσταξίεις καὶ ἀπα-
γορεύσεις, ὑπὲρ οὗ δεύτερον λέξομεν τὸ πρότερον τῇ
τάξει πρότερον ἀκριβώσαντες. ἐστὶν οὖν τοῦ ἱστορικοῦ 47
τὸ μὲν περὶ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως, τὸ δὲ γενεαλογικόν.
15 τοῦ δὲ γενεαλογικοῦ τὸ μὲν περὶ κολάσεως ἀσεβῶν, τὸ δ'
αὖ περὶ τιμῆς δικαίων. οὗ δὲ χάριν ἐνθένδε τῆς νομοθεσίας
ἤρξατο τὰ περὶ τὰς προσταξίεις καὶ ἀπαγορεύσεις ἐν δευ-
τέρῳ θεῖς, λεκτέον. οὗ γὰρ οἶά τις συγγραφεὺς ἐπετήδευσε 48
παλαιῶν πράξεων καταλιπεῖν ὑπομνήματα τοῖς ἔπειτα τοῦ
20 ψυχαγωγῆσαι χάριν ἀνωφελοῶς, ἀλλ' ἠρχαιολόγησεν ἄνωθεν
ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς τοῦ παντὸς γενέσεως, ἵν' ἐπιδείξῃ δύο
τὰ ἀναγκαιότατα· ἐν μὲν τὸν αὐτὸν πατέρα καὶ ποιητὴν
τοῦ κόσμου καὶ ἀληθεῖα νομοθέτην, ἕτερον δὲ τὸν χρησόμενον
τοῖς νόμοις ἀκολουθίαν φύσεως ἀσπασόμενον καὶ βιωσόμενον
25 κατὰ τὴν τοῦ ὄλου διάταξιν ἁρμονία καὶ συμφωνία πρὸς
ἔργα λόγων καὶ πρὸς λόγους ἔργων. (9.) τῶν μὲν οὖν 49
ἄλλων νομοθετῶν οἱ μὲν εὐθὺς ἅ τε χρῆσται πράττειν καὶ ἅ
μὴ διατάξασθαι τιμωρίας κατὰ τῶν παραβαινόντων ὄρισαν.
142 M. οἱ δ' | ἀμείνους δόξαντες εἶναι τὴν ἀρχὴν οὐκ ἐνθένδε ἐποιή-
30 σαντο, πόλιν δὲ τῆς λόγῳ κτίσαντες καὶ ἰδρυσάμενοι πρότερον
τὴν ἐνόμιζον οἰκιστάτην καὶ πρεπωδεστάτην εἶναι τῇ
κτισθείσῃ πολιτείᾳ διὰ τῆς τῶν νόμων θέσεως ἐρήρμοζον.

- 50 ὁ δὲ τὸ μὲν πρότερον ὑπολαβὼν (ὄπερ ἦν) τυραννικὸν τε καὶ
 δεσποτικόν, ἄνευ παραμυθίας προστάττειν ὡς οὐκ ἐλευθέρως
 ἀλλὰ δούλοις, τὸ δ' ὕστερον ἐμμελὲς μὲν, οὐ μὴν τελείως
 ἐπαινετὸν ἅπασιν τοῖς κριταῖς, ὡς ἔοικεν, ἐν ἑκατέρῳ τῶν
- 51 λεχθέντων διήνεγκεν. ἐν τε γὰρ ταῖς προστάξεσι καὶ ἀπαγο- 5
 ρεύσεσιν ὑποτίθεται καὶ παρηγορεῖ τὸ πλέον ἢ κελεύει, μετὰ
 προσιμίων καὶ ἐπιλόγων τὰ πλεῖστα καὶ ἀναγκαιότατα πειρώ-
 μενος ὑφηρεῖσθαι, τοῦ προτρέψασθαι χάριν μᾶλλον ἢ
 βιάσασθαι· πόλεώς τε χειροποιήτου κτίσιν ἀρχὴν ποιή-
 σασθαι τῆς γραφῆς ταπεινότερον ἢ κατὰ τὴν ἀξίαν τῶν 10
 νόμων ὑπολαβὼν εἶναι, πρὸς τὸ μέγεθος καὶ κάλλος τῆς
 ὅλης νομοθεσίας ἀκριβεστάτη ὄψει τῇ κατὰ διάνοιαν ἀπιδῶν
 καὶ νομίσας αὐτὴν κρείττονα καὶ θειοτέραν ἢ ὥστε κύκλιον
 τινὲ τῶν ἐπὶ γῆς ὀρισθῆναι, τῆς μεγαλοπόλευς τὴν γένεσιν
 εἰσηγήσατο, τοὺς νόμους ἐμφερεστάτην εἰκόνα τῆς τοῦ κόσμου 15
- 52 πολιτείας ἤγησάμενος εἶναι. (10.) τῶν γούν ἐν μέρει διατεταγ-
 μένων τὰς δυνάμεις εἴ τις ἀκριβῶς ἐξετάζειν ἐβελήσειεν,
 εὐρήσει τῆς τοῦ παντὸς ἀρμονίας ἐφιεμένας καὶ τῷ λόγῳ τῆς
- 53 αἰδίου φύσεως συναδούσας. διὸ καὶ τοὺς ἀφθόνων μὲν ἀγαθῶν
 ἀξιοθέντας ὅσα κατ' εὐεξίαν σωμαίων καὶ τὰς περὶ πλοῦτον 20
 καὶ δόξαν καὶ τὰ ἄλλα ἐκτὸς εὐτυχίας, ἀρετῆς δ' ἀφηνιάσαντας
 καὶ οὐκ ἀνάγκη γνώμη δ' ἔκουσίῳ πανουργίαν καὶ ἀδικίαν
 καὶ τὰς ἄλλας κακίας, ὡς μέγα ὄφελος τὴν μερίστην ζημίαν,
 ἐπιτηδεύσαντας καθάπερ οὐκ ἀνθρώπων ἐχθροὺς ἀλλὰ τοῦ
 σύμπαντος οὐρανοῦ τε καὶ κόσμου τὰς ἐν ἔθει τιμωρίας οὐ 25
 φησιν ὑπομεῖναι, ἀλλὰ καινοτάτας καὶ παρηλλαγμένας, ὡς
 ἐμεγαλοῦργησεν ἢ πάρεδρος τῷ θεῷ μισοπόνηρος δίκη, τῶν
 τοῦ παντὸς ὀραστικωτάτων στοιχείων ἐπιθεμένων ὕδατος
 καὶ πυρός, ὡς καιρῶν περιόδῳ τὸς μὲν κατακλυσμοῖς
- 54 φθαρθῆναι, τοὺς δὲ καταφλεχθέντας ἀπολέσθαι. πελάγη μὲν 30
 ἀρθέντα καὶ ποταμοὶ μετεωρισθέντες αὐθιγενεῖς τε καὶ
 χεῖμαρροι τὰς ἐν τῇ πεδιάδι πόλεις ἀπάσας ἐπέκλυσαν καὶ

κατέσυραν, τὰς δὲ κατὰ τὴν ὄρεινὴν αἰ μεθ' ἡμέραν καὶ
 νύκτωρ συνεχεῖς καὶ ἀδιάστατοι ὄμβρων φοραί. χρόνον δ' 55
 ὕστερον ἐκ τῶν ὑπολειφθέντων πάλιν τοῦ γένους συναυξή-
 θέντος καὶ εἰς πολυανθρωπίαν ἐπιδόντος, ἐπειδὴ τὸ περὶ
 148 M. τοὺς προγόνους πάθος οἱ | ἀπόγονοι μάθημα σωφροσύνης
 6 οὐκ ἐποιήσαντο, πρὸς δ' ἀκολασίας ἐτρέποντο ζηλωταί
 χαλεπωτέρων ἐπιτηδευμάτων γενόμενοι, πυρὶ τούτους ἀναλῶσαι
 διενεθήθη. τότε οὖν, ὡς μὴ οὖσι τὰ λόγια, κεραυνοὶ βυέντες 56
 ἐξ οὐρανοῦ τοὺς τε ἀσεβεῖς κατέπρησαν καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν·
 10 καὶ μέχρι τοῦ νῦν μνημεῖα τοῦ συμβεβηκότος ἀλέκτου πάθους
 δείκνυται κατὰ Συρίαν, ἐρείπια καὶ τέφρα καὶ θεῖον καὶ
 καπνὸς καὶ ἡ ἔτι ἀναδιδρομένη φλόξ ἀμαυρὰ καθάπερ δια-
 σμυχομένου πυρός. ἐν δὲ τούτῳ συνέβαινε τοὺς τε ἀσεβεῖς 57
 ταῖς εἰρημέναις τιμωρίαις κολάζεσθαι καὶ τοὺς καλοκάγαθῶς
 15 διενηνοχότας εὖ πάσχειν ἀρετῆς ἐπαζίων ἄθλων τυγχάνοντας.
 ἐν μὲν γὰρ τῇ φορᾷ τοῦ κεραυνίου πυρὸς οἰκήτορσιν αὐτοῖς 58
 ὅλης χώρας ἐμπιπραμένης, εἷς μόνος ἀνὴρ μέτοικος ἐπι-
 φροσύνη θεῖα σφύζεται, διότι τῶν ἐγχωρίων παρανομημάτων
 οὐδὲν ἠσπάσατο, τῶν μετοίκων εἰωθότων ἀσφαλείας ἕνεκα
 20 τὰ ξενικὰ τιμᾶν, ἐπεὶ τοῖς ἀτιμάζουσι κίνδυνος ἐκ τῶν
 αὐτοχθόνων ἐπεται· καίτοι γ' οὐκ ἐπ' ἄκρον ἤλθε σοφίας, ὡς
 διὰ τελειότητα τῆς ἐν αὐτῷ φύσεως τοσοῦτου γέρωσ ἀξιο-
 θῆναι, ἀλλ' ὅτι μόνος τοῖς πολλοῖς οὐ συνηνέχθη πρὸς τὸ
 ἀβροδίαιτον ἀποκλίνασι καὶ πάσας μὲν ἠδονὰς πάσας δ'
 25 ἐπιθυμίας χορηγαίαις ἀφθόνοις ἀνάψασιν ὡσπερ φλόγα λασίῳ
 ὄλῃ κεχυμένη. (11.) κατὰ δὲ τὸν μέγαν κατακλυσμὸν 59
 ὀλίγου θάου φάναι τοῦ σύμπαντος ἀνθρώπων γένους φθειρο-
 μένου, ἓνα οἶκον ἀπαθῆ γενέσθαι παντὸς κακοῦ λόγος ἔχει.
 τὸν πρεσβύτατον καὶ ἡγεμόνα τῆς οἰκίας ἐπειδὴ συνέβαινε
 30 μηδενὸς ἀδικήματος ἐκουσίῳ προσάψασθαι. τὸν δὲ τρόπον
 τῆς σωτηρίας, ὡς αἱ ἱεραὶ βίβλοι περιέχουσιν, ἄξιον ἱστορη-
 θῆναι διὰ τε μεγαλουργίαν καὶ ἅμα βελτίωσιν ἡθῶν.

- 60 νομισθεῖς γὰρ ἐπιτήδεις εἶναι μὴ μόνον ἀμοιρῆσαι τῆς κοινῆς
 συμφορᾶς, ἀλλὰ καὶ δευτέρας γενέσεως ἀνθρώπων αὐτὸς
 ἀρχὴ γενέσθαι, θείαις προστάξεσιν, ἃς ὑφηγοῦντο οἱ χρησμοί,
 ξύλινον δημιουργήσας ἔργον μέγιστον εἰς πῆχαις τριακοσίους
 μῆκος καὶ πεντήκοντα εὖρος καὶ τριάκοντα ὕψος καὶ συνεγῆ 5
 κατασκευασάμενος ἔνδον οἰκήματα ἐπίπεδα καὶ ὑπεριῶα,
 τριώροφα καὶ τετρώροφα, καὶ τροφᾶς ἐτοιμασάμενος, ἀφ'
 ἐκάστου γένους ζῶων ὅσα χερσαῖα καὶ πτηνὰ εἰσήγαγεν ἄρρεν
 τε καὶ θῆλυ σπέρματα ὑπολειπόμενος πρὸς καταλλαγὴν καιρῶν
- 61 τῶν αὐθις ποτε γενησομένων· ἦθει γὰρ τὴν τοῦ θεοῦ φύσιν 10
 ἴλεω, κὰν εἰ τὰ εἶδη φθειροίτο, ἀλλὰ τοι τὴν ἐν τοῖς γένεσιν
 ἀφθαρσίαν ἕνεκα τῆς πρὸς αὐτὸν ὁμοιότητος | καὶ τοῦ μηδὲν p. 144 L
 τῶν κατὰ πρόθεσιν φύτων ποτὲ λυθῆναι διαμένουσαν·
 (12.) οὐ χάριν πάντα ἐπειθάρχει καὶ τὰ τέως ἐξηγριωμένα
 ἡμεροῦτο καὶ οἷα νομεῖ καὶ ἀγελάρχῃ τιθασειθέντα ἐπη- 15
- 62 κολούθει. μετὰ δὲ τὴν εἴσοδον ἀπάντων εἴ τις θεεάσατο τὸ
 πλήρωμα, οὐκ ἂν διήμαρτεν εἰπών, ἀντίμιμον εἶναι γῆς ἀπάσης
 ἐν ἑαυτῷ φέρον τὰ ζῶων γένη, ὧν καὶ ἡ σύμπασα γῆ τὰ
 ἀμύθητα εἶδη καὶ πρότερον ἦνεγκε καὶ ἴσως αὐθις οἴσει.
- 63 τὰ δ' εἰκασθέντα χρόνοις ὕστερον οὐ μακροῖς ἀπέβαινε· τὸ 20
 μὲν γὰρ πάθος ἐλώφα καὶ ἡ τοῦ κατακλυσμοῦ φορὰ καθ'
 ἐκάστην ἡμέραν ἐμειοῦτο, τῶν τε ὄμβρων ἐπισχεθέντων καὶ
 τοῦ κατὰ πᾶσαν γῆν ἀναχυθέντος ὕδατος τῇ μὲν ἀναλισκο-
 μένου τῷ ἀφ' ἡλίου φλογμῷ τῇ δὲ ὑπονοστούντος εἰς
 χαράδρας καὶ φάραγγας καὶ τὰς ἄλλας τῆς γῆς κοιλότητος· 25
 ὥσπερ γὰρ θεοῦ προστάξαντος, ἐκάστη φύσις ὕπερ ἔχρησεν
 οἷα δάνειον ἀναγκαῖον ἀπελάμβανε, θάλαττα καὶ πηγαὶ καὶ
 ποταμοί· πρὸς γὰρ τοὺς οἰκείους τόπους ἕκαστον βεῖθρον
- 64 ὑπενόσσει. μετὰ δὲ τὴν κάθαρσιν τῶν ὑπὸ σελήνην, ἀπολου-
 σαμένης τῆς γῆς καὶ νέας ἀναφανείσης καὶ τοιαύτης, οἷαν 30
 εἰκὸς εἶναι ὅτε τὴν ἀρχὴν μετὰ τοῦ κόσμου παντὸς ἐκτίζετο,
 πρόεσιν ἐκ τοῦ ξυλίνου κατασκευάσματος αὐτὸς καὶ γυνὴ καὶ

υἱοὶ καὶ τούτων γυναῖκες καὶ μετὰ τῆς οἰκίας ἀγγελῶν τὰ
 συνεληλυθότα τῶν ζώων γένη πρὸς τὴν τῶν ὁμοίων σποράν
 τε καὶ γένεσιν. ταῦτα τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐστὶν ἀριστεῖα 65
 καὶ ἀθλα, δι' ὧν οὐ μόνον αὐτοὶ καὶ γένη σωτηρίας ἔτυχον
 5 τοὺς μερίστους κινδύνους ἐκφυγόντες, οἱ κατὰ τὸν τῶν
 στοιχείων νεωτερισμὸν τοῖς πανταχοῦ πᾶσιν ἐπετειχίσθησαν,
 ἀλλὰ καὶ παλιγγενεσίας ἐγένοντο ἡγεμόνες καὶ δευτέρας
 ἀρχηγέται περιόδου, καθάπερ ἐμπυρεύματα τοῦ ζώων ἀρίστου
 γένους ἀνθρώπων ὑπολειφθέντες, ὃ τὴν ἡγεμονίαν τῶν περι-
 10 γείων ἅπαξ ἀπάντων ἔλαχεν ἀντίμιμον γεγονὸς θεοῦ δυνά-
 μεως, εἰκὼν τῆς ἀοράτου φύσεως ἐμφανῆς, αἰδίου γενητή.

* * *

145 M. (1.) | Δύο μὲν ἦδη μέρη τοῦ βίου Μωυσέως διεξελήλυ- 66
 θαμεν, τό τε περὶ βασιλείας καὶ νομοθετικῆς· τρίτον δὲ
 προσαποδοτέον τὸ περὶ ἱερωσύνης. ὃ τοίνυν μέριστον καὶ
 15 ἀναγκαιότατον ἀρχιερεῖ προσεῖναι δεῖ, τὴν εὐσέβειαν, ἐν τοῖς
 μάλιστα οὗτος ἤσκησεν ἅμα καὶ φύσεως εὐμοιρία χρησά-
 μενος, ἣν ὡσπερ ἀγαθὴν ἄρουραν φιλοσοφία παραλαβούσα δογι-
 μάτων θεωρία παγκάλων ἐβελτίωσε καὶ οὐ πρότερον ἀνῆκεν
 ἢ τελειοποιηθῆναι τοὺς ἀρετῆς καρποὺς διὰ τε λόγων καὶ
 20 πράξεων. τοιγαροῦν μετ' ὀλίγων ἄλλων φιλόθεός τε καὶ 67
 θεοφιλῆς ἐγένετο, καταπνευσθεὶς ὑπ' ἔρωτος οὐρανόθεν καὶ
 διαφερόντως τιμῆσας τὸν ἡγεμόνα τοῦ παντός καὶ ἀντι-
 τιμηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ· τιμὴ δ' ἀρμόττουσα σοφῶν θεραπεύειν τὸ
 πρὸς ἀλήθειαν ὄν· ἱερωσύνη δὲ θεραπείαν ἐπιτετεθήκευκε θεοῦ.
 25 τούτου τοῦ γέρως, οὐ μεῖζον ἀγαθὸν ἐν τοῖς οὖσιν οὐκ ἔστιν,
 ἤξιούτο χρησιμοῖς ἕκαστα τῶν εἰς τὰς λειτουργίας καὶ ἱεράς
 ὑπηρεσίας ἀναδιδασκόμενος. (2.) ἔδει δὲ πρότερον ὡσπερ 68
 τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα καθαρεῦσαι, μηδενὸς πάθους προσ-
 αψάμενον. ἀλλ' ἀγνέυσαντα ἀπὸ πάντων ὅσα τῆς θνητῆς
 30 ἐστὶ φύσεως, σιτίων καὶ ποτῶν καὶ τῆς πρὸς γυναῖκας διμιλίας.
 ἀλλὰ ταύτης μὲν ἐκ πολλῶν χρόνων κατεφρόνησε καὶ σχεδὸν 69

- ἀφ' οὗ τὸ πρῶτον ἤρξατο | προφητεύειν καὶ θεωροεῖσθαι, p. 146 M
 προσῆκον ἡγούμενος ἔτοιμον ἐμπαρέχειν ἀεὶ τοῖς χρησιμοῖς
 ἑαυτόν· σιτίων δὲ καὶ ποτῶν ἐπὶ ἡμέρας τεσσαράκοντα ἐξῆς
 ἠλόγησε, δηλονότι τροφὰς ἔχων ἀμείνους τὰς διὰ θεωρίας,
 αἷς ἀνωθεν ἀπ' οὐρανοῦ καταπνεύμενος τὴν μὲν διάνοιαν τὸ 5
 πρῶτον, ἔπειτα δὲ καὶ τὸ σῶμα διὰ τῆς ψυχῆς ἐβελτιούτο,
 καθ' ἑκάτερον πρὸς τε ἰσχὺν καὶ εὐεξίαν ἐπιδιδοῦς, ὡς τοὺς
 70 ἰδόντας ὕστερον ἀπιστεῖν. εἰς γὰρ ὄρος ὑψηλότατον καὶ
 ἱερώτατον τῶν περὶ τὸν τόπον ἀνεληθῶν προστάξεισι θεαίαις,
 ὅπερ ἀπρόσιτον καὶ ἄβατον ἦν, εἰς ἐκεῖνον λέγεται διαμεῖναι 10
 τὸν χρόνον οὐδὲν ἐπιφερόμενος τῶν εἰς ἀναγκαίαις ἀπό-
 λουσις τροφῆς (καὶ) ἡμέραις ὕστερον, ὡς ἐλέχθη, τεσσαράκοντα
 κατέβαινε πολὺ καλλίων τὴν ὄψιν ἢ ὅτε ἀνήγει, ὡς τοὺς ὄρωντας
 τεθηπέναι καὶ καταπεπληγῆθαι καὶ μηδ' ἐπὶ πλεόν ἀντέχειν
 τοῖς ὀφθαλμοῖς δύνασθαι κατὰ τὴν προσβολὴν ἡλιοειδοῦς 15
 φέγγους ἀπαστρέπτοντος.
- 71 (3.) Ἔτι δ' ἄνω διατρίβων ἐμυσταγωγεῖτο παιδευόμενος
 τὰ κατὰ τὴν ἱερωσύνην πάντα καὶ πρῶτα, αὐτὰ δὲ καὶ πρῶτα
 τῇ τάξει. τὰ περὶ τὴν τοῦ ἱεροῦ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ κατασκευῆν.
- 72 εἰ μὲν οὖν τὴν χώραν, εἰς ἣν μετανίσταντο, ἤδη παρελήφεσαν, 20
 ἀναγκαῖον ἦν ἰδρῦσασθαι περισημότατον νεῶν ἐν τῇ καθα-
 ρωτάτῳ λίθων πολυτελεῶν ὕλης καὶ περὶ αὐτὸν τεῖχη μεγάλα
 δεύμασθαι καὶ νεωκόροις παμπληθεῖς οἰκίας, ὀνομάσαντας
- 73 ἱερόπολιν τὸν τόπον. ἐπεὶ δ' ἔτι κατὰ τὴν ἐρήμην ἐπλάζοντο,
 τοῖς μήπω παγίως ἰδρυθεῖσιν ἤρμησθε φορητὸν ἔχειν ἱερόν, 25
 ἐν' ἐν ταῖς ὁδοιπορίαις καὶ στρατοπεδείαις ἀνάγωσι θυσίας
 καὶ τὰ ἄλλα ὅσα κατὰ τὰς ἱερουργίας ὀρῶσι μηδεὶς ἀμυι-
- 74 ροῦντες ὦν χρῆ τοὺς ἐν πόλεσιν οἰκοῦντας. σκηνην οὖν,
 ἔργον ἱερώτατον, δημιουργεῖν ἔδοξεν, ἥς τὴν κατασκευὴν
 θεσφότοις λογίοις ἐπὶ τοῦ ὄρους Μωυσῆς ἀνεδιδάσκετο, τῶν 30
 μελλόντων ἀποτελεῖσθαι σωμάτων ἀσωμάτους ἰδέας τῇ ψυχῇ
 θεωρῶν, πρὸς αἷς ἔδει καθάπερ ἀπ' ἀρχετύπου γραφῆς καὶ

νοητῶν παραδειγμάτων αἰσθητὰ μιμήματα ἀπεικονισθῆναι. προσήκον γὰρ ἦν τῷ ὡς ἀληθῶς ἀρχιερεῖ καὶ τὴν τοῦ 75 ἱεροῦ κατασκευὴν ἐπιτραπῆναι, ἵν' ἐκ πολλοῦ τοῦ περιόντου ἤρμοσμένας καὶ συμφώνους τοῖς δημιουργηθεῖσι ποιῆται τὰς 5 ἐν τῷ ἱερᾷ οὖν λειτουργίας. (4.) ὁ μὲν οὖν τύπος τοῦ 76 παραδείγματος ἐνεσφραγίζετο τῇ διανοίᾳ τοῦ προφήτου διαζωγραφούμενος καὶ προδιαπλαττόμενος ἀφανῶς ἄνευ ὕλης ἀοράτοις εἶδεσι· τὸ δ' ἀποτελεσμα πρὸς τὸν τύπον ἐδημιουργεῖτο, ἐναποματτομένου τὰς σφραγιδας τοῦ τεχνίτου 10 ταῖς προσφόροις ἐκάστων ὕλικαῖς οὐσίαις. ἦν δ' ἡ κατασκευὴ 77 147 M. τοιαύδε· ὀκτώ καὶ τεσσαράκοντα κίονες κέδρου | τῆς ἀσηπτοτάτης ἀπὸ στελεχῶν κοπέντες εὐερνεστάτων περιεβάλλοντο χρυσῷ βαθεῖ· κάπειθ' ἐκάστω δύο ἀργυραὶ βάσεις ὑψηροῦντο καὶ κατὰ τὸ ἀκροκίονιον ἐφηρμόζετο χρυσῇ κεφαλῇ. εἰς μὲν 78 15 οὖν τὸ μῆκος τεσσαράκοντα κίονας διέταπτεν ὁ τεχνίτης, ἑκατέρωθεν τοὺς ἡμίσεις εἴκοσι. μηδὲν ἐν μέσῳ διάστημα ποιούμενος, ἀλλ' ἐξῆς ἐφαρμόζων καὶ συνάπτων, ἵν' οἷα τείχους ὄψις μία προσφαίνηται· εἰς δὲ τὸ πλάτος ἐσώτατον τοὺς λοιποὺς ὀκτώ, ἐξ μὲν κατὰ τὴν μέσην χώραν, δύο δ' 20 ἐν ταῖς παρ' ἐκάτερα τῆς μέσης γωνίαις. τὸν μὲν ἐπὶ θεξιά, τὸν δ' ἐπ' εὐώνυμα· κατὰ δὲ τὴν εἴσοδον ἄλλους τέσσαρας, τὰ μὲν ἄλλα ὁμοίους, μίαν δ' ἀντὶ δυοῖν ἔχοντας βάσιν τῶν ἐξ ἀντικρύ, μεθ' οὗς ἐξωτάτω πέντε μόναις ταῖς βάσεσι διαφέροντας, χαλκαῖ γὰρ ἦσαν· ὥστε τῆς σκηνῆς τοὺς 79 25 σύμπαντας εἶναι, ὀκτὰ τῶν ἐν ταῖς γωνίαις δυοῖν ἀφανῶν, πέντε καὶ πενήκοντα ἐμφανεῖς, τὸν ἀπὸ μονάδος ἄχρι δεκάδος τῆς παντελείας συμπληρούμενον ἀριθμὸν. εἰ δὲ βουληθεῖη 80 30 τις τοὺς ἐν τῷ προφυλαίῳ πέντε τῷ ὑπαίθρῳ συνάπτοντας, ὃ κέκληκεν αὐλήν, τιθέναι χωρὶς, ἀπολειφθήσεται ὁ ἁγιώτατος 30 πενήκοντάδος ἀριθμὸς, δύναμις ὦν τοῦ ὀρθογωνίου τριγώνου. ὅπερ ἐστὶ τῆς τῶν ὅλων γενέσεως ἀρχή, συμπληρωθεῖς ἐκ τῶν ἐντὸς κίωνων. τεσσαράκοντα μὲν τῶν καθ' ἑκατέραν

- πλευράν εἴκοσιν, ἕξ δὲ τῶν ἐν μέσῳ δίγα τῶν παρὰ ταῖς
 γωνίαις ἀποκεκρομμένων, τεσσάρων δὲ τῶν ἀντικρύ, ἐφ' ὧν
 81 τὸ καταπέτασμα. τὴν δ' αἰτίαν, ἧς ἕνεκα τοὺς πέντε τοῖς
 πεντήκοντα συγκατατάττω καὶ χωρὶς αὐτῶν τίθημι, δηλώσω.
 ἡ πεντάς αἰσθησίμων ἀριθμὸς ἐστίν, αἰσθησις δ' ἐν ἀνθρώπῳ 5
 τῇ μὲν νεύει πρὸς τὰ ἐκτός, τῇ δὲ ἀνακάμπει πρὸς νοῦν
 82 ὑπηρετίς οὖσα φύσεως νόμοις αὐτοῦ. διὸ καὶ τὴν μεθόριον
 χώραν ἀπένειμε τοῖς πέντε· τὰ μὲν γὰρ ἐντὸς αὐτῶν ἐκνένευκε
 πρὸς τὰ ἄδύτα τῆς σκηνῆς, ἅπερ ἐστὶ συμβολικῶς νοητά,
 τὰ δ' ἐκτός πρὸς τὸ ὑπαιθρον καὶ τὴν αὐλήν, ἅπερ ἐστὶν 10
 αἰσθητά· παρὸ καὶ ταῖς βάσεις διήνεγκάν, χαλκαῖ γὰρ
 εἰσιν· ἐπεὶ δὲ τῆς ἐν ἡμῖν αἰσθησίσεως κεφαλή μὲν καὶ
 ἡγεμονικὸν ὁ νοῦς, ἐσχατιὰ δὲ καὶ ὡσανεὶ βάσις τὸ αἰσθητόν,
 εἰκάσε δὴ τὸν μὲν νοῦν χρυσοῦ, χαλκοῦ δὲ τὸ αἰσθητόν.
 83 μέτρα δὲ τῶν κίωνων ταῦτα· δέκα μὲν πήγχεις τὸ μῆκος, 15
 εἷς δὲ καὶ ἡμισυς τὸ εὖρος, ἵν' ἡ σκηνὴ πᾶσι τοῖς μέρεσιν
 ἴση προφαίνεται.
- 84 (δ.) | Παγκάλους δὲ καὶ ποικίλους ὑφάσμασιν αὐτὴν p. 148 M.
 περιέβαλεν, ὑακίνθῳ καὶ πορφύρᾳ καὶ κοκκίνῳ καὶ βύσσῳ
 καταχρῶμενος εἰς τὴν ὑφήν. δέκα γὰρ αἶς διὰ τῆς ἱερᾶς 20
 γραφῆς ὠνόμασεν αὐλαίας ἐκ τῶν ἀρτίως λεχθέντων γενῶν
 ἐδημιούργει, μήκει μὲν ἑκτῶ καὶ εἴκοσι πήγῳν ἐκάστην, εἷς
 δὲ τέσσαρας πήγχεις πρὸς εὖρος ἀποτείνων, ἵνα καὶ δεκάδα
 ἔχωσι τὴν παντέλειαν καὶ τετράδα τὴν δεκάδος οὐσίαν καὶ
 τὸν ἑκτῶ καὶ εἴκοσιν ἀριθμὸν τέλειον ἴσον ταῖς ἑαυτοῦ μέρεσι 25
 καὶ τεσσαρακοντάδα τὴν ζυγογονικωτάτην, ἐν ἧ διαπλάττεσθαι
- 85 φασιν ἀνθρωπον ἐν τῷ τῆς φύσεως ἐργαστηρίῳ. οἱ μὲν
 οὖν ἑκτῶ καὶ εἴκοσι πήγχεις τῶν αὐλαίων τοιαύτην ἔχουσι τὴν
 διανομήν· δέκα μὲν κατὰ τὸν ὄροφον — τοσοῦτον γὰρ ἐστὶ
 τῆς σκηνῆς τὸ εὖρος —, οἱ δὲ λοιποὶ κατὰ τὰς πλευράς, 30
 ἑκατέρωθεν ἐννέα, πρὸς σκέπην ἀποτεινόνται τῶν κίωνων,
 ὑπολειπομένου πήγχεως ἀπὸ τοῦ ἐδάφους, ἵνα μὴ ἐπισύρηται

(τὸ) πάγκαλον καὶ ἱεροπρεπὲς ὕφασμα. τῶν δὲ τεσσαράκοντα, 86
 αἱ συναριθμοῦνται ἐκ τοῦ τῶν δέκα ἀυλαίων πλάτους, τριάκοντα
 μὲν ἀπολαμβάνει τὸ μῆκος — τοσοῦτον γὰρ ἔστι καὶ (τὸ) τῆς
 σκηνῆς —, ἐννέα δὲ ὁ ὀπισθοδόμος, τὸν δὲ λοιπὸν τὸ κατὰ
 5 τὸ προπύλαιον, ἵνα δεσμὸς ἦ τοῦ ὄλου περιβλήματος· ἐπὶ δὲ
 τοῦ προπυλαίου τὸ καταπέτασμα. σχεδὸν δὲ καὶ αἱ 87
 ἀυλαῖαι καταπετάσματ' εἰσίν, οὐ μόνον τῷ τὸν ὄροφον καὶ
 τοὺς τοίχους καλύπτειν, ἀλλὰ καὶ τῷ συνυφάνθαι γένεσι τοῖς
 αὐτοῖς, ὑάκινθῳ καὶ πορφύρᾳ καὶ κοκκίνῳ καὶ βύσσῳ. ἐκ δὲ
 10 τῶν αὐτῶν τὸ τε καταπέτασμα καὶ τὸ λεγόμενον κάλυμμα
 κατασκευάζεται, τὸ μὲν εἶσω κατὰ τοὺς τέσσαρας κίονας, ἵν'
 ἐπικρύπτηται τὸ ἄδυτον, τὸ δ' ἔξω κατὰ τοὺς πέντε, ὡς μεγεῖς
 ἐξ ἀπόπτου δύναιτο τῶν μὴ ἱερωμένων καταθεάσασθαι τὰ
 ἅγια. (6.) τὰς δὲ τῶν ὑφασμάτων ὕλας ἀριστίνδην ἐπέκρινεν 88
 15 ἐκ μυρίων ὄσων ἐλόμενος τοῖς στοιχείοις ἰσαρίθμους. ἐξ
 ὧν ἀπετελέσθη ὁ κόσμος, καὶ πρὸς αὐτὰ λόγον ἐχούσας,
 γῆν καὶ ὕδωρ καὶ ἀέρα καὶ πῦρ· ἡ μὲν γὰρ βύσσος ἐκ γῆς,
 ἐξ ὕδατος δ' ἡ πορφύρα, ἡ δ' ὑάκινθος ἀέρι ὁμοιοῦται —
 φύσει γὰρ μέλας οὗτος —, τὸ δὲ κόκκινον πυρί. διότι
 20 φοινικοῦν ἐκάτερον· ἦν γὰρ ἀναγκαῖον ἱερὸν χειροποίητον
 κατασκευάζοντας τῷ πατρὶ καὶ ἡγεμόνι τοῦ παντός τὰς
 149 M. ὁμοίας | λαβεῖν οὐσίας, αἷς τὸ ὄλον ἐδημιουργεῖ.

Ἡ μὲν οὖν σκηνή, καθάπερ νεῶς ἅγιος, τὸν εἰρημένον 89
 τρόπον κατασκευάσθη. τέμενος δ' αὐτῆς ἐν κύκλῳ περι-
 25 εβάλετο πηγῶν μῆκος ἑκατὸν καὶ πλάτος πεντήκοντα, κίονας
 ἔχον ἀφεστῶτας ἴσον ἀλλήλων διάστημα πέντε πήγχεις, ὡς
 τοὺς μὲν σύμπαντας ἐξήκοντα εἶναι, διανεμέσθαι δ' εἰς μὲν
 τὸ μῆκος τεσσαράκοντα, πρὸς δὲ τὸ εὖρος εἴκοσι, καθ'
 ἑκάτερα μέρη τοὺς ἡμίσεις. Ὑλη δὲ τῶν στύλων τὰ μὲν ἐντὸς 90
 30 κέδρος, τὰ δ' ἐκ τῆς ἐπιφανείας ἄργυρος, ἀπάντων δ' αἱ βάσεις
 χαλκαῖ, καὶ τὸ ὕψος ἴσον πέντε πηγῶν· ἔδοξε γὰρ ἀρμόττον
 εἶναι τῷ τεχνίτῃ συνελεῖν ὄλω ἡμίσει τὸ ὕψος τῆς λεγομένης

- αὐλῆς, ἔν' ἡ σκηνὴ πρὸς τὸ διπλάσιον μετέωρος ἀρθεῖσα
προφανήται. λεπταὶ δ' ὀθόνηι κατὰ τοῦ μήκους καὶ πλάτους
ἦσαν ἐφαρμοζόμεναι τοῖς κίονσιν ἰστίοις ἐμφορεῖς, ὑπὲρ τοῦ
- 91 μηδένα τῶν μὴ καθαρῶν εἰσιεῖναι. (7.) ἡ δὲ θέσις τοιαύδε
ἦν· μέση μὲν Ἴδρυτο ἡ σκηνὴ μήκος ἔχουσα τριάκοντα πήχεις 5
καὶ εὖρος δέκα σὺν τῷ βάθει τῶν κίωνων, ἀφειστήκει δὲ
τῆς αὐλῆς ἐκ τριῶν μερῶν ἴσῳ διαστήματι, οὐοῖν μὲν κατὰ
τὰς πλευράς, ἑνὸς δὲ κατὰ τὸν ὑπισθόδομον, τὸ δὲ διάστημα
ἐξ εἰκοσι πηχῶν ἀνεμετρεῖτο· κατὰ δὲ τὸ προπύλαιον, ὡς
εἰκόσ, ἕνεκα τοῦ πλήθους τῶν εἰσιόντων μεῖζον ἐγένετο 10
διάστημα πεντήκοντα πηχῶν· οὕτως γὰρ οἱ ἕκατὸν τῆς αὐλῆς
ἔμελλον ἐκπληροῦσθαι, τῶν κατὰ τὸν ὑπισθόδομον εἰκοσι
καὶ οὐδ' ἀπελάμβανεν ἡ σκηνὴ τριάκοντα συντεθέντων τοῖς
- 92 κατὰ τὰς εἰσόδους πεντήκοντα. τὰ γὰρ προπύλαια τῆς
σκηνῆς ὡσανεὶ μέσος ὄρος Ἴδρυτο διττῆς πεντηκοντάδος, τῆς 15
μὲν κατ' ἀνατολάς, ἔνθα αἱ εἰσοδοὶ, τῆς δὲ πρὸς δυσμάς, ἔνθα
- 93 τό τε μήκος τῆς σκηνῆς καὶ ὁ κατόπιν περίβολος. κάλλιστον
δὲ καὶ μέγιστον ἄλλο προπύλαιον ἐν ἀρχῇ τῆς εἰς τὴν
αὐλὴν εἰσόδου κατεσκευάζετο διὰ τεττάρων κίωνων, καθ'
ῶν ἐτείετο ποικίλον ὄφασμα τὸν αὐτὸν τρόπον τοῖς εἴσω 20
κατὰ τὴν σκηνὴν καὶ τῆς ὁμοίας ὕλης ἀπειργασμένον.
- 94 Ἄμα δὲ τούτοις ἐδημιουργεῖτο καὶ σκευὴ ἱερά, κιβωτός,
λυχνία, τράπεζα, θυμιατήριον, βωμός. ὁ μὲν οὖν βωμὸς
ἰδρύετο ἐν ὑπαίθρῳ, τῶν εἰσόδων τῆς σκηνῆς ἀντικρῦ, ἀφειστώς
τοσοῦτον ὅσον ἰκανὸν λειτουργοῖς εἶναι διάστημα πρὸς τὰς καθ' 25
- 95 ἐκάστην ἡμέραν ἐπιτελουμένας θυσίας. (8.) ἡ δὲ κιβωτὸς
ἐν ἀδύτῳ καὶ ἀβάτῳ τῶν καταπετασμάτων εἴσω, κεχρυσωμένη
πολυτελεῶς ἔνδοθεν | τε καὶ ἔξωθεν, ἦς ἐπίθεμα ὡσανεὶ p. 150 M
- 96 πῶμα τὸ λεγόμενον ἐν ἱεραῖς βίβλοις ἰλαστήριον. τούτου
μήκος μὲν καὶ πλάτος μεμήνυται, βάθος δ' οὐδέεν, ἐπιφανείᾳ 30
γεωμετρικῇ μάλισθ' ὁμοιωμένου, ὅπερ ἔοικεν εἶναι σύμβολον
φυσικώτερον μὲν τῆς ἴλεω τοῦ θεοῦ δυνάμεως, ἡθικώτερον

δὲ διανοίας πάλιν, ἴλεω δ' ἑαυτῇ, τὴν πρὸς ὕψος ἄλογον
 αἴρουσαν καὶ φουσῶσαν οἴησιν ἀτυφίας ἔρωτι σὺν ἐπιστήμη
 στέλλειν καὶ καθαιρεῖν ἀξιοσύνης. ἀλλ' ἡ μὲν κιβωτὸς ἀγγεῖον 97
 νόμων ἐστίν· εἰς γὰρ ταύτην κατατίθεται τὰ χρῆσθέντα λόγια·
 5 τὸ δ' ἐπίθεμα τὸ προσαγορευόμενον ἰλαστήριον βάσις ἐστὶ
 πτηνῶν θυσιῶν, ἃ πατρίῳ μὲν γλώττῃ προσαγορεύεται Χερουβὶμ,
 ὡς δ' ἂν Ἕλληνας εἴποιεν, ἐπίγνωσις καὶ ἐπιστήμη πολλή.
 ταῦτα δὲ τινες μὲν φασιν εἶναι σύμβολα τῶν ἡμισφαιρίων 98
 ἀμφοῖν κατὰ τὴν ἀντιπρόσωπον θέσιν, τοῦ τε ὑπὸ γῆν καὶ
 10 ὑπὲρ γῆν· πτηνὸν γὰρ ὁ σύμπαρ οὐρανός. ἐγὼ δ' ἂν εἴποιμι 99
 δηλοῦσθαι δι' ὑπονοιῶν τὰς πρεσβυτάτας καὶ ἀνωτάτω δύο
 τοῦ ὄντος δυνάμεις, τὴν τε ποιητικὴν καὶ βασιλικήν· ὀνομά-
 ζεται δ' ἡ μὲν ποιητικὴ δύναμις αὐτοῦ θεός, καθ' ἣν ἔθηκε
 καὶ ἐποίησε καὶ διεκόσμησε τὴν τε πᾶν, ἡ δὲ βασιλικὴ κύριος,
 15 ἣ τῶν γενομένων ἄρχει καὶ σὺν δίκῃ βεβαίως ἐπικρατεῖ.
 μόνος γὰρ πρὸς ἀλήθειαν ὢν καὶ ποιητῆς ἐστὶν ἀψευδῶς, 100
 ἐπειδὴ τὰ μὴ ὄντα ἤγαγεν εἰς τὸ εἶναι, καὶ βασιλεὺς φύσει,
 διότι τῶν γενομένων οὐδεὶς ἂν ἄρχοι δικαιοτέρον τοῦ πεποιη-
 κότες. (9.) ἐν δὲ τῷ μεθωρίῳ τῶν τεσσαρῶν καὶ πέντε 101
 20 κιώνων, ὅπερ ἐστὶ κυρίως εἰπεῖν πρόναον εἰργόμενον θυσιῶν
 ὑφάσμασι, τῷ μὲν ἔνδον ὃ καλεῖται καταπέτασμα, τῷ δ'
 ἐκτὸς ὃ προσαγορεύεται κάλυμμα, τὰ λοιπὰ τρία σκευὴ τῶν
 προειρημένων ἰδρύετο· μέσον μὲν τὸ θυμιατήριον, γῆς
 καὶ ὕδατος σύμβολον εὐχαριστίας, ἣν ἕνεκα τῶν γενομένων
 25 ἀφ' ἑκατέρου προσῆκε ποιῆσθαι· τὸν γὰρ μέσον ταῦτα
 τοῦ κόσμου τῆρον κεκλήρωται· τὴν δὲ λυχνίαν ἐν τοῖς 102
 νοτίοις, δι' ἣς αἰνίττεται τὰς τῶν φωσφόρων κινήσεις ἀστέρων·
 ἥλιος γὰρ καὶ σελήνη καὶ οἱ ἄλλοι πολλοὶ τῶν βορείων ἀφε-
 στῶτες νοτίους ποιοῦνται τὰς περιπολήσεις· ὄθιν ἐξ μὲν
 30 κλάδοι, τρεῖς δ' ἑκατέρωθεν, τῆς μέσης λυχνίας ἐκπεφύκασιν
 εἰς ἀριθμὸν ἑβδομοῦ· ἐπὶ δὲ πάντων λαμπάδιά τε καὶ λύχνου 103
 ἑπτὰ, σύμβολα τῶν λεγομένων παρὰ τοῖς φυσικοῖς ἀνδράσι

- πλανήτων· ὁ γὰρ ἥλιος, ὡς περ ἡ λυχνία, μέσος τῶν ἐξ τεταγ- p. 151 M.
 μένος ἐν τετάρτῃ χώρᾳ φωσφορεῖ τοῖς ὑπεράνω τρισὶ καὶ
 τοῖς ὑπ' αὐτὸν ἴσοις, ἀρμολζόμενος τὸ μουσικὸν καὶ θεῖον ὡς
- 104 ἀληθῶς ὄργανον. (10.) ἡ δὲ τράπεζα τίθεται πρὸς τοῖς
 βορείοις, ἐφ' ἧς ἄρτοι καὶ ἄλλες, ἐπειδὴ τῶν πνευμάτων τὰ 5
 βόρεια τροφιμώτατα καὶ διότι ἐξ οὐρανοῦ καὶ γῆς αἱ τροφαί,
 τοῦ μὲν ὕοντος, τῆς δὲ τὰ σπέρματα ταῖς τῶν ὑδάτων
- 105 ἐπιρροαῖς τελειογονούσης. οὐρανοῦ δὲ καὶ γῆς παρίδρυσται
 τὰ σύμβολα, καθάπερ ἔδειξεν ὁ λόγος, τοῦ μὲν οὐρανοῦ
 ἡ λυχνία, τῶν δὲ περιγείων, ἐξ ὧν αἱ ἀναθυμιάσεις, τὸ 10
- 106 ἐτύμως προσαγορευόμενον θυμιατήριον. τὸν δ' ἐν ὑπαίθρῳ
 βωμὸν εἶωθε καλεῖν θυσιαστήριον, ὡσανεὶ τηρητικὸν καὶ
 φυλακτικὸν ὄντα θυσιῶν τὸν ἀναλωτικὸν τούτων, αἰνιττόμενος
 οὐ τὰ μέλη καὶ τὰ μέρη τῶν ἱερουργουμένων, ἀπερ θαπα-
 νᾶσθαι πυρὶ πέφυκεν, ἀλλὰ τὴν προαίρεσιν τοῦ προσφέροντος· 15
- 107 εἰ μὲν γὰρ ἀγνώμων καὶ ἄδικος, ἄθυτοι θυσίαι καὶ ἀνίεροι
 ἱερουργαί καὶ εὐχαὶ παλίμφομοι παντελῆ φθορὰν ἐνδεχό-
 μεναι· καὶ γὰρ ὅποτε γίνεσθαι δοκοῦσιν, οὐ λύσιν ἀμαρ-
 108 τημάτων. ἀλλ' ὑπόμνησιν ἐργάζονται· εἰ δ' ὅσιος καὶ δίκαιος,
 μένει βέβαιος ἡ θυσία, κἂν τὰ κρέα θαπανηθῆ, μᾶλλον δὲ 20
 καὶ εἰ τὸ παράπαν μηδὲν προσάγοιτο ἱερεῖον· ἡ γὰρ
 ἀληθῆς ἱερουργία τίς ἂν εἴη πλήν ψυχῆς θεοφιλοῦς εὐσέβεια;
 ἧς τὸ εὐχάριστον ἀθανατίζεται καὶ ἀνάγραπτον στηλιτεύεται
 παρὰ θεῶν συνδαιωνίζον ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ τῷ παντὶ
 κόσμῳ. 25
- 109 (11.) Τούτοις ἐξῆς ἱεράν ἐσθῆτα κατεσκευάζεν ὁ
 τεχνίτης τῷ μέλλοντι ἀρχιερεῖ καθίστασθαι παγκάλην καὶ
 θαυμασιωτάτην ἔχουσαν ἐν τοῖς ὑφάσμασι πλοκήν. τὰ δ'
 ὕψη διττὰ ἦν, τὸ μὲν ὑποδύτης, τὸ δὲ προσαγορευόμενον
- 110 ἐπωμίς. ὁ μὲν οὖν ὑποδύτης ἀμιγροτέρως ἰδέας· ὅλος 30
 γὰρ ὑακίνθινος, ἔξω τῶν κατωτάτων καὶ πρὸς ἐσχατίας
 μερῶν, ταῦτα γὰρ ἐποιχίλλετο χρυσοῖς ῥαΐσχοις καὶ κώδωσι

καὶ ἀνθίνους πλέγμασιν. ἡ δ' ἐπωμίς. ἐκπρεπέστατον 111
 ἔργον καὶ τεχνικώτατον. ἐπιστήμη τελειοτάτῃ κατασκευάζεται
 τοῖς προεξηρημένοις γένεσιν, ὑακίνθῳ καὶ πορφύρῳ καὶ βύσσω
 καὶ κοκκίνῳ, συγκαταπλεκόμενου χρυσοῦ· πέταλα γὰρ εἰς
 5 λεπτάς τρίχας κατατηθέντα πᾶσι τοῖς νήμασι συνυφαίνετο.
 λίθοι δ' ἐπὶ τῶν ἀκρωμίων ἐνηρμόζοντο σμαράγδου πολυ- 112
 152 M. τελοῦς δύο τιμαλφέστατοι, | οἷς τὰ ὀνόματα τῶν φυλάρχων
 ἐξ καθ' ἑκάτερον ἐνεχαράττετο. δώδεκα τὰ σύμπαντα·
 καὶ κατὰ τὸ στήθος ἄλλοι λίθοι πολυτελεῖς δώδεκα διαφέ-
 10 ροντες ταῖς χροαῖς. σφραγῖσιν ἐοικότες. ἐκ τριῶν τετραστοιχεί·
 αὐτοὶ δ' ἐνηρμόζοντο τῷ προσαγορευομένῳ λογεῖῳ. τὸ δὲ 113
 λογεῖον τετράγωνον διπλοῦν κατασκευάζεται ὡσανεὶ βᾶσις, ἵνα
 δύο ἀρετὰς ἀγαλματοφορήῃ, ἀήλωσίν τε καὶ ἀλήθειαν· ὅλον
 δ' ἀλυσειδίοις χρυσοῖς ἀνήρτητο πρὸς τὴν ἐπωμίδα, σφιγ-
 15 γόμενον ἐξ αὐτῆς, ὑπὲρ τοῦ μὴ χαλᾶσθαι. χρυσοῦν δὲ 114
 πέταλον ὡσανεὶ στέφανος ἐδημιουργεῖτο τέτταρας ἔχον
 γλυφὰς ὀνόματος, ἃ μόνοις τοῖς ὦτα καὶ γλῶτταν σφίγγ
 κεκαθαυμένοις θέμις ἀκούειν καὶ λέγειν ἐν ἀγίοις. ἄλλῳ δ'
 οὐδενὶ τὸ παράπαν οὐδαμοῦ. τετραγράμματος δὲ τοῦνομά 115
 20 φησιν ὁ θεολόγος εἶναι. τάχα που σύμβολα τιθεὶς αὐτὰ τῶν
 πρώτων ἀριθμῶν, μονάδος καὶ δυάδος καὶ τριάδος καὶ τετράδος.
 ἐπειδὴ πάντα ἐν τετράδι, σημεῖον καὶ γραμμὴ καὶ ἐπιφάνεια
 καὶ στερεόν, τὰ μέτρα τῶν συμπάντων, καὶ αἱ κατὰ
 μουσικὴν ἄρισται συμφωνίαι, ἧ τε διὰ τεσσάρων ἐν ἐπιτρίτῳ
 25 λόγῳ καὶ ἧ διὰ πέντε ἐν ἡμιολίῳ καὶ ἧ διὰ πασῶν ἐν
 διπλασίῳ καὶ ἧ δις διὰ πασῶν ἐν τετραπλασίῳ· ἔχει δὲ καὶ
 τὰς ἄλλας ἀμυθήτους ἀρετὰς ἢ τετράς, ὧν τὰς πλείστας
 ἠκριβώσαμεν ἐν τῇ περὶ ἀριθμῶν πραγματείᾳ. μέτρα δ' 116
 ἦν ὑπ' αὐτῷ, τοῦ μὴ ψεύειν τῆς κεφαλῆς τὸ πέταλον.
 30 πρὸς δὲ καὶ κίδαρις κατασκευάζεται· κίδαρις γὰρ οἱ τῶν
 ἐφῶν βασιλεῖς ἀντὶ διαδήματος εἰώθασιν χρῆσθαι.

(12.) Τοιαύτη μὲν ἡ τοῦ ἀρχιερέως ἦν ἐσθής. ὅν δ' 117

- ἔχει λόγον οὐ παρασιωπητέον αὐτῆ τε καὶ τὰ μέρη. ὅλη
 μὲν δὴ γέγονεν ἀπεικόνισμα καὶ μίμημα τοῦ κόσμου, τὰ δὲ
 μέρη τῶν καθ' ἕκαστον μερῶν. ἀρκτέον δ' ἀπὸ τοῦ ποδήρους.
- 118 οὗτος ὁ | χιτῶν σύμπας ἐστὶν ὑακίνθινος, ἀέρος ἐκμαγεῖον· p. 153 M
 φύσει γὰρ ὁ ἀήρ μέλας καὶ τρόπον τινὰ ποδήρης, ἀνωθεν ἀπὸ 5
 τῶν μετὰ σελήνην ἄχρι τῶν γῆς ταθείς περάτων, πάντη
 κεχυμένος· οὕθεν καὶ ὁ χιτῶν ἀπὸ στέρων ἄχρι ποδῶν
- 119 περὶ ὅλον τὸ σῶμα κέχεται. ἐξ αὐτοῦ δὲ κατὰ τὰ σφυρὰ
 ῥοίσκοι καὶ ἄνθινα καὶ κώδωνές εἰσι· τὰ μὲν ἄνθινα σύμβολον
 γῆς, ἀνθεῖ γὰρ καὶ βλαστάνει πάντα ἐκ ταύτης· οἱ δὲ 10
 ῥοίσκοι ὕδατος, παρὰ τὴν ῥύσιν λεχθέντες εὐδυβόλως· οἱ
 δὲ κώδωνες τῆς ἀρμονίας καὶ συμφωνίας τούτων, οὔτε γὰρ
 γῆ χωρὶς ὕδατος οὔθ' ὕδωρ ἄνευ τῆς γεώδους οὐσίας αὐταρκες
- 120 εἰς γένεσιν, ἀλλ' ἢ σύνθετος καὶ κραῖσις ἀμφοῖν. μάρτυς δὲ
 τοῦ διηλουμένου καὶ ὁ τόπος ἐναργέστατος· ὡς γὰρ ἐν ἐσχάτοις 15
 τοῦ ποδήρους οἱ ῥοίσκοι καὶ τὰ ἄνθινα καὶ οἱ κώδωνές εἰσιν,
 οὕτως καὶ τὰ ὧν ἐστὶ σύμβολα τὴν κατωτάτω χώραν ἔλαχεν
 ἐν κόσμῳ, γῆ καὶ ὕδωρ, καὶ τῇ τοῦ παντὸς ἀρμονίᾳ
 συνηχοῦντά τας οἰκείας ἐπιδεικνύται δυνάμεις ἐν ὠρισμέναις
- 121 χρόνων περιόδῳ καὶ τοῖς προσήκουσι καιροῖς. τριῶν μὲν 20
 ὁ γὰρ στοιχείων, ἐξ ὧν τε καὶ ἐν οἷς τὰ θνητὰ καὶ φθαρτὰ
 γένη πάντα, ἀέρος, ὕδατος, γῆς, ὁ ποδήρης σὺν τοῖς ἀπη-
 ωρημένοις κατὰ τὰ σφυρὰ σύμβολον ἐδείχθη προσηκόντως·
 ὡς γὰρ ὁ χιτῶν εἰς, καὶ τὰ λεχθέντα τρία στοιχεῖα μιᾶς
 ἰδέας ἐστίν, ἐπειδὴ τὰ κατωτέρω σελήνης ἅπαντα τροπὰς 25
 ἔχει καὶ μεταβολάς· καὶ καθάπερ ἐκ τοῦ χιτῶνος ἤρτηνται
 οἷ τε ῥοίσκοι καὶ τὰ ἄνθινα, καὶ ἀπ' ἀέρος τρόπον τινὰ γῆ
- 122 καὶ ὕδωρ ἐκκρέμανται, τὸ γὰρ ὄχημα τούτων ἐστὶν ἀήρ. τὴν
 δ' ἐπωμίδα οὐρανοῦ σύμβολον ὁ λόγος εἰκόσι στοχασμοῖς
 χρώμενος παραστήσει· πρῶτον μὲν γὰρ οἱ ἐπὶ τῶν ἀκρωμίων 30
 σμαράγδου δύο λίθοι περιφερεῖς μηνύουσιν, ὡς μὲν οἴονται
 τινες, ἀστέρων τοὺς ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἡγεμόνας, ἧλιον καὶ

σελήνην, ὡς δ' ἂν ἐγγυτέρω τις τῆς ἀληθείας προσερχόμενος εἴποι, τῶν ἡμισφαιρίων ἑκάτερον· ἴσα τε γὰρ ὡς οἱ λίθοι τό τε ὑπὲρ γῆν καὶ ὑπὸ γῆν καὶ οὐδέτερον πέφυκε μειοῦσθαι καὶ συναυξῆσθαι καθάπερ σελήνη. συνεπιμαρτυρεῖ δὲ καὶ 123

5 ἡ χροῶσα· σμαράγδιον γὰρ ἔοικεν ἢ τοῦ παντὸς οὐρανοῦ φαντασία κατὰ τὴν τῆς ὄψεως προσβολήν. ἀναγκαίως δὲ καὶ καθ' ἑκάτερον τῶν λίθων ἐξ ὀνόματα ἐγγλύφεται, διότι καὶ τῶν ἡμισφαιρίων ἑκάτερον δίχα τέμνον τὸν ζωφόρον ἐξ ἐναπολαμβάνει ζώδια. ἔπειθ' οἱ κατὰ τὰ στέρνα δώδεκα λίθοι 124

10 ταῖς χροαῖς οὐχ ὅμοιοι διανεμηθέντες εἰς τέσσαρας στήλους ἐκ τριῶν τίνος ἑτέρου δεύματ' εἰσὶν ἢ τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου:

154 M. καὶ γὰρ | οὗτος τετραχῆ διανεμηθεὶς ἐκ τριῶν ζωδίων τὰς ἐτησίους ὥρας ἀποτελεῖ, ἔαρ, θέρος, μετόπωρον, χειμῶνα, τροπὰς τέσσαρας. ὧν ἑκάστης ὅρος τρία ζώδια, γνωρίζομενος

15 ταῖς τοῦ ἡλίου περιφοραῖς κατὰ τὸν ἐν ἀριθμοῖς ἀσάλευτον καὶ βεβαιότατον καὶ θεῖον ὄντως λόγον. ὅθεν ἐνηρημό- 125

ζοντο καὶ τῷ προσαγορευθέντι θεόντως λογιεῖν· λόγιον γὰρ αἱ τροπαὶ καὶ ἐτήσιοι ὥραι τεταγμένῃ καὶ παγίῳ συνίστανται, τὸ παραδοξότατον, διὰ τῆς καιρίου μεταβολῆς ἐπιδεικνύμεναι

20 τὴν διαιωνίζουσαν αὐτῶν μονήν. εὖ δ' ἔχει καὶ πάνυ 126

καλῶς τὸ ταῖς χροῶμασι τοὺς δώδεκα λίθους διαλλάττειν καὶ μηδὲνα ὅμοιον εἶναι μηδενί· καὶ γὰρ τῶν ἐν τῷ ζωφόρῳ ἕκαστον ἀποτελεῖ τι χροῶμα οἰκεῖον κατὰ τε ἀέρα καὶ γῆν καὶ ὕδωρ καὶ τὰ τούτων παθήματα καὶ ἔτι κατὰ τὰ τῶν

25 ζώων καὶ φυτῶν γένη πάντα. (13.) διπλοῦν δὲ τὸ λογιεῖν 127

οὐκ ἀπὸ σκοποῦ· διττὸς γὰρ ὁ λόγος ἔν τε τῷ παντὶ καὶ ἐν ἀνθρώπου φύσει· κατὰ μὲν τὸ πᾶν ὃ τε περὶ τῶν ἀσωμάτων καὶ παραδειγματικῶν ἰδεῶν, ἐξ ὧν ὁ νοητὸς ἐπάγη κόσμος, καὶ ὁ περὶ τῶν ὁρατῶν, ἃ δὴ μιμήματα καὶ ἀπεικονίσματα

30 τῶν ἰδεῶν ἐκείνων ἐστίν, ἐξ ὧν ὁ αἰσθητὸς οὗτος ἀποτελεῖται· ἐν ἀνθρώπῳ δ' ὁ μὲν ἐστὶν ἐνδιάθετος, ὁ δὲ προφορικός, (καὶ ὁ μὲν) οἶα τις πηγῆ, ὁ δὲ γεγωνὸς ἀπ' ἐκείνου ῥέων·

- καὶ τοῦ μὲν ἐστὶ χώρα τὸ ἡγεμονικόν, τοῦ δὲ κατὰ προφορὰν
 γλῶττα καὶ στόμα καὶ ἡ ἄλλη πᾶσα φωνῆς ὀργανοποιία.
- 128 σχῆμα δ' ἀπένειμεν ὁ τεχνίτης τετράγωνον τῷ λογιῶν πάνυ
 καλῶς αἰνιττόμενος, ὡς χρῆ καὶ τὸν τῆς φύσεως λόγον καὶ
 τὸν τοῦ ἀνθρώπου βιβηκέναι πάντη καὶ κατὰ μηδ' ὅτι οὖν 5
 κραδαίνεσθαι. παρὸ καὶ τὰς εἰρημένους δύο ἀρετὰς προσεκή-
 ρωσεν αὐτῷ, δῆλωσιν τε καὶ ἀλήθειαν· ὃ τε γὰρ τῆς φύσεως
 λόγος ἀληθῆς καὶ δηλωτικὸς πάντων ὃ τε τοῦ σοφοῦ μιμού-
 μενος ἐκείνῳ ὀφείλει προσηκόντως ἀψευδέστατός τε εἶναι
 τιμῶν ἀλήθειαν καὶ μηδὲν φθόνῳ συσκιάζειν, ὧν ἡ μήνυσις 10
- 129 ὠφελήσει τοὺς ἀναδιδαχθέντας. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ οὐσί λόγοις
 τοῖς καθ' ἕκαστον ἡμῶν, τῷ τε προφορικῷ καὶ ἐνδιαθέτῳ,
 δύο ἀρετὰς ἀπένειμεν οἰκείας, τῷ μὲν προφορικῷ δῆλωσιν.
 τῷ δὲ κατὰ διάνοιαν ἀλήθειαν· ἀρμόζει γὰρ διανόια μὲν μηδὲν
 παραδέχεσθαι ψεῦδος, ἐρμηγεία δὲ μηδὲν ἐμποδίζειν τῶν 15
- 130 εἰς τὴν ἀκριβεστάτην δῆλωσιν. λόγου δὲ οὐδὲν ὄφελος
 τὰ καλὰ καὶ σπουδαῖα σεμνηγοροῦντος, ᾧ μὴ πρόσεστιν
 οἰκείων ἀκολουθία πράξεων· ὅθεν τὸ λογιῶν ἤρτησεν ἐκ
 τῆς ἐπωμίδος, ἵνα μὴ χαλάται, τὸν λόγον οὐ δικαιοῦσας
 ἔργων ἀπεξεῦχθαι· τὸν γὰρ ὦμον ἐνεργείας καὶ πράξεως p. 155 Δ
- 131 ποιεῖται σύμβολον. (14.) ἃ μὲν οὖν αἰνιττεται διὰ τῆς 21
 ἱερᾶς ἐσθῆτος, ἐστὶ τοιαῦτα. κίδαριν δὲ ἀντὶ διαδόηματος
 ἐπιτίθησι τῇ κεφαλῇ δικαιοῦν τὸν ἱερωμένον τῷ θεῷ, καθ'
 ὃν χρόνον ἱεραῖται, προσφέρειν ἀπάντων καὶ μὴ μόνον ἰδιωτῶν
- 132 ἀλλὰ καὶ βασιλείων. ὑπεράνω δὲ τὸ χρυσοῦν ἐστὶ πέταλον, 25
 ᾧ τῶν τεττάρων αἰ γλυφαὶ γραμμάτων ἐνεσφραγίσθησαν,
 ἐξ ὧν ὄνομα τοῦ ὄντος φασὶ μνηύεσθαι, ὡς οὐχ οἷόν τε
 ὄν ἀνευ κατακλήσεως θεοῦ συστήναί τι τῶν ὄντων· ἀρμονία
 γὰρ πάντων ἐστὶν ἡ ἀγαθότης καὶ ἰλαεως δύναμις αὐτοῦ.
- 133 τοῦτον τὸν τρόπον ὁ ἀρχιερεὺς διακοσμηθεὶς στέλλεται πρὸς 30
 τὰς ἱεροουργίας, ἵν', ὅταν εἰσὶν τὰς πατρίους εὐχὰς τε καὶ
 θυσίας ποιησόμενος, συνεισέρχεται πᾶς ὁ κόσμος αὐτῷ δι' ὃν

ἐπιφέρεται μιμήματα, ἀέρος τὸν ποδῆρη, ὕδατος τὸν ἠοίσκον.
 γῆς τὸ ἀνθινον, πυρὸς τὸ κόκκινον, οὐρανοῦ τὴν ἐπωμίδα,
 καὶ κατ' εἶδος τοῖν δυοῖν ἡμισφαιρίοις τοὺς ἐπὶ τῶν ἀκρωμίω
 σμαράγδους περιφερεῖς, ἐφ' ὧν καθ' ἑκάτερον γλυφαὶ εἴξ,
 5 τοῦ ζυφοφόρου τοὺς ἐπὶ τῶν στέρνων δώδεκα λίθους ἐκ τριῶν
 κατὰ τέτταρας στοίχους, τοῦ συνέχοντος καὶ διοικούντος τὰ
 σύμπαντα τὸ λογεῖον. ἀναγκαῖον γὰρ ἦν τὸν ἱερωμένον 134
 τῷ τοῦ κόσμου πατρὶ παρακλήτῳ χρῆσθαι τελειοτάτῳ τὴν
 ἀρετὴν υἱῷ πρὸς τε ἀμνηστίαν ἀμαρτημάτων καὶ χρηργίαν
 10 ἀφθονωτάτων ἀγαθῶν. ἴσως μέντοι καὶ προδιδάσκει τὸν 135
 τοῦ θεοῦ θεραπευτήν, εἰ καὶ μὴ τοῦ κοσμοποιοῦ δυνατὸν,
 ἀλλὰ τοῦ γε κόσμου διηγεκῶς ἄξιον εἶναι πειρᾶσθαι, οὗ τὸ
 μίμημα ἐνδούμενος ἄφείλει τῇ διανοίᾳ τὸ παράδειγμα εὐθὺς
 ἀγαλματοφορῶν αὐτὸς τρόπον τινὰ πρὸς τὴν τοῦ κόσμου
 15 φύσιν ἐξ ἀνθρώπου μεθρημόσθαι καί, εἰ θέμις εἰπεῖν —
 θέμις δὲ ἀψευδεῖν περὶ ἀληθείας λέγοντα —, βραχὺς κόσμος
 εἶναι.

(15.) Τῶν δὲ προφυλαίων ἔξω παρὰ ταῖς εἰσόδοις 136
 λουτήρ ἐστι χαλκοῦς, οὐκ ἀργὸν ὕλην λαβόντος τοῦ τεχνίτου
 20 πρὸς τὴν κατασκευὴν, ὅπερ φιλεῖ γίνεσθαι, σκευὴ δ' ἐπιμελῶς
 δημιουργηθέντα πρὸς ἑτέραν χρείαν, ἧ μετὰ σπουδῆς καὶ
 φιλοτιμίας πάσης αἱ γυναῖκες εἰσήνεγκαν ἀμιλλώμεναι τοῖς
 ἀνδράσι πρὸς εὐσέβειαν, ἀγώνισμα καλὸν ἄρασθαι δια-
 νοηθεῖσαι καὶ καθ' ὅσον ἰσότητος εἶχον σπουδάσασαι μὴ
 25 ἀπολειφθῆναι τῆς ἐκείνων ἰσότητος· κάτοπτρα γάρ, οἷς 137
 ο. 156 M. εὐμορφίαν εἰώθασι διακοσμεῖσθαι, μηδενὸς προστάξαντος,
 αὐτοκαλεύστω προθυμίᾳ σωφροσύνης καὶ τῆς περὶ γάμον
 ἀγνείας καὶ τί γὰρ ἀλλ' ἢ ψυχικοῦ κάλλους ἀπαρχὴν πρε-
 πωδεστάτην ἀπῆρξαντο. ταῦτ' ἔδοξε τῷ τεχνίτῃ λαβόντι 138
 30 χωνεῦσαι καὶ μηδὲν ἀπ' αὐτῶν ἕτερον ἢ τὸν λουτήρα κατα-
 σκευάσασθαι, περιρραντηρίοις ὅπως οἱ μέλλοντες εἰς τὸν
 νεῶν εἰσιέναι ἱερεῖς ἐπὶ τῷ τὰς διατεταγμέναις ὑπουργεῖν

λειτουργίας χρῶνται πόδας μάλιστα καὶ χεῖρας ἀπονιπτόμενοι — σύμβολον ἀνυπαιτίου ζωῆς καὶ βίου καθαρεύοντος ἐν πράξεσιν ἐπαινεταῖς, οὐ τὴν τραχεῖαν κακίας ὁδὸν ἢ κυριώτερον εἰπεῖν ἀνοδίαν ἀλλὰ τὴν δι' ἀρετῆς λεωφόρον ἀπευθύνοντος —.

- 139 „ὑπομιμνησκέσθω μέντοι“ φησί „καὶ ὁ μέλλων περιρραίνεσθαι. 5
ὅτι τοῦδε τοῦ σκεύους ἡ ὕλη κάτοπτρα ἦν, ἵνα καὶ αὐτὸς οἶα πρὸς κάτοπτρον αὐγάζη τὸν ἴδιον νοῦν καί, εἴ τι ὑποφαίνοιτο αἰσχρὸς ἐξ ἀλόγου πάθους ἢ παρὰ φύσιν ἐπαιρούσης καὶ μετεωριζούσης ἡδονῆς ἢ στελλούσης ἔμπαλιν λύπης καὶ καθαιρούσης ἢ ἀποστρέφοντος καὶ ἀποκλίνοντος τὴν ἐπ' 10
εὐθείας ὄρμηγν φόβου ἢ τῆς ἐπιθυμίας πρὸς τὰ μὴ παρόντα ἐλκούσης καὶ ἀποτεινούσης βία, τοῦτο θεραπεύη τε καὶ
- 140 ἰᾶται τοῦ γνησίου καὶ ἀνόθου μεταποιούμενος κάλλους· τὸ μὲν γὰρ τοῦ σώματος ἐν συμμετρίᾳ μερῶν εὐχροία τε καὶ εὐσαρκία κεῖται, βραχὺν τῆς ἀκμῆς ἔχον καιρόν, τὸ δὲ τῆς 15
διανοίας ἐν ἀρμονίᾳ δογμαμάτων καὶ ἀρετῶν συμφωνία, μὴ χρόνου μήκει μαραινόμενον, ἀλλ' ἐφ' ὅσον ἐγγχρονίζει καινούμενον καὶ νεάζον, χρώματι διαπρεπεῖ κεκοσμημένον ἀληθείας καὶ ὁμολογία ἔργων πρὸς λόγους καὶ πρὸς ἔργα λόγων καὶ ἔτι βουλευμάτων πρὸς ἑκάτερα.“ 20
- 141 (16.) Διδαχθέντι δ' αὐτῷ τὰ παραδείγματα τῆς ἱερᾶς σκηνῆς καὶ ἀναδιδάξαντι τοὺς διανοία ὀξεῖς καὶ εὐφυῶς ἔχοντας πρὸς ἀνάληψιν καὶ τελείωσιν ἔργων, ἅπερ ἀναγκαίως εἶχε δημιουργηθῆναι, κατὰ τὸ εἶδος ἱεροῦ κατασκευασθέντος ἔδει καὶ ἱερεῖς τοὺς ἐπιτηραιοτάτους αἰρεθῆναι τε καὶ 25
προμαθεῖν, ὃν τρόπον τὰς θυσίας ἀνάγειν τε καὶ ἱερουργεῖν
- 142 προσῆκε. τὸν μὲν οὖν ἀδελφὸν ἐξ ἀπάντων ἐπικρίνας ἀριστίνδην ἀρχιερέα, τοὺς δ' ἐκείνου παῖδας ἱερεῖς ἐχειροτόνει, προνομίαν οὐ τῷ οἰκείῳ γένει διδούς, ἀλλ' εὐσεβεῖα καὶ ὁσιότητι, ἃς ἐνεῶρα τοῖς ἀνδράσιν ὑπόσας. σαφῆς δὲ 30
πίστις· οὐδέτερον οἶον — δύο γὰρ ἦσαν αὐτῷ — τούτου τοῦ γέρως ἡξίωσεν, ἀναγκαίως ἂν ἀμφοτέρους ἐλόμενος, εἴ

τινὰ τιμὴν ἔνεμε τῷ φιλοικείῳ. καθίστη δὲ μετὰ τῆς ἅπαντος 143
 τοῦ ἔθνους γνώμης, ὡς τὰ λόγια ὑφηγεῖτο, καινότερον
 157 M. τρόπον καὶ ἄξιον ἱστορηθῆναι· λούει τὸ πρῶτον αὐτοὺς ὕδατι
 πηγῆς τῷ καθαρωτάτῳ καὶ ζωτικωτάτῳ κάπειτα τὰς ἱεράς
 5 ἀναδιδῶσιν ἐσθήτας, τῷ μὲν ἀδελφῷ τὸν ποδήρη καὶ τὴν
 ἐπωμίδα οἴνει θώρακα, τὸ παμποίκιλον ὕφασμα καὶ μίμημα
 τοῦ παντός, τοῖς δ' ἀδελφιδοῖς χιτῶνας λινοῦς, ζῶνας τε
 καὶ περισκελῆ πᾶσι· τὰς μὲν, ὅπως ἀνεμπόδιστοι καὶ ἔτοι- 144
 μότεροι πρὸς τὰς ἱεράς ὑπουργίας ᾧσι, σφιγγομένων τοὺς
 10 ἀνειμένους κόλπους τῶν χιτῶνων, τὰ δ', ὅπως μηδὲν ὦν
 κρύπτεσθαι θέμις προφαίνηται, καὶ μάλιστ' ἀνερχομένων
 ἐπὶ τὸν βωμὸν ἢ κατιόντων ἀνωθεν καὶ πάντα δρώντων
 μετὰ σπουδῆς καὶ τάχους· εἰ γὰρ μὴ οὕτως ἀκριβῆς γεγένητο 145
 ἢ στόλισις διὰ τὴν τοῦ μέλλοντος ἀδῆλου προφυλακίην, κἄν
 15 ἔνεκα τῆς συντόνου περὶ τὰς λειτουργίας ὀξύτητος ἀπεγυμ-
 νοῦντο τὸν προσήκοντα ἱεροῖς καὶ ἱερωμένοις κόσμον φυλάττειν
 ἀδυνατοῦντες. (17.) ὡς δὲ ταῖς ἐσθήσεσιν ἤσκησεν αὐτοὺς, 146
 χρίσματος εὐωδεστάτου λαβῶν, ὃ μυρεψικῆ τέχνῃ κατειρ-
 γάσθη, τὰ ἐν ὑπαίθρῳ πρῶτα, τὸν τε βωμὸν καὶ τὸν
 20 λουτήρα, κατέχρειεν ἐπιρραίνων ἐπτάκις, ἔπειτα τὴν σκηνὴν
 καὶ τῶν ἱερῶν σκευῶν ἕκαστον, τὴν κιβωτόν, τὴν λυχνίαν,
 τὸ θυμιατήριον, τὴν τράπεζαν, τὰ σπονδοεῖα, τὰς φιάλας, τὰ
 ἄλλα ὅσα πρὸς θυσίας ἀναγκαῖα καὶ χρήσιμα, καὶ τελευταῖον
 προσαγαγῶν τὸν ἀρχιερέα πολλῷ λίπει τὴν κεφαλὴν ἀλείφει.
 25 ταῦτ' ἐπιτελέσας εὐαγῶς ἀχθῆναι κελεύει μόσχον καὶ 147
 κριὸς δύο· τὸν μὲν, ἵνα θύσῃ περὶ ἀφέσεως ἁμαρτημάτων.
 αἰνιττόμενος ὅτι παντὶ γενητῷ, κἄν σπουδαῖον ἦ, παρήσον
 ἦλθεν εἰς γένεσιν, συμφυῆς τὸ ἁμαρτάνειν ἐστίν, ὑπὲρ οὗ
 τὸ θεῖον εὐχαῖς καὶ θυσίαις ἀναγκαῖον ἐξευμενίζεσθαι. μὴ
 30 διακινηθὲν ἐπιθεῖτο· τῶν δὲ κριῶν τὸν μὲν ἕτερον εἰς 148
 ὀλοκαύτωμα εὐχαριστήριον τῆς τῶν ὄλων διοικήσεως. ἦς
 κατὰ τὸ ἐπιβάλλον ἕκαστῳ μέρος μέτεστι καρπουμένῳ τὴν

- ἀπὸ τῶν στοιχείων ὠφέλειαν, γῆς πρὸς οἴκησιν καὶ τὰς
 ἐξ αὐτῆς τροφάς, ὕδατος πρὸς ποτὸν καὶ λουτρά καὶ πλοῦν,
 ἀέρος πρὸς ἀναπνοὴν καὶ τὰς διὰ τῶν αἰσθήσεων ἀντιλήψεις
 — ἐπειδὴ πασῶν ἀῆρ ὄργανον — καὶ ἔτι τὰς ἐτησίους ὥρας,
 πυρὸς τοῦ μὲν χρειώδους πρὸς τὰ ἐψόμενα καὶ θερμαινόμενα, 5
 149 τοῦ δὲ οὐρανοῦ πρὸς αὐγὴν καὶ τὰ ὀρατὰ πάντα· τὸν δ'
 ἕτερον εἰς τὴν τῶν ἱερωμένων διὰ καθάρσεως ἀγνευτικῆς
 παντέλειαν, ὃν ἐτύμως „τελειώσεως“ ἐκάλεσεν (Exod. 29, 26.
 Lev. 8, 22), ἐπειδὴ τὰς ἀρμοττούσας θεραπευταῖς καὶ λει-
 150 τουργοῖς θεοῦ τελετὰς ἔμελλον ἱεροφαντεῖσθαι. τοῦ δ' 10
 αἵματος αὐτοῦ τὸ μὲν ἐν κύκλῳ τοῦ βωμοῦ σπένδει λαβῶν,
 τὸ δὲ φιάλῃ ὑποσχῶν δέχεται καὶ ἀπὸ τούτου τρία μέρη
 τοῦ σώματος χρίει τῶν τελουμένων ἱερέων, οὓς ἄχρον,
 ἄκραν χεῖρα, ποδὸς ἄχρον, | δεξιὰ τὰ σύμπαντα, αἰνιτ- p. 158 M.
 τόμενος ὅτι δεῖ τὸν τέλειον καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ καὶ βίῳ 15
 παντὶ καθαρεύειν· λόγον μὲν γὰρ ἀκοῇ δικάζει, χεῖρ δ'
 ἔργου σύμβολον, διεξόδου δὲ τῆς περὶ τὸν βίον πούς.
 151 ἐπεὶ δ' ἕκαστον αὐτῶν ἄχρον τε καὶ δεξιόν, ὑπονοητέον
 δηλοῦσθαι τὴν ἐν ἑκάστοις ἐπίδοσιν μετὰ δεξιότητος, ἐφιε-
 μένην τῆς ἄκρας εὐδαιμονίας καὶ τοῦ τέλους, ἐφ' ὃ σπεύδειν 20
 ἀναγκαῖον καὶ τὰς πράξεις ἀπάσας ἀναφέρειν στοχαζομένους
 ὥσπερ ἐν ταῖς τοξείαις σκοποῦ τοῦ περὶ τὸν βίον.
 152 (18.) πάλαι μὲν οὖν ἱερείου ἐνός, ὃ προσηγορεύετο „τελειώ-
 σεως“, ἀκράτῳ αἵματι τὰ λεχθέντα τρία μέρη κατέχριε
 τῶν ἱερέων. αὐτὸς δ' ἐκ τοῦ παρὰ τῷ βωμῷ λαβῶν, ὅπερ 25
 ἐξ ἀπάντων ἦν τῶν τεθυμένων, καὶ τοῦ λεχθέντος χρίσματος,
 ὃ μυρεψοὶ κατεσκεύασαν, ἀναμίξας τὸ ἔλαιον τῷ αἵματι τοῦ
 κράματος τοῖς ἱερεῦσι καὶ ταῖς ἐσθήσεσιν αὐτῶν ἐπέρρινε,
 βουλόμενος αὐτοὺς μὴ μόνον τῆς ἕξω καὶ ἐν ὑπαίθρῳ μετα-
 λαχεῖν ἀγνείας, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐν ἀδύτοις, ἐπειδὴ καὶ ἔνδον 30
 λειτουργεῖν ἔμελλον· τὰ δ' εἴσω πάντα ἐλαίῳ κατεκέχριστο.
 153 θυσίας δ' ἐπὶ ταῖς προτέραις ἄλλας ἀναγαγόντων, τοῦτο μὲν

τῶν ἱερέων ὑπὲρ αὐτῶν, τοῦτο δὲ τῆς γερουσίας ὑπὲρ ἅπαντος
 τοῦ ἔθνους, Μωυσῆς μὲν εἰς τὴν σκηνὴν εἰσέρχεται τὸν
 ἀδελφὸν ἐπαγόμενος — ἠγρόθῃ δ' ἦν τῆς τελευτῆς ἡμέρα καὶ
 τελευταία, ταῖς γὰρ πρότερον ἑπτὰ ἱεροφαντῶν αὐτὸν τε καὶ
 5 τοὺς ἀδελφιδοὺς ὠργιάζεν —, εἰσελθὼν δ' ἀνεδίδασκεν οἷα
 ὑφηγητῆς ἀγαθὸς εὐμαθῆ γνώριμον, ὃν χρὴ τρόπον τὸν
 ἀρχιερέα τὰς εἴσω ποιεῖσθαι λειτουργίας. εἴτ' ἐξεληθόντες 154
 ἀμφοτέροι καὶ τὰς χεῖρας ἀνατείναντες πρὸ τῆς κεφαλῆς
 εὐχὰς τίθενται τῷ ἔθνει τὰς προσηκούσας ἀπὸ καθαρᾶς καὶ
 10 ὁσιωτάτης γνώμης. ἔτι δ' εὐχομένων, τερατωδέστατόν τι
 συμβαίνει· ἐκ γὰρ τῶν ἀδύτων, εἴτε αἰθέρος ἀπόσπασμα
 τοῦ καθαρωτάτου, εἴτε ἀέρος κατὰ τὴν τῶν στοιχείων φύσει
 μεταβολὴν ἀναλυθέντος εἰς πῦρ, αἰφνίδιον ἀθρόα φλόξ διεκπαίει
 καὶ συντόνῳ ῥύμη φέρεται μὲν ἐπὶ τὸν βωμόν, τὰ δ' ἐπ'
 15 αὐτοῦ πάντα ἐξανάλισκει, πρὸς οἷμαι σαφεστάτην δῆλωσιν,
 ὅτι οὐδὲν ἄνευ θείας ἐπιφορσύνης ἐπετελεῖτο. ὄψεσθαι γὰρ 155
 ἐξαίρετον εἰκὸς ἦν τοῖς ἀγίοις προσνεμηθῆναι, μὴ μόνον ἐν
 οἷς ἄνθρωποι θεμιουργοί, ἀλλὰ καὶ τῷ καθαρωτάτῳ τῆς
 οὐσίας πυρί, τὸ χρειωδὲς καὶ παρ' ἡμῶν ὅπως μὴ προσάψαιτο
 20 τοῦ βωμοῦ, διὰ τὸ μυρίας ἴσως ἀναμεμῖχθαι κῆρας· ἀπτεται 156
 γὰρ οὐ μόνον ζώων ἀλόγων ὀπτωμένων ἢ ἐψομένων εἰς
 159 M. πλησμονὴν | ἄδικον γαστρὸς τῆς ταλαίνης, ἀλλὰ καὶ ἀνθρώπων
 ἐξ ἐπιβουλῆς ἀναιρουμένων, οὐ τριῶν ἢ τεττάρων, ἀλλὰ καὶ
 πολυανθρώπων ὀμίλων· ἤδη γοῦν καὶ στόλους μεγάλους 157
 25 ἐπιβατικῶν πλήρεις δίστολι πυρφόροι κατέφλεξαν βληθέντες
 καὶ ὄλας πόλεις ἐξανάλωσαν, αἱ συμυγόμεναι μέχρι θεμελίων
 εἰς τέφραν ἐδαπανήθησαν, ὡς μηδ' ἕγχεος ὑπολειπεῖσθαι τοῦ
 πάλαι συνοικισμοῦ. ταύτης ἕνεκά μοι δοκῶ τῆς αἰτίας ὡς 158
 μεμιασμένον ἤλασε τοῦ ἱερωτάτου καὶ καθαρωτάτου βωμοῦ
 30 πῦρ τὸ χρειωδὲς, ἀνθ' οὗ φλόγα αἰθέριον ὤμβρησεν ἀπὸ
 τοῦ οὐρανοῦ πρὸς διαστολὴν ἀγίων τε καὶ βεβήλων. ἀνθρω-
 πείων τε καὶ θείων· ἤρρωτε γὰρ ταῖς θυσίαις ἀφαιροτοτέραν

οὐσίαν ἀπονενεμηῆσθαι πυρὸς τῆς πρὸς τὰς βιωτικὰς χρείας ὑπηρετούσης.

- 159 (19.) Πολλῶν δὲ κατὰ τὸ ἀναγκαῖον ἀναγομένων θυσιῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ διαφερόντως ἐν πανηγύρεσι καὶ ἑορταῖς ὑπὲρ τε ἰδίᾳ ἑκάστου καὶ κοινῇ ὑπὲρ πάντων, διὰ 5
 μυρίας καὶ οὐχὶ τὰς αὐτὰς αἰτίας, ἅτε πολυανθρωποτάτου ἔθνους εὐσεβοῦντος, ἐδῆσε καὶ νεωκόρων πλήθους εἰς τὰς
- 160 ἱεράς ὑπηρεσίας. ἡ δ' αἴρεσις ἐγένετο πάλιν καινότερον ἀλλ' οὐ τὸν εἰωθότα τρόπον· μίαν τῶν δώδεκα φυλῶν ἐπικρίνας ἀριστινὸν ἐχειροτόνει θεοφιλοῦς ἔργου προθεῖς ἄθλα καὶ 10
- 161 ἀριστεῖα. τὸ δ' ἔργον τοιόνδε ἦν· Μωυσέως ἀναβάντος εἰς τὸ πλησίον ὄρος καὶ πλείους ἡμέρας ἰδιάζοντος τῷ θεῷ, τὴν ἀπουσίαν αὐτοῦ καιρὸν ἐπιτήδειον εἶναι νομίσαντες οἱ μὴ βέβαιοι τὰς φύσεις, ὥσπερ ἀναρχίας γενομένης, ἄφεται πρὸς ἀσέβειαν ὠρμησαν καὶ ἐκλαθόμενοι τῆς πρὸς τὸ ὄν ὁσιότητος 15
- 162 ζηλωταὶ τῶν Αἰγυπτιακῶν γίνονται πλασμάτων. εἶτα χρυσοῦν ταῦρον κατασκευασάμενοι, μίμημα τοῦ κατὰ τὴν χώραν ἱερωτάτου ζώου δοκῶντος εἶναι, θυσίας ἀθύτους ἀνῆγον καὶ χοροὺς ἀχρεύτους ἴστασαν ὕμνους τε ἡῶν θρηγῶν οὐδὲν διαφέροντας καὶ ἐμφορηθέντες ἀκράτου διπλῆ μέθη κατίσχοντο, 20
 τῇ μὲν ἐξ οἴνου, τῇ δὲ καὶ ἀφροσύνης, κωμάζοντές τε καὶ παννυχίζοντες ἀπροόρατοι τοῦ μέλλοντος ἡδέσι κακοῖς συνεβίουν, ἐφεδρευούσης δίκης, ἣ μὴ βλέποντας ἔβλεπε καὶ
- 163 ὧν ἄξιοι τιμωριῶν εἰσιν. ἐπεὶ δὲ αἱ ἐν τῷ στρατοπέδῳ συνεχεῖς ἐκβολήσεις κατὰ πολυανθρώπους ὀμίλους ἀθροίζο- 25
 μένων ἄχρι πολλοῦ διαστήματος ἐχώρουν, ὡς καὶ μέχρι τῆς ἀκρωρείας τὴν περιλήχισιν ἐλθεῖν, πληχθεῖς τὰ ὦτα Μωυσῆς ἐν ἀμηγάνοις ἦν ἅτε θεοφιλῆς ὀμοῦ καὶ φιλάνθρωπος, μήτ' ἐκλιπεῖν ὑπομένων τὰς πρὸς θεὸν ὀμιλίας, ἅς ἰδιάζων μόνος μόνῳ διελέγετο, μήθ' ὑπεριδεῖν τοῦ πλήθους 30
- 164 ἐπιπλαμένου τῶν ἐξ ἀναρχίας κακοπραγιῶν· ἔγνω γὰρ τὸν θροῦν δεῖνός | ὧν ἐκ φωνῆς ἀνάρθρου καὶ ἀσήμου p. 160 M

στοχάσασθαι ψυχῆς ἀδότηλων καὶ ἀφανῶν τοῖς ἄλλοις παθῶν
ιδιότητος, ὅτι παροινίας ἐστὶν ἢ κατέχουσα ταραχή, γεννώσῃς
ἀκρασίας μὲν κόρον, κόρου δὲ ὕβριν. ἀνθελκόμενος δὲ καὶ 165
ἀντισπώμενος πρὸς ἑκατέρου μέρους ὧδε κἀκεῖσε τί γρη
5 ὄραν ἠπόρει. σκοποῦμένῳ δ' αὐτῷ θεσπίζεται τάδε· „βιάδιζε
ταχέως ἐνθένδε, κατὰβηθι· πρὸς ἀνομίαν ἔσπευσεν ὁ λεώς·
χειροποιήτων κατασκευάσαντες ταυρόμορφον θεὸν οὐ θεὸν
προσκυνοῦσι καὶ θύουσιν, ὧν εἶδον καὶ ὧν ἤκουσαν ἀπάντων
ἴσα συνταίνει πρὸς εὐσέβειαν ἐκλαθόμενοι.“ καταπλαγείς 166
10 δὲ καὶ ἀναγκασθεὶς πιστεύειν ἀπίστοις πράξεσιν οἷα μεσίτης
καὶ διαλλακτῆς οὐκ εὐθύς ἀπεπήδησεν, ἀλλὰ πρότερον τὰς
ὑπὲρ τοῦ ἔθνους ἰκεσίας καὶ λιτάς ἐποιεῖτο συγγνώμῃ τῶν
ἡμαρτημένων θεόμενος· εἴτ' ἐξευμενισάμενος ὁ κηδεμῶν
καὶ παραιτητῆς τὸν ἡγεμόνα ἐπανήγει χαίρων ἅμα καὶ κατηφῶν·
15 ἐγεγῆθει μὲν γὰρ τὴν ἰκεσίαν τοῦ θεοῦ προσιεμένου,
συννοίας δὲ καὶ κατηφείας μεστὸς ἦν οἰδῶν ἐπὶ τῇ τοῦ
πλήθους παρανομίᾳ. (20.) γενόμενος δ' ἐν μέσῳ τοῦ στρα- 167
τοπέδου καὶ τὴν ἐξαπίναιον ἐκδιάτησιν τοῦ πλήθους θαυμάσας
καὶ ὅσον ψευδὸς ἀνθ' ὅσης ἀληθείας ὑπεηλλάξαντο, κατιδῶν
20 οὐκ εἰς ἅπαντας τὴν νόσον ἀφειμένην, ἀλλὰ τινὰς ὑγιαίνοντας
εἶτι καὶ μισοπονήρῳ πάθει χρωμένους, βουλόμενος διαγινῶναι
τούς τε ἀνιάτως ἔχοντας καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις
δυσχεραίνοντας καὶ εἰ δὴ τινες ἁμαρτόντες μεταννοῦσι, κήρυγμα
κηρύττει — τὸ δ' ἦν ἄρα βάσανος ἀκριβῆς τῆς ἑκάστου
25 διανοίας, ὡς ἔχοι πρὸς τε ὁσιότητα καὶ τοῦναντίον — „εἴ 168
τις“ γὰρ φησι „πρὸς κύριον, ἴτω πρὸς μέ.“ βραχὺ μὲν τὸ
λεχθέν, μεγάλη δ' ἡ ἔμφρασις, ἔστι γὰρ τοιόνδε τὸ δηλούμενον·
εἴ τις μηδὲν τῶν χειροποιήτων μηδ' ἴσα γενητὰ νομίζει
θεούς, ἀλλ' ἕνα τὸν ἡγεμόνα τῶν ὄλων, ἐμοὶ προσίτω. τῶν 169
30 μὲν οὖν ἄλλων οἱ μὲν ἕνεκα τοῦ τὸν Αἰγυπτιακὸν ἐξήλωκεναι
τῷφον ἀφηνιάζοντες οὐ προσεῖχον τοῖς λεγομένοις, οἱ δὲ
φρόβῳ κολάσεως ἴσως ἐγγυτέρῳ προσελθεῖν οὐκ ἐθάροον

- ἢ τὴν ἐκ Μωυσέως τίσιν δεδιότες ἢ τὴν ἐκ τοῦ πλήθους ἐπανάστασιν· αἰεὶ γὰρ οἱ πολλοὶ τοῖς μὴ συναπονοουμένοις
 170 ἐπιτίθενται. μία δ' ἐξ ἀπάντων ἢ λεγομένη Λευϊτικὴ φυλὴ τοῦ κηρύγματος ἐπακούσασα καθάπερ ἀφ' ἐνὸς συνθήματος ἔθει μετὰ σπουδῆς, τῇ προδικαίᾳ τὴν προθυμίαν ἐπιδεικνυμένη 5
- 171 καὶ τὴν ἀξύτητα τῆς εἰς εὐσέβειαν ψυχικῆς | ὀρμῆς. οὗς p. 161 M. ἰδὼν Μωυσῆς ὥσπερ ἀπὸ βαλβίδος ἀμιλλωμένους „εἰ μὴ μόνον τοῖς σώμασιν“ εἶπεν „ἐπισπεύδετε τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀφίξιν ἀλλὰ καὶ ταῖς διανοαῖς, αὐτίκα μαρτυρηθήσεται· ξίφος ἀναλαβὼν ἕκαστος τοὺς μυρίων ἄξια θανάτων εἰργασ- 10 μένους, οἱ τὸν ἀληθῆ θεὸν καταλιπόντες τοὺς ψευδωνόμους ἐδημιούργησαν φθαρταῖς καὶ γενηταῖς οὐσίαις τὴν τοῦ ἀφθάρτου καὶ ἀγενήτου πρόσρησιν ἐπιφημίσαντες, συγγενεῖς καὶ φίλους ἀποκτεινάτω φιλίαν καὶ συγγένειαν ὑπολαβὼν
- 172 εἶναι μόνην ἀνδρῶν ἀγαθῶν ὁσιότητα.“ οἱ δὲ τὴν παραίνεσιν 15 ἐτοιμότητι φθάσαντες, ἐπεὶ καὶ τὰς γνώμας ἔτυχον ἡλλοτριωμένοι σχεδὸν ἀφ' οὗ τὸ παρανόμημα γενόμενον εἶδον, ἀναιροῦσιν ἤβηδὸν εἰς τρισχιλίους τῶν πρὸ μικροῦ φιλιτάτων. κειμένων δ' ἐν ἀγορᾷ μέσῃ τῶν σωμάτων, ἢ πληθὺς θεασα- μένη τοὺς μὲν ἠκτίσατο, τὸ δὲ τῶν κτεινόντων ἔνθερμον 20 ἔτι καὶ μεστὸν ὀργῆς παράστημα καταδείσασα φόβῳ νοουθε- 173 τεῖται. Μωυσῆς δὲ τὴν ἀριστείαν ἀποδεξάμενος γέρας ἐπενόησε καὶ ἐβεβαίωσε τῇ πράξει τὸ οἰκεῖον· ἔδει γὰρ τοὺς ὑπὲρ θεοῦ τιμῆς ἐκούσιον πόλεμον ἀραμένους καὶ βραχεῖ καιρῷ κατωρθωκότας ἀξιωθῆναι τῆς θεραπείας αὐτοῦ 25 λαχόντας ἱερωσύνην.
- 174 (21.) Ἐπεὶ δ' οὐ μία τάξις τῶν ἱερωμένων, ἀλλ' οἷς μὲν ἐπιτέτραπται τὰ περὶ τὰς εὐχὰς καὶ θυσίας καὶ τὰς ἄλλας ἱερουργίας ἄχρι τῶν ἀδύτων ἰουσιν, οἷς δὲ τούτων μὲν οὐδέν, ἐπιμέλειαι δὲ καὶ φυλακαὶ μεθ' ἡμέραν καὶ 30 νύκτωρ τοῦ τε ἱεροῦ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ, οὗς νεωκόρους ἔνιοι καλοῦσιν, ἢ πολλοῖς πολλαχοῦ μυρίων αἰτία κακῶν γενομένη

περὶ πρωτείων στάσις ἐπεπόλασε κἀνταῦθα, τῶν νεωκόρων
 ἐπιθεμένων τοῖς ἱερεῦσι καὶ τὴν ἐκείνων τιμὴν παρασπά-
 σασθαι διανοηθέντων· καὶ τοῦτ' εὐμαρῶς ἤλπισαν ἔσεσθαι
 πολλαπλασίους τὸν ἀριθμὸν ὄντες. ὑπὲρ δὲ τοῦ μὴ δοκεῖν 175
 5 ἰδίᾳ γνώμη νεωτερίζειν καὶ τὴν πρεσβυτάτην τῶν δώδεκα
 φυλῶν συμφρονεῖν ἀναπέιθουσιν, ἧ πολλοὶ τῶν εἰκαιστέρων
 ἐπηκολούθησαν ὡς ἔχειν δυναμένην πρεσβεῖον ἡγεμονίας.
 μέγαν τοῦτον ἐπιτειχισμὸν ἔγνω Μωυσῆς φυόμενον καθ' 176
 αὐτοῦ· τὸν γὰρ ἀδελφὸν ἀρχιερέα κατὰ τὰ χρησθέντα λόγια
 10 ἤρητο, διαβολαὶ δ' ἦσαν ὡς τοὺς μὲν χρησμοὺς ἐπιψευ-
 σαμένου, ποιησαμένου δὲ τὴν ἀῖρσιν διὰ τὴν οἰκειότητα
 καὶ τὴν πρὸς τὸν ἀδελφὸν εὐνοίαν. ἐφ' οἷς εἰκότως ἀνιαθεῖς, 177
 εἰ μὴ μόνον ἀπιστεῖται διὰ τσοσούτων ἐλέγχων τὴν ἑαυτοῦ
 162 M. πίστιν ἐπιθεξάμενος, ἀλλὰ καὶ ἐπ' | ἔργοις ἄπερ ἀναφέρεται
 15 πρὸς θεοῦ τιμὴν, δι' αὐτὴ μόνον καὶ τὸν ἐν τοῖς ἄλλοις τὸ
 ἦθος κατεψευσαμένον ἀναγκαῖον ἦν ἀληθεύειν — ἀλήθεια
 γὰρ ὑπαδὸς θεοῦ —, λόγοις μὲν ἀναδιδάσκειν περὶ τῆς ἑαυτοῦ
 προαιρέσεως οὐκ ἐδοκίμαξε, τὸ μεταπέθειν ἐπιχειρεῖν τοὺς
 προκαταληφθέντας ἐναντίας δόξαις ἀργαλέον εἰδώς, ἱκετεύει
 20 δὲ τὸν θεὸν ἐμφανεῖς ἀποδείξεις αὐτοῖς παρασχεῖν περὶ
 τοῦ μηδὲν ἐψεύσθαι κατὰ τὴν τῆς ἱερωσύνης ἀῖρσιν. ὁ δὲ 178
 κελεύει δώδεκα ῥάβδους λαβεῖν ταῖς φυλαῖς ἰσαριθμούς καὶ
 τὰ μὲν τῶν ἄλλων ὀνόματα φυλάρχων ἐπιγράψαι ταῖς ἑνδεκα.
 τῇ δὲ λοιπῇ τὸ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ ἀρχιερέως, εἶτ' εἰς τὸν
 25 νεῶν ἄχρι τῶν αὐτῶν εἰσενεγκεῖν· ὁ δὲ τὰ προσταχθέντα
 ποιήσας ἐκαρᾷ δάκει τὸ ἀποβησόμενον. τῇ δ' ὑστεραίᾳ λογίφ 179
 πληχθεῖς, ἅπαντος τοῦ ἔθνους παρεστῶτος, εἰσέρχεται καὶ
 τὰς ῥάβδους ἐκκομίζει, τὰς μὲν ἄλλας οὐδὲν διάφορον ἐχούσας,
 μίαν δ' ἐφ' ἧ τοῦνομα ἐπεγέγραπτο τοῦ ἀδελφοῦ τεθαυ-
 30 ματουρηγμένην· οἷα γὰρ φυτὸν εὐγενὲς ἅπαντα νέους βλαστοὺς
 ἐξέφυσε καὶ ὑπ' εὐφορίας καρπῶν ἔβριθεν. (22.) οἱ δὲ 180
 καρποὶ κάρυα ἦσαν, αὐτὴ φύσιν ἐναντίαν ἔχει τοῖς ἄλλοις·

- ἐπὶ γὰρ τῶν πλείστων, σταφυλῆς, ἐλαίας, μήλων, διαφέρει
τὸ σπέρμα καὶ τὸ ἐδώδιμον, ἃ διαφέροντα τόποις χωρίζεται·
τὸ μὲν γὰρ ἐδώδιμον ἔξω, τὸ δὲ σπέρμα εἴσω κατακέλεισται·
τοῦ δὲ καρύου ταυτόν ἐστι τό τε σπέρμα καὶ τὸ ἐδώδιμον,
ἀμφοτέρων εἰς μίαν ἰδέαν ἀποκριθέντων, καὶ τόπος εἰς ὃ 5
ἐντὸς ὠχυρωμένος καὶ περιπεφρουρημένος ἔρχει διπλῶ, τῷ
μὲν ἐκ φλοιοῦ πάνυ βαθύς, τῷ δ' οὐδὲν ἀποδέοντι ξυλίνου
- 181 κατασκευάσματος· ἀφ' οὗ τελείαν ἀρετὴν αἰνίττεται. ὥσπερ
γὰρ ἐν καρύῳ ταυτόν ἐστὶν ἀρχὴ καὶ τέλος, ἀρχὴ μὲν ἧ
σπέρμα, τέλος δὲ ἧ καρπός, οὕτως ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν· 10
ἐκάστη γὰρ συμβέβηκεν εἶναι καὶ ἀρχὴν καὶ τέλος, ἀρχὴν
μὲν, ὅτι οὐκ ἐξ ἐτέρας δυνάμεως ἀλλ' ἐξ ἑαυτῆς φύεται,
- 182 τέλος δὲ, ὅτι πρὸς αὐτὴν ὁ κατὰ φύσιν βίος σπεύδει. μία
μὲν αἰτία ἦδε, λέγεται δὲ καὶ ἐτέρα τῆς προτέρας ἐμφαντικω-
τέρα· καρύου τὸ μὲν φλοιῶδές ἐστι πικρόν, τὸ δ' εἴσω 15
περικείμενον ὡσανεὶ ξύλινον ἔρκος στιφρὸν εὖ μάλα καὶ
κραταιόν, οἷς ἀμφοτέροις ὁ καρπὸς ἐγκατακεκλεισμένος οὐκ
- 183 ἔστιν εὐληπτός. τοῦτο ποιεῖται σύμβολον ἀσκητικῆς ψυχῆς,
ἀφ' οὗ προτρέπειν αὐτὴν οἶεται δεῖν ἐπ' ἀρετὴν ἀναδιδά-
σκων, ὅτι πόνῳ προσεντυχεῖν ἀναγκαῖον· πικρὸν δὲ καὶ ἀντι- 20
τυπὲς καὶ σκληρὸν ὁ πόνος, ἐξ οὗ φύεται τὰγαθόν, οὗ χάριν
- 184 οὐ μαλακιστέον. ὁ | μὲν γὰρ τὸν πόνον φεύγων φεύγει καὶ p. 163 M.
τὰ ἀγαθὰ, ὁ δὲ τλητικῶς καὶ ἀνδρείως ὑπομένων τὰ
δυσκαρτέρητα σπεύδει πρὸς μακαριότητα· οὐ γὰρ ἀβροδαιτίους
καὶ τὴν ψυχὴν ἐκτεθλυμμένοις καὶ τὸ σῶμα διαρρέουσιν 25
ὑπὸ τῆς καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἀδιαστάτου θρύψεως ἀρετὴ
πέφυκεν ἐνδιδιτᾶσθαι, κακουμένη δὲ μετανίσταται πρότερον
ἀπόλειπιν χρηματίσασα πρὸς τὸν ἄρχοντα τὸν ὀρθὸν λόγον.
- 185 ἀλλ' εἰ δεῖ τάληθὲς εἰπεῖν, ὁ φρονήσεως καὶ σωφροσύνης
ἀνδρείας τε καὶ δικαιοσύνης ἰερώτατος θιάσος ἀσκητᾶς 30
μετατρέχει καὶ ὅσοι τὸν αὐστηρὸν καὶ σκληροδίαιτον βίον,
ἐγκράτειαν καὶ καρτερίαν, ζηλοῦσι σὺν εὐτελείᾳ καὶ ὀλιγοδείᾳ,

- δι' ὧν τὸ κυριώτατον τῶν ἐν ἡμῖν, ὁ λογισμὸς, εἰς ὑγίαν
 ἄνοσον καὶ εὐεξίαν ἐπιδίδωσι καθελὼν τὸν βαρὺν τοῦ σώματος
 ἐπιτειγισμόν, ὃν οἰνοφλυγία καὶ ὕψοφαγία καὶ λαγνεῖαι καὶ
 αἱ ἄλλαι ἀπλήρωτοι ἐπιθυμῖαι συνεκρότησαν γεννήσασαι τὴν
 5 ἀντίπαλον ἀγχινοίας πολυσαρκίαν. λέγεται μέντοι καὶ τῶν 186
 ἐν ἔαρι βλαστάνειν εἰωθότων δένδρων ἡ ἀμυγδαλὴ καὶ
 πρῶτον ἀνθεῖν εὐαγγελιζομένη φορὰν ἀκροδρύων καὶ ὕστατον
 φυλλορροεῖν τὴν ἐπέτειον πρὸς μήμιστον ἀποτεινούσα τῆς
 χλόης εὐγηρίαν· ὧν ἐκάτερον ποιεῖται σύμβολον τῆς ἱερατικῆς
 10 φυλῆς, αἰνιττόμενος ὅτι καὶ πρώτη καὶ ὕστατη τοῦ σύμπαντος
 ἀνθρώπων γένους ἀνθήσει, καθ' ὃν ἂν χρόνον δόξη τῷ
 θεῷ ταῖς ἔαριναῖς τροπαῖς ἐξομοιωῶσαι τὸν ἡμέτερον βίον
 ἀνελόντι τὴν ἐπίβουλον καὶ τοῦ κακοδαίμονεῖν πηγὴν
 πλεονεξίαν.
- 15 (23.) Ἐπειδὴ τρίνον τῷ τελειοτάτῳ ἡγεμόνι τέτταρα δεῖν 187
 ἔφαμεν προσεῖναι, βασιλείαν καὶ νομοθετικὴν ἕξιν καὶ ἱερω-
 σύνην καὶ προφητείαν, ἵνα διὰ μὲν τῆς νομοθετικῆς προσ-
 τάττη ἡ δεῖ καὶ ἀπαγορεύη ἡ μὴ δεῖ πράττειν, διὰ δὲ τῆς
 ἱερωσύνης μὴ μόνον τὰνθρώπεια ἀλλὰ καὶ τὰ θεῖα διέπει,
 20 διὰ δὲ τῆς προφητείας ὅσα μὴ λογισμῶ καταλαμβάνεται
 θεσπίζη, διειλεγμένος περὶ τῶν πρώτων τριῶν καὶ ἐπιδειχῶς
 Μωυσῆν ἄριστον βασιλέα καὶ νομοθέτην καὶ ἀρχιερέα τὸ
 τελευταῖον ἔρχομαι δηλώσω, ὅτι καὶ προσφῆτης γέγονε
 δοκιμώτατος. οὐκ ἀγνοῶ μὲν οὖν, ὡς πάντ' εἰς ἡ χρησμοί, 188
 25 ὅσα ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγέγραπται, χρησθέντες δι'
 αὐτοῦ· λέξω δὲ τὰ ἰδιαίτερα, πρότερον εἰπὼν ἐκεῖνο· τῶν
 λογίων τὰ μὲν ἐκ προσώπου τοῦ θεοῦ λέγεται δι' ἑρμηνέως
 τοῦ θεοῦ προφήτου, τὰ δ' ἐκ πείσεως καὶ ἀποκρίσεως
 ἐθεσπίσθη, τὰ δ' ἐκ προσώπου Μωυσέως ἐπιθειάσαντος καὶ
 30 ἐξ αὐτοῦ κατασχεθέντος. τὰ μὲν οὖν πρῶτα ὅλα δι' ὅλων 189
- p. 164 M. ἀρετῶν θεῶν δεῖγματά ἐστι. τῆς τε | ἴλεω καὶ εὐεργετίας,
 δι' ὧν ἅπαντας μὲν ἀνθρώπους πρὸς καλοκάγαθίαν ἀλείφει.

- μάλιστα δὲ τὸ θεραπευτικὸν αὐτοῦ γένος, ᾧ τὴν πρὸς
 190 εὐδαιμονίαν ἄγουσαν ἀνατέμνει ὁδόν· τὰ δὲ δεύτερα μῆξιν
 ἔχει καὶ κοινωνίαν, πυνθανομένου μὲν τοῦ προφήτου περὶ
 ὧν ἐπεζήτει, ἀποκρινομένου δὲ τοῦ θεοῦ καὶ διδάσκοντος·
 τὰ δὲ τρίτα ἀνατίθεται τῷ νομοθέτῃ, μεταδόντος αὐτῷ τοῦ 5
 θεοῦ τῆς προγνωστικῆς δυνάμεως, ἣν θεσπιεῖ τὰ μέλλοντα.
- 191 τὰ μὲν οὖν πρῶτα ὑπερθετόν, μείζω γὰρ ἔστιν ἢ ὡς ὑπ'
 ἀνθρώπου τινὸς ἐπαινεθῆναι, μάλιστα ἂν ὑπ' οὐρανοῦ τε καὶ
 κόσμου καὶ τῆς τῶν ὄλων φύσεως ἀξίως ἐγκωμιασθέντα. καὶ
 ἄλλως λέγεται ὡσανεὶ δι' ἑρμηνέως· ἑρμηνεῖα δὲ καὶ προ- 10
 φητεῖα διαφέρουσι. περὶ δὲ τῶν δευτέρων αὐτίκα πειράσομαι
 δηλοῦν συνοφῆνας αὐτοῖς καὶ τὸ τρίτον εἶδος, ἐν ᾧ τὸ τοῦ
 λέγοντος ἐνθουσιῶδες ἐμφαίνεται, καθ' ὃ μάλιστα καὶ κυρίως
 νενόμεισται προφήτης.
- 192 (24.) Τῆς δ' ὑποσχέσεως ἀρκτέον ὦδε. τέτταρές εἰσι 15
 τόποι διὰ πεύσεως καὶ ἀποκρίσεως χρησιμοῖς νομοθετηθέντες,
 μικτὴν ἔχοντες δύναμιν· τῇ μὲν γὰρ ὁ προφήτης ἐνθουσιᾷ
 πυνθανόμενος, τῇ δὲ ὁ πατὴρ θεσπίζει λόγου καὶ ἀποκρίσεως
 μεταδιδοῦς. ἔστι δὲ πρῶτος, ὃς οὐχ ὅτι Μωυσῆν ὀσιώτατον
 τῶν πώποτε γενομένων ἀλλὰ καὶ τὸν ἐπὶ βραχὺ γευσάμενον 20
 εὐσεβείας ὄργισεν. ἐξ ἀνομοίων τις γενόμενος ἄνθρωπος
 νόθος, Αἴγυπτίου μὲν πατρός, μητρὸς δὲ Ἰουδαίας, τῶν
 μὲν ταύτης πατρίων ἐθῶν ἠλόγησε, πρὸς δὲ τὴν Αἴγυπ-
 τιακὴν, ὡς λόγος, ἀπέκλινεν ἀσέβειαν τὴν τῶν ἀνδρῶν
- 194 ζηλώσας ἀθεότητα. μόνοι γὰρ σχεδὸν ἀπάντων ἐθνῶν Αἰγύπ- 25
 τιοὶ γῆν ἐπετείχισαν οὐρανοῦ, τὴν μὲν ἰσοθέων τιμῶν ἀξιώ-
 σαντες, τῷ δ' οὐδὲν γέρας ἐξαίρετον ἀπονεύμαντες, ὡς θεόν
 πρὸ τῶν βασιλείων τὰς ἐσχατίας περιέπειν — ἐν γὰρ κόσμῳ
 βασιλεῖον μὲν ἱερώτατον οὐρανός, ἐσχατιὰ δὲ γῆ, καθ'
 ἑαυτὴν μὲν ἀξιοσπούδαστος, εἰς δὲ σύγκρισιν ἰσοῦσα αἰθέρος 30
 ἀπολειπομένη τοσοῦτον ὅσον σκότος μὲν φωτός, νῦξ δὲ ἡμέρας,
- 195 φθορὰ δ' ἀφθαρσίας καὶ θνητὸς θεοῦ —. τῆς γὰρ χώρας

οὐχ ὑπερῷ καθάπερ αἱ ἄλλαι νιφομένης, ἀλλὰ ταῖς τοῦ ποταμοῦ
 πλημμύραις εἰωθυῖας ἀνά πᾶν ἔτος λιμνάζεσθαι, θεοπλαστοῦσι
 τῷ λόγῳ τὸν Νεῖλον Αἰγύπτιοι ὡς ἀντίμιμον οὐρανοῦ γεγο-
 νότα καὶ περὶ τῆς χώρας σεμνηροοῦσιν. (25.) ὁ δὲ 196
 5 μικτὸς οὗτος ἐκείνος διενεχθεῖς ἴτινι τῶν ἀπὸ τοῦ ὀρατικοῦ
 καὶ ἐπιστημονικοῦ γένους, ἀκράτωρ ὑπ' ὀργῆς αὐτὸς αὐτοῦ
 γενόμενος καὶ ἄμα τῆς Αἰγυπτιακῆς ἀθεότητος ζηλωτῆς
 165 M. ὢν, ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανὸν ἔτεινε τὴν ἀσέβειαν | ἐπαράτῳ καὶ
 ἐναγεῖ καὶ μεμιασμένη ψυχῇ τε καὶ γλώττῃ καὶ πάσῃ τῇ
 10 φωνῆς ὀργανοποιῶν καταρασάμενος δι' ὑπερβολὴν κακιῶν ὃν
 οὐδ' ὑπὸ πάντων ἀλλὰ μόνων τῶν ἀρίστων εὐλογεῖσθαι
 θέμις, ὅσοι τὰς τελείας καθάρσεις ἐδέξαντο. διὸ καὶ θαν- 197
 μάσας τὴν φρενοβλάβειαν καὶ τὴν τοῦ θράσους ὑπερβολὴν,
 καίτοι γ' ὑπόπλεως ὢν παραστήματος εὐγενοῦς καὶ ἰέμενος
 15 αὐτοχειρίᾳ διαρτῆσαι τὸν ἄνθρωπον, ἔδεισε μὴ κουφτέραν
 ἀναπράξῃ τιμωρίαν· ἰσόρροπον γὰρ ἐπινοῆσαι πρὸς τοσαύτην
 ἀσέβειαν κίλασιν ἄνθρωπος οὐκ ἂν ἔχουσεν. ἐπεὶ δὲ καὶ 198
 τῷ μὴ σέβειν θεὸν ἔπεται τὸ μῆτε γονεῖς μῆτε πατρίδα μῆτ'
 εὐεργέτας τιμᾶν, ὁ δὲ ὁὐκ ἐπὶ μὴ σέβειν καὶ κακηγορεῖν
 20 τοιμῶν τίνα μοχθηρίας ὑπερβολὴν ἀπολέλοιπε; καίτοι καὶ τὸ
 κακηγορεῖν ἤττον ἐν συγκρίσει κατάρας· ἀλλὰ γλωσσαλγία
 καὶ ἀχάλινον στόμα ὅταν ἐκνόμοις ἀφροσύναις ὑπηρετῶσι,
 πάντως τι καινουργεῖται τῶν ἀθέσμων. ὦ ἄνθρωπε, 199
 καταραῖαί τις θεόν; τίνα καλῶν ἕτερον θεὸν εἰς τὴν τῆς
 26 ἀρᾶς βεβαίωσιν; ἢ δῆλον ὅτι αὐτὸν κατ' αὐτοῦ: ἄπαγε βεβή-
 λων καὶ ἀνοσίων ἐνθυμημάτων. καλὸν ἐκνέψασθαι τὴν
 ἀθλίαν ψυχὴν ἐπηρεασθεῖσαν μὲν ὑπὸ φωνῆς, διακόνισι δὲ
 τοῖς ὡς ἰχνησαμένην, αἰσθήσει τυφλῇ. καὶ οὔτε ἡ γλώττα 200
 τοῦ τοσοῦτον ἀσέβημα φηγεζαμένου παρεῖθη οὔτε τὰ τοῦ
 30 μέλλοντος ἀκούειν ὧσα ἐπεφράχθη; εἰ μὴ ἄρα κατὰ πρόνοιαν
 τῆς δίκης, ἥτις οὔτ' ἀγαθὸν ὑπερβάλλον οὔτε μέγιστον
 κακὸν οἶεται δεῖν ἐπισκιάζεσθαι, πρὸς ἔλεγχον ἐναργέστατον

- ἀρετῆς ἢ κακίας, ἵνα τὴν μὲν ἀποδοχῆς τὴν δὲ τιμωρίας
 201 ἀξιώσῃ. διὰ τοῦτο τὸν μὲν εἰς εἰρκτὴν ἀπαχθέντα κελεύει
 δεθῆναι, ποτινῶνται δὲ τὸν θεὸν ἱλασάμενος ταῖς ἀνάγκαις
 τῶν αἰσθήσεων, δι' ὧν καὶ βλέπομεν ἅ μὴ θέμις ὄραν καὶ
 ἀκούομεν ὧν μὴ θέμις ἀκούειν, ὅ τι χρὴ παθεῖν τὸν εὐρετὴν 5
 ἀσεβήματος καὶ ἀνοσιουργήματος ἐκτόπου καὶ ξένου δηλῶσαι.
- 202 ὁ δὲ προστάττει καταλευσθῆναι, προσήκουσαν οἶμαι δίκην
 ὑπολαβὼν τὴν διὰ λίθων κατ' ἀνδρὸς λιθίνην καὶ ἀπόκροτον
 ψυχὴν ἔχοντος καὶ ἅμα βουλόμενος πάντας τοὺς ἀπὸ τοῦ
 ἔθνους συνεφάψασθαι τῆς κολάσεως, οὗς ἤδει σφόδρα 10
 τραχέως ἐνεγκόντας καὶ φονῶντας· μόνης δ' ὡς ἔοικε τῆς
 διὰ βλημάτων ἔμελλον αἰ τσαῦται μυριάδες ἐφάπτεσθαι.
- 203 μετὰ δὲ τὴν τοῦ ἀνοσίου καὶ παλαμναίου τίσιν ἐγράφη διά-
 τάγμα καινόν, οὐκ ἂν ποτε προηγουμένης ἀξιοθὲν γραφῆς,
 ἀλλ' αἱ ἀπροσδόκητοι νεωτεροποιαὶ καινοὺς νόμους εἰς ἀνα- 15
 κοπήν | ἀμαρτημάτων ἐπιζητοῦσιν. αὐτίκα γοῦν νομοθετεῖται p. 166 M.
 τάδε· ὅς ἂν καταράσῃται θεόν, ἀμαρτίας ἔνοχος ἔστω, ὅς
 δ' ἂν ὀνομάσῃ τὸ ὄνομα κυρίου, θνησκέτω (Lev. 24, 15. 16).
- 204 εἰ γ', ὧ πάνσοφε, μόνος ἀμιγυὺς ἡκρατίσω σοφίας· τοῦ
 καταρᾶσθαι χεῖρον τὸ ὀνομάζειν ὑπείληφας; οὐ γὰρ ἂν 20
 τὸν μὲν βαρύτερον ἀσέβημα εἰργασμένον ἐπεκούφιζες διη-
 μαρτηκόσιν ἐπεικίστερον συντάττων, κατὰ δὲ τοῦ βραχύ-
 τερον ἡδικοκέναι δόξαντος τὴν ἀνωτάτω τιμωρίαν, θάνατον,
- 205 ὠριζες. (26.) ἀλλ' ὡς ἔοικε „θεοῦ“ τὰ νῦν οὐχὶ τοῦ
 πρώτου καὶ γεννητοῦ τῶν ὄλων ἀλλὰ τῶν ἐν ταῖς πόλεσι 25
 μέμνηται· ψευδώνυμοι δ' εἰσὶ γραφῶν καὶ πλαστῶν τέχναις
 δημιουργοῦμενοι· ξοάνων γὰρ καὶ ἀγαλμάτων καὶ τοιουτο-
 τρόπων ἀφιδρυμάτων ἢ οἰκουμένη μεστή γέγονεν, ὧν τῆς
 βλασφημίας ἀνέχειν ἀναγκαῖον, ἵνα μηδεὶς ἐθίζῃται τῶν
 Μωυσέως γνωρίμων συνόλως θεοῦ προσρήσεως ἀλογεῖν· 30
- 206 ἀξιονικιστάτη γὰρ καὶ ἀξίεραστος ἢ κλησίς. εἰ δέ τις οὐ
 λέγω βλασφημῆσειεν εἰς τὸν ἀνθρώπων καὶ θεῶν κύριον,

ἀλλὰ καὶ τολμήσειεν ἀκαίρως αὐτοῦ φθέγξασθαι τὸ ὄνομα,
 θάνατον ὑπομεινάτω τὴν δίκην. οὐδὲ γὰρ τῶν φουτευσάντων 207
 καίτοι θνητῶν ὑπαρχόντων οἷς μέλει γονέων τιμῆς τὰ ὀνόματα
 προσφέρουσιν, ἀλλὰ τὰ κύρια διὰ τὸν ἐπ' αὐτοῖς σεβασμὸν
 5 ἡσυχάζοντες τοῖς τῆς φύσεως ἀνακαλοῦσι πατέρα καὶ μητέρα
 προσαγορεύοντες, δι' ὧν εὐθὺς αἰνίττονται τὰς ἐξ ἐκείνων
 ἀνυπερβλήτους εὐεργεσίας καὶ τὴν αὐτῶν εὐχάριστον διά-
 θεσιν. ἔτι νῦν συγγνώμης ἀξιούσθωσαν οἱ κατ' ἐπισυρμὸν 208
 γλώττης ἀκαιρευόμενοι καὶ λόγων ἀναπλήρωμα ποιούμενοι τὸ
 10 ἀγιώτατον καὶ θεῖον ὄνομα;

(27.) Μετὰ δὲ τὴν τοῦ γεννητοῦ τῶν ὄλων τιμὴν τὴν 209
 ἱεράν ἐβδόμην ἐσέμνυνεν ὁ προφήτης ἰδὼν αὐτῆς δέξωπε-
 στέροις ὄμμασι κάλλος ἐξαισίον ἐνεσφραγισμένον οὐρανῷ τε
 καὶ τῷ σύμπαντι κόσμῳ καὶ ὑπὸ τῆς φύσεως αὐτῆς ἀγαλ-
 15 ματοφορούμενον. εὑρίσκει γὰρ αὐτὴν τὸ μὲν πρῶτον ἀμήτορα. 210
 γενεᾶς τῆς θήλειος ἀμέτοχον, ἐκ μόνου πατρὸς σπαρεῖσαν ἄνευ
 σπορᾶς καὶ γεννηθεῖσαν ἄνευ κυήσεως· ἔπειτα δ' οὐ ταῦτα
 μόνον κατεῖδεν, ὅτι παγκάλῃ καὶ ἀμήτωρ, ἀλλ' ὅτι καὶ
 167 M. ἀειπάρθενος, οὐτ' ἐκ μητρὸς οὔτε μήτηρ οὐτ' ἐκ φθορᾶς
 20 οὔτε φθαρησομένη· εἶτ' ἐκ τρίτου κατενόησεν αὐτὴν ἐξετάζων
 καὶ κόσμου γενέθλιον, ἣν ἐσορᾶζει μὲν οὐρανός, ἐσορᾶζει δὲ
 γῆ καὶ τὰ ἐν γῆ γινόμενα καὶ ἐνευφραινόμενα τῇ παναρ-
 μονίῳ ἐβδομάδι. ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίας ὁ πάντα μέγας 211
 Μωυσῆς ἐδικαίωσε τοὺς ἐγγραφέντας αὐτοῦ τῇ ἱερᾷ πολιτείᾳ
 25 θεσμοῖς φύσεως ἐπομένους πανηγυρίζειν, ἐν ἰλαραῖς διά-
 γοντας εὐθυμίαις, ἀνέχοντας μὲν ἔργων καὶ τεχνῶν τῶν εἰς
 πορισμὸν καὶ πραγματειῶν ἵσαι κατὰ βίου ζήτησιν, ἄγοντας
 δ' ἐκεχειρίαν καὶ διαφειμένους πάσης ἐπιπόνου καὶ καμα-
 τηρᾶς φροντίδος, σχολάζοντας οὐχ ὡς ἔνιοι γέλωσιν ἢ παι-
 30 διαῖς ἢ μίμων ἢ ὀρχηστῶν ἐπιδείξεισι, περὶ ἧς κηραίνουσι
 καὶ δυσθανατοῦσιν οἱ θεατρομανοῦντες καὶ διὰ τῶν ἡγεμονι-
 κωτάτων αἰσθητέων, ὁράσεως καὶ ἀκοῆς, δούλην ἀπεργα-

- ζόμενοι τὴν φύσει βασιλίδᾳ ψυχῆν, ἀλλὰ μόνῃ τῷ φιλοσοφεῖν·
 212 οὐχ ὕπερ μεθοδεύουσιν οἱ λογιθῆραι καὶ σοφισταὶ πιπρά-
 σκοντες ὡς ἄλλο τι τῶν ὠνίων ἐπ' ἀγορᾶς δόγματα καὶ
 λόγους, οἱ φιλοσοφία κατὰ φιλοσοφίας (ὦ γῆ καὶ ἧλιε!)
 χρώμενοι δι' αἰῶνος οὐκ ἐρυθριῶσιν, ἀλλὰ τῷ τῷ ὄντι 5
 φιλοσοφεῖν, ὕπερ ἐκ τριῶν συνύφανται, βουλευμάτων καὶ
 λόγων καὶ πράξεων, εἰς ἓν εἶδος ἡρμοσμένων πρὸς κτῆσιν
 213 καὶ ἀπόλαυσιν εὐδαιμονίας. τούτου δὴ τις ἀλογήσας τοῦ
 διατάγματος, ἔτι τοὺς χρησμοὺς ἐναούλους ἔχων τοὺς περὶ
 τῆς ἱερᾶς ἐβδόμης, οὓς ἐθέσπισεν ἄνευ προφήτου ὁ θεὸς 10
 διὰ φωνῆς — τὸ παραδοξότατον — ὄρατῆς, ἢ τῶν παρα-
 τυχανόντων ὀφθαλμοὺς ὧτων ἐπήγειρε μᾶλλον, ἐπὶ φρυγα-
 νισμὸν ἐξῆει διὰ μέσου τοῦ στρατοπέδου πάντας εἰδῶς ἐν
 ταῖς σκηναῖς ἡρεμοῦντας, καὶ ὄρων ἔτι τὰ δίκημα καταφανῆς
 214 ὕπερ τοῦ μὴ λαθεῖν γίνεται. πυλῶν γὰρ ἕξω προσελθόντες 15
 τινὲς εἰς ἐρημίαν, ἔν' ἐν τῷ καθαρωτάτῳ καὶ ἡσυχάζοντι
 εὐξωνται, θεῶν ἔκνομον ἰδόντες, ξύλων ὕλην συγχομίζοντα,
 καὶ δυσανασχετήσαντες ἐμέλλησαν μὲν αὐτὸν ἀνελεῖν,
 λογισμῷ δὲ τὸ παρακεκινημένον τῆς ὀργῆς ἐπισχόντες, ἵνα
 μήτε ἰδιῶται πρὸ ἀρχόντων κολάζειν τινὰ δοκῶσι καὶ ταῦτ' 20
 ἄκριτον, κἂν ἄλλως τὸ παρανόμημα ἢ ἐμφανές, μήτε τοῦ
 περὶ τὴν ἡμέραν εὐαγοῦς μίασμα φόνου, κἂν δικαιοτάτος ἦ,
 προσάψηται, συλλαβόντες ἄγουσιν αὐτὸν ἐπὶ τὸν ἄρχοντα,
 ᾧ συνήδρευον μὲν οἱ ἱερεῖς, παρειστίχει δὲ σύμπασα ἡ
 215 πληθὺς πρὸς ἀκρόασιν. ἔθος γὰρ ἦν, αἰεὶ μὲν κατὰ τὸ 25
 παρεῖκον, προηγουμένως δὲ ταῖς ἐβδόμαις, ὡς ἐδήλωσα καὶ
 πρόσθεν, φιλοσοφεῖν, τοῦ μὲν ἡγεμόνος ὑφηγουμένου καὶ
 διδάσκοντος ἃ τε | χρῆ πρᾶττειν καὶ λέγειν, τῶν δ' εἰς p. 168 M
 καλοκάγαθιαν ἐπιτιδόντων καὶ βελτιουμένων τά τε ἦθη καὶ
 216 τὸν βίον. ἀφ' οὗ καὶ εἰσέτι νῦν φιλοσοφοῦσι ταῖς ἐβδόμαις 30
 Ἰουδαῖοι τὴν πάτριον φιλοσοφίαν τὸν χρόνον ἐκεῖνον ἀνα-
 θέντες ἐπιστήμη καὶ θεωρίᾳ τῶν περὶ φύσιν· τὰ γὰρ κατὰ

πόλεις προσευκτήρια τί ἕτερόν ἐστιν ἢ διδασκαλεῖα φρο-
 νήσεως καὶ ἀνδρείας καὶ σωφροσύνης καὶ δικαιοσύνης εὐσεβείας
 τε καὶ ὁσιότητος καὶ συμπάσης ἀρετῆς, ἣ κατανοεῖται καὶ
 κατορθοῦται τὰ τε ἀνθρώπεια καὶ θεῖα; (28.) τότε μὲν 217
 5 οὖν εἰς εἰρκτήν ὁ τηλικούτων ἀσέβημα ὀράσας ἀπάγεται.
 Μωυσῆς δὲ ἀπορῶν ὅ τι γὰρ παθεῖν τὸν ἄνθρωπον —
 ἦδει γὰρ ἄξια θανάτου διαπεπραγμένον, ἀλλὰ τίς ἂν γένοιτο
 τρόπος ἀρμόζων τῆς τιμωρίας; — ἀφικνεῖται πρὸς τὸ ἀόρατον
 ἀοράτῳ ψυχῆ δικαστήριον καὶ ἐπυθάνετο τοῦ καὶ πρὶν 218
 10 ἀκοῦσαι πάντ' ἐπισταμένου δικαστοῦ, τί κέκρικεν. ὁ δ' ἀπο-
 φαίνεται τὴν γνώσιν, ὅτι καὶ θνήσκειν ὀφείλει καὶ οὐχ ἑτέρως
 ἢ καταλευσθεῖς, ἐπειδὴ καὶ τούτῳ καθάπερ καὶ τῷ προ-
 τέρῳ μετέβαλεν ὁ νοῦς εἰς κωφὴν λίθον εἰργασμένῳ τελεώ-
 τатον παρανόμημα. ὃ σχεδὸν πάντα τᾶλλα ἐμφέρεται, ὅσα
 15 περὶ τοῦ σεβασμοῦ τῆς ἐβδόμης νομοθετήται. διὰ τί; ὅτι 219
 οὐχ αἱ βάνασοι μόνον ἀλλὰ καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι καὶ πραγ-
 ματεῖαι καὶ μάλιστα αἱ περὶ πορισμὸν καὶ βίου ζήτησιν
 ἢ διὰ πυρός εἰσιν ἢ οὐκ ἄνευ τῶν διὰ πυρός· ὅθεν ἀπα-
 γορεύει πολλάκις ἐν ταῖς ἐβδόμαις πῦρ ἐναύειν ὡς ἀρχη-
 20 γικώτατον αἴτιον καὶ πρεσβύτατον ἔργον, οὗ ἡσυχάσαντος
 ἐνενοήθη καὶ τὰ κατὰ μέρος ὡς εἰκὸς συνησυχάσειν. Ὑλη 220
 δὲ ξύλα πυρός, ὡς τὸν ξυλιζόμενον ἀδελφὸν καὶ συγγενὲς
 ἀμάρτημα τῷ καίοντι ὄραν, τὸ παρανόμημα διπλασιάζοντα,
 τῇ μὲν ὅτι προσταχθὲν ἡρεμεῖν συνεκόμιζε, τῇ δ' ὅτι καὶ
 25 τοιαῦτα συνεκόμιζεν, ἃ πυρός ἐστιν ὕλη, τῆς τῶν τεχνῶν
 ἀρχῆς.

(29.) Ἄμφω μὲν οὖν τὰ εἰρημένα τιμωρίας ἀσεβῶν 221
 περιέχει διὰ πεύσεως καὶ ἀποκρίσεως βεβαιουμένης. Ἔτερα
 δὲ δύο ἐστὶν οὐχὶ τῆς αὐτῆς ἀλλὰ διαφερούσης ἰδέας, ὧν τὸ
 30 μὲν περὶ κλήρου διαδοχῆς, τὸ δ' ὅσα τῷ δοκεῖν παρὰ
 169 M. καιρὸν | ἐπιτελουμένης ἱερουργίας, περὶ ἧς λεκτέον πρότερον.
 τὴν ἀρχὴν τῆς ἑαρινῆς ἰσημερίας πρῶτον ἀναγράφει μῆνα 222

- Μωυσῆς ἐν ταῖς τῶν ἐνιαυτῶν περιόδοις ἀναθεῖς οὐχ ὡσπερ
 ἔτιοι χρόνῳ τὰ πρεσβεῖα μᾶλλον ἢ ταῖς τῆς φύσεως χάρισιν,
 ὡς ἀνέτειλεν ἀνθρώποις· κατὰ γὰρ ταύτην τὰ μὲν σπαρτά, ἡ
 ἀναγκαῖα τροφή, τελειογονεῖται, ὁ δὲ τῶν δένδρων καρπὸς
 ἡβώντων ἄρτι γεννᾶται δευτέραν ἔχων τάξιν, ἥθεν καὶ b
 ὀψίγονός ἐστι· αἰεὶ γὰρ ἐν τῇ φύσει τὰ μὴ λίαν ἀναγκαῖα
 223 τῶν σφόδρα ἀναγκαίων δεύτερα. σφόδρα μὲν οὖν ἀνα-
 καῖα πυροὶ τε καὶ κριθαὶ καὶ ὅσα ἄλλα εἶδη τροφῆς, ὧν
 ἄνευ ζῆν οὐκ ἔστιν· ἔλαιον δὲ καὶ οἶνος καὶ ἀκρόδρυα οὐχί
 τῶν ἀναγκαίων, ἐπεὶ καὶ οἷα τούτων ἄχρι μακροτάτου 10
 224 γήρωσ παρατείνοντες εἰς πολυετίαν βιοῦσιν ἄνθρωποι. τῷ
 δὴ μηνὶ τούτῳ περὶ τεσσαρεσκαίδεκάτην ἡμέραν, μέλλοντος
 τοῦ σεληνιακοῦ κύκλου γίνεσθαι πλησιφαοῦς, ἄγεται τὰ
 διαβατήρια, δημοφανῆς ἑορτή, τὸ Χαλδαῖστί λεγόμενον
 Πάσχα, ἐν ἧ οὐχ οἱ μὲν ἰδιῶται προσάγουσι τῷ βωμῷ 15
 τὰ ἱερεῖα, θύουσι δ' οἱ ἱερεῖς, ἀλλὰ νόμου προστάξει σύμπαν
 τὸ ἔθνος ἱεραῖται, τῶν κατὰ μέρος ἐκάστου τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ
 225 θυσίας ἀνάγοντός τε καὶ χειρουργοῦντος. ὁ μὲν οὖν ἄλλος
 ἅπας λεῶς ἐγεγῆθει καὶ φαιδρὸς ἦν, ἐκάστου νομίζοντος
 ἱερωσύνη τιμηθῆσθαι· δεδακρυμένοι δ' ἕτεροι καὶ στένοντες 20
 διῆγον, οἰκείων αὐτοῖς ἑναγχος τετελευτηκότων, οὓς πεν-
 θοῦντες διπλῆ κατεῖχοντο λύπη, προσειληφότες τῇ διὰ τοὺς
 ἀποθανόντας συγγενεῖς καὶ τὴν ἐκ τοῦ στερηθῆναι τῆς περὶ
 τὴν ἱερουργίαν ἡδονῆς τε καὶ τιμῆς, οἷς οὐδὲ καθάρασθαι
 καὶ περιρράνασθαι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἐξεγένετο, μήπω 25
 226 τοῦ πένθους ὑπερημέρου καὶ ἐκπροθέσμου γεγονότος. οὗτοι
 μετὰ τὴν πανήγυριν προσελθόντες τῷ ἄρχοντι συννοίας μεστοὶ
 καὶ κατηφείας τὰ συμβεβηκότα διηγήσαντο, τὴν ὑπόγυον τῶν
 συγγενῶν τελευτήν, τὸ πένθος ᾧ κατ' ἀναγκαῖον ἐχρήσαντο,
 τὸ μὴ θυνηθῆναι διὰ τοῦτο μετασχεῖν τῆς τῶν διαβατηρίων 30
 227 θυσίας. εἶτ' ἐδέοντο μὴ ἔλαττον τῶν ἄλλων ἐνέγκασθαι
 μηδὲ τὸ ἐπὶ τοῖς ἀποθανοῦσιν οἰκειοῖς ἀτύχημα ἐν ἀδική-

- ματος μέρει καταριθμηθῆναι τιμωρίαν ἐργασάμενον πρὸ
 170 M. | ἔλεου· νομίσαι γὰρ ἂν χεῖρονα παθεῖν τῶν ἀποθανόντων,
 εἴ γε τοῖς μὲν οὐδενός ἐστιν ἀντίληψις ἔτι τῶν ἀβουλήτων,
 οἱ δὲ ζῶντες δόξουσι τεθνάναι τὸν μετ' αἰσθήσεως θάνατον.
- 5 (30.) ταῦτ' ἀκούσας ἑώρα μὲν καὶ τὴν δικαιολογίαν οὐκ 228
 ἀπφρόν καὶ τὴν τοῦ μὴ ἱερουργῆσαι πάλιν πρόφασιν ἀναγκαίαν
 καὶ τὸ συμπαθὲς ἀνακεκραμένον τούτοις, ἐπαμφοτερίζων
 δὲ τὴν γνώμην καὶ ὡσπερ ἐπὶ πλάστιγγος ἀντιρρέπων —
 τῇ μὲν γὰρ ἐταλάντευεν ὁ ἔλεος καὶ τὰ δίκαια. τῇ δ' ἀντέ-
- 10 βριθεν ὁ νόμος τῆς τῶν διαβατηρίων θυσίας, ἐν ᾧ καὶ
 πρῶτος μὴν καὶ ἡμέρα τεσσαρεσκαίδεκάτῃ δευθῆλωται τῆς
 ἱερουργίας —, ἀρνήσεως καὶ συγκαταθέσεως μεταξὺ φοροῦ-
 μενος ἰκετεύει τὸν θεὸν δικαστὴν γενέσθαι καὶ χρησμῶ τὴν
 κρίσιν ἀναφῆναι. ὁ δ' ἐπακούσας θεσπίζει λόγιον οὐ περὶ 229
- 15 ὧν ἐνετεύχθη μόνον ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν αὐθις ποτε γενη-
 σομένων, εἴ ταῖς αὐταῖς χρήσαιτο συντυχίαις· ἐπιδαφιλευό-
 μενος δὲ καὶ περὶ τῶν κατ' ἄλλας αἰτίας οὐ θυνηθέντων
 ἱερουργῆσαι μετὰ παντὸς τοῦ ἔθνους προσεπιθεσπίζει. τίνα 230
 οὖν ἐστὶ τὰ περὶ τούτων χρησθέντα λόγια, μηχανύτων.
- 20 „συγγενικὸν“ φησὶ „πένθος ἀναγκαία μὲν τοῖς ἀφ' αἵματος
 ἀνία, γράφεται δ' οὐκ ἐν πλημμελείαις. ἕως μὲν οὖν 231
 ἐμπρόθεσμόν ἐστιν, ἔξω περιβόλων ἱερῶν ἐλαυνέσθω, οὐς
 ἀπὸ παντὸς ἀγνεύειν οὐχ ἔκουσίου μόνον ἀλλὰ καὶ τοῦ μὴ
 κατὰ γνώμην μιάσματος θεῖ· γενομένου δ' ἐκπροθέσμου,
- 25 μὴ στερέσθωσαν ἰσομοιρίας τῆς ἐν ταῖς ἱερουργίαις, ἵνα μὴ
 προσθήκη τετελευτηκότων οἱ ζῶντες ὧσιν· ἴτωσαν δὲ ἅτε
 δεύτεροι δευτέρῳ μηνί, πάλιν τεσσαρεσκαίδεκάτῃ ἡμέρᾳ,
 καὶ θυέτωσαν κατὰ τὰ αὐτὰ τοῖς προτέροις καὶ τῷ θύματι
 χρήσθωσαν ὡς ἐκεῖνοι νόμῳ καὶ τρόπῳ τῷ παραπλησίῳ.
- 30 τὰ δ' αὐτὰ ἐπιτετράφθω καὶ τοῖς μὴ διὰ πένθος ἀλλὰ 232
 μακρᾶς χάριν ἀποδημίας κωλυομένοις ἅμα τῷ παντὶ ἔθνει
 συνιερουργεῖν· οὐ γὰρ οἱ ξενιτεύοντες ἢ ἐτέρωθι οἰκούντες
 Philonis opera vol. IV

ἀδικουῶσιν, ὡς στέρεσθαι τῆς ἴσης τιμῆς, καὶ ταῦτα μὴ χωρούσης διὰ πολυανθρωπίαν τὸ ἔθνος μιᾶς χώρας, ἀλλ' ἀποικίας πανταχόσε διαπεμφαμένης.“

- 233 (31.) Τοσαῦτα διειλεγμένως περὶ τῶν ὑστερησάντων μὲν ἄρα τῷ πλήθει θῶσαι τὰ διαβατήρια κατὰ συντυχίας ἀβου- 5
λήτους, ἐκπλήσαι δ' εἰ καὶ ὕψὲ ἀλλ' οὖν ἀναγκαίως τὸ ἔλλειψθὲν σπουδασάντων, ἐπὶ τελευταῖον μέτειμι διάταγμα τὸ περὶ τῆς τῶν κλήρων διαδοχῆς, ἕπερ ὁμοίως μικτὸν ἦν
- 234 ἐκ πείσεως καὶ ἀποκρίσεως λαβὼν τὴν σύστασιν. ἦν τις ὄνομα Σαλπαᾶδ, ἀνὴρ δοκιμὸς καὶ φυλῆς οὐκ ἀσήμου· τούτῳ 10
πέντε μὲν γίνονται θυγατέρες, υἱὸς | δὲ οὐδεὶς· αἱ μετὰ τὴν p. 171 M.
τελευτῆν τοῦ πατρὸς στέρησιν τῆς πατρῴας λήξεως ὑπο-
τοπήσασαι διὰ τὸ τὰς κληρουχίας ἄρρεσι διδοῦσθαι προσίασι
τῷ ἡγεμόνι μετὰ τῆς ἀρροττούσης κόραις αἰδοῦς, οὐ θηρώ-
μεναι πλοῦτον, ἀλλὰ τοῦνομα καὶ ἀξίωμα γλιχόμεναι δια- 15
- 235 σῶσαι τοῦ πατρὸς καὶ φασιν· „ὁ μὲν πατήρ ἡμῶν ἐτελεύτησεν,
ἐτελεύτησε δ' ἐν οὐδεμιᾷ στάσει γενόμενος, ἐφ' ὧν συνέβη
διαφθαρῆναι μυρίους, ἀλλ' ἐζήλωσε βίον ἀπράξιμονα καὶ
ἰδιώτην, εἰ μὴ ἄρα ἐν ἀμαρτίᾳ θετέον τὸ γενεᾶς ἄρρενος
ἀμοιρῆσαι. πάρεσμεν δ' ἡμεῖς ὅσα μὲν τῷ δοκεῖν ὄφραναί, 20
τὸ δ' ἀληθεῶς σοὶ χρησόμεναι πατρί· τοῦ γὰρ γεννήσαντος ὁ
- 236 νόμιμος ἄρχων οἰκειότερος ὑπηκόοις.“ ὁ δὲ θαυμάσας τὴν
φρόνησιν τῶν παρθένων καὶ τὴν πρὸς τὸν γεινόμενον εὐνοίαν
ἐπέσχεν ὑφ' ἐτέρας ἐλκόμενος φαντασίας, καθ' ἣν τὰς
κληρουχίας ἄνδρες ὄφειλον διανεμῆσθαι γέρας ληψόμενοι 25
στρατείας καὶ πολέμων οὐς διήθλησαν, γυναικὶ δ' ἡ φύσις
ἀσυλίαν τῶν τοιοῦτων ἀγωνισμάτων παρέχουσα δηλονότι καὶ
- 237 τῶν ἐπ' αὐτοῖς τιθεμένων ἄθλων οὐ μεταδίδωσιν. ὅθεν
εἰκότως τῆς διανοίας ἀμφικλινῶς ἐχούσης καὶ ἀντισπωμένης,
ἀναφέρει τῷ θεῷ τὴν διαπύρησιν, ὃν ἤδει μόνον ἀψευδέσι 30
καὶ ἀπλανεστάτοις κριτηρίοις τὰς κατὰ μικρὸν διαφορὰς δια-
- 238 στέλλοντα πρὸς ἐπίδειξιν ἀληθείας καὶ δικαιοσύνης. ὁ δὲ

- ποιητῆς τῶν ὄλων, ὁ τοῦ κόσμου πατήρ, γῆν καὶ οὐρανὸν
 ὕδωρ τε καὶ ἀέρα καὶ ὅσα ἐκ τούτων ἐκάστου συνέχων καὶ
 διακρατῶν, ὁ θεῶν καὶ ἀνθρώπων ἡγεμῶν, οὐκ ἀπηξίωσε
 χρηματίσαι κόραις ὄρφαναῖς· χρηματίσας δὲ καὶ πλέον τι
 5 παρέσχεν ἢ κατὰ δικαστὴν ὁ εὐμενῆς καὶ ἴλεως, ὁ πάντα
 διὰ πάντων πεπληρωκῶς τῆς εὐεργετιδὸς ἑαυτοῦ δυνάμεως·
 ἔπαινον γὰρ διεξῆλθε τῶν παρθένων. ὦ θεσποτα, πῶς ἂν 239
 σέ τις ὑμῆσειε, ποίῳ στόματι, τίνι γλώττει, ποίῳ φωνῆς
 ὀργανοποιίᾳ, ποίῳ ψυχῆς ἡγεμονικῶ; οἱ γὰρ ἀστέρες εἰς
 10 γενόμενοι χορῆς ἄσονται τι μέλος ἐπάξιον; ὁ δ' οὐρανὸς
 ὄλος εἰς φωνὴν ἀναλυθεὶς δυνήσεται τι τῶν σῶν ἀρετῶν
 διηγῆσασθαι μέρος; „ὀρθῶς“ φησὶν „ἐλάλησαν αἱ θυγατέρες
 Σαλπαάδ.“ τοῦθ' ἡλίκον ἐστὶν ἐγκώμιον θεοῦ μαρτυροῦντος. 240
 τίς οὐκ οἶδε; ἀρίστε νῦν, οἱ ἀλαζόνες, οἱ μέγα πνέοντες ἐπὶ
 15 ταῖς εὐπραγίαις, οἱ τοὺς αὐχένας πλέον τῆς φύσεως ἐπαίροντες
 καὶ τὰς ὄφρυς ἀνεσπακότες, παρ' οἷς χηρεῖα μὲν γυναικῶν
 γέλως, [καὶ] οἰκτρὸν κακόν, ἐρημία δὲ παίδων ὄρφανῶν,
 172 M. οἰκτρότερον τοῦ προτέρου, χλευάζεται· καὶ κατιδόντες ὅτι 241
 οὕτω ταπεινοὶ καὶ ἀτυχεῖς εἶναι δοκοῦντες οὐκ ἐν ἐξουθενη-
 20 μένοις καὶ ἀφανέσι τάττονται παρὰ τῷ θεῷ, οὗ τῆς ἀρχῆς
 τὸ ἀτιμώτατον μέρος εἰσὶν αἱ πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης βασι-
 λείαι, διότι καὶ ὁ τῆς γῆς ἅπας ἐν κύκλῳ περίβηλος ἐσχατιὰ
 τῶν ἔργων ἐστὶν αὐτοῦ, θέξασθε νοουθεσίαν ἀναγκαίαν. ἐπαι- 242
 νέσας δ' ὄμως τὴν ἔντευξιν τῶν παρθένων οὔτε ταύτας
 25 ἀμεράστους κατέλιπεν οὗτ' εἰς τὴν ἴσην τιμὴν τοῖς ἀγω-
 νισταῖς ἀνδράσι περιήγαγεν, ἀλλὰ τοῖς μὲν ὡς ἀθλα οἰκεία
 ἀπένειμε τὰς κληρουχίας ἀνθ' ὧν ἡνδραγαθήσαντο, τὰς δὲ
 χάριτος καὶ φιλανθρωπίας, οὐ γέρωσ, ἡξίωσεν· ὁ ἐναρ-
 γέστατα παρίστησι διὰ τῶν ὀνομάτων „δόμα“ λέγων καὶ
 30 „δώσεις“ (Num. 27, 7), ἀλλ' οὐκ „ἀπόδομα“ οὐδ' „ἀπο-
 δώσεις“. ταῦτα μὲν γὰρ ἴδια τῶν λαμβανόντων, ἐκεῖνα
 δὲ τῶν χαριζομένων. (32.) θεσπίσας δὲ περὶ ὧν ἐνετύγχανον 243

- αἱ ὄρφαναὶ παρθένοι καὶ καθολικώτερον τίθησι νόμον περὶ κλήρων διαδοχῆς, πρώτους μὲν υἱοὺς ἐπὶ μετουσίαν καλῶν τῶν πατρῶων, εἰ δὲ μὴ εἶεν υἱοί, δευτέρας θυγατέρας, αἷς φησι δεῖν περιτιθέσθαι τὸν κλῆρον ὡσανεὶ κόσμον ἔξωθεν, ἀλλ' οὐχ ὡς ἴδιον καὶ συγγενὲς κτῆμα· τὸ γὰρ περιτιθέ- 5 μενον οὐδεμίαν οἰκείωσιν ἔχει πρὸς τὸ διακοσμούμενον, ἀρμο- 244 νίας καὶ ἐνώσεως ἀλλοτριούμενον. μετὰ δὲ θυγατέρας τρίτους ἀδελφοὺς καλεῖ, τετάρτην δὲ θείοις πρὸς πατρός ἀπονέμει τάξιν, αἰνιττόμενος ὅτι καὶ πατέρες γένοιντ' ἂν υἱῶν κληρονόμοι· πάνυ γὰρ εὐήθεις ὑπολαβεῖν, ὅτι πατρός 10 ἀδελφῶ νέμων κλῆρον ἀδελφιδοῦ διὰ τὴν πρὸς πατέρα 245 συγγένειαν αὐτὸν ἀφείλετο τὸν πατέρα τῆς διαδοχῆς. ἀλλ' ἐπειδὴ νόμος φύσεώς ἐστι κληρονομεῖσθαι γονεῖς ὑπὸ παίδων ἀλλὰ μὴ τούτους κληρονομεῖν, τὸ μὲν ἀπευκτὸν καὶ παλίμ- φημον ἠσύχασεν, ἵνα μὴ πατὴρ καὶ μήτηρ προσοδεύεσθαι 15 δοκῶσι τὰ ἐπ' ὠκυμόροις τέκνοις ἀπαρηγόρητα πένθη, πλα- γίως δ' αὐτοὺς ἐκάλεσε τοῖς θείοις ἐφείεις, ἵν' ἀμφοτέρων στοχάσῃται καὶ τοῦ πρέποντος καὶ τοῦ μὴ τὴν οὐσίαν ἀλλο- τριωθῆναι. μετὰ δὲ θείοις πέμπτη τάξις ἐστὶν οἱ ἔγγιστα γένους, ὧν ἀεὶ τοῖς πρώτοις δίδωσι τοὺς κλήρους. 20
- 246 (33.) Ταῦτ' ἀναγκαίως διεξελθλυθῶς περὶ τῶν μικτῆν ἐχόντων κληρουχίαν χρησμῶν, ἐξῆς δηλώσω | τὰ κατ' ἐνθου- p. 173 M. σιασμὸν τοῦ προφήτου θεσπισθέντα λόγια· τοῦτο γὰρ ὑπε- σχόμην δεῖξαι. ἀρχὴ τοίνυν ἐστὶν αὐτῶ τῆς θεοφορήτου κατοκωχῆς, ἣτις καὶ τῷ ἔθνει γέγονεν εὐπραγίας ἀρχὴ 25 στείλαμένῳ τὴν ἀπ' Αἰγύπτου πρὸς τὰς κατὰ Συρίαν πόλεις 247 ἀποικίαν μυριάσι πολλαῖς. ἄνδρες γὰρ ὁμοῦ καὶ γυναῖκες ἀτριβῆ καὶ μακρὰν ἐρήμην ἅπασαν ἀνύσαντες ἐπὶ θάλατταν ἀφικνοῦνται τὴν Ἐρυθρὰν προσαγορευομένην· εἶθ' ὡς εἰκὸς ἐν ἀμηχάνοις ἦσαν οὔτε περαιουῶσθαι δυνάμενοι διὰ σκαφῶν 30 ἀπορίαν οὗτ' ἐπιστρέφειν τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἀσφαλὲς ἡγούμενοι. 248 διακειμένοις δ' οὕτως μεῖζον ἐπιρράττει κακόν· ὁ γὰρ τῶν

Αἰγυπτίων βασιλεὺς δύναιμι παραλαβὼν οὐκ εὐκαταφρόνητον,
 ἱππότην καὶ πεζὸν στρατὸν, ἐπέξέθει διώκων καὶ σπεύδων
 καταλαβεῖν, ἵνα τίσῃται τῆς ἐξόδου, ἣν θεοφάτοις ἀριδύλοις
 ἐπέτρεψε ποιήσασθαι. ἀλλ' ὡς ἔοικεν ἀβέβαιος ἢ μοχθηρῶν
 5 ἀνθρώπων διαθέσις ὡς ἐπὶ πλάστιγγος μικρᾶς ἕνεκα προ-
 φάσεως ῥέπουσα πρὸς τὸναντία. μέσοι δὲ ληφθέντες ἐχθρῶν 249
 καὶ θαλάττης ἀπέγνωσαν τὴν ἰδίαν σωτηρίαν, οἱ μὲν εὐκτὸν
 ἀγαθὸν ἠγούμενοι τὸν οἴκτιστον ὄλεθρον, οἱ δ' ἄμεινον εἶναι
 νομίζοντες ὑπὸ τῶν τῆς φύσεως ἀπολέσθαι μερῶν ἢ γέλωσ
 10 ἐχθροῖς γενέσθαι ρίπτειν ἑαυτοὺς εἰς θάλασσαν διανοοῦντο
 καὶ τινα τῶν βάρους ἐχόντων ἐπαχθισάμενοι παρὰ ταῖς
 ἡῖοσιν ἐφῆδρευον, ἕν', ὁπόταν θεάσωνται τοὺς πολεμίους
 ἐγγὺς ὄντας, καθυλλόμενοι ῥᾶον εἰς βυθὸν ἐνεχθῶσιν. ἀλλὰ 250
 γὰρ οἱ μὲν πρὸς τὸ ἄπορον τῆς ἀνάγκης διεπτύχοντο δυσθα-
 15 νατοῦντες· (34.) ὁ δὲ προφήτης, ὑπ' ἐκπλήξεως ὄρων σεσα-
 γηνευμένον ὡσπερ βόλον ἐχθρῶν τὸ σύμπαν ἔθνος, οὐκέτ'
 ὦν ἐν ἑαυτῷ θεοφορεῖται καὶ θεσπίζει τάδε· „τὸ μὲν ὁρᾶς 251
 ἀναγκαῖον, φόβος ἐγγὺς καὶ μέγας ὁ κίνδυνος· ἐξ ἐναντίας
 ἀχανές ἐστὶ πέλαγος, ὑπόδρομος εἰς καταφυγὴν οὐδεῖς, ἀπορία
 20 πλοίων, κατόπιν ἔφεδροι φάλαγγες ἐχθρῶν, αἱ στείχουσιν
 ἀπνευστὶ διώκουσαι. ποῦ τις τράπηται, ποῦ τις ἐκνεύσῃ;
 πάντα πανταχόθεν ἐξαπιναίως ἐπέθετο, γῆ, θάλαττα, ἀνθρω-
 ποι, στοιχεῖα φύσεως. ἀλλὰ θαρρεῖτε, μὴ ἀποκάμητε, στήτε 252
 ταῖς διανοίαις μὴ κραδαινόμενοι, προσδοκᾶτε τὴν ἀήτητον
 25 ἐκ θεοῦ βοήθειαν· αὐτεπάγγελτος ἤδη παρέσται, μὴ ὀρωμένη
 προαγωνιεῖται· πεπεύρασθε αὐτῆς ἤδη πολλάκις ἀμυνομένης
 ἀφανῶς· βλέπω μέλλουσαν κονιέσθαι, βρόχους τοῖς ἀύχέσι
 περιβάλλουσαν τῶν ἀντιπάλων· ἔλκει κατὰ τῆς θαλάττης·
 μολύβδου τρόπον εἰς βυθὸν χωροῦσιν. ὑμεῖς μὲν ἔτι ζώντων
 30 αἰσθάνεσθε, τεθνεώτων δ' ἐγὼ φαντασίαν λαμβάνω· τήμερον
 174 M. δὲ καὶ ὑμεῖς νεκροὺς αὐτοὺς θεάσεσθε.“ | καὶ ὁ μὲν ταῦτ' 253
 ἀπεφθέγγετο μείζονα ὄντα πάσης ἐλπιδος, οἱ δ' ἐπειρῶντο

- ἔργοις τῆς περὶ τὸ λόγιον ἀληθείας. ἀπέβαινε γὰρ τὰ χρη-
 σθέντα θεαίαις δυνάμεσι μύθων ἀπιστότερα· ῥῆξις θαλάττης,
 ἀναχώρησις ἑκατέρου τμήματος, πῆξις τῶν κατὰ τὸ ῥαγὲν
 μέρος διὰ παντὸς τοῦ βάθους κυμάτων, ἔν' ἀντὶ τειχῶν
 ἧ κραταιοτάτων, εὐθυτενῆς ἀνατομῆ τῆς μεγαλοουργηθείσης 5
- 254 ὁδοῦ, ἧ τῶν κρυσταλλωθέντων μεθύριος ἦν, ὁδοιοπορία τοῦ
 ἔθνους ἀκινδύνως πεζεύοντος διὰ θαλάττης ὡς ἐπὶ ξηρᾶς
 ἀτραποῦ καὶ λιθῶδους ἐδάφους — ἐκραυρώθη γὰρ ἡ ψάμμος
 καὶ ἡ σποράς αὐτῆς οὐσία συμφῦσα ἠνώθη —, ἐχθρῶν
 ἀπνευστὶ διωκόντων ἐφόρμησις σπευδόντων ἐπ' οἰκεῖον 10
 ὄλεθρον, νεφέλης ὑπισθοφυλακούσης ἠινόχησις, ἐν ἧ̄ θεία
 τις ὄψις πυρὸς αὐτῆν ἀπαστράπτουσα ἦν, πελαγῶν δ' ἑτάως
 ἀνακοπέντα διεισστήκει παλίρροια, τοῦ διακοπέντος καὶ ἀνα-
- 255 ἔηρανθέντος μέρους αἰφνίδιως θαλάττωσις, πολεμίων φθορά,
 οὐς τὰ τε κρυσταλλωθέντα τείχη καὶ ἀνατραπέντα κατεύνασε 15
 καὶ αἱ πλήμμυραι τοῦ πελάγους ὥσπερ εἰς φάραγγα τὴν
 ὁδὸν ἐπενεχθεῖσαι κατέκλυσαν, ἐπίδειξις τῆς φθορᾶς διὰ
 τῶν ἐπαναπλευσάντων σωμάτων, δ' τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ πελά-
 γους κατεστόρεσε, καὶ σφοδρὰ κυμάτων, ὑφ' ἧς ἅπαντες
 οἱ νεκροὶ σωρηδὸν ἀπεβράσθησαν εἰς τοὺς ἀντιπέραν αἰγια- 20
 λούς, ἀναγκαῖα θεά γενησόμενοι τοῖς διασωθεῖσιν, οἷς ἐξε-
 γένετο μὴ μόνον τοὺς κινδύνους διαφυγεῖν ἀλλὰ καὶ ἐπιθεῖν
 τοὺς ἐχθροὺς οὐκ ἀνθρωπίναις ἀλλὰ θεαίαις δυνάμεσι παντὸς
- 256 λόγου μεῖζον κολασθέντας. διόπερ εἰκότως εὐχαρίστοις
 ὕμνοις γεραίρει τὸν εὐεργέτην· εἰς γὰρ δύο χοροὺς διανείμας 25
 τὸ ἔθνος, τὸν μὲν ἀνδρῶν, τὸν δὲ γυναικῶν, ἐξάρχει μὲν
 αὐτὸς τοῖς ἀνδράσιν, ἐξάρχον δὲ καὶ τῶν γυναικῶν καθίστησι
 τὴν ἀδελφὴν, ἔν' ἄδωσιν ὕμνους εἰς τὸν πατέρα καὶ ποιητὴν
 ἀντιφθόγγοις ἀρμονίαις συνηχοῦντες, διὰ τε κράσεως ἡθῶν
 καὶ μέλους, τῶν μὲν ἐπὶ τὴν αὐτὴν σπευδόντων ἀμοιβήν, 30
 τοῦ δὲ συνισταμένου κατὰ τὴν βαρύτητα πρὸς δεῦρτητα συμ-
 φωνίαν· φθόγγοι γὰρ οἱ μὲν ἀνδρῶν βαρεῖς, ὕξει δ' οἱ

γυναικῶν, ἐξ ὧν, ὅταν ἡ κρασις γένηται σύμμετρος, ἤδιστον
καὶ παναρμόνιον ἀποτελεῖται μέρος. τὰς δὲ τσαυτάς μου- 257
ριάδας ἔπεισεν ἠμολογημονῆσαι καὶ τὸν αὐτὸν ὕμνον ἐν
ταυτῷ συνάδειν τὰ τεράστια ἐκεῖνα μεγαλοουργήματα, περὶ
5 ὧν ὀλίγω πρότερον διεῖπλθον· ἐφ' οἷς ὁ προφήτης γενηθῶς,
ὄρων καὶ τὴν τοῦ ἔθνους περιχάρειαν, οὐδ' αὐτὸς ἔτι χωρῶν
τὴν ἡδονήν, κατήρχε τῆς ἠδῆς· οἱ δ' ἀκούοντες εἰς δύο
χοροὺς ἀλισθέντες τὰ λεχθέντα συνῆδον.

- 175 M. (35.) | Τοῦτ' ἐστὶ τῆς κατ' ἐνθουσιασμὸν προφητείας 258
- 10 Μωυσέως ἀρχὴ καὶ προοίμιον. ἐξῆς δὲ θεσπίζει περὶ τοῦ
πρώτου καὶ ἀναγκαιστάτου, τροφῆς, ἣν γῆ μὲν οὐκ ἔνεγκε
— καὶ γὰρ ἦν στεῖρα καὶ ἄγονος —, ὠμβρησε δ' οὐρανὸς
οὐχ ἄπαξ ἀλλ' ἐπὶ τεσσαρακονταετίαν ἐκάστης ἡμέρας πρὸ
τῆς ἕω καρπὸν αἰθέριον ἐν ὄρωσιν κέγχρω παραπλήσιον.
- 15 ὃν ἰδὼν Μωυσῆς συγκομίζειν κελεύει καὶ ἐπιθειάσας φησί· 259
„πιστεύειν δεῖ τῷ θεῷ πεπειραμένους αὐτοῦ τῶν εὐεργεσιῶν
ἐν μείζοσιν ἐλπίδος πράγμασιν· ἀθησαύριστα, ἀταμίευτα τὰ
τῆς τροφῆς ἔστω· μηδεὶς ἄχρι πρώτας ὑπολειπέσθω μηδὲν
αὐτῆς μέρος.“ τοῦτ' ἀκούσαντες ἔνιοι τῶν πρὸς εὐσέβειαν 260
- 20 ἀνερματίστων, ὑπολαβόντες ἴσως οὐ χρησιμὸς ἀλλὰ παραί-
νεσιν ἄρχοντος εἶναι τὰ λεγόμενα, λείπουσιν εἰς τὴν ὑστε-
ραίαν· τὸ δὲ σηπόμενον τὸν κύκλον τοῦ στρατοπέδου δυσσοδμίας
πληροῖ τὸ πρῶτον, εἶτ' εἰς σκώληκας, ὧν ἡ γένεσις ἐκ
φθορᾶς ἐστὶ, μετέβαλεν. ἄπερ ἰδὼν Μωυσῆς εἰκότως ἐπὶ 261
- 25 τοῖς ἀπειθέσι πικραίνεται· πῶς γὰρ οὐκ ἔμελλεν, εἰ τσαυτά
καὶ τηλικαῦτα θεασάμενοι, πρὸς μὲν τὰς πιθανὰς καὶ εὐλόγους
φαντασίας ἀδύναταπραχθῆναι, τελειωθέντα δὲ εὐμαρῶς
ἐπιφορσύναις θείαις, οὐκ ἐνδοιάζουσι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπι-
στοῦσιν οἱ δυσμαθέστατοι πάντων; ἀλλ' ὁ γε πατήρ οὐσὶν 262
- 30 ἐναργεστάταις ἀποδείξει τὸ λόγιον τοῦ προφήτου διασυνέ-
στησεν, ὧν τὴν μὲν ἐτέραν εὐθὺς ἀπεδείξατο φθορᾶ τοῦ
ὑπολειφθέντος καὶ δυσωδία καὶ τῇ πρὸς σκώληκας, τὸ φαν-

- λότατον ζῳον, μεταβολῆ, τὴν δ' ἐτέραν ὕστερον· αἰεὶ γὰρ τὸ πλεονάζον τοῦ συγκομισθέντος ὑπὸ τῆς πληθύος ταῖς ἡλιακαῖς ἀκτῖσι διελύετο καὶ τηκόμενον ἐξανηλούτο. (36.)
- 263 δεύτερον οὐκ εἰς μακρὰν ἐπιθειάσας ἀποφθέγγεται λόγιον τὸ περὶ τῆς ἱερᾶς ἐβδόμης. ἔχουσαν γὰρ αὐτὴν ἐν τῇ φύσει προνομίαν, οὐκ ἀφ' οὗ μόνον ἐδημιουργήθη ὁ κόσμος, ἀλλὰ καὶ πρὸ τῆς οὐρανοῦ καὶ πάντος αἰσθητοῦ γενέσεως, ἡγνόησαν ἄνθρωποι, τάχα που διὰ τὰς ἐν ὕδασι καὶ πυρὶ γενομένας συνεχεῖς καὶ ἐπαλλήλους φθοράς οὐ δυνηθέντων παρὰ τῶν πρότερον διαδόμεσθαι μνήμην τῶν ἔπειτα τῆς κατὰ τὸν ἐν χρόνοις εἰρημὸν ἀκολουθίας καὶ τάξεως· ὅπερ ἀηλούμενον ἐπιθειάσας ἀνέφηγε λογίῳ μαρτυρηθέντι διὰ σημείου
- 264 τινὸς ἐναργοῦς. τὸ δὲ σημεῖον τοιοῦτον ἦν· ἐλάττων μὲν ἀπ' ἀέρος ἐγένετο ἡ φρορὰ ταῖς προτέραις ἡμέραις τῆς τροφῆς, τότε δ' αὖ διπλασίων· καὶ ταῖς μὲν προτέραις εἴ τι κατελείφθη, λειβόμενον ἐτήκετο μέχρι τοῦ παντελῶς εἰς νοτίδα μεταβαλὸν ἀναλωθῆναι, τότε δ' οὐδεμίαν ἐνδεχόμενον τροπὴν ἐν ὁμοίῳ διέμενε· ἐφ' οἷς ἀγγελιομένοις ἅμα καὶ ὄρωμένοις καταπλαγεῖς Μωυσῆς οὐκ ἐστοχάσατο μᾶλλον ἢ
- 265 θεοφορηθεῖς ἐθέσπισε τὴν ἐβδόμην. | ἐῷ λέγειν, ὅτι καὶ αἰ τοιαῦται εἰκασίαι συγγενεῖς προφητείας εἰσίν· ὁ γὰρ νοῦς οὐκ ἂν οὕτως εὐσκόπως εὐθυβόλησεν, εἰ μὴ καὶ θεῖον ἦν
- 266 πνεῦμα τὸ ποδηγετοῦν πρὸς αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν. τὸ δὲ τεράστιον οὐ μόνον ἐκ τοῦ διπλασιασθῆναι τὴν τροφὴν ἐδηλούτο οὐδ' ἐκ τοῦ διαμεῖναι σῶνον παρὰ τὸ καθεστῶς ἔθος, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀμφοτέρα ταῦτα συμβῆναι κατὰ τὴν ἕκτην ἡμέραν, ἀφ' ἧς ἤρξατο ἀπ' ἀέρος ἡ τροφή χορηγεῖσθαι, μεθ' ἧν ὁ ἱερώτατος τῆς ἐβδόμης ἀριθμὸς ἔμελλεν ἀνατέλλειν, ὥστε λογιζόμενος ἂν τις εὔροι κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως τὴν οὐράνιον δοθεῖσαν τροφήν· ἡρξατο γὰρ καὶ τὸν κόσμον ἐξάδος τῇ πρώτῃ δημιουργεῖν
- 267 καὶ τὴν λεχθεῖσαν ὕειν τροφήν. ἡ δ' εἰκὼν ὁμοιοτάτη·

- καθάπερ γὰρ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι τὸ τελειότατον ἔργον, τὸν κόσμον, ἀνέφηγε, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ εὐθηρίαν ἐν ἐρήμῳ μεταβαλὼν τὰ στοιχεῖα πρὸς τὸ κατεπεῖγον τῆς χρείας, ἵν' ἀντὶ γῆς ὁ ἀὴρ σιτία τροφήν ἄπονον φέρη, καὶ 5 ἀταλαίπωρον οἷς ἀναχώρησις οὐκ ἦν εὐτρεπέζεσθαι κατὰ σχολὴν τάπιτήθεια. μετὰ ταῦτα τρίτον ἀναφθέγγεται χρῆσμον 268 τερατωδέστατον, δηλῶν ὅτι τῇ ἐβδόμῃ τῇ εἰωθυῖαν ὁ ἀὴρ οὐ παρέξει τροφήν καὶ οὐδὲν ἐπὶ γῆν ἀλλ' οὐδὲ τὸ βραχύτατον ὡς ἔθος ἐνεχθήσεται. τοῦτ' ἀπέβαινεν ἔργοις· τῇ 269
- 10 μὲν γὰρ προτεραιᾶ ταῦτα θεσπίζει, τινὲς δὲ τῶν ἀβεβαίων τὸ ἦθος ὤρμησαν ἐπὶ τὴν συγκομιδὴν καὶ σφαλέντες τῆς ἐλπίδος ἐπανήεσαν ἄπρακτοι, κακίζοντες μὲν ἑαυτοὺς τῆς ἀπιστίας, ἀληθόμεντιν δὲ καὶ θεοφράδομονα καὶ μόνον προορατικὸν τῶν ἀδήλων ἀνακαλοῦντες τὸν προσφῆτην.
- 15 (37.) Τοιαῦτα μὲν ἐστίν, ἃ περὶ τῆς οὐρανίου τροφῆς 270 κατεχόμενος ἐθέσπισεν. ἕτερα δ' ἐξῆς ἀναγκαῖα, καίτοι δόξαντα ἂν παραινέσειν εἰκέναι μᾶλλον ἢ χρῆσμοις, ὧν ἐστὶ καὶ τὸ χρῆσθὲν κατὰ τὴν μεγίστην τῶν πατρίων ἐκδιαίτησιν, περὶ ἧς καὶ πρόσθεν εἶπον, ἡνίκα τεκτηνάμενοι 20 ταῦρον χρυσοῦν, Αἴγυπτιακοῦ μίμημα τύφου, χοροὺς ἴστασαν καὶ βωμοὺς κατεσκευάζον καὶ θυσίας ἀνῆγον ἐκλαθόμενοι τοῦ πρὸς ἀλήθειαν θεοῦ καὶ τὴν προγονικὴν εὐγένειαν, ἧ δι' εὐσεβείας καὶ ὁσιότητος ἠρξήθη, καθαιροῦντες. ἐφ' οἷς 271
- 25 Μωυσῆς περιπατήσας, εἰ πρῶτον μὲν ὁ λαὸς πᾶς ἐξαίφνης γεγένηται τυφλὸς ὁ ἄχρι πρὸ μικροῦ πάντων ἔθνων ὀξυωπέ-
 177 M. στατος, ἔπειτα δὲ εἰ πλάσμα | μύθου κατεψευσμένον ἴσχυσε τοσαύτην αὐγὴν σβῆσαι τῆς ἀληθείας, ἣν οὐθ' ἧλιος ἐκλιπὼν οὐθ' ὁ σύμπας χορὸς τῶν ἀστέρων ἐπισκιάσει — περιλάμπεται γὰρ ἰδίῳ φέγγει νοητῷ καὶ ἀσωμάτῳ, πρὸς ὃ παρα-
 30 βαλλόμενον τὸ αἰσθητὸν νῦξ ἂν πρὸς ἡμέραν εἶναι νομισθεῖη —, δι' ἣν αἰτίαν οὐκέτι μένων ὁ αὐτὸς ἐξαλλάττεται τό τε 272 εἶδος καὶ τὴν διάνοιαν καὶ ἐπιθειάσας φησί· „τίς ἐστὶν ὁ μὴ

- τῷ πλάνῳ συνενεχθεῖς μηδὲ τὸ κῦρος ἐπιφημίσας τοῖς
 273 ἀκύροις; πᾶς ὁ τοιοῦτος ἐμοὶ προσίτω“. μιᾶς δὲ φυλῆς
 προσελθούσης οὐχ ἤρτον ταῖς διανοίαις ἢ τοῖς σώμασιν, οἱ
 πάλαι μὲν ἐφόνων κατὰ τῶν ἀθέων καὶ ἀνοσιουργῶν, ἡγεμόνα
 δ' ἐζήτουν καὶ στρατάρχην ἀνευρεῖν, ὅς ἐνδίκως ὑψηγῆσεται 5
 καιρὸν καὶ τρόπον τῆς ἀμύνης, — οὐς ὀργῶντας εὐρών
 καὶ γέμοντας εὐτολμίας καὶ παραστήματος, ἔτι μᾶλλον ἢ
 πρότερον θεοφορηθεῖς, „ξίφος ἕκαστος ὑμῶν ἀναλαβῶν“
 φησὶν „ἄττέτω διὰ παντὸς τοῦ στρατοπέδου καὶ κτεινέτω μὴ
 μόνον ἀλλοτρίους ἀλλὰ καὶ φίλων καὶ συγγενῶν τοὺς οἰκειο- 10
 τάτους ἐπιστροφάδην, εὐαγέστατον κρίνων τὸ ἔργον ὑπὲρ
 ἀληθείας καὶ θεοῦ τιμῆς, ὧν ὑπερμαχεῖν καὶ προαγωνίζεσθαι
 274 κουφότατος πόνος.“ οἱ δ' αὐτοβοῶσι τρισχιλίους κτεινάντες
 τοὺς ἀρχηγέτας μάλιστα τῆς ἀσεβείας γενομένους οὐκ ἀπε-
 λογήσαντο μόνον περὶ τοῦ μὴ συνεφάσασθαι τοῦ τολμη- 15
 ματος, ἀλλὰ καὶ ἐν ἀριστέων τοῖς γενναιοτάτοις ἐνεγράφησαν
 καὶ γέρωσ ἡξιώθησαν οἰκειοτάτου ταῖς πράξεις, ἰερωσύνης·
 ἔδει γὰρ θεραπευτὰς ὀσιότητος γενέσθαι τοὺς ὑπὲρ αὐτῆς
 ἀνδραγαθισαμένους καὶ προπολεμήσαντας.
- 275 (38.) Ἐγὼ δὲ τι μηνῦσαι σημειωδέστερον λόγιον, περὶ 20
 οὗ καὶ πάλαι διεξῆλθον, ὅτε τὰ τῆς ἀρχιερωσύνης ἐπήγειν
 τοῦ προφήτου, ὅπερ αὐτὸς πάλιν κατασχεθεῖς ἀνεφθέγγετο,
 τελειωθὲν οὐ μακροῖς χρόνοις ὕστερον, ἀλλ' εὐθύς ὅτ' ἐχρη-
- 276 σμωδεῖτο. τῶν περὶ τὸν νεὼν λειτουργῶν δύο τάξεις εἰσίν,
 ἡ μὲν κρείσσων ἱερέων, ἡ δ' ἐλάττων νεωκόρων· ἦσαν δὲ 25
 κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον τρεῖς μὲν ἱερεῖς, νεωκόρων δὲ πολλὰ
 277 χιλιάδες. οὗτοι φουσηθέντες ἐπὶ τῇ τοῦ οἰκείου πλήθους
 περιουσίᾳ τῆς τῶν ἱερέων κατεφρόνουσι ὀλιγότητος καὶ δύο
 ἐν ταῦτῳ παρανομήματα συνύφαινον, ὧν τὸ μὲν ἦν καθαι-
 ρεσις τῶν ὑπερεχόντων, τὸ δ' αὐξήσις τῶν ἐλαττόνων, οἷα 30
 ἡγεμόσιν ὑπηκόων ἐπιτιθεμένων ἐπὶ συγχύσει τοῦ κρατίστου
- 278 καὶ ὀημωφελεστάτου, τῆς τάξεως. εἴτ' ἐπισυνιστάμενοι καὶ

- ἀθροιζόμενοι κατεβόντων τοῦ προφήτου, ὡς δι' οὐκαιοτήτα τῶ
 178 M. τε ἀδελφοῦ καὶ τοῖς | ἀδελφιδόσις χαρισσαμένου τὴν ἱερωσύνην
 καὶ ἐπιψευσαμένου τὰ περὶ τὴν ἀῖρσιν αὐτῶν, ὡς ἐπιφορσύνῃ
 θεία, καθάπερ διεξήειμεν, μὴ γενόμενα. ἐφ' οἷς ἀνιαθεῖς 279
 5 καὶ περιαλγήσας, καίτοι πρώτατος ὢν καὶ ἡμερώτατος,
 οὕτως πρὸς δικαίαν ὀργὴν ὑπὸ μισοπονήρου πάθους ἡχο-
 νήθη, ὡς ἴκετεῦσαι τὸν θεὸν ἀποστραφῆναι τὴν θυσίαν
 αὐτῶν, οὐκ ἐπειδήπερ ἔμελλεν ὁ δικαιοτάτος κριτὴς ἱερουργίας
 ἀσεβῶν παραδέχεσθαι, ἀλλ' ὅτι καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ θεοφιλοῦς
 10 τὸ κατ' αὐτὴν μέρος οὐχ ὑποσιωπᾷ, σπεύδουσα μὴ εὐδοεῖν
 ἀνοσίους, ἀλλ' αἰεὶ τῆς προθέσεως διαμαρτάνειν. ἔτι δὲ 280
 ζέων καὶ πεπυρωμένος ὑπὸ τῆς νομίμου διαγανακτήσεως
 ἐνθουσιᾷ μεταβαλὼν εἰς προφήτην καὶ θεσπέζει τάδε· „χαλε-
 πὸν ἀπιστία πρᾶγμα τοῖς ἀπίστοις μόνοις· τούτους οὐ λόγος
 15 ἀλλ' ἔργα παιδεύει· παθόντες εἴσονται τὸ ἐμὸν ἀψευδές,
 ἐπεὶ μαθόντες οὐκ ἔγνωσαν. ἐπικριθήσεται δὲ τοῦτο τῆ 281
 τοῦ βίου τελευτῆ· εἰ μὲν γὰρ θάνατον ἐνδέξονται τὸν κατὰ
 φύσιν. πέπλασμαι τὰ λόγια, εἰ δὲ καινὸν τινα καὶ παρηλ-
 λαγμένον, τὸ φιλάληθές μοι μαρτυρηθήσεται. χάσματα
 20 γῆς ὄρω διηρησιμμένης ἐπὶ μήμιστον εὐρυνόμενα. πολυανθρώ-
 πους ἀπολλυμένας συγγενείας, αὐτάνδρους ὑποσυρομένας καὶ
 καταπινομένας οἰκίας, ζῶντας ἀνθρώπους εἰς ἄδου καταρχο-
 μένους.“ ἐπεὶ δ' ἠσύχασε, ῥήγνυται μὲν ἡ γῆ σεισμῶ 282
 τιναχθεῖσα, ῥήγνυται δὲ καθ' ὃ μάλιστα μέρος αἰ σικηναὶ
 25 τῶν ἀσεβῶν ἦσαν, ὡς ὑπενεχθεῖσας ἀθρόας ἐπικρυφθῆναι·
 τὰ γὰρ διαστάντα μέρη πάλιν συνῆλθε, τῆς χρείας ἀπο-
 τελεσθεῖσης, ἧς ἕνεκα διεξεύχθη. μικρὸν δ' ὕστερον τοὺς 283
 τῆς στάσεως ἡγεμόνας πεντήκοντα πρὸς τοῖς διακοσίους ἀνδρας
 κεραυνοὶ κατασκήψαντες αἰφνίδιον ἀθρόους ἐξανάλωσαν μηδὲν
 30 μέρος ὑπολειπόμενοι τῶν σωμάτων. ὃ ταφῆς ἐπιμοιράσεται.
 τὸ δὲ τῶν τιμωριῶν ἐπάλληλον καὶ τὸ ἑκατέρας μέγεθος διά- 284
 σημον καὶ περιβόητον ἀπέφηνε τὴν εὐσέβειαν τοῦ προφήτου

- χρησαμένου θεῶ μάρτυρι τῆς περὶ τοὺς χρησμοὺς ἀλη-
 285 θείας. ἄξιον δὲ κάκεινο μὴ παριδεῖν, ὅτι τὰς κατὰ τῶν ἀσεβῶν
 κολάσεις διεκληρώσαντο γῆ καὶ οὐρανός, αἱ τοῦ παντός
 ἀρχαί· τὴν γὰρ μοχθηρίαν ἐρρίζωσαν μὲν ἐπὶ γῆς, ἐξέτειναν
 286 δ' εἰς αἰθέρα, τοσοῦτον ὕψος, αὐτὴν διάραντες. ὄθεν καὶ 5
 τῶν στοιχείων ἐκάτερον ἐχορήγησε τὰς τιμωρίας, ἥ μὲν ἐν'
 ὑποσύρῃ καὶ καταπίῃ τοὺς τότε βάρυνοντας αὐτὴν ῥαγεῖσα
 καὶ διαστᾶσα, ὁ δ' ἵνα καταφλέξῃ καὶ διαφθεῖρη πυρός
 287 πολλοῦ φοράν, καινότατον ὑετόν, ὀμβρήσας. τὸ δὲ τέλος
 καὶ τοῖς καταποθεῖσι καὶ τοῖς ὑπὸ τῶν κεραινῶν | διεφθαρ- p. 179 M
 μένοις ταῦτόν ἀπέβαινεν· οὐδέτεροι γὰρ ἐφάνησαν, οἱ μὲν 11
 ἐπικρυφθέντες γῆ τῇ τοῦ χάσματος συνόδῳ πρὸς τὸ ἰσό-
 πεδον ἐνωθεῖση, οἱ δ' ὄλοι δι' ὄλων ἀναλωθέντες ὑπὸ
 τοῦ κεραινίου πυρός.
- 288 (39.) Χρόνοις δ' ὕστερον, ἐπειδὴ τὴν ἐνθένδε ἀποι- 15
 κίαν ἔμελλεν εἰς οὐρανὸν στέλλεσθαι καὶ τὸν θνητὸν ἀπο-
 λιπὼν βίον ἀπαθανατίζεσθαι μετακληθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρός,
 ὃς αὐτὸν δυάδα ὄντα, σῶμα καὶ ψυχὴν, εἰς μονάδος ἀνεστοι-
 χεῖου φύσιν ὄλον δι' ὄλων μεθαρμολζόμενος εἰς νοῦν ἡλιο-
 ειδέστατον, τότε δὴ κατασχεθεὶς οὐκέτι συλλήβδην ἀνθρώπῳ 20
 παντὶ τῷ ἔθναι θεσπίζειν ἔοικεν ἀλλὰ καὶ κατὰ μέρος ἐκάστη
 φυλῇ τὰ μέλλοντα γενέσθαι καὶ αὐτὴς ἀποβησόμενα· ὣν τὰ
 μὲν ἤδη συμβέβηκε, τὰ δὲ προσδοκᾶται, διότι πίστις τῶν
 289 μελλόντων ἢ τῶν προγεγονότων τελείωσις. ἤρμωστε γὰρ
 διαφέροντας καὶ ταῖς σποραῖς, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς μητρῷσι 25
 γένεσι, καὶ βουλευμάτων πολυτρόποις ἰδέαις καὶ τῶν περὶ τὸν
 βίον ἐπιτηδευμάτων ἀμυθήτοις διαφοραῖς ὥσπερ τινὰ κλήρου
 290 διανομὴν λογίων καὶ χρησμῶν ἀρμόζουσαν εὐρέσθαι. θαυ-
 μάσια μὲν οὖν ταῦτα· θαυμασιώτατον δὲ καὶ τὸ τέλος
 τῶν ἱερῶν γραμμάτων, ὃ καθάπερ ἐν τῷ ζῳφῷ κεφαλή 30
 291 τῆς ὄλης νομοθεσίας ἐστίν. ἤδη γὰρ ἀναλαμβανόμενος καὶ
 ἐπ' αὐτῆς βαλβίδος ἐστώς, ἵνα τὸν εἰς οὐρανὸν δρόμον

διπτάμενος εὐθύνη, καταπνευσθεὶς καὶ ἐπιθειάσας ζῶν ἔτι
 τὰ ὡς ἐπὶ θανόντι ἑαυτῷ προφητεύει δεξιῶς, ὡς ἐτελεύτησε
 μήπω τελευτήσας, ὡς ἐτάφη μηδενὸς παρόντος, δηλονότι
 χερσὶν οὐ θνηταῖς ἀλλ' ἀθανάτοις δυνάμεσιν, ὡς οὐδ' ἐν
 5 τάφῳ τῶν προπατόρων ἐκηδεύθη τυγῶν ἐξαιρέτου μνήματος,
 ὃ μηδεὶς εἶδεν ἀνθρώπων, ὡς σύμπαν τὸ ἔθνος αὐτὸν ὅλον
 μῆνα θαυροροοῦν ἐπένηθην ἴδιον καὶ κοινὸν πένθος ἐπι-
 δειξάμενον ἕνεκα τῆς ἀλέκτου καὶ πρὸς ἕνα ἕκαστον καὶ πρὸς
 ἅπαντας εὐνοίας καὶ κηδεμονίας. τοιοῦτος μὲν ὁ βίος, τοιαύτη 292
 10 δὲ καὶ ἡ τελευτὴ τοῦ βασιλέως καὶ νομοθέτου καὶ ἀρχιερέως
 καὶ προφήτου Μωυσέως διὰ τῶν ἱερῶν γραμμάτων μνημο-
 νεύεται.

ΦΙΛΩΝΟΣ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΕΚΑ ΛΟΓΩΝ

ΟΙ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΝΟΜΩΝ ΕΙΣΙΝ

- 1 (1.) Τοὺς βίους τῶν κατὰ Μωυσέα σοφῶν ἀνδρῶν, Πρ. 180M.
οὺς ἀρχηγέτας τοῦ ἡμετέρου ἔθνους καὶ νόμους ἀγράφους 5
αἱ ἱεραὶ βίβλοι δηλοῦσιν, ἐν ταῖς προτέραις συντάξεσι μεμη-
νουκῶς κατὰ τὰ ἀκόλουθα ἐξῆς τῶν ἀναγραφέντων νόμων τὰς
ιδέας ἀκριβώσω μηδ', εἴ τις ὑποφαίνοιτο τρόπος ἀλλαγῆρας,
τοῦτον παρεῖς ἕνεκα τῆς πρὸς διάνοιαν φιλομαθοῦς ἐπι-
2 στήμης, ἧ πρὸ τῶν ἐμφανῶν ἔθος τὰ ἀφανῆ ζητεῖν. πρὸς 10
δὲ τοὺς ἀποροῦντας, τί δὴ ποτε οὐκ ἐν πόλεσιν ἀλλ' ἐν
ἐρήμῳ βαθείᾳ τοὺς νόμους ἐτίθει, λεκτέον πρῶτον μὲν,
ὅτι αἱ πολλαὶ τῶν πόλεων ἀμυθῆτων κακῶν εἰσι | μεσταί, p. 181 M.
καὶ τῶν πρὸς τὸ θεῖον ἀνοσιουργημάτων καὶ τῶν πρὸς ἀλλή-
3 λους ἀδικημάτων. οὐδὲν γάρ ἐστιν ὃ μὴ κεκιβδήλευται, τὰ 15
γνήσια τῶν νόθων παρευημερούντων καὶ ἀλληθῆ τῶν εἰκότων,
ἃ φύσει μὲν κατέψευσται, πιθανὰς δ' ὑποβάλλει φαντασίας
4 πρὸς ἀπάτην. ἐν πόλεσιν οὖν καὶ ὁ πάντων ἐπιβουλότατος
φύεται τυφρός, ὅν τινες τεθήπασι καὶ προσκυνοῦσι τὰς κενὰς
δόξας σεμνοποιῶντες διὰ χρυσῶν στεφάνων καὶ ἀλουργίδων 20
καὶ πλήθους θεραπόντων καὶ ὀχημάτων, ἐφ' ὧν οἱ λεγόμενοι
μακάριοι καὶ εὐδαίμονες μετέωροι φέρονται, τοτὲ μὲν ὄρεῖς
ἢ ἵππους καταξευγνόντες τοτὲ δὲ καὶ ἀνθρώπους, οἱ τὰ φορεῖα
κατὰ τῶν αὐχένων ἀχθοφοροῦσι τὴν ψυχὴν πρὸ τοῦ σώ-

- ματος δι' ὑπερβολὴν ὕβρεως πιεζόμενοι. (2.) τύφος καὶ 5
πολλῶν ἄλλων κακῶν δημιουργός ἐστιν, ἀλαζονείας, ὑπερ-
οψίας, ἀνισότητος· αἱ δ' εἰσὶν ἀρχαὶ ξενικῶν καὶ ἐμφυλίων
πολέμων οὐδὲν μέρος, οὐ κοινόν, οὐκ ἴδιον, οὐ κατὰ γῆν.
5 οὐ κατὰ θάλατταν, ἡσυγάζειν ἐῶσαι. τί δὲ δεῖ τῶν πρὸς 6
ἀλλήλους ἀμαρτημάτων μεμνησθῆαι; τύφῳ γὰρ καὶ τὰ θεῖα
ἐξωλιγώρηται, καίτοι νομιζόμενα τῆς ἀνωτάτω τυγχάνειν
τιμῆς· τιμὴ δὲ τίς ἂν γένοιτο, μὴ προσοῦσης ἀληθείας, ἣ
καὶ ὄνομα καὶ ἔργον ἔχει τίμιον, ἐπεὶ καὶ τὸ ψεῦδος ἔμπαλιν
10 ἄτιμον φύσει; ἣ δ' ὀλιγωρία τῶν θεῶν ἐμφανῆς τοῖς ἄξυ- 7
θερκέστερον ὀρώσῃ· μυρίας γὰρ ὄσας διὰ γραφικῆς καὶ
πλαστικῆς μορφώσαντες ἰδέας ἱερὰ καὶ νεῶς αὐταῖς προσ-
περιεβάλλοντο καὶ βωμοὺς κατασκευάσαντες ἀγάλμασι καὶ
ξοάνοις καὶ τοιουτοτρόποις ἀφιθρύμασι τιμὰς ἰσολυμπίους καὶ
15 ἰσοθέους ἀπένειμαν, ἅπασιν ἀψύχοις. οὗς εὐθυβόλως αἱ ἱεραὶ 8
γραφαὶ τοῖς ἐκ πόρνῆς γεγονόσιν ἀπεικάζουσιν· ὡς γὰρ οὗτοι
πάντας, ὅσους ἐραστάς ἔσχεν ἡ μήτηρ, ἐπιγράφονται πατέρας
ἐνὸς ἀγνοίᾳ τοῦ φύσει, οὕτω καὶ οἱ κατὰ πόλεις οὐκ εἰδότες
τὸν ὄντα ὄντως ἀληθῆ θεὸν μυρία πλήθη ψευδωνύμων
20 ἐκτεθειώκασιν. εἴτ' ἄλλων παρ' ἄλλοις τιμωμένων, ἣ περὶ 9
τοῦ ἀρίστου κρατήσασα διχόνοια καὶ τὰς πρὸς τὰ ἄλλα πάντα
διαφορὰς ἐγέννησεν. εἰς ἃ πρῶτον ἀπιδῶν ἔξω πόλει
ἐβουλήθη νομοθετεῖν. ἐγενόει δὲ κάκεινο δεύτερον, ὅτι τοῦ 10
μέλλοντος ἱεροῦ νόμους παραδέχεσθαι τὴν ψυχὴν ἀναγκαῖόν
182 M. ἐστὶν ἀπορροῦσθαι καὶ ἐκκαθίρασθαι τὰς | δυσσεκπλύτους
26 κηλῖδας, ἅς μιγάδων καὶ συγκλύδων ὄχλος ἀνθρώπων κατὰ
πόλεις προσετρέψατο. τοῦτο δὲ ἀμήχανον ἐτέρως ἢ διαι- 11
κισθέντι συμβῆναι, καὶ οὐκ εὐθύς ἀλλὰ μακροῦ χρόνου
ὕστερον, ἕως ἂν οἱ τῶν ἀρχαίων παρανομημάτων ἐνσφρα-
30 γισθέντες τύποι κατὰ μικρὸν ἀμαυρούμενοι καὶ ἀπορρέοντες
ἀφανισθῶσι. τοῦτον τὸν τρόπον καὶ οἱ τὴν ἱατρικὴν ἀγαθοὶ 12
σφίζουσι τοὺς κάμνοντας· οὐ γὰρ πρότερον σιτία καὶ ποτὰ

- παρέχειν ἀξιοῦσι, πρὶν ἢ τὰ τῶν νόσων αἷτια ὑπεξελεῖσθαι·
 μενόντων γὰρ ἀνωφελεῖς αἱ τροφαί, ἀλλὰ καὶ ἐπιζήμιοι, ὅλαι
 13 γινόμεναι τοῦ πάθους. (3.) εἰκότως οὖν ἐκ τῶν κατὰ πόλεις
 βλαβερωτάτων συνηθειῶν εἰς ἐρήμην ἀπαγαγόν, ἵνα κενώσῃ
 τὰς ψυχὰς ἀδικημάτων, ἤρξατο προσφέρειν ταῖς διανοίαις 5
 τροφάς· αὐταὶ δὲ τίνες ἂν εἶεν ὅτι μὴ νόμοι καὶ λόγοι θεῶν;
 14 τρίτη δὲ ἐστὶν αἰτία ἧδε· καθάπερ οἱ στελλόμενοι μακρὸν
 πλοῦν, οὐχ ὅταν ἐπιβάντες τῆς νεῶς ἀπὸ λιμένος ἐξαναχθῶσιν,
 ἄρχονται κατασκευάζειν ἰστίαι καὶ πηδάλια καὶ οὐάκας, ἀλλ'
 ἔτι μένοντες ἐπὶ γῆς ἕκαστα τῶν συντεινόντων πρὸς πλοῦν 10
 εὐτρεπίζονται, τὸν αὐτὸν τρόπον ἠξίωσεν οὐ λαβόντας κλη-
 ρουχίας καὶ τὰς πόλεις οἰκήσαντας τότε ζητεῖν νόμους, οἷς
 πολιτεύσονται, ἀλλ' ἐτοιμασαμένους τοὺς τῆς πολιτείας
 κανόνας καὶ ἐνασκηθέντας οἷς ἔμελλον οἱ ὄῃμοι κυβερναῖσθαι
 σωτηρίως τηρικαῦτα εἰσοικίζεσθαι, χρησομένους εὐθύς ταῖς 15
 τῶν δικαίων παρασκευαῖς ἐν ὁμοσίᾳ καὶ κοινωσίᾳ καὶ δια-
 15 νομίᾳ τῶν ἐπιβαλλόντων ἕκαστοις. (4.) φασὶ δὲ τινες καὶ
 τετάρτην αἰτίαν οὐκ ἀπωδὸν ἀλλ' ἐγγυτάτω τῆς ἀληθείας·
 ἐπειδὴ γὰρ ἔδει πίστιν ἐγγενέσθαι ταῖς διανοίαις περὶ τοῦ μὴ
 εὐρήματα ἀνθρώπου τοὺς νόμους ἀλλὰ θεοῦ χρησμούς 20
 σαφεστάτους εἶναι, πορρωτάτω τῶν πόλεων ἀπήγαγε τὸ ἔθνος
 εἰς ἐρήμην βαθεῖαν καὶ ἄγονον οὐ μόνον ἡμέρων καρπῶν
 16 ἀλλὰ καὶ ποτίμου ὕδατος, ἴν', ἐὰν ἐν σπάνει γινόμενοι τῶν
 ἀναγκαίων καὶ δίψει καὶ λιμῶν διαφθαρῆναι προσδοκήσαντες
 ἐξαπιναίως ἀφθονίαν τῶν ἐπιτηδείων ἀπαυτοματισθέντων 25
 ἀνευρίσκωσιν, οὐρανοῦ μὲν ὕοντος τροφάς τὸ καλούμενον
 μάννα, προσόψημα δὲ τροφῶν ἀπ' ἀέρος ὀρυγομήτρας φοράν,
 ὕδατος δὲ πικροῦ γλυκαινομένου πρὸς τὸ πότιμον, πέτρας δὲ
 ἀκροτόμου πηγὰς ἀνομβροσύης, μηκέτι θαυμάζωσιν, εἰ λόγια
 θεοῦ συμβέβηκεν | εἶναι τοὺς νόμους, ἐναργεστάτην βάσανον p. 183 M
 εἰληφότες ἐκ τῶν χορηγιῶν, ὡς ἐξ ἀπόρων ἔσχον οὐκ 31
 17 ἐλπίσαντες. ὁ γὰρ πρὸς τὸ ζῆν ἀφθονίαν δοὺς καὶ τὰς πρὸς

τὸ εὖ ζῆν ἀφορμὰς ἐδωρεῖτο· πρὸς μὲν οὖν τὸ ζῆν σιτίων
 ἔδει καὶ ποτῶν, ἅπερ ἀνεύρισκον οὐχ ἐτοιμασάμενοι, πρὸς
 δὲ τὸ εὖ ζῆν νόμων καὶ διαταγμάτων, οἷς βελτιοῦσθαι τὰς
 ψυχὰς ἔμελλον.

- 5 (5.) Αἰτῶ εἰσὶν ἐν στοχασμοῖς εἰκόσιν αἰτίαι λεγόμεναι 18
 περὶ τοῦ διαπορηθέντος· τὰς γὰρ ἀληθεῖς οἶδεν ὁ θεὸς μόνος.
 εἰπὼν δ' ἅπερ ἤρμησθε περὶ τούτων ἐξῆς αὐτοὺς ἀκριβώσω
 τοὺς νόμους, ἐκεῖνο κατὰ τὸ ἀναγκαῖον προσηνύσας, ὅτι τῶν
 νόμων οὓς μὲν αὐτὸς ὁ θεὸς οὐ προσχηρτάμενος ἄλλω δι'
 10 ἑαυτοῦ μόνου θεσπίζειν ἠξίωσεν, οὓς δὲ διὰ προφήτου
 Μωυσέως, ὃν ἀριστύνθην ἐκ πάντων ὡς ἐπιτηδεύτατον ἱερο-
 φάντην ἐπελέξατο. τοὺς μὲν οὖν αὐτοπροσώπως θεσπισθέντας 19
 δι' αὐτοῦ μόνου συμβέβηκε καὶ νόμους εἶναι καὶ νόμων τῶν
 ἐν μέρει κεφάλαια, τοὺς δὲ διὰ τοῦ προφήτου πάντας ἐπ'
 15 ἐκεῖνους ἀναφέρεσθαι. (6.) λέξω δ', ὡς ἂν οἷός τε ᾧ, περὶ 20
 ἑκατέρων καὶ πρότερόν γε τῶν κεφαλαιωδωδεστέρων· ὧν εὐθέως
 ἄξιον θαυμάσαι τὴν ἀριθμὸν δεκάδι τῇ παντελείᾳ περατου-
 μένων, ἧ πάσας μὲν ἀριθμῶν διαφορὰς ἀρτίων καὶ περιττῶν
 καὶ ἀρτιοπερίττων, ἀρτίων μὲν δυῶν, περιττῶν δὲ τριῶν,
 20 ἀρτιοπερίττων δὲ πέντε, πάσας δὲ λόγων τῶν ἐν ἀριθμοῖς
 πολυπλασίων καὶ ἐπιμερῶν καὶ ὑποεπιμερῶν περιέχει, πάσας 21
 δ' ἀναλογίας, τὴν τε ἀριθμητικὴν, ἧ τῷ ἰσαριθμῷ ὑπερέχει
 καὶ ὑπερέχεται, οἷον ἐπὶ τοῦ ἑν καὶ δύο καὶ τρία, καὶ τὴν
 γεωμετρικὴν, καθ' ἣν οἷος ὁ λόγος πρὸς τὸν πρῶτον τοῦ
 25 δευτέρου, τοιοῦτος καὶ ὁ πρὸς τὸν δεῦτερον τοῦ τρίτου,
 ὡς ἔχει ἐπὶ τοῦ ἑν καὶ δύο καὶ τέσσαρα, ἑν τε διπλασίους καὶ
 τριπλασίους καὶ συνόλως πολυπλασίους καὶ πάλιν ἐν ἡμισίους
 καὶ ἐπιτρίτοις καὶ τοῖς παραπλησίους, ἔτι μέντοι καὶ τὴν ἀρρη-
 30 νικὴν, καθ' ἣν ὁ μέσος τῶν ἄκρων τῷ ἴσῳ μέρει ὑπερέχει
 τε καὶ ὑπερέχεται, ὡς ἔχει ἐπὶ τοῦ τρίτου καὶ τετάρτου καὶ
 ἕκτου. περιέχει δὲ ἡ δεκάς καὶ τὰς τῶν τριγώνων καὶ τετρα- 22
 γώνων καὶ τῶν ἄλλων πολυγώνων ἐμφαινόμενας ἰδιότητας

- καὶ τὰς τῶν συμφωνιῶν. τὴν τε διὰ τεσσάρων ἐν ἐπιτρίτω
 λόγῳ, τῷ τέσσαρα | πρὸς τρία, καὶ τὴν διὰ πέντε ἐν ἡμιολίῳ, p. 184 M.
 τῷ τρία πρὸς δύο, καὶ τὴν διὰ πασῶν ἐν διπλασίῳ, τῷ δύο
 πρὸς ἓν, καὶ τὴν οἷς διὰ πασῶν ἐν τετραπλασίῳ, τῷ ὀκτώ
 23 πρὸς δύο. παρὸ μῆτι δοκοῦσι καὶ οἱ πρῶτοι τὰ ὀνόματα τοῖς 5
 πράγμασι θέμενοι — σοφοὶ γὰρ ἦσαν — εἰκότως αὐτὴν
 προσαναγορεύσαι δεκάδα, ὡσανεὶ δεκάδα οὖσαν, παρὰ τὸ
 δέχεσθαι καὶ κερωρηθέναι τὰ γένη πάντα τῶν ἀριθμῶν καὶ
 λόγων τῶν κατ' ἀριθμὸν καὶ ἀναλογιῶν ἀρμονιῶν τε αὐ καὶ
 24 συμφωνιῶν. (7.) τὴν μέντοι δεκάδα πρὸς τοῖς εἰρημένοις 10
 καὶ διὰ ταῦτα εἰκότως ἂν τις θαυμάσειε περιέχουσαν τὴν
 τε ἀδιάστατον φύσιν καὶ τὴν διαστηματικὴν· ἡ μὲν οὖν
 ἀδιάστατος τάττεται κατὰ σημεῖον μόνον. ἡ δὲ διαστηματικὴ
 25 κατὰ τρεῖς ἰδέας γραμμῆς καὶ ἐπιφανείας καὶ στερεοῦ· τὸ
 μὲν γὰρ δυσὶ σημεῖοις περατούμενόν ἐστι γραμμῆ, τὸ δ' ἐπὶ 15
 δύο διαστατῶν ἐπιφάνεια, ρυείσης ἐπὶ πλάτους γραμμῆς, τὸ
 δ' ἐπὶ τρία στερεόν, μήκους καὶ πλάτους βάρους προσλαβόντων,
 ἐφ' ὧν ἴσται ἡ φύσις· πλείους γὰρ τριῶν διαστάσεις οὐκ
 26 ἐγέννησεν. ἀρχέτυποι δὲ τούτων ἀριθμοὶ τοῦ μὲν ἀδια-
 στατοῦ σημεῖου τὸ ἓν, τῆς δὲ γραμμῆς τὰ δύο, καὶ ἐπι- 20
 φανείας μὲν τρία, στερεοῦ δὲ τέσσαρα, ὧν ἡ σύνθεσις ἐνός
 καὶ δυοῖν καὶ τριῶν καὶ τεσσάρων ἀποτελεῖ δεκάδα παρα-
 27 φαίνουσαν τοῖς ὁρατικοῖς καὶ ἕτερα κάλλη· σχεδὸν γὰρ ἡ
 ἀπειρία τῶν ἀριθμῶν ταύτῃ μετρεῖται, διότι οἱ συστήσαντες
 αὐτὴν ἔσσι τέσσαρες εἰσιν, ἓν καὶ δύο καὶ τρία καὶ τέτταρα, 25
 οἱ δ' ἴσοι ἔσσι ἑκατοντάδα γεννώσιν ἐκ δεκάδων — δέκα
 γὰρ καὶ εἴκοσι καὶ τριάκοντα καὶ τεσσαράκοντα γίνονται
 ἑκατόν — ὁμοίως δὲ καὶ χιλιάδα ἐξ ἑκατοντάδων καὶ μυριάδα
 ἐκ χιλιάδων, μονὰς δὲ καὶ δεκάς καὶ ἑκατοντάς καὶ χιλιάς
 28 τέσσαρες ἔσσι οἱ δεκάδα γεννῶντες· ἧτις δόξα τῶν πρῶθεν 30
 εἰρημένων καὶ ἑτέρας ἀριθμῶν ἐμφαίνει διαφοράς, τὸν τε
 πρῶτον κόσμον, ὃς μονάδι μόνῃ μετρεῖται, οὐ παράδειγμα

ὁ τρεῖς, ὁ πέντε, ὁ ἑπτὰ, καὶ τὸν τετράγωνον, τὸν τέσσαρα, τὸν ἰσάκις ἴσον. καὶ μὲν δὴ τὸν κύβον, τὸν ὀκτώ, ὅς ἐστιν ἰσάκις ἴσος ἰσάκις, καὶ τὸν τέλειον, τὸν ἕξ, ἰσοῦμενον τοῖς

185 M. ἑαυτοῦ μέρεσι, τρισὶ καὶ δυσὶ καὶ ἐνί. (8.) | τί δὲ δεῖ κατα- 29

5 λέγεσθαι τὰς δεκάδος ἀρετὰς ἀπειροὺς τὸ πλῆθος, πάρεργον ποιοῦμένους ἔργον μέγιστον, ὃ καθ' αὐτὸ συμβέβηκεν αὐταρκεστάτην εἶναι ὑπόθεσιν τοῖς περὶ τὰ μαθήματα διατρίβουσι: τὰς μὲν οὖν ἄλλας ὑπερθετέον, μιᾶς δ' οὐκ ἄτοπον ἴσως ἐπιμνησθῆναι θεήματος ἕνεκα. τὰς γὰρ ἐν τῇ φύσει 30

10 λεγομένας κατηγορίας δέκα μόνας εἶναι φασιν οἱ ἐνδιατρίβοντες τοῖς τῆς φιλοσοφίας ὁήγμασιν· οὐσίαν, ποιόν, ποσόν, πρὸς τι, ποιεῖν, πάσχειν, ἔχειν, κεῖσθαι, τὰ ὧν οὐκ ἄνευ (πάντα), χρόνον καὶ τόπον. οὐδὲν γάρ ἐστι τούτων ἀμέτοχον· οἷον 31

15 ἐγὼ μετέχω μὲν οὐσίας δανεισάμενος ἀφ' ἑκάστου τῶν στοιχείων, ἕξ ὧν ἀπετελέσθη ὅδε ὁ κόσμος, γῆς καὶ ὕδατος καὶ ἀέρος καὶ πυρός, τὰ πρὸς τὴν ἐμὴν σύστασιν αὐταρκεστάτα· μετέχω δὲ καὶ ποιότητος, καθ' ἣν ἀνθρωπὸς εἰμι, καὶ ποσότητος, ἣ πηλίκος· γίνομαι δὲ καὶ πρὸς τι, ὅταν μου πρὸς θεῆσι τις ἢ πρὸς εὐωνύμοις ἤ· ἀλλὰ καὶ ποιῶ, τριβῶν τι 20 ἢ κείρων, καὶ πάσχω, κειρόμενος ἢ τριβόμενος ὑφ' ἑτέρων· κὰν τῷ ἔχειν ἐξετάζομαι, ἢ περιβεβλημένος ἢ ὠπλισμένος· κὰν τῷ κεῖσθαι, σχεδόν τι καθεζόμενος ἢ κατακεκλιμένος· εἰμι δὲ πάντως κὰν τόπῳ καὶ χρόνῳ, τῶν προειρημένων οὐδενὸς δυναμένου χωρὶς ἀμφοῖν ὑφίστασθαι.

25 (9.) Ταῦτ' ἐμὲν οὖν ἀποχωρόντως λελέχθω, συνυφαίνειν δ' 32 ἀναγκαῖον τὰ ἀκόλουθα. τοὺς δέκα λόγους ἢ χρησιμούς, νόμους ἢ θεσμοὺς πρὸς ἀλήθειαν ὄντας, ἀθροισθέντος τοῦ ἕθνεους ἀνδρῶν ὁμοῦ καὶ γυναικῶν εἰς ἐκκλησίαν, ὃ πατήρ τῶν ὄλων ἐθέσπισεν. ἀρά γε φωνῆς τρόπον προέμενος 30 αὐτός; ἄπαγε. μηδ' εἰς νοῦν ποτ' ἔλθοι τὸν ἡμέτερον· οὐ γὰρ ὡς ἀνθρώπος ὁ θεός, στόματος καὶ γλώττης καὶ ἀρτηριῶν δεόμενος. ἀλλὰ γέ μοι δοκεῖ κατ' ἐκείνων τὸν χρόνον 33

- ἱεροπρεπέστατόν τι θαυματουργῆσαι κελεύσας ἦχον ἀόρατον
 ἐν ἀέρι δημιουργηθῆναι, πάντων ὀργάνων θαυμασιώτερον,
 ἀρμονίαις τελείαις ἤρμοσμένον, οὐκ ἄψυχον ἀλλ' οὐδ' ἐκ
 σώματος καὶ ψυχῆς τρόπον ζῆου συνεστηκότα, ἀλλὰ ψυχὴν
 λογικὴν ἀνάπλευσεν· σαφηνείας καὶ τρανότητος, ἣ τὸν ἀέρα 5
 σχηματίσασα καὶ ἐπιτείναςα καὶ πρὸς πῦρ φλογισιδῆς μετα-
 βαλοῦσα καθάπερ πνεῦμα διὰ σάλπιγγος φωνὴν τοσαύτην
 ἔναρθρον ἐξήχησεν, ὡς τοῖς ἔγγιστα τοὺς πορρωτάτω κατ' | p. 186 M.
- 34 ἴσον ἀκροᾶσθαι δοκεῖν. ἀνθρώπων μὲν γὰρ αἱ φωναὶ πρὸς
 μῆκιστον ἀποτεινόμεναι πεφύκασιν ἐξασθενεῖν, ὡς ἀριδῆλος 10
 τοῖς μακρὰν ἀφροσθηκόσι μὴ γίνεσθαι τὰς ἀντιλήψεις ταῖς
 ἐπεκτάσεσιν ἐκ τοῦ κατ' ὀλίγον ἀμαυρουμένας, ἐπειδὴ καὶ
- 35 τὰ ὄργανα φθαρτά· τὴν δὲ κεκαιουργημένην φωνὴν ἐπι-
 πνέουσα θεοῦ δύναμις ἤγειρε καὶ ἐζωπύρει καὶ ἀναχέουσα
 πάντη τὸ τέλος τῆς ἀρχῆς ἀπέφαινε τηλαυγέστερον, ἀκοὴν 15
 ἐτέραν πολὺ βελτίω τῆς δι' ὠτῶν ταῖς ἐκάστων ψυχαῖς
 ἐντιθεῖσα· ἣ μὲν γὰρ βραδυτέρα πως οὔσα αἰσθησις ἀτρεμίζει,
 μέχρις ἂν ὑπ' ἀέρος πληχθεῖσα διακινήθῃ, φθάνει δ' ἣ τῆς
 ἐνθεοῦ διανοίας ὀξευτάτω τάχει προὔπαντῶσα τοῖς λεγομένοις.
- 36 (10.) Φωνῆς μὲν δὴ τῆς θείας περὶ τοσαῦτα. δεόντως 20
 δ' ἂν τις ἀπορήσῃ, τοῦ χάριν, πλείστων ὄσων μυριάδων
 εἰς ἓν ἠθροισμένων χωρίον, ἕκαστον θεσπίζειν τῶν δεκά
 λογίων ἠξίωσεν ὡς οὐχὶ πρὸς πλείους ἀλλ' ὡς πρὸς ἓνα.
 „οὐ μοιχεύσεις“ λέγων, „οὐ φονεύσεις“, „οὐ κλέψεις“ (Exod.
- 37 20, 13ss.) καὶ τὰ ἄλλα ταύτη. λεκτέον οὖν ἐν μὲν, ὅτι 25
 βούλεται κάλλιστον ἀναδιδάξαι μάθημα τοὺς ἐντυγχάνοντας
 ταῖς ἱεραῖς γραφαῖς, ὡς ἄρα καθ' αὐτὸν εἰς ἕκαστος, ὅταν
 ἦ νόμιμος καὶ θεῶν καταπειθής, ἰσότημός ἐστιν ὅλην ἔθνη
 πολυανθρωποτάτω, μᾶλλον δὲ καὶ πᾶσιν ἔθνεσιν, εἰ δὲ δεῖ
- 38 περαιτέρω προελθόντα εἰπεῖν, καὶ παντὶ τῷ κόσμῳ. διόπερ 30
 ἐν ἐτέροις ἐπαινῶν τινα δίκαιον ἄνδρα φησίν· „ἐγὼ εἰμι ὁ
 θεὸς σὺς“ (Gen. 17,1)· ὁ δ' αὐτὸς ἦν καὶ κόσμου θεός,

ὡς τοὺς ὑπηκόους τὴν αὐτὴν τεταγμένους τάξιν καὶ ὁμοίως
 εὐαρεστοῦντας τῷ ταξίαρχῳ τῆς Ἰσθῆς ἀποδοχῆς καὶ τιμῆς
 μεταλαμβάνειν. δεύτερον δέ, ὅτι κοινῇ μὲν ὡς πλήθει τις 39
 ἐκκλησιασάζων οὐκ ἐξ ἀνάγκης διαλέγεται ἐνί, ὅτε δὲ προσ-
 5 τὰτων ἢ ἀπαγορεύων. ἰδίᾳ ὡς ἐνί ἐκάστω τῶν ἐμφερομένων
 εὐθύς ἂν δόξαι τὰ πρακτέα καὶ κοινῇ πᾶσιν ἀθρόοις ὑφη-
 γεῖσθαι· εὐπειθέστερος δὲ ὁ τὰς παραινέσεις αὐτοπροσώπως
 δεχόμενος, ὁ δὲ συλλήβδην μεθ' ἑτέρων κεκώφεται τὸν
 ὄχλον ἀφηνιασμῷ παρακάλυμμα ποιούμενος. τρίτον, ἵνα 40
 10 μηδεὶς ποτε βασιλεὺς ἢ τύραννος ἀφανοῦς ἰδιώτου κατα-
 φρονήσῃ γεμισθεὶς ἀλαζονείας καὶ ὑπεροψίας, ἀλλ' εἰς τὰ τῶν
 187 M. ἱερῶν νόμων διδασκαλεῖα φοιτήσας | χαλάσῃ τὰς ὑφρῶς.
 ἀπομαθῶν οἴησιν εἰκότι μᾶλλον δ' ἀληθεῖ λογισμῷ. εἰ γάρ 41
 ὁ ἀγέννητος καὶ ἄφθαρτος καὶ αἰδῖος καὶ οὐδενὸς ἐπιδεῆς
 15 καὶ ποιητῆς τῶν ὄλων καὶ εὐεργέτης καὶ βασιλεὺς βασιλείων
 καὶ θεὸς θεῶν οὐδὲ τὸν ταπεινότατον ὑπεριδεῖν ὑπέμεινεν.
 ἀλλὰ καὶ τοῦτον εὐωχῆσαι λογίων καὶ θεσμῶν ἱερῶν ἠξίωσεν,
 ὡς μόνον ἐστιᾶν μέλλων καὶ μόνῳ τὸ συμπόσιον εὐτρεπί-
 ζεσθαι πρὸς ψυχῆς ἀνάχυσιν ἱεροφαντουμένης, ἥ ἤθεμι τὰς
 20 μεγάλας τελεῖσθαι τελεῖτάς, ἐμοὶ τῷ θνητῷ τί προσῆκον
 ὑψαυχεῖν καὶ πεφυσῆσθαι φρουατομένῳ πρὸς τοὺς ὁμοίους,
 οἳ τύχαις μὲν ἀνίσσις ἴση δὲ καὶ ὁμοία συγγενεῖα κέχρηται
 μίαν ἐπιγραφάμενοι μητέρα τὴν κοινὴν ἀπάντων ἀνθρώπων
 φύσιν; εὐπρόσιτον οὖν καὶ εὐέντευκτον ἐμαυτὸν παρῆξω, 42
 25 κἂν τὸ τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάττης κράτος ἀνάψωμαι. τοῖς
 ἀπορωτάτοις καὶ ἀδοξοτάτοις καὶ οἰκαιοτάτης συμμαχίας ἐρή-
 μοις, ἑκατέρου τῶν γονέων ὄρφανοῖς καὶ γυναῖξί χηρεῖαν
 ὑπομενούσαις καὶ πρεσβύταις ἢ μὴ παιδοποιησαμένους τὸ
 παράπαν ἢ ἀποβαλοῦσιν ὠκυμόρους οὖς ἐγέννησαν. ἀνθρωπος 43
 30 γάρ ὢν ὄχλον καὶ σεμνότητα τετραγωδημένην οὐ δικαιοῶσω
 προσείσθαι, μενῶ δ' ἐντὸς τῆς φύσεως τοὺς ὄρους αὐτῆς
 μὴ ὑπερβαίνων, ἀλλ' ἐθίζων τὴν ἐμαυτοῦ διάνοιαν ἀνθρω-

ποπαθεῖν, οὐ μόνον διὰ τὰς ἀδύλους πρὸς τάναντία μεταβολὰς
καὶ τῶν εὖ πραττόντων καὶ τῶν ἐν κακοπραγίαις, ἀλλὰ
καὶ διὰ τὸ ἀρμόττειν, κἂν ἀτρέπτως καὶ βεβαίως παραμένῃ
τὸ εὐτυχεῖν, μὴ ἐπιλανθάνεσθαι τινα ἑαυτοῦ. διὰ ταῦτά
μοι δοκεῖ τοὺς χρησμοὺς ἐνικῶς ἀποτεινάμενος ὡς πρὸς ἓνα 5
θεσπίζειν ἐθελῆσαι.

- 44 (11.) Πάντα δ' ὡς εἰκὸς τὰ περὶ τὸν τόπον ἐθαυμα-
τουργεῖτο, κτύποις βροντῶν μειζόνων ἢ ὥστε χωρεῖν ἀκοάς,
ἀστραπῶν λάμψεσιν αὐροειδεστάταις, ἀοράτου σάλπιγγος ἤχη
πρὸς μάλιστα ἀποτεινούση, καθόδῳ νεφέλης, ἢ κίονος 10
τρόπον τὴν μὲν βάσιν ἐπὶ γῆς ἠρήρειστο, τὸ δ' ἄλλο σῶμα
πρὸς αἰθέριον ὕψος ἀνέτεινε, πυρὸς οὐρανοῦ φορᾷ καπνῷ
βαθεῖ τὰ ἐν κύκλῳ συσκιάζοντος· ἔδει γὰρ θεοῦ δυνάμει
ἀφικνουμένης μηδὲν τῶν τοῦ κόσμου μερῶν ἡσυχάζειν,
45 ἀλλὰ πάντα πρὸς ὑπηρεσίαν | συγκεκινῆσθαι. παρειστήκει p. 188 M
δὲ ὁ λεὼς ἀγνεύσας ὁμιλιῶν τῶν πρὸς γυναῖκας καὶ πασῶν 16
ἡδονῶν ἔξω τῶν πρὸς τροφὰς ἀναγκαίων ἀποσχόμενος,
λουτροῖς τε καὶ περιρραντηρίοις καθηράμενος ἐκ τριῶν ἡμε-
ρῶν, ἔτι καὶ τὰς ἐσθῆτας ἀποπλυνάμενος, ἐν τοῖς μάλιστα
λευγείμων, ἀκροβατῶν καὶ ἀνωρθιακῶς τὰ ὦτα, Μωυσέως 20
προδηλώσαντος εὐτρεπίζεσθαι πρὸς ἐκκλησίαν· ἔγνω γὰρ
αὐτὴν ἐσομένην, ἡνίκα μόνος ἀνακληθεὶς ἐχρησμοφδεῖτο.
46 φωνὴ δ' ἐκ μέσου τοῦ ρυέντος ἀπ' οὐρανοῦ πυρὸς ἐξήχει
καταπληκτικωτάτη, τῆς φλογὸς εἰς διάλεκτον ἀρθρουμένης
τὴν συνήθη τοῖς ἀκρωμένοις, ἢ τὰ λεγόμενα οὕτως ἐναργῶς 25
47 ἐτρανοῦτο, ὡς ὄραν αὐτὰ μᾶλλον ἢ ἀκοῦειν δοκεῖν. ἐγγυᾶται
δὲ μου τὸν λόγον ὁ νόμος, ἐν ᾧ γέγραπται· „πᾶς ὁ λαὸς
ἑώρα τὴν φωνήν“ (Exod. 20,18)· ἐμφαντικώτατα· τὴν μὲν
γὰρ ἀνθρώπων ἀκουστὴν εἶναι συμβέβηκεν, ὁρατὴν δὲ ὡς
ἀληθῶς τὴν θεοῦ. διὰ τί; ὅτι ὅσα ἂν λέγῃ ὁ θεός, οὐ 30
ρήματα ἐστὶν ἀλλ' ἔργα, ἅπερ ὀφθαλμοὶ πρὸ ὧτων δικάζουσι.
48 παγκάλως μέντοι καὶ θεοπρεπῶς εἶρηται ἐκ τοῦ πυρὸς ἢ

- φωνή προσέρχεσθαι· ἠκρίβωται γὰρ καὶ βεβασάνισται τὰ τοῦ
 θεοῦ λόγια καθάπερ χρυσὸς πυρὶ. μὴνύει δὲ καὶ διὰ συμβόλου
 τι τοιοῦτον· ἐπειδὴ τοῦ πυρὸς τὸ μὲν φωτίζειν τὸ δὲ καίειν 49
 πέφυκεν, οἱ μὲν τοῖς χρησμοῖς ἀξιοῦντες εἶναι καταπειθεῖς
 5 ὡς ἐν ἀσκήφῳ φωτὶ τὸν ἀεὶ χρόνον βιώσονται τοὺς νόμους
 αὐτοὺς ἀστέρας ἔχοντες ἐν ψυχῇ φωσφοροῦντας, ὅσοι δ' ἀρη-
 νιασταί, καϊόμενοι καὶ κατακαϊόμενοι διατελοῦσιν ὑπὸ τῶν
 ἔνδον ἐπιθυμιῶν, αἱ φλογὸς τρόπον πορρήσουσι τὴν σύμ-
 παντα τῶν ἐχόντων βίον.
- 10 (12.) Ἄ μὲν οὖν ἀναγκαῖον ἦν προδηλῶσαι, ταῦτ' 50
 ἐστίν. ἐπ' αὐτὰ δὲ ἤδη τρεπτέον τὰ λόγια καὶ πάντα τὰ
 ἐν τούτοις ἐρευνητέον διάφορα. δέκα τοίνυν ὄντα διένειμεν
 εἰς δύο πεντάδας, ἃς δυοὶ στήλαις ἐνεγράφατε, καὶ ἡ μὲν
 προτέρα πεντὰς τὰ πρωτεῖα ἔλαχεν, ἡ δ' ἑτέρα δευτερείων
 15 ἤξιούτο· καλὰ δ' ἀμφοτέραι καὶ βιωφελεῖς, εὐρείας ὁδοῦς
 καὶ λεωφόρους ἐνὶ τέλει περατουμένας ἀναπέλλουσαι πρὸς
 ἀπταιστον ψυχῆς ἐφιεμένης ἀεὶ τοῦ βελτίστου πορείαν. ἡ μὲν 51
 οὖν ἀμείνων πεντὰς τοιάδε ἦν· περὶ μοναρχίας, ἣ μοναρχεῖται
 ὁ κόσμος· περὶ ξοάνων καὶ ἀγαλμάτων καὶ συνόλων ἀφιδου-
 20 μάτων χειροκμήτων· περὶ τοῦ μὴ λαμβάνειν ἐπὶ ματαίῳ
 p. 189 M. θεοῦ πρόσρησιν· περὶ τοῦ τὴν ἱεράν | ἐβδόμην ἄγειν ἱερο-
 πρεπῶς· περὶ γονέων τιμῆς καὶ ἰδία ἑκατέρου καὶ ἀμφοτέρων
 κοινῇ· ὡς εἶναι τῆς μιᾶς γραφῆς τὴν μὲν ἀρχὴν θεὸν καὶ
 πατέρα καὶ ποιητὴν τοῦ παντός, τὸ δὲ τέλος γονεῖς, οἱ
 25 μιμούμενοι τὴν ἐκείνου φύσιν γεννῶσι τοὺς ἐπὶ μέρος. ἡ
 δ' ἑτέρα πεντὰς τὰς πάσας ἀπαγορεύσεις περιέχει· μοιχείας,
 φόνου, κλοπῆς, ψευδομαρτυριῶν, ἐπιθυμιῶν.
- Ἐπισκεπτέον δὲ μετὰ πάσης ἀκριβείας τῶν λογίων ἕκαστον 52
 μὴδὲν πάρεργον αὐτῶν ποιουμένους. ἀρχὴ δ' ἀρίστη πάντων
 30 μὲν τῶν ὄντων θεός, ἀρετῶν δ' εὐσέβεια· περὶ ὧν ἀνα-
 καιότατον πρῶτον διεξέλθειν. πλάνος τις σὺ μικρὸς τὸ
 πλεῖστον τῶν ἀνθρώπων γένος κατέσχηκε περὶ πράγματος.

- ὅπερ ἢ μόνον ἢ μάλιστα ἦν εἰκὸς ἀπλανέστατον ταῖς ἐκάστων
 53 διανοαῖς ἐνιδρῦσθαι. ἐκτεθειώκασι γὰρ οἱ μὲν τὰς τέσσαρας
 ἀρχάς, γῆν καὶ ὕδωρ καὶ ἀέρα καὶ πῦρ. οἱ δ' ἥλιον καὶ
 σελήνην καὶ τοὺς ἄλλους πλανήτας καὶ ἀπλανεῖς ἀστέρας,
 οἱ δὲ μόνον τὸν οὐρανόν, οἱ δὲ τὸν σύμπαντα κόσμον· τὸν 5
 δ' ἀνωτάτω καὶ πρεσβύτατον, τὸν γεννητήν, τὸν ἄρχοντα
 τῆς μεγαλοπόλευς, τὸν στρατάρχην τῆς ἀηττήτου στρατιᾶς,
 τὸν κυβερνήτην. θεοὶ οἰκονομεῖ σωτηρίως ἀεὶ τὰ σύμπαντα,
 παρεκαλύψαντο ψευδωνύμους προσρήσεις ἐκείνοις ἐπιφημί-
 54 σαντες ἑτέρας ἕτεροι. καλοῦσι γὰρ οἱ μὲν τὴν γῆν Κόρην, 10
 Δήμετραν, Πλούτωνα, τὴν δὲ θάλατταν Ποσειδῶνα, δαίμονας
 ἐναλίους ὑπάρχους αὐτῶ προσαναπλάττοντες καὶ θεραπείας
 ὁμίλους μεγάλους ἀρρένων τε καὶ θηλειῶν, Ἦραν δὲ τὸν
 ἀέρα καὶ τὸ πῦρ Ἐφαιστον καὶ ἥλιον Ἀπόλλωνα καὶ σελήνην
 55 Ἄρτεμιν καὶ ἑωσφόρον Ἀφροδίτην καὶ στίλβοντα Ἐρμῆν· καὶ 15
 τῶν ἄλλων ἀστέρων ἐκάστου τὰς ἐπωνυμίας μυθογράφοι
 παρέδωσαν, οἱ πρὸς ἀπάτην ἀκοῆς εἶ τετεχνασμένα πλάσματα
 συνουφήγαντες ἔδοξαν περὶ τὴν τῶν ὀνομάτων θέσιν κεκομ-
 56 ψεῦσθαι· τὸν τε οὐρανὸν εἰς ἡμισφαίρια τῶ λόγῳ διχῆ
 διανείμαντες, τὸ μὲν ὑπὲρ γῆς, τὸ δ' ὑπὸ γῆς, Διισκόρους 20
 ἐκάλεσαν τὸ περὶ τῆς ἑτερημέρου ζωῆς αὐτῶν προστεραπευ-
 57 σάμενοι διήγημα. τοῦ γὰρ οὐρανοῦ συνεχῶς καὶ ἀπαύστως
 αἰεὶ κύκλῳ περιπολοῦντος, ἀνάγκη τῶν ἡμισφαιρίων ἐκάτερον
 ἀντιμεθίστασθαι παρ' ἡμέραν ἄνω τε καὶ κάτω γινόμενον
 ὅσα τῶ δοκεῖν· ἄνω γὰρ καὶ κάτω πρὸς ἀλήθειαν οὐδὲν 25
 ἐν σφαίρᾳ, πρὸς δὲ τὴν ἡμετέραν | σχέσιν αὐτὸ μόνον p. 190 M.
 εἶωθε λέγεσθαι τὸ μὲν ὑπὲρ κεφαλῆς ἄνω, κάτω δὲ τοῦναν-
 58 τίον. τῶ δὲ φιλοσοφεῖν ἀνόθως ἐγνωκότι καὶ ἀδόλου καὶ
 καθαρῶς εὐσεβείας μεταποιουμένῳ κάλλιστον καὶ ὀσιώτατον
 ὑψηγείται παράγγελμα, μηδὲν τῶν τοῦ κόσμου μερῶν αὐτο- 30
 κρατῆ θεὸν ὑπολαμβάνειν εἶναι· καὶ γὰρ γέγονε, γένεσις δὲ
 φθορᾶς ἀρχή, καὶν προνοία τοῦ πεποιηκότος ἀθανατίζηται,

καὶ ἦν ποτε χρόνος, ὅτε οὐκ ἦν· θεὸν δὲ πρότερον οὐκ ὄντα καὶ ἀπὸ τίνος χρόνον γενόμενον καὶ μὴ διαιωνίζοντα λέγειν οὐ θεμιτόν. (13.) ἀλλὰ γὰρ ἔνιοι περὶ τὰς κρίσεις ἀπονοία 59
 τσαύτη κέχρηται, ὡς οὐ μόνον τὰ εἰρημένα θεοῦ νομίζουσιν, 5
 ἀλλὰ καὶ ἕκαστον αὐτῶν μέγιστον καὶ πρῶτον θεόν, τὸν ὄντα ὄντως ἢ οὐκ εἰδότες ἀδιδάκτω τῇ φύσει ἢ οὐ σπουδάζοντες μαθεῖν, ἕνεκα τοῦ μηδὲν ἔξω τῶν αἰσθητῶν ἀόρατον καὶ νοητὸν αἴτιον ὑπολαμβάνειν εἶναι, καίτοι σαφεστάτης ἐγγυὲς παρακειμένης πίστεως. ψυχῇ γὰρ ζῶντες καὶ βου- 60
 10 λευόμενοι καὶ πάνθ' ὅσα κατὰ τὸν ἀνθρώπινον βίον ὀρώμενοι οὐδέποτε ψυχῇ ὀφθαλμοῖς σώματος ἴσχυσαν θεάσασθαι, καίτοι φιλοτιμηθέντες ἂν πάσας φιλοτιμίας, εἴ πως ἴδῃν οἶόν τε ἦν τὸ ἀγαλλμα τὸ πάντων ἱεροπρεπέστατον. ἀφ' οὗ κατὰ μετάβασιν εἰκὸς ἦν ἔννοιαν τοῦ ἀγενήτου καὶ αἰετοῦ 15
 λαβεῖν. ὅς ἅπαντα τὸν κόσμον ἡνιοχῶν σωτηρίως ἀόρατος ὢν κατευθύνει. καθάπερ οὖν τοῦ μεγάλου βασιλέως τὰς 61
 τιμὰς εἴ τις τοῖς ὑπάρχουσιν σατράπαις ἀπένειμεν, ἔδοξεν ἂν οὐκ ἀγνωμονέστατος μόνον ἀλλὰ καὶ ῥιψοκινδυνότατος εἶναι χαριζόμενος τὰ δεσπότητος δούλοις, τὸν αὐτὸν τρόπον [ἂν] τοῖς 20
 αὐτοῖς εἴ τις γεραίρει τὸν πεποιηκότα τοῖς γεγονόσιν, ἴστω πάντων ἀβουλότατος ὢν καὶ ἀδικιώτατος, ἴσα διδοὺς ἀνίσσει οὐκ ἐπὶ τιμῇ τῶν ταπεινοτέρων ἀλλ' ἐπὶ καθαιρέσει τοῦ κρείττονος. εἰσὶ δ' οἱ καὶ προσυπερβάλλουσιν ἀσεβείᾳ μηδὲ τὸ 62
 ἴσον ἀποδιδόντες, ἀλλὰ τοῖς μὲν τὰ πάντα τῶν ἐπὶ τιμῇ 25
 χαριζόμενοι, τῷ δ' οὐδὲν νέμοντες ἀλλ' οὐδὲ μνήμη, τὸ κοινότατον· ἐπιλήθονται γὰρ οὐ μόνον μεμνησθαι προσήκον
 p. 191 M. ἦν, | ἐπιτηδεύοντες οἱ βαρυδαίμονες ἐκούσιον λήθη. ἔνιοι 63
 δὲ καὶ στομάρῳ κατεχόμενοι λύττη τὰ δεῖγματα τῆς ἐνιδρυμένης ἀσεβείας εἰς μέσον προφέροντες βλασφημεῖν ἐπι- 30
 χειροῦσι τὸ θεῖον, ἀκονησάμενοι κακῆγορον γλωτταν, ἄμα καὶ λυπεῖν ἐθέλοντες τοὺς εὐσεβοῦντας, οἷς ἄλεκτον καὶ ἀπαρηγόρητον εὐθὺς εἰσδύεται πένθος τὴν ὅλην πυρπολοῦν

- ψυχὴν δι' ὧτων· ἡ γὰρ τῶν ἀνοσίων ἐλέπηλις τοῦτ' ἐστίν,
 ᾧ μόνῳ τοὺς φιλοθέους ἐπιστομίζουσι νομίζοντας ὑπὲρ τοῦ
 64 μὴ παροξύνειν ἐν τῷ παρόντι κάλλιστον ἡσυχίαν. (14.) πᾶσαν
 οὖν τὴν τοιαύτην τερθρεῖαν ἀπωσάμενοι τοὺς ἀδελφοὺς φύσει
 μὴ προσκυνῶμεν, εἰ καὶ καθαρωτέρας καὶ ἀθανατωτέρας 5
 οὐσίας ἔλαχον — ἀδελφὰ δ' ἀλλήλων τὰ γενόμενα καθὸ
 γέγονεν, ἐπεὶ καὶ πατήρ ἀπάντων εἰς ὁ ποιητῆς τῶν ὄλων
 ἐστίν —, ἀλλὰ καὶ διανοίᾳ καὶ λόγῳ καὶ πάσῃ δυνάμει
 τῇ τοῦ ἀγενήτου καὶ αἰδίου καὶ τῶν ὄλων αἰτίου θεραπείᾳ
 σφόδρα εὐτόνως καὶ ἔρρωμένως ἐπαποδιδύμεθα, μὴ ὑποκατα-
 10 κλινόμενοι μηδ' ὑπέκοντες ταῖς τῶν πολλῶν ἀρεσκειαῖς, ὅψ'
 ὦν καὶ οἱ δυνάμενοι σφῆξεσθαι διαφθείρονται.
- 65 Πρῶτον μὲν οὖν παράγγελμα καὶ παραγγελημάτων ἱερῶ-
 τατον στηλιτεύσωμεν ἐν ἑαυτοῖς, ἕνα τὸν ἀνωτάτω νομίζειν
 τε καὶ τιμᾶν θεόν· δόξα δ' ἡ πολυθεος μηδ' ὧτων ψαυέτω 15
 66 καθαρῶς καὶ ἀδόλως ἀνδρὸς εἰωθότος ζητεῖν ἀλήθειαν. ἀλλ'
 ὅσοι μὲν ἡλίου καὶ σελήνης καὶ τοῦ σύμπαντος οὐρανοῦ τε
 καὶ κόσμου καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ὀλοσχερεστάτων μερῶν ὡς
 θεῶν πρόπολοί τε καὶ θεραπευταί, διαμαρτάνουσι μὲν —
 πῶς γὰρ οὐ; — τοὺς ὑπηκόους πρὸ τοῦ ἄρχοντος ἀπο-
 20 σεμνύνοντες, ἤττον δὲ τῶν ἄλλων ἀδικουσι τῶν ξύλα καὶ
 λίθους ἄργυρόν τε καὶ χρυσὸν καὶ τὰς παραπλησίους ὕλας
 μορφωσάντων ὡς φίλον ἐκάστοις, εἰτ' ἀγαμάτων καὶ ξοάνων
 καὶ τῶν ἄλλων χειροκμητῶν, ὧν πλαστικὴ καὶ ζωγραφία
 δημιουργοὶ μεγάλα ἔβλαψαν τὸν βίον τὸν ἀνθρώπινον, κατα-
 25 πλησάντων τὴν οἰκουμένην. τὸ γὰρ κάλλιστον ἔρισμα τῆς |
 ψυχῆς ἐξέκοψαν, τὴν περὶ τοῦ ζῶντος ἀεὶ θεοῦ προσήκουσαν p. 192 M
 ὑπόληψιν, ὥσπερ τε ἀνερμάτιστα σκάφη σαλεύουσιν ὧδε
 κάκεισσε διαφερόμενοι τὸν αἰῶνα, μηδέποτε εἰς λιμένα καταῤῃραι
 30 μηδ' ἐνορμίσασθαι βεβαίως ἀληθεῖα δυνάμενοι, τυφλώττοντες
 περὶ τὸ θεᾶς ἄξιον, πρὸς ὃ μόνον ὑξυδορκεῖν ἀναγκαῖον
 68 ἦν. καὶ μοι δοκοῦσι τῶν τὰς τοῦ σώματος ὄψεις πεπηρω-

μένων ἀθλιώτερον ζῆν· ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ἀκουσίως ἐβλάβησαν
 τῇ νόσον ὀφθαλμῶν χάλειπὴν ὑποστάντες ἢ πρὸς ἐχθρῶν
 ἐπιβουλεύθεντες, οἳ δ' ἐκουσίῳ γνώμῃ τὸ τῆς ψυχῆς ὄμμα
 οὐκ ἠμαύρωσαν μόνον ἀλλὰ καὶ παντελῶς ἀποβάλεῖν ἤξιώσαν.
 5 ὅθεν τοῖς μὲν ἔλασος ὡς ἡτυχημένοι, τοῖς δὲ κόλασις ὡς 69
 μοχθηροῖς ἔπεται δικαίως, οἳ μετὰ τῶν ἄλλων οὐδὲ τὸ
 προχειρότατον ἐνενόησαν, ὃ καὶ παῖς „ἔγνω νήπιος“, ὅτι τοῦ
 τεχνιτευθέντος ὁ τεχνίτης ἀμείνων, καὶ χρόνῳ — πρεσβύτερος
 γὰρ καὶ τρόπον τινα τοῦ δημιουργηθέντος πατήρ — καὶ
 10 δυνάμει· τὸ γὰρ ὄρων τοῦ πάσχοντος ἐπικυδέστερον, καὶ 70
 ὁσόν, εἴπερ ἄρα ἐξημάρτανον, τοὺς ζωγράφους αὐτοὺς καὶ
 ἀνδριαντοποιοὺς ὑπερβολαῖς τιμῶν ἐκτεθειωκένας, τοὺς μὲν
 εἶασαν ἀφανεῖς οὐδὲν πλέον παρασχόντες, τὰ δ' ὑπ' ἐκείνων
 δημιουργηθέντα πλάσματα καὶ ζωγραφήματα θεοὺς ἐνόμισαν.
 15 καὶ οἳ μὲν τεχνῖται πολλὰκις ἄποροι καὶ ἄδοξοι κατεγῆρασαν 71
 ἀτυχίαις ἐπαλλήλοις ἐναποθανόντες, τὰ δὲ τεχνιτευθέντα πορ-
 φύρα καὶ χρυσῶ καὶ ταῖς ἄλλαις πολυτελείαις, ἃς πλοῦτος
 χορηγεῖ, σεμνοποιεῖται καὶ θεραπεύεται, οὐ πρὸς ἐλευθέρων
 μόνον ἀλλὰ καὶ εὐπατριδῶν καὶ τὸ σῶμα καλλίστων· ἱερέων
 20 γὰρ καὶ τὸ γένος ἐξετάζεται μετὰ πάσης ἀκριβείας, εἰ ἀνεπί-
 ληπτον, καὶ ἡ κοινωνία τῶν τοῦ σώματος μερῶν, εἰ σύμπασα
 ὁλόκληρος, καὶ οὐπω τοῦτο δεῖνόν, καίτοι δεῖνόν ὄν, ἀλλ' 72
 ἐκεῖνο παρχάλεπον· ἦδη γὰρ τινες οἶδα τῶν πεποιηκότων
 τοῖς πρὸς ἑαυτῶν γεγονόσιν εὐχόμενους τε καὶ θύοντας, οἳς
 25 πολὺ βέλτιον ἦν ἑκατέραν τῶν χειρῶν προσκυνεῖν, εἰ δὲ μὴ
 βούλοιντο δόξαν φιλαυτίας ἐκτρέφόμενοι, σφύρας γούν καὶ
 ἄκμονας καὶ γραφίδας καὶ καρκίνους καὶ τὰ ἄλλα ἐργαλεῖα.
 p. 193 M. δι' ὧν ἐμορφώθησαν αἱ ὕλαι. (15.) | καίτοι πρὸς τοὺς 73
 οὕτως ἀπονοηθέντας ἄξιον παρρησιασαμένους εἰπεῖν· εὐχῶν
 30 ἀρίστην εἶναι συμβέβηκεν, ὧ γενναῖοι, καὶ τέλος εὐδαιμονίας
 τὴν πρὸς θεὸν ἐξομοίωσιν. εὐχεσθε οὖν καὶ ὑμεῖς ἐξομοιω- 74
 θῆναι τοῖς ἀριερόμασιν, ἵνα τὴν ἀνωτάτω καρπώσῃθε

- εὐδαιμονίαν, ὀφθαλμοῖς μὴ βλέποντες, ὡσὶ μὴ ἀκούοντες,
 μυκτῆρσι μῆτε ἀναπνέοντες μῆτε ὁσφραϊνόμενοι, στόματι μὴ
 φωνοῦντες μηδὲ γεύόμενοι, χερσὶ μῆτε λαμβάνοντες μῆτε
 ἀιδόντες μῆτε ὀρωντες, ποσὶ μὴ βαδίζοντες, μηδ' ἄλλω
 τινὶ τῶν μερῶν ἐνεργοῦντες, ἀλλ' ὡσπερ ἐν εἰρκτῇ τῷ 5
 ἱερῷ φρουρούμενοι καὶ φυλαττόμενοι, μεθ' ἡμέραν τε καὶ
 νύκτωρ τὸν ἀπὸ τῶν θυομένων ἀεὶ καπνὸν σπῶντες· ἐν γὰρ
 75 μόνον τοῦτ' ἀγαθὸν προσαναπλάττετε τοῖς ἀφιδρύμασιν. ἀλλ'
 ἔγωγε νομίζω ταῦτα ἀκούοντας οὐχ ὡς ἐπ' εὐχαῖς ἀλλ' ὡς
 ἐπὶ κατάραις ἀγανακτῆσειν καὶ τρέψεσθαι πρὸς λοιδορίας 10
 ἄμυναν ἀντικατηγοροῦντας· ὁ μέγιστος ἂν εἴη τεκμήριον
 τῆς ἐπιπολαζούσης ἀσεβείας ἀνθρώπων θεοὺς νομιζόντων,
 οἷς ἡμοιοί ποτε τὰς φύσεις ἀπεύξαιντ' ἂν γενέσθαι. (16.)
- 76 μηθεὶς οὖν τῶν ἐχόντων ψυχὴν ἀψύχῳ τινὶ προσκυνεῖτω·
 πάντο γὰρ τῶν ἀτόπων ἐστὶ τὰ φύσεως ἔργα πρὸς θεραπείαν 15
 τετραφῆθαι τῶν χειροκμητῶν. Αἰγυπτίοις δ' οὐ μόνον τὸ
 κοινὸν ἔγκλημα χώρας ἀπάσης, ἀλλὰ καὶ ἕτερον ἐξαίρετον
 ἐπάγεται θεόντως· πρὸς γὰρ ξοάνοις καὶ ἀγάλμασιν ἔτι καὶ
 ζῶα ἄλογα παραγγέλλασιν εἰς θεῶν τιμὰς, ταύρους καὶ
 κριοὺς καὶ τράγους, ἐφ' ἑκάστῳ μυθικὸν τι πλάσμα τετε- 20
 77 ρατευμένοι. καὶ ταῦτα μὲν ἴσως ἔχει τινὰ λόγον, ἡμερώ-
 τατα γὰρ καὶ ὠφελιμώτατα τῷ βίῳ· ἀροτῆρ ὁ βοὺς αὐλακας
 ἀνατέμνει καιρῷ σπορᾶς, ἀλοῆσαι πάλιν, ὅταν δέῃ τὸν καρπὸν
 καθαιρεσθαι, δυνατώτατος· ὁ κριὸς τὸ κάλλιστον τῶν
 σκεπασμάτων, ἐσθῆτα, παρέχει· γυμνά γὰρ ἂν τὰ σώματα 25
 διεσφαιρέτο βραδίως, ἢ διὰ θάλλπος ἢ διὰ κρύος ἄμετρον, τοτὲ
 μὲν τῷ ἀφ' ἡλίου φλογμῷ, τοτὲ δὲ τῇ ἀπ' ἀέρος περιψύξει.
- 78 νοὺν δὲ προσυπερβάλλοντες καὶ τῶν ἀνημέρων τὰ ἀγριώτατα
 καὶ ἀτιθασώτατα, λέοντας καὶ κροκοδείλους καὶ ἔρπετῶν τὴν
 ἰσθόλον ἀσπίδα, γεραίρουσιν ἱεροῖς καὶ τεμένεσι θυσίαις τε 30
 καὶ πανηγύρεσι καὶ πομπαῖς καὶ τοῖς παραπλησίοις· ἀφ'
 ἑκατέρου γὰρ τῶν εἰς χρῆσιν δοθέντων | ἀνθρώποις ὑπὸ p. 194 M.

θεοῦ. γῆς καὶ ὕδατος, διερευνησάμενοι τὰ ἀγριώτατα οὔτε
 (τῶν) χειρσαίων λέοντος θηριωδέστερον ἀνεῦρον οὔτε κροκο-
 δαίλου τῶν ἐνὸδρων ἀγριώτερον, ἃ σέβουσι καὶ τιμῶσι.
 πολλά μέντοι καὶ ἄλλα ζῷα. κύνας, αἰλούρους, λύκους, καὶ 79
 5 πτηνὰ Ἰβίδας καὶ Ἰερακάς, καὶ πάλιν ἰχθύων ἢ ὅλα τὰ σώματα
 ἢ μέρη τούτων ἐκτεθειώκασιν· ὦν τί ἂν γένοιτο καταγελαστό-
 τερον; καὶ δὴ τῶν ξένων οἱ πρῶτον εἰς Αἴγυπτον ἀφικόμενοι, 80
 πρὶν τὸν ἐγγχώριον τυφρὸν εἰσοικίσασθαι ταῖς διανοαίαις, ἐκιδνή-
 σκουσι χλευάζοντες· ὅσοι δὲ παιδείας ὀρθῆς ἐγεύσαντο, τὴν
 10 ἐπ' ἀσέμνοις πράγμασι σεμνοποιίαν καταπλαγέζοντες οἰκτιρίζονται
 τοὺς χρωμένους, ἀθλιωτέρους, ὅπερ εἰκόσ, ὑπολαμβάνοντες
 εἶναι τῶν τιμωμένων, μεταβεβληκότας εἰς ἐκεῖνα τὰς ψυχάς,
 ὡς ἀνθρωποειδῆ θηρία περινοστεῖν δοκεῖν. ἀνελὼν οὖν ἐκ 81
 τῆς ἱερᾶς νομοθεσίας πᾶσαν τὴν ταιαύτην ἐκθέωσιν ἐπὶ τὴν
 15 τοῦ πρὸς ἀλήθειαν ὄντος θεοῦ τιμὴν ἐκάλεσεν. ἑαυτοῦ τιμῆς
 οὐ προσδεόμενος — οὐ γὰρ ἐτέρου χρεῖτος ἦν ὁ αὐταρχέ-
 στατος ἑαυτῷ — βουλόμενος δὲ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων
 ἀνοδοῖαις πλαζζόμενον εἰς ἀπλανεστάτην ἄγειν ὁδόν. ἔν' ἐπό-
 μενον τῇ φύσει τὸ ἀριστον εὑρηται τέλος, ἐπιστήμην τοῦ
 20 ὄντος ὄντος, ὅς ἐστι τὸ πρῶτον ἀγαθὸν καὶ τελειώτατον,
 ἀφ' οὗ τρόπον πηγῆς ἄρδεται τῷ κόσμῳ καὶ τοῖς ἐν αὐτῷ
 τὰ ἐπὶ μέρους ἀγαθὰ.

(17.) Διελεγμένοι καὶ περὶ τῆς δευτέρας παραινέσεως 82
 ὅσα οἷόν τε ἦν, τὴν ἐπομένην κατὰ τὸ ἐξῆς ἀκριβώσωμεν·
 25 ἔστι δὲ μὴ λαμβάνειν ὄνομα θεοῦ ἐπὶ ματαίῳ (Exod. 20, 7).
 τὰ μὲν οὖν τῆς τάξεως γνώριμα τοῖς τὴν διάνοιαν ὀξυδορ-
 κοῦσιν· ὄνομα γὰρ αἰεὶ δεύτερον ὑποκειμένου πράγματος,
 σκιᾶ παραπλήσιον, ἢ παρέπεται σώματι. προσιπῶν οὖν 83
 περὶ τῆς ὑπάρξεως καὶ τιμῆς τοῦ αἰεὶ ὑπάρχοντος, ἐπομένως
 30 τῷ τῆς ἀκολουθίας εἶρμῳ τὰ πρέποντα καὶ περὶ τῆς κλήσεως
 εὐθύς παρήγγειλε· πολὺτροποι γὰρ καὶ πολυειδεῖς αἱ περὶ
 τοῦτο τὸ μέρος τῶν ἀνθρώπων ἁμαρτίαι. κάλλιστον δὲ καὶ 84

- βιωφελέστατον καὶ ἀρμόττον λογικῇ φύσει τὸ ἀνώμοτον.
 οὕτως | ἀληθεύειν ἐφ' ἑκάστου δεδιδαγμένη, ὡς τοὺς λόγους p. 195 M.
 ὄρκους εἶναι νομίζεσθαι. δεύτερος δέ, φασί, πλοῦς τὸ εὖορ-
 85 κεῖν· ἤδη γὰρ ὁ γε ὕμνος εἰς ἀπιστίαν ὑποννοεῖται. μελλητῆς
 οὖν ἔστω καὶ βραδύς, εἴ πως ἐνδέχοιτο ταῖς ὑπερθέσεσιν 5
 ἀπώσασθαι τὸν ὄρκον· εἰ δέ τις ἀνάγκη βιάζοιτο, περισκεπ-
 86 τήν οὐ παρέργως ἕκαστα τῶν ἐμφερομένων· τὸ γὰρ πρᾶγμα
 οὐ μικρὸν, εἰ καὶ τῷ ἔθει καταφρονεῖται. μαρτυρία γάρ ἐστι
 θεοῦ περὶ πραγμάτων ἀμφισβητουμένων ὄρκος· μάρτυρα δὲ
 καλεῖν ἐπὶ ψεύδει ἰθὺν ἀνοσιώτατον. ἴθι γάρ, εἰ βούλει, 10
 τῷ λόγῳ διάκυσσον εἰς τὴν τοῦ μέλλοντος ἔμνοναι διάνοιαν
 ἐπὶ ψεύδει· θεάσῃ γὰρ αὐτὴν οὐκ ἤρεμοῦσαν, ἀλλὰ θορύβου
 καὶ παραχῆς μεστὴν, κατηγορουμένην καὶ πάσας ὕβρεις καὶ
 87 βλάσφημίας ὑπομένουσαν. ὁ γὰρ ἑκάστη ψυχῇ συμπεφυκὼς
 καὶ συνοικῶν ἔλεγχος, οὐδὲν εἰθιῶς παραδέχεσθαι τῶν 15
 ὑπαιτίων, μίσοπονῆρον καὶ φιλαρέτω χρώμενος ἀεὶ τῇ φύσει,
 κατήγορος ὁμοῦ καὶ δικαστῆς ὁ αὐτὸς ὢν, διακινηθεὶς ὡς
 μὲν κατήγορος αἰτιαῖται, κατηγορεῖ, δυσωπεῖ, πάλιν δ' ὡς
 δικαστῆς διδάσκει, νοουθετεῖ, παραινεῖ μεταβάλλεσθαι· κἄν
 μὲν ἰσχύσῃ πείσαι, γεγηθῶς καταλλάττεται, μὴ δυνηθεὶς δὲ 20
 ἀσπονδῶς πολεμεῖ μήτε μεθ' ἡμέραν μήτε νύκτωρ ἀφιστά-
 μενος, ἀλλὰ κεντῶν καὶ τιτρώσκων ἀνιάτα, μέχρις ἂν τὴν
 88 ἀθλίαν καὶ ἐπάρατον ζωὴν ἀπορρήξῃ. (18.) τί λέγεις,
 εἴπομ' ἂν πρὸς τὸν ἐπίορκον, τολμήσεις τινὶ τῶν σεαυτοῦ
 γνωρίμων φάναι προσελθῶν· ὦ οὗτος, ἂ μήτ' εἶδες μήτ' 25
 ἤκουσας, ὡς ἰδῶν, ὡς ἀκούσας, ὡς παρηκολουθηκῶς ἄπασιν.
 ἀφικόμενός μοι μαρτύρησον; ἐγὼ μὲν γε οὐκ οἶμαι· μανίας
 89 γὰρ ἀθεραπέυτου τὸ ἔργον. ἐπεὶ τίσιν ὀφθαλμοῖς νήφων
 καὶ ἐν σεαυτῷ δοκῶν εἶναι προσιδῶν τὸν φίλον ἐρεῖς· διὰ
 τὴν ἑταιρίαν ἀδικοπράγει, παρανόμει, συνασέβει μοι; δῆλον 30
 γὰρ ὡς, εἰ ταῦτ' ἀκούσαι, πολλὰ χαίρειν φράσας ἑταιρίᾳ
 τῇ νομιζομένῃ καὶ κακίστας αὐτόν, ἔτι τὴν ἀρχὴν ἀνδρὶ τοιοῦτω

φιλίας ἐκοινωνήσεν, ἀποπηδῆσεται καθάπερ ἀπὸ θηρῶς ἀγριαίνοντος καὶ λελυττηχότος. εἶτα, πρὸς ἃ μὴδὲ φίλον 90 ἄγειν τολμήσεις, ἐπὶ ταῦτα θεὸν μάρτυρα καλῶν οὐκ ἐρυθριᾶς, τὸν πατέρα καὶ ἡγεμόνα τοῦ κόσμου; πότερον ἐπιστάμενος.

196 M. ὅτι πάνθ' ὄρα καὶ πάντων ἀκούει. ἤ τοῦτ' ἀγνοῶν; | εἰ 91 6 μὲν οὖν ἀγνοῶν, ἄθεός τις εἶ. πηγῇ δὲ πάντων ἀδικημάτων ἀθεότης· πρὸς δὲ τῷ ἀθέῳ καὶ καταστρατηγεῖς τὸν ὄρκον, ἡμῶς κατὰ τοῦ μὴ προσέχοντος ὡς ἐπιμελουμένου τῶν ἀνθρωπιῶν πραγμάτων· εἰ δ' ὅτι προνοεῖ σαφέως 10 οἶδας, ὑπερβολὴν ἀσεβείας οὐκ ἀπολέλοιπας λέγων. εἰ καὶ μὴ στόματι καὶ γλώττῃ, τῷ γοῦν συνειδῶτι πρὸς θεόν· τὰ ψευδοῦ μοι μαρτύρει, συγκακούργει, συρραδιούργει· μία μοι τοῦ παρ' ἀνθρώποις εὐδοκίμειν ἐλπίς τὸ παρακαλύψασθαί σε τὴν ἀλήθειαν· ὑπὲρ ἐτέρου πονηρὸς γενοῦ, ὑπὲρ τοῦ 15 χείρονος ὁ κρείττων, ὑπὲρ ἀνθρώπου καὶ ταῦτα μοχιθηροῦ θεοῦ ὁ πάντων ἄριστος. (19.) εἰσὶ δ' οἱ μὴδὲ κερδαίνειν 92 τι μέλλοντες ἔθει πονηρῷ κατακόρως καὶ ἀνεξετάστως ἡμύνουσιν ἐπὶ τοῖς τυχοῦσιν, οὐδενὸς ἀμφισβητουμένου τὸ παράπαν. τὰ μὲν αὐτῶν ἐν τῷ λόγῳ προσαναπληροῦντες ὄρκους, ὡς 20 οὐκ ἄμεινον ὄν ἀποκοπὴν ῥημάτων μᾶλλον δὲ καὶ ἀφωνίαν ὑποστῆναι παντελῆ· φύεται γὰρ ἐκ πολυορκίας ψευδορκία καὶ ἀσέβεια. διὸ χρὴ τὸν μέλλοντα ἡμύνουσι πάντ' ἐπιμελῶς 93 ἐξήτακένοι καὶ σφόδρα περιττῶς, τὸ πρᾶγμα, εἰ εὐμέγεθες καὶ εἰ γέγονεν ὄντως καὶ εἰ πραχθὲν κατείληφε παρῶς.

25 ἑαυτόν, εἰ καθαρῶς ψυχὴν καὶ σῶμα καὶ γλῶτταν. τὴν μὲν παρανομίας, τὸ δὲ μiasμάτων, τὴν δὲ βλασφημιῶν· οὐ γὰρ ἴσθισιν. δι' οὗ στόματος τὸ ἱερώτατον ὄνομα προσφέρεται τις, διὰ τούτου φητέγγεσθαί τι τῶν αἰσχυρῶν. ἐρευνάτω δὲ καὶ 94 τόπον καὶ καιρὸν ἐπιτήδουσιν· οἶδα γὰρ οἶδά τις ἐν βεβήλοισι καὶ ἀκαθάρτοις χωρίοις, ἐν οἷς οὕτε πατὴρ οὕτε 30 μητὴρ ἀλλ' οὐδὲ τῶν ἰθιείων πρεσβύτου τινὸς εἰ βεβιωκότος ἄξιον μεμνησθαι, δισημυμένους καὶ βλασφημίας ὄρκων συνεί-

- ροντας, τῷ τοῦ θεοῦ πολυωνύμφ καταχρησαμένους ὀνόματι
 95 ἔνθα μὴ δεῖ πρὸς ἀσέβειαν. ὁ δὲ τῶν λεχθέντων
 ὀλιγώρως ἔχων ἴστω τὸ μὲν πρῶτον μιὰρὸς καὶ ἀκάθαρτος
 ὢν, εἴθ' ὡς αἰεὶ αἰ μέγιστα τῶν τιμωριῶν ἐφεδρεύουσιν
 αὐτῷ, τῆς ἐφόρου τῶν ἀνθρωπειῶν δίκης ἀτρέπτως καὶ 5
 ἀπαρηγορήτως ἐπὶ τοῖς οὕτω μεγάλοις ἀδικήμασιν ἐχούσης.
 ἦτις, ὅταν μὴ παραχρῆμα κολάζειν ἀξιοῖ, ἐπὶ πολλῷ ὀνειδίξειν
 ἔοικε τὰς τιμωρίας, | ἄς, ὅταν ἧ- καιρὸς, ἀναπράττει μετὰ p. 197 M
 τοῦ κοινῆ συμφέροντος.
- 96 (20.) Τέταρτόν ἐστι παράγγελμα τὸ περὶ τῆς ἱερᾶς 10
 ἐβδόμης, ἣν' εὐαγῶς καὶ ὁσίως ἄγεται. ταύτην ἔναι μὲν
 τῶν πόλεων ἐορτάζουσιν ἅπαξ τοῦ μηνὸς ἀπὸ τῆς κατὰ
 θεὸν νομηγίας διαριθμούμεναι, τὸ δὲ Ἰουδαίων ἔθνος συνεχῶς
 97 (ἡμέρας) ἐξ διαλείποντες αἰεὶ. λόγος δ' ἐστὶν ἀναγραφῆς
 ἐν τοῖς κατὰ τὴν κοσμοποιίαν, περιέχων αἰτίαν ἀναγκαίαν· 15
 ἐν γὰρ ἐξ ἡμέραις φησὶ κτισθῆναι τὸν κόσμον, τῇ δ' ἐβδόμῃ
 παυσάμενον τῶν ἔργων τὸν θεὸν ἄρξασθαι τὰ γεγονότα καλῶς
 98 θεωρεῖν. ἐκέλευσεν οὖν καὶ τοὺς μέλλοντας ἐν ταύτῃ
 ζῆν τῇ πολιτείᾳ καθάπερ ἐν τοῖς ἄλλοις καὶ κατὰ τοῦθ'
 ἔπεσθαι θεῷ, πρὸς μὲν ἔργα τρεπομένους ἐφ' ἡμέρας ἕξ, 20
 ἀνέχοντας δὲ τῇ ἐβδόμῃ καὶ φιλοσοφούντας καὶ θεωρίας
 μὲν τῶν τῆς φύσεως σχολάζοντας, ἐπισκοποῦντας δὲ καὶ
 εἴ τι μὴ καθαρῶς ἐν ταῖς προτέραις ἐπράχθη, λόγον καὶ
 εὐθύνας ὧν εἶπον ἢ εἶδον παρ' ἑαυτῶν λαμβάνοντας ἐν
 τῷ τῆς ψυχῆς βουλευτηρίῳ, συνεδρευόντων καὶ συνεξέτα- 25
 ζόντων τῶν νόμων εἰς τε τὴν τῶν παροραθέντων κατόρθωσιν
 καὶ πρὸς τὴν τοῦ μηδὲν αὐθις ἐξαμαρτάνειν προφυλαχῆν.
- 99 ἀλλ' ὁ μὲν θεὸς ἅπαξ κατεχρήσατο ταῖς ἐξ ἡμέραις πρὸς
 τὴν τοῦ κόσμου τελείωσιν μήκους χρόνων οὐ προσδεόμενος·
 ἀνθρώπων δ' ἕκαστος ἄτε θνητῆς φύσεως μετέχων καὶ 30
 μυρίων ἐνδοεῖς ὢν πρὸς τὰς ἀναγκαίας τοῦ βίου χρείας
 ὀφείλει μὴ κατοκνεῖν ἐκπορίζειν τὰ ἐπιτηδέα μέχρι τελευτῆς

- τοῦ βίου διαναπαυόμενος τὰς ἱερὰς ἑβδομάδας. ἄρ' οὐ 100
 παγκάλῃ παραίνεσις καὶ πρὸς πᾶσαν ἀρετὴν ἱκανωτάτη
 προτρέψασθαι καὶ διαφερόντως εἰς εὐσέβειαν; „ἔπου“ φησὶν
 „αἰεὶ θεῶ· παράδειγμα προθεσμίας ἔστω σοι πράξεων ἐν
 5 ἑξαήμερον αὐταρκέστατον. ἐν ᾧ τὸν κόσμον ἐδημιούργει·
 παράδειγμα καὶ τοῦ θεῖν φιλοσοφεῖν ἢ ἑβδόμη, καὶ τὴν
 ἐπιθεῖν λέγεται ἃ εἰργάσατο, ὅπως καὶ αὐτὸς ἐπιθεωρῆς
 τὰ φύσεως καὶ τὰ ἴδια ὅσα συντείνει πρὸς εὐδαιμονίαν“.
 τοιοῦτον οὖν ἀρχέτυπον τῶν ἀρίστων βίων. πρακτικοῦ τε καὶ 101
 10 θεωρητικοῦ, μὴ παρέλθωμεν, ἀλλ' αἰεὶ πρὸς αὐτὸ βλέποντες
 ἑναργεῖς εἰκόνας καὶ τύπους ταῖς ἑαυτῶν διανοαῖς ἐγγα-
 ράττωμεν ἐξομοιοῦντες θνητὴν φύσιν ὡς ἔνεστιν ἀθανάτω
 p. 198 M. κατὰ τὸ λέγειν καὶ πράττειν ἃ χρῆ. πῶς δὲ | λέγεται ἐν
 ἐξ ἡμέραις γεγενῆσθαι τὸν κόσμον ὑπὸ θεοῦ τοῦ μηδὲ
 15 χρόνων εἰς τὸ ποιεῖν θεομένου, μεμήνυται διὰ τῶν ἀλληγορη-
 θέντων ἐν ἑτέροις. (21.) τὴν μέντοι προνομίαν, ἧς ἐν 102
 τοῖς οὖσιν ἑβδομάς ἡξίεται, δηλοῦσιν οἱ περὶ τὰ μαθήματα
 διατρίψαντες, ἐπιμελῶς πάνυ καὶ πεφροντισμένως αὐτὴν
 ἐξιχνεύσαντες. ἥδε γάρ ἐστιν ἢ ἐν ἀριθμοῖς παρθένος, ἢ
 20 ἀμήτωρ φύσις, ἢ μονάδος οἰκειοτάτη καὶ ἀρχῆς, ἢ ἰδέα
 τῶν πλανήτων, ἔπει καὶ τῆς ἀπλανοῦς σφαίρας μονάς· ἐκ
 γὰρ μονάδος καὶ ἑβδομάδος οὐρανὸς ὁ ἀσώματος, τὸ παρά-
 103 δειγμα τοῦ ὄρατοῦ. πέπηγε δ' ὁ οὐρανὸς ἐκ τε τῆς ἀμε-
 ρίστου φύσεως καὶ τῆς μεριστῆς· ἢ μὲν οὖν ἀμερίστος τὴν
 25 πρώτην καὶ ἀνωτάτω καὶ ἀπλανῆ περιφορὰν εἰληχεν. τὴν
 μονὰς ἐπισκοπεῖ, ἢ δὲ μεριστὴ τὴν καὶ δυνάμει καὶ τάξει
 δευτέραν, ἧς ἐπιτροπεύει ἑβδομάς, ἧτις ἑξαχθὶ διανεμηθεῖσα
 τοὺς ἐπικαλουμένους ἑπτὰ πλάνητας εἰργάσατο· οὐκ ἐπειδὴ 104
 πεπλάνηται τι τῶν κατὰ τὸν οὐρανὸν θείας καὶ μακαρίας
 30 καὶ εὐδαιμόνης φύσεως μετεσχημάτων. οἷς πᾶσι τὸ ἀπλανές
 οἰκειότατον — τὴν γοῦν ἐν ὁμοίῳ ταυτότητα σφύζοντα δολι-
 χεύει τὸν αἰῶνα μηδεμίαν ἐνδεχόμενα τροπὴν καὶ μεταβολὴν
 Philonis opera vol. IV

- , ἀλλ' ὅτι περιπολοῦνται ὑπεναντίως τῇ ἀμερίστῳ καὶ ἐξωτάτῳ σφαίρᾳ, πλάνητες ὠνομασίθησαν οὐ κυρίως ὑπ' ἀνθρώπων εἰκαιτέρων, οἱ τὴν ἰδίαν πλάνην τοῖς οὐρανίοις ἐπεφήμισαν, ἀ τὴν τοῦ θεοῦ στρατοπέδου τάξιν οὐδέποτε
 105 λείπει. διὰ μὲν θὴ ταῦτα καὶ ἔτι πλείω τετίμηται ἡ ἐβδο- 5
 μὰς· ἐπ' οὐδενὶ δ' οὕτω προνομίαις ἔτυχεν ἢ τῷ μάλιστα τὸν ποιητὴν καὶ πατέρα τῶν ὄλων ἐμφαίνεσθαι δι' αὐτῆς· ὡς γὰρ διὰ κατόπτρου φαντασιῶται ὁ νοῦς θεὸν δρῶντα καὶ κοσμοποιοῦντα καὶ τῶν ὄλων ἐπιτροπεύοντα.
- 106 (22.) Μετὰ δὲ τὰ περὶ τῆς ἐβδόμης παραγγέλλει 10
 πέμπτον παράγγελμα τὸ περὶ γονέων τιμῆς τάξιν αὐτῷ δοῦς τὴν μεθόριον τῶν δυοῖν πεντάδων· τελευταῖον γὰρ ὄν τῆς προτέρας, ἐν ἣ τὰ ἱερώτατα προστάττεται, συνάπτει καὶ τῇ
 107 δευτέρᾳ περιεχούσῃ τὰ πρὸς ἀνθρώπους δίκαια. αἴτιον δ' ὡς οἶμαι τόδε· τῶν γονέων ἡ φύσις ἀθανάτου καὶ θνητῆς 15
 οὐσίας ἔοικεν εἶναι μεθόριος, θνητῆς μὲν διὰ τὴν πρὸς | ἀνθρώπους καὶ τὰ ἄλλα ζῶα συγγένειαν κατὰ τὸ τοῦ σώ- p. 199 M.
 ματος ἐπίκληρον, ἀθανάτου δὲ διὰ τὴν τοῦ γεννᾶν πρὸς θεὸν
 108 τὸν γεννητὴν τῶν ὄλων ἐξομοίωσιν. ἤδη μὲν οὖν τινες τῇ ἐτέρᾳ μερίδι προσκληρώσαντες ἑαυτοὺς ἔδοξαν τῆς ἐτέρας 20
 ὀλιγωρεῖν· ἄκρατον γὰρ ἐμφορησάμενοι τὸν εὐσεβείας πόθον, πολλὰ χαίρειν φράσαντες ταῖς ἄλλαις πραγματείαις ὄλον
 109 ἀνέθεσαν τὸν οἰκεῖον βίον θεραπείᾳ θεοῦ. οἱ δ' οὐδὲν ἔξω τῶν πρὸς ἀνθρώπους δικαιωμάτων ἀγαθὸν ὑποτοπήσαντες εἶναι μόνην τὴν πρὸς ἀνθρώπους ὁμιλίαν ἡσπᾶσαντο, τῶν 25
 τε ἀγαθῶν τὴν χρῆσιν ἐξ ἴσου πᾶσι παρέχοντες διὰ κοινωνίας ἡμερον καὶ τὰ δεινὰ κατὰ δύναμιν ἐπικουφίζειν ἀξιῶντες.
 110 τούτους μὲν οὖν φιλανθρώπους, τοὺς δὲ προτέρους φιλοθέους ἐνδίκως ἂν εἴποι τις, ἡμιτελεῖς τὴν ἀρετὴν· ὀλόκληροι γὰρ οἱ παρ' ἀμφοτέροις εὐδοκιμοῦντες. ὅσοι δὲ μήτ' ἐν 30
 τοῖς πρὸς ἀνθρώπους ἐξετάζονται, συνηθόμενοι μὲν ἐπὶ τοῖς κοινοῖς ἀγαθοῖς, συναλγοῦντες δ' ἐπὶ τοῖς ἐναντίοις, μήτ'

εὐσεβείας καὶ ἠσιότητος περιέχονται, μεταβεβληκέναι ὀφείλουσαν
 ἂν εἰς θηρίων φύσιν· ὧν τῆς ἀγριότητος οἴσονται τὰ πρωτεῖα
 οἱ γονέων ἀληγοῦντες, ἑκατέρως μερίως ὄντες ἐχθροὶ καὶ
 τῆς πρὸς θεὸν καὶ τῆς πρὸς ἀνθρώπους. (23.) ἐν δυσὶν 111

5 οὖν δικαστηρίοις, ἃ δὴ μόνα ἐστὶν ἐν τῇ φύσει, μὴ ἀγνωσί-
 τωσαν ἐαλωκότες, ἀσεβείας μὲν ἐν τῷ θεῷ, διότι τοὺς ἐκ
 τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παραγαγόντας καὶ κατὰ τοῦτο μιμη-
 σαμένους θεὸν οὐ περιέπουσι, μισανθρωπίας δ' ἐν τῷ κατ' 112

10 νεστάτων καὶ τὰς μεγίστας παρασχομένων θωραξάς ἠλιγω-
 ροῦντες, ὧν εἶναι δι' ὑπερβολὴν οὐδ' ἀμοιβὰς ἐνδέχονται·
 πῶς γὰρ ἂν ὁ γεννηθεὶς ἀντιγεννηῆσαι δύναιτο τοὺς σπεύ-
 ραντας, κληῖρον ἐξαίρετον τῆς φύσεως χαρισσαμένης πρὸς
 παῖδας γονεῦσιν εἰς ἀντίδοσιν ἐλθεῖν οὐ δύναμενον; ἦθεν καὶ

15 σφόδρα προσῆκεν ἀγανακτεῖν, εἰ μὴ πάντα ἔχοντες ἀντιχαρί-
 ζεσθαι μηδὲ τὰ κορυφαῖα ἐθελήσουσιν. οἷς θεόντως ἂν 113
 εἴποιμι· τὰ θηρία πρὸς ἀνθρώπους ἡμερωθῆναι δεῖ· καὶ

p. 200 M. πολλάκις ἔργων ἡμερωθέντας λέοντας, ἄρκτους, | παρδάλεις,
 οὐ μόνον πρὸς τοὺς τρέφοντας διὰ τὴν ἐπὶ τοῖς ἀναγκαίαις
 20 χάριν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους, ἕνεκά μοι δοκῶ τῆς
 πρὸς ἐκείνους ὁμοιότητος· καλὸν γὰρ αἰεὶ τῷ κρείττονι τὸ
 χειρὸν ἀκολουθεῖν διὰ βελτιώσεως ἐλπίδα. νυνὶ δ' ἀναγ- 114

κασθήσομαι τάναντία λέγειν· μιμηταὶ θηρίων ἐνίων, ἄν-
 θρωποι, γίνεσθε. τοὺς ὠφεληκότας ἀντωφελεῖν ἑκαῖνα οἷδε

25 καὶ πεπαίδευται· κύνες οἰκουροὶ προασπίζουσι καὶ προαπο-
 θνήσκουσι τῶν δεσποτῶν, ὅταν κίνδυνός τις ἐξαπιναιῶς κατα-
 λάβῃ· τοὺς δ' ἐν ταῖς ποιύμαις φασὶ προαγωνιζομένους
 τῶν θρεμματῶν ἄχρι νίκης ἢ θανάτου παραμένειν ὑπὲρ τοῦ
 διατηρήσαι τοὺς ἀγελάρχας ἀζημίους. εἰδ' οὐκ αἰσχρῶν 115

30 ἐστὶν αἰσχιστον, ἐν χαρίτων ἀμοιβαῖς ἄνθρωπον ἡσθηθῆναι
 κυνός, τοῦ θηρίων θρασυτάτου τὸ ἡμερώτατον ζῷον· ἀλλ'
 εἰ μὴ τοῖς χειρσαίοις ἀναδιδασκόμεθα, πρὸς τὴν πετηγὴν

- καὶ ἀεροπόρον μετώμεν φύσιν ἃ χρῆ παρ' αὐτῆς μαθησό-
 116 μνοι. τῶν πελαργῶν οἱ μὲν γηραιοὶ καταμένουσιν ἐν ταῖς
 νεοττιαῖς ἀδυνατοῦντες ἵπτασθαι, οἱ δὲ τούτων παῖδες ὀλίγου
 θέω φάναι γῆν καὶ θάλατταν ἐπιποτώμενοι πανταχόθεν
 117 ἐκπορίζουσι τοῖς γονεῦσι τὰ ἐπιτήδεια· καὶ οἱ μὲν ἀξίως 5
 τῆς ἡλικίας ἡρεμοῦντες ἐν ἀφθονίᾳ διατελοῦσι τῇ πάσῃ τρυ-
 φῶντες, οἱ δὲ τὰς εἰς τὸν πορισμὸν κακοπαθείας ἐπε-
 λαφριζόμενοι τῷ εὐσεβεῖν καὶ τῷ προσδοκᾶν ἐν γῆρα τὰ αὐτὰ
 πείσεσθαι ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἀναγκαῖον ὄφλημα ἀντεκ-
 τίνουσιν, ἐν καιρῷ καὶ λαβόντες αὐτὸ καὶ ἀνταποδιδόντες, 10
 ὅτ' οὐδέτεροι τρέφειν αὐτοὺς δύνανται, παῖδες μὲν ἐν ἀρχῇ
 τῆς γενέσεως, γονεῖς δ' ἐπὶ τελευτῇ τοῦ βίου· ὅθεν αὐτο-
 διδάκτω τῇ φύσει νεοττοτροφηθέντες γηροτροφοῦσι χαίροντες.
- 118 ἄρ' οὐκ ἄξιον ἐπὶ τούτοις ἀνθρώπους, ὅσοι γονέων ἀμε-
 λοῦσιν, ἐγκαλύπτεσθαι καὶ κακίξειν ἑαυτοὺς, ὠλιγορηχότας 15
 ὦν ἢ μόνων ἢ πρὸ τῶν ἄλλων ἀναγκαῖον ἦν πεφροντικεῖναι,
 καὶ ταῦτ' οὐ διδόντας μᾶλλον ἢ ἀποδιδόντας; παίδων γὰρ
 ἴδιον οὐδέν, ὃ μὴ γονέων ἐστίν, ἢ οἴκοθεν ἐπιδεδωκότων
- 119 ἢ τὰς αἰτίας τῆς κτήσεως παρασχομένων. εὐσέβειαν δὲ
 καὶ ὀσιότητα, τὰς ἀρετῶν ἡγεμονίδας, ἄρα γ' ἐντὸς ὄρων 20
 ἔχουσι τῶν ψυχῶν; ὑπερορίους μὲν οὖν ἀπεληλάκασιν καὶ
 πεφυγαδεύκασιν· θεοῦ γὰρ ὑπηρεταὶ πρὸς | τέκνων σποράν p. 201 M.
 οἱ γονεῖς· ὁ δ' ὑπηρετήν ἀτιμάζων συνατιμάζει καὶ τὸν
- 120 ἄρχοντα. τῶν δ' εὐτολμοτέρων ἀποσεμνύοντες τὸ γονέων
 ὄνομά φασί τινες, ὡς ἄρα πατὴρ καὶ μήτηρ ἐμφανεῖς εἰσὶ; 25
 θεοί, μιμούμενοι τὸν ἀγέννητον ἐν τῷ ζωοπλαστεῖν· ἀλλὰ
 τὸν μὲν εἶναι τοῦ κόσμου θεόν, τοὺς δὲ μόνων ὦν ἐγέννησαν.
 ἀμήχανον δ' εὐσεβεῖσθαι τὸν ἀόρατον ὑπὸ τῶν εἰς τοὺς
 ἐμφανεῖς καὶ ἐγγὺς ὄντας ἀσεβούντων.
- 121 (24.) Τοσαῦτα καὶ περὶ γονέων τιμῆς φιλοσοφίας 30
 τέλος ἐπιτίθησι τῇ ἐτέρᾳ καὶ θειοτέρᾳ πεντάδι. τὴν δ'
 ἐτέραν ἀναγραφάμενος περιέχουσαν ἀπαγορεύσεις τῶν πρὸς

ἀνθρώπους ἀπὸ μοιχείας ἄρχεται, μέγιστον ἀδικημάτων
 τοῦτ' εἶναι ὑπολαβὼν. πρῶτον μὲν γὰρ πηγὴν ἔχει φιλη- 122
 θονίαν, ἣ καὶ τὰ σώματα θρύπτει τῶν ἐχόντων καὶ τοὺς
 τῆς ψυχῆς ἐκλύει τόνους καὶ τὰς οὐσίας διαφθείρει πάντα
 5 δίκην ἀσβέστου πυρὸς ὧν ἂν προσάψῃται καταφλέγουσα
 καὶ μηδὲν σῆον ἀπολείπουσα τῶν κατὰ τὸν ἀνθρώπινον
 βίον. ἔπειτ' ἀναπαίθει τὸν μοιχὸν οὐκ ἀδικεῖν μόνον ἀλλὰ 123
 καὶ διδάσκειν συναδικεῖν ἐν ἀκοινωνήτοις πράγμασι κοινωνίαν
 τιθέμενον· αἴστρου γὰρ [τοῦ] κατασχόντος, ἀμήχανον λαβεῖν
 10 τέλος δι' ἐνὸς μόνου τὰς ὁρέξεις, ἀλλὰ δεῖ πάντως δύο
 κοινοπραγῆσαι, τὸν μὲν ὑψηλοῦ τὸν δὲ γνωρίμου τάξιν
 λαβόντα, πρὸς ἀκρασίας καὶ λαγνείας βεβαίωσιν, αἰσχίστων
 κακῶν. οὐδὲ γὰρ τοῦτ' ἔνεστιν εἰπεῖν, ὡς τὸ σῶμα μόνον 124
 διαφθείρεται τῆς μοιχευομένης γυναικός, ἀλλ', εἰ δεῖ τάλιθες
 15 εἰπεῖν, ἣ ψυχὴ πρὸ τοῦ σώματος εἰς ἀλλοτριώσιν ἐθίζεται
 διδασκόμενη πάντα τρόπον ἀποστρέφασθαι καὶ μισεῖν τὸν
 ἄνδρα. καὶ ἤττον ἂν ἦν δεινόν, εἰ τὸ μῖσος ἐπεδεικνυτο 125
 ἐμφανές — τὰ γὰρ ἐν περιόπτῃ ῥῶν φυλάξασθαι —· νυνὶ
 δὲ δυσυπονόητον καὶ δυσιθῆρατόν ἐστι, πανούργους τέχναις
 20 συσκιαζόμενον καὶ τὴν ἐναντίαν ἔστιν ὅτε τοῦ φιλεῖν δόξαν
 ἐμπροσθὺν γοητείας τισὶ καὶ ἀπάταις. ἀναστάτους γε μὴν 126
 τρεῖς ἀποδεικνύουσιν οἴκους, τὸν τε τοῦ παρασπονδομένου
 ἀνδρός, ὃς τὰς ἐπὶ γάμοις εὐχὰς καὶ τὰς ἐπὶ γνησίαις παισὶν
 ἐλπίδας περικόπτεται, καὶ δύο δ' ἑτέρους τὸν τε τοῦ μοιχοῦ
 25 καὶ τὸν τῆς γυναικός· καὶ γὰρ τούτων ἑκάτερος ὕβρεως
 καὶ ἀτιμίας καὶ τῶν μεγίστων ὄνειδῶν ἀνατίμπλαται. κἄν 127
 πολυάνθρωποι μὲν τύχωσιν αἱ συγγέναια διὰ τὰς ἐπιγαμίας
 καὶ τὰς ἄλλων πρὸς ἄλλους ἐπιμιξίας, ἄψεται καὶ τῆς πόλειος
 ἀπάσης ἐν κύκλῳ βαδίζον τάδίκημα. παγχάλεπόν γε μὴν 128
 p. 202 M. | καὶ ὁ τῶν τέκνων ἐπαμφοτερισμός· μὴ γὰρ ἀγνευούσης
 31 γυναικός, ἀμφίδοξον καὶ ἄδηλον, τὰ ἀποκυόμενα τίνος ἐστὶ
 τῆ ἀληθείᾳ πατρός· εἶτα λανθάνοντος τοῦ πράγματος, αἰ

- μοιχίδιοι τὴν τῶν γνησίων παρασπασάμενοι τάξιν ἀλλοτρίαν
γενεὰν νοθεύουσι καὶ κληῖρον ὅσον τῷ δοκεῖν πατρῶιον οὐδὲν
129 προσήκοντα διαδέξονται. καὶ ὁ μὲν μοιχὸς ἐφουβρίσας καὶ
ἐναπερυγῶν τὸ πάθος, ἐπίληπτον σπορὰν σπείρας, ὅταν ἀπο-
πλησθῆ τῆς ἐπιθυμίας, οὐχίχεται καταλιπών, γέλωτα θέμενος 5
τὴν τοῦ παρανομηθέντος ἄγνοιαν· ὁ δ' οἷα τυφλὸς μηδὲν
τῶν ὑποικουρημένων ἐπιστάμενος ὡς οἰκειότατα ἔγκονα
τὰ ἐκ τῶν πολεμιοτάτων θεραπεύειν ἀναγκασθήσεται.
- 130 φανερόν δ' εἰ γένοιτο τὰδίκημα, κακοδαιμονέστατοι γένοιντ'
ἂν οἱ μηδὲν ἡδίκηκότες ἄθλιοι παῖδες, μηδετέρῳ γένει 10
προσνεμηθῆναι δυνάμενοι, μήτε τῷ τοῦ γήμαντος μήτε τῷ
131 τοῦ μοιχοῦ. τοιαύτας συμφορὰς ἀπεργαζομένης τῆς ἐκνόμου
μίξεως, εἰκότως στογγητὸν καὶ θεομύσητον πρᾶγμα, μοιχεῖα,
πρῶτον ἀδικημάτων ἀνεγράφη.
- 132 (25.) Δεύτερον δὲ πρόσταγμα μὴ ἀνδροφονεῖν. ἀγε- 15
λαστικὸν γὰρ καὶ σύννομον ζῶον τὸ ἡμερώτατον ἄνθρωπον
ἢ φύσει γεννήσασα πρὸς ὁμόνοιαν καὶ κοινωνίαν ἐκάλεσε,
λόγον δοῦσα συναγωγὸν εἰς ἁρμονίαν καὶ κρᾶσιν ἡθῶν. ὁ
δὲ κτείνων τινὰ μὴ ἀγνοεῖτω νόμους φύσεως καὶ θεσμούςς
- 133 ἀνατρέπων καλῶς καὶ συμφερόντως ἅπασι γραφέντας. ἴστω 20
μέντοι καὶ ἱεροσυλίας ἔνοχος ὢν τὸ ἱερώτατον τῶν τοῦ θεοῦ
κτημάτων σεσυληκῶς· τί γὰρ σεμνότερον ἢ ἀγιώτερον ἀνά-
θημα ἀνθρώπου; χρυσὸς μὲν καὶ ἄργυρος καὶ λίθοι πολυ-
τελεῖς καὶ ὅσαι ἄλλαι τιμαλφέσταται ὕλαι κόσμος οἰκοδο-
- 134 μημάτων ἐστίν, ἄψυχος ἀψύχων· ἄνθρωπος δὲ, ζῶον 25
ἄριστον κατὰ τὸ κρεῖττον τῶν ἐν αὐτῷ, τὴν ψυχὴν, συγγε-
νέστατος τῷ καθαρωτάτῳ τῆς οὐσίας οὐρανῷ, ὡς δ' ὁ τῶν
πλείστων λόγος, καὶ τῷ τοῦ κόσμου πατρί, τῶν ἐπὶ γῆς
ἀπάντων οἰκειότατον ἀπεικόνισμα καὶ μίμημα τῆς αἰθέρου
καὶ εὐδαίμονος ἰδέας τὸν νοῦν λαβών. 30
- 135 (26.) Τρίτον δ' ἐστὶ τῆς δευτέρας πεντάδος παράγ-
γελμα μὴ κλέπτειν. ὁ γὰρ τοῖς ἀλλοτρίοις ἐπιχερηνῶς

- κοινὸς πόλεως ἐχθρὸς, βουλήσει μὲν τὰ πάντων δυνάμει
 δὲ τὰ τινων ὑφαιρούμενος, τῷ τὴν μὲν πλεονεξίαν ἐπὶ
 μάλιστα ἐκτείνεσθαι, τὸ δ' ἀσθενὲς ὑπερέζον εἰς βραχὺ
 p. 203 M. στέλλεσθαι καὶ μόνον | φθάνειν ἐπ' ὀλίγους. ὅσοι τοίνυν 136
- 5 τῶν κλεπτῶν ἰσχὺν προσέλαβον, ὅλας συλῶσι πόλεις ἀλλο-
 γούντες τιμωριῶν διὰ τὸ ἐπικυδέστεροι τῶν νόμων εἶναι
 δοκεῖν· οὗτοι δ' εἰσὶν οἱ ὀλιγαρχικοὶ τὰς φύσεις, οἱ τυραν-
 νίδων καὶ δυναστειῶν ἐπιθυμοῦντες, οἱ τὰς μεγάλας ἐργαζό-
 μενοι κλοπὰς, σεμνοῖς ὀνόμασι τοῖς ἀρχῆς καὶ ἡγεμονίας
- 10 ἐπικρύπτοντες ληστείαν ἀληθῆς ἔργον. ἐκ πρώτης οὖν ἡλικίας 137
 ἀναδιδασκέσθω τις μηδὲν λάθρα τῶν ἀλλοτρίων ὑφαιρέσθαι,
 καὶ βραχυτάτον ἤ. διότι ἐγγρονίζον ἔθνος φύσεως κρατανί-
 τερόν ἐστι καὶ τὰ μικρὰ μὴ κωλυόμενα φύεται καὶ ἐπιθίδωσι
 πρὸς μέγεθος συναυξανόμενα.
- 15 (27.) Κλέπτειν δ' ἀπειπῶν ἐξῆς ψευδομαρτυρεῖν ἀπα- 138
 γορεύει, πολλοῖς καὶ μεγάλοις καὶ πᾶσι χαλεποῖς τοὺς ψευδο-
 μάρτυρας ἐνόχους εἰδώς. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον φθείρουσι
 τὴν σεμνὴν ἀλήθειαν, ἧς οὐκ ἔστιν ἐν βίῳ κτῆμα ἱερώ-
 τερον. ἡλείου τρόπον φῶς τοῖς πράγμασι περιτιθείσθης. ἵνα
- 20 μηδὲν αὐτῶν ἐπισκιάζῃται. δεύτερον δὲ πρὸς τῷ ψεύδεσθαι 139
 καὶ τὰ πράγματα οἷα νυκτὶ καὶ σκότῳ βαθεῖ περιαμπίσχουσι
 καὶ συμπράττουσι μὲν τοῖς ἀμαρτάνουσιν, ἐπιτίθενται δὲ τοῖς
 ἀδικουμένοις, ἃ μὴτ' εἶδον μὴτ' ἔχουσιν μὴτ' ἴσασιν παρῶς
 εἰδέναι καὶ σφόδρα κατελιγμέναι διαβεβαιούμενοι. προσ- 140
- 25 ἐξεργάζονται δὲ καὶ τρίτον παρανόμημα τῶν προτέρων ἀργα-
 λεώτερον· ὅταν γὰρ σπάνις ἀποδείξωσιν ἢ διὰ λόγων ἢ διὰ
 γραμμάτων, ἐπὶ μάρτυρας καταφεύγουσιν οἱ τὰς ἀμφισβη-
 τήσεις ἔχοντες. ὧν τὰ ῥήματα κανόνες εἰσὶ τοῖς δικασταῖς
 περὶ ὧν μέλλουσιν ἀποφαινεσθαι· μόνους γὰρ τούτοις ἐπα- 30
 νέχειν ἀνάγκη. μηδενὸς ὄντος ἑτέρου τῶν εἰς ἔλεγχον·
 ἐξ οὗ συμβαίνει, τοὺς μὲν καταμαρτυρουμένους ἀδικεῖσθαι
 νικῶν δυναμένους, τοὺς δὲ προσέχοντας δικαστὰς ἀδίκους

- καὶ παρανόμους ψήφους ἀντὶ νομίμων καὶ δικαίων γράφειν.
- 141 τὸ μέντοι πανούργημα φθάνει καὶ πρὸς ἀσέβειαν· οὐ γὰρ ἀνωμότοις δικάζειν ἔθος, ἀλλὰ μετὰ φρικωδεστάτων ὄρκων, οὓς παραβαίνουνσι πρὸ τῶν ἀπατωμένων οἱ φενακίζοντες, ἐπειδὴ τῶν μὲν τὸ σφάλμα οὐ κατὰ γνώμην, οἱ δ' ἐπι- 5
στήμη καταστρατηγούσι καὶ ἐκ προνοίας ἀμαρτάνοντες καὶ τοὺς κυρίους τῆς ψήφου συνεξαμαρτάνειν ἀναπειθόντες οὐκ εἰδότες ὃ ὀρθῶσιν ἐπὶ τιμωρίᾳ τῶν οὐδεμιᾶς ἀξίων κολάσεως. | διὰ μὲν δὴ ταῦτά μοι δοκεῖ ψευδομαρτυρίαν ἀπειπεῖν. p. 204 M.
- 142 (28.) Τελευταῖον δ' ἐπιθυμεῖν ἀπαγορεύει νεωτεροποιῶν 10 καὶ ἐπίβουλον τὴν ἐπιθυμίαν εἰδώς. πάντα μὲν γὰρ τὰ ψυχῆς πάθη χαλεπά, κινουῦντα καὶ σεῖοντα αὐτὴν παρὰ φύσιν καὶ ὑγιαίνειν οὐκ ἔχοντα, χαλεπώτατον δ' ἐπιθυμία· διὸ τῶν μὲν ἄλλων ἕκαστον θύραθεν ἐπεισιὼν καὶ προσπίπτον ἔξωθεν ἀκούσιον εἶναι δοκεῖ, μόνη δ' ἐπιθυμία τὴν ἀρχὴν ἐξ ἡμῶν 15
- 143 αὐτῶν λαμβάνει καὶ ἔστιν ἐκούσιος. τί δ' ἔστιν ὃ λέγω; τοῦ παρόντος καὶ νομισθέντος ἀγαθοῦ φαντασία διεγείρει καὶ διανίστησι τὴν ψυχὴν ἡρεμοῦσαν καὶ σφόδρα μετέωρον ἐξαίρει καθάπερ ὀφθαλμοὺς φῶς ἀναστράψαν· καλεῖται δὲ
- 144 τοῦτ' ἐπὶ τὸ πάθος αὐτῆς ἡδονή. τὸ δ' ἐναντίον ἀγαθῷ κακόν, 20 ὅταν ἐκβιασάμενον πληγῆν ἐπενέγκῃ καίριον, συννοίας καὶ κατηφείας εὐθύς αὐτὴν ἀναπίμπλησιν ἄκουσαν· ὄνομα δὲ
- 145 [καὶ] τοῦτο τῷ πάθει λύπη. ὅταν δὲ τὸ κακόν μήπω μὲν εἰσφικισμένον θλίβῃ, μέλλῃ δ' ἀφικνεῖσθαι καὶ παρευτρεπί- ζηται, πτοίαν καὶ ἀγωνίαν, ἀποφράδας ἀγγέλους, προσεκπέμπει 25
- 146 δειματοῦντας· φόβος δὲ προσγορεύεται τὸ πάθος. ἐπειδὴν δὲ λαβῶν τις ἔννοϊαν ἀγαθοῦ μὴ παρόντος ὀρέγεται τυχεῖν αὐτοῦ, πρὸς μάλιστα τὴν ψυχὴν ἐλαύνων καὶ ἐπὶ πλεῖστον ἐκτείων, ψαῦσαι τοῦ πηθουμένου γλιχόμενος, ὥσπερ ἐπὶ τροχῷ κατατείνεται, σπεύδων μὲν συλλαβεῖν, ἐφικνεῖσθαι δ' 30 ἀδυνατῶν καὶ ταῦτόν πεπονθῶς τοῖς τοῦ ἐξαναχωροῦντος διώκουσιν ἐλάττονι μὲν τάχει προθυμίας δ' ἀνανταγωνίστη.

ὁμοιον δέ τι καὶ περὶ τὰς αἰσθήσεις ἔοικε συμβαίνειν· ὅφ- 147
 θηλαμοὶ τε γὰρ πολλαίκις ὄρατοῦ τινος πᾶν μακρὰν ἀρεστωῶτος
 εἰς κατάληψιν ἐλθεῖν ἐπειγόμενοι, τείνοντες αὐτούς, εἴ μάλᾳ
 καὶ πλέον τῆς δυνάμεως ἐνεχθέντες, ὠλισθον κατὰ κενῶ
 5 περὶ τὴν ἀκριβῆ τοῦ ὑποκειμένου γινῶσιν σφαλέντες καὶ
 προσέτι τὴν ὄψιν τῷ βιαίῳ καὶ συντόνῳ τῆς ἀτενοῦς προσ-
 βολῆς ἀσθενήσαντες ἀμαυροῦνται. καὶ θροῦ πάλιν ἀσαφεῦς 148
 ἐκ μακροῦ διαστήματος φερομένου, τὰ ὧτα ἀνεγερθέντα
 καὶ ἐπουρίσαντα ἴεται καὶ σπεύδει προσελθεῖν εἰ οἷόν τε
 10 ἐγγυτέρω, πόθῳ τοῦ τρανωθῆναι ταῖς ἀκοαῖς τὸν ἦχον·
 ὁ δ' — ἔτι γὰρ ἀμαυρὸς ὡς ἔοικε προσπίπτει — οὐδὲν 149
 τῶν εἰς γινῶσιν τηλαυγέστερον ἐπιδίδωσιν, ὡς ἔτι μᾶλλον
 τὸν ἀνήυτον καὶ ἀδιεξίτητον ἐπιτείνεσθαι τοῦ καταλαβεῖν
 ἡμερον, Ταντάλειον τιμωρίαν ἐπιφερούσης τῆς ἐπιθυμίας·
 15 ἐκεῖνός τε γὰρ ὧν ὄρεχθείη πάντων ὁπότε μέλλοι ψαύσειν.
 205 M. ἀπετόγγανεν. ὁ τε κρατηθεὶς ἐπιθυμία, | διψῶν ἀεὶ τῶν
 ἀπόντων, οὐδέποτε πληροῦται περὶ κενὴν ἱλουσώμενος τὴν
 ὄρεξιν. ὥσπερ τε τὰ ἐρπηνώδη τῶν νοσημάτων, εἰ μὴ προ- 150
 ανακρουσθεῖη τομαῖς ἢ καύσεσιν, ἐπιθέοντα σύμπασαν ἐν
 20 κύλῳ καταλαμβάνει τὴν τοῦ σώματος κοινωνίαν οὐδὲν ἀπαθὲς
 μέρος ἔωντα, οὕτως, εἰ μὴ λόγος ὁ κατὰ φιλοσοφίαν ἱατροῦ
 δίκην ἀγαθοῦ βέουσαν τὴν ἐπιθυμίαν ἐπίσχοι, πάντ' ἐξ ἀνάγκ-
 ης τὰ τοῦ βίου πράγματα κινηθήσεται παρὰ φύσιν· οὐδὲν
 γὰρ ἔστιν ὑπεξηρημένον ὃ διαφεύγει τὸ πάθος, ἀλλ' ὅταν
 25 ἄδειαν λάβῃ καὶ ἐκχειρίαν, ἐπινέμεται καὶ σίνεται πάντα
 διὰ πάντων. εὐήθες ἴσως μακρηγορεῖν ἔστι περὶ τῶν οὕτως 151
 ἐμφανῶν, ἃ τίς ἀνὴρ ἢ πόλις ἀγνοεῖ καθ' ἑκάστην οὐχ
 ἡμέραν μόνον ἀλλὰ καὶ ὥραν ὡς ἔπος εἰπεῖν ἔλεγχον ἐναργῆ
 παριστάντα· χρημάτων ἔρως ἢ γυναικὸς ἢ δόξης ἢ τινος
 30 ἄλλου τῶν ἡδονῶν ἀπεργαζομένων ἄρα γε μικρῶν καὶ τῶν
 τυχόντων αἴτιος γίνεται κακῶν; οὐ διὰ τοῦτον συγγένεια μὲν 152
 ἀλλοτριουῦνται τὴν φυσικὴν εὐνοίαν μεταρμολζόμεναι πρὸς

- ἀνήκεστον ἔχθραν, χῶραι δὲ μεγάλαι καὶ πολυάνθρωποι
στάσεσιν ἐμφυλίαις ἐρρημύονται, γῆ δὲ καὶ θάλαττα πλη-
ροῦται τῶν καινουργουμένων αἰεὶ συμφορῶν ναυμαχίαις καὶ
153 πεζαῖς στρατιαῖς; οἱ γὰρ Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων πρὸς τε
ἑαυτοὺς καὶ πρὸς ἀλλήλους τραγωδηθέντες πόλεμοι πάντες 5
ἀπὸ μιᾶς πηγῆς ἐρρήγησαν, ἐπιθυμίας ἢ χρημάτων ἢ δόξης
ἢ ἡδονῆς· περὶ γὰρ ταῦτα κηραίνει τὸ τῶν ἀνθρώπων
γένος.
- 154 (29.) Ἄλις μὲν δὴ τούτων. χρῆ δὲ μηδ' ἐκεῖνο ἀγνοεῖν,
ὅτι οἱ δέκα λόγοι κεφάλαια νόμων εἰσὶ τῶν ἐν εἴδει παρ' 10
ἅλην τὴν νομοθεσίαν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγραφέντων.
- 155 ὁ μὲν πρῶτος τῶν περὶ μοναρχίας· οὗτοι δὲ δηλοῦσιν, ὅτι
ἐν αἴτιον τοῦ κόσμου καὶ ἡγεμῶν καὶ βασιλεὺς εἰς ὁ ἡγεμῶν
καὶ κυβερνητῶν τὰ ὅλα σωτηρίως, ὀλιγαρχίαν ἢ ὀχλοκρατίαν,
ἐπιβούλους πολιτείας φουμένας παρ' ἀνθρώποις τοῖς κακίστοις 15
ἐξ ἀταξίας καὶ πλεονεξίας, ἐξεληλακῶς ἐκ τοῦ καθαρωτάτου
- 156 τῆς οὐσίας, οὐρανῶ. ὁ δὲ δεύτερος κεφάλαιόν ἐστι πάντων,
ἅσα περὶ χειροκρητῶν ἐνομοθετεῖτο, ἀγάλματα καὶ ξόανα
καὶ συνόλως ἀφιδρώματα, ὧν γραφικὴ καὶ πλαστικὴ βλαβεραὶ
δημιουργοί, κατασκευάζειν οὐκ ἔων οὐδ' ἅσα μύθων πλάσ- 20
ματα προσέειπαι, θεογαμίαν καὶ θεογονίαν καὶ τὰς ἀμφοτέραις
- 157 ἐπομέναις | ἀμυθίητους καὶ ἀργαλειωτάτας κῆρας. τῶν δὲ p. 206 M
τρίτῳ ὑποστέλλει τὰ τε ἀνώμοτα πάντα καὶ ἐφ' οἷς ἡμῶναι
θεῖ καὶ ὁπότε καὶ ὅπου χρῆ καὶ τίνα καὶ πῶς ἔχοντα
κατὰ τε ψυχὴν καὶ σῶμα καὶ ἅσα ἐπ' εὐδόχοις καὶ τούναν- 25
- 158 τῶν ἐχρήσθη. (30.) τὸ δὲ τέταρτον, τὸ περὶ τῆς ἐβδό-
μαδος, οὐδὲν ἀλλ' ἢ κεφάλαιον νομιστέον ἐορτῶν καὶ τῶν
διατεταγμένων εἰς ἐκάστην ἀγρευτικῶν, περιρραντηρίων τε
αἰσίων καὶ ἐπηκόων εὐχῶν καὶ θυσιῶν τελείων, αἷς ἢ λατρεία
- 159 ἐγίνετο. ἐβδόμην δὲ λέγω καὶ τὴν σὺν ἐξάδι τῇ γονιμωτάτῃ 30
καὶ τὴν ἄνευ ἐξάδος, ἐπιπροσθηούσαν αὐτῇ, μονάδι ὁμοιου-
μένῃ, ὧν ἑκατέρᾳ τὰς ἐορτὰς παραριθμεῖ· μονάδι μὲν

τὴν τε ἱερομηρίαν. ἣν σάλπιγγιν ὑποσημαίνουσι, καὶ νηστείαν,
 ἐν ἣ ἰσιτίων καὶ ποσῶν ἀπαρχὴ διαίρηται, καὶ τὴν Ἰβραῖοι
 πατρίῳ γλώττῃ Πάσχα προσαγορεύουσιν. ἐν ἣ θύουσι παν-
 ῶν αὐτῶν ἕκαστος τοὺς ἱερεῖς αὐτῶν οὐκ ἀναμένοντες,
 5 ἱερῶσύνῃν τοῦ νόμου χαρισισμένου τοῦ ἔθνεϊ παντὶ κατὰ μίαν
 ἡμέραν ἐξαίρετον ἀνὰ πᾶν ἔτος εἰς αὐτουργίαν θυσίων· καὶ 160
 ἔτι τὴν ἐν ἣ προσφέρεται ὄραγμα χαριστήριον εὐγονίας καὶ
 φροῆς τῆς παιδείας δι' ἀσταχύων πληρώσεως· καὶ τὴν ἀπὸ
 ταύτης καταριθμουμένην ἑπτὰ ἑβδομάσι πεντηκостὴν ἡμέραν.
 10 ἐν ἣ προσάγειν ἄρτους ἔθνος, οἳ καλοῦνται πρωτογεννημάτων
 ἐτύμως, ἐπειδὴ περ εἰσὶν ἀπαρχὴ γεννημάτων καὶ καρπῶν
 ἡμέρου τροφῆς. τὴν ἀνθρώπων τῶν ἡμερωτάτων ζώων ἀπένειμεν
 ὁ θεός. ἑβδομάδι δὲ τὰς μεγίστας καὶ πολυημέρους ἑορτὰς 161
 προσένειμε κατὰ τὰς τοῦ ἔτους ἰσημερίας, ἑαρινὴν καὶ
 15 μετοπωρινὴν. δύο θυσίαν ἀναθεῖς, ἑκατέραν ἐφ' ἡμέρας
 ἑπτὰ, τὴν μὲν κατὰ τὸ ἑαρ ἐπὶ τελειώσει τῶν σπειρο-
 μένων, τὴν δὲ μετοπωρινὴν ἐπὶ συγκαμιθῆ καρπῶν ἀπάντων,
 οὗς καὶ τὰ δένδρα ἤνεγκεν· ἑπτὰ δ' ἡμέραι ἀπενεμήθησαν
 εἰκότως ἑπτὰ μῆσι τῆς ἰσημερίας ἑκατέρας. ἵνα μὴν ἕκαστος
 20 λαμβάνῃ γέρας ἐξαίρετον μίαν ἱερὰν ἡμέραν ἑορτώσῃ πρὸς
 εὐθυμίαν καὶ ἀπόλαυσιν ἐκχειρίας. ἐμφέρονται δὲ καὶ 162
 ἄλλοι νόμοι πάνυ καλῶς τεθέντες, εἰς ἡμερότητα καὶ
 κοινωνίαν ἀτυφίαν τε καὶ ἰσότητα προκαλούμενοι· τούτων
 οἳ μὲν εἰσι περὶ τοῦ λεγομένου ἑβδοματικοῦ, καθ' ὃ διαί-
 p. 207 ρηται πᾶσαν ἀργίην | τὴν χώραν ἔαν μήτε σπείροντας μήτε
 26 ἀροῦντας μήτε δένδρα διακαθαίροντας ἢ τέμνοντας ἢ ὅσ'
 ἄλλα τῶν κατὰ γεωργίαν ἐπιτελοῦντας· εἰ γὰρ ἐναυτοῖς 163
 τὴν τε παιδείαν καὶ τὴν ὁρεινὴν εἰς καρπῶν γένεσιν καὶ
 ὁασμῶν ἐτήσιον φροῆν πονηθείσας ἀνέσεως ἡξίωσε τοῦ δια-
 30 πνεῦσαι χάριν καὶ ἀπελευθεριάσαι χρησαμένους ἀνεπιχειλεύστω
 τῇ φύσει. ἕτεροι δ' εἰσὶ περὶ τοῦ πεντηκостοῦ ἔτους, ἐν 164
 ᾧ τὰ τε λεχθέντα ἀργίως ἐπιτελεῖται καὶ — τὸ ἀναγκαιό-

- τατον — τῶν κληρουχιῶν ἀποκατάστασις εἰς τοὺς ἐξ ἀρχῆς
 λαχόντας οἴκους, πρᾶγμα φιλανθρωπίας καὶ δικαιοσύνης
 165 μεστόν. (31.) τὸ δὲ πέμπτον, τὸ περὶ γονέων τιμῆς,
 πολλοὺς καὶ ἀναγκαίους νόμους ὑπανίσταται, τοὺς ἐπὶ πρεσ-
 βύταις καὶ νέοις ἀναγραφέντας, τοὺς ἐπ' ἀρχουσι καὶ ὑπη- 5
 κόοις, τοὺς ἐπ' εὐεργέταις καὶ εὐπεπονθήσει, τοὺς ἐπὶ δοῦλοις
 166 καὶ δεσπόταις. γονεῖς μὲν γὰρ ἐν τῇ κρείττονι τῶν εἰρη-
 μένων εἰσὶ τάξει, ἐν ἣ ἡ πρεσβύτεροι, ἡγεμόνες, εὐεργέται,
 δεσπότηται, παῖδες δὲ ἐν τῇ καταδυσσετέρᾳ, ἐν ἣ νεώτεροι,
 167 ὑπήκοοι, εὐπεπονθήτες, δοῦλοι. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα προσ- 10
 τέτακται. νέοις μὲν εἰς ἀποδογὴν γήρωσ, πρεσβύταις δ' εἰς
 ἐπιμέλειαν νεότητος, καὶ ὑπηκόοις μὲν εἰς πειθαρχίαν ἡγε-
 μένων, ἡγεμόσι δ' εἰς ὠφέλειαν τῶν ἀρχομένων, καὶ εὐ
 μὲν πεπονθήσιν εἰς χαρίτων ἀμοιβάς, ἄρξασι δὲ δωρεῶν εἰς
 τὸ μὴ ζητεῖν καθάπερ ἐν δανείοις ἀπόδοσιν, καὶ θεράπουσι 15
 μὲν εἰς ὑπηρεσίαν φιλοδέσποτον, δεσπόταις δ' εἰς ἡπιότητα
 καὶ πραότητα, δι' ὧν ἐξισοῦται τὸ ἄνισον.
- 168 (32.) Καὶ ἡ μὲν προτέρα πεντὰς ἐν τούτοις περατοῦται
 κεφαλαιώδη τύπον περιέχουσα, τῶν δ' ἐν εἴδει νόμων οὐκ
 ὀλίγος ἀριθμὸς. τῆς δ' ἑτέρας πρῶτόν ἐστι κεφάλαιον τὸ 20
 κατὰ μοιχῶν, ᾧ ὑποτέτακται πλεῖστα διατάγματα, τὸ κατὰ
 φθορέων, τὸ κατὰ παιδεραστῶν, τὸ κατὰ τῶν λαγνίστατον
 βιούτων ὁμιλίαις τε καὶ μίξεσιν ἐκνόμοις καὶ ἀκολάστοις
 169 χρωμένων. τὰς δὲ ἰδέας ἀναγέγραφεν οὐχ ὑπὲρ τοῦ
 μνηῶσαι τὸ | πολύχρον καὶ πολύτροπον τῆς ἀκρασίας, ἀλλ' p. 208 M.
 ὑπὲρ τοῦ τοὺς ἀσχημόνους ζῶντας ἐμφανέστατα δυσωπεῖν 26
 ἐπαντλοῦντα τοῖς ὡσὶ ναυτῶν ἀθροῦ ἀνείδῃ, δι' ὧν ἐρυθριά-
 170 σουσι. δεύτερον δὲ κεφάλαιον ἡ τοῦ μὴ ἀνδροφονεῖν ἀπα-
 γόρευσις, ὑφ' ἧν εἰσι πάντες οἱ περὶ βιαίων, ὕβρεως, αἰκίας,
 τραυμάτων, πηρώσεως ἀναγκαῖοι νόμοι καὶ σφῆδρα κρινω- 30
 171 φελεῖς. τρίτον δὲ τὸ περὶ τοῦ μὴ κλέπτειν, ᾧ ὑποτέτακται
 τὰ ἐπὶ χρεωκοπίαις ὀρισθέντα καὶ ἐξάρνοις παρακαταθηκῶν

καὶ ἀκοινωνήτῳ κοινωνία καὶ ἀναισχύντοις ἀρπαγαῖς καὶ
 συνόλως πλεονεξίαις, ὑφ' ὧν πεῖθονται τινες φανερώς τῆ λάθρα
 τὰλλότρια νοσφίζεσθαι. τέταρτον δὲ τὸ περὶ τοῦ μὴ ψευδο- 172
 μαρτυρεῖν, ὃ πολλὰ ἐμφέρεται, τὸ μὴ ἀπατᾶν, τὸ μὴ συκο-
 5 φαντεῖν, τὸ μὴ τοῖς ἑξαμαρτάνουσι συμπράττειν, τὸ μὴ
 ποιεῖσθαι προκαλύμμα πίστιν ἀπιστίας, ἐφ' οἷς ἅπασιν νόμοι
 προσήκοντες ἐτέθησαν. πέμπτον δὲ τὸ ἀνεῖργον τὴν τῶν 173
 ἀδικημάτων πηγὴν, ἐπιθυμίαν, ἀφ' ἧς ῥέουσιν αἱ παρα-
 νομώταται πράξεις, ἴδιαι καὶ κοιναί, μικραὶ καὶ μεγάλαι.
 10 ἱεραὶ καὶ βέβηλοι, περὶ τε σώματα καὶ ψυχὰς καὶ τὰ λεγόμε-
 να ἐκτός· διαφεύγει γὰρ οὐδέν, ὡς καὶ πρότερον ἐλέχθη,
 τὴν ἐπιθυμίαν, ἀλλ' οἷα φλόξ ἐν ὕλῃ νέμεται θαπανῶσα
 πάντα καὶ φθείρουσα. πολλὰ δὲ καὶ τῶν ὑποσιπτόντων 174
 αὐτῇ διατέτακται πρὸς τε νοουθεσίας ἐπανόρθωσιν ἐνδεχομένων
 15 καὶ πρὸς κόλασιν ἀφηνιαστῶν ὅλον τὸν βίον ἐνδεδωκότων
 τῇ πάθει.

(33.) Τοσαῦτα καὶ περὶ τῆς δευτέρας πεντάδος ἀπο- 175
 χρώντως λέλεκται πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν δέκα λογίων, ἅπερ
 ἱεροπρεπῶς ἔχρησεν αὐτὸς ὁ θεός. τὴν γὰρ ἀρμόττον αὐτοῦ
 20 τῇ φύσει, κεφάλαια μὲν τῶν ἐν εἴδει νόμων αὐτοπροσώπως
 θεσπίσαι, νόμους δὲ τοὺς ἐν τῷ μέρει διὰ τοῦ τελειοτάτου
 τῶν προφητῶν, ὃν ἐπικρίνας ἀριστίνδογν καὶ ἀναπλήσας ἐνθεοῦ
 πνεύματος ἐρμηγέα τῶν χρησιμωδομένων εἴλετο. μετὰ δὲ 176
 ταῦτα λέγωμεν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν τοὺς δέκα λόγους τῆ νόμους
 25 ἀπεφῆγατο ψιλαῖς προστάξεσι καὶ ἀπαγορεύσεσι κατὰ τῶν
 παραβησομένων, ὡς ἔθος νομοθέταις, μηδὲν ὀρίσας ἐπιτίμιον·
 θεὸς ἦν, εὐθύς δὲ κύριος ἀγαθός, μόνων ἀγαθῶν αἴτιος,
 κακοῦ δ' οὐδενός. οἰκειότατον οὖν ὑπολαβὼν αὐτοῦ τῇ 177
 φύσει τὰ σωτήρια κελεύειν ἀμνηστῆ καὶ ἀμέτοχα τιμωρίας, ἵνα
 209 M. μὴ πως | φόβῳ τις ἄφρονι συμβούλῳ χρησάμενος ἄκων ἀλλ'
 31 ἔμφρονι λογισμῷ καθ' ἐκούσιον γνώμην αἰρήται τὰ βέλτεστα,
 μετὰ κολάσεως οὐκ ἤξιώσε θεσπίξειν, οὐκ ἀσυλίαν τοῖς

ἀδικοπραγοῦσι διδούς, ἀλλ' εἰδὼς τὴν πάρεδρον αὐτῷ δίκην
 καὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἔφορον πραγμάτων οὐκ ἤρεμήσουσαν
 ἅτε φύσει μισοπόνηρον καὶ ὡσπερ τι συγγενὲς ἔργον ἐκδεξο-
 178 μένην τὴν κατὰ τῶν ἁμαρτανόντων ἄμυναν. ἐμπρεπὲς
 γὰρ ὑπερέταις μὲν καὶ ὑπάρχοις θεοῦ καθάπερ τοῖς πολέμου 5
 στρατηγοῖς ἐπὶ λιποτάκταις οἱ λείπουσι τὴν τοῦ δικαίου τάξιν
 ἀμυντηρίαις χρῆσθαι, τῷ δὲ μεγάλῳ βασιλεῖ τὴν κοινήν
 ἀσφάλειαν ἐπιγεγράφθαι τοῦ παντός, εἰρηνοφυλακοῦντι καὶ
 τὰ τῆς εἰρήνης ἀγαθὰ πάντα τοῖς πανταχοῦ πᾶσιν ἀεὶ πλου-
 σίως καὶ ἀφθόνως χορηγοῦντι· τῷ γὰρ ὄντι ὁ μὲν θεὸς πρύ- 10
 τανις εἰρήνης, οἱ δ' ὑποδιάκονοι πολέμων ἡγεμόνες εἰσίν.

LGr

P565C.2

168408

Author Philo Judaeus..... by Cohn and Wendland.

Title Opera quae supersunt; ed. by Cohn and Wendland.

University of Toronto
Library

DO NOT
REMOVE
THE
CARD
FROM
THIS
POCKET

Acme Library Card Pocket
Under Pat. "Ref. Index File"
Made by LIBRARY BUREAU

